ΑΡΜΟΝΙΑ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Α. Α. Ζ.

439



ΑΡΜΟΝΙΑ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Τῶν ὄντων, κατὰ τοὺς Ἑλλήνων Σοφούς.

Συντεθεῖσα ὑπὸ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Τοῦ Κρητὸς Καθηγουμένου τῶ Μεγάλου Γεωργίου Σπαλωτοῦ Εὐαγγελικοῦ Κήρυκος καὶ τῶν Ἐπιστημῶν Διδασκάλου.

HARMONIA DEFINITIVA

Entium, de mente Græcorũ Doctorum,

AVCTORE

GERASIMO VLACHO CRETENSI

Abbate D Georgij Scalotæ, concionatori, ac scientiarũ Magistro.

AD LEOPOLDVM

INVICTISSIMVM IMPERATORẽ

SEMPER AVGVSTVM.

VENETIIS TYPIS ANDREÆ [illegible] M.DC.LXI

ἐδὸ ἀστέρο: δὰ νὰ σπάσῃ νὰ χαρῇ
χουλέ: παιδί: νὰ λάβῃ: ὁ ἀδ:.. χρ
ἀμάδι: νὰ βάλῃς) ὁμιὸς: νὰ μόν
ἐδὸ
μρίνι: δάγρ: μαγούλα: πιρά:

SACRATISSIMO DIVOQVE

LEOPOLDO I.

ROMANORVM IMPERATORI,
SEMPER AVGVSTO, &c.

Domino ſuo Clementiſſimo, Perpetuam felicitatem deprecatur.

ENTIVM Definitiones, (AVGVSTISSIME CÆSAR) quas ex auctoribus Græcis, tàm Ethnicis, quàm Catholicis, in quibus ſparſim diſcitæ vagabantur, in vnum collectæ, & in quandam veluti Harmoniam coaleſcentes, non alium ſibi, quàm Te Patronum ac Dominum potuerant impetrare. In Harmoniam, tàm varia ſapientum placita cecunt, ea verò ſe tua adeo vindicant, vt ſi alij tribuantur, veluti extra ſuam ſedem poſita, & importunè locata, minorem omnino concentum ſint habitura.

Volumen de Mundo Macedonum Regi nuncupauerat Ariſtoteles, ad id, vt opinor reſpiciens, quod appoſitiſſimè ad Alexandrum de Mundo ſcriberetur, qui Mundum ſibi vniuerſum, partim armis, partim ſpe, vindicauerat, nuſquam niſi eo toto potitus, quieturus.

Conflatam ex omnium Virtutum numeris Harmo-

niam tibi adeo ipſe conciliaſti. vt veluti totus Harmonicus, animos eorum, qui in te reſpiciunt (reſpiciunt autem omnes) mirificè oblectes, & ſuauitate quadam incredibili capias.

Harmonia hæc Virtutum idcircò mira, quòd rara. propterea rara, quod dificillima. difficultatem præclarè intellexit Heſiodus, Virtute in montis vertice collocata. qui arduo tantum colle, longoque per arduum peteretur, & quæ illum ingreſſi ſubinde fatiſcerant, & in ſudorem eliquarentur.

Tu verò, qui Imperator Maximus, niſi quoque ſis optimus, eſſe contemnas, adeo puer adhuc difficultatem omnem iugulaſti, vt accerſitæ vndique virtutes, & vndiq; confluentes, in eam eoiuerint, quam obſtupeſcentes excipimus harmoniam. Te autem eadem difficultate expugnata ipſo Hercule maiorem intelliget, qui adoleſcentiam in Domo principe contemplabitur.

Ætas ea in voluptates & delicias prona, adeo in vitium ſua ſponte propendet, vt conatus & vires ad remorandum impetum, niſi in modica fuerint, in caſſum adhibeantur.

Cupiditatum, aliæ pectus oppugnant, aliæ blandimentis & lenocinijs capiunt. victorem aliarum animum laceſcunt aliæ. & pugnæ finis eſt nullus. id ab omni prorſus dubitatione vindicet Sapientiſſimus Salomon, qui tria ſibi videri difficilia prælocutus, nempe, viam auiculæ in aere medio volitantis, viam colubri in media planitie oberrantis, viam nauis in medio æquore nauigantis. omnium tandèm difficilimam ſibi videri affirmauit, viam adoleſcentis in ipſo ætatis feruore laſciuientis. quæ ad hominis cuiuſque adoleſcentiam pertinent; multò maiora ſunt, vbi adoleſcentia ipſa principis domus fortunam comitem habeat. poſcet, quidquid velis paratum habere, quidquid concupiſcas, adeo difficilem in adoleſcentia virtutem efficiunt, vt miraculo proximum habeatur, ſi principem vitia multa non fœdent. pro miraculo ſit, ſi vllæ ipſum virtutes aſpurgant; omne prorſus miraculum vincat, ſi plurium virtutum conſpiratio eundem commendet.

Admirationem mortalibus vniuerſis conciliat Auguſtiſſime Cæſar, quod Tu in maxima ex toto terrarum orbe familia natus, delicijs ijs nutritus, quas domi ſors impertiuerit, ineunte adoleſcentia plurium regnorum ſplendidiſſimam hæreditatem aſſecutus, paulòque poſt, in imperium terrarum euectus, ea tamen conſtantia, non modo vitia declinaueris, non virtutum aliquam, ſed cumulum vniuerſarum tibi compararis, vt nec ſapientiorem ſenem Academicorum gymnaſia, nec quempiam ſanctiorem cœnobitarum diſciplina protulerit. quòd ſi ad virtutes reſpicimus, quæ intellectum duntaxat locupletantes virtutes cum addito nuncupantur, eæ in te omnes confluunt obſtupeſcentibus cunctis ingenij præcocis maturitatem, & ipſo ætatis verè litterarum locupletiſſimam meſſem. humaniores litteras abſolutiſſimè poſſides; Muſasque tibi etiam extemporaneas, quod pauciſſimis, vtpotè inge-

ingenij fęliciſſimi opus, contingit, vſque ad miraculum comparaſti. multiplicior idiomatis gloria te prouehit, vt qui Germanicum ab incunabulis hauſeris, idem Hiſpanicè, idem Gallicè, idem Italicè, Latinè & Græcè loquaris. ſic variarum gentium ſcriptores in ſuo quemque idiomate ſcribentem intelligis. puriores doctrinarum latrias ebibens, in ſuo fonte, quos nunquam non vitiatos ad nos vertentium opera conuehit. id verò tanto eſt, vt duo corda habuiſſe ſit dictus apud veteres, qui lingua duplici loqueretur. Te nos cordatiſſimum Principem appellabimus, qui vna quidem lingua, tot nationum gloriam idiomatis multiplicis peritia prouocas. ex varijs gentibus homines ſuis ſingulos ſermonibus affaris, eaque vocis communione, quam oris, ſumma benignitas comitatur, Te illicò Dominum eorum animi facis.

Per interpretem alij ſenſum aperientes orationis vſum non mediocriter labefactant, qui nempè in eo ſitus eſt, vt ſua dulcedine capiat, ſua ſeueritate perterreat, quod vix per aliorum linguam aſſequi poſſumus. hinc Themiſtocles exulans apud Perſas, non prius cum Rege congredi voluit, quàm annuo labore linguam Perſicam didiciſſet, quòd diceret hominis ſermonem ſimilem eſſe aulæorum. Quemadmodum enim ea, ſi explicentur, figuras oſtendant intentus: ſin contrahantur, & arctentur, eaſdem occultent, ac corrumpant; ita omnem ornatum, orationi adimi, & omnem vim, vbi aliorum lingua ad noſtras aures perferatur.

Eam Tu tibi cum paucis communem gloriam comparaſti, vt plures ex regionibus diſcitis, abque interprete audias, & alloquaris, aliorum ingenia ab aliorum ſermonibus docearis. Teque ipſum, qualis es, omnes, quæ chriſtianum, chriſtianæq; fidei patronum decent, adeo vniuerſas cumulatè contraxiſti, vt plerique cumulum obſtupeſcant, nullus omnino non veneretur.

Exempla pietatis ea nuper in Italia præbuiſti, vt ſacris hominibus, quos nulla natalium aut diuitiarum gloria commendarent, capite aperto aſſurrexeris, quod infra maieſtatem Cæſaris eſſe ſcias, ipſis viris principibus aperire.

Ineptus ſim ego, ſi laudes tuas putem in hanc paginam coerceri poſſe, quibus ingentia volumina non ſufficiunt, deſipiam omnino, ſi ſatis a me tuam pietatem explicari poſſe confidam, quam nulli ſatis homines admirentur. Vnum hoc dicam Tuæ probitatis fulgore perſtrictos Foroiulienſes, qui Te antea Auguſtiſſimum, Inuictiſſimum, Fortunatiſſimum, Pulcherrimum appellabant cæteris Titulis veluti dignitate minoribus antiquatis, Te prope Sanctiſſimum appellandum eſſe cenſeant, quo ſatis vocabulo commendari poſſe videreris.

Ego verò pro laudatore augur Tuæ iſti pietati, bonitatique omnem fauſtitatem polliceri audeo, & rerum omnium ſecundiſſimos exitus. pietati præcipuè refert acceptam Domus Auſtriaca magnitudinem illam qua ſe in omnes mundi plagas explicuit, extra vias Solis, & in alios orbes imperio prolato, de ea cum Homero vaticinari libet.

Εὖτ'αν

Εὖτ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπει, λαμπράτε Σελήνη.

Dum vnda fluet, dum ſylua vireſcit,
Dum oriens Cælo Phœbus, dum Luna micabit.
Auguſtiſſima Auſtriaca Domus virebit & vigeſcet.

Tuæ pietati, qua (citra inuidiam dixerim) maiores tuos non prouocas tantum, ſed ſuperas, Catholicæ Religionis incrementa debebimus, itavt vindicata in libertatem Chriſtianam Vngaria, Thracia ipſa per Te Tartanorum tyrannidem exuat, totaque Aſia pro Luna Aquilas veneretur, & Chriſti Crucem adorent, qui Pſeudoprophetæ Maumethi ſupplicia offerunt.

En Græcia, quam dudum ad nouiſſima ærumnarum exempla Othomana barbaries vexat, a Te vno libertatem expectat, priſtinumque decorem. nondum in ſolio maximo principem ſuſpexit. qui tantum litterarum, cum ſumma pietate componeret, inde maiorem nunc, quam hactenus fiduciam inijt, ſordes impietatis exuendi, abigendæ ſeruitutis, & decoris litterarum, quas olim amiſerit reparandi.

Dum hac ſpe, & fiducia recreor, Tu interim Auguſtiſſime Imperator, meum munuſculum excipe, gratare ſi minus opus, ſaltem animum, a quo id proficiſcitur; mihique ad maiora peragenda benignitate tua animos adde.

Venetijs Calendis Martij M DC LX.

MAIESTATIS TVÆ CÆSAREÆ

Humillimus ac Deditiſſimus Seruus
Geraſimus Vlachus Abbas.

EIVS.

EIVSDEM ABBATIS VLACHI.

ELOGIVM AD LEOPOLDVM CÆSAREM.

LEOPOLDVS VNGARIÆ, & BOEMIÆ REX
Summus Romanorum IMPERATOR
Auitis, partisq; Imperijs maximus, Virtutũ omniũ cumulo Ma-
Alexandro Macedone temperantior (ximo maior
Nouos mũdos, quos alij ſomniauerint, haud quaquã ipſe ſuſpirat
Sol qui mundo pluſquam vni imperet dignùs
Adhuc ephebus par Imperio terrarum repertus
Præcoce animi & ingenij robore annos anteuolans.
Vitæ pubertatem ingreſſus
Imperij ponderi.
Pro genitore ſufficitur
Non habuere ſeptem virorum Comitia
Quem Atlanti, præter Alcidem,
Quem patri, præter filium,

Quem Ferdinando , præter Leopoldum ,
Sufficerent .
Ab vno Auſtriaco Stipite Cæſares germinantur
In Auſtriaca Domo
Laurus perpetuo viruerit , exaruerit nunquam .
Biceps hæc Aquila, quæ oras Eoas, Heſperiaſque complectitur.
Suos ad Solem Virtutis fœtus explorans
Pares Imperio reperit , nunquam degeneres
Ad Arabes , ſi copiam aromatum ,
Ad Erythæum , ſi margaritas ,
Progredere ad Indos ſi aurum
Sollicitus quæris .
Ab Auſtriaca Domo Cæſares poſtula .
Citius ignem calor, niuem & glaciem frigus, Solem radij, quàm
Imperium fugiat (Auſtriacos
Virtutum illa tutiſſimus ſinus , fidiſſima ſtatio
Perennis , deſituræ nunquam pietatis fons .
Juſtitiæ ſupra ipſam Aſtream perpes hoſpicium ,
Regnandi prudentiam ſupra miraculum
Non accepit , non didicit ,
Sed ſibi iam innatam in patrimonium habuit .
Si tãdem hic fortuna dididicit mores exuit ſuos facta iã altera
Ex quo ſemel ad Auſtriacos venit
Vbi perpetuò quieſceret , aliquando nacta
Ne quando abeundi poteſtas fieret volubilem
Qua vehitur rotam abiecit .
Quæ perniciſſimam faciunt plumas euulſit
Sexum ipſum ne ad inconſtantiam prouocet dici muliebris.
Didignata tranſiens in virilem depoſuit

Vaga-

Vagatã putes, donec Virtuti quæ ſibi dux præit, comitem ſe tan-
Inter Auſtriacos æternũ manſurã inuenit, (dẽ adjceret
Jnito ibidem fœdere , iunctis ſedibus
Nunquam ſe inde diſceſuras fore
Deliberarunt .
Dum orbis erit , dum regnum
Donec hominum ſedes , & patria terra futura eſt
Auſtriacorum Imperio mundus obediet
Leopoldus non ſine auſpicio Primus
Quas Maximiliani , quas Caroli , quas Ferdinandi
Vſurpatas a Barbaris terras , nondum receperint
Suis ipſe faſcibus ſubdet .
Jlli docilis tandem .
Qui Chriſto ſeruiunt ſe habere maiores ,
Othomanus deſeruiet .



EIVSDEM ABBATIS VLACHI.

AD LEOPOLDVM ARCHIDVCEM AVSTRIÆ. MAGNANIMVM.

LEOPOLDVS ARCHIDVX AVSTRIÆ fęlix
Aude Calame
Ipſum temet ſupra Tuas vires attollẽ.
Audaciam hanc operis magnitudo deſiderat
Tanto nomine exarato
Nihil potes cogitare non maximum, deſipias ſi nihil
Non arduum meditere.
Pro innumera panegyri, vnùm hoc nomen
Iliadem laudum in nucleum coegiſti
Bellatorem egregium, ſummum litterarum Antiſtitem
Nomen id ſonat
Habes vtriuſque Teſtem
Terrarum eam omnem portionem,
Quam aut vera belli gloria, aut litterarum decus
Non fugerit
Exìmiam belli paleſtram armorum perennẽ gymnaſium
Martis pro Thracìa patriam, Bellonæ domum
Belgium Conſule
Quid pugnauerit, quid vicerit, quid triumpharit
LEOPOLDVS
Vbi prouincia tota declamante didiceris
Illico maiorem eſſe didiceris, quàm
A te valeat prædicari.

Annos

Annos primæ lanuginis ocius repete
Vbi cum ſucco congreſſus
Ætatem ab armorum diſcrimine auſpicantem
Pubeſcente dextera hoſtes interimentem
Herculem adhuc puerum Ioue dignum
Compereris.
Actutum te illi celebrando imparem aſſere
Cui te vix cogitando idoneum eſſe cognoueris
Per gradus omnes virtutum, qualis Sol per eclypticam ſpatia-
Modum nullum illi gloriæ ſtatuit (*tus.*
Quæ occaſus indocilis
Perpetuò rutilauerit (*ſarum*
Sed quem armata terribilem, mitis iam, & ſtipata cętu Mu-
Facit Minerua pro numine propemodum venerandum
Litterarum a ſitu reuocat alijs, alias excita a ſepulchro
Primus Hetruſcas Muſas Germaniæ conciliauit,
Germanorum Apollo vocari meritus
Quique alijs bellando maior, alijs loquendo, ſcribendoque
Præſtantior authoratur.
Citius arenas littorum, quàm ingenij decora
In numerum redigas
Hinc ne conatibus irritus
Turpiter ponderi fatiſcas immodico
Silentio lita.

ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΛΛΟΥΔΗ
Κρητὸς, τοῦ ἐν Παταβίῳ Κωπρωνιανοῦ Φρυντιστηρίου Διδασκάλου, εἰς τὸν Σοφώτατον Καθηγούμενον ΓΕΡΑΣΙΜΟΝ.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ σοφίης μεγαφέρτατα δόγματα φαίνων
Πενταετῆ σιγὰν λέξατο Πυθαγόρας.
ΓΗΡΑΣΙΜΟΣ δὲ λόγοισιν ὄρους ὄντων τολιπούων
Ἀμφασίῃ καθόλου ἐμμενέως κατέχει
Ἀνδρῶν δ' ἀπειρεσίων κατ' ἀπείρονα φθέγματα γαῖαν
Κάλλει καὶ τέχνῃ εἰς ἓν συναψάμενος
Αὐτὸς ἔφα οὐ φάσκει, οὐδέγε φθέγμασιν οἷσιν
Δόγματα ἀλλ' ἑτέρων, φιλοσόφων τε λόγους.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΣΥΝΑΙΤΟΥ
Μελισσιωτοῦ τοῦ Κρητὸς εἰς τὸν αὐτὸν.

ΓΗΡΑΣΙΜΟΣ πολυΐδεις ἀοιδοπόλων μέγα δῶχος
Ὡς στεφανηφορέων ἰδμοσυνης στεφάνοις,
Τοὺς δὲ ὁεισμοὺς τῶν ὄντων εἰς ἓν ὄργανον ἦξεν
Μουσῶν, ἐκ πολλέων δῶρα σεμνὰς σοφίης
Πᾶσιν, ἄρ' ὅσα πόιγε ὁεισμοὺς ἀμφαγαπῶντες
Ἀμφοτέρης παλάμης, τεύξατε τιμὴν βίβλοι.

AVCTOR

AVCTOR BENEVOLO LECTORI. SALVTEM.

RECVRRIT identidem animo illud Tullij (Lector Candidissime) non nobis solis nos esse natos, sed patriæ & amicis. Patriæ a Barbarorum immanitate iamdudum vexatæ, nullas possum ipse ferre suppetias, ab ea etiam propulsatus; amicis, quorum in numero vniuersos litterarum asseclas colloco, me profuturum spero, si aliquid subinde Typis sufficiam; quo eorum eruditis possit augeri; eorum vsui anno superiore Thesaurum Græcè linguæ vulgaui, arbitratus non paucis id adiumento futurum, qui parens illud litterarum idioma, veluti ab exilio reuocatum, ea qua par est cupiditate sequantur. idem id temporis vo-

tum

tum author fuit ut rerum omnium, quæ præsertim sub usum orationis præ alijs cadunt finitiones per volumina discitas in unum contraherem, contractasque in unum emitterem. Nec satis duxi eas finitiones congerere, quas vulgata typis volumina continerent, multa insuper consului, quæ prælum adhuc expectant. quid profecerim, nescio. illud exploratum habeo, me illi omnino labori non pepercisse, quo cum maiore litteratorum compendio opus absoluerem. Multa typographus excudendo peccauerit, ijs ita veniam deprecor, ut sciam grauiora a me in elucubrando excidisse. Dum tibi subiuerit quo animo scripserim, nihil non indigebis. Si hanc Harmoniam probaueris, aliam expecta, nempe Supernominationum Virginis Deiparæ. Interim vale.



Κατάλογος τῶν διδασκάλων ἐξ ὧν συνετέθη ἡ Παρθένα Πραγματεία.

Ἀθανάσιος Ἀλεξ.
Ἀθηναγόρας
Αἰλιανος
Ἀκαδημιακοὶ
Ἀλέξανδρος Ἀφροδ.
Ἀλκίνοος
Ἀλκμαίων
Ἀμέλιος
Ἀμμώνιος
Ἀναξαγόρας
Ἀναξιμένης
Ἀναξίμανδρος
Ἀνδρέας Καισαρίας
Ἀνδρόνικος
Ἀπούλιος
Ἀρίσταχος
Ἀρεσκείδης.
Ἀριστοτέλης
Ἄρίστων
Ἀρμενόπουλος
Ἀσκληπιάδης
Ἀστέριος Ἀμασείας
Βαλσαμὼν
Βαρῖνος
Βασίλειος μέγας
Βασίλειος βασιλεὺς
Βηρωσσὸς
Βλάσαρης
Βόηθος
Βρυέννιος Γωσὴφ
Γαβριὴλ φιλαδ.
Γαλλωὸς
Γεράσιμος.
Γερμανὸς Κωνσταντ.
Γεώργιος παχυμέρ.
γρηγόριος Θεολόγος
γρηγόριος Νύσσης.
γρηγόρ. Θεσσαλον.
Δαμασκιωὸς
Δαμάσκιος
Δημήτριος χλωρὸς
Δημήτριος φαλιρ.
Δημόκριτος
Διάδοχος
Δικαίαρχος
Διογένης Κυν.
Διογένης λαέρτ.
Διονύσιος Ἀρεοπ.
Διονύσιος Θρᾷξ
Διονύσιος Ἀλικαρ.
Ἐμπεδοκλῆς
Ἐπιχάρης
Ἐπίκουρος
Ἐπιφάνειος Κύπριος.
Ἐρασσθένης
Ἑρμῆς τρισμέγιστος
Ἑρμογένης
Εὔδηξος
Εὐθύμιος Μοναχ.
Εὐκλείδης
Εὐριπίδης
Εὐσέβιος
Εὐστράτιος
Ἐφρὲμ Σύρος
Ζωὼν
Ζοροάστρης
Ἡλίας Ἔνδικος
Ἡσυχλείδης
Ἡράκλητος
Ἡσίοδος
Ἡσυχίος ἱστορ.
Ἡφαιστίων
Θαλάσσιος
Θαλῆς
Θεμίστιος
Θεόγνις
Θεόδοτος
Θεοδώρητος Κύρου
Θεόδωρος Φιλόσ.
Θεώδωρος βαλσα μῆλ
Θεόφιλος
Θεόφραστος
Θεοφύλακτος
Ἰάμβλιχος
Ἰγνάτιος Θεοφόρ.
Ἱερόθεος
Ἱππόκρατης
Ἰσοκράτης
Ἰουλιανὸς Ἀκαδημ.
Ἰωσῆνος Φιλόσοφ.
Ἰωάννης Χρύσος.
Ἰωάννης Δαμασκ.
Ἰωάννης Γραμματ.
Ἰὼβ μοναχὸς
Ἰώβιος Μοναχ.
Καρνεάδης
Καασιανὸς
Καασιόδωρος
Κλαύδιος Πτολεμ.
Κλέανθος
Κλεόδημος
Κλεομήδης.

Κλήμης Ἀλιξ.
Κύριλλος Ἀλεξ.
Κύριλλος Ἱεροσολ.
Κράτης
Κριτίας
Κωνσταντῖνος βασ.
Κωνς. Ἀρμενόπ.
Κωνς. Λάσκαρ.
Λάσκαρις
Λέων ὁ σοφὸς
Λέων βασιλεὺς
Λεύκιππος
Λιβάνιος σοφιστὴς
Λούκιος Ἀπούλιος
Μαγνήσιος μιτυλλω.
μακάριος Αἰγύπτ.
μανουὴλ Χαρτοφύλ.
μανουὴλ μοσχόπ.
μάξιμος ὁμολογ.
μάρκος Ἀββᾶς
ματθαῖος βλάσαρ.
μεθόδιος πατέρων
μύνασρος
μένων
μέτωπος Πυθαγ.
μητρόδωρος.
μιχαὴλ σύγγελ.
μοσχόπουλος
Νεῖλος
Νικάσιος
Νικήτας συρ.
Ξενοκράτης
Ξενοφάνης
Ξενοφῶν
Ὅμηρος
Ὀρφεὺς
Παρμενίδης
Περίανδρος
Πίνδαρος
Πιττακὸς
Πλάτων
Πλούταρχος
Πλωτῖνος
Πολέμων
Ποσειδώνιος
Πορφύριος
Πρόκλος Διάδοχ.
Πτολεμαῖο
Πτοχοπρόδρομος
Πυθαγόρας
Πυθαγορικοὶ
Σόλων
σουΐδας
στομβαῖος
στράτων
στωϊκοὶ
συμεὼν Νέος Θεολ.
συμεὼν μεταφρ:
συμπλίκιος
συριανὸς
σωκράτης.
Ταπωὸς
Τίμαιος λοκρὸς.
Τιμοκλῆς
Φιλήμων Κωμικὸς
Φιλόπονος
Φίλων Ἰουδαῖος
Φοίνικες Θεολόγοι
Φῶπος Πατριάρ.
Χαλκίδιος
Χοιροβοσκος
Χρύσιππος
Χρυσόστομος
Ψελλὸς μιχαὴλ.
Ὠριγένης.

Syllabus Doctorum ex quibus præsens Opera Compilata est.

Academici
Aelianus
Alexander Aphr.
Alcinous
Alcmeon
Amelius
Ammonius
Anaxagoras
Anaximenes
Anaximandrus
Andreas Cæsar.
Andronicus Perip.
Aristarchus
Aristoteles
Ariston
Armenopulus
Asclepiades
Asterius Amasiæ.
Athanasius Alex.
Athenagoras
Balsamon
Barinus.
Basilius Magn.
Basilius Imper.
Berosus
Blastaris
Borthus
Bryennius.
Carneades
Cassianus
Cassiodorus
Chalcidius
Chrysippus
Chrysostomus.
Chirouoscus
Claudius Ptolem.
Cleanthus
Cleodimus
Cleomedes
Clemens Alexan.
Constantinus Imp.
Const. Armeno.
Constan. Lascaris
Crates
Critias
Cyrillus Alex.
Cyrillus Hieros.
Damascenus
Damaschinus
Demetrius Chlorus
Demetr. Phalereus.
Democritus
Diadochus
Dicearchus.
Diogenes Cynic.
Diogen Laertius
Dionysius Areop.
Dionys. Thrax.
Dionys. Alicarn.
Empedocles
Epigenes
Epicurus
Epiphanius Cypr.
Ephrem Syrus
Eratostenes
Eudoxus
Euthimius Monac.
Euclides
Euripides
Eusebius.
Eustratius.
Gabriel Philad.
Galenus
Gerasimus
Germanus Const.
Georgius Pachem
Gregorius Naz.
Gregor. Nyssen.
Greg. Thessalon.
Helias Ecdicus
Heraclides
Heraclitus
Hermes Tremax.
Hesiodus
Hesychius
Hephestion.
Hierotheus
Homerus
Hippocrates.
Iamblicus
Ignatius
Ioan Chrysost.
Ioan Damasc.
Ioan Gramm.
Iob Mouachus
Iobius Monachus
Isocrates
Iulianus Acad.
Iustinus Phil.
Lascaris
Leon sapiens
Leon Imper.

Leucippus
Libanius
Lucius Apuleus
Macarius
Magnentius
Manuel chartop.
Manuel moſchop.
Maximus Confeſ.
Marcus Abbas
Matthæus Blaſtar.
Methodius Pat.
Menarder
Menon
Mercurius Tremax
metopus Pythag.
metrodorus
michael Syngel.
michael Pſellus
moſchopulus
Nicaſius
Nicetas Seron
Nilus
Origenes
Orpheus.
Parmenides
Periandrus
Philimon Comic.
Philoponus
Phillon iudeus
Phoenici Theolog.
Photius Patr.
Pindarus
Pittacus
Platon
Plutarchus
Plotinus
Polemon
Porphyrius
Poſidonius
Proculus Diad.
Pſellus
Ptochoprodromus
Ptolomeus
Pythagoras
Pythagorici.
Socrates
Solon
Stoici
Stombeus
Straton
Suidas
Symeon Theol.
Symeon metaphr.
Symplicius
Syrianus
Tatianus
Thalaſius
Thales
Themiſtius
Theognis
Theodotus
Theodoretus Cyri.
Theodorus Philoſ.
Theodorus Balſ.
Theophilus
Theophraſtes
Theophylactus
Timeus Locrus
Timocles.
Xenocrates
Xenophanes
Xenophon.
Zenon
Zoroaſtres.

In-

INDEX CAPITVM Huius Libri.

ΠΙΝΑΞ Τῶν τῆς Βίβλου Κεφαλαίων.

Cap. 1.	De Deo principio.	pag. 2	Κεφ. α περὶ Θεοῦ ἀρχῆς	φυλ. 3
2	De Triuitate.	8	β περὶ τριάδος	9
3	De eis quæ de Deo &c.	12	γ περὶ τῶν λέγομ. περὶ θεοῦ	13
4	De diuinis Nominibus.	18	δ περὶ θείων ὀνομάτων	19
5	De Angelis	26	ε περὶ Ἀγγέλων	27
6	De Dęmonibus	30	ς περὶ Δαιμόνων	31
7	De Bono, & malo	32	ζ περὶ Ἀγαθοῦ καὶ Κακοῦ	33
8	De Principio	34	η περὶ Ἀρχῆς	35
9	De materia	34	θ περὶ Ὕλης	35
10	De Forma	36	ι περὶ Εἴδους	37
11	De priuatione	38	ια περὶ Στερήσεως	39
12	De Cauſis & Effectis	38	ιβ περὶ Αἰτίας καὶ Ἀποτελ.	39
13	De Generibus cauſarum	40	ιγ περὶ γενῶν τῶν αἰτιῶν	41
14	De neceſſitate	40	ιδ περὶ Ἀνάγκης	41
15	De Idea	42	ιε περὶ Ἰδέας	43
16	De Fato & Parca	42	ις περὶ Εἱμαρμένης καὶ Μοίρας.	43
17	De Fortuna & Caſu.	44	ιζ περὶ τύχης καὶ Αὐτομάτου.	45
18	De Elemento	44	ιη περὶ Στοιχείου	45
19	De Natura & Naturali	46	ιθ περὶ φύσεως καὶ φυσικ.	47
20	De monſtro & miraculo	48	κ περὶ Τέρατος καὶ θαύματος	49
21	De motu & quiete	48	κα περὶ Κινήσ. καὶ Ἠρεμ.	49
22	De Speciebus motus.	50	κβ περὶ Εἰδῶν Κινήσεως	51
23	De Æuo & Tempore	52	κγ περὶ Αἰῶνος καὶ Χρόνου.	53
24	De Temporis partibus	53	κδ περὶ μερῶν χρόνου	53
25	De Horis & Verſionibus.	54	κε περὶ Ὡρῶν καὶ Τροπῶν	55
26	De Ente	56	κς περὶ Ὄντος	57
27	De Toto & Partibus	58	κζ περὶ Ὅλου & μερῶν	59
28	De Vniuerſali &c.	58	κη περὶ Καθόλου.	59
29	De Vno & Vnitate	60	κθ περὶ Ἑνὸς καὶ Ἑνότητος	61
30	De Prædicabil. & præd.	62	λ περὶ Κατηγορ. καὶ Κατηγορ.	63
31	De Subſtantia	64	λα περὶ Οὐσίας	65
32	De Sequent. Subſt.	64	λβ περὶ Ἑπομένων τῇ Οὐσίᾳ	65
33	De Accidente	66	λγ περὶ Συμβεβηκότος.	67

Index Capitum

34	De quantitate	66	λδ περὶ ποσότητος	67
35	De qualitate	68	λε περὶ ποιότητος	69
36	De Relatione	70	λς περὶ τοῦ πρός τι	71
37	De actione	70	λζ περὶ Ἐνεργείας	71
38	De Potentia	72	λη περὶ Δυνάμεως	73
39	De Passione	72	λθ περὶ Πάθους	73
40	De Loco	74	μ περὶ Τόπου	75
41	De Vacuo	76	μα περὶ Κενοῦ	77
42	De Corpore	76	μβ περὶ Σώματος	77
43	De sequentibus Corpus.	78	μγ περὶ τῶν Ἐπομένων τοῦ Σώμ.	79
44	De infinito	78	μδ περὶ Ἀπείρου	79
45	De Lumine & Tenebris	80	με περὶ Φωτὸς καὶ Σκότους	81
46	De Mundo	82	μς περὶ Κόσμου	83
47	De Cœlo	82	μζ περὶ Οὐρανοῦ	83
48	De Patibus Cœli	86	μη περὶ τῶν οὐρανῶ Μορίων	87
49	De Stellis errantibus	86	μθ περὶ Πλανητῶν	87
50	De Zodijs	88	ν περὶ Ζωδίων	89
51	De Sole	92	να περὶ Ἡλίου	93
52	De Luna	92	νβ περὶ Σελήνης	93
53	De Stellis	94	νγ περὶ Ἀστέρων	95
54	De Terra	94	νδ περὶ Γῆς	95
55	De Partibus Terræ.	94	νε περὶ Μερῶν γῆς	97
56	De Laptdibus	96	νς περὶ Λίθων	97
57	De Metallis.	100	νζ περὶ Μετάλλων	101
58	De arboribus &c.	102	νη περὶ Δένδρων καὶ.	103
59	De aqua	102	νθ περὶ Ὕδατος	103
60	De Mare	104	ξ περὶ Θαλάσσης	105
61	De Aere	106	ξα περὶ Ἀέρος	107
62	de Ventis	108	ξβ περὶ Ἀνέμων	109
63	de Igne	108	ξγ περὶ Πυρὸς	109
64	de Meteoris	110	ξδ περὶ μετεώρων	111
65	de Meteor. Terreis	116	ξε περὶ μετεώρ. Γηΐνων	117
66	de Coloribus	118	ξς περὶ Χρωμάτων	119
67	de animalibus	120	ξζ περὶ ζώων	121
68	de Homine	122	ξη περὶ Ἀνθρώπου	123
69	de Hom. affectib.	126	ξθ περὶ Ἀνθρ. παθῶν	127
70	de Humano corpore	126	ο περὶ Ἀνθρ. Σώματος.	127

Πίναξ τῶν Κεφαλαίων.

71	de Humoribus &c.	132	οα περὶ Χυμῶν.	133
72	de Morbo	134	οβ περὶ Νοσήματος	135
73	de Febribus	136	ογ περὶ Πυρετῶν	137
74	de Corporis morbis	138	οδ περὶ Νόσων σώματος.	139
75	de Ætate	146	οε περὶ Ἡλικίας	147
76	de Anima	148	ος περὶ Ψυχῆς	149
77	de Partibus animæ	150	οζ περὶ μερῶν Ψυχῆς	151
78	de anim. potentijs	152	οη περὶ ψυχ. Δυνάμεων.	153
79	de Sensu	154	οθ περὶ Αἰσθήσεως	155
80	de Sensib. externis	156	π περὶ Ἐξωτερικῶν Αἰσθήσ.	157
81	de Sono & sonitu	156	πα περὶ Ἤχου καὶ Ψόφου	157
82	de Echo	158	πβ περὶ Ἠχῶ	159
83	de Voce	158	πγ περὶ φωνῆς	159
84	de odore	160	πδ περὶ Ὀσμῆς	161
85	De Humore & Sapore	160	πε περὶ Χυμοῦ καὶ Χυλοῦ.	161
86	de sensibus internis	160	πς περὶ Ἐσωτερικῶν Αἰσθήσ.	161
87	de Virtute & Vitio	164	πζ περὶ Ἀρετῆς καὶ Κακίας	165
88	de Peccato	166	πη περὶ Ἁμαρτίας	167
89	de Passion. animæ	166	πθ περὶ Πάθους ψυχῆς	167
90	de Ira	168	ϙ περὶ Ὀργῆς	169
91	de Pace	168	ϙα περὶ Εἰρώνης	169
92	de Tristitia	170	ϙβ περὶ Λύπης.	171
93	de Gaudio	172	ϙγ περὶ Ἡδονῆς	173
94	de Timore	172	ϙδ περὶ φόβου	173
95	de Cupiditate	174	ϙε περὶ Ἐπιθυμίας	175
96	de Fide	176	ϙς περὶ Πίστεως.	177
97	de Festiuitatibus &c.	178	ϙζ περὶ Ἑορτῶν.	179
98	de blasphemia	108	ϙη περὶ Βλασφημίας	181
99	de Spe	182	ϙθ περὶ Ἐλπίδος	183
100	de Charitate & odio.	182	ρ περὶ Ἀγάπης καὶ Ἔχθρας.	183
101	de Amore	184	ρα περὶ Ἔρωτος.	185
102	de Prudentia.	184	ρβ περὶ φρονήσεως.	185
103	de Temperantia	190	ργ περὶ Σωφροσύνης.	191
104	de Fortitudine	194	ρδ περὶ Ἀνδρείας	195
105	de iustitia	198	ρε περὶ Δικαιοσύνης	199
106	de Hominis Epithetis	200	ρς περὶ τῶν Ἀνθρ. Ἐπιθέτων.	201
107	de boois Animæ &c.	204	ρζ περὶ Ἀγαθῶν ψυχῆς.	205

108 de Anim. Habitibus	208	ρη περὶ τῆς ψυχῆς Ἐξεων	209
109 de Philosophia	212	ρϑ περὶ φιλοσοφίας	213
110 de Grammatica	214	ρι περὶ Γραμματικῆς	215
111 de Oratione & partib.	216	ρια περὶ Λόγου καὶ μερῶν αὐτοῦ	217
112 de Verbis	218	ριβ περὶ Ῥημάτων	219
113 de Compositione	218	ριγ περὶ Συντάξεως	219
114 de Accentu	220	ριδ περὶ Προσῳδίας	221
115 de Dialecto	220	ριε περὶ Διαλέκτου	221
116 de Nominibus	220	ριϛ περὶ Ὀνομάτων	221
117 de Poetica.	224	ριζ περὶ Ποιητικῆς	225
118 de arte metrica.	224	ριη περὶ μετρικῆς	225
119 de Historia	226	ριϑ περὶ Ἱστορίας	227
120 de Epistola method.	226	ρκ περὶ Ἐπιστολικῆς μεθόδου	227
120 de Rhetorica	230	ρκα περὶ Ῥητορικῆς	231
122 de Rhet. Generib.	232	ρκβ περὶ Γενῶν ῥητορικ.	233
123 de Phrasibus	234	ρκγ περὶ Φράσεων	235
125 de Figuris	236	ρκδ περὶ Σχημάτων	237
125 de Dialogo	236	ρκε περὶ Διαλόγου	237
126 de Logica	238	ρκϛ περὶ Λογικῆς	239
127 de Terminis	238	ρκζ περὶ Ὅρων	239
128 de definitionibus	242	ρκη περὶ Ὁρισμῶν	243
129 de Propositione	242	ρκϑ περὶ προτάσεων	243
130 de Diuisione	244	ρλ περὶ Διαιρέσεως	245
131 de Syllogismis	246	ρλα περὶ Συλλογισμῶν	247
132 de Demonstratione	246	ρλβ περὶ Ἀποδείξεως	247
133 de Resolutione	248	ρλγ περὶ ἀναλύσεως	249
134 de Physica	248	ρλδ περὶ Φυσικῆς	249
135 de medicina	250	ρλε περὶ Ἰατρικῆς	251
136 de mathematica	252	ρλϛ περὶ μαθηματικῆς.	253
137 de Numeris	254	ρλζ περὶ ἀριθμῶν	255
138 de Sono	256	ρλη περὶ Φθόγγου	257
139 de Sphoera	258	ρλϑ περὶ Σφαίρας	259
140 de Ethica	260	ρμ περὶ Ἠθικῆς	261
141 de Oeconomica	260	ρμα περὶ Οἰκονομικῆς	261
142 de Politica	262	ρμβ περὶ Πολιτικῆς	263
143 de Regno	264	ρμγ περὶ βασιλείας	265
144 de arte militari	266	ρμδ περὶ στρατηγικῆς	267

145 de Legum latione	268	ρμε περὶ Νομοθετικῆς	299
146 de Commixtis diction.	270	ρμϛ περὶ Συμμίκτων λέξεων	271
147 de metaphysica	272	ρμζ περὶ μεταφυσικῆς	273
148 de Theologia	272	ρμη περὶ Θεολογίας	ibi.
149 de prophetia	276	ρμϑ περὶ προφητείας	277
150 de Christo Domino	278	ρν περὶ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου.	279
151 de Deipara.	282	ρνα περὶ τῆς Θεοτόκου	283
152 de Christianis	ibi.	ρνβ περὶ Χριστιανῶν	ibi.
153 de Ecclesia	284	ρνγ περὶ Ἐκκλησίας	285
154 de Sanctis	286	ρνδ περὶ Ἁγίων	287
155 de monachis	288	ρνε περὶ μοναχῶν	289
156 de Æreticis	290	ρνϛ περὶ αἱρετικῶν	291
157 de mysterijs.	300	ρνζ περὶ μυστηρίων	301.
158 de Baptismate	302	ρνη περὶ Βαπτίσματος	303
159 de Circunciſione	ibi.	ρνϑ περὶ περιτομῆς	ibi.
160 de Chrismate	304	ρξ περὶ Χρίσματος	305
161 de missa	ibi.	ρξα περὶ Λειτουργίας	ibi.
162 de Sacerdotio	306	ρξβ περὶ Ἱερωσύνης	307
163 de Confessione	308	ρξγ περὶ Ἐξομολογήσεως	309
164 de matrimonio	310	ρξδ περὶ Γάμου	311
165 de cognatione	312	ρξε περὶ Συγγνείας	313
166 de Sancto oleo	314	ρξϛ περὶ Εὐχελαίου	315
167 de Antichristo	ibi.	ρξζ περὶ Ἀντιχρίστου	ibid.
168 de Paradiso	ibid.	ρξη περὶ Παραδείσου	ibi.
169 de Inferno	316	ρξϑ περὶ ᾅδου	317
170 de Resurrectione	318	ρο περὶ Ἀναστάσεως	319
171 de Beatitudine	ib.	ροα περὶ μακαριότητος	ibi.
172 de Deo fine.	320	ροβ περὶ Θεοῦ τέλους.	321

INDEX
RERVM OMNIVM
NOTATV DIGNARVM
Copioſiſſimus.

Abbates 308
abſtractio 250
abyſſus 104
academia 270
accidens 62. 66
  ſeparabile 66
  inſeparabile ib.
accentus 240
accuſatio 180. 198. 234.
accuſator 180
accidia 188
acerbitas 170
actio. 70. 152. 190.
  ſimplex 160
  compoſita ib.
  creata 72
  naturalis 70
  intellectus 160
  generabilis 72.
  ſubſtantialis ib.
  accidentalis ib.
  permanens ib.
  tranſciens ib.
  inſtantanea ib.
  ſucceſſiua ib.
actus 70. 210
  primus 70.
  ſecundus ib.
  naturæ 152
acutus. 220
Adam 126
adiectio 190
adiutores 266
adminiſtratio. 262
adoleſcens 146
adoratio 178
adraſtia 44.
aduerbium 216
adulterium 174
æmulatio 170
ænigma 270. 274
  morale ib.
æquale 258
æquipolentia 244
æquitas 268
aer 106
aeris regiones ib.
æreſis 290
æreticus ib.
æretici ib.
  Platonici ib.
  ſtoici ib.
  epicurei ib.
  peripatetici ib.
  ſcribæ ib.
  phariſæi ib.
  ſaducæi ib.
  himerobaptiſtæ. ib.
  oſſinij ib.
  naſſarei ib.
  herodiani ib.
  ſamaritæ ib.
  gortheni ij ib.
  iebunæi ib.
  eſſeni ib
  doſithei ib.
  ſimoniaci ib.
  menandriani. ibid.
  Saturniliani ib.
  baſilidiani iq.
  nicolaitæ ib.
  gnoſtici ib.
  carpocratiani. ibid.
  cerinthiani ib.
  nazaræi ib.
  ebionæi ib.
  valentiani 294
  ſecundiani ib.
  ptolomæi ib.
  marcoſæi ib.
  cerdoniani ib.
  colobarſiani ib.
  ophitæ ib.
  caiani ib.
  ſethiani ib.
  archontici ib.
  marcioniſtæ ib.
  Lucianiſtæ ib.
  apelliani ib.
  ſeuetiani ib.
  tatiani ib.
  encratitæ ib.
  cataphryges ia.
  pepuziani 296
  teſſares & decatitæ ib.
  alogi ib.
  adamiani ib.
  ſampſæi ib.
  theodotiani ib.
  melchiſedeciani. ibid.
  bardiſianiſtæ ib.
  noetiani ib,
  valeſij ib.
  angelici ib.
  apoſtolici ib.
  ſabelliani ib.
  origeniani ib.
  origeniani alij. ib.
  paulini ib.
  manichæi ib.
  hieracitæ ib.
  meletiani ib.
  ariani ib.
  audiani ib.
  photiniani ib.
  marcelliani 298
  ſemiariani ib.
  macedoniani. ibid.
  aeriani ib.
  aetiani ib.
  eunomiani ib.
  dimoritæ ib.
  antidicomarianitæ ib.
  collyriani ib.
  maſſaliani ib.
  apollinariani. ibid.
  eutichiani ib.
  pauliani ib.
  neſtoriani ib.
  theopaſchitę ib.
  anomoei ib.
  nauatiani ib.
  ſabatiani ib.
  bogomeli 300
  monophyſitæ ibid.
  ethnophrones. ibid.
  donatiſtæ ib.
  parermineutæ. ibid.
  monothelitæ. ibid.
  Chriſtianoca tegori ib.
  iconeclaſtæ ib.
  agareni ib.
  Hiſmaelitæ ib.
  turcæ ib.
æſtas 56
ætas 146
æuum 52
affectio 174
affectus 132. 190
affinis 312
affinitas 168
afflitio 276
Ager 96
alacritas 186
aliquando 54
allegoria 274
alleluia 258
altare 286
alteratio 50. 188
amator pauperum 182
amator hoſpitalis. ib.
ambitio 188
ambra 286
ambroſia 320
amicitia 170
  naturalis 260
  ſocietatis ib.
  hoſpicij ib.
  amatoria ib.
amicus 208
amor. 174. 182
amor ad Deum. ibid.
Anagoge. 274.

analogia. 254
anathema 286
anaſtrophe. 234
Anatomia 250.
angelus. 26
angelorum Hierarchiæ. 28
angelicis ordo. ib.
Angeli ordines. ibid.
  cherubim ib.
  throni. ib.
  dominationes. ibi.
  virtutes ib.
  poreſtates ib.
  principatus. ibid.
  archangeli ib.
  angeli. ib.
angor 170. 172.
anguſtia 170
anihilatio 50
anima. 148
  rationalis 150.
  irrationalis ib.
  vitalis ib.
animæ partes ib.
  rationale ib.
  irraſcibile ib.
  concupiſcibile. 152.
animæ potentiæ. ibid.
  nutritiua ib.
  rationalis ib.
  irrationalis ib.
  vitalis. 152.
  irrationabilis. ibid.
  attractiua. ib.
  retentiua. ib.
  alleteratiua. ib.
  deiectiua. ib.
animæ paſſiones. 168
animal. 120.
  rationale ib.
  irrationale ib.
  terreſtre ib.
  reptile ib.
  ſenſibile ib.
  marinum ib.
  volans ib.
  manſueta ib.
  ſaluatica ib.
  maſculinum. ib.
  fœmininum ib.
  fera ib.
  aquila ib.
  vulpes. 122
  bos ib.
  iuuenca. ib.
  ceruus ib.
  piſcis ib.
  equus ib.
  camelus ib.
  balena ib.
  lepus ib.
  canis ib.
  hericcio ib.
  ſerpens ib.
  leo. ib.
  pauo ib.
  perdix ib.
annominatio 236
annus 52
annus magnus ib.
antichriſtus 314
antidorum 306.
antitypum ib.
antonomaſia. 234
anypoſtaton 64
apocalypſis. 278
apoſtolatus. 288
apoſtoli ib.
appetitus. 132
rationalis 152
  ſenſitiuus ib.
aqua 102. 104.
marina ib.
calidæ ib.
aqueum. ib.
arbor 102
archiepiſcopi 308
ardor 108
arena. 96
argumentatio 230. 246
argumentum. 230 246
area. 114
ariſtocratia. 262.
  264
arithmetica 252
arrogantia 174. 188 198
ars 208. 210.
metrica 224
militaris. 266
articulus 216
artificiale 208
artis formula 212
arteria. 130
arx. 96
aſper 78.
aſſenſio 190.
aſſentatio 188.
aſſumptio 196
aſtrologia 254
aſtronomia. 252. 264.
atropos 44.
attentio 186
auaritia 174
actio 132
auctoritas ib.
audentia 196.
auditus. 156
  ſenſitiuus ib.
augumentatio. 50
augurium 276.
aures 128.
aurora 54.
aurum 206.
auſteritas 192.
auctoritas. 154.
autumnus 56.
auxiliator 208
auxiliarij 266.
auxilium 196
axis 258
axon 86
Balnea 104.
balneum ib.
baptiſma 302.
barbariſmus. 218. 290
beatitudo 318
beatus ib.
bellum 182. 208. 266
beneficium 206
beneplacitum 272.

beneuolentia. 168. 198
bilis flaua 132.
atra ib.
blaſphemia 41.
bonitas 198.
bonum 32.
ſummum 32.
naturaliter ib.
participatiuè ib.
phyſicum ib.
metaphyſicum. 34.
fortunæ ib.
morale ib.
artificiale ib.
diuinum ib.
breuis 220.
CEcitas 108.
cœlum 82.
empyreum 84.
chryſtalinum. ibid.
fereum ib.
Cęli motus 86.
primus motus. ibid.
ſecundus motus. ibid.
rationalis mo... ibid.
raptis ib.
ſaturni ib.
iouis ib.
martis ib.
ſolis ib.
veneris ib.
mercurij ib.
Lunæ ib.
Cæra 118.
calamitas 170
calefactio 110
caliditas 110
caligo ib.
calores nubolar.
calumnia 192. 272
campeſtris 94.
campus ib.
canon 270.
cantus 256.
canticum ibi.
capre ſaltatores. 112.
carbo 108.
carmen nouum. 226
heroicum ib.
elogium ib.
dithyrambum ib.
anacreontium ib.
caro 130
cartilagines ib.
caſtellum 96.
caſtimonia 192.
caſtitas 190.192.
caſtor & polux. 114.
caſtra 296.
caſtum 186.
caſus 94. 258
catachreſis 234
catalogus 272
catacheſis. 302
cauſa 38. 230.
naturalis ib.
artificialis ib.
perſè ib.
peraccidens ib.
æquiuoca ib.
vniuoca ib.
particularis ib.
aquiſitionis ib.
conſeruationis. ibid.
prior ib.
poſterior ib.
prima ib.
ſecunda ib.
ſimplex 40.
compoſita ib.
materialis ib.
formalis ib.
efficiens ib.
inſtrumentalis. ibid.
exemplaris ib.
cauſans 38.
cauſalitas 236
cauſatum 38
centrum 86
ſphæræ 258
centurio 266.
cerebellum 128.
cerebrum ib.
certamen 266
chaos 76.
character 272
charitas 182
chironomia 258
chirographia 254.
chreſma 304
chriſtiani 282
chriſtianeſmus. 284
chriſtianus ib.
fidelis ib.
ſimilis Deo ib.
rectus ib.
Chriſtus 278.
primogenitus. ibid.
humanitas 280.
natiuitas ib.
partus ib.
ieiunium ib.
baptiſmus ib.
mortificatio ib.
reſurrectio ib.
humilitas ib.
palatium ib.
mors ib.
circunciſio 282
chyrurgia 250
cibus 304
cinis 110.
circuitio 96.
circunflexus 220.
articulare 78
circulatio 52
circulus 86. 232. 258
ſolaris 86
zodiacus ib.
circunciſio 302
citius 54.
ciues 262
ciuis ib.
ciuitas 96.262
ciuitacula 96.
claues 280
clerici 308
clerus ib.
clohto. 44.
coedes 280
cogitatio 190
cogitationis vis. 162.
cognatio 312.
ex ſanguine ib.
affinitate ib.
ſacri baptiſmi. ibid.
fraternalis ib.
cognatus ib.
natura ib.
adoptione ib.
cognati ib.
aſſendentes ib.
adlatus ib.
cognitio. 188. 212
color 118.
apparens ib.
ſimplex ib.
ſummus ib.
mixtus ib.
albus ib.
niger ib.
flauus 120.
cœruleus ib.
fuſcus ib.
purpureus ib.
coccineus ib.
viridus ibid.
cytrinus ib.
collis 94.
columna pyramid. 112.
colurus 86.
coma 130.
cometa 112
commiſeratio 175.
commodum. 186.
communio 304
comędia 224.
complexio 236.
compersonale. 66.
compoſitio 218
comprehenſio 236
concentus 256
conchia 286
concluſio. 246
concoctio 132
concordantia 218

concordia 186.
conduplicatio. 236.
confeſſio 236. 308
confeſſores 288
confictio perſonæ. 236
confœderatio. 266.
confuſio. 170
congenulatio 178
congreſſus 180
coniugatio 216
coniunctio ib.
conſideratio 162. 186
conſiliarius 296
conſilium 178. 186.
malum 188
conſiſtorium 266
conſona 256
conſpiratio 190
conſtitutio 256.
conſubſtantiale 66
conſuetudo 270
conſultatio 186
conſultus 266
communis 54
naturalis ib.
contemptio 192
contentio 168. 236.
continens 68
continentia 190. 194
contrictio cordis. 310
contumelia 198
conuallis 96.
conuerſio 236.
conus 258
cor 128
corona ſpinea 280.
corpus 76
ſalubre 250
inſalubre ib.
neutrum ib.
naturale 76
metaphyſicum. ibid.
ſimplex ib.
mixtum ib.
ſimpliciſſimum. ibid.
mathematicum. ibid.
inanimatũ. 76
ſenſibile ib.
rationale ib.
paſſibile 76.
impaſſibile ib.
corporale 286
corruptio 50. 126
corruptum 12
coruſcatio 110
crepuſculũ 54.
crux 280
cryſtallus 116.
cupiditas 174
cupido 170
cura 186
cura reifamiliaris. 262
cutis 130
cyriologia 232
DEmon 30
debacchat. 176
decretũ 212. 270
dedecus 260
definitum 242
defenſio 234.
definitio 242
eſſentialis ib.
deſcriptiua ib.
perfecta ib.
imperfecta ib.
nominalis ib.
naturalis ib.
metaphyſica ib.
cauſalis ib.
deipara 282
deitas 12
delatio 198
delectatio 172
delectus 152
deliquiũ ſolis 92
deliberatiuum 232
democratia 262
democraticũ 162
demonſtratiuũ 232
demonſtratio ib.
propter quid 248
quia ib.
a priori ib.
a poſteriori ib.
denſum 78
denſus 220.
dentes 130
deorſum 74. 78
depoſitum 198
deprecatio 178
deſcriptio 280
deſidia 172. 188.
deſperatio. 182
deſtructio 50
deſiderium 154. 170. 174
deuoratio 132
Deus 2. 4. 6. 8. 320
Deus vnde 8
Deus & pater 10
Dei virilis act. 278.
ſubſtantia 12
natura ib.
forma ib.
ſpecies ib.
opus ib.
gladium ib.
proprium ib.
locus ib.
hypoſtaſis ib. 18
perſona ib.
ſubſtantia indiuidua ib.
actio 14
voluntas ib.
volitio ib.
character ib.
ſplendor ib. 26
diſpenſatio ib.
gratia ib.
ſolum ib.
ſpiritus ib.
impaſſibile ib.
incompoſitũ 14.
infiguratum ib.
liberum arbitriũ 14
principio ſine ib.
ſempiternum ib.
æternum ib.
indefinitum ib.
infinitum ib.
inuiſiblle ib.
idioma ib.
voluntas ib.
conſubſtãtiale ib.
immutabile ib.
iuſtificationes ib.
generatio ib.
creatio ib.
factio ib.
fęcunditas ib.
proceſſio 16.
innaſcibile 16
generatum ib.
predeſtinatio ib.
prouidentia ib.
derelicto fin. ib.
preſcientia ib.
pulchrum ib.
pulchritudo ib.
amor ib.
natura 12
actus 12
charitas 16.
exemplaria ib.
predeſtinat. ib.
ratio ib.
pax ib.
ſanctitas ib.
regnum ib.
dominatus 18
affectus ib.
miſericordia ib.
omnipotẽtia ib.
bonitas ib.
opificientia ib.
inacceſſibile ib.
incorruptibil. ib.
quod eſt &c. ib.
quod eſt &c. 18.
Dei nomina ib.
communia ib.
propria 20
diſcreta ib.
corporal. &c. ib.
negatiua ib.
affirmatiua ib.
eminentia ib.
humanus ib.
bonus 20. 24.
lux ib.
ſine princ. 18
finis ib.
æmulator ib.

principium ib.
vita ib.
ratio ib.
potentia ib.
iuſtitia 22.
ſalus ib.
redemptio ib.
magnus ib.
paruus ib.
ſimilis ib.
diſſimilis ib.
ſeditio ib.
cathedra ib.
motus ib.
æqualis ib.
omnipotens ib.
antiquis dierum, ibid.
ſenex. ib.
perfectus ib.
paracletus 24
qui eſt ib.
ſempiternus ib.
creator ib.
miſericors ib.
longanimis ib.
prouiſor ib.
miſericors ib.
inalterabilis ib.
dominus ib.
pater ib.
liber ſui iuris. ibid.
altiſſimus ib.
præpotens ib.
indeceptus ib.
imago viuēs naturalis 24.
verbum 26
filius et character ibid.
vnigenitus 26.
metaphorica nō ibi.
relatiua ib.
poſitiua ib.
Deus iudex 320.
diſpēſatio Dei. 282.
dexteritas 186.
Diabolus 36.
deceptor 30.
teſtis 30
aduerſarius ib.
canis ib.
ſerpens ib.
leo ib.
miſer ib.
infelix ib.
mendax 32.
ribellus ib.
prauus ib.
homicida ib.
tenebra ib.
diaconi 308.
diadema 266.
dialectica 238
ſine rebus ib.
cum rebus ib.
dialectus 220.
ionica ib.
attica ib.
dorica ib.
æolica ib.
communis ib.
dialogus 214.236
diameter 258
diametrum 86.
dictator 266.
dictio 214
dicti qualitas 224.
dicti quantitas ib.
dies 54.
differentia 62.
generica ib.
ſpecifica ib.
diuiſiua ib. conſtitutiua ib.
digeſtio 132.
dignitas.246
regia 264.
dilectio 170.
dilema 232
diluuium 96.
diminutio 50
dioſcuri 114.
diſciplina 210. 212. 274.
diſcipulus 212
diſpoſitio 68. 216. 232
diſſolutio 50
diſſuaſio 234.
diuerſum 66.
diuinatio 276
diuinandi ars ib.
diuinitas 12.
diuini propicium. ibid.
diuiſio 244.
eſſentialis ib.
naturalis ib.
metaphyſica. ibid.
accidentalis ib.
diuitiæ 204.
diuiſum 244.
docilitas 186.
doctores 288.
doctrina 210.
dolor 170.
dolus 188.
dominus 264. 266.
donus 96. 262
domus plenus 112
donarium 178
donatio 266.270
donum 304.
dracouolans 112
dualitas 254
dubitatio 236. 270
dux 266
Ebrietas 174.
echo 158
eccleſia 284
eccleſia catholica. ibid.
efficax 70
egeſtas 174
elatio ib.
electio 186
elementum 44.
mundi 46.
mixtorum ib.
grauia ib.
leuia ib.
ſymbola ib.
deſſymbola ib.
recta ib.
circularia ib.
paſſibilia ib.
impaſſibilia ib.
embryon 134.
embuſa 272.
encomium 232.
enunciatio 242
ens. 56
per ſe ib.
per accidens ib.
potentia ib.
actu ib.
reale ib.
rationis ib.
naturale ib.
artificiale ib.
ſubſtantiale ib.
accidentale ib.
materiale ib.
immareriale ib.
ſenſibile ib.
intellectuale ib.
perfectum ib.
infinitum Ib.
finitum ib.
abſolutum ib.
relatiuum ib.
contingens 58.
neceſſarium ib.
impoſſibile ib.
entelechia 148
prima ib.
ſecunda ib.
enthymema 230
enypoſtaton 64.
epigramma 224.
epiſcopi 308
epiſcopus ib.
epiſtola 226.
hortatoria ib.
obiurgatiua ib.
petitoria ib.
commendatitia. ibid.
ironica 228.
gratiarum actio ibid.
amatoria ib.
votiua ib.
comminatoria. ibid.
expurgatoria ib.
denuntiatoria. ibid.
exprobatoria. ibid.
condolatoria. ibid.
reconciliatoria. ibid
gratulatoria ib.
cauillatoria ib.
rectriminatoria. ibid.
renunciatoria. ibid.
imitatoria ib.
conſolatoria. ib.
conuinciatoria. ibid.
nunciatoria, ibi.
conqueſtoria. ibid.
legatoria ib.
laudatoria ib.
enchomiaſtica. ibid.
coniunctiua ibi.
declaratoria. ibid.
iocoſa ib.
ænigmatica ibi.
commonefactoria ib.
amatoria 230
mixta ib.
lamentatoria. ibi.
epopoeia 224
eruditio 210
erynnies 272.
eteruſion 64
ethopoeia 236
Eua 126.
euangeliſtæ 288
euangelium 265
euchariſtia 304.
euchariſtiæ panis. ibid.
exaltatio 112.
excretio 132.
excrementum 132.
exemplum 230.
exercitum 212.
exercitus 266
exhalatio 112.
exiſtentia 64
exorciſmus 302.
exorciſtæ 308
expiatio 306.
experientia 212
extenſio 220
extremum 270
exultatio 258
Fabula 224
facultas 186
facile 274.
fæmina 126
fama 208
faſciatio 280
faſcinatio 280
faſcinatio.172
fatum 42
fax accenſa 112
febris. 136.
continua ib.
cauſus ib.
pemphigodes. ibid.
lipyria ib.
fluxuoſa ib.
abſtricta ib.
icteriodes ib.
peſtilentialis ibi.
ignaria ib.
quotidiana ib.
tertiana ib.
quartana ib.
hæmitritæa. 138.
hærabunda ib.
ferocitas.196.
fertilitas 96
feſtiuitas 178.
fictio. 224.
fidelis 178.
fides 176.
fide ex auditu 178.
fide ſymbolum. 176
figura 68 236
fila accenſa 112.
filius 10
finis 210. 260
flamma 108.
flamma ignis 112.
flos 102
fluctuatio. 104.
flumen 104
fœlicitas 206. 260
fomentum 110
fomes. 112.
fons 104
forma. 36.64. 68
naturalis ib.
artificialis ib.
ſupernaturalis. ibid.
metaphyſica ib.
mathematica. ibi.
ſubſtantialis ibi.
informans ib.
aſſiſtens ib.
ſeparata ib.
inſeparabilis ib.
realis ib.
intentionalis ib.
fornicatio 176.
fortitudo 194. 196 206
fortuna 44. 208.
fort.bona 206
forum 96
foſſa 94.
fouea 94.
fratres 312.
fraus. 186.
fremitus 106.
frons 130.
fructus 102
fulgor 80. 114
fulmen.110
fumus 110.
furor 276.
furor poeticus. ibi.
futurum 54.
Gaudium 172. 272.
generatio 50. 126.
genitum 52
genus 62
generaliſſimum ſubalternum. ibid.
geographia 354
geometria 252.254
glacies 116.
gloria 178. 208
gloria inanis 174
gradus 286
gramen. 102.
grammatica. 214
grammaticus. 216
grammatiſta. 216.
grando 116
gratia 208. 272
gratiarum actio. 198
gratitudo 180
graue 78
grauis 250.
grauius 78.
griphus 272
guloſitas 174
guſtus 156.
gutta 116
Habitus 68.132 196
heroes 208
hæreditas 266
halitus 112.
harmonia 256
harmonica. 254. 256
harpyæ. 110
helliniſmus 290.
herba 102
herus 266.
hierarchia 28
hiſtoria 226
hiſtorica oratio. 226
hiſtoricus 216
homo 122.124
magnanimus 200.
iracundus ib.
bonus ib.
caſtus ib.
continens ib.
honeſtus ib.
diuites ib.
prudens ib.
imprudens ib.
ſtultus ib.
amens ib.
iuſtus ib.

iuſtum ib.
amator Dei ib.
honoratus ib.
honoratiſſimus. ibid.
iniuſtus ib.
diues ib.
pauper ib.
auarus ib.
fortis ib.
detractor ib.
philautos ib.
aduerſarius ib.
inimicus ib.
purus corde ib.
pacificus ib.
manſuetus ib.
pauperes ſpiritu. ibid.
proſper ib.
immaculatus. 202
glorioſus ib.
placens hominibus ib.
elatus ib.
iactabundus. ib.
ſuperbus ib.
magnaſapiens. ibi.
maledicens ib.
idolatra ib.
carnalis ib.
ſpiritualis ib.
beatus ib.
auarus ib.
humilis ib.
fidelis ib.
ambitioſus ib.
ſapiens ib. 210
dubius ib.
prauum ib.
infelix ib.
commodus ib.
puber 208.
latro 202.
fœlix ib.
innocens ibi.
monachus ib.
auxiliator ib.
vltor ib.
diabolus ibid.
liber ib.
facilis ib.
benevolus ib.
ingenioſus ib.
inimicus ib.
hoſtis 204.
aduerſarius ib.
zelotæ ibi.
voluptuoſus ibi.
adulator ib.
rationalis ib.
adulter ib.
attentus ib.
agibilis ib.
cognoſcibilis. ibid.
fortunatus 208.
virtuoſus 204
vitioſus ib.
edax ib.
guloſus ib.
glorioſus ibi.
diſſimulator ib.
ingratus ib.
linguoſus ib.
iuſtus ib.
mitis ib.
zelotes ib.
auidus ib.
imprudens ibid.
ſtolidus ib.
anthropareſcus. ibi.
honeſtum 188. 234.
honor 206.208.
honos ib.
hora 54. 56.
hortus 96.
humanitas 186.
humiliatio 188.
humilitas ib 192
humil. animi ibid.
humor 132. 160.
hyems 56.
hymnus 178. 258.
hyperbaton.234
hyperbole ib.
hypoſtaſis 64.
Iactatio 188.
iam 54.
ianitores 308
idea 42.
idola 178.
idolatra ib.
idolatria 176.
idoleium 178
idolium ib.
iecur 128.
ieiunium 192
Ieſus 282.
ignis 108
ignis æternus 316.
ignorantia 212.
illiberalitas 174. 192. 194. 196
illuminatio 302
imaginabile 162
imaginarium ibid.
imaginatio. 160. 162
imaginatrix 162
imago 162. 178
imbecilitas 208
incitatio 272
immaculatus 288.
immobilitas 50
imperator. 264. 266
imperitia 208
impetus 154.
impietas 198
impotens 126
impotentia naturalis 68.
incantatio 172. 278
incantator ib.
incendium 110
inceſtum 176.
incontaminati. 286
incontinentia 174. 190 192
indicatio bellica. 266
indigentia 198
indignatio 170.
indiuiduum 60
vagum ib.
non vagum ib.
indocilitas 188.
indolens mala. ibid.
indolentia 196.
inductio 246
induſtria. 186. 196
infæcundus 126
infans 146.
infenſio 168.
infirmitas 134
infernus 316
infidelis 178
infidelitas ib.
infinitum 78.
actu ib.
potentia ib.
permanens ſucceſſiuum. ibi.
continuum ib.
diſcretum ib.
ſemper diuiſione ib.
ſemper additionem ib.
infirmitas 314.
ingenioſitas 186
iniuſtitia 198. 206.
iniuſtum 234.
inimicitia 182
iniracundia 170
iniraſcentia 182
inopia 194
inquinatio 176. 302
inſalubre 250
inſerti 236
inſidiæ 190
in ſomnium 278
inſpontaneum. 152
inſula 106
intellectus. 162. 170
practicus 160
ſpeculatiuus ib.
a ſpeculatione. 162
agens ib.

paſ-

poſſibilis ib.
intellect. operationes ib.
intellectio ib.
intellectuale 212
intelligentia 162
intelligibile 212.
intemperantia 176.
intentio 210
interpres 272
interrogatio 236
interuallum 256
interruptio 236
inteſtina 128
inundatio 106
inuentio 230
inuerſio 220
inuidia 170
inuoluntarium. 154
inutilitas 188.
iris 112
ira 168
iracundia ib.
iſthmus 106
iubar 80
iubilus 270
iucunditas 172. 174.
iucundum 234
iudiciale ib.
iudicialis 198
iudicium 152. 162. 188. 272. 320.
ius naturale 268
gentium ib.
ciuile 276
iusiurandum.232
iuſſa 270
iuſtificationes ib.
iuſtum 234
iuſti 28
iuſtitia 198. 206
iuuenis 146
iuuenes ib.
iuuentus ib.
Lacheſis 44.
lachryma. 134
lactatio 188
lacus 96
ladanus 118
lætitia 172.208
lamentatio 170
lancea accenſa 12
lapis 96
præcioſus ib.
margarita ib.
vitrum ib.
venenum ib.
magnetes ib.
litargyrus ib.
cinabari ib.
argentum viuũ. 98
vitriolum ib.
calcitres ib.
chalcites ib.
atramentum. ibid.
arſenicum ib.
alumen ib.
ſulphur ib.
pumex ib.
ſal ib.
nitrum ib.
calx viua ib.
corallium ib.
pyrites ib.
gypſum ib.
ſilex ib.
cotis ib.
marmorum ib.
alabaſtris ib.
ophites ib.
gagates ib.
ethites ib.
phrigicus ib.
ſamius ib
ſarcophagus. ibid.
abeſtos ib
amiantos ib.
catochites ib.
memphites ib.
lapides præcioſi. ibid
acates ibid.
adamas ib.
allectorius ib.
amethiſtus ib.
antracites ib.
berillus ib.
carbunculus 100
celidonia ib.
elitropia ib.
æmathites ib.
galactites ib.
iacintus ib.
iaſpis ib.
ſaphyrus ib.
ſardius ib.
ſardonix ib.
ſmaragdus ib.
ſolis gemma. ibid.
carcedonius ib.
chryſolectrus. ibid.
chryſolithus ib.
chyſſocolla ib.
chyſſopraſſinus. ibid.
chryſtallus. ib.
larynx 128
laſciuia. 190. 192
latitudo 66.
latio 52
latro 272
lauacrum 302
laudatio 258
laus 178. 206. 232. 258
laxitas 176
lectio 270
lectio bona 212.
lectores 308
legislator 268
legum latio ib.
legum peritia. 198
legitimum 234
leue 78
leuius ib.
lex 230. 268
diuina ib. 270
cœleſtis ib.
prima ib.
ſecunda ib.
moſaica ib.
humana 270
eccleſiaſtica ib.
canonica ib.
naturalis ib.
legis tranſgreſſiõ. 268
liber 266
liberalitas. 194. 196. 198
liberi 164
libertas 186. 266
libertinus 264
liberum 188.
libido 174
lien 128
ligamenta 130
lignum 102.
vitæ 314
ſcientiæ ib.
cognitionis 314.
linea 66.68
lingua 128
littera 214
littus 104
locus 74.
proprius ib.
communis ib.
diffinibilis ib.
circonſcriptibilis ibid.
terræ ibid.
aquæ ibid.
aeris ib.
ignis ib.
lunæ ib.
mercurij ib
veneris ib.
ſolis ib.
martis ib.
iouis ib.
ſaturni ib.
primæ ſphœræ. ibid.
vltimæ ſphœræ. ibid.
locutio 232
loci 230
logica 238
docens ib.
vtens ib.
logicum 214
longitudo 66
longus 220
lucifer 30
lucta 190

luctus 170
lumen 80
luna 92
lunæ deliquia ib.
coniunctio ib.
notiuitas ib.
perfecta ib.
amphicirtus ib.
menoides ib.
dichotomus. ibi.
luſtratio 302
lux 80
corporea ib.
ſpiritualis ib.
luxus 174.

MAgnanimitas 194.196
magnidecentia. 186 196
magnificentia 174
magnitudo. 66. 206
maior 246
maleuolentia 168
malum 32
naturæ 34
fortunæ ib.
morale ib.
manna 118
manteum 290
manus 130
manſuetudo 186
mare 104
maris æſtus ib.
Maria 282
martyres 288
maſculinitas 196
materia 34.36
prima 34
ſecunda 36
mathematica 252
matrimonium 310
primum ib.
ſecundum ib.
tertium ib.
quartum 312.
legitimum ib.
illegitimum ib.
matrix 128
matutinum 54
Medicina 250
empirica ib.
rationalis ib.
methodica ib.
medic.cauſæ ib.
procatarctica ibi.
conſentiua ib.
antecedens ibid.
per ſe finiens ibi.
concauſa ib.
adiutrix ib.
notatio 252
ſignum ib.
prænotio ib.
prædicatio ib.
concurſus ib.
ſymptoma ib.
auxilium ib.
curatio ib.
typus ib.
acceſſio ib.
circuitus ib.
affectum cognitrix ib.
victus inſtitutrix. ibid.
curatrix ib.
cauſalis ib.
notatiua ib.
medicinalis ib.
victualis ib.
Pharmaticam. ibid.
medicus optimus. 250
meditatio 212
medium 272
medulla dorſi 128
mel 118
melodia 256
melos ib.
melopœia ib.
memoria 162. 210. 232
memorandi ius 162
mendacium 188.
meninges 128
menis 168
menſis 54.
mentum 130
meridianus 86
meridies 54
metalepſis 234
metallum 100
metal. ſimplicia ibid.
compoſita ib.
electrum 100. 102
aurum ib.
argentum ib.
lithargyrus ib.
aes 102
calcitis ib.
aurichalcum ibi.
ſtagnum ib.
plumbum ibi.
ferrum ib.
calybs ib.
corinthium ib.
argentum viuum ibid.
cuprus ib.
ſulphur ib.
metaphyſica 272
metaphyſicus ibid.
metaphora 234
meteora 110
methodus iudiciaria 268
methodus 212
methopœia 224
methopœius ib.
metonymia 234
metropolitani. 308
metus 172. 186
miniſter 262
minor 246
miraculum 48
miſeria 320
miſericordia 170.
miſſa 304
mobile 48
mobil. primum. 84
modeſtia 192.
modus 216
moleſtia 170. 206
monachus 288.290
monac. ordinatio ib
monachalis habitus ibid.
monarcha 266
monaſticus habitus 290.
monaſterium. 288.
moneta 208
mons 94
monſtrum 48
moralis 260
morbus 134
morbus continui. ibi.
intermittentes. ibid.
acuti ib.
peracuti ib.
peracutus ib.
malignus ib.
diuturnus ib.
medius ibid.
exitialis ib.
euaſorius ibi.
periculoſos ib.
acutus ibid.
fuſanei ibi.
vernaculi ibi.
vulgares ib.
peſtilentia ib.
apoplexia 138
aſthma ibi.
articularis ib.
aptha ib.
abſceſſus ibid.
glandicula ib.
anchyle ib.
hæmorrhois ibi.
carbunculus. ib.
bulimos ib.
gonoryhoea ibi.
gynecomaſthon ibi.
cangræna ibi.
dionyſiſci ib.
diarrhoea ibi.
dyſpnoici ib.
diſenteria ib.
emproſthotonus ibid.
epilepſia 140
inflatio ib.
etc-
eterocrania ib.
elephas ib.
eryſipelas ib.
hermaphrod. ib.
lipothimia ib.
iecinoroſi ib.
clauus ib.
thymus ib.
regius ib.
iſchuria ib.
iſchias ib.
cefaleæ ib.
cardiaca ib.
catochus ib.
cele ib.
hydrocele ib.
enterocele ib.
hydronteroc. ib.
chrypſorchus ib.
catarrus ib.
cæbiaca ib.
impetigo 142
lepra ib.
calcularis ib.
lienteria ib.
lethargus ib.
inſania ib.
melancholia ib.
myopiaſis ib.
nephritis ib.
nyctalops
ozena ib.
ophiaſis ib.
opiſtotomus ib.
paraplectici ib.
peripneumon. ib.
parotides ibid.
pleuritis ibid.
podagra ib.
paraliſis ib.
oblæſio ib.
canities ib.
fluxus 144.
ſynanche ib.
conuulſio ib.
ſcirrhus ib.
lienoſi ib.
ſtranguria ib.
ſatiriaſis ib.
ſcelotyrbe ib.
ſtrabiſmus ib.
ſtirinx ib.
teneſmus ib.
tetamus ib.
hydrophobos ib.
hydrops ib.
hydrops reſcites ibid.
hydrops tympanias ib.
hydrocephalon. ibi.
phlegmone ib.
phagadæna ib.
tales ib.
phtoe ib.
phrenitis 146.
cholera ib.
ſcabies ib.
mors 126
mos 210. 260. 270
moſchæa 286.
motus 48
ſimplex ib.
compoſitus ib.
ſemper naturam ibid.
præter naturam ibi.
violentus 50
directus ib.
circularis ib.
mutus 132.
multiloquium 188
multitudo 66. 272
mundus 82.
eminens ib.
corporalis ib.
intellectualis ibi.
primordialis ib.
metaphoric. ib.
munus 208
muſculi 130
muſica 254.
mutatio 356
myſterium. 300

NAnni 126
narratio ib.
nares 128
natura 46
natura prius 54
natura ſimul ib.
naturale 46
præter nam 48
nebula 112
fœcunda ib.
ſterilis ib.
nectar. 320
neceſſitas 40
negatio 146
nemus 96
nerui 130
nimbus 110.
nix 116
nobilitas 206. 264
nobilitas propria 204
nobil. gentis ib.
nomen 216. 220
nomina 222.
æquiuoca ib
vniuoca ib.
denominatiua. ibid.
polyonyma ib.
heteronyma ibi.
homogena ib.
heterogena ib.
homoidea ib.
heteroidea ib.
numero differētia ib.
ſine hypoſtaſim. ibid.
proprium ib.
appellatiuum ib.
adiectiuum ib.
relatiuum ib.
gentile ib.
ordinabile ib.
numerabile ib.
abſolutum ib.
conſubſtantiale. ibid.
inconſubſtantiale ib.
indefinibile ib.
vniuerſale ib.
catholicon ib.
ſoliforme ib.
diuerſum ib.
multiforme ib.
contentiuum ib.
definibile ib.
notatio 220
nouellæ 270
nox 54
noxa 170
nubilum 112
numerus 66. 254
par ib.
impar ib.
quadrangul. ib.
talus ib.
perfecti ib.
imperfecti ib.
numus 208
nunc 54
nuper 54.
nuptiæ 310
legitimæ ib.
nefariæ ib.
inceſtæ ib.
damnatæ ib.
nutricatio 132
nymphæ 212

OBiurgatio 188.
oblectatio 172
oblationes 306
obliuio 162
obſidio 266
occaſio 54.186
ociſum 180.
oceanus 104
oculi 128.174.
occupatio 212
ode 248
ode & epode 224.
odium 168. 182
odor 16
œconomica 260
œconom. 260. 262
oleum ſanct. 314
olfactus 156
off. ſenſatum 156
oligarchia 262
onomatopœia 234.
opacitæ 118
opinabile 250
opinio 160. 216.
oppidum 96.
opportunitas 286

optio 178
oratio 178.216. 258
interna 152
probata ib.
ordinatio 306
ordo 186.266.
sacer.
pontificatus 306.
orizon 86
ornatus 260
ortographia 214
ortus
orizon 258
ossa 130
ostracismus 266
PActum 230.
palpebra 130
palus 104
papa 306
parabola 274
paradisus 96. 314
parastratæ 128
parca 44
parcæ ib.
parcitas 192. 194
parelius 116
participatio 304
participium 216
particulare 60
paruidecentia 196
pascha 182
passio 68.72. 166
transciens 72
permanens ib.
corruptibilis ib.
perfectibilis ib.
substantialis 72
accidentalis 74
successiua ib.
instantanea ib.
passibile 72
pastores 288
pater 10
patris dextera 280
patres 288
patriarcha 308
patientia 188
pauor 172
paupertas. 208
pax. 182
peccatum 166.
originale ib.
voluntarium ib.
mortale ib.
veniale ib.
secundum scientiã ib.
penis 130
pepromene 42
perfectio 260
per lætitia 172
pericranium 128
perioste æ 130
peritia 212
permolestia 170
peroratio 232
persona 64
persecutio 152
perscrutatio 270
perspicuitas 118
perspicuum ib.
perspiratio 132
perturbatio 168
peruersitas 188
pes 226
pedes 130
pirrhicchius 226.
spondeus ib.
iambus ib
trocheus ib.
dactylus ib.
petulantia 192
phantasia 162
phantasma 162. 272
philosophia 212
practica 214
speculatiua ib.
prima 272
hethica 260
moralis ib.
philosophus 214. 250
phrases 234
physica ib.
naturalis ib.
physiognomia ib.
physiologicũ 248
physiologia ib.
pietas 176
pigritia 168. 172. 188. 196
pilus 130
pinguendo ib.
pituita 132
pium 178
planta 102
plantanimal 120
planctus 170
planum 78
planetæ. 86
saturnus 88
iupiter ib.
mars ib.
sol ib.
venus ib.
mercurius ib.
luna ib.
Plan.malefici ib.
benefici ib.
medij ib.
pluuia 116
Poema 224
poem.Lyricum ib.
poeta ib.
poetæ ib.
poetica ib.
pœnit. 170. 310
politia 262
politica ib.
politicus 260. ib.
politicum natur. ib.
poliodu 86
populus 272. 284
porus 130
posthmus 106.
portus ib
potentia 72. 196
libera 72
naturalis 68. ib.
practicum 214.
præceptum 268
predicabile 62
prædicamentũ ibi.
prædicatum 238. 248
præmiũ 196. 266
præsagium 276
præsagiendi ars 276
præsens 54
præses 266
præsidentia ib.
præsides ib.
præter 110
præteritum 54
præteritio. 236
prætor populi 264
prætor vigilum 264
pratum 96
praxis 210.214
speculatiua ib.
practica ib.
principatus. 264
principium 34
internum 34
externum ib.
secũdum naturã ib.
violentum 34
secundũ genus ib
naturale ib.
metaphysicũ ibi.
primum ib
secundum ib.
priuatio 38
priuilegium 270
probatio 232
probitas 186. 188
procella 110
prodigalitas 176. 192
proœmium 232
profunditas 66
prolis bona communis 204
prolis propria bona 204
promptitudo 154
pronomen 216
pronunciatio 232
propagatio 50. 126
prophetia 276
propheta 276
propositio 216.242
categorica ib.
hypothetica ib.
simplex ib.
modalis ib.
necessaria ib.
contingens. ib.
impossibilis ib.
affirmatiua ib.
negatiua ib.
indefinita ib.
vniuersalis ib.
particularis ib.

vera

vera ib.
falsa ib.
finita ib.
infinita ib.
mediata 246
propositum 154.230 232
proprium 62
proteruitas 190
prouerbium 274
prouidentia 252
prudentia 184. 188. 206. 208
prunna 116
psalmus 256
psalterium ib.
psecades 116
pubes 148
pudor 172.188
puella 126
puer 146
pugna 208.266
pulchritudo 134. 206.208
pulchrum 186
pulmo 128
pulsus 134
puluis 96
punctum 258
punitio 198
purgatio 182. 192
purificatio 302
pusillanimitas 196
pusilitas 194
pyramis 258
QVæstio 230. 246
quale 68
qualitas ib.
qual. passibilis ib.
quantitas ib.
magnitudinis vel molis ib.
virtualis 66.
quantum ib.
per sè ib.
per accidens ib.
continuum ib.
discretum ib.
finitum ib.
infinitum ib.
interminatũ. 68
determinatum ib.
quæstus 192
quies 48
naturalis 50
quondam 44
RAdij 80.
Radius ib.
rarum 78
ratio 254
rationabilitas 186
rationale 126.
reciprocatio 104
reconciliatio 198
rectum. 78
refluxus 104.
refutatio 232
regeneratio 318.
regnum 264
ex lege ib.
ex prole ib.
cœlorum 318.
relatio 70
predicament. ib.
transcendent. ib.
conuertibilis ib.
non conuert. ib.
similitudinis ib.
dissimilitud. ib.
realis ib.
rationis ib.
fundamentum eius ib.
subiectũ eius ib.
religio 176.
reminiscentia 162
renes 128
repetitio 236
resolutio 248
responsio 236
respublica 262
respiratio 132
resurrectio 318
communis 318
mortuorum 280.
retortum 78.
reuerberatio 116
reuerentia 172.198.
reuersio 236
rex 264.266
rhetorica 230
rhet genera 232
ripa 106
risus 192
robur 206. 208
rogus 110
ros 116
rus 96
ruditas. 186.212
SAcerdos 308
sacerdotes 306
sacerdotium 306
sacrificiũ 178.284
salutare 182
de peccato ib.
laudis 180.
olocausti ib.
sacromonachi 308.
sagacitas 186. 210 212
salsedo 116
salubre 250
sancti 286
sanctitas 198
sanctimonia 172
sanguificatio 132
sanguis ib.
sanitas 206.
sapientia 210. 212 124
sapor 160
satanas 30.
scibile 208
scallis 96
scientia 208.210
statio 106
scintilla 110
scriptura sacra 268. 274
scurrilitas 188.
scortatio 174
seculum octauum. 54.
sedere a dextris. 282
seges 96
semanterium 286
semen 102. 132
senatores 264
senectus 146
bona 206
senes 146
senex ib.
senior ib.
seniores 148
sensibilia 154
sensus ib.
sensus communis. 162
sensoria 154
sensitiuum ib.
sententia 270
septimana 54
septum transuersũ 128
sermo 162.260
bonus 210
malus ib.
serpens 30
seruitus 266
seruus 262
siccitas 96
signifer 266
signum 86.238.258 272
silentium 192.290
simplicitas 188
simul 54
simulatio 182. 188
simulacra 178
situs 74
species 62
specialissima ib.
subalterna ib.
speculatio 210
speculatiuum 214
spelunca 96
spes 182
sphæra 86. 258
splendor 108
spiritus 10.14.24
spuma 106
sponsalia 310
spontaneum 152
sobrietas 194
societas 170
sodomia 176
sol 92
solecismus 218
solicitudo 176. 188
solidum 258
sonus 156. 256
consoni ib.

dis-

diſſoni ib.
æqui ib.
diſcordes ib.
concordes ib.
ſonor. interuallũ ib.
ſonitus 158.
ſophiſta 214
ſorites 232
ſtatus ib.
ſtella 94.
ſtella curens 282
ſtercus.132
ſtilla 116.
ſtillicidium 104
ſtomachus 128
ſtrepitus 172
ſtudens 212
ſtudiũ. 188.212
ſtultitia 184.188
ſtupiditas.192
ſtupor 172. 272
ſuaſio 232
ſubiectum 238
ſubdiaconi 308
ſubdiſtinctio 220
ſubdiuiſio 244
ſubito 54
ſubſtantia 64
prima ib.
ſecunda ib.
communis ib.
particularis ib.
materialis ib.
immaterialis ib.
metaphyſica ib.
ſubtilitas 210
ſubtremor 170
ſubunio 220
ſudor 132
ſufficientia 192
ſuperbia 174.190
ſuperdiuiſio 244
ſuperfic. 66.68.258.
ſuperſtitio 172. 272
ſupernaturale 48
ſurſum 74.78
ſydera volantia 112
ſyllaba 214
breuis ib.
longa ib.
communis ib.
ſyllogiſmus. 246
categoricus. ib.
hypotheticus ib.
demonſtrat.ib.
dialecticus ib.
ſophiſticus ib.
expoſitorius ib.
ſylua 96
ſymblęa 286
ſynagoga ib.
ſynecdoche 234
ſynizeſis 224

TActus 156
talentum 206.
tartarus 316
temeritas 192.196
templum 284
temperant.190.206.
tempus 52.186
tempus 216
præſens ib.
præteritũ imperfectum ib.
præteritum perfectum ib.
præteritum pluſquã perfect.ib.
aoriſtum ib.
futurum ib.
tempor.cognatio 218
tempor.format.ib.
tempeſtas 106
tenacitas 194
tenebre 80
tenuis 220
tentatio 280
terminus 188.238
mentalis ib.
vocalis ib.
ſcriptus 240
categoremat. ib.
ſyncategore. ib.
mixtus ib.
incomplexus ib.
complexus ib.
finitus ib.
infinitus ib.
abſtractus ib.
concretus ib.
abſolutus ib.
conotatiuus ib.
denominat. ib.
denominans ib.
primæ intent. ib.
ſecundę inten.ib.
communis ib.
ſingularis ib.
vniuocus ib.
æquiuocus ib.
analogus ib.
non tranſcend ib.
tranſcendens. ib.
ſupertranſcen.ib.
collectiuus ib.
determinatus ib.
indeterminat. ib.
ſuppoſitiuus ib.
indefinitus ib.
vniuerſalis ib.
particular.ib.
poſitiuus 242
affirmatiuus ib.
negatiuus ib.
contrarij ib.
contradict ib.
priuatiui ib.
relatiui ib.
medius ib.
terra 94.
terra fiſſa ib.
terrefactio 172
terremotus 116.
teſtamentum 272
teſtes 128.230
teſtificatio 270
Theologia 272
ſymbolica 274
parabolica ib.
ænigmatic.ib.
emblemmat. ib.
allegorica ib.
tropologica ib.
poſitiua ib.
ſcolaſtica ib.
prophetica ib.
euangelica ib.
anagogica ib.
parabolica ib.
literalis ib.
theorema 250
theſaur. bonus 208
theſes 246
thorax 128
timidit.172.196.206
timor 172
tollerantia 196
tonitrum 110
tonus 256
tormenta.230
torrens 104.
totalitas 58
totum ib.
ſubſtantiale ib.
naturale ib.
metaphyſicũ ib.
vniuerſale ib.
integrale ib.
continuum ib.
diſcretum ib.
ſimilare ib.
diſſimilare ib.
peraccidens ib.
tragœdia 224
trepidatio 172
tribunal 266.
trinitas 8.10.254
triſtitia 170
tropologia 232. 274
tropus 234
tumultus 172
turbatio 170
turpitudo 208
turbo 110
turpilucrium 194
tyrannus 264
tyrannis 262. 264

VAcuum 76.
vanagloria 176.190
vapor 112
vates 276
vaticinium 276
vbi 74
vehementia 186
velle 152
vena 128.
ventus 108
ſubſolanus ib.
curus 108
libs ib.
argeſtes ib.
zephyrus ib.
boreas ib.
liboauſter ib.
phœnix ib.
thraſcias ib.
auſter ib.
aquilon ib.
ventriculus 128
venuſtas 186. 192
venus maſcul.176
ver 56
veracitas 188
verbum 216. 218
actiuum ib.
paſſiuum ib.
neutrum ib.
commune ib.
deponens ib.
inimi ib.
perſonale ib.
imperſonale ib.
verecundia 172.186 192
veritas 210
vermis 316
verſio tempor.56
verna ib.
æſtiualis ib.
autumnalis ib.
ſupernalis ib.
æquinotialis ib.
vertex 130
veſica 128
veſpera.54
via 96
via lactea 114
vicinia 96.
vicus 262
vigor 148.196
villa 96.
vincere 198
vinolentia 176
violentum 48
vir 126.146
viri ib.
virago 126
virga 114.
virginitas 192
vera ib.
virilitas 146.196
virtus 164.
virit.corporis 160
nutritiua 154.
argumentat.ib.
generatiua ib.
certãdi corp.206
vir theolog.164
vir generales ib.
viſio 226
vis 264
viſus 156
vita 126
vita æterna.320
vitium 164
vituperium 206.232
vlcio 198
vltimum 54
vmbilicus 30
vmbra 80. 316
vnda 104
vngues 130
vlcio 272.
vn. hypoſtat. 280
vnitas 10.60. 68 254
ſpecifica ib.
materialis ib.
generica ib.
vniuerſale 58
complexum 60
incomplexũ ib.
cauſale ib.
ſignificatiuũ ib.
diſtributiuũ ib.
exiſtentiæ ib.
prædicam.ib.
potentiale ib.
actuale ib.
formale ib.
vniuerſum 58.
vnum 60
numericum 60
genericum ib.
analogum ib.
quantitatiuũ 60
volens 152.
voluntas 152 186
libera 154
voluntate affec. 152
voluntarium 186
voluptas 174. 206
vorago 94
voragines 114
vox 158
animalis ib.
hominis i b.
non ſignif. ib.
inarticulata ib.
articulata ib.
aſſendens ib.
deſſendens. ib.
vrbanitas 188.
vrbs 96
vrina 132
vlſus 152
vtile 186.234
Zelus 176
Zodia 88
aries ib.
taurus ib.
gemini ib.
carcer ib.
leo ib.
virgo ib.
libra ib.
ſcorpius ib.
ſagitarius ib.
capricornus ib.
aquarius ib.
piſces ib.
Zodia mobilia 90
immobilia ib.
communia ib.
maſculina ib.
fœminina ib.
ærea ib.
ignea ib.
aquea ib.
terrea ib.
directa ib.
obliqua ib.
dominantia 90
ſubdita ib.
veris ib.
æſtatis ib.
autumni ib.
hyemis ib.
flauebilis ib.
pituitæ ib.
atrebilis ib.
ſanguinis ib.
zona 94.
ſeptẽtrionalis ib.
temperata ib.
torrida ib.
auſtralis ib.

ΑΡΜΟΝΙΑ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ

Παρὰ Γερασίμου Βλάχου Καθηγουμένου τοῦ Κρητὸς Ἐκδοθεῖσα.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

ΑΔΑΜ ἐκεῖνος ὁ χερσὶ μὲν ἀοράτοις πλασθεὶς, ὅμως δὲ διὰ τοῦ θείου ἐμφυσήματος διαμορφωθεὶς, τὴν ἀρχαίαν τοῦ πάντων δημιουργὸν παράβασιν ἐντολὴν τὸ τῆς θείας εἰκόνος ἀπημαύρωσε κάλλος, καὶ τὸν καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ πλασθέντα ἄνθρωπον τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσι παρεμβληθῆναι καὶ ὁμοιωθῆναι κατέδρασεν. Ὅτε δὴ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τὸ τοῦ λογικοῦ ἐξαπολέσας δῶρον, τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως καὶ τῆς ζωῆς ἀπεστερήθη σαφέστατα. καὶ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου, τοῦ τῆς διδασκαλίας τε καὶ μαθήσεως μόχθου, ἐσθίειν τὸν ἄρτον τῆς νῦν ὄντων γνώσεως κατεδικάσθη παρὰ Θεοῦ. Καὶ γὰρ τῆς ἀρχαίας ἀθωότητος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἀγαθῇ τύχῃ ἐκπεπωκὼς, τὸν οἰκεῖον νοῦν ἀγνοίας τε καὶ ἀμαθίας ἐνέπλησε. καὶ τῇ λογικῇ παιδαγωγίᾳ καθωπλισμένος, ἰδίᾳ προαιρέσει τῇ ἀλογίᾳ ἑαυτὸν καθοπλίσατο. καὶ ἦν ἂν ὁλικῶς

(ἵνα

HARMONIA

DEFINITIVA ENTIVM

A Geraſimo Vlacho Abbate Crętenſi Edita.

PRÆMEDITATIO.

ADAM ille manibus quidem inuiſibilibus plaſmatus, ac diuina ſpiratione formatus, cùm primum omnium creatoris tranſgrediret preceptum, diuinæ imaginis obſcurauit pulchritudinem, & ſecundum ſimilitudinem Dei fictum hominem inſipientibus iumentis comparatum ac aſſimilatum eſſe peregit. Quando quidem hominum proles, rationis perderet munus, ligno cognitionis & vitæ priuatus eſt manifeſtè. & in ſudore vultus laboris doctrinæ & diſciplinæ manducare panem cognitionis damnatus eſt a Deo. Cum enim de originali innocentia homo non felici fortuna cecidiſſet, ſuum intellectum ignorantia & ruditate impleuit, & cum rationali voluptate eſſet indutus propria electione, irrationalitate ſe ipsũ armauit. fieret que totaliter

(vti plura animalium) omni cognitione indecenter non compos, nisi sapiens Prometheus Dei supersapiens prouidentia, ignem cognitionis, ac scientia de cęlo hominibus prebuit. quibus hominem ad pristinam conduxit dignitatem & brutis animalibus differe peregit. Qua de re & Thales philosophus prudenter omnibus aiebat. difficile est nosce, sed beatum. & hæc est secundum naturam vita. Cum autem iuxta philosophum scientia sit habitus per demonstrationem acquisitus. Cuius medium perneccssarium est definitio. sine qua nec ex prioribus nec a posterioribus nulla conclusio sequitur ideo nos definitionum simul necessitatem ac vtilitatem cum animaduertissemus, omnes sparsim positas entium definitiones congregare (vt possibile est) & edere cogitauimus.

Intentio autem nostra est secundum nostræ mentis angustum, & de externis ac internis Græcorum doctoribus definitiones entium congregare, & quæ desinunt a nobis ipsis expleri, adstudentes promptiorem ac faciliorem demonstrationis inuentiuam mittentibus methodum qua da re & liber Harmonia Definitiua entium à nobis inscribitur. quà doctorum definitiones (quas de rebus dederunt) in vnum Collectas proferimus & quæ conueniunt rebus addendo inducimus. Ex Deo autem incipimus, & in Deum desinimus iterum. Quoniam altissimum Deum vt principium, & eundem ipsum vt finem nostro libro definiendo designamus.

CAPVT PRIMVM.

De Deo principio omnium.

Quid Deus. DEus quidem ineffabilis est & incomprehensibilis, & cuiuscumque definitionis incompos, descriptiuè vero a sapientibus permultis exornatur definitionibus. Thales. Deus est mundi intellectus. Democr. Deus est, intellectus igneus anima mundi Pythag. Deus est vnitas sine principio. Socr. Deus est vnum, vnigenitum, & ex se genitum & vnicum. Stoic. Deus est animal immortale, rationale, perfectum, beatum, immune ab omni malo. Mercur. Tremax. Deus est circulus & sphęra, cuius centrum è vbicuque, circumferentia nullibi. Zenon. Deus est Cœlum ac totus mundus Zoro. Deus est lux. Acad. Deus est quod

Thales. Democ. Pythag. Socrat. Stoic. Mercu. Zenpn. Zoroast. Acad.

(οἷα τὰ πολλὰ τῶν ζώων) πάσης εἰδήσεως ὑ κατὰ τὸ καθῆκον ἀμέτοχος. εἰμὴ ὁ σοφὸς Προμηθεὺς ὁ τοῦ Θεοῦ ὑπέρσοφος πρόνοια, τὸ πῦρ τῆς γνώσεώς τε καὶ ὀπτασίας ἐξ οὐρανοῦ τοῖς ἀνθρώποις παρέχετο. δι' ὧν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς μετεσήσατο ἀξιότητα, καὶ τῶν ἀλόγων ζώων διενηνοχέναι πεποίηκεν. ὧν ἕνεκα καὶ Θαλῆς ὁ φιλόσοφος φιλοφρόνως τοῖς πᾶσιν ἐφθέγγετο. Δυσχερὲς μὲν εἶναι τὸ ὀπτασθαι, μακάριον δὲ. καὶ αὐτάρκειαι ἡ καταφύσιν ζωή. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν φιλόσοφον ἡ ὀπτασία ὅτιν ἕξις δι' ἀποδείξεως τὸ ὄπτικτησιν ἔχουσα, καὶ ἐκείνης μέσον ἀναγκαῖόταται ὁ ὁρισμὸς πέφυκεν, οὗ δίχα ἔκτε τῶν πρότερον καὶ τῶν ὑστέρων οὐδὲν συμπέρασμα φέρεται. τούτου χάριν ἡμεῖς τὸ τῶν ὁρισμῶν ἅμα ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον κατὰ νοῦν ἀναπεπλησάμενοι. ἅπαντας τοὺς ἀποράδην κειμένους τῶν ὄντων ὁρισμοὺς συναθροῖσαι (ἢ δυνατὸν) καὶ ἐκδοῦναι φιλοτιμήμεθα.

Σκοπὸς δὲ ἡμῖν ὅτι κατὰ τὸ τῆς ἡμετέρας διανοίας στενὸν ἔκτε τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν. Ἑλλήνων διδασκάλων τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ὄντων ἐξανισαμένους, τὰ ἐλλείποντα ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ἀναπληρῶσαι. τοῖς πουδαίοις δυσχερεστέραν καὶ ῥᾳδιωτέραν τῆς ἀποδείξεως εὑρετικὴν ὀπτικτέραν μέθοδον. διὸ καὶ τὸ βιβλίον Ἁρμονία ὁριστικὴ τῶν ὄντων πρὸς ἡμῶν ὀπτιγράφεται. ὅτι τοὺς τῶν σοφῶν ὁρισμοὺς (ὧς τε τῶν ὄντων ἀποδεδώκασιν) εἰς ἓν συνάψαντες φέρομεν, καὶ τὰ ὡρίσιται τῆς οὐσιωθέντων ἀγόμεν. Ἐκ Θεοῦ διάρχόμεθα καὶ εἰς Θεὸν λήγομεν αὖθις. τὸν γὰρ ὕψιστον Θεὸν ὡς ἀρχὴν, καὶ τέλος τῇ ἡμετέρᾳ βίβλῳ μεθαρμόττομεν ὁριζόμενοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ Θεοῦ ἀρχῆς πάντων.

τὶ Θεὸς.

ΤΟ μὲν οὖν θεῖον ἄῤῥητόν τι ὅτι καὶ ἀκατάληπτον, παντός τε ὁ Θαλῆ ὁρισμοῦ ἀμέτοχον σκιαγραφικῶς δὲ πρὸς τῶν σοφῶν πλείστων Δημοενέτυχεν ὁρισμοῖς. Θαλῆ. Θεός ὅτι τὸ κόσμου νοῦς. Δημοκρ. Πυθαγ. Θεός ὅτι νοῦς ἐμπυρεισθὶς ψυχὴ τὸ κόσμου. Πυθαγ. Θεός ὅτι μο- Συκρ. νὰς ἄναρχος. Σωκρ. Θεό ὅτι τὸ ἕν, τὸ μοναφυὲς, καὶ αὐτοφυὲς, καὶ μοναδι- Στοϊκ. κὸν. Στοϊκ. Θεός ὅτι Ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, μακάριον, ἀ- Ἑρμ. μέτοχον παντὸς κακοῦ. Ἑρμοῦ Τρισμ. Θεός ὅτι κύκλος καὶ σφαῖρα ἧς Ζήνων. τὸ κέντρον ὅτι παντάχου, ἡ δὲ περιφέρεια οὐδενὶ τόπῳ. Ζηνων. Θεός Ζορο- ὅστι οὐρανὸς, καὶ ὅλος ὁ κόσμος. Ζορο. Θεός ὅτι φῶς. Ἀκαδ. Θεός ὅτι Ἀκαδ.

Platon. quod è ſupra ens, et principiũ entis, ſuper mentem, et caput eius, ſupra intelligibile, et principiũ illius Plat. def. Deus eſt animal im-
Ariſt. mortale, ex ſe ad beatitudinẽ ſatis, eſſentia ſempiterna, ipſius boni
Them. cauſa. Ar. 12. Met. 7. Deus eſt animal ſempiternum, optimumque.
Them. 1. de ani. Deus eſt animal ſempiternum beneficũ hominib.
Plotin. Plot. En. 6. li. 7. 32. Deus eſt nullũ entium, & extrà cuncta, infinitũ
ſine magnitudine, & abſq; immenſa magnitudine. Alc. Doctr. Pla.
Alcin. 10. Deus eſt ſupremus, Æternus, ineffabilis, ſe ipſo perfectus, nullius egens, ſemperq; & vndiq; abſolutè perfectus, diuinitas, eſſentię
ratio, veritas, armonia, bonumq; Dion. de Diu. Nom. 5. Deus eſt,
Dionyſ. qui eſt vniuerſæ totiuſq; eſſentiæ potentia, quæ eſſentiam ſuperat,
Areop. auctor & cauſa, effectorq; eius, quod cohęret, eſſentiæ, naturæ, principiũ, & menſura æternitatis, ac temporũ entitas, & æternitas eorũ quæ ſunt, tempus eorum quæ fiunt, ſtatus eorũ quæ quoquo modo ſunt. ortus eorũ quomodocunq; oriuntur, ex eo enim qui eſt & æternitas, & ſubſtantia, & quod eſt, & tempus quod gignitur, & quę inſunt in ijs quæ ſunt, & quę quoquo modo ſunt atq; cõſtãt. Deus enim quodam modo eſt, ſed abſolutè & liberè ſine vllo termino, vniuerſo illo quod eſt eſſe in sè comprohenſo & occupato. qua de rẽ & rex ſeculorum dicitur. quòd in eo, & circũ eum, hoc totũ eſſe & fit & conſtat. idemque neque erat, neque erit, neque gignebantur, neque gignitur, neque gignetur, aut potius non eſt. ſed ipſe eſt exiſtentia eorum quæ ſunt. nec ea modo quæ ſunt, ſed ipſa etiam exiſtentia eorum quæ ſunt, ex eo pendet, qui eſt ante ſecula:
Athen. eſt enim ille ſeculum ſeculorum, qui ſecula antecedit. Athenag.
legat. pro Chriſt. Deus eſt ingenitus, impaſſibilis, diuiſionem vllam admittens, neque ex partibus conſtans. Clem. Alex. Con-
Clem. Alex. Origen. tra Gentiles. Deus eſt qui ſola voluntate operatur, & cuius voluntates effectus fiunt. Orig. 1. de princip. Deus eſt incorporea natura, intellectualis, ſimplex, nihil omnino ſibi adiunctionis ad-
Conſtan. Impex. mittens. Conſtant. Imper. ad Sanctam Synodum. Deus eſt bonum ad quod referuntur omnia. Quodque eſt eſſentia ęternus,
Athan. ortum nec principium habens, a quo omnia. Athanaſij. quæſt aliæ. Deus eſt eſſentia intelligens, quæ nec ſub aſpectum cadit, nec verbis explicari poteſt, Spiritus carens materia, oculus non dormiens. animus immobilis. eſſentia creatrix omnium inuiſibilium & ſenſibilium creaturarum. Anaſtaſij Antioch. & Cyrill. Alex.

Explic.

τὸ ὑπὲρ τὸ ὄν, καὶ ἀρχὴ τοῦ ὄντος, ὑπὲρ τὸν νοῦν, καὶ κεφαλὴ αὐτοῦ. ὑπὲρ τὸ νοητὸν καὶ ἀρχὴ αὐτοῦ. Πλάτων. ὅρισι. Θεός ὅζι Πλάτ.
Ζῶον ἀθάνατον, αὐτάρκες πρὸς εὐδαιμονίαν, οὐσία ἀΐδιος, τῆς τοῦ ἀγαθοῦ φύσεως αἰτία. Ἀριστοτ. ιβ'. μεταφ. ζ'. Θεός ὅζι ζῶον ἀΐδιον, Ἀριστ.
ἄριστον, Θεμιστ. ά. ψυχῆ. Θεός ὅζι ζῶον ἀΐδιον εὐπνεπτικὸν ἀνθρώπων. Πλωτίνου. Ἐννν. ε'. βιβλ. ζ. Κεφ. λβ. Θεός ὅζιν οὐσὶν τῶν Θεμίσ.
ὄντων καὶ πάντα τὰ ὄντα, ἄπειρον, ἀνὰ μεγέθους, καὶ χωρεὶς ἀπείρου μεγέθους. Πλωτ.
Ἀλκινόου. Διδασκ. πλατ. ι. Θεός ὅζιν ἀΐδιος, ἄῤῥητος, αὐτοτελὴς, ἀπερισπὴς, ἀειτελὴς, πάντη τέλειος, Πλωτ.
θεάτης, οὐσιότης, ἀλήθεια, συμμετρία, καὶ ἀγαθόν. Διονύσ. Ἀλκιν.
περὶ θείων ὀνομ. ε. Θεός ὅζιν ὁ ὢν ὅλου τοῦ εἶναι κατὰ δύναμιν Διονυσ.
ὑπερούσιος, ὑποστάσις αἰτία, καὶ δημιουργὸς ὄντως ὑπάρξεως, ὑποστάσεως, οὐσίας, φύσεως, ἀρχὴ καὶ μέτρον αἰώνων, καὶ χρόνων Ἀρεοπ.
ὀντότης, καὶ αἰὼν τῶν ὄντων, χρόνος τῶν γιγνομένων. τὸ εἶναι τοῖς ὀπωσοῦν οὖσι. γένεσις τοῖς ὀπωσοῦν γιγνομένοις, ἐκ τοῦ ὄντως, αἰὼν, καὶ οὐσία, καὶ ὄν, καὶ χρόνος, καὶ γένεσις, καὶ γιγνόμενον, τὰ ἐν τοῖς οὖσιν ὄντα καὶ τὰ ὀπωσοῦν ὑπάρχοντα καὶ ὑφισῶτα. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς, οὔπως ὅζιν ὤν, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ ἀπεριορίσως ὅλον ἐν ἑαυτῷ τὸ εἶναι σωτηλικῶς καὶ προεληφῶς. διὸ καὶ βασιλεὺς λέγεται τῶν αἰώνων, ὡς ἐν ἑαυτῷ καὶ περὶ αὐτὸν πάντος τοῦ εἶναι, καὶ ὄντος, καὶ ὑφεσηκότος, καὶ οὔτε ἦν, οὔτε ἔσται, οὔτε ἐγένετο, οὔτε γένεται, οὔτε γένηται, μᾶλλον δὲ οὔτε ὅζιν. ἀλλ' αὐτό ὅζι τὸ εἶναι τοῖς οὖσι, καὶ οὐ τὰ ὄντα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τῶν ὄντων, ἐν τοῦ προαιωνίως ὄντος. Αὐτὸς γάρ ὅζιν ὁ αἰὼν τῶν αἰώνων, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. Ἀθηναγόρου. Ἀπολ. ὑπὲρ Ἀθην.
Χριστ. Θεός ὅζιν ἀγένητος, ἀπαθὴς, μηδέπτα διαίρεσιν δεχόμενος, οὔτε ἐκ μερῶν συνπεθειμένος. Κλήμεντ. Ἀλεξ. κατὰ Ἑλλήνων. Κλήμ.
Θεός ὅζιν ὁ μόνῃ τῇ θελήσει ἐνεργῶν, καὶ μόνῳ τῷ θελήματι αὐτοῦ ἐκφέρων τὸ ὑποτέλεσμα. Ὠριγέν. α. περὶ ἀρχῶν. Θεός ὅζιν Ἀλεξ.
ἀσώματος οὐσία, νοητὴ, ἁπλῆ, οὐδὲν ὁλικῶς σωτηθέτως ἔχουσα. Ὠριγ.
Κωνσταντίνου Βασιλέως πρὸς τὸν συνόδον. Θεός ὅζιν ἀγαθὸν εἰς ὃν Κωνσ.
πάντα φέρεται, ὅπερ ὅζι κατ' οὐσίαν ἀΐδιον, ὑφίσιν καὶ ἀρχὴν μὴ κτιστὸν. ἐξ οὗ τὰ πάντα. Ἀθανασίου. ἔρωτι Ἐπιβαβ.
ρωτ. Θεός ὅζι πνεῦμα ἄυλον, ὀφθαλμὸς ἀκοίμητος. καὶ νοῦς ἀκίνητος, οὐσία δημιουργικὴ πάντων τῶν ὁρατῶν καὶ ὁρωμένων κτισμάτων. Ἀθαν.
Ἀνασασίμ. Ἀντιοχέας, καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρινοῦ. Ἀνας. Κυρίλ.

Ἔκθε-

Explic. fidei. Deus est essentia, cuius nullus est auctor, causa omnium entium, omnipotens cuius prorsus nihil desit, omnis causę & naturæ supereſſentialis causa. Cyrilli, Hierosolym. Catech. 4. Deus est vnus ingenitus sine principiò, immutabilis, non alterabilis, neque ab alio factus, neque alium habens vitæ successorem, nec in tempore viuere incipiens nec vnquam desiturus. Basilij Magn. 1. Exa. Deus è beata narura, abundans bonitas, amabile omnium rationis participantium, desiderabilis pulcritudo, principium entium, fons vitæ, intellectuale lumen, inaccessibilis sapientia. Greg. Naz. Definit. Deus est substantia primum bonum. Ad Euagrium. Deus est simplex quidem & indiuisibilis substantia. Iust. Philos. ad Triph. Deus est, quod secundum eadem, & taliter semper sè habens, & entitatis omnium aliorum causa: Max. Confes. De Theol. 2. Deus est indisinibilis, immobilis, & infinitus, Cum quicunque substantiæ, potentiæ, actui infinitè supereminet. Theod. de prouid. 1. Deus est semper isdem, & ęternus, & ad omnem sufficiens custodiam & stabilitatem. Damas. 2. De fide. 1. Deus est pater vnigenitus eius filius, & spiritus eius per omnia sanctus. Theophyl. super Luc. 12 Deus est promptuarium bonorum. Ioseph. Brien. 1. De Trinitate. Deus est substantia suprasubstantiàm, termino non comprehensa, difficilis intellectu questio, potentissima omnium manus, fortitudo quæ nequit decipi. bonum a se genitum. Comprehensibilis omnium auctoritas, & prouidens de omnibus maiestas. Gerasimi. De Deo. Deus est substantia suprasubstantiam, Causa causarum, principium principiorum, fons bonorum, immutabilis natura, immolesta vita, semper manans palus, exuberans gratia, inconsumptus Thesaurus, crater misericordiæ, abyssus miserationum, humanitatis inexaustus pelagus, qui est, & fuit, & venturus, α & ω mega. principium & finis. Summum bonum, supremum imperium, potentia quæ esse omnibus prebet. Sine quo nihil habet esse. In quo viuimus, & mouemur, & existimus. Dionys. Areop de Myst. Theolog. 5. Deus è perfecta & singularis omnium causa, quæ nec anima est, nec mens, nec phantasiam, nec opinionem, nec rationem, vel mentis notionem habet, nec ratio est, nec mentis perceptio, nec dicitur, nec intelligitur, nec numerus est, neque ordo, nec magnitudo, nec paruitas, nec æqualitas, nec similitudo, nec dissi-

Cyrill. Hieros. *Basilij Magn.* *Gregor. Naz.* *Iust. Philos.* *Max. Conf.* *Theod. de prou.* *Damas.* *Theoph.* *Orienn.* *Geras.* *Dionys. Areop.*

Ἔκθεσις πίστεως. Θεός ἐστιν οὐσία αἰτίπος, αἰτία πάντων τῶν ὄντων, παντοδυνάμος, παναλκὴς, πάσης αἰτίας καὶ φύσεως ὑπερούσιος αἰτία. Κυείλ. Ἱεροσολ. Κατήχ. δ. Θεός ἐστι μόνος ἀγένητος ἄτρεπτος, ἀναλλοίωτος, οὐχ ὑφετέρου γεγονυιμένος, οὐχ ἕτερον ἔχων ζωῆς διάδοχον, καὶ οὔτε ἐν χρόνῳ τῷ ζῆν ἀρξάμενον, οὔτε ποτὲ τελευτῶν. Βασιλ. Μεγάλου. ἑξα. α. Θεός ἐστιν ἡ μακαρία φύσις, ἡ ἄφθονος ἀγαθότης, τὸ ἀγαπητὸν πᾶσι τοῖς λόγου μετειληφόσι, τὸ πολυπόθητον κάλλος, ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸ νοερὸν φῶς, ἡ ἀφθόρητος σοφία. Γρηγορίου Ναζ. ὅρισ. Θεός μυός ἐστι οὐσία ὁρατὸν καλὸν. Πρὸς Εὐάγριον. Θεός ἐστιν ἁπλῆ πάντως καὶ ἀμέριστος οὐσία. Ἰουσ. φιλοσ. πρὸς τρίφ. Θεός ἐστὶ τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἀεὶ ἔχον, καὶ τοῦ εἶναι πᾶσι τοῖς ἄλλοις αἴτιον. Μαξίμ. ὁμολ. β. περὶ θεολ. Θεός ἐστιν ἀόριστος, καὶ ἀκίνητος, καὶ ἄπειρος, ὡς πάσης οὐσίας καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἀπείρως ὢν ὑπερπέκεινα. Θεοδωρ. α. περὶ προν. Θεός ἐστιν ἀΐδιος καὶ αἰώνιος, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀρκῶν φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν. Δαμασκ. β. περὶ πίστεως. α. Θεός ἐστιν ὁ πατὴρ, ὁμονοησὼς αὐτοῦ υἱὸς, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ παράκλητον. Θεοφυλ. λουκ. ιβ. Θεός ἐστι ταμεῖον ἀγαθῶν. Ἰωσὴφ Βριεννίου α. περὶ Τελείου. Θεός ἐστιν οὐσία ὑπερούσιος ὄρῳ μὴ ὑποπίπτουσα. δυσνόητον ζήτημα, παγκρατιστάτη χεὶρ, ἀδιάλογιστος δύναμις, ἀγαθὸν αὐτοκίνητον, περιληπτικὴ τῶν ὅλων ἐξουσία καὶ περινοητικὴ τῶν ἁπάντων μεγαλειότης. Γερασίμου περὶ Θεοῦ. Θεός ἐστιν οὐσία ὑπερούσιος, αἰτία τῶν αἰτιῶν, ἀρχὴ τῶν ἀρχῶν, πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ἡ ἄτρεπτος φύσις, ἡ ἀόχλητος ζωὴ, ἡ ἄλυπος διέξαγωγὴ, ἡ ἀΐννεως βρύσις, ἡ ἄφθονος χάρις, ὁ ἀδαπάνητος θησαυρὸς, ὁ κρατὴρ τοῦ ἐλέους, ἡ ἄβυσσος τῶν οἰκτιρμῶν, τὸ τῆς φιλανθρωπίας ἀνεξάντλητον πέλαγος, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος, τὸ α καὶ τὸ ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, ἡ ὑπέρτατη αὐτοκρατορία, ἡ τὸ εἶναι τοῖς πᾶσι παρέχουσα δύναμις, οὗ χωρὶς οὐδὲν ἔχει τὸ εἶναι, ἐν ᾧ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμὲν. Διονυσίου Ἀρεοπ. περὶ μυς. Θεολ. ε. Θεός ἐστιν ἡ παντελὴς καὶ ἐνιαία τῶν πάντων αἰτία, ἥτις οὔτε ψυχή ἐστιν, οὔτε νοῦς, οὔτε φαντασίαν, ἢ δόξαν, ἢ λόγον, ἢ νόησιν ἔχει, οὐδὲ λόγος ἐστὶν, οὔτε νόησις, οὐδὲ λέγεται, οὐ δὲ νοεῖται, οὔτε ἀριθμός ἐστιν, οὐδὲ τάξις, οὔτε μέγεθος, οὐδὲ σμικρότης, οὐδὲ ἰσότης, οὐδὲ ὁμοιότης ἢ ἀνομοιότης, οὔτε

Κύειλ. *Ἱεροσ.* *Βασιλ.* *Μεγάλ* *Γρηγο.* *Ναζ.* *Ἰουσ.* *φιλοσ.* *Μαξ.* *ὁμολ.* *Θεοδω.* *Δαμα.* *Θεοφυ.* *Βριεν.* *Γερασ.* *Διονυσ.*

ἔστιν

dissimilitudo, nec stat, nec mouetur, nec quiescit, nec vim habet, nec vis est, nec lux, nec vita est, nec essentia, nec eternitas, nec tempus, nec tactio quæ mente fiat est, aut scientia, nec veritas, nec regnum, nec sapientia, neque vnum, neque vnitas, neque diuinitas, aut bonitas, nec spiritus est, vt nos sciamus, neque filiatio, nec paternitas, nec aliquid eorum quæ nobis, aut cuiquam naturæ sunt cognita, nec quicquam esse eorum quæ non sunt, nec aliquid eorum quæ sunt, neque ea quæ sunt eam noscunt, quatenus est, nec ea cognoscit ea quæ sunt, quatenus sunt, neque eius ratio est, neque nomen, neque cognitio, nec tenebræ, nec lux, ner error est, nec veritas, nec est eius affirmatio omnino vel negatio, sed eorum quæ illam sequuntur affirmationes facientes, eam nec dicimus esse, nec negamus, quippè cum et omnem affirmationem superet. Vnde autem dicitur Deus, multipliciter scribitur. Theoph. Antioch 1. ad Antol. Deus autem dicitur, διὰ τὸ τεθεικέναι, ab eo quod omnia in suam securitatem collocauit, idem nomen & a θεῖν id est currendo sortitus est, omnia enim mouet & in operationem producit, nutrit, prouidet, disponit, & gubernat omnia. Ath. Alex. quæst. aliæ. Deus dicitur a respiciendo omnia vt videns, & Deus hoc est contemplator omnium. iterum Deus dicitur a currendo & mouendo quòd intelligibiliter sine tempore moueat omnia. Gregor. Nazianz. 2. de Filio. Dei enim appellatio & si a currendo vel comburendo descripta sit, apud circa ea eloquenter propter semper mobile & consumptibile prauorum habituum quoniam & ignis consumans ex hoc dicitur. Gerasimi. De Deo. Deus dicitur ex θέειν, idest currere quia comprehendi ab vlla creaturarum non potest. Deus enim si comprehendatur non est Deus.

Vnde Deus. Theoph.
Athan.
Gregor. Naz.
Geras.

CAPVT SECVNDVM.

De Trinitate.

DE indiuisibilis & beata Triade tales efferuntur definitiones. Dionys. 1. de Diuin. Nom. Trinitas dicitur propter cælestis fœcunditatis in tribus personis enunciationem, ex qua paternitas omnis in Cœlo & in terra est, atque nominatur. Monas autem ac Vni-

Dionys.

ἕστηκεν, οὔτε κινεῖται, οὔτε ἡσυχίαν ἄγει, οὐδὲ ἔχει δύναμιν, οὔτε δύναμις ὄζιν, οὔτε φῶς, οὔτε ζωή ὄζιν, οὐδὲ οὐσία ὄζιν, οὔτε αἰὼν, οὐδὲ χρόνος, οὐδὲ ἐπαφή ὄζιν αὐτῆς νοητὴ, οὔτε ὄπισθήμη, οὔτε ἀλήθεια ὄζιν, οὐδὲ βασιλεία, οὔτε σοφία, οὐδὲ ἕν, οὐδὲ ἑνότης, οὐδὲ θεότης, ἢ ἀγαθότης, οὔτε υἱότης, οὔτε πατρότης, οὐδὲ ἄλλο τῶν ἡμῖν, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ὄντων σωεγνωσμένων, οὐδέτι τῶν οὐκ ὄντων ὄζιν, οὐδέτι τῶν ὄντων ὄζιν, οὐδὲ τὰ ὄντα αὐτὰ γινώσκει ἢ αὐτή ὄζιν, οὐδὲ αὐτὴ γινώσκει τὰ ὄντα ἢ ὄντα ὄζιν, οὐδὲ λόγος αὐτῆς ὄζιν, οὔτε ὄνομα, οὔτε γνῶσις, οὐδὲ σκότος ὄζιν, οὐδὲ φῶς, οὔτε πλάνη, οὔτε ἀλήθεια, οὐδὲ ὄζιν αὐτῆς καθόλου θέσις, οὔτε ἀφαίρεσις, ἀλλὰ τῶν μετ' αὐτὴν τὰς θέσεις καὶ ἀφαιρέσεις ποιουῦντες, αὐτὰ, οὔτε πάθεμα, οὔτε ἀφαιροῦμα, ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν θέσιν ὄζί. πόθεν δὲ λέγεται θεὸς, πολλαχῶς γράφεται. Θεοφιλ. Ἀντιοχ. α. πρὸς Αὐτόλ. Θεὸς λέγεται διὰ τὸ τεθεικέναι τὰ πάντα ἐν τῇ αὐτοῦ ἀσφαλείᾳ, καὶ διὰ τὸ θέειν, τὸ δὲ θέειν ὄζι τὸ τρέχειν καὶ κινεῖν, καὶ ἐνεργεῖν, καὶ τρέφειν, καὶ ποιεῖν, καὶ κυβερνᾶν τὰ πάντα. Ἀθαν. Ἀλεξαν. Ἐρώσ. ἄλλ. Θεὸς λέγεται ἀπὸ τοῦ θέειν καὶ τρέχειν νοητῶς ἀχεόντως τὰ πάντα. ὁ γὰρ θεὸς ἀεὶ παντὸς χοῦ πάρεστι. Γρηγορίου Θεολ. β. πρὸς υἱοῦ. ἡ μὲν γὰρ τοῦ θεοῦ προσηγορία κἂν ἀπὸ τοῦ θέειν, ἢ αἴθειν ἡτοιμολόγηται τοῖς περὶ ταῦτα κομψεῖς ἀπὸ τοῦ ἀεικίνητον καὶ δαπανητικὸν τῶν μοχθηρῶν ἕξεων, καὶ γὰρ πῦρ καταναλίσκον ἐν τεύθειν λέγεται. Γερασίμου. περὶ θεοῦ. Θεὸς λέγεται ἐκ τοῦ, θέειν τὸ τρέχειν ὅτι καταληφθῆναι παρ' ἑνὸς πάντων οὐ δύναται. Θεὸς γὰρ καταλαμβανόμενος οὐκ ὄζὶ Θεός.

Πόθεν θεὸς. Θεόφ. Ἀθαν. Γρηγ. Ναζ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ Τελάδος.

ΠΕρὶ τῆς ἀδιαιρέτου καὶ μακαρίας τελάδος οἱ τοιοῦτοι φέρονται ὁρισμοί. Διονυσίου. α. περὶ θείων ὀνομ. Τελὰς λέγεται διὰ τὸ τελεσπόστατον τῆς ὑπερουσίου γονιμότητος ἔκφανσιν, ἐξ ἧς πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὄζὶ καὶ ὀνομάζεται. Μονὰς δὲ καὶ

Διονυσ.

Vnitas dicitur propter ſimplicitatem & vnitatem vacuitatis partium ſupra naturam, qua tanquam vi quæ vnum facit, vnum efficimur, diuiduiſque noſtris diſſimilitudinibus ac diuerſitatibus ſingulari modo connexis, in monada quæ diuinam ſpeciem præfert, ac vnitatem quæ Deum imitatur colligimur, & conceſſimus

Naz. *Epiph.* Gregor. Naz. 1. de Filio. Trinitas eſt Pater Filius, & Spiritus Sanctus. Epiph. Cypr. Hereſ. LXIII. Trinitas eſt vnica deitas, vnica

Brien. dominatio, vnica glorificatio, pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Briennij 1. de Trinitate. Trinitas eſt ſupranumerum exiſtentia.

Geraſ. *Gregor.* *Naz.* Geraſimi de Trinitate. Trinitas eſt trium perſonarum in vnam ſubſtantiam vnitas. Gregor. Nazianz. 1. de Filio. pater eſt nomen neque ſubſtantiæ, nec actionis, relationis vero, & quatenus ſe habet ad filium. Athan. Alex. Quæſt. aliæ. Pater dicitur, quod om-

Athan. *Alex.* nia conſeruet, quaſi omnium ſeruator. Filius dicitur quaſi ſimilis videlicet & æqualis. qualis enim pater, talis & filius. Spiritus vocatur, quòd omnem nutum acutè intelligat ſcilicet omnes nutus.

Baſilij Magn. omnia enim ſcrutatur etiam profunda Dei. Baſilij Magni de Fide. Pater eſt omnium principium, cauſa eſſendi eorum quæ ſunt. radix viuentium, vnde prouenit fons vitæ. ſapientia, potentia, imago inuariabilis, inuiſibilis Dei, filius ex patre genitus, viuens verbum. Aduerſus Sabell. Pater eſt qui perfectum habet eſſe, & qui nullius indiget, radix & fons filij & Spiritus Sancti. Filius eſt qui in plenitudine diuinitatis viuens verbum eſt & partus patris, qui nullius indiget. Spiritus Sanctus eſt plenus, non pars alterius,

Damaſ. ſed perfectus & totus integralis in ſe viſus. Damaſc. 1. de fide. 14. Deus & pater eſt qui ſemper eſt ingenitus vt non ex aliquo genitus, generans autem filium coeternum. Deus & filius eſt qui eſt ſemper cum patre intemporaliter æternè, influxibiliter, impaſſibiliter & inſeparabiliter ex ipſo genitus. Deus & ſpiritus Sanctus eſt virtus ſanctificatrix, in propria perſona ſubſiſtens, conſubſtantia-

Brienn. lis patri & filio. Briennij 1. de Trinitate. Pater eſt perſona principaliter incauſata, generatiua innaſcibilis. Filius eſt perſona generata de ingenito in identitate naturæ. Spiritus Sanctus eſt perſona procedens ex eo a quo procedit ſacrificatiua in propria ſubſtantia, exiſtentiaque & perſona ſubſiſtens.

Ἐνὰς λέγεται διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ ἑνότητα τῆς ὑπερφυοῦς ἀμιξίας, ἐξ ἧς ὡς ἑνοποιοῦ δυνάμεως ἑνιζόμεθα, καὶ πρὸς μεγίστων ἡμῖν ἐπιτεταμένων ὑπερκοσμίως συμπλεκομένων εἰς θεοειδῆ μονάδα συναγόμεθα καὶ θεομίμητον ἕνωσιν. Γρηγορ. Ναζ. α. περὶ υἱοῦ. Τριὰς ὅτι ὁ πατὴρ, ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐπιφανίου. Κύπρου. Αἱρεσ. ξ β. Τριὰς ὅτι μία θεότης, μία κυριότης, μία δοξολογία, πατὴρ υἱὸς καὶ ἅγιον Πνεῦμα. Βριεννίου. α. περὶ Τριάδος. Τριὰς ὅτι ὑπεράριθμος ὕπαρξις. Γερασίμου περὶ τριάδος. Τριὰς ὅτι τριῶν προσώπων εἰς μίαν οὐσίαν ἕνωσις. Γρηγορ. Ναζ. α. περὶ υἱοῦ Πατὴρ ὅτι ὄνομα, οὔτε οὐσίας, οὔτε ἐνεργείας, χέσιως δὲ, καὶ τοῦ πῶς ἔχειν πρός τον υἱόν. Ἀθαν. Ἀλεξ. Ἐρώτ. ἄλλων. Πατὴρ λέγεται, ὡς τὰ πάντα τηρῶν, ὡσανεὶ πάντων τηρητὴς. Υἱὸς λέγεται διὰ τὸ οἷος, ἤτουν ὅπερ ὅμοιος. οἷος γὰρ ὁ πατὴρ, τοιοῦτος καὶ ὁ υἱός. Πνεῦμα λέγεται διὰ τὸ πᾶν νεῦμα, πάντα γὰρ ἔρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. Βασιλ. Μεγάλου. Περὶ πίστεως. Πατὴρ ὅτι ἡ πάντων ἀρχὴ, ἡ αἰτία τοῦ εἶναι τοῖς οὖσιν. ἡ ῥίζα πᾶσι ζώοις. ὅθεν προῆλθεν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἡ σοφία, ἡ δύναμις, ἡ εἰκὼν ἀπαράλλακτος τοῦ ἀοράτου θεοῦ, ὁ ἐκ τοῦ πατρὸς γνωσθεὶς υἱὸς ὁ ζῶν λόγος. Κατὰ Σαβελ. Πατὴρ ὅτι ὁ τέλειον ἔχων τὸ εἶναι, καὶ ἀνενδεὴς, ῥίζα καὶ πηγὴ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Υἱός ἐστιν ὁ ἐν πληρεῖ θεότητι ζῶν λόγος καὶ γνώμη τοῦ πατρὸς ἀνενδεής. Πνεῦμα ἅγιον ὅτι πλήρες, οὐμέρος ἑτέρου ἀλλὰ τέλειον καὶ ὁλόκληρον ἐφ' αὑτῷ θεοσύμβολον. Δαμασκηνοῦ. α. περὶ πίστεως. Θεὸς καὶ πατήρ ὅτι ὁ ὢν ἀεὶ ἀγέννητος, ὡς μηδενὸς γεννηθεὶς, γεννήσας δὲ υἱὸν συναΐδιον. Θεὸς καὶ υἱός ἐστι ὁ ὢν ἀεὶ συνῶν τῷ πατρὶ ἀχρόνως καὶ ἀϊδίως, καὶ ἀῤῥεύστως καὶ ἀπαθῶς καὶ ἀδιαστάτως ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένος. Θεὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὅτι, δύναμις ἀγιαστικὴ ἐνυπόστατος, ὁμοούσιος Πατρὶ καὶ υἱῷ. Βριεννίου α. περὶ Τριάδος. πατὴρ ὅτι ὑπόστασις κυρίως ἀναίτιος, γεννητικὴ, ἀγέννητος. Υἱὸς ὅτι ὑπόστασις γεννητὴ ἐξ ἀγεννήτου ἐν ταυτότητι φύσεως πνεῦμα ἅγιον ὅτι ὑπόστασις ἐκπορευτὴ ἐκ προβολέως, ἁγιαστικὴ, ἐνούσιος, ἐνύπαρκτος, ἐνυπόστατος.

CAPVT TERTIVM.

De eis quæ dicuntur de Deo.

Dionys. Areop. MVlta de Deo dicuntur quæ hoc pacto describi feruntur: Dionys. Areop. de Diuin. Nom. 12. Diuinitas est omnia contemplans prouidentia atque perfecta bonitate, & omnia vndique lustrans, atque complexu suo continens seque complens ijs que omnibus quæ ipsius prouidentia antecellens. *Gregor. Nyssen.* Greg. Nyss. de ante tempus raptis infant. Deitas est quod verè est purum, & omnia sapientia creans. *Brienn.* Briennij 1. de Trinitate Deitas est virtus, & actus nulla re dissimilis trium diuinarum personarum. Substantia Dei est, quæ propriè & primò & magis est per omnem eminentiam supersubstantia. Natura Dei est, eius per sè entitas ac existentia. Forma Dei est substantia quæ a substantialibus differentijs quasi formata & specificata existitit. Species Dei est identitas quæ de tribus personis & differentibus secundum proprietates in quid affirmetur. *Gregorij Nissen.* Gregor. Nyss. Catech. Diuina natura est quod propriè & primo è ens. Diuinitatis proprium est, per omnia currere ac per omnem partem naturæ entium simul sè extendere, & immixtè ad mendacium sè habere. Actus diuini proprium est indigentium saluatio Beatitudinis diuinæ proprium est, per se posse nec aliunde pendere nec nullus dominio esse mancipatum. 5. de *Iustin.* Beatitudo. Dei proprium, beatitudo. Iust. Philosoph. Apol. ad An- *Philos.* ton. Opus Dei est vt ante quam fierent res, prediceret. Dei Gladium est ignis cuius pabulum fiunt qui peccata facere eligunt. *Chrisos.* Chrisost. ad Eph. Serm. 12. proprium Dei est, iuuare, remotum verò nocere. *Damas.* Damasc. de Fide 24. Locus Dei, qui plus participat actionis eius & gratiæ. eiusdem Logica 42. Hypostasis est per sè & propriè consistens existentia. Persona est, quæ proprias operationes & proprietates manifestam & circumterminatam ab *Athan. Alex.* his quæ vnius naturæ cum ipsa tribuit nobis expressionem. Ath. Alex Definit. Hypostatis est appellatio cuiuscunque. Persona est particulare esse cuiuscunq; Geras de Trinit. Indiuidua substantia *Geras. Max. Conf.* in Deo est, ea natura quæ non multiplicatur secundum numerum. Max. Confes. Defin. Hypostasis et Persona sunt vnum et idem, ambo enim particularem et propriam exprimunt descriptionem.

Actio

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῶν λεγομένων περὶ Θεοῦ.

Πολλὰ μὲν περὶ θεοῦ λέγεται ἃ τοιαύτης ἔτυχον περιγραφικῆς ἀποδόσεως. Διονυσ. Ἀρεοπ. περὶ θείων ὀνομ. ιβ. Θεότης ἐστὶν ἡ πάντα θεωμένη προνοία καὶ ἀγαθότητι παντελεῖ καὶ πάντα περιθέουσα καὶ συνέχουσα, καὶ ἑαυτῇ ἀποπληροῦσα καὶ ὑπερίχουσα πάντα τὰ τῆς προνοίας αὐτῆς ἀπολαύοντα. Γρηγορ. Νύσσης. περὶ τῆς πρὸ ὥρας ἁρπαζομένης. Θεότης ἐστὶ τὸ ὄντως καθαρὸν καὶ πάντα ἐν σοφίᾳ ποιοῦν. Βρυεννίου. α. περὶ γελάδος. Θεότης ἐστὶ δυνάμις καὶ ἐνέργεια ἀπροσδεέστατος τῆς τελείων θείων προσώπων. Οὐσία θεοῦ ἐστὶν ἡ κυρίως οὖσα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα καθ' ὑπεροχὴν ἅπασαν ὑπερούσιος. Φύσις θεοῦ ἐστὶ, ἡ αὐτὴ καθ' αὐτὸ ὀντότης καὶ ὕπαρξις. Μορφὴ θεοῦ ἐστὶν ἡ ὑπὸ τῆς οὐσιωδῶν διαφορῶν οἱονεὶ μορφωθεῖσα καὶ εἰδοποιηθεῖσα οὐσία. Εἶδος θεοῦ ἐστὶ τὸ κατὰ τῆς τελείων προσώπων ἐξ διαφερόντων τοῖς ἰδιώμασιν ταυτὸν ἐν τῇ ὑπάρξει ὁμολογούμενον. Γρηγορ. Νύσσης. Κατηχ. Θεία φύσις ἐστὶ τὸ κυρίως καὶ πρώτως ὄν. Θεότητος ἴδιον ἐστὶ, τὸ ἐξ πάντων ἥκειν, καὶ τῇ φύσει τῶν ὄντων, κατὰ πᾶν μέρος συμπαρεκτείνεσθαι, καὶ τὸ ἀμιγῆ τοῖς τὸ ψεῦδος ἔχειν. Ἐνεργείας θείας ἴδιον ἐστὶν, ἡ τῆς δεομένων σωτηρία. Μακαριότητος θείας ἴδιον, τὸ αὐτοκρατὲς καὶ ἀδιάφθορον. Εἰς τοὺς μακαρισμ. ε. Θεοῦ ἴδιον, ἡ μακαριότης. Ἰουσ. Φιλοσ. Ἀπολογ. πρὸς Ἀντωνῖν. Θεοῦ ἔργον ἐστὶ πρὶν γενέσθαι τὸ πρᾶγμα προεῖπεῖν. Θεῦ μάχαιρά ἐστι τὸ πῦρ οὗ βορὰ γίνονται οἱ τὰ φαῦλα πράττειν αἱρούμενοι. Χρυσοστ. πρὸς ἐφεσ. λόγος ιβ'. Θεοῦ οἰκεῖόν ἐστι τὸ ὠφελεῖν, πόρρω δὲ τὸ βλάπτειν. Δαμασκην. ἀ. περὶ πίστεως ιδ'. Θεοῦ τόπος ἐστὶ ὁ πλέον μετέχων τῆς ἐνεργείας καὶ χάριτος αὐτοῦ. τῷ αὐτῷ. λογικὴ. μβ. Ὑπόστασίς ἐστιν ἡ καθ' αὑτὸ ἰδιοσύστατος ὕπαρξις. Πρόσωπόν ἐστιν, ὅπερ ἐξ τῆς οἰκείων ἐνεργημάτων καὶ ἰδιωμάτων ἀρρήδηλον καὶ περιωρισμένον τῶν ὁμοφύων αὐτῷ παρίσχεται τὴν ἐμφάνειαν. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅροι. Ὑποστάσίς ἐστι ἡ περιγραφὴ ἑκάστου. πρόσωπόν ἐστι τὸ μερικὸν ἑκάστου. Γερασίμου περὶ τριάδος. Ἄτομος οὐσία ἐστὶ θεοῦ ἐστὶν, ἡ μὴ πολυπλασιαζομένη κατὰ ἀριθμὸν φύσις. Μαξίμ. ὁμολογ. εἰς τοὺς ὅρους. Ὑπόστασις καὶ πρόσωπον ταυτὸν ἄμφω τὸ μερικόν τε καὶ ἴδιον ὡς ἐφ' ἑαυτῆς ἐμφαίνουσι τὴν περιγραφήν.

Ἐνέρ-

ΟΤΙΟΝΑΜΟΣ

Actio eſt potentię naturalis effectus. ad Marinũ Voluntas eſt quædam naturalis volitio. Volitio eſt naturalis voluntas Dam. De forma hom. Actio eſt naturalis, cuiuſcunq; eſſentię innatus motus vel motus efficax agentis. Eiuſdem. in prim Inſt. 5. Ea eiuſdẽ eſſentiæ, naturæ, formæ, ſpeciei & generis ſunt, quę eidem ſpeciei, eſſentięq; ſubijciunt. Geraſ. de Trin. Character eſt qui habet Perfectum & ad id quod eſt eiuſdem naturę cũ illo non eſſe diſſimile: Splendor è quod eſt ſimul natũ cũ lumine. Diſpenſatio eſt diuinæ magnitudinis voluntarius deſcenſus. Gratia eſt naturæ cõmiſerantis motus ad bonũ. Solum eſt quod non poteſt diuidi ſecundũ ſubſtantiæ rationẽ. Spiritus eſt ſubſtantia carens figura omnem motũ præcedẽs. Impaſſibile eſt, quod nullo modo ſubijcitur paſſionib. neq; paſſibilẽ ſubſtantiã ad ſubſtantiã recipit. Incõpoſitum eſt quod nullam compoſitionẽ nec phyſicam, nec metaphyſicã, nec mathematicã ſuſcipit. Infiguratũ eſt cui non aduenit ſignum figurationis corporis. liberum arbitrium eſt quod a ſe ipſo habet licentiã. Sine principio, eſt quò caret principio, eſt autẽ omnis principij cauſa. Bari. Dictio. Sẽpiternũ eſt quod ęternũ permanet. Æternũ eſt, quod ſemper eſt & finem nunquã habens. vel quod ſẽper permanet. vel quod nec principiũ nec finẽ habet. Indefinitũ eſt quod eſt ſolũ increatũ. Infinitũ eſt cuius eſt ſẽper aliquid ab extra accipere Baſil. Mag 2. Exa. Inuiſibile eſt quod non poteſt oculis carnis videri. Ath. Alex. Def. Idioma eſt quod ranquã propriũ in natura ſubſiſtit & in alia nulla ſubſtantia reperitur. Voluntas diuina sũt mãdata Dei. Idioma eſt quod in vna aliqua natura propriè cognoſcitur, & in alia nulla reperitur. Conſubſtantiale eſt quod eſt eiuſdem ſubſtantię & efficaciæ immutabiliter. Immutabile eſt quod ſemper eodem modo reperitur. Anaſt. Ant. & Cyril. Alex. Expl. fid. Voluntas diuina eſt purificare leproſos & ſimilia. Actio Diuina eſt, Saluari omnes homines, & in cognitione veritatis peruenire. Barin. Dict. Iuſtificationes Dei ſunt de diuinis myſterijs & de iuſta eius retributione ratio. Damaſc. 1. de Fide 8. Generatio eſt ex ſubſtantia gignentis proferri quod gignitur ſimile ſecũdũ ſubſtantiã. Creatio & Factio eſt extrinſecus & nõ ex ſubſtãtia creatis, & faciẽtis fieri quod creatur & efficitur, & diſſimile prorſus ſecundũ ſubſtãtiã. Fęcũditas eſt, ex sè nẽpe de ſua ſubſtãtia ſimile ſecundũ naturã generare. Generatio eſt actio naturę ex ſubſtantia Dei dependẽs. Creatio eſt actio

Damaſ. Barini. Baſilij Magn. Athan. Alex. Auaſt. Cyrill. Barini. Damaſ.

Ἐνέργειά ἐστι δυνάμεως φυσικῆς ἀποτέλεσμα. φησὶ Μαξιμος Βούλησίς ἐστι παὶ φυσικὴ θέλησις. Θέλησις ἐστι, φυσικὸν θέλημα. Δαμασκ. Εἰς τὸ κατ' εἰκόνα. Ἐνέργειά ἐστιν ἡ φυσικὴ πάσης οὐσίας ἔμφυτος κίνησις. ἢ Δαμα. Κίνησις δραστικὴ τῶν ποιούντων. Εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν. 5. ὁμοούσια, καὶ ὁμοφυῆ καὶ σύμμορφα καὶ ὁμογενῆ εἰσίν, ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος πέφυκε. Γερασίμου περὶ τριάδος. χαρακτήρ ἐστὶ τὸ κεκτημένον τὸ τέλειον κατὰ τὸ φῶς τὸ ὁμοούσιον αὐτῷ ἀπαράλλακτον. Ἀπαύγασμα ἐστι, τὸ συνυπάρχον καὶ συμπεφυκὸς τῷ φωτί. Οἰκονομία ἐστὶν ἡ τοῦ θείου μεγέθους ἑκούσιος συγκατάβασις. Χάρις ἐστὶ φύσεως συμπαθοῦς κίνησις ἐπ' ἀγαθῷ. Μόνον ἐστὶ τὸ μὴ δυνάμενον διαιρεθῆναι κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον. Πνεῦμά ἐστιν οὐσία ἀχημάτιστος. πάσης κινήσεως προηγουμένη. Ἀπαθές ἐστι τὸ κατὰ μηδένα τρόπον ὑποκείμενον πάθεσι, μήτε παθητικῶς οὐσίαν εἰς οὐσίαν λαμβάνον. Ἀσώματόν ἐστι τὸ μηδένα σωμάτων οὔτε φυσικῶς, οὔτε μεταφυσικῶς, οὔτε μαθηματικῶς δεχόμενον. Ἀχημάτιστόν ἐστιν ᾧ μὴ πρόσεστι χαρακτὴρ ἐκ τυπώσεως σώματος. Αὐτεξούσιόν ἐστι τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχοντι ἐξουσίαν. Ἄναρχόν ἐστι τὸ μὴ ἔχον ἀρχὴν, πάσης δὲ ἀρχῆς ἄνω. Βαρίνου λεξικόν. Ἀΐδιόν ἐστι τὸ ἀεὶ ὂν ἄναρχον. αἰώνιόν ἐστι τὸ διαιωνίζον καὶ λῆξιν μιδαμῶς κτώμενον. ἢ τὸ ὂν πάντως μένον, ἢ τὸ μήτε ἀρχὴν μήτε τέλος κτώμενον. Ἀόριστόν ἐστι τὸ μόνον ἄκτιστον. Ἀπειρόν ἐστιν οὗ ἔστιν ἀεὶ πῆξ ἔξω λαβεῖν. Βασιλείου Μεγάλου. β. Ἐξαήμ. Ἀόρατόν ἐστιν Βασιλ. ὃ μὴ πέφυκεν ὀφθαλμοῖς σαρκὸς καθορᾶσθαι. Ἀθαν. Ἀλεξ. ἐστι. Μεγά. Ἰδιωμάτιστι τὸ ἰδίως ὑπάρχον τῇ φύσει. ἐν ἑτέρᾳ δὲ οὐσίᾳ μηδαμῶς Ἀθαν. ὑπάρχον θέλημα. Θεῖόν ἐστι, τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ. ἰδιωματίστι τὸ Ἀλεξ. ἔντινι φύσει εἰδικῶς γνωριζόμενον, καὶ ἐν ἑτέρᾳ μὴ φυσικόμενον. Ὁμοούσιόν ἐστι τὸ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἀπαράλλακτος ὑπάρχον. Ἀνασ. Ἀπρεπόν ἐστι τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχον. Ἀνασασ. Ἀιποχ. καὶ Κυείλ. Κυείλ. Ἀλεξ. ἐνθεσ. πῆς. Θέλημα θεϊκόν ἐστι τὸ καθαίρειν τοὺς λεπροὺς καὶ τὰ ὅμοια. Ἐνέργεια θεϊκή ἐστι, τὸ σωθῆναι πάντας ἀνθρώπους καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Βασείου λεξικ. Δικαιώματα Θεοῦ Βασιλ. ἐστὶν ὁ περὶ τῶν θείων μυστηρίων καὶ τῆς δικαίας ἀνταποδώσεως αὐτῶν λόγος. Δαμασκηνοῦ α. περὶ πίστεως. ν. Γέννησίς ἐστι τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ γεννῶντος προάγεσθαι τὸ γεννώμενον ὅμοιον κατ' οὐσίαν. Δαμα. Ποίησις καὶ Κτίσις ἐστὶ τὸ μὴ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ κτίζοντος καὶ ποιοῦντος γίνεσθαι τὸ ποιούμενον καὶ κτιζόμενον, ἔξωθεν δὲ ἀνόμοιον παντελῶς κατὰ τὴν οὐσίαν. Γοιμότης ἐστὶ, τὸ ἐξ αὐτῆς ἤγουν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ὅμοιον κατὰ φύσιν γεννᾶν. Γέννησίς ἐστιν ἔργον φύσεως ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ προερχόμενον. Κτίσις ἐστιν ἔργον

voluntatis. Generatio & Proceſſio differunt ſecundū exiſtentiam modo incognito ac incōprehenſibili. Innaſſibile in Deo eſt, cui eſſe non ex alia perſona eſt. Generatū eſt quòd de ſubſtantia patris ſine principio ac ſine tempore generatur. Procedens eſt quòd de ſubſtantia patris ſine principio ac ſine tempore procedit. Vnum in Deitate dicimus, quādo ad diuinitatem reſpiciamus. Tria in Deitate, quando reſpiciamus ad ea in quibus Deitas eſt. vel quæ eſt Deitas. Predeſtinatio eſt quod ſecuudum Dei abque tempore voluntariam intentionem fertur Eiuſd. 2. de Fid. 45. Prouidentia eſt Dei in ea quę ſunt cura. vel Volūtas Dei per quam omnia quę sūt conueuientem gubernationē ſuſcipiunt. Secundū acceptationem ſunt, quęcūq; ſine cōtrouerſia bona ſunt. Secundū permiſſionē sūt, quacūq; ad manifeſtationē virtutis hominū fiunt. Secundū Derelictionē ſunt, ea quę ad vitam aliorū cōmutādam fiūt. vt alij videntes quod apud illum eſt, emendentur. Derelictio finalis eſt, cū Deo cuncta quę ad ſalutē ſunt faciente, incorrigibilis & immedicabilis immo vero inſanabilis ex proprio propoſito permaneat homo. tūc enim traditur in finalē perditionē vt Iudas. Eiſd. 2. de Fid. 47. Preſcientia Dei eſt eorū quę ſunt in nobis antequam fierēt notitia. nō enim vult malitiam fieri, neq; cogit virtutē. Dion. de Diu. No. 4. Pulchrū eſt quod prędituin eſt pulchritudine. Pulchritudo eſt participatio eius quod cauſa eſt pulchritudinis omniū. amor diuinus et charitas eſt vis faciēdi vnū, et colligēdi prętā tiq; modo res inter ſe miſcēdi quę in pulchro & bono propter pulchrū & bonū ante cō ſtitit, atq; ex bono & pulchro pulchri boniq; cauſa mouet. Eiuſ. c. 5; Exēplaria sūt eſſentię rerū effectrices rationes, quę in Deo cōiūctę ante fuerūt, ſecūdū quas Deus qui ſuper ſubſtātiā eſt omnia ētia et prędeſtinauit, & in lucē protulit. Prędeſtinationes ſunt omnes diuinę & bonę volūtates quę cōſtituūt & faciūt omnia Eiuſ. 4. Hierot. De amor. laudib. Amor eſt vis quędam cōiungens, miſcenſq; ſuperiora quidē impellit, vt inferiorib. proſpiciat & conſulat, paria autē vt inter ſe ſocietate iugantur. ac deniq; inferiora, vt ſe cōuertant ad ſuperiora. Eiuſ. 7. Ratio diuina eſt ſimplex & quę verè eſt veritas. Eiuſ. 11. Pax diuina eſt quę omnia cōiūgit, atq; inter omnia cōcordiam connexionemq; & gignit & abſoluit. Eiuſ. 12. Sanctitas eſt ab omni ſcelere libera, perfectaq; ac omni ex parte incōtamina ta puritas. Regnū eſt omnis terminiornatus, iuris ordiniſq; tributio

Dion. Areop.

Hierotb

Dionyſ. Areop.

Domi-

θελήσεως. Γέννησις καὶ Ἐκπόρευσις διαφέρουσι κατὰ τὴν ὕπαρξιν τρόπῳ ἀγνώστῳ καὶ ἀκαταλήπτῳ. ἀγλύννητον ὅτι θεοῦ ἐστιν, ᾧ τὸ εἶναι οὐκ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως πέφυκε. Γεννητόν ἐστι, τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ἀνάρχως καὶ ἀχρόνως γεγεννημένον. Ἐκπορευτόν ἐστι τὸ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἀνάρχως καὶ ἀχρόνως ἐκ προβαίνομεν. Ἕν ὅτι τῆς θεότητος λέγομεν ὅταν πρὸς τὴν θεότητα ἀναβλέψωμεν Τρία ὅτι τῆς θεότητος, ὅταν βλέψωμεν πρὸς τὰ, ἐν οἷς ἡ θεότης, ἢ ἃ ἡ θεότης. Προορισμός ἐστι τὸ κατὰ τὸν θελητικὸν τοῦ θεοῦ ἄχρονον ἔννοιαν φερόμενον. τοῦ αὐτοῦ β. περὶ πίστεως. με. Πρόνοιά ἐστιν ἡ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰ ὄντα γινομένη ὑπιμέλεια. ἢ βούλησις θεοῦ δι' ὧν πάντα τὰ ὄντα τὴν πρόσφορον διεξαγωγὴν λαμβάνει. Κατ' εὐδοκίαν ἐστιν, ὅσα ἀναπρράτως εἰσὶν ἀγαθά. Κατὰ συγχώρησιν ἐστὶν ὅσα πρὸς δεῖξιν τῆς ἀρετῆς τῶν ἀνθρώπων γίνεται. Κατὰ ἐγκατάλειψίν ἐστι τὰ πρὸς διόρθωσιν ἄλλου τελούμενα, ἵνα τὸ κατ' αὐτὸν σκοποῦντες οἱ ἄλλοι παιδεύονται. Ἐγκατάλειψις τελεία ἐστιν, ὅταν τοῦ θεοῦ πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν πεποιηκότος, ἀνεπαίσθητος καὶ ἀνιάτρευτος μᾶλλον δὲ ἀνίατος ἐξ οἰκείας προαιρέσεως διαμείνας ὁ ἄνθρωπος, τότε παραδίδοται εἰς τελείαν ἀπώλειαν ὡς Ἰούδας. τοῦ αὐτοῦ β. περὶ πίστεως. μζ. Πρόγνωσις θεοῦ ἐστὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι διάγνωσις, ἄνευ προορισμοῦ. οὐ γὰρ θέλει τὴν κακίαν γενέσθαι, οὐδὲ βιάζεται τὴν ἀρετήν. Διονυσίου περὶ θείων ὀνομ. δ. Καλόν ἐστι τὸ κάλλους μετέχον. Διονυσ. Κάλλός ἐστιν ἡ μετοχὴ τοῦ καλλοποιοῦ τῶν ὅλων καλῶν αἰτίας. Ἔρως Ἀρεοπ. θεῖος καὶ Ἀγάπη ἐστὶ δυνάμεις ἐνοποιὸς καὶ σωστικὴ καὶ διαφερόντως συγκρατικὴ ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν προϊοῦσα, καὶ ἐκ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐκ δεδομένη. ἐκ τοῦ αὐτοῦ. ε. Παραδείγματα ἐστιν, οἱ ἐν θεῷ τῶν ὄντων οὐσιοποιοὶ, καὶ ἑνιαίως προϋφεστῶτες λόγοι, καθ' οὓς ὁ ὑπερούσιος τὰ ὄντα πάντα καὶ προόρισε, καὶ παρήγαγε. Προορισμοὶ εἰσὶ τὰ θεῖα ἀγαθὰ θελήματα, τῶν ὄντων ἀφορισικὰ, καὶ πιπτικὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δ. ἱεροθέου ἱερατικῶν ὕμνων. Ἔρως ἐστὶν Ἱεροθ. ἑνωπικὴ καὶ συγκρατικὴ δύναμις, τὰ μὲν ὑπέρτερα κινοῦσα διὰ πρόνοιαν τοῦ κατιδεῖν ὁμοίως, τὰ δὲ ὁμόσοικα πάλιν εἰς κοινωνικὴν ἀλλήλων ἕξιν, καὶ ἐπ' ἔσχατον τὰ ὑφειμένα πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων καὶ ὑπερκειμένων ὑπεροχήν. ἐκ τοῦ αὐτοῦ ζ. Λόγος θεῖός ἐστιν, ἡ ἁπλῆ καὶ ὄντως οὖσα ἀλήθεια ἐκ τοῦ αὐτοῦ ια. Εἰρήνη θεία ἐστὶν, ἡ πάντων ἑνωπικὴ, καὶ τῆς ἀπάντων ὁμοιότητός τε καὶ συμφυΐας ἑνωτικὴ καὶ ἀπεργαστική. ἐκ τοῦ αὐτοῦ ιβ. ἁγιότης θεοῦ ἐστὶν, ἡ παντὸς ἁγίους ἐλεύθερα καὶ παντελὴς, καὶ πάντη ἄχραντος καθαρότης. Βασιλεία ἐστιν, ἡ παντὸς ὄντος καὶ κόσμου καὶ θεσμοῦ καὶ τάξεως διανέμησις.

Dominatus est. nõ solum in inferiores prestantia sed omnis etiam
Gregor. & pulchrorum & bonorum perfecta possessio, veraq; ae certa con-
Naz. stantia. Diuinitas est omnia contemplans prouidentia. Greg. Naz.
cõtra Iulian. Prouidentia est virtus faciens omnia firma & immu-
Geras. tabilia. Geras. de Trinit. Affectus mutuus diuinus est dolor propter
hominũ documentũ. Misericordia est impetus ad vitam cõmutã-
dam & ablationem hominis nocumenti. Omnipotentia est actus
secũdũ quem Deus omnia quę vult ea etiam agit. Bonitas est actio
diuina secundũ quam Deus omnib. benefacit ac eis se ipsũ cõmu-
nicat. Creatio est de nihilo verè ad esse deductio. Opificientia est
Bricnn. de proexistenti materia ad esse processio. Brien. 1. de Trin. Hipostã-
sis est quę ex substantia & proprietatib. componitur persona. Per-
sona est quod suis proprijs effectib. ac proprietatib. manifestam &
pefinitam eorũ quę eiusdem naturę sunt præbet nobis declaratio-
nem. Character est relatio personę substantialis clara perspecta in
alterum. Sine principio esse, est quod omni tempore & persona se-
cũdũ esse est antiquius. Inaccessibile est, quod remotissime secundũ
naturam abest, & totaliter intactũ est. Incorruptibile est quod per
omnia est indefluxũ, & non indigens & inuulneratũ. Quod est in
substantia est id quod est vel quę in diuina substantia cognoscitur
proprietas. Quod est in persona est id quod per sè in propria Hy-
postas respicitur.

CAPVT QVARTVM.

De Diuinis Nominibus.

Dionys. Areop. MVltiplices Deo attribuuntur nominationes quorũ causæ & nomina hoc pacto definiuntur, Dionys. Areop. 2. de Diuin. Nom. Diuinorũ nominũ alia quidẽ sunt vnita totius Deitatis quę cõmunia, vnicę principaliq; Trinitati sunt. vt superbonum, Superdeitas, superessentia, superuita, supersapientia, & quęcunq; in excellente quadam negatione cõsistunt. quorũ in ordine sunt ẽt quæ ad expressionẽ causę pertinẽt. scilicet bonum, pulchrũ, ens viuificũ sapiens, alia discreta vt panis supereſſentiale nomẽ, resq; ipsa propria Patri, & filij & Spiritus Sancti, cũ nulla in his conuersio, aut
Damas. omnino cõmunitas inducatur. Dam. 1. de fid. 13. cõni in Deo sunt quę indiscretè de tota Deitate dicũtur, & substãtię sũt declaratiua,

vt bo-

Κυριότης ἐστιν οὐχ ἡ τῶν χειρόνων ὑποροχὴ ἀλλὰ πᾶσα τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἡ παντελὴς παγκτησία, καὶ ἀληθὴς καὶ ἀμετάπτωτος βεβαιότης. Θεότης ἐστιν ἡ πάντα θεομυὴν προνοια. Γρηγορ. Ναζιαν. α. Κατὰ Ἰουλιανοῦ. προνοιά ἐστι δωάμις ποιοῦσα πάντα πάγια καὶ ἀκίνητα. Γεραστμὸς ἐστὶ τελάδος. Συμπάθεια θεϊάἐστι λύπη δι' ἃ τὸν τῶν ἀνθρώπων βλάβιν. Εὐσπλαγχνία ἐστιν ὁρμὴ πρὸς διόρθωσιν καὶ ἀφαίρεσιν τῆς τοῦ ἀνθρώπου βλάβης. Παντοδωαμία ἐστὶν ἐνέργεια καθ' ὧν ὁ θεὸς πάντα ὅσα βούλεται ταῦτα καὶ πράττει. Ἀγαθότης ἐστὶν ἐνέργεια θεῖα καθ' ὧν ὁ θεὸς τὰ πάντα δυεργετεῖ, καὶ ἑαυτὸν συγκοινωνεῖ. Ποίησίς ἐστιν ἡ ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἀγωγή. Δημιουργία ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς ὑπαρούσης ὕλης εἰς τὸ εἶναι ἐκφορά. Βρυεννίε α. περὶ τελάδος. Ὑπόστασίς ἐστι τὸ ἐξ οὐσίας καὶ ἰδιοτήτων συνιστάμενον πρόσωπον. Πρόσωπόν ἐστιν ὅπερ δι' ἃ τῶν οἰκείων ἐνεργημάτων τε καὶ ἰδιωμάτων ἀείδηλον καὶ περιοριστὸν τῶν ὁμοφυῶν αὐτῷ παρέχεται ἡμῖν τὴν ἐμφάνειαν. χαρακτήρ ἐστι ξένης προσώπου ὑποστάσεως ἐναργὴς θεωρουμένη εἰς ἕτερον. Ἄναρχόν ἐστι τὸ χρόνου παντὸς καὶ προσώπου κατὰ τὸ εἶναι πρεσβύτερον. Ἀπρόσιτόν ἐστι τὸ πρῶτα κατὰ φύσιν ἀφεκτικὸς καὶ παντελῶς ἄθικτον. Ἄφθαρτον ἐστι τὸ κατὰ πάντα ἄρρηκτον καὶ ἀνενδεὲς καὶ ἄτρωτον. Ἐνούσιόν ἐστιν αὐτὸ τὸ ὄν ἢ τὸ ἐν τῇ θείᾳ οὐσίᾳ γνωριζόμενον ἰδίωμα Ἐνυπόστατόν ἐστι τὸ καθ' αὑτὸ ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεωρούμενον.

Γρηγ. Θεολό.

Γεραστ.

Βρυεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Θείων Ὀνομάτων.

Διονυσ. Ἀρεοπ.

ΠΟλυπλάσιαι τῷ θείῳ ἀποδίδονται ὀνομασίαι ὧν τὰ αἴτια καὶ τὰ ὀνόματα οὑτωσὶν ὁρίζονται. Διονυσ. Ἀρεοπ. β. περὶ θείων ὀνομάτων. τῶν θείων ὀνομάτων τὰ μὲν εἰσὶν ἑνώσεις τῆς ὅλης θεότητος ἃ καὶ κοινὰ τῇ ἐναρχικῇ τελάδι εἰσίν, οἷον τὸ ὑπεράγαθον, τὸ ὑπέρθεον, τὸ ὑπερσύσιον, τὸ ὑπέρζωον, τὸ ὑπέρσοφον,, καὶ ὅσα τῆς ζωογονικῆς εἰσὶν ἀφαιρέσεως μεθ' ὧν καὶ τὰ αἰτιολογικὰ πάντα, τὸ ἀγαθὸν, τὸ καλὸν, τὸ ὄν, τὸ ζωογόνον, τὸ σοφὸν. τὰ δὲ διακεκριμένα τὸ πατρὸς ὑπερούσιον ἔρωμα καὶ χρῆμα καὶ ἰοῦ καὶ πνεύματος, οὐδεμιᾶς ἐν τούτοις ἀντιστροφῆς, ἢ ὅλως κοινότητος ἐπεισαγομένης. Δαμασκιν. α. περὶ πίς. 17. Κοινὰ δὲ τῆ θεοῦ ἐστὶ τὰ διακεκρίσθαι πάσης τῆς θεότητος λεγόμενα καὶ τῆς οὐσίας ὁρίζα δηλωτικά.

Δαμασκιν.

vt bonũ, Iustum Sanctũ. Discreta & propria sunt, quę habitudinis ad inuicẽ, & existentiæ modi sunt indicatiua, vt pater, filius, Spiritus Sanctus, incausatũ, causatũ. Innascibile, genitũ, & procedens. Eiusd. 1. de fid. 14. Corporaliter de Deo dicta sunt, quæ symbolicè dicũtur, ex imaginib. figuris & signis nostro more, & altiorẽ intelligẽtiã proferunr. vt oculos virtutẽ ipsius vniuersorũ cõspectricẽ, Aures, virtutẽ eius prospiciatricẽ & similia. de quib. dicemus in nostra allegorica. Harmonia. Eiu. p. de fid. 13. Negatiua Nomina sunt quæ significãt supersubstãtiale vt sine tẽpore, sine principio, inuisibilis. Affirmàtiua sunt quæ veluti de rerũ omniũ causa predicãtur, vt qui est, sapientia, substãtia, sapiẽs. Eminẽtia sũt, quæ vim excellentis negationis habeãt, vt tenebræ. nõ quia Deus tenebra sit, sed quia nõ est lux, sed super lucẽ. Dion. Areop. de Diu. No. 1. Humânus, quia verè atque integrè in vna persona nobiscũ cõmerciũ habuit, reuocãs ad se & iũgẽs secũ nostrã humilitatem. Ex 4. c. Bonus quia in oïa entia diffundit bonitatẽ. Lux, ꝙ omnẽ mẽtẽ quidẽ supra cęlestẽ ampleat spirituali luce omnẽ aũt ignorationẽ errorẽq. ex animab expellat, eisq; oïb. sacrũ lumẽ largiatur, & ex mẽtis eorũ oculis caliginẽ quę eis ignoratione effusa ẽ depellat & discutiat. Pulchritudo, ex pulchritudine quę ab eo cũ ijs quę sũt oïb. pro captu cuiuscũq; cõmunicatur. & ꝙ tota in totis in vnũ colligat. & ex eo ꝙ omni ex parte pulchrũ sit & plus quã pulchrũ: Amor & charitas ex eò quod est vis faciendi vnũ colligendi prętantiq; modo res inter se miscendi in pulchro. & bono. Æmulator, quòd magno ac benigno in ea quę sunt amore prędit us, excitansq; ad studiũ amatorij ipsius desiderij, atq; vt singulari amore captũ se ipsũ prętantẽ, cui ẽt quę expetũtur, nimio amore digna sũt & quòd ea quib. consulit & prouidet, nimio amore prosequatur. Ex 5. c. Principiũ tanquam causa, Finis, quia propter ipsũ sunt omnia, & omniũ terminus est. Ex 6. Vita, quia ex ipso omnis vita & animarũ & animaliũ & plantarũ. Ratio, nõ solũ quia & rationis, & intellectus, & sapientię est dator, sed quia & omnium causas in se ęquabiliter anticipatas habeat, & quia per omnia vadat pertingens vsq; ad finem omnium. Ex 8. c. Potentia quod vim omnem in se ante habeat & cõtineat, potentiæq; omnis auctor sit, & omnia quæ vi flecti, circũscribiq; nõ potest, in lucẽ proferat, atq; ipsius potẽtiæ siue vniuersæ, siue vniuscuiusq; auctor, infinitaq; vi ac potentia prædit us, nõ solũ quod vim omnẽ in lucẽ proferat sed ẽt quod omnẽ quoq; vim ipsam superet,

quod

οἷον τὸ ἀγαθὸν, τὸ δίκαιον, τὸ ὅσιον καὶ τὰ τοιαῦτα. Διακεκριμένα καὶ ἴδια ἐστὶ τὰ τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως ἢ τῆ τῆς ὑπάρξεως τρόπῳ ὑπάρχοντα δηλωτικά, οἷον τὸ πατὴρ, υἱὸς, πνεῦμα ἅγιον, ἀναίτιον, ἀπατὸν, ἀγλύπτον, ἄγλυπτον, καὶ ἀκατάληπτον. ἐκ τῆ αὐτῆ α. περὶ πίστεως ι δ. Σωματικῶς λεγόμενα τὰ ἐξ εἰκόνων, τύπων καὶ συμβόλων τῆς καθ' ἡμᾶς ὑφηλοτέρας φέρονται δηλώσεως. οἷον ὀφθαλμοὺς τῶ ἐποπτικῶ αὐτῆ δυνάμιν. ὦτα τὸ ἐξιλεωτικὸν αὐτῆ. καὶ τὰ ὅμοια. περὶ ὧν ἐρῶμεν ἐν τῆ ἡμετέρα ἀληγορικῆ Ἁρμονία τῆ αὐτῆ. α. περὶ πίς. 17. Ἀποφατικὰ ὀνόματά ἐστι τὰ δηλοῦντα τὸ ὑπερέσιον. οἷον ἄχρονος, ἄναρχος, ἀόρατος. Καταφατικά ἐστι, τὰ ὡς αἰτία τῆς πάντων κατηγορούμενα. οἷον ὢν. σοφία, οὐσία, σοφός. Ὑπεροχικὰ ἐστι, τὰ δύναμιν ὑπεροχικῆς ὑποφάσεως ἔχοντα. οἷον Σκότος, ἐχ ὅτι ὁ θεὸς σκότος ἐστὶν ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐστι φῶς ἀλλ' ὑπὲρ τὸ φῶς. Διον. Ἀρεοπ. περὶ θείων ὀνομ. α. Φιλάνθρωπος, ὅτι τοῖς καθ' ἡμᾶς πρὸς ἀλήθειαν ἐν μιᾷ τῆς αὐτῆ ὑποστάσεων συνοικώνησεν, ἀνακαλούμενος πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἀναπθεὶς τὴν ἀνθρωπίνω ἐχαπὰν. ἐκ τῆ δ. Κεφ. Ἀγαθὸς, ὅτι εἰς πάντα τὰ ὄντα διατείνει τῶ ἀγαθότητα. Φῶς, διὰ τὸ πάντα μὴ ὑποφράνιον νοῦν ἐμπιπλάναι νοητῆ φωτὸς, πᾶσαν δὲ ἄγνοιαν καὶ πλάνω ἐλαύνειν ἐκ τῆς ψυχῶν, καὶ πάσας αὐτᾶς φωτὸς ἱεροῦ μεταδιδόναι, καὶ τοὺς νοερεὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἀνακαθαίρειν, τῆς περικειμένης αὐτᾶς ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀχλύος. Κάλλος, διὰ τῶ ἀπ' αὐτῆ πᾶσι τοῖς οὖσι μεταδιδομένω οἰκείως ἑκάστῳ καλλονῶ. καὶ ὡς ὅλα ἐν ὅλοις εἰς ταυτὸ συνάγον, καὶ ὡς πάγκαλον ἅμα καὶ ὑπέρκαλλον. Ἔρως, καὶ Ἀγάπη ὡς δυνάμις ἑνοποιὸς καὶ συνδετικὴ καὶ διαφερόντως συγκερατικὴ ἐν τῆ καλῆ καὶ ἀγαθῷ. Ζηλωτὴς, ὡς πολιὼ τὸν εἰς τὰ ὄντα ἀγαθὸν ἔχοντα ἔρωτα, καὶ ὡς πρὸς ζῆλον ἐρωτικὸν τῆς ἐφέσεως αὐτῆς τῆς ἐρωτικῆς, καὶ ὡς ζηλωτῶ αὐτὸν ἀποδεικνυῦσα, ᾧ καὶ τὰ ἐφιέμενα ζηλωτὰ, καὶ ὡς τῆς προνοουμένων ὄντων αὐτῆ ζηλωτῶν. Ἐκ τῆ ε. κεφ. Ἀρχὴ, ὡς ἄπος. Τέλος ὡς οὗ ἕνεκα, καὶ πέρας πάντων ἐκ τῆ ς. Ζωὴ, ὅτι ἐξ αὐτῆ πᾶσα ζωὴ καὶ ψυχῶν, καὶ ζώων καὶ φυτῶν. Λόγος, ὃ μόνον ὅτι καὶ λόγου καὶ νοῦ καὶ σοφίας ἐστὶ χορηγὸς, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰς πάντων αἰτίας ἐν ἑαυτῆ μονοειδῶς περιείληφε. καὶ ὅτι διὰ πάντων χωρεῖ διϊκνούμενος, ἄχρι τῆ πάντων τέλους, ἐκ τῆ η κεφ. Δύναμις, ὡς πᾶσαν δυνάμιν ἐν ἑαυτῆ περέχων καὶ ὑπερέχων, καὶ ὡς πάσης δυνάμεως ἄπος, καὶ πάντα κατὰ δυνάμιν ἄκλιτον καὶ ἀπεριόριστον προάγων, καὶ ὡς αὐτὸ τὸ εἶναι δυνάμιν, ἢ τῶ ὅλω, ἢ τῶ καθ' ἕκαστον ὤπος ὤν. Ἀπειροδυνάμος, ὡς οὐ μόνον τῆ πᾶσαν δυνάμιν προάγειν, ἀλλὰ καὶ τῆ ὑπὲρ πᾶσαν, καὶ τῶ αὐτοδυνάμιν εἶναι.

καὶ τῆ

quodq; possit etiam infinitè, infinitas alias potentias pretereas quæ sũt in lucem proferre. Iustitia, eo quod omnib suæ prõ dignitate tribuat. quòd modũ, pulchritudinem, ordinẽ, ornatũ, omnesq; distinctiones & ordines termino qui verè æquissimus est vnicuiq. definiat. Salus, quia ita omnia tuetur, vt nec in se mutentur, nec secum discordent, nec in deterius priusq; versantur, & omnia sine inimicitijs & bello, suis quoq; rationib. descripta, custodit. omnemq; inæqualitatẽ, et alienã actionem ex omniũ finib. exterminat, et suũ cuiuscunq; modũ ità cõstituit, vt in cõtraria neq; mutari possunt neq; transferri. Redẽptio, eo quòd ea quæ sũt omnia pro sua cõseruatrice omniũ benignitate a bonorũ suorũ amissione redimat, quatenus vniuscuiusq; eorũ quæ seruantur natura fert. Ex 9. Magnus, eo q; ex sua magnitudine qua sè & cũ omnib quæ magna sunt cõmunicat, & per omnem magnitudinem diffũdit atq; extendit, locũ omnẽ cõtinet, omnem numerũ superat, omnẽ infinitatem transilit. tũ ex magnæ vi, actioniſq; magnitudine, ac muneribusq; ipso quasi fõte manant. Paruus, eo quòd in omnia & per omnia libere gradiatur, efficax sit atq; pertingit, vsq; ad diuisionẽ animæ & corporis. conpagũ quoq; et medullarum, et dissernat intentiones et cogitationes cordis aut potius omniũ entiũ. Similis eo quod totus totaliter sibi constanter et indiuisibiliter est similis. Dissimilis eò quòd nõ ordinatur cũ alijs omnib. vt diuersus ab omnib. et quia non è aliquid ei simile. Seditio, aut Cathedra, quatenus in se ipso manet et cõstãter in vna eademq; natura quæ sit immobilis fixus et in eodem agit, atque per id quòd ipsum immutabile est ab omni sui mutatione ac motu omnino solutus sit. Motus, quatenus ad esse proferat et contineat omnia, omnibusq; prospicit modis, et presens est omnib. cõplexu omniũ quę vitari non potest. Æqualis, non solũ partib. non cõstet, nec vsquam deflectat, verũ etiam quòd ad omnia et per omnia æquè perueniat. et quod ipsius æqualitatis sit auctor. Ex 10. Omnipotens, quòd omnia superet, et ijs quæ gubernatur sine vlla admixtione præsit. Antiquus dierum, quòd omnium sit, et æternitas et tempus, quòdque dies æternitatem atque tempus anteceſſerit. Senex, vt antiquus. et quatenus est ab initio, iuuenis. quatenus in senectutẽ cõpelli non potest. Senex Iuueniſq; quia ab initio vsq; ad finem per omnia progreditur. Ex 13. Perfectus. non solũ quòd per sè perfectus sit, et à se vno modo æqualiterque definiatur, ac totus per omnia sit perfectissimus, verũ etiã quod perfectionem superet,

vt

καὶ τῆ ὑπερδυάσθαι καὶ ἀπειράκις ἀπείρους τῆ οὐσῶν δυνάμεων ἑτέρας προαγαγεῖν. Δικαιοσύνη, ὡς πᾶσι τὰ κατ' ἀξίαν ἀπονέμων, καὶ ἰσμετρείαν, καὶ κάλλος, καὶ εὐταξίαν, καὶ ἀκαταστασίαν, καὶ πάσας ἀκανονίας, καὶ τάξεις ἀφορίζων ἑκάστῳ κατὰ τὸν ὄντως ὄντα δίκαιον ὅρον. Σωτηρία, ὅτι τὰ πάντα ἐφ' ἑαυτῶν ἀμεταβλήτα καὶ ἀσάλευτα, καὶ ἀρρίπτῃ πρὸς τὰ χείρω ἀκλινῶς, καὶ πάντα φρουρεῖ ἄμαχα καὶ ἀπολέμητα τοῖς ἑαυτῆ ἕκαστα λόγοις ἀκαταστασίαν, καὶ πᾶσαν ἀνισότητα καὶ ἀλλοτριοπραγίαν ἐκ τῆ ὅλων ἐξορίζει, καὶ τὰς ἀναλογίας ἑκάστου ἀμεταπλώτους εἰς τὰ ἑαυτῶν καὶ ἀμεταχωρήτους σωίζει. Ἀπολύτρωσις, ὡς πάντα τὰ ὄντα τῇ σωτικῇ τῆ ἁπάντων ἀγαθότητι τῆς τῆ οἰκείων ἀγαθῶν ἀποπλώσεως ἀπολυτρούμενος, καθ' ὅσον ἡ ἑκάστου τῆ σωζομένων ὑπιδέχεται φύσις. ἐκ τῆ θ. Μέγας, Κατὰ τὸ ἰδίως αὐτῆ μέγα, τὸ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ἑαυτῆ μεταδιδοῦν καὶ παντὸς μεγέθους ἔξωθεν ὑπερχεόμενον, καὶ ὑπερεκτεινόμενον, πάντα τόπον περιέχον, πάντα ἀριθμὸν ὑπερβάλλον, πᾶσαν ἀπειρίαν ὑπερβαῖνον, καὶ κατὰ τὸ ὑπερπλῆρες αὐτῆ καὶ μεγαλουργὸν, καὶ τὰς πηγαίας αὐτῆ δωρεὰς, Σμικρὸς, ὅτι ὅλη πάντα καὶ ὅλῃ πάντων ἀνεμποδίστως χωρεῖ καὶ ἐνεργεῖ, καὶ διήκνειται, ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῆ τε καὶ μυελῶν, καὶ κεντρικὸν ἐνθυμήσεων καὶ ἐνοιῶν καρδίας μᾶλλον δὲ τῆ ὄντων ἁπάντων. Ὅμοιος, ὡς ὅλως ὅλου ἑαυτῆ μονίμως καὶ ἀμεταστάτως ὢν ὅμοιος. Ἀνόμοιος, ὡς τοῖς πᾶσιν ἀσυντάκτως, ὡς πάντων ἕτερος. καὶ ὅτι οὐδὲν ὄζει αὐτῆ ὅμοιον. Στάσις, ἢ Καθέδρα, διὰ τὸ μένειν αὐτὸν ἐν ἑαυτῆ ἐν ἀκινήτῳ ταυτότητι μονίμως πεπηγὼς, καὶ διὰ τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ ὡσαύτως ἐνεργεῖν, καὶ κατὰ τὸ ἀμετάστατον αὐτὸν ἐξ ἑαυτῆ πάντως ὑπάρχειν, καὶ κατὰ τὸ ἀμετακίνητον, καὶ ὁλικῶς ἀκίνητον. Κίνησις, καθὸ εἰς οὐσίαν ἄγει καὶ σωίζει τὰ πάντα, καὶ πάντων περιγοεῖ καὶ πάρεστι τοῖς πᾶσι τῇ πάντων ἀχράτῳ περιοχῇ. Ἴσος, οὐχ ὡς ἀμερὴς καὶ ἀπαρέγκλιτος, καὶ ὡς ὅλη πάντα καὶ διὰ πάντων ὅλης διαφοιτῆ, καὶ ὡς τῆς αὐτοϊσότητος ὑπερβάτης. ἐκ τῆ ι. Παντοκράτωρ, ὡς πάντων κρατῆ, καὶ ἀμιγῶς τοῖς διοικουμένοις ἐπάρχων. Παλαιὸς ἡμερῶν, διὰ τὸ πάντων αὐτὸν εἶναι καὶ αἰῶνα, καὶ χρόνον, καὶ πρὸ ἡμερῶν, καὶ πρὸ αἰῶνος καὶ χρόνου. Πολιὸς, ὡς ἀρχαῖος, καὶ ὡς ὢν ἀπ' ἀρχῆς. Νέος, ὡς ἄγηρως. Πολιὸς δὴ καὶ Νέος διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τέλους αὐτὸν περιίστα. ἐκ τῆ ιγ. Τέλειος ἁπλῶν ὡς αὐτοτελὴς καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑφ' ἑαυτῆ μονοειδῶς ἀφοριζόμενος, καὶ ὅλος διόλου τελειότατος, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπερτελὴς κατὰ τὸ πάντων ὑπερέχων καὶ πά-

καὶ πά-

vt qui omnib. antecellat ac omnem quidem infinitatem determinet,& vltra omnẽ terminũ explicatus ſit,nec ab vllo capiatur, aut comprehendatur,ſed ad omnia & vltra omnia pertineat,perpetuis progreſſionib.interminatiſq;actionib. item quod nũquã augeatur sẽperq;ſuis omnib.numeris ſit abſolutus,quòdq; minui non poſſit vt qui omnia in ſe anticipata habeat, & redundet vna & eadẽ perpetua atq;cumulata, & quę minui non poteſt erogatione,qua perfecta omnia & perficit & perfectione ſua explet.Ex 5.c.Qui eſt.eo quòd vniuerſę totiuſq; eſſentiæ ſecundũ potentiã ſuperſubſtãtialis hypoſtaſis eſt cauſa, & auctor entiũ.exiſtentię,hypoſtaſis, ſubſtantię,naturæq;principiũ,& menſura ſeculorũ & tẽporũ entitas,& æternitas entiũ.tẽpus eorũ quę fiunt. Status eorũ quę quoquo modo ſunt.ortus eorũ quę quomodocũq;oriuntur ex eo.n. qui eſt,et ętternitas,& eſsẽtia & ens,& tẽpus,et generatio,& genitũ,& quę insũt in ijs quæ ſunt. & quæ quoquo modo sũt atq; conſtãt.Eiuſ. de cæl. Hier 4 Bonus,ex eo quòd ad cõmunionẽ diuinæ ſuæ bonitatis naturas vocat,vt cuiuſcũq; captus moduſq;poſtulat. Chryſ.& Theophy.4.in Ioan.Spiritus,propter incorporeũ. Macarij Ægypt.hom. 15.Liber ſui iuris eſt,quia omne quod vult facit. quãdo ei ita visũ eſt pro poteſtate & iure ſuo mittit Iuſtos ad gehennam,ac peccatores in regnũ.Chryſ.in Expl.Symboli Omnipotens quia poſſe eius non poteſt inuenire non poſſe.Iobij de Incarnatione.Omnipotens, quia decentia & ſalutifera creaturis omnia poteſt quãdo vult. Geraſimi.de Deo. Sempiternus,quia ſemper eſt ipſemet idẽ. Creator, quatenus omnia de nihilo adeſſe produxit. Miſericors, quatenus tribulatorũ miſeretur.Lõganimis,eo quod homines peccantes expectat. Multũ miſericors,quia peccatores recipit. Prouiſor. quatenus de omnibus prouidet.Theophili.ad Autol.p.Sine principio eſſe,quia non eſt factus Inalterabilis,eo quod eſt immortalis.Dominus,quia dominatur omnibus.Pater quia eſt ante omnes.opifex at Creator quia eſt omniũ Factor ac Creator.Altiſſimus,quia eſt ſuper omnia. Præpotens. quia ille omnia tenet ac amplectitur. Macarij Ægyp. Ho.17. Paracletus, quia conſolatur, & lætitia afficit, eos qui in tribulationib. exiſtunt. Damaſ.1.de fid. 8. Indeceptus, quia omnia vidit ante generationem eorũ. 1.de imag. Imago viuens naturalis & nullo modo diſſibilis inuiſibilis Dei eſt filius. ex eo quod in ſe ipſo totum patrem gerit. & cum omnibus idem cum illo

Chriſoſ. Theop. Macar. Ægip. Chryſo. Iobij. Geraſi. Theop. Macar. Ægyp. Damaſ.

καὶ πᾶσαν μὴ ἀπειρίαν ὁρίζων, παντὸς δὲ πέρατος ὑπερπλωμένος, καὶ ὑπὸ μηδενὸς χωρούμενος ἢ καταλαμβανόμενος, ἀλλὰ ὁλατείνων ὅτι πάντα ἅμα καὶ ὑπὲρ πάντα τοῖς ἀνεκλείπτοις ὅπισθόσιοι καὶ ἀπολήπτοις ἐνεργείαις. καὶ ὡς ἀναυξὴς, καὶ ἀεὶ τέλειος, καὶ ὡς ἀμείωτος, ὡς πάντα ἐν ἑαυτῷ περιέχων. καὶ ὑπερβλύζων, κατὰ μίαν τὴν ἄπαυστον καὶ ταυτὴν. καὶ ὑπερπλήρη καὶ ἀνελάττωτον χορηγίαν, καθ' ἣν τὰ τέλεια πάντα τελεσιουργεῖ καὶ τῆς οἰκείας ἀναπληροῖ τελειότητος. ἐκ τῆ ε. Ὁ ὢν ὡς ὅλου τῆ εἶναι κατὰ δύναμιν ὑπερούσιος ὑπόστασις, αἰτία. καὶ δημιουργὸς ὄντων, ὑπάρξεως, ὑποστάσεως, οὐσίας, φύσεως, ἀρχὴ. καὶ μέτρον αἰώνων, καὶ χρόνων ὀντότης, καὶ αἰὼν τῶν ὄντων, χρόνος τῶν γινομένων. τὸ εἶναι τοῖς ὑπάρχουσιν οὖσι, γένεσις τοῖς ὑπάρχουσιν γινομένοις ἐκ τῆ ὄντος, αἰὼν καὶ οὐσία, καὶ ὄν, καὶ χρόνος καὶ γένεσις, καὶ γινόμενον, τὰ ἐν τοῖς οὖσιν ὄντα καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ ὑφεστῶτα. Τοῦ ἁγιε οὐρανοῦ. Ἱεραρχ. δ. Ἀγαθὸς, ὡς πρὸς κοινωνίαν τῆς θείας, ἁγιε ἀγαθότητος τὰ ὄντα καλῶν ὡς ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων ὥρισται πρὸς τῆς οἰκείας ἀναλογίας. Χρυσ. καὶ Θεοφυλ. δ. Ἰωάννου. Πνεῦμα, διὰ τὸ ἀσώματον. Μακαρίου Αἰγυπτ. ὁμ. 15. Αὐτεξούσιος, ὅτι ὃ θέλει ποιεῖ. ἐὰν θέλῃ κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἁγιε πέμψει τοὺς δικαίους εἰς γέενναν, καὶ τοὺς μαρτωλοὺς εἰς βασιλείαν. Χρυσ. εἰς τὴν ἐξήν. τῆ Συμβ. Παντοδυνάμεως, ὅτι τὸ δύνασθαι ἁγιε οὐ δυνάτου ὁρᾶν τὸ μὴ δύνασθαι. Ἰωβὶ. εἰς τὴν ἔνσαρκ. οἶκον. Παντοδυνάμεως, ὡς τὰ φρίττοντα καὶ σωτήρια τῆ δημιουργημάτων πάντα δυνάμενος ὅταν βούληται. Γεραδ. περὶ Θεοῦ. Ἀΐδιος, ὅτι ἀεὶ ἴδιος, ὁ αὐτός. Ποιητὴς, καθὸ τὰ πάντα ἐκ τῆ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε. Ἐλεήμων, καθὸ τοὺς πεπληγμένους ἐλεεῖ. Μακρόθυμος, καθὸ τοὺς ἀνθρώπους ἁμαρτάνοντας ὑπομένει. πολυέλεος καθὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται. Προνοητὴς, ὡς περὶ πάντων ἔχων τὴν προμήθειαν. Θεοφύλ. α. πρὸς αὐτόλ. Ἀνάρχος, ὅτι ἀγένητος. Ἀναλλοίωτος, καθότι ἀθάνατος. Κύριος, διὰ τὸ κυριεύειν τῆ ὅλων. Πατὴρ, διὰ τὸ εἶναι πρὸ τῆ ὅλων. Δημιουργὸς καὶ ποιητὴς, διὰ τὸ αὐτὸν εἶναι κτίσιν καὶ ποιητὴν τῆ ὅλων. Ὕψιστος, διὰ τὸ εἶναι ἀϊδίως πάντων. Παντοκράτωρ, ὅτι αὐτὸς τὰ πάντα κρατεῖ καὶ περιέχει. Μακαρ. Αἰγυπτ. ὁμ. 17. παράκλητος, ὡς παρακαλῶν καὶ χαροποιῶν τοὺς ἐν θλίψεσιν ὄντας. Δαμασκην. α. περὶ πίστεως. ιη. Ἀλάθητος, ὅτι τὰ πάντα ἰδεάσατο πρὶν γένεσιν αὐτῆ. α. περὶ εἰκόνων. Εἰκὼν ζῶσα φυσικὴ καὶ ἀπαράλλακτος τοῦ ἀοράτου Θεοῦ ὁ υἱὸς, ὡς ὅλον ἐν ἑαυτῷ φέρων τὸν πατέρα, καὶ κατὰ πάντα ἔχων τὴν πρὸς αὐτὸν

Χρυσο. Θεοφ. Μακαρ. Χρυσοστόμου. Ἰωβίου. Γεραδ. Θεοφύ. Μακαρ. Αἰγύπ. Δαμασκην.

 ταυ-

illo est. Eiusd. 1. de Fide. 9. Verbum & splẽdor dicitur filius, quia incommixtibiliter, impassibiliter, inseparabiliter ex patre genitus est. Filius & character, quia & perfectus est & in propria subsistẽs persona, & per omnia patri similis. Vnigenitus quòd solus ex solo patre singulariter est genitus. Geras. de Trin. Propria nomina Dei sunt quę simpliciter indicant perfectionẽ. vt sapiens, iustus. Metaphorica sũt. quę imperfectionẽ denotant. vt Pęnitentia, sõnus, ira. Relatiua sũt quę ad aliud se habent. vt creator, causa, factor. Positiua sunt quæ affirmatiuè dicuntur, vt bonus, verus. Dion. Areop. de Diu. Nom. 1. Deus igitur dicitur. Causa entium, quòd ab eius bonitate quæ essentiæ effectrix est prolata sunt omnia entia secundum eorum naturam integra incorruptaque conseruet. Pulcher, quia omnia entia diuinæ omnis harmoniæ sanctæque pulchritudinis plena sunt.

Dion. Areop.

CAPVT QVINTVM.

De Angelis.

DE diuinorũ Angelorum scientia multiplices definitiones desiderantur. Dion. Areop. de Cæleſt. Hier. 5. Angeli vocantur omnes cælestes ordines, quia sunt omnes diuinæ illustrationis interpretes. Ex 4. c. Angeli dicuntur, propterea quod primũ in eis insit diuina illustratio & per eas ad nos transportentur eæ quæ naturam nostram superant patefactiones. Athan. ad Antioch. 30. Angelus est animal rationale, hymnisonum, immortale. Basilij Magn. in psal. 44. Angeli sunt qui mutationem non patiuntur, nemo enim apud eos vel puer, vel iuuenis, aut senex, sed in eo secundum quẽ creati sunt statu. conseruata simplici, & immutabili propriæ naturæ eorum substantia. Greg. Naz. De Natiu. Christ. Angeli sunt Cælestiales potentiæ, secundi splendores, intellectuales spiritus, immobiles ad malum, & solũ habentes boni rationem. Theod. Cyri De Gentil. affect. Serm. 3. Angeli sunt inuisibiles potentiæ, glorificantes creatorẽ & seruientes diuinæ eius volũtati. Theodoti Epitomæ. Angeli sunt intellectualis spiritus, & spiritus intellectuales substantiam depurgatã habentes. Arist. 12. Metaphys. tex. 20. In-

Dion. Areop. *Athan. Alex.* *Basilij Magni.* *Gregor. Naz.* *Theod. Theodot* *Aristo.*

ταυτήτητα. τῶ αὐτῶ α. ϖερὶ πίς. θ. Λόγος καὶ Ἀ̓παύγασμα λέγεται ὁ υἱὸς, διὰ τὸ ἄνευ σωματισμοῦ καὶ ἀπαθῶς, καὶ ἀχρόνως καὶ ἀῤῥεύστως καὶ ἀχωρίστως γεγεννῆσθαι ἐκ τῶ πατρὸς. Υ̓ὸς δὲ καὶ χαρακτὴρ, διὰ τὸ τέλειον καὶ ἐνυπόστατον καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον τῶ πατρὶ εἶναι. Μονογενὴς δὲ ὅτι μόνος ἐκ μόνου τῶ πατρὸς μόνως ἐγεννήθη. Γερασ. ϖερὶ τελείους. Ἴδια ὀνόματα Θεοῦ ὄντι, τὰ ἁπλῶς δηλοῦντα τελειότητα, οἷον. Σοφός. Δίκαιος. Μεταφορικὰ ὄντι τὰ ἀτελειότητα δεικνύμενα οἷον μεταμέλεια, ὕπνος, ὀργὴ. Σχετικάὄντι τὰ Πρὸς ἕτερα φερόμενα οἷον ποιητὴς, ἄτιος, δημιουργός. Θετικάὄντι, τὰ καταφατικῶς λεγόμενα οἷον ἀγαθὸς, ἀληθὴς. Διον. Ἀ̓ρεοπ. ϖερὶ θείων ὀνομ. α. ὁ Θεὸς ὢν λέγεται. Αἰτία τῶν ὄντων, ἐπειδὴ πρὸς τὸ εἶναι τὰ πάντα παρήχθη διὰ τὴν αὐτῆς οὐσιοποιὸν ἀγαθότητα. Σοφὸς, ὅτι τὰ ὄντα τῆς οἰκείας φύσεως ἀδιάφθαρτα διασώζει. Καλὸς, ὅτι τὰ ὄντα πάντα πάσης ἁρμονίας ἐνθέου καὶ ἱερᾶς ὡραιότητός εἰσιν ἀνάπλεα. *Διονυσ. Ἀρεοπ*

ΚΕΦΆΛΑΙΟΝ ΠΈΜΠΤΟΝ.

Περὶ Ἀ̓γγελων.

Τὰ ϖερὶ τῆς τῶν ἱερατικῶν Ἀ̓γγέλων εἰδήσεως ϖράγματα ϖλυπλασίων ἐτύχομεν ὁρισμῶν. Διον. οὐρα. Ἱεραρχ. ε. Ἄ̓γγελοι καλοῦνται ἅπαντα τὰ οὐράνια τάγματα, ὅτι εἰσὶν ἅπαντα ἐκφαντορικὰ τῆς θεαρχικῆς ἐλλάμψεως. δ. κερ. Ἄ̓γγελοι καλοῦνται, διὰ τὸ φωτὸς εἰς αὐτὰς ἐγγίνεσθαι τὴν θεαρχικὴν ἔλλαμψιν, καὶ διαῤῥῆξαι εἰς ἡμᾶς διαπορθμεύεσθαι τὰς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐκφαντορίας. Ἀ̓θαν. ϖρὸς Ἀ̓ντίοχ. λ. Ἄ̓γγελός ὄντι ζῶον, λογικὸν, ὑμνολογικὸν, ἀθάνατον. Βασιλ. Μεγάλ. εἰς τὸν μδ. ψαλμὸν. Ἄ̓γγελοι εἰσὶν οἱ ματαβολὴν μὴ ϖάσχοντες, οὐδεὶς γὰρ ϖαρ᾽αὐτοῖς ἢ ϖαῖς, ἢ νέος, ἢ γηραιός. ἀλλ᾽ἐν ᾗ κατ᾽ἀρχὰς ἐκτίσθησαν τάξει, ἐν αὐτῇ ἀεὶ δίκως μένουσι, ταπεινμένης τῆς ἁπλῆς καὶ ἀμεταβλήτου τῆς ἰδίας φύσεως οὐσίας. Γρηγορ. Ναζ. εἰς τὰ Γενέθλια. ἄγγελοι εἰσὶν, αἱ οὐράνιαι δυνάμεις, αἱ δυτέραν λαμπρότητες, τὰ νοερὰ ϖνεύματα οἱ ἀκίνητοι ϖρὸς τὸ κακὸν, καὶ μόνῳ ἔχοντες τὴν τοῦ καλοῦ κίνησιν. Θεοδωρὴ Κύρου. Ἐ̓λλὴν Παθημ. λγ. Ἄ̓γγελοί εἰσὶν ἀόρατοι δυνάμεις, ὑμνοῦσαι τὸν ϖοιητὴν, καὶ ὑπουργοῦσαι αὐτῷ τῷ θείῳ θελήματι. Θεοδότου Ἐ̓πιτομαὶ. Ἄ̓γγελοί εἰσὶ νοερὸν ϖνεῦμα, καὶ ϖνεύματα νοερὰ τὴν οὐσίαν ὑποκεκαθαρμένοι. Ἀ̓ριστ. ιβ. μεταφ. χωρ. κ. *Διονυσ. Ἀρεοπ* *Ἀθαν.* *Ἀλεξ.* *Βασιλ. μεγάλ.* *Γρηγ. Θεολο.* *Θεοδωρ.* *Θεοδότ.* *Ἀριστ.*

Damaſ. Intellectuales ſubſtantiæ ſunt ſimplices actus. Damaſ. 2. de fide 3. Angelus eſt ſubſtantia intellectualis ſemper mobilis, ſuæ poteſtatis arbitrioq; libera, in corporalis, Dei miniſtra, per gratiã non natura immortalitatem conſecuta, vertibilis ſecundum propoſitum, Dion. inadeptiuus pœnitentiæ. Dionyſ. Areop. Cæleſt. Hier. 3. Hierar- Areop. chia eſt, ordo ſacer ſcientia et actio, quæ ad diuinitatis ſimilitudinem quo ad eius fieri poteſt accedit, et proportione illuſtrationum quæ ei diuinitus datæ ſunt analogicè ad Dei imitationem traducitur. Ex eodem 5. Ordo Angelicus eſt qui explendo claudat diuinos, cœleſteſque ordines. ex eodem 6. Prima Hierarchia eſt quæ ſemper Deum circunſtat, et præ cæteris nulla re interiecta cõiungitur. quę amplectitur Sãctiſſimos Thronos & quæ multos oculos habent cherubim, et quę multas alas ferũt Seraph. Secunda Hier. eſt quæ poteſtates, Dominationes, Vituteſq; explet Tertia Hier. eſt Angelorũ, Archangelorũ, Principatũq; deſcriptio. Ex eod. 7. Seraphim nominãtur ex eo quod incẽſores vel calefacientes ſunt & ob depurgatiuum. Cherubim, ob ſcientię copiã, vel infuſionẽ ſapientię. Throni, quod ab omni terrena humilitate ſine admiſtione ſecreti sũt, & circa altiſſimũ immobiliter & firmiter hę rent. Ex eod. 8. Dominationes, proptet earũ excitationẽ ad ſupera, a ſeruitute omniq; terreſtri sũmiſſione ſolutã, ac liberam. Virtutes, ob virilem inuinctamq; earũ fortitudinẽ ad diuina omnia obeũda munera quæ eas attingũt. Poteſtates, quod vnius eſt & eiuſdẽ, cuius Dominationes & virtutes ordinis, & aptã quandam habent & ab omni admixtione liberam in accipiendis reb. diuinis diſpoſttionẽ. Ex eo. 9. Principatus, quia diuinitatis inſtar pręsũt, principatũq; obtinent cũ ſacro ordine & alijs pro dignitate principatus duces sẽ prębent. Archangeli, quia diuinas illuſtrationes Angelis benignẽ nũciant. Angeli quoniã noſtram Hierarchiam gubernant. Chryſ. 3. Chryſo. de incõpreh. Seraphim, ardentia ora Cherubim, copioſa ſcientia. Geraſ. Geraſ. de Angel. Ordo Angelorũ eſt, cuicunq; eorum Hierarchica ordinatio. Seraphim, quę excellenter habent charitatẽ Cherubim, quę ſapientiam ad futurũ tenẽt. Throni, qui ſuperant Iuſtitia. Dominationes, quę afferunt imperium. Principatus, qui excellentiam ſuper omnia monſtrant. Poteſtates, quę fortitudinem largiuntur. Virtutes, quę miracula peragũt. Archangeli qui nuncia ac legationes inducũt. Angeli qui miniſteria perficiũt Aliter. Seraphim quidẽ

ad

οἱ Νόες εἰσὶν ἁπλαῖ ἐνέργειαι. Δαμασκιωοῦ β. πίς. γ. ἄγγελός ὄζιν Δαμασ
οὐσία, νοερὰ, ἀκινήτος, αὐτεξούσιος, ἀσώματος, θεῷ λειτουργοῦσα, κατὰ χάριν ἐν τῇ φύσει τὸ ἀθάνατον εἰληφεῖα, τρεπτὴ κατὰ γνώμιν, καὶ ἀνεπίδεκτος μετανοίας. Διονυσ. Ἀρεοπ. Διον.
οὐρανι. ἱεραρ. γ. Ἱεραρχία ὄζὶ τάξις ἱερὰ καὶ ὄπις ἡμη καὶ ἐνέργεια Αρεοπ.
πρὸς τὸ θεοειδὲς ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιομμύη, καὶ πρὸς τὰς ἐν δίδομένας αὐτῇ θεόθεν ἐλλάμψεις ἀναλόγως, ὅπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομμύη. ἐκ τῇ αὐτῇ ε. Τάξις ἀγγελικὴ ὄζιν ἡ συμπληρωτικῶς ὁπτεραπτθσα τὰ θεῖα καὶ οὐράνια τάγματα. Ἐκ τῇ αὐτῇ ς. Πρώτη Ἱεραρχία ὄζὶν, ἡ φερὲ θεὸν ἀεὶ οὖσα καὶ φερεχῶς αὐτῇ καὶ πρὸ τῆ ἄλλων ἀμέσως ἰώσθαι φαδιδομμύη. ἥτις φειλαμβάιει τοὺς ἀγιωτάτους θρόνους, τὰ πολυόμματα χερουβὶμ, καὶ τὰ πολύπτερα σεραφὶμ. Δευτέρα Ἱεραρ. ὄζὶν ἡ ὑπὸ τῆ ἐξουσιῶν, καὶ κυριοτήτων καὶ δυνάμεων συμπληρουμμύη. Τρίτη ἱεραρ. ὄζιν ἡ τῆ οὐρανίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ ἀρχῶν διακόμησις. Ἐκ τῇ αὐτῇ ζ. Σεραφὶμ ὀνομάζονται διὰ τὸ ἐμπρησὰς εἶναι καὶ θερμαίνοντας καὶ τὸ καθαρτικὸν Χερουβὶμ, διὰ τὸ πλῆθος τῆς γνώσεως, ἢ χύσιν τῆς σοφίας, Θρόνοι, διὰ τὸ διὰ πάσης ἐξηρῆσθαι φειπτζίας ὑφέσεως, καὶ φερὶ τὸν ὕψιστον, ὁλικαῖς δυνάμεσιν ἀκατασύστως καὶ ὄσαθῶς ἱδρυμμύον. ἐκ τῇ αὐτῇ η. Κυριότητες, διὰ τὸ ἀδούλωτον αὐτῆ καὶ πάσης ὑποπτζίας ὑφέσεως ἐλεύθεραν ἀναγωγὴν. Δυνάμεις, διὰ τὸ ἀῤῥεωπὸν καὶ ἀκατάσειστον ἀῤῥεῖαν εἰς πάσας τὰς κατ' αὐτῆ θεοειδεῖς ἐνεργείας. Ἐξουσίαι, διὰ τὸ ὁμοταγῆ τῆ θείων κυριοτήτων καὶ δυνάμεων, τὸ εὔκοσμον καὶ ἀσύμφυτον φερὶ τὰς θείας ὑποδοχὰς εὐταξίαν. Ἐκ τῇ αὐτῇ θ. ἀρχαὶ, διὰ τὸ θεοειδῶς ἀρχικὸν καὶ ἡγεμονικὸν μετὰ τάξεως ἱερᾶς, καὶ τὸ ἑτέρων ἀρχικῶς ἡγεῖσθαι. Ἀρχάγγελοι, ἐπειδὴ τὰς θεαρχικὰς ἐλλάμψεις, τοῖς ἀγγέλοις ἀγαθοειδῶς ἀγγέλλουσι. Ἄγγελοι, ὡς τὸ καθ' ἡμᾶς Ἱεραρχίαν διοικοῦντες. Χρυσος. γ. φερὶ ἀκαταλήπτ. Σεραφὶμ ἔμπυρα σώματα· Χερουβὶμ, πεπληθησμμύη γνῶσις. Γερασ. φερὶ ἀγγέλων. Γερασ.
Τάγμα ὄζιν ἡ ἑκάστου τῆ ἀγγέλων ἱεραρχικὴ τάξις. Σεραφὶμ εἰσὶ, τὰ ὑπερφυικῶς κτώμενα τὸ ἀγάπω. Χερουβὶμ τὰ τὸ σοφίαι ἄκρως ἔχοντα. Θρόνοι, οἱ ὑπερβαίνοντες τῇ δικαιοσύνῃ. Κυριότητες, αἱ φέρουσαι τὸ αὐτοκρατορικὸν, Δυνάμεις, αἱ τὸ ἰσχυρὸν ὅπὶ πάντα δεικνύμμαι. Ἐξουσίαι αἱ τὸ ἀνδρείαν χαριζόμμαι. Ἀρχαὶ, αἱ τὰ θαύματα ἐνεργοῦσιν. Ἀρχάγγελοι οἱ τὰ διαγγέλια καὶ τὰς ὑπερεσβείας ἄγοντες. ἄγγελοι, οἱ τὰς λειτουργίας πληροῦντες. ἄλλως. Τὰ μὲν Σεραφὶμ φερὸς τὸν θεῖον

πόθον

ad diuinum amorem homines inflamant. Cherubim docent. Throni, iudicant. Dominationes, gubernant. Principatus, assistunt. Potestates, coercent. Virtutes sanant. Archangeli, nunciant. Angeli, custodiunt. Aliter. Seraphim, perficiunt. Cherubim, informant. Throni, disponunt. Dominationes, prȩcipiunt. Virtutes, actuant. Potestates, conseruant. Principatus, commune gentium bonum inspiciunt. Archangeli quę pertinent ad fidem gubernant, & Angeli, singulorum hominum vtile considerant.

CAPVT SEXTVM.

De Dæmonibus.

Apulei. DÆmonum plurimas descriptiones reperiri patescit. Apulei. Dæmones sunt animalia rationalia, aerea, sempiterna, ani-
Amelij. mi affectuum obnoxia. Amelij. Dęmon est Deus erraticus sub
Procul. orbe lunę vagans. Proculi Diad. Dæmon est substantia & natura
Chalc. media Dei & hominum. Chalcidij. in Timęum. Dæmõ est animal rationale, immortale, intellectus passionùm obnoxium, corpore æthereo. Greg. Naz. Defin. Dęmones sunt qui de bono deflectunt.
Gregor. Naz. Lucifer est tenebrarum informium inuentor & præsidens. in Natal. Dom. Diabolus est ille qui propter splendorem lucifer, tenebræ autem ob superbiam & factus & dictus. Theod. Gentil. affect.
Theod. 3. Dæmon est Satan, Apostata, & Diabolus quia Deum apud homines criminando traducat interque ipsos homines alternas lites controuersiasque injiciat. qui vitio voluntatis a melioribus ad peiora descesus est. Cyril. Hierosol. Catech. 2. Diabolus est auctor
Cyrilli. Hierosol. Method Theop. Suidæ. peccati, paterque malorum. Methodij. Patarensis. de Ressurr. Diabolus est spiritus circa materiam factus de Deo. Theoph. 4. Super Matth. Diabolus dicitur. quòd accusat & infamet Deum apud Adam. & virtutem apud nos calumniatur. Suid. Diction. Satanas est Diabolus quia Deum apud homines calumniatur.
Gerasi. Gerasim. De Dæmon. Diabolus vocatur malus ob malitiam. Deceptor, quia decipit homines. Testis & Aduersarius, quia accusat nos. Canis, quòd mulcet nos adulatione. Serpens, obuenenum quod in auribus primorum parentum effusit. Leo, ob tyrannicum & violentum impetum. Miser, ac infelex, propter æternitatem crucia-

πόθον ἐκκαίουσι τοὺς ἀνθρώπους. τὰ χερουβὶμ διδάσκουσιν, οἱ θρόνοι κείνουσιν, αἱ Κυριότητες οἰκονομοῦσιν. αἱ Δυνάμεις παρίστανται. αἱ ἐξουσίαι χαλιναγωγοῦσιν, αἱ ἀρχαὶ θεραπεύουσιν, οἱ Ἀρχάγγελοι διαγγελίζονται. Οἱ ἄγγελοι φυλάττουσιν. ἄλλως. Τὰ Σεραφὶμ τελειοῖ. τὰ χερουβὶμ, εἰδοποιεῖ. οἱ Θρόνοι, διατίθενται. αἱ Κυριότητες κελεύουσιν. αἱ Δυνάμεις, ἐνεργοῦσιν, αἱ ἐξουσίαι διατηροῦσιν. αἱ ἀρχαὶ τὸ κοινὸν τῶν ἐθνῶν ἀγαθὸν περισκέπτονται. οἱ ἀρχάγγελοι, τὰ τῆς πίστεως διοικοῦσιν, οἱ ἄγγελοι τῶν καθ' ἕκαστα ἀνθρώπων τὸ χρήσιμοι καθορῶσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ Δαιμόνων.

Τῶν δαιμόνων ποικίλας θεωρεσὰς τυγχάνειν ὑπάρχον πέφυκε. Ἀπουλείου. Δαίμονες εἰσὶ ζῶα λογικὰ, ἀερώδη, ἀΐδια, τῶν τε νοὸς παθῶν ἔνοχα. Ἀμελίου. περὶ Σωκρ. Δαίμονος. Δαίμων ὅτι θεὸς πλανητικὸς ὑπὸ τὸν τῆς σελήνης κύκλον διάγων. Πρόκλου Διαδόχου. Δαίμων ὅτιν οὐσία καὶ φύσις μέσος θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Χαλκιδίου εἰς τὸν Τίμαιον. Δαίμων ὅτι ζῶον λογικὸν ἀθάνατον, τῶν τε νοὸς παθῶν ἔνοχον, σώματι αἰθέριον. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισι. Δαίμονες εἰσὶν οἱ ἐκ τερπόντες τὸ καλοῦ. Ἐωσφόρες ὅτιν ὁ σκότους δυσειδοῦς αἴρετὴς καὶ θερσάτης. Εἰς τὰ ἡμέτερα. Διάβολος ὅτιν ὁ διὰ τὸν λαμπρότητα ἑωσφόρες σκότος διὰ τὸν ἔπαινον ἠμύμενος ἠλεγόμενος. Θεοδωρ. Ἑλλην. παθ. γ. Δαίμων ὅτιν ὁ σατανᾶς, ὁ ἀποστάτης καὶ διάβολος, ὡς τὸν θεὸν πρὸς ἀνθρώπους συκοφαντῶν καὶ αὐτοῖς γε τοῖς ἀνθρώποις ἔχειν πρὸς ἀλλήλους καὶ διαμάχην ἐμβάλλων, καὶ τῇ πρὸς τῆς γνώμης ἐκ τῶν ἀμεινόνων εἰς τὰ χείρω μεταπίπτειν Κυρίλ. Ἱερεσ. Κατήχ. β. Διάβολός ὅτιν ἀρχηγὸς τῆς ἁμαρτίας καὶ πατὴρ τῶν κακῶν. Μεθοδ. Πατάρ. περὶ Ἀνασάσ. Διάβολός ὅτι πνεῦμα περὶ τὴν ὕλην γενόμενον ὑπὸ Θεοῦ. Θεοφυλάκτ. ἐξ Ματθ. Διάβολος λέγεται, ὡς διαβαλὼν τὸν Θεὸν πρὸς τὸν Ἀδὰμ, καὶ νῦν τὴν ἀρετὴν διαβάλλων πρὸς ἡμᾶς. Σουΐδα. λέξ Σατᾶν ὅτιν ὁ διάβολος, ὡς τὸν θεὸν πρὸς ἀνθρώπους συκοφαντῶν. Γερασ. περὶ Δαιμόνων. ὁ διάβολος καλεῖται πονηρὸς διὰ τὴν κακίαν, Ἀπατῶν, διὰ τὸ ἀπατᾶν τοὺς ἀνθρώπους, Μάρτυς καὶ ἀντικείμενος διὰ τὸ κατηγορεῖν ἡμῶν. Κύων διὰ τὸ σαίνειν ἡμᾶς τῇ κολακίᾳ. Ὄφις διὰ τὸν ἰὸν ὃν ἐν ταῖς τῶν πρωτοπατόρων ἐξέχεεν ἀκοαῖς. Δράκων διὰ τὸ ἀπάνης, Λέων, διὰ τὸ τυραννικὸν καὶ βίαιον τῆς ὁρμῆς. Ἄθλιος καὶ Δύστηνος, διὰ τὸ αἰώνιον τῆς κολά-

cruciatus Dæmonibus paratos. Mendax, quòd permanet immutabiliter in peccato. Ribellus, propter aduersus Deum elationē. Prauus, vt inuentor malorum. Homicida, vt causa humanæ corruptionis. Tenebra propter priuationem lucis.

CAPVT SEPTIMVM.

De Bono, & Malo.

Platon. Aristot. BOnum & Malum plures habent definitiones. Platonis in definit. Bonum est quod propter se ipsum est. Arist, 1. Rhetor. 6. Bonum est quod ipsum sui causa eligendum est, & cuius causa aliquid eligimus, & quod appetunt omnia. & quo presente bene dispositum est & se ipso contentum est, & quod sibi sat est, & quod idoneum est ad efficienda & custodienda talia, & quod consequūtur talia. item 1. Eth. Nicom. 1. bonum est id quod bona sequuntur Plot. 1. En. lib. 7. c. 1. Bonum est id ad quod cætera referuntur id vero non ad alia. Academ. Bonum est artificis mundi pater, finisque mundani operis. Simpl. in Epict c. 51. Bonum est id quod est secundum naturam cuilibet, per quod suam perfectionem consequitur. Diogenis. Bonum est quod natura absolutum est. Pythagorę. Ex Arist. 1. Nicomach. Malum est infinitum, & proprio termino carens. Plot. 1. de prouid. Malum est defectio boni. Simpl. in Epict. 61. malum est affectio prȩter naturam habentis ipsum, qua priuatur eo quod secundum naturam est & bonum est. Dion. Areop. de Diu. Nom. 4. Bonum est quod re vera est admirabile, principium & finis omnium, eorum quæ sunt amplexus, speciei formęq; eorum quæ non sunt efficiens, omnium bonorum causa, mali nullius causa prouidentia, & bonitas perfecta, quæque tam ea quæ sunt quàm quę non sunt superat, & mala, suiq; priuationē bona facit, omnibus expetendum, amandum & diligendum. Malum est imbecillitas atque priuatio boni. Barin. dict. Bonum est quod propter sè naturaliter è necessarium. Geras. de Bono. Bonum Summum est absoluta perfectio ex se fęcunda, ex qua cętera pendent seruantur ac perficiuntur. Bonum naturaliter est causa omnium rerum Deus. Bonum participatiuè è esse omnium creaturarum. Bonum Physicum est perfectio rei natura constantis. Bonū

Plotini. Academicorū. Simpli. Diogen. Pythag. Plotini. Simpl. Dionys. Areop. Barini. Geraſi.

κολάσεως τῶ τοῖς δαίμοσιν ἡτοιμασθέντος. Ψεύστης διὰ τὸ διαμφίειν ἀμεταβλήτως ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. Ἀποστάτης διὰ τὸ κατὰ θεοῦ ἔπαρσιν. Κακὸς, ὡς εὑρετὴς τῆς κακῶν. Ἀνθρωποκτόνος, ὡς αἰτία τῆς τῶ ἀνθρώπου φθορᾶς. Σκότος, διὰ τὸ στέρησιν τοῦ φωτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περὶ Ἀγαθοῦ καὶ Κακοῦ.

Πλάτ. ΤΟ ἀγαθὸν καὶ κακὸν πολλοὺς κέκτηται ὁρισμούς. Πλάτ. ὅρισι. Ἀγαθόν ἐστι τὸ αὐτὸ ἕνεκεν. Ἀριστ. α. ῥητορ. ε. ἀγαθόν ἐστιν, ὃ ἂν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα ἢ αἱρετὸν, καὶ οὗ ἕνεκα ἄλλο αἱρούμεθα. καὶ οὗ ἐφίεται πάντα, καὶ οὗ παρόντος εὐδιάκειται, καὶ αὐτάρκως ἔχει, καὶ τὸ αὐταρκες, καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ φυλακτικὸν τῶν τοιούτων. καὶ ᾧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα. τοῦ αὐτοῦ. α. ἠθικ. Νικομ. α. Ἀγαθόν ἐστιν ᾧ τὰ ἀγαθὰ ἕπεται Πλωτ. α. Ἀριστ. Εν. Βιβλ. ζ. Κεφ. α. ἀγαθόν ἐστι ᾧ τὰ ἕτερα φίρεται, τοῦτο δὲ οὐ ᾧ πρὸς ἕτερα. Ἀκαδημικ. ἀγαθόν ἐστι τοῦ τεχνουργοῦ κόσμου σωτὴρ, καὶ τέλος τοῦ κοσμικοῦ ἔργου. Συμπλοκ. εἰς Ἐπίκτ. α. ἀγαθόν ἐστι τὸ ὂν φύσει ἑκάστω διὸ τοῦ αὐτοῦ τελειότητα φέρει. Διογένους. ἀγαθόν ἐστι τὸ φύσει ἀπόλυτον ὄν. Πυθαγ. Ἐκ τοῦ Ἀριστ. α. Νικομαχ. Κακόν ἐστι τὸ ἄπειρον καὶ ἰδίου ὅρου ἐστερημένον. Πλωτ. α. περὶ εὐνοίας. Κακόν ἐστιν ἔκπτωσις τοῦ ἀγαθοῦ. Συμπλ. εἰς Ἐπίκτ. α. Κακόν ἐστι πάθος ἔξω τῆς φύσεως τοῦ ἔχοντος, οὗ ὑπισχνεῖται τὸ κατάφυσιν ὂν ἀγαθόν. Διονυσ. Ἀρεοπαγ. περὶ θείων ὀνομ. δ. ἀγαθόν ἐστι τὸ ὄντως ἅγιον, ἀρχὴ καὶ πέρας πάντων τοῦ ὄντων, εἰδοποιὸν τῆς οὐσίας ὄντων πάντων ἀγαθῶν ὦπιον, τῆς κακῶν ἀναίζον, φρόνοια καὶ ἀγαθότης παντελὴς, καὶ ὑπερβάλλουσα τὰ ὄντα καὶ τὰ οὐκ οὐκ ὄντα, καὶ τὰ κακὰ, καὶ τοῦ ἑαυτῆς στέρησιν ἀγαθοῦσα, πᾶσιν ἐφετὸν, καὶ ἐρασὸν καὶ ἀγαπητόν. Κακόν ἐστι ἀσθένεια καὶ ἔλλειψις τοῦ ἀγαθοῦ. Συνέδρας λεξ. ἀγαθόν ἐστι τὸ τέλειον κατάφυσιν. Βαρείνου. λεξ. ἀγαθόν ἐστι τὸ διέαυτοῦ φύσει ἀναγκαῖον. Γερασ. περὶ ἀγαθοῦ. Ἀγαθὸν ἄκρον ἐστὶν ὑπόλυτος τελειότης καθ' αὐτὸ δύγονος, ἐξ ἧς τὰ πάντα φέρονται, διατηροῦνται καὶ τελειοῦνται. Ἀγαθὸν φύσει, ἐστιν ἡ αἰτία τῶν πάντων ὁ θεός. Ἀγαθὸν κατὰ μετοχὴν ἐστι τὸ τῆς ἁπάντων κτισμάτων εἶναι. Ἀγαθὸν φυσικὸν, ἡ τοῦ φυσικοῦ ὄντος τελειότης. Ἀγαθὸν

Πλάτ. Ἀριστ. Πλωτ. Ἀκαδ. Συμπ. Διογέν. Πυθαγ. Πλωτ. Συμπ. Διονυσ. ἀρεοπ. Συνέδ. Βαρείν. Γερασ.

Metaphysicum, participatio primi boni. Bonum fortunæ, bonum externum mutationi obnoxium. Bonum morale, congruens compositio affectionum animi. Bonum artificiale, recta ratio rerum efficiendarum. Bonum diuinum, munus desuper infusum, perficiẽs mentem & actionem eius. Malum naturæ, deprauatio dispositionum secundum naturam. Malum fortunæ est peruersio bonorum fortunæ. Malum morale est vitium deprauans hominem cuius est vitium.

CAPVT VIII.

De Principio.

Plutar. *Aristot.* PRincipium hoc pacto definitur. Plutarch. 1. de Placit. 2. Principium est quod non habet aliquid prius a quo generetur. Arist 1. Phys. 5. Principia sunt, quæ nec ex alterutris, nec ex alijs, sed ex ipsis omnia 5. Metaph. 1. Principium est vnde quid rei moueatur primò, & vnde optimè vnumquodq; fieret, & vnde primo motus & mutatio habet incipere. Geras. De Princip. Principiũ internum est, quod in re habet esse. Externum. quod extra rem subsistit. Princip. secundum naturam, iuxta quod inclinatione naturali vnũ est origo alterius. Princ. Violentum, iuxta quod res suæ naturę opponitur. Princip. secundũ genus, iuxta quod aliquis imperat secundum generationis eius successionem. Princip. Naturale, vnde nnturale fertur corpus Princip. Metaphysicũ, Prima causa. Princip. primũ, quod non ex alio fertur, ex eo vero omnia alia principiorum, & quæ fiunt a principio. Princip. Secundum, quod a primo principio prouenit, ac alijs dat esse.

Geras.

CAPVT IX.

De Materia.

Platon. *Stoicor.* *Academicorũ.* *Platon.* *Aristot.* MAteria quæ plurimas appetit formas multis ac plurib. definitionib. explicatur. Plat. in Im. Materia est magnum, & paruum Stoic. Materia est vniuersalis substantia & natura quæ in mutationibus semper eadem manet. Acad. Materia est non ens per alterationẽ de ente, sed infinitũ circa terminos. Plo. 2. En. li. 4. c. 10. Materia est mensura vacua. Arist. 1. Phy. 9. Materia prima est

est

Μεταφυσικὸν, μετοχὴ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ. Ἀγαθὸν τῆς τύχης, τὸ ἐξωτερικὸν ἀγαθὸν τὸ τῇ μεταβολῇ ὑποκείμενον. Ἀγαθὸν ἠθικὸν, ἁρμόδιος συνθεσις τῆς τοῦ νοὸς παθῶν. Ἀγαθὸν τεχνικὸν, λόγος δι' οὗ τῶν ποιητικῶν. Ἀγαθὸν θεῖον, δῶρον ἄνωθεν ἐκχυθὲν, τελειωτικὸν τοῦ νοὸς καὶ τῆς ἐκείνου πράξεως. Κακὸν φύσεως, διαστροφὴ τῆς κατὰ φύσιν διαθέσεων. Κακὸν τύχης, στέρησις τῆς τύχης ἀγαθῶν. Κακὸν ἠθικὸν, ἡδονὴ διαφθείρουσα τὸν ἄνθρωπον ὅ ἐστιν ἡδονή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ο'ΓΔΟΟΝ.

Περὶ Ἀρχῆς.

Ἡ Ἀρχὴ οὐσιωδέζεται. Πλουτ. α. αἱρεσ. β. ἀρχήἐστιν ἡμὴ ἔχουσά πόθεν ἐξ οὗ, γίνεται. Ἀριστ. α. φυσικῆς ε. ἀρχαί εἰσιν αἱ μήτε ἐξ ἀλλήλων, μήτε ἐξ ἄλλων ἀλλ' ἐκ τούτων τὰ πάντα ε. Μεταφ. α. ἀρχήἐστιν ὅθεν ἄνπ τοῦ φράγματος κινηθείη πρῶτον. καὶ ὅθεν ἂν κάλλιστα ἕκαστον γίνοιτο, καὶ ὅθεν πρώτου ἡ κίνησις πέφυκεν ἄρχεσθαι καὶ ἡ μεταβολή. Γεραστ. περὶ ἀρχῶν Ἀρχὴ ἐσωτερικήἐστιν ἡ ἐν τῷ φράγματι τὸ εἶναι ἔχουσα. Ἐξωτερικὴ ἡ ἔξω τοῦ φράγματος ὑφισαμένη. Ἀρχὴ κατὰ φύσιν, καθ' ἣν κλίσει φυσικῇ τὸ ἓν Ἄρχει τοῦ ἑτέρου. ἀρχὴ καταβίαιν καθ' ἣν τὸ φράγμα τῇ ἰδίᾳ φύσει αἰτίκειται. ἀρχὴ κατὰ γένος, καθ' ἣν ἄρχει κατὰ τὴν τῆς γενέσεως ἀιτὶ διαδοχήν. Ἀρχὴ φυσικὴ, ὅθεν τὸ φυσικὸν φέρεται σῶμα. Ἀρχὴ μεταφυσικὴ ἡ πρώτη αἰτία. ἀρχὴ πρώτη ἐστὶν, ἡ μὴ ἐξ ἑτέρου φερομένη, ἐξ αὐτῆς δὲ αἱ ἕτεραι τῶν ἀρχῶν καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν. Ἀρχὴ δευτέρα ἡ ἐκ τῆς πρώτης ἀρχῆς εἰσαγομένη ἑτέρωσι δὲ τὸ εἶναι παρέχουσα.

Πλουτ. Ἀριστ. Γεραστ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'ΝΑΤΟ'Ν.

Περὶ Υ̓λης.

Ἡ δὲ τῆς πολυποικίλων ἐφιεμένη εἰδῶν ὕλη πολλῶν καὶ διαφόρων ὁρισμῶν ἔλαχε. Πλάτ. Ἐν Τιμαίῳ. Υ̓λή ἐστι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. Στωϊκῶν. Υ̓λήἐστιν ἡ καθόλου οὐσία καὶ φύσις ἐν ταῖς μεταβολαῖς ἀεὶ ἡ αὐτὴ διαμένουσα. Ἀκαδημικῶν. Υ̓λήἐστιν οὐκ ὂν διαλλοιώσεως ἐξ ὄντος. ἀλλ' ἄπειρον περὶ ὅρους. Πλωτ. β. Ἐν Βιβλ. δ. Πλωτ. Κεφ. ι. Υ̓λή ἐστι μίτεως κενόν. Ἀριστ. α. φυσικ. θ. Υ̓λὴ πρώτη

Πλάτων. Στωϊκ. Ακαδ. Αριστ.

est subiectũ primũ cuicunque ex quo fit aliquid cũ insit primo, & per sè & non secundũ aecidens. Alcin. de Doctr. Plat. 8. Materia est effigies, omniũ receptaculũ, nutrix, & materia locus, subiectum, tangens sine sensu & adulterina ratiocinatione cõprehensa. Greg. Naz. Defin. Materia est formarũ sedes, secũda fabricatio. Geras. de Materia. Materia Prima est potẽtia per se simplex & deformis, omniũ formatũ receptaculum. Materia secunda est potentia per se formam habens & mixtorum formę receptaculum.

Alcinoi *Gregor. Naz.* *Geraſi.*

CAPVT X.

De Forma.

Ariſtot. *Pythag.* *Platon.* *Gregorij Naz.* *Geraſi.*

Formę tales sunt definitiones. Arist. 1. Phys. 9. Forma est diuinum quoddam, bonum ac appetibile. 2. Phy. 1. Forma est ratio qua quid habet esse. 2. de am. 1. Forma est entelechia vel actus vel perfectio prima & principiũ secũdi actus qui operatio dicitur. Pythag. Formæ sunt rerũ substantiales numeri. Plat. Formæ sunt rerum ideę in intellectu positę. Greg. Naz. Def. Forma est materię formatæ pulchritudo. Geras. De Forma. Forma Naturalis est actus substantialis per quẽ sicul cũ materia vnum per se componitur. Forma artificialis, rei forma ac figura. Forma supernaturalis, diuina gratia. Forma metaphysica, rei substantialis differentia. Forma Mathematica, quæ intellectualem materiam informat. Forma substantialis, quæ materiã intrinsecè informat. Forma accidentalis rei qualitas. Forma informans, quę internè rẽ informat. Forma assistens, quæ solum actũ & motũ dat rebus, vt angelis in sphęris. Forma separata, quæ manet corrupto composito, vt anima rationalis. Forma inseparabilis, quæ simul cũ corpore corrũpitur, vt brutorum animæ. Forma realis, quæ per se in sensu existentiam habet. Forma intentionalis, quę sola intentione habet esse. vt sensibilium species.

ὄζιν ὑποκείμενον πρῶτον ἑκάστῳ ἐξ οὗ γίγνεταί τι ἐν ὑπάρχοντος πρώτως, καὶ καθ' αὑτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. Ἀλκιν. Διδασκ. Δογμ. πλάτ. η. Ὕλη ὄζιν ὑπαγεῖον τε καὶ παδεχὲς, τιθλιόν, καὶ μήτηρ & χώρα καὶ ὑποκείμενον ἀπτόν τε μετὰ ἀναισθησίας & νόθῳ λογισμῷ ληπτὴ. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισι. Ὕλη δὲ μορφῶν ἕδρα δευτέρα κτῆσις. Γερασ. περὶ Ὕλης. Πρώτη ὕλη ὄζιν δυνάμις καθ' αὑτὸ ἁπλὴ καὶ ἀχημάτιστος πάντων τῶν εἰδῶν δεκτική. Δευτέρα ὕλη ὄζι δυνάμις καθ' αὑτὸ εἶδος κτητικὴ, καὶ τὸ τῶν μικτῶν εἴδους δεκτική.

Ἀλκιν. Γρηγ. Θεολό. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Περὶ Εἴδους.

Τοῦ εἴδους τοῖοι τυγχάνουσιν ὄντες ὁρισμοί. Ἀρις. α. φυσ. θ. Εἶδός ὄζι θεῖον τι ἀγαθὸν καὶ ἐφετόν. β. φυσ. α. Εἶδος ὄζι λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι. β. περὶ ψυχῆς. α. Εἶδός ὄζιν ἐντελέχεια ἢ ἐνέργεια, ἢ τελείωσις πρώτη καὶ ἀρχὴ τῆς δευτέρας ἐντελεχείας ἥτις ἐργασία λέγεται. Πυθαγ. Εἴδη εἰσὶν οἱ τῶν πραγμάτων ἀριθμοὶ οὐσιώδεις. Πλάτωνος. Εἴδη εἰσὶν αἱ τῶν πραγμάτων ἰδέαι, τῷ νῷ κειμένῳ, Γρηγορίου Θεολ. ὅρισι. Εἶδος ἐκ μορφωμένης ὕλης κάλλος. Γερασίμου περὶ Εἴδους. Εἶδος φυσικόν ἐστιν ἐνέργεια οὐσιώδης καθ' ἣν μετὰ τῆς ὕλης ἓν καθ' αὑτὸ συνίσταται, Εἶδος τεχνικὸν, τὸ τοῦ πράγματος σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ. Εἶδος ὑπὲρ φύσιν, ἡ θεῖα χάρις. Εἶδος Μεταφυσικὸν, ἡ τοῦ πράγματος οὐσιώδης διαφορά. Εἶδος Μαθηματικὸν, τὸ τῇ νοητικῇ ὕλῃ διαμορφοῦν. Εἶδος οὐσιῶδες, τὸ τῇ ὕλῃ ἰσωτερικῶς διαμορφοῦν. Εἶδος Ἐπουσιῶδες, ἡ τοῦ πράγματος ποιότης. Εἶδος εἰδοποιοῦν, τὸ ἐσωτερικῶς τὸ πρᾶγμα χαρακτηρίζον. Εἶδος διδασκὸν, τὸ μόνῃ ἐνέργειαν καὶ κίνησιν παρέχον τῷ πράγματι ὡς οἱ ἄγγελοι ἐν ταῖς σφαίραις. Εἶδος χωριστὸν, τὸ διαμῶν τοῦ σωθέντος διαλυθέντος. οἷον ἡ λογικὴ ψυχή. Εἶδος ἀχώριστον, τὸ τῷ σώματι συμφθειρόμενον. οἷον αἱ τῶν ἀλόγων ψυχαί. Εἶδος θεαματικὸν, τὸ καθ' αὑτὸ ἐν αἰσθήσει τῇ ὑπαρξιν κτώμενον. Εἶδος Σκοπικὸν, τὸ κατὰ μόνῃ ἔννοιαν ὑπάρχον. ὡς αἱ τῶν αἰσθητῶν εἰκόνες.

Ἀριστ. Πυθάγ. Πλάτ. Γερασ. Γρηγ. Θεολο.

CAPVT XI.

De Priuatione.

Aristot. PRiuatio sic describitur. Arist. 5. Metaph. 22. Priuatio est si non habetur aliquid, natura ei non dat. vt plantã priuari oculis, phys. 9 Priuatio est quod per se non ens est & maleficum quoddã.

Gerasi. Geras. de Priuat. Priuatio est absentia formę in subiecto apto nato ad habendam talem formam per sè non ens & per accidens ens. principium quidem per se generationis, geniti autẽ principiũ per accidens. per se turpe & malum. per accidens bonum.

CAPVT XII.

De Causis, & Effectibus.

CAusarum & Effectuũ feruntur tales descriptiones. Aristot. 5. Metaphys. 1. Causa est principiũ rei. Plutarch. 1. de Plac. 11.

Aristot. Plutar. Causa est propter quod accidit aliquid. Causatũ est effectus causæ. Bar. Dict. Causans est ex quo causatũ Causatũ est quod a causanti fit. Geras. de Causis. Causa est quã aliud sequitur. Causa naturalis, secundũ quam agẽs de intrinseca eius potentia agit. vt homo generans hominem. Causa artificialis, iuxta quam agens propria intentione extrinsecè agit. Causa per se, quæ propria facultate producit effectum. Causa per accidens, quæ non propria intentione producit causatum vt Musicus Cathedram. Causa æquiuoca siue Vniersalis, quæ dissimilem producit effectum vt sol hominem. Causa Vniuoca siue Particularis, quæ per se similem sibi producit effectum, vt homo hominem. Causa acquisitionis, iuxta quam res ad esse prouenit. Causa Conseruationis, iuxta quam effectus ad esse productus, ex ea conseruatur, vt illuminatio aeris a Sole. Causa prior, quæ est causa, causæ effectus propinquæ. vt Deus secundarum Causarum. Causa posterior, quę ex alia fertur causa. vt de Deo Sol, a quo plantæ: Causa prima, de qua omnes causæ & effectus de non esse ad esse productæ sunt. Solus autem est Deus Causæ secundæ, mentes, corpora cęlestia, & elementa,

ΚΑΙΦΑΛΑΙΟΝ ια.

Περὶ Στερήσεως.

Ἡ Στέρησις οὕτωσὶ ϖϱοσγϱάφεται. Ἀϱισ. ε. μεταφ. κβ. Στέρησίς ἐστι ἂν μὴ ἔχῃ τὶ τῷ μὴ πεφυκότα ἔχεσθαι, οἷον τὸ φυτὸν ὑστερεῖσθαι ὀμμάτων. α. φυσ. Θ. Στέρησίς ἐστι τὸ καθ' αὑτὸ οὐκ ὄντ' εἶναι καὶ κακοποιόν τι. Γεϱασ. ϖϱὶ Στϱ. Στέρησίς ἐστιν ἄϱνησις εἴδους ἐν ὑποκειμένῳ ἐνδεχομένῳ τοιόνδε εἶδος, καθ' αὑτὸ μὴ ὂν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ὄν. ἀϱχὴ μὲν καθ' αὑτὸ τῆς γλυκύτητος, τῷ δὲ γλυκεῖ ἀϱχὴ κατὰ συμβεβηκός. καθ αὑτὸ αἰσχϱὸν καὶ κακὸν, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ ἀγαθόν.

Ἀϱισ. Γεϱασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιβ.

Περὶ αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων.

ΤΩΝ αἰτιῶν καὶ αἰτιατῶν φέϱονται τοιαῦται ϖϱοσγϱαφαί. Ἀϱισ. ε. μεταφ. α. αἰτία ἐστὶν ἡ ἀϱχὴ τοῦ ϖϱάγματος. Πλουτάϱχ. α. Ἀϱεσκ. ι α. αἰτιατόν ἐστι δι' ὃ συμβαίνει τι. Αἰτιατόν ἐστι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αἰτίας. Βαεὶν. Λεξ. αἰτιός ἐστιν οὗ ἕνεκα τὸ αἰτιατόν. αἰτιατόν ἐστι τὸ ἐκ τοῦ αἰτίου γλυκύμενον. Γεϱασ. ϖϱὶ αἰτιῶν. Αἰτία ἐστὶ ἢ ἕτεϱον ἕτεϱου. Αἰτία φυσικὴ, καθ' ἣν ὁ ἐνεϱγῶν ἐκ τῆς ἐσωτεϱικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐνεϱγεῖ. οἷον ὁ ἄνθϱωϖος τελῶν ἄνθϱωϖον. Αἰτία τεχνικὴ, καθ' ἣν ὁ ἐνεϱγῶν κατ' ἴδιον σκοϖὸν ἐξωτεϱικῶς ἐνεϱγεῖ. Αἰτία καθ' αὑτὸ, ἥτις κατ' ἰδίαν δυνάμιν ἐκφέϱει τὸ ἀποτέλεσμα. αἰτία κατὰ συμβεβηκὸς, ἥτις οὐ κατ' ἴδιον σκοϖὸν ἐξάγει τὸ αἰτιατὸν, οἷον ὁ μουσικὸς τὴν καθέδϱαν. Αἰτία ὁμώνυμος ἡ καὶ Καθόλου, ἡ ἀνόμοιον ἐκφέϱουσα ἀποτέλεσμα, οἷον ὁ ἥλιος ἄνθϱωϖον. Αἰτία συνώνυμος ἡ καὶ Μεϱικὴ ἡ καθ' αὑτὸ ὅμοιον ἑαυτῇ ἐξάγουσα ἀποτέλεσμα. οἷον ὁ ἄνθϱωϖος ἄνθϱωϖον. αἰτία Ἐπικτήσεως, καθ' ἣν τὸ ϖϱᾶγμα εἰς τὸ εἶναι ἄγεται. Αἰτία διατηϱητικὴ, καθ' ἣν τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὸ εἶναι ἀχθὲν ἐξ αὐτῆς διατηϱεῖται. οἷον ὁ ϕωτισμὸς τοῦ ἀέϱος ἐκ τοῦ ἡλίου. αἰτία ϖϱοτέϱα, ἡ τῆς τοῦ ἀποτελέσματος συγγλυνοῦς αἰτίας αἰτία, οἷον ὁ Θεὸς τῆς δευτέϱου αἰτίου. Αἰτία ὑστέϱα, ἡ ἐξ ἑτέϱας ϕεϱομένη αἰτίας. οἷον ἐκ τοῦ Θεοῦ ὁ ἥλιος ἐξ οὗ τὰ φυτά. αἰτία ϖϱώτη, ἐξ ἧς ϖᾶσαι αἱ αἰτίαι καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ϖαϱήχθη μόνος ἐστὶν Θεός. αἰτίαι δευτέϱαι, οἱ νόες, τὰ οὐϱάνια σώματα καὶ τὰ στοιχεῖα

ex quorum mixta. Cauſa ſimplex, quę per ſe ſola eſt cauſa vt edificator Domi. Cauſa compoſita, quæ a cauſa per ſe per accidens effectum producit, vt Domus a Muſico edificatorc. Concauſæ ſunt, quorum vna eſt cauſa alterius, vt materia cauſa formæ & è contra.

CAPVT XIII.

De Generibus Cauſarum.

MVlta ſunt Cauſarũ genera, qua de re & multas habent definitiones. Ariſt. 2. phyſ. 3. Cauſa materialis eſt ex qua fit aliquid cum inſit. Cauſa formalis eſt ratio qua aliquid habet eſſe. Cauſa efficiens eſt vnde principium mutationis. primũ aut quietis
Geraſi. Cauſa finalis eſt, Cuius gratia aliquid fit. Geraſ. de Cauſis. Cauſalitas materialis recipere formam & terminare. Cauſalitas formalis, formaliter determinare materiam & deducere ad exiſtentiam. Cauſalitas efficientis, actiuè agere propria facultate. Cauſalitas finalis, emulcere & commouere agentem gratia appetitus ad eam agere. Cauſa inſtrumentalis, quæ per motum eius qui principaliter agit ac eius facultate operat. Cauſa exemplaris, informatio quæ in intellectu artificis ſecundum intentionem figurata ac formata, iuxta quam propoſitum opus fit.

CAPVT XIV.

De Neceſſitate.

Thalis. NEceſſitatis Deſcriptiones ſic efferuntur. Thales. Neceſſitas
Democ. eſt, fortiſſima poteſtas omnium. Democr. ac Parmenid.
Parme. Nec. eſt fabricatiua mundi cauſa. Emped. Neceſſitas eſt cauſa
Emped. quæ vtitur principijs ac elementis. Plat. Neceſſitas eſt agentis ad
Platon. materiam relatio. Geraſ. de Neceſ. Neceſſitas eſt aliter ſe habere
Geraſi. non poſſe. Democr. Chriſip. Epic. Neceſſitas eſt fatum. Parm.
Democ. Neceſſitas eſt Dęmon, Vltio & prouidentia.
Cryſippi
Epicuri.
Parme.

ἐξ ὧν τὰ μικτά. αἰτία ἁπλὴ ἡ καθ' αὑτὸ μόνη αἰτία. οἷος ὁ οἰκοδόμος τῆ οἴκου. Αἰτία Σωθεῖσα, ἡ ἐκ τῆς καθ' αὑτὸ καὶ τῆς κατὰ συμβεβηκός αἰτίας τὸ ἀποτέλεσμα ἄγουσα. οἷον ὁ οἶκος ἐκ τῆ μουσικοῦ οἰκοδόμου. Σωσαίτια εἰσιν ὧν τὸ εἶναι ἐστὶν αἰτία τῆ ἑτέρου. οἷον ἡ ὕλη αἰτία τῆ εἴδους καὶ τῆ ἀπόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιγ.

Περὶ τῶν Γενῶν τῶν Αἰτίων.

ΠΟλλὰ τυγχάνουσιν ὄντα τὰ τῶν αἰτιῶν γένη, οὗ χάειν καὶ πολλῶν ἐνέτυχον ὁρισμῶν. Ἀριστ. β. φυσ. γ. αἰτία ὑλικήὅτι ἐξ οὗ γίγνεταί τι ἐνυπάρχοντος. αἰτία εἰδικήὅτι λόγος ὁ τῆ τί ἦν εἶναι. Αἰτία ποιητικήὅτι ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἡ πρώτη ἢ τῆς πρεμίας. Αἰτία τελεικήὅτι οὗ ἕνεκά τι γίγνεται. Γεραστ. περὶ αἰτιῶν. αἰτίασις τῆς ὑλικῆς, δέχεσθαι τὸ εἶδος καὶ διορίζειν, αἰτίασις τῆς εἰδικῆς, τὸ χαρακτηριστικῶς διορίζειν τὸ ὕλιον καὶ ἀποφέρειν πρὸς ὕπαρξιν. αἰτίασις τῆς ποιητικῆς, τὸ ἐργατικῶς ἐνεργεῖν κατ' ἰδίαν δυνάμιν. αἰτίασις τῆς τελεικῆς ὅτι τὸ παθητικίζειν καὶ ἐκ κινεῖν τὸν ἐνεργοῦντα χάειν τὸ πρὸς αὐτὸ πόθου ἐνεργεῖν. αἰτία ὀργανικήὅτι ἡ διὰ τῆς κινήσεως τῶ προηγουμένως ἐνεργοῦντος καὶ τῇ αὐτῆ δυνάμει ἐνεργοῦσα. αἰτία παραδειγματική, ἡ ἐν τῷ νῷ τῶ τεχνίτου κατὰ σκοπὸν διατυπουμένη καὶ εἰδοποιουμένη διαμόρφωσις καθ' ὃ τὸ προκείμενον ἔργον δημιουργεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιδ.

Περὶ Ἀνάγκης.

Θαλῆ. Δημοκ. παρμ. Ἐμπεδ. Πλάτ. Γερασ: Δημοκ. Χρυσίπ Ἐπικυ. παρμ.

ΤΗς Ἀνάγκης προγραφαὶ ὅτοι φέρεται. Θαλῆ. Ἀνάγκήὅτι ἰσχυρότατον κράτος τῶν πάντων. Δημοκρ. καὶ Παρμεν. Ἀνάγκήὅτι κοσμοποιὸς δίκη. Ἐμπεδ. ἀνάγκήὅτι αἰτία χρησικὴ τῶν ἀρχῶν καὶ στοιχείων. Πλάτωνος. ἀνάγκήὅτι ἡ τῶ ποιοῦντος πρὸς τὸ ὕλιον σχέσις. Γερασ. περὶ ἀνάγκ. ἀνάγκήὅτι τὸ ἄλλως ἔχειν μὴ δυνάσθαι. Δημοκρ. Χρυσίπ. Ἐπικ. ἀνάγκήὅτι ἡ εἱμαρμένη. Παρμεν. ἀνάγκήὅτι, ὁ δαίμων, ἡ δίκη καὶ ἡ πρόνοια.

CAPVT XV.

De Idea.

Alcinoi IDea ſic deſcribitur. Alcin. de Doctr. 9. Idea ad Deum quidem intellectio eius. ad nos primũ intelligibile, ad materiã, menſura. ad mundũ ſenſibilem, exemplar, ad sè ipſam, eſſentia. Idea eſt exẽplar eorum quæ fiunt ſecundũ naturam ęternum. Ideę ſunt, intellectiones Dei ęternę ac per ſe ipſas perfectę. Filonis. De Monarch. 1. Ideę ſunt Virtutes inuiſibiles ac intellectuales, incõprehenſibiles ſecundum ſubſtantiam, effigies, & ſimilitudo actus, ijs quæ carent qualitate, qualitates, formæ eorũ quæ carent forma, & *Plutar.* nil ęternę naturæ neque deminuentes, nec deminutæ. Plutarch. 1. de Plac. 10. Idea eſt ſubſtantia corporis, quæ quidem uon exiſtit per sè, rapreſentans autem informes materias, & cauſa facta earum oſtentationis. Dionyſ. De Diuin. Nom. 6. Ideę & exemplaria ſunt eſſentiæ rerum effectrices rationes, quæ in Deo coniunctæ *Dion. Areop.* ante fuerunt, quas ſcripta diuina prædeſtinationes appellant, diuinaſque & bonas voluntates, quæ conſtituunt & faciunt omnia, iuxta quas ſuperſubſtantialis Deus omnia extrà & prædeſtinauit & fecit.

CAPVT XVI.

De Fato, & Parca.

Theod. Chryſi. Zenonis Antiq. Heracl. Plutar. Platon. Chryſip. Stoicor. Apulei. Gregor. Naz. Theod. Chriſip. FAtum, Parca ac Fatata ſic definiuntur. Ex Theod. 6. de Gen. affect. Chryſip. Fatũ eſt motus ęternus continuus, extenſuſq; Zen. Fatum prouidentia, Naturaque eſt potentia motrix materię Antiq. Philoſ. Fatum eſt connexio cauſarum. Heracl. Fatum eſt eſt ratio per ſubſtantiã totius gubernans. Ex 1. de Plac. Plutarc. 18. Plat. Fatum eſt ratio ęterna, & lex ęterna totius orbis naturæ. Chryſip. Fatũ eſt vis ſpiritualis ordine mundi gubernatrix. Stoic. Fatum eſt ordo & connexio intranſgreſſibilis. Apul. Fatum eſt lex Diuina.. Greg. Naz. Def. Fatum eſt connexio eorum quæ in Deo formata ſunt. ex Theod. 6. Gentil. affect. Chryſ. Pepromene eſt

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ.

Περὶ Ἱδέας.

Ἡ Ἰδέα οὐτωσὶ ἀπογράφεται. Ἀλκινόου Διδασκ. Θ. Ἰδέα ἐστὶν ὡς μὲν πρὸς Θεὸν νόησις αὐτοῦ, ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς νοητὸν πρῶτον, ὡς δὲ πρὸς τὴν ὕλην μέτρον. ὡς δὲ πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, παράδειγμα. ὡς δὲ πρὸς αὐτὴν, οὐσία. Ἰδέα ἐστὶ παράδειγμα τῆς κατὰ φύσιν αἰωνίου. Ἰδέαι εἰσὶ νοήσεις Θεοῦ αἰωνίαι τε καὶ αὐτοτελεῖς. Φίλων. ἀπὸ Μοναρχ. α. Ἰδέαι εἰσὶ δυνάμεις ἀόρατοι, καὶ νοηταὶ, ἀκατάληπται κατὰ τὴν οὐσίαν, ἐκμαγεῖον καὶ ἀπεικόνισμα τῆς ἐνεργείας, τοῖς ὑποίοις ποιότητες, μορφαὶ τοῖς ἀμόρφοις, καὶ μηδὲν τῆς ἀϊδίου φύσεως μήτ' ἐλαττοῦσαι μήτε μειούμεναι. Πλουτάρχ. α. Ἀρεσκ. ι. Ἰδέα ἐστὶν οὐσία σώματος, αὐτὴ μὲν μὴ ὑφεστῶσα καθ' ἑαυτὴν, εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, καὶ αἰτία γλυφομένη τῆς τούτων δείξεως. Διονυσ. ἀπὸ Θείων ὀνομ. ε. Ἰδέαι καὶ παραδείγματα εἰσὶν οἱ ἐν Θεῷ τῶν ὄντων οὐσιοποιοὶ καὶ ἑνιαίως προϋφεστῶτες λόγοι, οὓς ἡ Θεολογία προορισμοὺς καλεῖ καὶ θεῖα ἀγαθὰ θελήματα, τῶν ὄντων ἀφοριστικὰ καὶ ποιητικὰ, καθ' οὓς ὁ ὑπερούσιος τὰ ὄντα πάντα καὶ προώρισε καὶ παρήγαγε.

Αλκιν. Φίλων. Πλουτ. Διονυ. Αρεοπ.

ΚΕΦΑ' ΛΑΙΟΝ ις.

Περὶ Εἱμαρμένης καὶ Μοίρας.

Ἡ Εἱμαρμένη Μοῖρα, καὶ Πεπρωμένη οὔτως ὁρίζονται, ἐκ τῆς Θεοδωρ. ε. Ἑλλην. παθημ. Χρυσίπ. Εἱμαρμένη ἐστὶ κίνησις ἀϊδιος συνεχὴς καὶ τεταγμένη. Ζήνωνος. Εἱμαρμένη πρόνοια καὶ φύσις ἐστὶ δυνάμις κινητικὴ τῆς ὕλης. Παλαιῶν Φιλοσ. Εἱμαρμένη ἐστὶν εἰρμὸς αἰτίων. Ἡρακλείτου. Εἱμαρμένη ἐστὶ λόγος, ὁ δι' ὅλης τῆς οὐσίας τοῦ παντὸς διήκων. Ἐκ τοῦ α. Ἀρεσκ. Πλουτάρχ. κ. Πλάτ. Εἱμαρμένη ἐστὶ λόγος ἀϊδιος καὶ νόμος ἀϊδιος τῆς τοῦ παντὸς φύσεως. Χρυσίπ. Εἱμαρμένη ἐστὶ δυνάμις πνευματικὴ τάξει τοῦ παντὸς διοικητική. Στοϊκῶν. Εἱμαρμένη ἐστὶ τάξις καὶ ἀκολουθησις ἀπαράβατος. Ἀπουλίου. Εἱμαρμένη ἐστὶ νόμος θεῖος. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Εἱμαρμένη ἐστὶν εἰρμὸς τῆς θείας τυπωμένων. ἐκ τοῦ Θεοδωρ. ε. Ἑλλ. Παθημ. Χρύσιπ. πεπρωμένην ἐστὶ

Θεοδωρ. Χρυσ. Ζήνων. παλαι. Ηρακ. Πλουτ. πλάτ. Χρυσ. Απουλ. Γρηγ. Θεολ. Θεοδωρ.

est perfecta transactaque rerum gubernatio. Fatum est quædam complicitas vel ex Dei voluntate siue quacunque alia causa gubernatio. Parcę sunt quæ particulatim singulis diuisæ ac distributæ sunt. quæ sunt tres. Lachesis, Atropos, Clotho. Lachesis, a Λαγχάνω verbo, idest sortior, eo quod sorte vnusquisque sibi distributum habeat quod semel fato decretum est. Atropos est stabilitas sortis illius quæ inuerti, & commutari non potest. Clotho, nominata a verbo κλωθίω, quod significatur modo eorum quæ nentur, omnia fato circumuolui & complicata connecti. Adrastia est quam nihil effugit. Geras. de Parcis. Parcarum secundum antiquos Philosophos. Lachesis pręterita, Clotho, præsentia, Atropo futura gubernat. vel vna principium, altera medium, aliaq; finem, vel quia vna loquitur, alia scribit, ac altera fila portat.

Geras.

CAPVT XVII.

De Fortuna, & Casu.

Theod. Platon.

FOrtuna & casus sic describuntur, ex Theod. 6. Gent. aff. Plat. Fortuna est casus naturæ, aut electionis, Def. Fortuna est motus de incerto ad incertum, & ex casuali causa Dęmoniacæ actionis, Anax. Democr. Fortuna est incerta causa humana ratione. Filim. Comici. Fòrtuna est casuale quod fit quatenus accidit vnicuique. Arist. 2. Phys 6. Fortuna est causa per accidens in ijs quę voluntario motu fiunt, rei alicuius gratia, sed occulta, & inconstans. Casus est duarum per sè causarum ad aliquem effectum prętер earum intentionem concursus. Fortuna est rationalium casus vero irrationalium. Greg. Naz. Def. Fortuna est quod accidit casu sine ratione.

Anax. Democ. Filim. Arist.

Gregor. Naz.

CAPVT XVIII.

De Elemento.

Aristot. Platon.

ELemento diuersas attribuunt definitiones, Arist. 4. Metaph. 3. Elementum est ex quo componitur primo inexistente indiuisibili specie in aliam speciem, vel quod primum inest. Plat. Def. Ele-

ὅτι πεπερασμένη καὶ συντετελεσμένη διοίκησις. Εἱμαρμένη ὅτιν εἰρμὸς πῆς, εἴτε ἐκ Θεοῦ βελήσεως. εἴτε ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας διοίκησις. Μοῖραι εἰσὶν αἱ διαμεριζόμεναι καὶ κατανεμόμεναι πινὰ ἡμῖν ἑκάστῳ. αἳ εἰσὶ τρεῖς Λάχεσις. Ἄτροπος, Κλωθὼ. Λάχεσις μὲν ἀπὸ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ πεπρωμένον. Ἄτροπος, διὰ τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀμετάθετον τῆς μερισμοῦ. Κλωθὼ, μὲν ἀπὸ τὸ συγκλώθεσθαι καὶ συνείρεσθαι τὰ πάντα, καὶ μίαν αὐτὴν τεταγμένην εἶναι τὴν δόξαν. Ἀδράστειά ὅτιν ἣν οὐδὲν ἀποδιδράσκει. Γερασ. περὶ Μοιρῶν. Τῶν Μοιρῶν κατὰ τοὺς παλαιοὺς σοφούς. Ἡ μὲν λάχεσις τὰ παρελπλυθότα, ἡ Κλωθὼ τὰ παρόντα, ἡ Ἄτραπὸς τὰ μέλλοντα οἰκονομεῖ. ἢ ἡ μὲν τὴν ἀρχὴν, ἡ δὲ τὴν μέσην, ἡ δὲ τὸ τέλος. ἢ ἡ μὲν λαλεῖ, ἡ δὲ γράφει, ἡ δὲ τὰ νήματα φέρει.

Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

Περὶ Τύχης καὶ Αὐτομάτου.

Ἡ Τύχη καὶ τὸ Αὐτόματον παραγράφονται οὕτως, ἐκ τῆς Θεοδωρ. 5. Ἑλλ. παθ. Πλάτ. Τύχη ὅτι ξύμπτωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως. ὅρος. Τύχη ὅτι φορὰ ἐξ ἀδήλου εἰς ἄδηλον, καὶ ἐκ τοῦ αὐτομάτου αἰτία δαιμονίας πράξεως. Ἀναξ. Δημοκρ. Τύχη ὅτιν ἄδηλος αἰτία ἀνθρωπίνῳ λόγῳ. Φιλήμ. Κωμικῶν. Τύχη ὅτι τὸ ταυτόματον ὃ γίγνεται ὡς ἔτυχεν ἑκάστῳ Ἀριστ. β. φυσ. 5. Τύχη ὅτιν αἰτία κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν ἐνεκάπινος γινομένοις ἄδηλον καὶ ἄσατον. Αὐτόματον ὅτι δύο καθ' αὐτὸ αἰτίων πρὸς ἀποτέλεσμα ἔξω τοῦ ἀϊδίου τῆς σκοπῆς συμφορά, τύχη ὅτι τῆς λογικῶν, Αὐτόματον δὲ τῆς ἀλόγων. Γρηγ. Θεολ. ὅρος. τύχη ὅτι τὸ συμβὰν αὐτομάτως λόγου δίχα.

Θεοδω. Πλάτ. Ἀναξ. Δημοκ. φιλήμ. Ἀριστ. Θεολ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ.

Περὶ Στοιχείου.

Τῶν στοιχείων διαφόρους ἀποδίδοασιν ὁρισμούς. Ἀριστ. δ. Μεταφ. γ. Στοιχεῖον ὅτιν ἐξ οὗ σύγκειται πρώτου ἐνυπάρχοντος ἀδιαιρέτου τῷ εἴδει εἰς ἕτερον εἶδος. ἢ τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἑκάστῳ. Πλάτ. ὅρος

Ἀριστ. Πλάτ.

Στοι-

Galen. Elementum est quod congregat & ressoluit compositum, Galeni. Medic. Def. Elementum est ex quo primo & simplicissimo omnia facta sunt, & in quod simplicissimo omnia ressoluentur. Filonis Iud. De vita Contẽp. Elementũ est inanimis materia & a seipsa immobilis subiecta opifici suo ad omnes formarum qualitatumq; ideas. Greg. Naz. Def Elementum est corporis prima pars. Moscopuli Gram. Elementum est a quo primò fit aliquid, & in quod vltimum ressoluitur. Geras. de Elem Elementũ est simplex corpus ex materia & forma compositũ. Elem. mundi è primum principiũ corporale materialium creaturarũ compositiuum. Elem. Mixtorum est, primũ principium corporale propria contratietate mixtorum corporũ compositiuũ. Elementa grauia, quę motũ deorsũ habent vt terra & aqua. Leuia, motum sursum habentia vt ignis & aer. Symbola, quæ secundũ aliquã qualitatem communicant, vt aer & aqua in frigiditate; Dissymbola, quę nullo modo secũdũ qualitatẽ communicant vt ignis & aqua, terra & aer. Recta, quæ sursũ vel deorsum mouentur. Circularia, quę secundũ circulum feruntur, vt recta, quatuor elementa, circularia autem, Cęlestia corpora. Possibilia, quæ a qualitatibus contrarijs componũntur vt terra & aqua. Impassibilia, quę de primis qualitatibus non participant, vt cęlestia corpora.

Filonis. Gregor. Naz. Moscopuli. Geraſi.

CAPVT XIX.

De Natura, & Naturali.

NAturę, Naturali ac quieti tales attribuũtur definitiones. Stoic. apud Laertiũ. Natura est habitus ex se motus secundum seminariã rationem operans & continens quę ex ea componũtur determinatis temporib. Zenonis. Natura est ignis artificialis ad generandum. Epic. Natura est corpora & quod accidit ris vacuum. Emped. Natura est mixtio & conciliatio mixtorũ. Arist 2. Phy. 1. Natura est principiũ & causa motus & quietis in eo quod est primo, & non per accidens. Materia & forma. Naturale, quod a naturis componitur. Secundum naturam quod per se reb. accidit, vt igni sursum moueri. Galeni Med. Def. Natura est spiritus calidus ex se motus, & secundum seminarias virtutes generans & perficiẽs, cõseruansq; in tẽporibus ac magnitudinib. determinatis.

Laertij. Stoicor. Zenonis Epicur. Emped. Aristot. Galeni. Gregor. Naz.

Greg.

Στοιχεῖόν ὄζτι τὸ σωμάγον καὶ διαλύον τὰ σωύθετα. Γαλλωοῦ ἰατρ. ὅρσι. Στοιχεῖον ὄζτιν. ἐξ οὗ πρώτου καὶ ἁπλουσάτου τὰ πάντα γίγονε, καὶ εἰς ὃ ἁπλούσατον τὰ πάντα ἀναλυθήσονται. Φίλωνος Ἰουδ. περὶ βίου θεωρ. Στοιχεῖον ἐστιν ἄψυχος ὕλη καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἀκίνητος ὑποβεβλημμύη τῷ τεχνίτῃ πρὸς ἁπάσας χημάτων καὶ ποιοτήτων ἰδέας. Γρηγορ. Θεολ. ὅρσι. Στοιχεῖον ὄζτι σώματος πρῶτον μέρος. Μοσχοπούλου γεαμματικὴ. Στοιχεῖόν ὄζτιν ἀφ' οὗ πρώτου γίγνεταίτι καὶ εἰς ὃ ἔσχατον ἀναλύεται. Γεραδ. περὶ Στοιχ. Στοιχεῖον ὄζτιν ἁπλοῦν σῶμα ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συνισάμενον. Στοιχεῖον Κόσμου ὄζτι πρώτη ἀρχὴ ἐν σώματος τῆ ὑλικῶν κτισμάτων σωυθετικὴ. Στοιχεῖον Μικτῶν ὄζτι πρώτη ἀρχὴ ἐνσώματος κατ' ἰδίαν ἐναντιότητα τῆ μικτῆ σωμάτων σωυθετικὴ. Στοιχεῖα βαρία τὰ τῷ κάτω φορὰν κτώμενα οἷον γῆ καὶ ὕδωρ. Ἐλαφρὰ, τὰ ἔχοντα τῷ ἄνω φορὰν. οἷον πῦρ καὶ ἀήρ. Συμβολικὰ, τὰ κατάπια ποιότητα κοινωνοῦντα οἷον ἀὴρ καὶ ὕδωρ κατὰ τῷ ψυχρότητα. Ἀσύμβολα, τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς κατὰ ποιότητα κοινωνοῦντα. οἷον πῦρ καὶ ὕδωρ, γῆ καὶ ἀήρ. Εὐθέα, τὰ ἄνω ἢ κάτω φερόμενα. Κυκλικὰ εἰσὶ τὰ κατὰ κύκλον ἀγόμενα. οἷον εὐθέα τέσσαρα στοιχ. Κυκλικὰ δὲ τὰ οὐράνια σώματα. παθητὰ, τὰ ἐκ ποιοτήτων ἐναντίων συγκείμενα ὡς γῆ καὶ ὕδωρ. Ἀπαθῆ τὰ ἀμέτοχα τῆ πρώτων ποιοτήτων. οἷα τὰ οὐράνια σώματα.

Γαλίω. Φίλων. Γρηγο. Θεολό. Μοχο. Γεραδ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ.

Περὶ Φύσεως καὶ Φυσικοῦ.

ΤΗΣ φύσεως τὸ φυσικοῦ καὶ τῆς ἡρεμίας τοιοίδε φέρεντα ὁρισμοὶ. Στωϊκῶν φησὶ Λαερτίῳ. Φύσίς ὄζτιν ἕξις ἀφ' ἑαυτῆς κινουμένη κατὰ σπερματικὸν λόγον ἐργαζομένη καὶ φυλάττουσα τὰ ἐξ αὐτῆς σωυτιθέμενα ἀφωρισμένους ἕτεσι. Ζήνων φύσίς ὄζτι πῦρ τεχνικὸν πρὸς τὸ γενᾶν. Ἐπιχ. Φύσίς ὄζτι τὰ σώματα καὶ τὸ συμβαῖνον αὐτοῖς κενὸν. Ἐμπεδ. φύσίς ὄζτι μίξις καὶ διάλλαξις μιγέντων. Ἀρισ. β. φυσ. α. φύσίς ὄζτιν ἀρχὴ καὶ αἰτία κινήσεως καὶ ἠρεμίας ἐν ᾧ ὑπάρχει πρώτως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος. Φυσικὸν, τὸ ἐκ τῆ φύσεων σωυισάμενον. Κατὰ φύσιν ὄζτι τὸ καθ' αὐτὸ τοῖς πράγμασι συμβαῖνον. οἷον τῷ πυρὶ τὸ ἄνω κινεῖσθαι. Γαλλωοῦ, Ἰατρ. ὅρσι. Φύσίς ὄζτι πνεῦμα ἔνθερμον ἐξ αὑτῆ κινούμενον, καὶ κατὰ τὰς σπερματικὰς δυνάμεις γεννῶν τε καὶ τελειοῦν καὶ διατηροῦν ἐν χρόνοις καὶ μεγέθεσιν ὡρισμένοις.

Λαερτ. Στωϊκ. Ζήνων. Ἐμπε. Ἀρισ. Γαλλω.

Γρηγ.

Greg. Naz. Def. Natura est esse vnumquodq; tale vel tale. Atha-
Athan. Alex. Def. Naturale est, quod in natura ponitur. Præter naturam,
quod Deus non sic creauit, vel quod totaliter non fecit, vt pecca-
Ioannes Gram. Philoni. tum. Ioan. Gram. Philop. 2. Phy. 1. Naturalia, quæ a se mouẽtur.
Non naturalia, quę habent motus causam extrinsecè, vt artifacta.
Geras. Præter naturam, monstra. Geras. de Nat. Supernaturale, ad quod
natura propria virtute peruenire nequit. superiori autem virtute
factum. Violentum, cuius principium ab extra tali est, in quo ne-
que agens neque patiens nil inferunt. Voluntarium, cuius princi-
pium est ad intra cum finis intentione.

CAPVT XX.

De Monstro, & Miraculo.

Aristot. MOnstrum ac Miraculum sic definiuntur. Arist. 4. de Gen. a-
nim. 3. & 4. Monstrum est quod non assimilatur genitori-
Geras. bus. Monstrum est quæ sunt præter naturam quo ad plus. Geras.
de monstris. Monstrum est peccatum naturæ. vel res stuporem vi-
dentibus præstans. Miraculum est, quod supernaturaliter extra
rationem fit.

CAPVT XXI.

De Motu Mobili, & Quiete.

Pythag. Plotini. MOtus Mobile & Quies sic describuntur. Pytag. Plat. Ex 3.
Phy. Arist. Motus est alteratio, inęqualitas & non ens. A-
Aristot. rist. 3. Phy. 2. Motus est actus entis in potentia in quantum est po-
tentia. Philoponi 4. phys. 1. Mobile est quod ab alio fertur, vel a
Philop. se partem mouentem, & partem motam habet. 2. phys. 1. Quies
est quæ contradistinguitur motui, & statio. Geras. de motu. Mo-
Geras. tus simplex est qui alio cum motu non miscitur. & alteratio. Cõ-
positus qui sine alio motu non reperitur vt augumentatio non est
sine alteratione, neq; generatio. Motus secũdũ naturã, iuxta quẽ res
internè fertur. Præter naturã secundum quem mobile non proprio

Γρηγ. Θεολ. ὅρισ. Φύσις ἐστὶ τὸ ἕκαστον τοῖον ἢ τοῖον. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅρισ. Φυσικόν ἐστι τὸ ἐν τῇ φύσει κείμενον. Παρὰ φύσιν, ὃ ὁ θεὸς οὐχ οὕτως πεποίηκεν, ἢ ὅπερ ὅλως οὐ πεποίηκεν, οἷον ἡ ἁμαρτία. Ἰωάνν. Γραμμ. Φιλοπ. β. φυσ. α. Φυσικὰ τὰ ἀφ' ἑαυτῶν κινούμενα. Μὴ φυσικὰ, τὰ ἔχοντα τὸ τῆς κινήσεως αἴτιον ἔξωθεν οἷα τὰ τεχνητὰ. Παρὰ φύσιν, τὰ τέρατα. Γεωργ. Περὶ φύσεως. Ὑπὲρ φύσιν, πρὸς ὃ ἡ φύσις κατ' ἰδίαν δύναμιν ὑπιφθάσαι οὐ δύναται, καθ' ὑπερτέραν δὲ τινὰ ἰσχὺν ἐκπολούμενον. Βιαίον ἐστιν οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν τοιαύτη οὖσα ἐν ᾧ ὅτε πράττων ἢ ὁ πάσχων οὐδὲν συμβάλλεται. Θελητὸν οὗ ἡ ἀρχὴ ἔσωθεν μετὰ τῆς τοῦ τέλους νοήσεως.

Γρηγ. Θεολ. Ἀθαν. Γραμ. Φιλοπ. Γεωργ.

ΚΑΙΦΑΛΑΙΟΝ κ.

Περὶ Τέρατος καὶ Θαύματος.

Ἀεις. Τὸ τέρας καὶ τὸ θαῦμα οὕτως ὁρίζονται. Ἀεις. δ. περὶ Ζώων Γενέσ. γ. καὶ δ. Τέρας ἐστὶ τὸ ὑπάρχον ἀνόμοιον τοῖς γονεῦσι. Τέρας ἐστὶ πρὸς φύσει πῶς ὅτι τὸ πλεῖστον. Γεωργ. περὶ πραόντων. Τέρας ἐστιν ἁμάρτημα φύσεως. ἢ φράγμα ἔκπληξιν τοῖς ὁρῶσι παρέχον. Θαῦμά ἐστι τὸ ὑπὲρ φύσιν ἔξω λόγου πολούμενον.

Ἀεις. Γεωργ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κα.

Περὶ Κινήσεως κινητοῦ καὶ Ἠρεμίας.

Ἡ Κίνησις, τὸ κινητὸν καὶ ἡ Ἠρεμία οὕτως διαγράφονται. Πυθαγ. Πλάτ. ἐν τῷ γ. φυσ. Ἀεις. Κίνησίς ἐστιν ἑτερότης καὶ ἀνισότης καὶ τὸ μὴ ὄν. φυσ. β. Κίνησίς ἐστι ἡ τοῦ δυνάμει ὄντος ἐντελέχεια ἢ τοιοῦτον ἐστὶ. Φιλοπ. γ. φυσ. α. Κινητόν ἐστι τὸ ἐξ ἑτέρου φερόμενον ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ μέρος κινοῦν καὶ μέρος κινούμενον κτώμενον. β. φυσ. α. Ἠρεμία ἐστὶν ἡ ἀνταναπληρουμένη τῇ κινήσει καὶ ἡ στάσις. Γεωργ. περὶ Κινήσεως. Κίνησις ἁπλῆ ἐστιν ἡ ἑτέρᾳ κινήσει μὴ ἀναμεμιγμένη. οἷον ἡ ἀλλοίωσις. Σύνθετος ἡ ἄνευ ἑτέρας κινήσεως μὴ οὖσα. οἷον ἡ αὔξησις χωρὶς ἀλλοιώσεως οὐκ ἐστὶν οὔτε ἡ γένεσις. Κίνησις κατὰ φύσιν καθ' ἣν τὸ πρᾶγμα ἐσωτερικῶς φέρεται. Ἔξω φύσεως, καθ' ἣν τὸ κινητὸν οὐ κατ' ἰδίαν

Πυθαγ. Πλατ. Ἀεις. Φιλοπ. Γεωργ.

motu conducitur, vt ignis deorsum. Violentus iuxta quē mobile totaliter externè abque principio concursu mouetur, vt lapis sursum. Directus, secundū quem mobile sursum vel deorsum fertur. Circularis, iuxta quē mobile semper circa centrum fertur. Quies est cessatio motus. Immobilitas, stabilis ac immutabilis rei mansio. Quies naturalis māsio mobilis a termino a quo in termino ad quē. Violenta autem mansio mobilis in termino a quo extra terminum ad quem.

CAPVT XXII.

De Speciobus motus.

Amm. SPecies motus sunt generatio, corruptio, Augumentatio, Diminutio, Alteratio, & Latio. quæ sic definiuntur. Ammon. Categ. Generatio & corruptio sunt motus substantiæ. Augumentatio, & Diminutio, quantitatis. Alteratio, qualitatis. Latio, vbi Generatio est via de non esse ad esse, hoc est de ente in potentia ad ens in actu Corruptio est via de ente ad non ens. *Anax.* Anax. Generatio *Emped.* est rerum in mixtione occultarū, virtute distinctiua ad lucē egres- *Thalet.* sio, Emped. Generatio est quatuor elementorū conspiratio, & v- *Diogen.* nio, Thal. Diog. Heracl. Generatio est densitas, ac raritas, eleme- *Heracl.* ti illius quod materia est entiū. Democr. Leucip. Epic. generatio *Democ.* est conspiratio & vnio diuersorū indiuiduorum. Parmen. Genera- *Leucip.* tio est compositio ex frigido, & calido, Pyth. Generatio est partici- *Epicur.* patio substantialiū numerorū, Plat. Defin. generatio est motus ad *Parme.* substantiam. assumptio substantiæ, ductio ad esse Athan. Def. Cor- *Pythag.* ruptio est separatio animę a corpore vt moriatur. Destructio, quā- *Platon.* do corpus a vermibus consumitur & solūmodo reliquantur ossa: *Athan.* Anihilatio, quando putrescunt ipsa quoque ossa. Damasc. 2. de fi- *Damas.* de 20. generatio est prima ex Deo creatio. Propagatio, ex condē- natione ob transgressionem ex se inuicem successio. 3. de fid. 2. Cor ruptio est mors, separatio animæ a corpore. Dissolutio perfecta corporis in elementa ex quibus compositum fuit resolutio ac di- *Geras.* scipatio. Geras. de motu. Augumentatio est de minori ad maiorem quantitatem motus. Diminutio est de maiori ad minorē quātitatem motus. Alteratio est de contraria qualitate ad oppositam quali-

κίνησιν φέρεται. οἷα τὸ πῦρ κάτω. Βίαιος, καθ' ὃ τὸ κινητὸν ὅλως ἐξωτερικῶς ἄνω ἰδίας συνδρομῆς φέρεται. ὡς ἄνω ὁ λίθος. Εὐθὺς, καθ' ὃ τὸ κινητὸν ἄνω ἢ κάτω φέρεται. Κυκλικὴ, καθ' ὃ τὸ κινητὸν ἀεὶ περὶ τὸ κέντρον κινεῖται. Ἠρεμία ὅτι κατάπαυσις κινήσεως. Ἀκινησία, στερεὰ καὶ ἀμετάβλητος τοῦ πράγματος στάσις. Ἠρεμία φυσικὴ, στάσις τοῦ κινητοῦ ἐν τῷ ἐξ οὗ ὅθεν ἐν τῷ πρὸς ὃν. Βίαιος δὲ, στάσις τοῦ κινητοῦ ἐν τῷ ἐξ οὗ ὁρῷ ἔξω τοῦ πρὸς ὃν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ.

Περὶ τῶν τῆς Κινήσεως εἰδῶν.

Εἴδη τῆς κινήσεως εἰσὶ γένεσις φθορὰ αὔξησις Μείωσις, ἀλλοίωσις, φορὰ ἃ οὕτως ὁρίζονται. Ἀμμωνίου εἰς τὰς κατηγορ. Γένεσις καὶ φθορὰ εἰσὶ κινήσεις τῆς οὐσίας. Αὔξησις καὶ Μείωσις τῆς ποσότητος. Ἀλλοίωσις τῆς ποιότητος. Φορὰ τῆς ποῦ. Γένεσις ὅτι ἐδὸς ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἤτοι ἀπὸ τοῦ δυνάμει ὄντος εἰς τὸ ὂν ἐνεργείᾳ. Φθορά ὅτι ὁδὸς ἀπὸ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν. Ἀναξαγόρου. Γένεσις ὅτι πραγμάτων ἐν ὁμοίῳ κεκρυμμένων δυνάμει ὁμοιομερικῇ εἰς φῶς ἔξοδος. Ἐμπεδ. Γενεσίς ὅτι ἡ τῶν παράρχων στοιχείων σύμπτωσις καὶ ἕνωσις. Θαλῆ, Διογ. Ἡρακλείτ. Γενεσίς ὅτι πύκνωσις καὶ μανότης τοῦ σπιγείου ὑγρὰ πέφυκε τῶν ὄντων. Δημοκρείτ. Λευκίπ. Ἐπικούρ. Γενεσίς ὅτι σύμπτωσις καὶ ἕνωσις ὁμοφόρων ἀτόμων Παρμεν. Γενεσίς ὅτι σωμάτων ἐκ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ. Πυθαγ. γένεσίς ὅτι μετοχὴ οὐσιωδῶν ἀριθμῶν. Πλάτ. ὅρος γένεσίς ὅτι κίνησις εἰς οὐσίαν, μετάληψις οὐσίας πόρωσις εἰς τὸ εἶναι. Ἀθαν. ὅρος. φθορά ὅτι τὸ χωρισθῆναι τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἀποθανεῖν. Διαφθορὰ, ὅταν τὸ σῶμα βεβρωθῇ ὑπὸ σκωλήκων, καὶ μόνα καταληφθῶσι τὰ ὀστᾶ. Καταφθορὰ, ὅταν σαπῶσι καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ. Δαμασκ. β. πίστεως. μ ζ. Γένεσις ὅτι ἡ ἐκ θεοῦ πρώτη πλάσις. γένεσις ὅτι ἡ ἐκ καταδίκης τοῦ θανάτου δι' ἀλλήλων διαδοχή. γ. πίστ. ο ε. φθορά ὅτι ὁ θάνατος ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος. Διαφθορὰ, ἡ τελεία τοῦ σώματος εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη στοιχεῖα διάλυσις τε καὶ ἀφανισμός. Γερασ. περὶ Κινήσ. Αὔξησίς ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἐλάττονος εἰς μείζονα ποσότητα κίνησις. Μείωσις ὅτι, ἡ ἐκ τῆς μείζονος εἰς ἐλάττονα ποσότητα κίνησις. Ἀλλοίωσίς ὅτιν ἡ ἐκ ποιότητος ἐναντίας, πρὸς ἀντικειμένῃ

Ammon. *Anax.* *Emped.* *Thalet.* *Diogen.* *Heracl.* *Democ.* *Leucip.* *Epicur.* *Parme.* *Pythag.* *Platon.* *Athan.* *Damas.* *Geras.*

qualitatem motus. Latio est motus de loco ad locum. Circulatio est motus in eodem loco. Genitum, quod de non ente ad ens producitur. Corruptum, quod ex ente ad non ens fertur.

CAPVT XXIII.

De Æuo, ac Tempore.

Platon. Plutar. Acade. Stoicor. ÆVum ac tempus multipliciter definiuntur. Plat. def. Tẽpus est Solis motus, mensura lationis. Ex Quæst. Plutarc. Acad. tempus est quantitas in motu contenta. Stoic. Tempus est spaciũ motus. Plutar. Tẽpus est causa, virtus, et principiũ proportionis & ordinis, qui omnia incipientia continet. Archit. Tẽpus est mensura orbis naturę. Ex Plut. 1. de Plac. Pyth. Tẽpus est sphęra totius orbis. Sympl. 4. Phy. Tẽpus est anima totius orbis. Anaxam. Anaxim. Tẽpus est motus quiddã Eratost. Tẽpus est motus omnis cęlestiũ sphęrarũ ad vnũ inspirans. Plot. 6. En. lib. 7. c. 10. Tẽpus est illa immobilis & infinita vita, & non vacillans vnicuiq; & in vno & ad vnum permanens. Pindari. Tẽpus est diuinũ quoddam superans omnes felices. Arist. 4. Phy. 11. Tẽpus est mensura motus secundum prius & posterius. Theoph. iuxta Laert. lib. 5. Tempus est sumptuosum munus. Greg. Naz. Def. Aeuum est spatium sine tempore semper fluens. Tempus est mensura solaris motus Bryenn. serm. 41. Aeuum est nec tempus, nec temporis aliqua pars, sed immensurata latio.

Plutar. Archit. Pythag. Sympl. Anaxa. Anaxi. Eratost. Platon. Pindar. Aristot. Theop. Laertij. Gregor. Naz. Bryenn.

CAPVT XXIV.

De Temporis Partibus.

Ptole. TEmpus cùm vnus ac vnicus sit motus, diuersas particulas habet, quæ sic definiuntur. Ptolem. 3. Almag. 1. annus est interuallum tẽporis quo sol suo motu mouetur ab aliquo immobili obliqui circuli puncto, donec ad idem redierit. Bryen. Ser. 41. Annus est tẽpus in quo sol Zodiacũ trãscurrit circulũ. ex Astron. Magnus annus est interuallũ tẽporis quo mobile sub primo positũ absoluerit cursũ suum. ex Plat. magnus annus est perfectus temporis

Bryenn. Astron. Platon.

numē-

ποιότητα κίνησις. Φορά ἐστι κίνησις ἐκ τόπου εἰς τόπον. Περιφορά ἐστι κίνησις ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Γεννητὸν τὸ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἀγόμενον. Φθαρτὸν, τὸ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν φερόμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ.

Περὶ Αἰῶνος καὶ Χρόνου.

Πλάτ. Πλυτ. Ἀχαδ. Στωϊκ. Πλυτ. Ἀρχύτ. Πυθαγ. Συμπ. Ἀναξα. Ἀναξι. Ἐρατο. πλωτ. πινδάρ. Ἀεισ. Θεοφρ. Γρηγο. Ναζ. Βρυεννι.

ΤΙ᾽ὼν καὶ χρόνος πολυπλασίας ἔχουσι τὰς ὠφελείας. Πλάτ. ὅρισ. Ἐκ τῆς Πλουτ. ζητήματα. Χρόνος ἐστὶν ἡλίου κίνησις μίτρον φορᾶς. Ἀχαδημ. Χρόνος ἐστὶ ποσότης ἐν κινήσει περιεχομένη. Στωϊκῶν. Χρόνος ἐστὶ διάστημα κινήσεως. Πλουταρ. Χρόνος ἐστὶν αἰτία δυνάμις καὶ ἀρχὴ συγκρίσεως καὶ τάξεως πάντα τὰ ἀρχόμενα ὠφελούσης. Ἀρχύτας. Χρόνος ἐστὶ μίτρον τῆς τοῦ παντὸς φύσεως, ἐκ τῆς Πλουτ. α. ἀρεσκ. πυθαγόρου Χρόνός ἐστι σφαῖρα τοῦ παντός. Συμπλικίου. δ. φυσ. Χρόνός ἐστιν ἡ τοῦ παντὸς ψυχή. Ἀναξαμεν. Ἀναξίμανδρ. χρόνός ἐστι κίνησις. Ἐρατοσ. Χρόνός ἐστι κίνησις πᾶσα τῆς οὐρανίων σφαιρῶν εἰς ἴσην ἐμπίπτουσα. Πλωτ. γ. Ἐν Βιβ. ζ ι. Χρόνός ἐστιν ἡ ἀτρεμὴς ἐκείνη καὶ ἄπειρος ζωὴ καὶ ἀκλινὴς πᾶσι καὶ ἑνὶ καὶ πρὸς ἓν ἑστῶσα. Πινδάρου. Χρόνος ἐστὶ θεῖόντι ἐοικὼς βαῖνον πάντας ὀλβίους. Ἀεισ. δ᾽ φυσ. ιᾳ. Χρόνος ἐστὶ μέτρον κινήσεως κατὰ πρότερον καὶ ὕστερον. Θεοφρ. κατὰ Λαέρτιον Βιβλ ε Χρόνος ἐστὶ πολυτελὲς ἀνάθημα Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Αἰὼν ἐστὶ διάστημα ἀχρόνου ἀεὶ ῥέον. Χρόνος ἐστὶ μέτρον ἡλίου κινήσεως Βρυεν. λόγος. μα. Αἰὼνός ἐστιν οὔτε χρόνος, οὔτε χρόνου μέρος, ἀλλ᾽ ἄμετρος φορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ.

Περὶ τῆς τοῦ Χρόνου μερῶν.

Πτολομ. Βρυεννι. Ἀστρονόμων. πλάτων.

Ὁ Μὲν οὖν χρόνος μία καὶ μόνη κίνησις ὢν διάφορα τὰ μόρια κέκτηται, ἃ οὕτως ὁρίζεται. Πτολομ. γ. Μείζων α. Ἔτος ἐστὶ διάστημα χρόνου καθ᾽ ὃ ἥλιος ἰδίᾳ κινήσει φέρεται. ἔκπυνος ἀκινήτου πλαγίου κύκλου σιγμῆ ἕως οὗ πρὸς αὐτῷ ἐπανακάμψῃ. Βρυεν. λόγος μα. Ἐνιαυτός ἐστι χρόνος ἐν ᾧ ὁ ἥλιος τὸν ζῳοφόρον διέξεισι κύκλον. ἐκ τῆς Ἀστρονόμων Μέγας ἐνιαυτὸς ἐστι διάστημα χρόνου καθ᾽ ὃ τὸ πρῶτον κινητὸν τῷ ἰδίῳ κίνησιν ἀποπληροῖτο. πλάτων. Ἐνιαυτὸς μέγας ἐστὶ τέλειος χρόνου

ἀειθ-

numerus iuxta quem octo cęli ambitus confectis ſuis curſibus ad idem sè caput retullerint. Eiuſdem Def. Dies eſt, Solis iter ab oriente in occidentem. Aurora eſt, diei principiū, primum a Sole lumen. Meridies eſt tempus in quo corporū vmbrę minimę longitudini communicant Crepuſculum eſt diei finis. Nox, tenebræ, quæ aduerſantur diei, ſolis priuatio Ariſt. 4. Phy. 13. Nunc eſt cōtinuatio pręteriti & futuri temporis. Iam eſt pars futuri nunc indiuidui, & pars futuri temporis. Aliquando eſt tempus indeterminatus ad pręteritum Nuper eſt propinquū inſtantis nunc & pars pręteriti temporis. Quondam eſt pars eiuſdem temporis, longe ab eodem nunc diſtans. Subito eſt, cum quippiā in tempore inſenſibili ob breuitatē dimotum eſt. Damaſc. 2. de fid. 1. Conſummatio cōmunis eſt, quando futura eſt communis hominum reſurrectio. Conſummatio particularis eſt vniuſcuiuſque hominum mors. Octauum ſeculum eſt quod eſt futurum. Dies eſt, Sole ſuper terrā exiſtente. Nox, Sole ſub terra exiſtente. Bryen. ſerm. 41. Hora eſt pars noctis dieiq; Occaſio eſt tempus actionis. Menſis eſt tempus a coniunctionis lunę ad ſolem vſque ad alteram coniunctionem. Septimana eſt ſeptem dierū compoſitio. Nox dieſque eſt cęli vel mundi circūferentia. Baſil. Magn. 2. Exai. Veſpera eſt cōmunis terminus diei noctiſque. Matutinū eſt vicinitas noctis ad diē Ariſt. Categ 12. Prius ſecundum tempus eſt, quod eſt altero antiquius. Prius ſecundum ordinem eſt quod antecellit alterū. in eod. 13. Simul eſt quorum generatio in eodem tempore. Simul natura ſunt quę conuertuntur. Damaſc. log. 7. Prius natura eſt, quod infertur & non infert & quod cointerimit, & non cointerimitur, vt animal ad hominem. Bryen. ſerm. 41. Citius eſt, quod prius mutat in quo tempore mutatū eſt ab aliquo in aliquid. Geraſ. de tempore. Vltimum eſt, finis tēporis. Præſens eſt tempus nunc factū Præteritum eſt tēpus præteriti motus. Futurū eſt tēpus non iam futurum.

Ariſtot. *Damaſ.* *Bryenn.* *Baſilij Magn.* *Ariſtot.* *Damaſ.* *Bryenn.* *Geraſi.*

C A P V T XXV.

De Horis ac verſionibus Temporum.

Bryenn. HOræ quidem ac temporū verſiones quatuor ſunt, ver æſtas, autumnus, ac hyems, quæ ſic definiuntur, Bryen. ſerm. 41. Ho-

ἀριθμὸς καθ' ὃν αἱ ὀκτὼ τῆ οὐρανοῦ σφαίρας τὴν τελείαν αὐτῶν φορὰν τελέσασαι ἐξ ἀρχῆς ἐσαῦθις τῆ κινεῖσθαι ἐπάρχονται. τῆ αὐτῆ ὄρσι. Ἡμέρα ἐστὶν ἡλίου πορεία ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμάς. Ἕως ἐστὶν ἡμέρας ἀρχὴ τὸ πρῶτον ἀφ' ἡλίου φῶς. Μεσημβρία ἐστὶ χρόνος ἐν ᾧ τῶν σωμάτων αἱ σκιαὶ ἐλαχίστου μήκους κοινωνοῦσι. Δείλη ἐστὶν ἡμέρας τελευτή. Νὺξ ἐστὶ σκότος, τὸ ναντίον ἡμέρᾳ, ἡλίου στέρησις. Ἀεὶς. δ. φυσ. ι γ. Νῦν ἐστι συνέχεια τῆ παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος χρόνου. Ἤδη ἐστὶ τὸ ἐγγὺς τῆ παρόντος νῦν ἀπόμου μέρος τῆ μέλλοντος χρόνου. Ποτέ ἐστι χρόνος ἀδιόριστος πρὸς τὸ παρεληλυθός. Ἄρτι ἐστὶ τὸ ἐγγὺς τῆ παρόντος νῦν, καὶ μόριον τῆ παρελθόντος. Πάλαι ἐστὶ τὸ πόρρω τῆ ἐνεστῶτος. Ἐξάφνης ἐστὶ τὸ ἀναισθήτῳ χρόνῳ διὰ σμικρότητα μεταβάλλον. Δαμασκιν. β. Θεολ. 15. Σωτήρια κοινή ἐστιν, ὅτε μέλλει γενέσθαι ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασις. Σωτήρια μερική ἐστιν ὁ ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων θάνατος. Οἶκουμένη ἐστὶν ὁ μέλλων. Ἡμέρα ἐστὶν ἡλίου ὑπὲρ γῆν ὄντος. Νὺξ ἡλίου ὑπὸ γῆν ὄντος Bryen. λόγος μα. Ὥρα ἐστὶ μέρος τῆ νυχθημέρου. Καιρός ἐστι χρόνος κατορθώματος, Μείωσις χρόνου ἀπὸ συνόδου σελήνης πρὸς ἥλιον, ἕως τοῦ ἐξῆς συνόδου. Ἑβδομάς ἐστιν ἑπτὰ ἡμερῶν σύνθεσις. Νυχθημερόν ἐστιν οὐρανοῦ ἢ κόσμου περιοδικὴ. Βασιλ. Μεγάλου β Ἑξαη. Ἑσπέρα ἐστὶ κοινὸς ὅρος ἡμέρας καὶ νυκτός. Περιττόν ἐστιν ἡ γειτονία νυκτὸς πρὸς ἡμέραν, Ἀεὶς. κατηγ. ι β. πρότερον κατὰ χρόνον ἐστὶ τὸ παλαιότερον ἑτέρου. πρότερον κατὰ τάξιν, τὸ ἑτέρου θεωρήματος ἄρχον. Ἐν τῷ αὐτῷ ι γ. Ἅμα, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Ἅμα φύσει εἰσὶν ὅσα ἀντιστρέφει. Δαμασ. λογικῆς ζ. Φύσει πρότερόν ἐστι τὸ συνεισφέρειν καὶ μὴ συνεισφερόμενον, καὶ συναναιρεῖν καὶ μὴ συναναιρούμενον οἷον τὸ ζῶον πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Bryen. λόγος μα. Θᾶττον ἐστὶ τὸ πρότερον μεταβάλλον ἐν ᾧ χρόνῳ μεταβέβληκεν ὁπότερος εἴτε, Γεωργ. Φύσει χρόνος. Ἑκατὸν ἐστὶ τὸ ὑστατον χρόνου Ἐνεστὼς ἐστι χρόνος κατὰ τὸ νῦν τετελεσμένος. Παρεληλυθὼς ἐστι χρόνος παρελθούσης κινήσεως. Μέλλων ἐστι χρόνος μήπω γεγονώς.

Bryenn. *Damaſc.* *Baſil.* *Bryenn.* *Damaſc.* *Bryenn.* *Geraſ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ Ὡρῶν καὶ Τροπῶν.

Ὧραι μὲν καὶ τροπαὶ τέτταρες ἐπάγονται Ἔαρ, Θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμών· αἳ οὕτως ὁρίζονται, Bryennίου λόγος μα.

Ὥρα-

Hora eſt pars anni quarta. Ver eſt tempus in quo humidũ ſuperat. Æſtas, in quo Calidum excedit Autumnus, in quo ſic cum excellit. Hyems, in quo frigidũ ſupereminet. Damaſc. 2. de fide 7. verſio temporum, eſt temporis mutatio. Verna verſio eſt quæ ex ſolis medio exorta naſcitur, benè tẽperata exiſtens, ſanguinis augumentatiua, calida & humida, quæ sè protendit a Martij viceſima prima vſque Iunij viceſimã quartã. Æſtiualis verſio, quæ ex eleuato ſolis ortu in boreę viciniores partes pendet, & ver & autumnũ mediat. calida & ſicca, flauæ bilis augumentatiua, quæ protenditur a Iunij viceſima quarta, in quintã vſque & viceſimã Septẽbris. Autumnalis verſio, quæ mediũ exortuũ locum ſole egrediẽte fit medio modo quoquo pacto habens frigiditatẽ & caliditatẽ, ſiccitatem & humiditatem, atræbilis augumentatiua quæ a Septẽbris quinta & viceſima ad Decẽbris vſque viceſimã quintã ſe protendit. Hyemalis verſio, quæ ſole breuiſſimè & proniſſimè meridiei orientẽ ingrediente exoritur frigida, & humida, pituitæ augumentatiua, quæ a Decembris viceſima quinta vſque ad viceſimã primam Martij ſe protendit. Æquinotialis, ac æquidia verſio eſt, quæ duodecim horarum & diem & noctem habet.

Damaſ.

CAPVT XXVI.

De Ente.

ENS quidem eſt quod habet eſſe quod per sè vel per aliud exiſtit. Ariſt. 5. Metaph 7. Ens per ſe eſt quod in alio non habet eſſe. Ens per accidens, quod in alio habet eſſe. Ens potentia, quod in actum reduci poteſt. Ens actu, quod eſt in actu, Geraſ. de ente. Ens reale, quod ſine opere intellectus habet eſſe. Rationis, quod opere intellectus exiſtit. Naturale, quod a parte naturæ eſt. Artificiale, quod arte manet: Subſtantiale, quod per sè exiſtit, & non indiget alterius ad ſui ſubſiſtentiam, id vero eſt cauſa eſſendi aliorum. Accidentale, quod in alio exiſtentiam habet. Materiale, quod ſemper ſenſibus ſubijcitur. Immateriale, quod eſſe ſpirituale habet. Senſibile, quod in ſenſu exiſtit. Intellectuale, quod in intellectu exiſtit, Perfectum, integrum ac totũ. Imperfectum, quod eſt pars. Infinitum, indefinibile. Finitum, definibile. Abſolutum, quod

Ariſtot.

Geraſi.

Ὥραίσι μέρεσ ἐνιαυτῶ τὸ τέταρτον. Ἔαρ ἐσὶ χρόνος ἐν ᾧ τὸ ὑγρὸν ὑπκρατεῖ. Θέρος, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν ὑπκρατεῖ. Φθινόπωρον ἐν ᾧ τὸ ξηρὸν ὑπκρατεῖ. Χειμὼν ἐν ᾧ τὸ ψυχρὸν κυριεύει. Δαμασκίω. β. πίσεως κ β. Τροπήσι τῦ χρόνου μεταβολή. Ἐαρινὴ τροπήσιν ἡ ἐκ τῆς μέσης ἀνατολῆς τῦ ἡλίου σωισαμένη δύκρασις, αἵματος. αὐξητικὴ, θερμὴ καὶ ὑγρὰ, διατείνουσα ἀπὸ Μαρτίου κ α. μέχρις Ἰουνίου κ δ. Θερινὴ, ἡ ἐκ τῆς τῦ ἡλίου ἀνατολῆς ὅτι τὰ βορειότερα μέρη ὑψουμένη φερομένη τῷ τε ἔαρι καὶ τῷ μεσοπώρῳ μεσιτεύουσα. Θερμὴ καὶ ξηρὰ, τῆς ξανθῆς χολῆς αὐξητικὴ, διατείνουσα ἀπὸ Ἰουνίου κ δ. μέχρι σεπτεμβρίου κ ε. Μεσοπωρινὴ, ἡ εἰς τὸν μέσον ἀνατολὸν τῦ ἡλίου ἐπάνοδος, μέσως πῶς ἔχουσα ψύξεώς τε καὶ θέρμης, ξηρότητος καὶ ὑγρότητος μέλαινας χολῆς αὐξητικὴ. ἀπὸ Σεπτεμβρίου κ ε. Μέχρι δικεμβρίου κ ε. διατείνουσα. Χειμερινὴ, ἡ τῦ ἡλίου ὅτι τὸν σμικρότερον καὶ χθαμαλώτερον ἢ τὸν μεσημβρινὸν ἀνατολὸν κατάβασις, ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ, φλέγματος αὐξητικὴ ἀπὸ δικεμβρίου κ ε. μέχρι κ α. Μαρτίου διατείνουσα. Ἰσημερινὴ τροπήσιν ἡ δώδεκα ὡρῶν τὸν τε ἡμέραν καὶ τὸν νύκτα ἔχουσα.

Δαμασ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κς.

Περὶ τοῦ Ὄντος.

Ὂν μὲν οὐδέσι τὸ κτώμενον εἶναι· καθ' αὑτὸ ἢ διέτερου ὑφισάμενον. Ἀεισ. ε. Μεταφ. ζ. Ὂν Καθ' αὑτόσι τὸ ἐν ἑτέρῳ μὴ ἔχον τὸ εἶναι. Ὂν κατὰ συμβεβικὸς, τὸ ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὸ εἶναι. Ὂν δυνάμει, τὸ εἰς ἐντελέχειαν προσβῆναι δυνάμενον. Ὂν ἐντελεχείᾳ, τὸ ὂν ἐνεργείᾳ. Γερασ. περὶ ὄντος. Πραγματικὸν, τὸ χωρὶς ἐργασίας τῦ νοὸς τὸ εἶναι ἔχον. Διανοίας, τὸ διὰ τῆς ἐργασίας τῦ νοὸς ἐνυπάρχον. Φυσικὸν, τὸ ἐκ μέρους τῆς φύσεως ὑπάρχον. Τεχνικὸν, τὸ διὰ τῆς τέχνης ἱσάμενον. Οὐσιῶδες, τὸ καθ' αὑτὸ σωισάμενον καὶ μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύσασιν, αὐτὸ δὲ τυγχάνον τῷ ἑτέρων συσατικὸν. Ἐπουσιῶδες, τὸ ἐν ἑτέρῳ τὸν ὕπαρξιν κτώμενον. Ὑλικὸν τὸ ἀεὶ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτον. Ἄϋλον, τὸ πνευματικὸν εἶναι ἔχον. Αἰσθητὸν, τὸ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔχον τὸ εἶναι. Νοητὸν τὸ ἐν τῷ νοὶ ὑφισάμενον. Τέλειον, τὸ ἄρτιον καὶ ὅλον. Ἀτελὲς, τὸ ὂν μέρος. Ἄπειρον, τὸ ἀόριστον. Πεπερασμένον, τὸ ὡρισμένον. Ἄπολυτον,

Γερασ.

quod ad alterũ non refertur. Relatiuum, quod ad aliud fertur. Necessarium, quod non potest aliter sè habere. Contingens, quod potest aliquando sic, & aliquando aliter sè habere. Impossibile, quod fieri non potest.

CAPVT XXVII.

De Toto ac Partibus.

Aristot. TOtum ac Partes sic describuntur. Arist. 5. Metaph. 26. Totũ est cuius nulla pars abest eorum de quibus dicitur totũ naturaliter, & quod continet vnum & Contenta ita vt vnũ quid sint ea. Vniuersum est quorum positio non facit diferentiã. Totum est quorum positio facit diferentiam. Totalitas est, quędam vnitas. Ex eodem 25. Partes sunt inquas aliquid diuiditur, vel a quib. componitur totum. Membra sunt quę ratione declarant vnũquodque.

Gerasi. Geras. de Toto. Totalitas est, quæ in se sine carentia habet totũ & non in parte. Totum est, quod maius parte; & in partes diuisum, Partes sunt, in quas totũ distribuitur, Totũ substantiale est, quod ex partib. substantialib. cõponitur a quib. vna substantia & natura deducitur. Naturale, quod ex materia & forma cõponitur. Metaphysicum, quod ex genere & differentia constat. Vniuersale, quod plura vnius naturæ existentia continet. Integrale, quod a partib. quantis constat. Continuũ, cuius partes ad aliquẽ cõmunẽ terminũ congregantur, vt statui Discretum, cuius partes congregationẽ ad cõmunem terminũ non quærunt vt populus vel exercitus. Similare, quod ex partib. similibus deducitur, vt aqua. Dissimilare, quod a partib. diuersorum generum fertur vt humanum corpus. Per accidens, quod a diuersis naturis congregatur. vt animal in album & nigrum.

CAPVT XXVIII.

De vniuersali, Particulari, Indiuiduoque.

Aristot. VNiuersale habet particularia, particularia autem sunt indiuidua, quæ omnia sic describuntur. Arist. 7. Metaph. tex. 45. Vniuersale est quod per se potest esse in pluribus. 1. post 1.

Vniuer-

τὸ πρὸς ἕτερον μὴ φερόμενον. Σχετικὸν, τὸ πρὸς ἄλλον ἀγόμενον. Ἀναγκαῖον, τὸ μὴ δυνάμενον ἄλλως ἔχειν. Ἐνδεχόμενον, τὸ δυνάμενον ποτὲ μὲν οὕτως ποτὲ δ' ἄλλως ἔχειν. Ἀδύνατον, τὸ μὴ γένεσθαι δυνάμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ.

Περὶ ὅλου καὶ Μερῶν.

ΤΟ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὰ Μέρη οὐ πᾶσι περιγράφονται. Ἀεισ. ε. Μεταφ. κ ς. Ὅλον ἐστὶν οὗ μηθὲν ἄπεστι μέρος ἐξ ὧν λέγεται τὸ ὅλον φύσει, καὶ τὸ περιέχον ἓν καὶ τὰ περιεχόμενα, ὥστε ἕν τι εἶναι ἑκάτερα. Πᾶν ἐστιν ὧν ἡ θέσις μὴ ποιεῖ διαφοράν. Ὁλότης ἐστὶν ὧν ἡ θέσις ποιεῖ διαφοράν. Ὁλότης ἐστὶν ἑνότης τις. ἐκ τοῦ αὐτοῦ κε. Μέρη ἐστὶν εἰς ἃ διαιρεῖται. ἢ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὅλον. Μορίαἐστὶ τὰ ἐν τῷ λόγῳ δηλοῦντα ἕκαστον. Γερασ. περὶ ὅλου. Ὁλότης ἐστὶν ἡ ἐν ἑαυτῇ ἀπελλειπῶς ἔχουσα τὸ ὅλον καὶ μὴ ἐν μέρει. Ὅλον ἐστὶ τὸ μεῖζον τοῦ μέρους καὶ εἰς μέρη διαιρούμενον. Μέρη εἰσὶν εἰς ἃ τὸ ὅλον διαιρεῖται. Ὅλον. Οὐσιῶδες ἐστὶ τὸ ἐκ μερῶν οὐσιωδῶν συνιστάμενον, ἐξ ὧν μία οὐσία καὶ φύσις συνάγεται. Φυσικὸν τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συνιστάμενον. Μεταφυσικὸν, τὸ ἐκ γένους καὶ διαφορᾶς συνιστάμενον. Καθόλου, τὸ πολλὰ μιᾶς φύσεως ὄντα περιέχον. Ὁλόκληρον, τὸ ἐκ μερῶν ποσῶν συναγόμενον. Συνεχὲς, οὗ τὰ μέρη πρὸς πνὰ κοινὸν ὅρον συνάπτουσι οἷον ὁ Ἀνδριὰς. Διωρισμένον οὗ τὰ μέρη συνάθροισιν πρόσκοινον ὅρον οὐκ ὑπιζητεῖ ὡς λαὸς, ἢ στρατός. Ὁμοιομερὲς, τὸ ἐκ μερῶν τῷ αὐτῷ ὁμοίωσιν ἐχόντων συνιστάμενον. ὡς τὸ ὕδωρ. Ἀνομοιομερὲς, τὸ ἐκ μερῶν ἑτερογλυῶν φερόμενον. οἷον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Κατὰ συμβεβηκὸς, τὸ ἐκ διαφόρων φύσεων συναγόμενον. οἷον τὸ ζῶον εἰς λευκὸν καὶ μέλαν.

Ἀεισ.

Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ.

Περὶ Καθόλου Μερικοῦ καὶ Ἀτόμου.

ΤΟ μὲν οὖν καθόλου κέκτηται μερικὰ, τὰ δὲ μερικὰ εἰσὶν ἄτομα, ἃ πάντα οὕτω σι διαγράφεται. Ἀεισ. ζ. Μεταφ. χωρ. μ ε. Καθόλου ἐστὶ τὸ καθ' αὐτὸ ἐνδεχόμενον εἶναι ἐν πολλοῖς. α. Τσιρ. α.

Ἀεισ.

Vniuersale est vnum & idē existens in pluribus & non æquiuocè.
Geras. 8. Vniuersale est quod de pluribus dici natum est Geras. De Vniu. Vniuersale Complexum, propositio vniuersalis per sè nota: vt homo est animal. Incomplexum, Vox quędam vniuersalis quæ significat aliquid multis commune. Causale, quod plures & infinitos effectus producere potest vt Deus. Significatiuum, quod multa significat, vt homo, omnes homines. Distributiuū, vniuersale signum. vt nullus omnis. Existentię, res quæ a particularibus abstractum, & per se sine ipsis existens, vt ideę Platonis. Prędicationis, natura quędam cōmunis quę de pluribus prędicari potest. Potentiale, Natura quæ per successionem in pluribus esse potest. Actuale, quod potest esse in pluribus & prędicari de pluribus. Formale, ipsa vniuersalitas, iuxta quam natura abstracta per actionē intellectus comparata ad particularia, de illis prędicàtur. Particulare est, quod de sè tantum prędicatur. vt Petrus. Porphyr. In-
Porph. trod. 35. Indiuiduum est quod in sè quidē non diuisū ab omni alio est, diuisum. Indiuiduū Vagum est quod de vno solo indeterminatè prędicatur, vt quiddam homo. In diu. Non vagum est quod de vno determinate dicitur. vt Socrates.

CAPVT XXIX.

De Vno, & vnitate.

Aristot. ENS & vniuersale vnum est & vnitatem habet, ambo autem sic describuntur. Arist. 5. Metaph. 6. Vnū est vniuersale, eorum quæ non habent diuisionem vt non habent, vel quorum ratio quæ quid sit dicit, est indiuisibilis ad aliam, quæ declarat quid sit res. Vnum Numericum est, quorum materia vna. Vnum specificum, quorū ratio vna. Vnum genericum quorum est idē modus prędicationis. Vnum analogum quorū vnum sè habet ad alterum Vnum Quantitatiuum quod vt quantum est indiuisibile. Geras. de vno. Vnum est quod in se indiuisibile est, ab omni vero alio diuisibile. Vnitas est negatio diuisionis. Vnitas generica, quā species ad genus habent. Specifica, quam indiuidua ad speciem habent. Materialis, quam vnumq. quodq; indiuiduorum in se habet.

Καθόλου ὅτι τὸ ἓν καὶ ταυτὸν ἐν πολλοῖς ὂν καὶ μὴ ὁμωνύμως. Κεφ. Καθόλου ὅτι τὸ κατὰ πολλῶν λέγεσθαι γεγυμνασμένον. Γερασ. Γερασ. περὶ Καθόλ. μετὰ συμπλοκῆς, πρότασις καθόλου καθ' αὐτὸ γνωστὴ οἷον ἄνθρωπος ὢν ὅτι ζῶον. Ἄνευ συμπλοκῆς, φωνὴ πᾶς καθόλου σημαίνουσά τι τοῖς πολλοῖς κοινὸν. Κατ' αἰτίαν, τὸ πολλὰ καὶ ἄπειρα ἀποτελέσματα ἐκφέρειν δυνάμενον. ὡς ὁ θεός. Κατὰ σημασίαν, τὸ πολλὰ σημαῖνον, οἷον ὁ ἄνθρωπος τοὺς πάντας ἀνθρώπους. Κατὰ ἀπόδοσιν, τὸ καθόλου σημεῖον. οἷον οὐδεὶς πᾶς. Κατὰ ὕπαρξιν, τὸ ἐκ τῶν μερικῶν ἀφαιρεθὲν πρᾶγμα καὶ καθ' αὐτὸ ἄνευ ἐκείνων ἱσάμενον ὡς αἱ τῶν πλάτωνος ἰδέαι. Κατὰ κατηγορίαν, φύσις τις κοινὴ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι δυναμένη. Δυνάμει, φύσις κατὰ ὑποδοχὴν ἐν πολλοῖς εἶναι δυναμένη. Ἐνεργείᾳ, τὸ ἐνδεχόμενον εἶναι ἐν πολλοῖς καὶ λέγεσθαι κατὰ πολλῶν. Χαρακτηριστικὸν ἡ αὐτὴ καθολικότης καθ' ἣν ἀφαιρεθεῖσα διέργασίας τῷ νοῦς φύσιν πάντων τῶν μερικῶν συγκεινομένη πρὸς τὰ μερικὰ κατ' ἐκείνων κατηγορεῖται. Μερικὸν τὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον κατηγορούμενον. οἷον ὁ πέτρος Πορφυρ. Εἰσαγ. γ. Ἄτομόν ὅτι τὸ ἐν ἑαυτῷ μὴ τεμνόμενον, ἐκ παντὸς ἑτέρου ὅτι διαιρετόν. Ἄτομον Διαβατικόν ὅτι τὸ καθ' ἑνὸς μόνου ἀδιαιρέτως κατηγορούμενον οἷον ὁ τις ἄνθρωπος. Ἄτομον Ἀδιάβατον ὅτι τὸ καθ' ἑνὸς διαιρεμένως λεγόμενον ὡς Σωκράτης. Πορφυ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ.

Περὶ Ἑνὸς καὶ Ἑνότητος.

Τὸ ὂν καὶ τὸ Καθόλου ἓν ὅτι καὶ Ἑνότητα κέκτηται. ἀμφότερα δὲ οὕτω γράφεται. Ἀριστ. ε. Μεταφ. 5. Ἓν ὅτι καθόλου, ὅσα μὴ ἔχει διαίρεσιν, ἢ μὴ ἔχει. ἢ ὅσων ὁ λόγος ὁ τοῦ τί εἶναι λέγων ὅτι ἀδιαίρετος πρὸς ἄλλον τὸν δηλοῦντα τὸ τί εἶναι τὸ πρᾶγμα. Ἓν κατὰ ἀριθμὸν, ὧν ἡ ὕλη μία Ἓν κατὰ τὸ εἶδος, ὧν ὁ λόγος εἷς. Ἓν κατὰ τὸ γένος, ὧν τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς κατηγορίας. Ἓν κατὰ ἀναλογίαν ὅσα ἔχει ὡς ἄλλο πρὸς ἄλλο. Ἓν κατὰ ποσὸν, τὸ ἢ ποσὸν ἀδιαίρετον. Γερασ. περὶ ἑνὸς. Ἓν ὅτι τὸ πρὸς ἑαυτὸ ἀδιαίρετον, γλυκὺ ὅτι, ᾗ τοιοῦτον ἀδιαίρετον. Ἑνότης ὅτιν ἄρνησις διαιρέσεως. Ἑνότης ἐκ παντὸς δὲ ἑτέρου πρὸς τὸ γένος ἔχει. Εἰδική, ᾗ τὰ ἄτομα πρὸς τὸ εἶδος κέκτηται. Γενικὴ, ᾗ ἕκαστον τῶν ἀτόμων ἐν ἑαυτῷ ἔχει. Ἀριστ. Γερασ.

CAPVT XXX.

De Predicabilibus & Predicamento.

Geraſi. PRedicabile & Prædicamentum ſic definiuntur, Geraſim. de Prædicab. Prædicabile eſt quod in pluribus poteſt eſſe, & de pluribus prædicari poteſt, Prædicabilia ſunt Porphirij quinq, voces Genus, Species. Differentia, proprium & accidens. Ariſt. 1. Top. 5. Genus eſt, quod de pluribus & differentibus ſpecie in quid

Ariſtot. Porphy. prædicatur. Porphy. introd. 2. Genus eſt, cui ſubijcitur ſpecies. 3. Gegnus Generaliſſimum eſt quo non poteſt eſſe aliud ſuperius genus, & quod cũ ſit genus non poteſt eſſe ſpecies. Genus ſubalternũ eſt quod ſpecies & genus eſſe poteſt. Species eſt quę collocatur ſub genere, vel quod de pluribus differentib. numero in quid prædicatur. Species ſpecialiſſima eſt qua nõ poteſt eſſe alia inferior ſpecies, vel quod cum ſit ſpecies, non poteſt eſſe genus. Species ſubalterna eſt quæ ſpecies & genus eſſe poteſt. Eiuſdem ex 4. Differentia eſt id quod naturalem vim habet ſeparandi ea quæ ſub eodem genere collocantur, vel quod de pluribus differentib. in quale quid predicatur, vel quod ad eſſentiam & quidditatem confert, quodque eſt rei pars. Diff. generica eſt quę conſtituit genus. Specifica, quæ ſpeciẽ conducit. Diuiſiua, quæ genus in ſpecies diuidit.

Ariſtot. Conſtitutiua, quę ſpeciẽ conſtituit. Ariſ. 1. Top. 5. Propriũ eſt quod non ſignificat quid ſit res, ſed ſoli conuenit, & cum reciprocatur, vt homini eſſe Grammaticũ. Accidens eſt quod nec definitio, nec propriũ, nec genus eſt, ineſt autem rei, & quod cuivis rei vni & eidem

Porph. poteſt ineſſe & non ineſſe. Porphyr. 6. introd. Propriũ eſt quod Soli & omni & ſemper conuenit. Accidens eſt quod contingit eidem

Geraſi. ineſſe & non ineſſe. Geraſ. de Prædic. Prædicamentum eſt recta ordinatio generum & ſpecierum à Generaliſſimo genere vſque ad ſpecialiſſimam ſpeciem. Amm. Categ. Prædicamentum eſt di-

Ammo. Sympli. ſpoſitio vel ordo predicabilium iuxta quem ſuperiora de inferioribus prædicantur. Sympl. Pred. Prædicamentum dicitur quia de re dicitur, res vero prædicabile dicitur.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ.

Περὶ Κατηγορουμένων καὶ Κατηγορίας.

ΤΟ κατηγορούμενον καὶ ἡ κατηγορία οὕτως ὁρίζονται. Γερασ. περὶ Κατηγ. Κατηγορούμενόν ἐστι τὸ ἐν πολλοῖς ἐνδεχόμενον εἶναι, καὶ κατὰ πολλῶν κατηγορεῖσθαι δυνάμενον. Κατηγορούμενα εἰσὶν αἱ τῦ πορφυρίου πέντε φωναὶ, Γένος, Εἶδος. Διαφορὰ, ἴδιον καὶ Συμβεβηκὸς. Ἀριστ. α. Τοπικ. ε. Γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. Πορφυρ. Εἰσαγ. β. Γένος ἐστὶν ᾧ ὑποτάσσεται τὸ εἶδος, γ΄ Γένος γνησιώτατόν ἐστι ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος. καὶ ὃ γένος ὂν οὐκ ἄν εἴη εἶδος. Γένος ὑπάλληλόν ἐστι τὸ εἶδος καὶ γένος εἶναι δυνάμενον. Εἶδός ἐστι τὸ ὑπὸ τὸ ὑποδοθὲν γένος. ἢ τὸ τατόμενον ὑπὸ τὸ γένος. ἢ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. Εἶδος εἰδικώτατόν ἐστι μεθ' ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ὑποβεβηκὸς εἶδος. ἢ ὃ εἶδος ὄν, οὐκ ἔστι γένος. Εἶδος ὑπάλληλόν ἐστι τὸ εἶδος καὶ γένος εἶναι δυνάμενον. Ἐκ τῦ αὐτῦ δ. Διαφορά ἐστι τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ἢ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστι κατηγορούμενον. ἢ ὅπερ εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται, καὶ εἰς τὸ τί ἐστιν εἶναι, καὶ ὅ τε πράγματός ἐστι μέρος. Διαφορὰ γνησίως ἐστὶν, ἡ τὸ γένος σωτηθεμένη. Εἰδική, ἡ τὸ εἶδος σωαγομένη. Διαιρετικὴ ἡ τὸ γένος εἰς εἴδη διαιρέσα. Συσταπκὴ ἡ τὸ εἶδος σωιστάμένη. Ἀριστ. α. τοπ. ε. Ἴδιόν ἐστιν, ὃ μὴ δηλοῖ μὲν τὸ τί ἐστιν εἶναι, μόνῳ δὲ ὑπάρχει, καὶ ἀντικατηγορεῖται τε πράγματος, οἷον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γραμματικῆς εἶναι δεκτικόν. Συμβεβηκός ἐστιν ὃ μήτε ὅρος, μήτε ἴδιον, μήτε γένος ἐστὶ ὑπάρχει δὲ τῷ πράγματι. καὶ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ὁτῳοῦν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καὶ μὴ ὑπάρχειν. Πορφυρ. ε. Εἰσαγ. Ἴδιόν ἐστιν ὃ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ συνδιέβραμηκε. Συμβεβηκός ἐστιν ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. Γερασ. περὶ Κατηγ. Κατηγορία ἐστὶν διάθεσις τῆς ὑπὸ τὸ γνησιωτάτου γένους ἕως τῦ εἰδικωτάτου γενῶν τε καὶ εἰδῶν. Ἀμμων. κατηγορ. Κατηγορία ἐστὶ διάθεσις ἢ τάξις τῆς κατηγορημάτων καθ' ὧν τὰ ἀνωτέρω τῆς ὑφ' αὐτὰ κατηγορεῖται ἐν τῷ ὁποῖόν τι εἶναι. Συμπλ. Κατηγορ. Κατηγορία λέγεται ὡς κατὰ τὸ πράγματος ἀγορευομένη. τὸ δὲ πράγμα κατηγόρημα λέγεται.

Γερασ. Ἀριστ. Πορφ. Πορφ. Γερασ. Ἀμμων. Συμπ.

CAPVT XXXI.

De Substantia.

Aristot. SVbstantia multipliciter describitur. Arist. 5. Metaph. 8. Substantia est quod de subiecto non dicitur sed de illa omnia, vel
Damas. id quod sit causa essendi. Damasc. Logica 39. Substantia est res per se existens, non indigens altero ad consistentiam. Aristot. Ca-
Aristot. tegum. 5 Substantia prima est quæ principaliter & primò & maximè dicitur, quę neque de subiecto aliquo dicitur, neque in subiecto aliquo est, sed per sè existit. Secundę substantiæ sunt genera & species, in quibus primæ substantiæ. Gerasim de substant.
Gerasi. Substantia communis est definitio rei. Particularis, ratio non cognoscens in se totius substantialis existentiam. Materialis, quę & physica, est ea quæ a materia & forma constat. Immaterialis, separata ab omni materia. Metaphysica, quæ a genere & differentia constat.

CAPVT XXXII.

De Sequentibus Substantiam.

Damas. SEquentia substantia sunt. Hypostasis, Persona, & similia. Damasc log. 41. Forma est a substantialibus differentijs formata & specificata substantia. Hypostasis est simplex rei existentia, vel substantia actu existens, & substentans accidentibus. Persona est, quæ per proprias operationes & proprietates manifestã & circumterminatã ab his quæ vnius naturæ cum ipsa tribuit nobis expressionem. Enypostaton est quod per se non existit sed in indiuiduis vt species. Anypostaton est quod non in se ipso habet esse sed in altero habet existentiam, vt accidens. Hypostasis est substantia cum accidentibus, & Homousia, Homogenea & Homogenita & conformata sunt, omnia quę sub eadem specie sunt. Geras. de
Gerasi. sub. Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia, ac incommunicabilis existentia. Eterusion est quod est alterius substantiæ & tota-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ.

Περὶ Οὐσίας.

Ἡ Οὐσία πολυπλασίως θεωρᾶται. Ἀρ. ε. Μεταφ. η. Οὐσία ἐστὶ τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένου λεγόμενον ἀλλὰ κατὰ ταύτης τὰ ἄλλα. ἢ ὃ ἂν ᾖ αἴτιον τοῦ εἶναι. Δαμασκιν. λογικ. λθ. Οὐσία ἐστὶ πρᾶγμα αὐθύπαρκτον μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν. Ἀρ. Κατηγ. ε. Οὐσία πρώτη ἐστίν, ἡ κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχουσα. Δευτέραι οὐσίαι εἰσὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἐν αἷς αἱ πρώτως οὐσίαι. Γερασ. περὶ οὐσίας. Οὐσία κοινή ἐστιν ὁ τοῦ πράγματος ὁρισμός. Μερική ἐστι λόγος μὴ γνωρίζων ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ παντὸς οὐσιώδους ὕπαρξιν. Ὑλική, ἡ καὶ φυσική ἐστιν, ἡ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκειμένη. Ἄϋλος, ἡ κεχωρισμένη πάσης ὕλης. Μεταφυσική, ἡ ἐκ γένους καὶ διαφορᾶς συνεσταμένη. Ἀρ. / Δαμα. / Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ.

Περὶ τῶν Ἑπομένων τῇ Οὐσίᾳ.

Τὰ τῇ οὐσίᾳ ἑπόμενά εἰσιν Ὑπόστασις, πρόσωπον καὶ τὰ ὅμοια. Δαμασκιν. Λογ. μα. Μορφή ἐστιν ἡ ὑπὸ τῶν οὐσιωδῶν διαφορῶν μορφωθεῖσα καὶ εἰδοποιηθεῖσα οὐσία. Ὑπόστασίς ἐστιν ἡ ἁπλῶς τοῦ πράγματος ὕπαρξις. ἢ οὐσία ἐνεργείᾳ ὑφισταμένη καὶ τὰ συμβεβηκότα περιλαβοῦσα. Πρόσωπόν ἐστιν ὅπερ διακρίνει τῶν οἰκείων ἐνεργημάτων ἰδιωμάτων ἀρρήδηλον καὶ περιωρισμένῳ τρόπῳ ὁμοφυῶν αὐτῷ παρέχεται ἡμῖν τὴν ἐμφάνειαν. Ἐνυπόστατόν ἐστι τὸ καθ' αὐτὸ οὐχ ὑφίσταται ἀλλ' ἐν τοῖς ἀτόμοις ὡς τὸ εἶδος. Ἀνυπόστατόν ἐστι τὸ μὴ ἐν ἑαυτῷ ἔχον τὸ εἶναι ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὴν ὕπαρξιν, ὡς τὸ συμβεβηκός. Ὑπόστασίς ἐστιν οὐσία μετὰ συμβεβηκότων. ὁμοούσια, καὶ ὁμοχρὼ καὶ ὁμοφυῆ καὶ Σύμμορφα εἰσὶ ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος πέφυκε. Γερασ. περὶ οὐσίας. Πρόσωπόν ἐστι λογικῆς φύσεως ἄτομος οὐσία, καὶ ἀκοινώνητος ὕπαρξις. Ἑτερούσιόν ἐστι τὸ ἑτέρας οὐσίας ὑπάρχον καὶ πεν-

& totaliter aliorum. Existentia est ipsum esse rei, quatenus est extra suas causas. Subsistens est quod per se habet existentiam, nul-
Barin. lique cõmunicat. Per se subsistens est, quod a se habet esse. Barin. Dict. Consubstantiale est quod eiusdẽ naturæ est, vel quod eiusdẽ naturæ & actionis indifferenter est. Diuersum est quod omni modo alteri non è simile. Compersonale est, quod vnã & eandem personam cum alio constituit, vt anima & corpus in homine.

CAPVT XXXIII.

De Accidente.

Porph. ACcidens sic describitur. Porphy. 5. Introd. Accidens est quod potest adesse & abesse præter subiecti corruptionẽ. Acc. Separabile est quod separatur a subiecto. Inseparabile quod non po-
Damas. test à subiecto secundum rem separari. Damasc. leg. 4. Accidens est quod non potest in se esse, sed in substantia autem respicitur.

CAPVT XXXIV.

De Quautitate.

Aristot. QVantum & Quantitas sic describuntur Aristr 5. Metaphys. Quantum est, quod in insita diuisibile, quorũ vtrumq; aut singula vnũ quid, & quod quid apta sunt esse. Multitudo est quãtũ numerabile. Magnitudo est quantum mensurabile. Longitudo est quæ ad vnum continuum est diuisibilis. Latitudo est continuum ad duo diuisum. Ptofunditas est, continuum ad tria diuisum. Numerus est multitudo finita. Linea, longitudo finita. Superficies, latitudo finita. Corpus, profũditas finita. Quantũ per sè est quod per sè extenditur. Quorũ per accidens est quod per aliud extenditur. Categ. 6. Continuum est, quod ex partibus positionem inuicem inter sè habentibus constat. Discretum est quod ex partibus positionem inuicem inter sè non habentibus constat. Tertiò Physicor. 4. & 6. Finitum, quod terminis definitis conti-

καὶ παντελῶς ἀλλότριον. Ὑπαρξίζῃσιν αὐτὸ τὸ εἶναι τῷ πράγματος καθὸ ἔξω τῶν ἰδίων αἰτιῶν πέφυκε. Ὑφισάμενον ἐστὶ τὸ καθ' αὑτὸ ἔχον τινὶ ὕπαρξιν, οὐδέπῃ δὲ κοινωνοῦν. Αὐθυπαρκτίζῃσι τὸ ἀφ' ἑαυτῷ ἔχον τὸ εἶναι. Βαρίν. Λεξ. ὁμουσιόνζῃσι τὸ τῆς αὐτῆς φύσεως ὄν. ἢ τὸ τῆς αὐτῆς Βαρίν.
οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἀδιαλλάκτως ὑπάρχον. Ἑτερουσιόνζῃσι τὸ κατὰ πάντα τρόπον τῷ ἑτέρου ἀνόμοιον. Ὁμοῦποστόν ἐστι τὸ εἰς μίαν καὶ τινὶ αὐτινὶ ὑπόστασιν ἄλλῳ συμπεπλεγμένον. οἷον ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

ΚΑΙΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ.

Περὶ Συμβεβηκότος.

ΤΟ Συμβεβηκὸς οὕτωσὶ ἐγράφεται Πορφυρ. Εἰσαγ. ε. Συμβεβη- Πορφ.
κός ἐστιν ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. Συμβεβηκὸς χωριστὸν ἐστι τὸ χωριζόμενον τοῦ ὑποκειμένου. Ἀχώριστόν ἐστι τὸ μὴ δυνάμενον τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τὸ πρᾶγμα χωρισθῆναι. Δαμασκιν. Λογ. δ. Συμβεβηκός ἐστι τὸ μὴ δυνάμενον ἐν ἑαυ- Δαμα.
τῷ εἶναι, ἐν δὲ τῇ οὐσίᾳ θεωρούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ.

Περὶ Ποσότητος.

ΤΟ ποσὸν καὶ ἡ ποσότης οὕτωσὶ ἐγράφοντο. Ἀριστ. ε. Μεταφ. ι γ. Ἀριστ.
Ποσόν ἐστι τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπαρχόντα ὧν ἑκάτερον ἢ ἕκαστον ἔστι καὶ τὸ δέπω πέφυκεν εἶναι. Πλῆθός ἐστι ποσὸν ἀριθμητόν. Μέγεθος ἐστὶ ποσὸν μετρητόν. Μῆκος ἐστὶ τὸ ὑφ' ἓν συνεχὲς διαιρετόν. Πλάτος ἐστὶ τὸ δὴ δύο συνεχὲς διαιρετόν. Βάθος ἐστὶ τὸ δὴ τρία συνεχὲς διαιρετόν. Ἀριθμός ἐστι πλῆθος πεπερασμένον Γραμμὴ, μῆκος πεπερασμένον. Ἐπιφάνεια πλάτος πεπερασμένον Σῶμα Βάθος πεπερασμένον. Ποσὸν καθ' αὑτό ἐστι, τὸ καθ' αὑτὸ ἐκτεινόμενον. Ποσὸν κατὰ συμβεβηκός ἐστι τὸ ἑτέρου παρεκτεινόμενον. Συνεχὲς, τῷ ἕξθεσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα ἐν αὐτοῖς μορίων. Διωρισμένον, τῷ μὴ ἕξθεσις ἐχόντων μορίων πρὸς ἄλληλα. γ. φυσ. δ. ϛ. Πεπερασμένον, τὸ ὁρισοῖς περιεχόμενον

continetur. 3. Phy. 6. Infinitum eſt cuius aliquid ſemper accipere eſt extra. Damaſc. log. 49. Quantitas eſt congregatio vnitatum.

Damaſ. Vnitas eſt principium quantitatis. Continua quanta ſunt quorum particulę ad aliquē communē terminū copulantur. Diſcreta, quorum particulæ ad aliquem communem terminum nō copulantur. Interminatum, quod ſupereeceſſu quodam ſuper excellit omnem menſuram, & omnem numerum. Determinatum, quod poteſt

Geraſi. menſurari vel numerari. Geraſ. de Quant. Quantitas eſt extenſio ſubſtantiæ. Quantitas magnitudinis vel molis eſt, in cauſa corporali & in partibus eius exiſtens extenſio. Quant. Virtualis eſt perfectio cuiuſcunq; rei ſubſtantialis ſecundum quam magna vel parua dicitur ordine. vt Angelus eſt maior homine, & ille Leone. Linea, extenſio ſecundum longitudinem. Superficies, extenſio ſecūpum longitudinem & latitudinem. Corpus extenſio ſecundū longitudinem, latitudinem, ac profunditatem. Locus, extenſio extrinſeca corporis continentis ſuperficiei. Tempus, extenſio motus ſolaris. Numerus, congregatio vnitatum. Oratio, extenſio dictionum compoſitionis. Continens, quod partes congregat ac perficit. Punctum, ſignum ſine partibus ac dimenſionibus.

C A P V T XXXV.

De Qualitate.

Ariſt. QValitas, & quale ſic definiuntur. Ariſt. 8. Categ, Qualitas eſt ex qua aliqui dicuntur eſſe quales. Habitus eſt diuturnior & permanentior qualitas. Diſpoſitio, facile mobilis & non diuturna qualitas, citò vero mutata. Naturalis potentia eſt, qualitas qua ſubiectum poteſt aliquid pati vel non pati. Naturalis impotentia eſt qualitas quo aliquis difficilimè agere vel pati dicitur. Paſſibilis qualitas eſt quæ eſt nata cauſare paſſionem in ſenſu: vt calor & frigiditas. Paſſio eſt qualitas facile mobilis & citò tranſiēs, vt rubor. Figura eſt inanimatorum ſimilitudo. Forma eſt animatorum aſſimilatio. 5. Metaph. 14. Quale eſt differentia ſubſtantiæ.

ὅροις. γ. φυσ. 5. Ἄπειρόν ἐστιν οὗ ἀεὶ τι λάβειν ἔξω ἐστί. Δαμα- Δαμα.
σκιω. λογ. μθ. ποσότης ἐστὶ σωρεία μονάδων; Μονάς, ἐστιν ἀρχὴ ποσότητος. Συνεχῆ ποσὰ, ὧν τὰ μόρια πέρατα κοινὸν ὅρον συνάπτει. Διωρισμένα, ὧν τὰ μόρια πρόσπτα κοινὸν ὅρον οὐ συνάπτουσι. Ἄόριστον, τὸ ὑπεροχῆπινι ὑπερβάλλον πᾶν μέτρον, καὶ πάντα ἀριθμὸν. Ὡρισμένον, τὸ δυνάμενον μετρεῖσθαι ἢ ἀριθμεῖσθαι. Γερασ. περὶ πο- Γερασ.
σότ. ποσότης ἐστιν ἔκτασις τῆς οὐσίας. ποσότης Μεγέθους ἢ ὄγκους ἐστὶν ἡ ἐν τῇ σωματικῇ αἰτίᾳ καὶ ἐν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς ὑφισάμενη ἔκτασις. ποσότης Δυνάμεως ἐστι τελείωσις παντὸς πράγματος οὐσιώδους καθ' ὃ μέγα ἢ μικρὸν λέγεται κατὰ τὴν τάξιν, οἷον ὁ ἄγγελος μείζων τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δὲ τοῦ λέοντος. Γραμμὴ, ἔκτασις κατὰ μῆκος. Ἐπιφάνεια, ἔκτασις κατὰ μῆκος καὶ πλάτος. Σῶμα ἔκτασις κατὰ μῆκος, πλάτος καὶ βάθος. Τόπος, ἔκτασις ἐξωτερικὴ τῆς τοῦ περιέχοντος σώματος ἐπιφανείας. Χρόνος, ἔκτασις τῆς τοῦ ἡλίου κινήσεως. Ἀριθμός ἐστι Σωρεία μονάδων. Λόγος, ἔκτασις τῆς πρὸς λέξεων σωθέσεως. Περιεκτικὸν, τὸ τὰ μέρη σωάγον καὶ ἀποπληροῦν. Στιγμὴ, σημεῖον ἀμερέστατον καὶ ἀδιάστατον.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν ΛΕ.

Περὶ Ποιότητος.

Ἤτε ποιότης καὶ τὸ ποιὸν οὐσιῶν ὁρίζονται. Ἀρις. Κατηγ. ἡ. ποιό- Ἀρις.
τητες ἐστὶ, καθ' ὃ ποιοί τινες λέγονται. Ἕξις ἐστὶ μόνιμος ποιότης καὶ δυσαπόβλητος. Διαθεσὶς, δυσαπόβλητος καὶ μὴ μόνιμος ποιότης, ταχὺ δὲ μεταβαλλομένη. Φυσικὴ δύναμις ἐστὶ ποιότης, δι' ἧς τὸ ὑποκείμενον ἐνδέχεται πάθειν ἢ μὴ πάθειν. Φυσικὴ ἀδυναμία ἐστὶ ποιότης καθ' ἣν πως δυσχερῶς μεργειν ἢ πάσχειν λέγεται. Παθητικὴ ποιότης ἐστὶν ἡ ἐκ γλυκείας ποιοῦσα πάθος ἐν τῇ αἰσθήσει. ὡς τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν. Πάθος ἐστὶ παθητικὴ ποιότης δυσαπόβλητος καὶ ταχὺ μεταβαλλομένη. ὡς ὠχρότης. Σχήμα ἐστιν ἀψύχων ὁμοίωσις. Μορφὴ ἐστιν ἐμψύχων ὁμοίωσις. ε. Μεταφ. ιδ. ποιόν ἐστιν ἡ διαφορὰ τῆς οὐσίας.

CAPVT XXXVI.

De Relatione.

Aristot. AD aliquid Relatio & Relatiua sic describuntur. Arist. 7. Cat. ad aliquid ea dicuntur quæcunque id quod sunt aliorum es-
Geras. se dicuntur, vel quocunque alio modo ad aliud referuntur. Geras. De Rel. Relatiua sunt quorum esse est vnum ad aliud referri. Relatio Prædicamentalis, cuius solumodo esse est ad aliud referri. Trãscedentalis, relatio quam vnum absolutorum ad aliud absolutum habet. Conuertibilis ex parte duorum extremorum collatio. Non conuertibilis, ex vno extremo, non vero ex altero redditio. Similitudinis, quæ vnam & eandem rationẽ ex parte duorum extremorum habet vt duo alba in se ipsa. Dissimilitudinis, quæ diuersam rationem in vtroque extremo habet. Realis, relatio duorũ extremorum sine omni opere intellectus habens esse. Rationis, relatio duorum extremorũ opere intellectus habens esse. Relatio est vnius extremi ad alterum refferentia. Fundamentum eius est medium quo ad ipsam rem relatio fertur. Subiectum eius, quod denominatur per relationem tale. vt relationis patris ad filium subiectum est homo qui denominatur pater. fundamentum est potentia generandi. relatio vero paternitas.

CAPVT XXXVII.

De Actione.

Athan. ACtionis definitiones sic se habent. Ath. Alex. Def. Actio est naturalis cuiuscunque potentia & motus. Damasc. 2. de fi-
Damas. de 39. Actio est motus efficax, vel motus secundum naturam. Efficax est, quod ex se mouetur. 2. Fid 40. Actio naturalis est de-
Geras. claratiua cuiuscumque substantiæ virtus. Gerasim. de Actione. Actus est vltima agentis operatio qua effectus, vel motus ex hoc. Actus primus est forma informans rei. Actus secundus est operatio ex forma informanti dependens.

Crea-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ λς'.

Περὶ τῆς πρόσπ.

ΠΡὸς τι, σχέσις καὶ σχετικά, οὕτω σημαίνονται. Ἀριστ. Κατηγ. ζ. Πρός τι λέγεται, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται. ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. Γερασ. περὶ σχέσεως. Σχετικά ἐστιν ὧν τὸ εἶναι πέφυκε, τὸ ἐν πρὸς τὸ ἕτερον φέρεσθαι. Σχέσις Κατηγορικὴ, ἧς μόνως τὸ εἶναι πέφυκε τὸ πρὸς ἕτερον φέρεσθαι. Διαβατικήἐστιν ἀναφορὰ ἢ ἐν τῇ ἀπολύτων πρὸς ἕτερον ἀπόλυτον κίκτηται. Ἀντιστρέφουσα, ἡ ἐκ μέρους τῆς δύο ἄκρων μετάδοσις. Μὴ ἀντιστρέφουσα, ἡ ἐξ ἑνὸς τῆς ἄκρων, οὐ μὴν δὲ ἐκ τοῦ ἑτέρου ἀπόδοσις. Ὁμοιότητος ἡ ἔνια καὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκ μέρους τῆς δύο ἄκρων ἔχουσα οἷα ἡ τῆς δύο λευκῶν πρὸς ἑαυτά. Ἀνομοιότητος, ἡ διάφορον λόγον ἐν ἑκατέρῳ τῷ ἄκρῳ ἔχουσα. Πραγματικὴ. ἀναφορὰ δύο ἄκρων χωρὶς πάσης ἐργασίας τῇ νοὸς ὑφισαμένη. Διανοητικὴ, ἀναφορά δύο ἄκρων διὰ ἐργασίας τῇ νοὸς τὸ εἶναι ἔχουσα. Σχέσίς ἐστιν ἡ τοῦ ἑνὸς ἄκρου πρὸς τὸ ἕτερον ἀναφορά. Βάσις αὐτῆς ἐστὶ τὸ μέσον δι' ὃ πρὸς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἡ σχέσις φέρεται. Ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ παρωνυμούμενον διὰ τῆς σχέσεως τῶν. οἷον τῆς σχέσεως τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱὸν ὑποκείμενον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ παρωνυμούμενος πατήρ. Βάσις ἡ δυνάμις τοῦ γεννᾶν. Σχέσις δὲ ἡ πατρότης.

Ἀριστ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ λζ.

Περὶ Ἐνεργείας.

ΟΙ τῆς ἐνεργείας ὁρισμοὶ τοιῶσδε ἔχουσιν. Ἀθανασ. Ἀλεξαν. ὅρος. Ἐνέργειά ἐστιν ἡ φυσικὴ ἑκάστου δυνάμεως καὶ κίνησις. Δαμασκιν. β. Θεολ. λθ. Ἐνέργειά ἐστι κίνησις δραστικὴ, ἢ ἡ κατὰ φύσιν κίνησις. Δραστικόν ἐστι τὸ ἐξ αὑτοῦ κινούμενον. β. Θεολ. μ. Ἐνέργεια φυσική ἐστιν ἡ δηλωτικὴ ἑκάστης οὐσίας δυνάμις. Γερασ. περὶ. Ἐνεργ. Ἐνεργειάζει τὸ ὕσαπερ τοῦ ἐνεργοῦντος ἔργον δι' οὗ τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ κίνησις ἐκ τούτου. Ἐνέργεια φησὶ ἐστὶ τὸ χαρακτηριστικὸν εἶδος τοῦ πράγματος. Διὰ τρά ἐστιν, ἐργασία ἐκ τοῦ χαρακτηριστικοῦ εἴδους ἐξερχομένη.

Ἀθαν. Δαμα. Γερασ.

πραγ-

Creata, quæ ex non proexistenti materia pendet. Generabilis, quæ ex proexistente materia fertur. Substantialis, qua substantia perficitur. Accidentalis, qua accidens dependet. Permanens, quę cum suo proprio effectu in ipso agenti permanet. Transciens, quę ex agenti circa extrinscecum subiectum versans separatum ab agenti profert effectum. Instantanea, quæ iuxta nunc fit. Successiua, quæ per continuationem tempore fit.

CAPVT XXXIII.

De Poteutia.

Gerasi. Aristot. POtentia sic describiter. Geras. de Pot. Potentia est vnde actio procedit. Arist. 9. Metaphys. 5. Potentia libera est quæ positis omnibus ad agendum aptis potest facere & non facere. Potentia naturalis est quæ positis omnibus ad agendum aptis necessario agit. Suid, Dict. Potentia est instrumentum bonum ob actionem electum. Geras. de pot. In potentia est quod ad actum peruenire potest.

Suidæ. Gerasi.

CAPVT XXXIV.

De Passione.

Aristot. PAssio sic definitur. Arist. 5. Metaphy. 21. Passio est qualitas qua alterari aliquid potest Passiones sunt, magnitudines calamitatum tristiumque. Damasc. 2. de Fid. 39. Passio est motus in alio ex alio. vel motus præter naturam. Geras. de Pass. Passio est motus ex actu alterius ad alteram, principium quidem habens in agenti, finem vero in passo. Passibile est quod mutari potest in quod non erat prius. Passio transiens è quod ex agenti in passum fertur. vt comburri ex igne ad aquam. Permanens, quæ ab agentes non separatur. vt scire. Corruptibilis, quæ ad corruptionem ducit subiectum vt combustio. Perfectibilis, quæ ad perfectionem ducit subiectum. vt disciplina. Substantialis, quæ

Damas. Gerasi.

ποιητικὴ, ἡ ἐκ τῆς προϋπαρχούσης ὕλης φερομένη. Γεννητικὴ, ἡ ἐκ προϋπαρχούσης ὕλης ἀγομένη. Οὐσιώδης, δι' ἧς ἡ οὐσία τελεῖται. Ἐπουσιώδης δι' ἧς τὸ συμβεβηκὸς ἐπάγεται. Διαμένουσα, ἡ μετὰ τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα ἐν αὐτῷ τῷ ἐνεργοῦντι διαμένουσα. Διαβαίνουσα, ἡ ἐκ τοῦ ἐνεργοῦντος πρὸς ἐξωτερικὸν ὑποκείμενον καταγινομένη κεχωρισμένον τοῦ ἐνεργοῦντος ἐκ φέρει ἀποτέλεσμα. Ἐν τῷ ἅμα, ἡ κατὰ τὸ νῦν τετελεσμένη. Διαδεκτικὴ, ἡ κατὰ συνέχειαν διὰ χρόνου τετελεσμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ.

Περὶ Δυνάμεως.

Γερασ. Ἡ Δύναμις οὕτως προγράφεται. Γερασ. πρὸ δυνάμ. Δύναμίς ἐστιν ὅθεν ἡ ἐνέργεια πρόεισι. Ἀρισ. θ. Μεταφ. ε. Ἐλευθέρα δύναμις ἐστιν ἡ τεθέντων πάντων τῶν πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἁπτικῶν δύναται ποιῆσαι καὶ μὴ ποιῆσαι. Φυσικὴ δύναμίς ἐστιν ἡ τεθέντων τῶν εἰς ἐνέργειαν ἁπτικῶν ἀναγκαίως ἐνεργοῦσα. Σουΐδα. Λεξ. Δύναμίς ἐστιν ὄργανικον ἀγαθὸν διὰ τὴν ἐνέργειαν αἱρετόν. Γερασ. πρὸ Δυναμ. Δυνάμει ἐστὶ τὸ εἰς ἐνέργειαν προσαχθῆναι δυνάμενον.

Γερασ. Ἀρισ. Σουΐδα. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ.

Περὶ πάθους.

Τὸ πάθος οὕτως ὁρίζεται. Ἀρισ. ε. μεταφ. κ α. πάθος ἐστὶ ποιότης καθ' ἣν ἀλλοιοῦσθαί τι ἐνδέχεται. πάθη εἰσὶ τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν καὶ λυπρῶν. Δαμασκιν. β. πίς. λθ. πάθος ἐστὶ κίνησις ἐν ἑτέρῳ ἐξ ἑτέρου. ἢ κίνησις παρὰ φύσιν. Γερασ. πρὸ πάθους. πάθος ἐστὶ κίνησις ἐξ ἐνεργείας ἑτέρου εἰς ἕτερον τὸ μὲν ἀρχὴν ἔχουσα ἐν τῷ ποιοῦντι, τὸ δὲ τέλος ἐν τῷ πάσχοντι. Παθητόν ἐστι τὸ μεταποιηθῆναι δυνάμενον εἰς ὃ οὐκ ἦν πρότερον. Πάθος διαβατικόν ἐστι τὸ ἐκ τοῦ ἐνεργοῦντος εἰς τὸ πάσχον φερόμενον. ὡς τὸ καίεσθαι ἐκ τοῦ πρὸς εἰς τὸ ὕδωρ. Διαμένον, τὸ μὴ ἐκ τοῦ ἐνεργοῦντος χωριζόμενον. οἷον τὸ ὀπίσασθαι. Φθαρτικὸν. τὸ εἰς φθορὰν ἄγον τὸ ὑποκείμενον ὡς ἡ καῦσις. Τελειοτικὸν, τὸ εἰς τελειότητα φέρον τὸ ὑποκείμενον, ὡς ἡ μάθησις. Οὐσιῶδες,

Ἀρισ. Δαμα. Γερασ.

quæ ad ſubſtantiam ducitur vt ignis in aquam. Accidentalis, quę ad accidens ducitur vt album in nigrum. Succeſſiua, quæ tempore fit. vt nutriri. Inſtantanea, quæ nunc ſine tempore fit. vt generari.

CAPVT XXXX.

De Loco.

Platon. Democ. Leucip. Epicur. Syrian. Demaſ. LOcus plures habet deſcriptiones Plat. def. Locus eſt quod tranſſummit formas. Democr. Leuc. Epic. Locus eſt vacuũ immenſurabile quod poteſt recipere corpora & non recipere. Syriani. Locus eſt interuallum formale potentia ſuperiori præditam, qua corpora ſurſum ac deorſum continet. Damaſc. Locus eſt mẽſura poſitionis eorum quæ poſſunt ſituari. Symplic. Locus eſt ter-

Sympl. Ariſtot. minus naturalis poſitionis corporis partium cum relatione partiũ ad totum vel totius ad partes. Ariſt 4. Phyſ. 4. Locus eſt vltima ſuperficies corporis continentis immobilis primo. Ex eodem cap. 2. Locus communis eſt, qui multa corpora continet vt terra. Locus proprius eſt in quo primò eſt locatum. Surſum eſt, vbi ignis & le-

Prucul. Stoicor. Accad. Philop. uia. Deorſum vbi grauia. Proculi. Locus eſt corpus puriſſimũ immobile, indiuiſibile, imparticipabile materiæ materialiumque corporum receptibile. Stoic. Locus eſt quod tenetur a corpore. Interuallum eſt, quod ex parte tenetur. Acad. & Philop. Locus eſt inter-

Geraſ. uallum æquale mũdo, trina dimenſione præditum, perſe omni corpore priuum, nunquam vero ſine locali corpore repertum: Geraſ. de loco. Vbi eſt eſſe in loco, vel deſcriptio corporis ex loci deſcriptione deducta. Situs eſt, poſitionem aliquam habere in loco, qua res dicitur ſtare, ambulare, ſedereque. Locus definibilis eſt ſimplex præſentia rei ſine poſitione, vel dimenſione partium vt Angelorũ. Locus circumſcriptibilis eſt continentia corporis quanti ſecundum dimenſiones poſitiones quæ partium ac membrorum. vt entiũ corporalium. Locus terrę, ſuperficies aquæ. Aquæ, aeris, aeris, ignis. Ignis, Lunæ. Lunæ, Mercurij. Mercurij, Veneris. Veneris, Solis. Solis, Martis. Martis Iouis. Iouis, Saturni. Saturni, ſtellata ſphæra quæ & prima ſphæra dicitur. Primæ ſphærę, vltimæ ſphæræ. Vltimæ ſphæræ, centrum.

CA-

τὸ εἰς οὐσίαν ἀχθὲν ὡς τὸ πῦρ εἰς ὕδωρ. Ἐπουσιῶδες τὸ εἰς συμβεβηκὸς ἀγόμενον, ὡς τὸ λευκὸν εἰς μέλαν. Διαδεκτικὸν, τὸ δι' ἀέρος τελούμενον, ὡς τὸ τρίφεσθαι. Ἐν τῷ ἅμα, τὸ κατὰ τὸ νῦν ἄνευ χρόνου τελούμενον ὡς τὸ γηρᾶσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ.

Περὶ Τόπου.

Πλάτ. Δημοκρ. Λευκίπ. Ἐπιχ. Συριαν. Δαμασκ. Συμπλικίου. Ἀριστ. δ. φυσ. δ. Κεφ. β. Στοϊκ. Ἀκαδ. Φιλοπ. Γερασ.

Ὁ τόπος πολλὰς ἔχει τὰς περιγραφάς. Πλάτ. ὅρ. Τόπος ἐστὶ τὸ μεταληπτικὸν τῶν εἰδῶν. Δημοκρ. Λευκίπ. Ἐπιχ. Τόπος ἐστὶ, κενὸν ἄμετρον, ἐνδεχόμενον σωμάτων, καὶ ἄνευ τούτων. Συριαν. Τόπος ἐστὶ διάστημα χαρακτηριστικὸν δυνάμεως ὑφ' ἑτέρας κεκοσμημένον διὰ τῆς τὰ σώματα ἄνω καὶ κάτω περιεχει. Δαμασκ. Τόπος ἐστὶ μέτρον θέσεως τῶν ἐνδεχομένων κεῖσθαι. Συμπλικίου. Τόπος ἐστὶν ὁρισμὸς φυσικὸς τῆς θέσεως τῶν τε σώματος μερῶν μετὰ τῆς πρὸς τὸ ὅλον σχέσεως τῶν μερῶν. ἢ τε ὅλου πρὸς τὰ μέρη. Ἀριστ. δ. φυσ. δ. Τόπος ἐστὶ τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος σώματος ἀκίνητον πρῶτον. ἐν τῷ ὑπῷ Κεφ. β. Τόπος κοινός ἐστι, ὅπου πολλὰ σώματα περιέχων, οἷον ἡ γῆ. Τόπος ἴδιος, ἐν ᾧ πρώτως ἐστὶ τὸ τοπικὸν. Ἄνω ἐστὶν ὅπου τὸ πῦρ καὶ τὰ ἐλαφρὰ. Κάτω, ὅπου τὰ βαρέα. Περιλυ. τόπος ἐστὶ σῶμα καθαρώτατον, ἀκίνητον. ἀδιαίρετον, ἀμέτοχον ὕλης, τῶν ὑλικῶν σωμάτων δεκτικόν. Στοϊκῶν. τόπος ἐστὶ, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος. Χώρα ἐστὶ τὸ ἐκ μέρους ἐχόμενον. Ἀκαδ. καὶ Φιλοπ. Τόπος ἐστὶ διάστημα ἴσον τῷ κόσμῳ, τελείᾳ διαστάσει, καθ' αὑτὸ πάντος σώματος ἐνερημούμενον, οὐδέποτε δι' ἄνευ τοπικοῦ σώματος ὑπάρχον Γερασ. περὶ τόπου. Εἶναι τὸ ἐν τόπῳ ἢ περιγραφὴ τοῦ σώματος ἐκ τῆς τοῦ τόπου περιγραφῆς φερομένη. Κεῖσθαι ἐστὶ τὸ θέσιν πρὸς ἔχειν ἐν τόπῳ καθ' ὃ τὸ πρᾶγμα λέγεται ἵστασθαι, περιπατεῖν, καὶ καθῆσθαι. Τόπος ἐστὶ σύστασις ἢ ἁπλῆ παράστασις τοῦ πράγματος ἄνευ θέσεως ἢ διαστάσεως τῶν μορίων ὡς τῶν ἀγγέλων. Τόπος περιγράπτος ἐστὶ περιοχὴ τοῦ ποσοῦ σώματος κατὰ διαστάσεις καὶ θέσεις τῶν μερῶν καὶ μορίων. ὡς ὁ τῶν ἐνσωμάτων ὄντων. Τόπος τῆς γῆς, ἡ τοῦ ὕδατος ὑπιφάνεια. Τοῦ ὕδατος, ἡ ἀέρος. Τοῦ ἀέρος, ἡ πυρὸς, τοῦ πυρὸς ἡ, σελήνης. τῆς Σελήνης, τοῦ ἑρμοῦ. Τοῦ ἑρμοῦ, ἡ τῆς ἀφροδίτης. Τῆς Ἀφροδίτης, ἡ τοῦ ἡλίου. τοῦ ἡλίου. ἡ τοῦ ἄρεος. Τοῦ ἄρεος, ἡ τοῦ Διὸς. Τοῦ διὸς, ἡ τοῦ Κρόνου. Τοῦ κρόνου, ἡ ἑπτάτου σφαῖρα. ἥτις καὶ πρώτη σφαῖρα καλεῖται. Τῆς πρώτης σφαίρας, ἡ τῆς ὑπάτης σφαίρας. Τῆς ὑπάτης σφαίρας τὸ Κέντρον.

CAPVT XXXXI.

De Vacuo.

Plutar. Democ. Metro. Epicur. Platon. Heſiod. Ariſtot. Pythag.

VAcuum ſic deſcribitur. Ex Plutarch. 1. de Plac. 18. & 19. Democr. Metrod. Vacuum eſt quod infinitum eſt magnitudine. Epic. Vacuum eſt ſolitudo corporis. Plat. Chaos eſt natura quæ omnia recipit, Heſiod. Chaos eſt locus omnium. Ariſt. 4. Phyſ. 6. & 7. Vacuum eſt locus, vbi nihil eſt neque graue, neque leue, neq; aliqua ſubſtantia corporalis, vel locus priuatus corpore. Pythagoricorum Vacuum eſt cauſa diſtinctionis rerum.

CAPVT XXXII.

De Corpore.

Plutar. Platon. Ammo. Euclid. Gregor. Naz. Geraſi.

DIuerſimode Corpus definitur. Plutarch. 1. de Plac. 12. Corpus eſt moles reſiſtens quantum ad ſe: vel quod occupat locum. Plat. Corpus eſt quod neque graue neque leue eſt natura, cũ ſit in ſuo proprio loco ſed in alieno exiſtens, grauitatem, vel leuitatem recipiens. Ammon. & Euclid. Corpus eſt quod habet trinam dimenſionem latitudinem, profunditatem ac longitudinem. Gregor. Naz. Def. Corpus eſt materia, & dimentitatis paſſio. Geraſ. de Corpor. Corpus eſt quod videtur & tangitur. Corpus naturale quod ex materia & forma conſtat. Metaphyſicum, quod ex cõmuni ſubſtantia & differentia corporalium conſtat. Mathematicũ, quod habet trinam dimenſionem. Simplex, quod ex materia, & forma & aliqua primarum qualitatum conſtat vt elementa. Mixtum, quod à quatuor elementis conſtat. Simpliciſſimum, quod ex materia, forma & lumine conſtat, vt cęlum. Inanimatum, quod ex quatuor elementis & ſoliditate conſtat, vt lapides & metalla. Animatum, quod a quatuor elementis ac anima nutritiua conſtat vt Plantæ. Senſibile, quod a quatuor humoribus & anima ſenſitiua conſtat, vt bruta. Rationale quod a quatuor humoribus, & anima rationali conſtat, vt homines. Paſſibile quod a contrarijs componitur: vt mixta. Impaſſibile, quod non a contrarijs componitur, vt Cœlum

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ.

Περὶ Κενοῦ.

πλουτ. Δημοκ. Μητρ. Ἐπικ. Πλάτ. Ἡσιόδ. Ἀρεισ. πυθαγ.

Τὸ κενὸν οὔτως ὁρίζεται. Ἐκ τῆς πλουτάρχ. α. ἀρεσκ. ιη. ι θ. Δημοκρ. Μητροδ. Κενόν ἐστι τὸ ἄπειρον τῷ μεγέθη. Ἐπικ. Κενόν ἐστιν ἐρημία σώματος. Πλάτ. χάος ἐστιν ἡ παντελὴς φύσις. Ἡσιόδου. χάος ἐστι Τόπος ἀπάντων. Ἀρεισ. δ. φυσ. ς. ζ. Κενόν ἐστι τόπος ἐν ᾧ μηδέν ἐστιν οὔτε βαρύ, οὔτε ἐλαφρὸν, μήτε οὐσία τις σωματικὴ. Ἢ τόπος ἔσερημωμένος σώματος. Πυθαγορικῶν. Κενόν ἐστιν αἰτία τῷ διορίζεσθαι τὰ φράγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ.

Περὶ Σώματος.

πλουτ. Πλάτω. Ἀμμω. Εὐκλεί. Γρηγο. Θεολό. Γερασ.

Διαφόρως τὸ σῶμα ὁρίζεται. Πλουταρχ. α. Ἀρεσκ. ι β. Σῶμά ἐστιν ὄγκος ἀντίτυπος ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, ἢ τὸ κατέχον τὸν τόπον. Πλάτ. Σῶμά ἐστι τὸ μήτε βαρὺ μήτε ἐλαφρὸν ὂν τῇ φύσει. ἔντε τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχον, ἐνδέχεται ἀλλοτρίῳ γινόμενον, βαρύτητα ἢ κουφότητα λαμβάνον. Ἀμμων. καὶ Εὐκλείδους. Σῶμά ἐστι τὸ τριχῇ διαστατὸν πλάτει, βάθει, μήκει. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισι. Σῶμα ἐστιν ὕλη καὶ διαστατὸν πάθος. Γερασίμου περὶ Σώματος. Σῶμα ἐστι πᾶν τὸ ὁρώμενον καὶ ἁπτόμενον. Σῶμα φυσικὸν, τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενον. Μεταφυσικὸν, τὸ ἐκ κοινῆς οὐσίας καὶ διαφορᾶς τῆς ἐνσωμάτων σωιζομένων. Μαθηματικὸν, τὸ τριχῇ διαστατὸν. Ἁπλοῦν τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους καθ' ἕνα τῆς φρώτων ποιοτήτων φερόμενον. ὡς τὰ στοιχεῖα. Μικτὸν τὸ ἐκ τεσσάρων στοιχείων συγκείμενον. Ἀπλούστατον, τὸ ἐξ ὕλης εἴδους καὶ φωτὸς σωιζόμενον ὡς ὁ οὐρανός. Ἄψυχον, τὸ ἐκ τεσσάρων στοιχείων καὶ στερεότητος σωιζόμενον ὡς λίθοι καὶ μέταλλα. Ἔμψυχον, τὸ ἐκ τεσσάρων στοιχείων καὶ θρεπτικῆς ψυχῆς. ὡς τὰ φυτὰ Αἰσθητικὸν, τὸ ἐκ τεσσάρων χυμῶν καὶ αἰσθητικῆς ψυχῆς, ὡς τὰ ἄλογα. Λογικὸν, τὸ ἐκ τεσσάρων χυμῶν καὶ λογικῆς ψυχῆς. ὡς ὁ ἄνθρωπος. Παθητὸν τὸ ἐκ τῆς ἐναντίων συγκείμενον ὡς τὰ μικτὰ. Ἀπαθὲς τὸ μὴ ἐκ τῆς ἐναντίων συγκείμενον, ὡς ὁ οὐρανός.

CAPVT XXXXIII.

De Sequentibus Corporis.

SFquentia corpus ſunt paſſiones corporis vt graue, leue, & ſimilia, quæ ſic definiuntur Ariſt. 4. de Cęlo. 1. Graue eſt quod per ſe ad medium vniuerſi fertur. Leue eſt, quod ex medio fertur. Surſum eſt, quod ex medio fertur. Deorſum eſt, quod ad medium fertur. Ex 4. cap. Graue ſimpliciter eſt quod omnibus ſubijcitur, Leuè eſt quod omnia ſupernatat. Plato. in Tim. Grauius eſt quod ex pluribus trigonis componitur. Leuius eſt quod ex paucioribus trigonis conſtituitur. Democ. Leuc. Epic. Granius eſt quod ex atomis componitur in quibus paruum vacui ineſt. Leuius eſt quod ex atomis conſtituitur in quibus plus eſt vacui. Alcin. Doct. Plat. Graue eſt quod difficilè ad locum extra naturam trahitur. Leue eſt, quod facilè trahitur. Geraſ. de Corpore. Denſum eſt, cuius particulæ proximè ponunrur, itavt non poſſunt recipere alterius generis corpus. Rarum eſt quod ſeparatas habet particulas, itavt poſſint recipere alterius generis corpus. Planum eſt quod inter sè ſecundam extremitates habet partes, vt poma. Aſper eſt quod inequales inter sè ſecundum exuremitates habet particulas, vt facies. Rectum eſt quod æqualiter ponitur. Retortũ eſt, quod non æqualiter extẽditur. Graue, quod tendit deorſum: Leue, quod tendit ſurſum. Circulare, quod circulariter fertur. Rectum quod ſurſum vel deorſum mouetur.

Ariſtot. *Platon.* *Democ.* *Leucip.* *Epicur.* *Alcinoi* *Geraſi.*

CAPVT XXXXIV.

De Infinito.

CVM Corpus aut infinitũ vel infinitũ ſit, & de infinito dantur tales definitiones, Ariſt. 3. Phy 7. antiq. Phyſicorũ. Infinitũ ẽ, cuius extra nihil eſt, vel quod omnem magnitudinem ſuperat, vel quod omnia continet. Ariſt. Infinitũ eſt cuius partium ſemper eſt aliquid extra accipere. Ex eodẽ c. 6. Infinitũ multiplex. Actu, cuius magnitudo vel multitudo terminis nõ clauditur. Potẽtia, cuius pars aliqua

Ariſtot. *Antiq.* *Ariſtot.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ.

Περὶ τῶν Μεθεπομένων τῷ Σώματι.

ΜΕθεπόμενα τῷ σώματι εἰσὶ τὰ πάθη τὰ σώματος οἷον τὸ βαρὺ, τὸ ἐλαφρὸν καὶ τὰ ὅμοια ἃ οὕτως ὁρίζεται. Ἀϊετ. καὶ δ. περὶ οὐρανοῦ. α. Βαρύ ἐστιν ὃ καθ' αὑτὸ φέρεται πρὸς τὸ μέσον, τὸ παντὸς φέρεται. Ἐλαφρόν ἐστι τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου φερόμενον. Ἄνω ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου φερόμενον. Κάτω ἐστὶ τὸ πρὸς τὸ μέσον φερόμενον. ἐν τῷ δ. κεφ. Βαρὺ ἁπλῶς ἐστι τὸ πᾶσιν ὑφισάμενον. Ἐλαφρόν ἐστι τὸ πᾶσιν ὑπιπλάζον. Πλάτ. Τιμαίῳ. Βαρύτερόν ἐστι τὸ ἐκ πλειόνων τριγώνων συνιστάμενον. Ἐλαφρότερον, τὸ ἐξ ὀλιγοτέρων τριγώνων συγκείμενον. Δημοκρ. Λευκίπ. Ἐπικ. Βαρύτερόν ἐστι τὸ ἐξ ἀτόμων συγκείμενον ἐν οἷς μικρὸν τὸ κενοῦ. Ἀλκιν. διδασκ. πλάτ. Βαρύ ἐστι ὃ δυσχερῶς εἰς τόπον ἔξω τῆς φύσεως ἕλκεται. Ἐλαφρὸν ἐστι τὸ δυσχερῶς ἐλκόμενον. Γεραστ. περὶ σώματ. Πυκνόν ἐστιν, οὗ τὰ μόρια συνεγγυς κεῖται, ὡς μὴ δυνάσθαι δέξασθαι ἑτερογλυὶς σῶμα. Μανότερόν ἐστι τὸ διεσπκότα ἔχον τὰ μόρια ὡς δυνάσθαι δέξασθαι ἑτερογλυὲς σῶμα. Λεῖόν ἐστι τὸ ἴσα ἀλλήλοις κατὰ τὰς ἐξοχὰς ἔχον τὰ μόρια, ὡς τὸ μῆλον. Τραχύ ἐστι τὸ ἄνισα ἀλλήλοις κατὰ τὰς ἐξοχὰς ἔχον τὰ μόρια ὡς τὸ πρόσωπον. Εὐθές τὸ ἐξ ἴσου κείμενον. Καμπύλον, τὸ μὴ ἐξ ἴσου τεινόμενον. Βαρὺ, τὸ θέον τῷ κάτω φορὰν. Ἐλαφρὸν, τὸ τῷ ἄνω τρέχον φορὰν. Κυκλοφερὲς, τὸ κύκλῳ φερόμενον. Κατ' ὀρθὸ, τὸ ἄνω ἢ κάτω κινούμενον.

Ἀϊετ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ.

Περὶ Ἀπείρου.

Ἐπειδὴ τὸ σῶμα ἢ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον πέφυκε καὶ περὶ ἀπείρου ἀποδίδονται τοιοῦτοι ὁρισμοί. Ἀϊετ. γ. φυσ. ζ. Φυσικῶν παλαιῶν. Ἄπειρόν ἐστιν οὗ ἔξω οὐδέν ἐστιν, ἢ τὸ παντὸς μεγέθους ὑπερβάλλον. ἢ τὸ πάντα περιέχον. Ἀϊετ. Ἄπειρόν ἐστιν οὗ τῶν μερῶν ἀεί ἐστι παλιν ἔξω λαβεῖν. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ε. ἄπειρον πολλαχῶς. Ἐνεργείᾳ, οὗ τὸ μέγεθος ἢ τὸ πλῆθος ὁρισὶ οὐ περιέχεται. Δυνάμει οὗ μέρος ἐνεργείᾳ

Ἀϊετ.

πε-

aliqua actu finitum est aliqua autem potentia in infinitum diuiditur. Permanēs, cuius partes omnes sunt in existentia vt ligni. Successiuum cuius partes sunt in successione, vt motus & temporis. Continuum, linea, superficies, corpus, motus, & tempus. Discretum, generationum multitudo. Secundum diuisionem, quod est totum continuum quod per aliquem terminum diuidi potest, Secundum additionem, quod additionem semper accipere potest.

CAPVT XLV.

De Lumine & Tenebris.

Aristot. Procli. Iuliani. Acade. Plotini. Iambli. Alexa. Aphro. Sympl. Gregor. Naz. Damas. Gerasi.

LVmen ac Tenebræ sic describuntur, Arist. 2. de anim 7. Lumen est actus perspicui, vt perspicuum est, vel quod opponitur priuatiuè tenebris, vel medium potentiæ visiuæ, Procl. in Timæ. Lumen est forma substantialis ignis. Iuliani Acad. Lumē est actus purus ex diuinæ mentis actu in omnibus infusus, Platon. Lumen est actus illuminantis ad alia proueniens, Iambl. de Myst. Ægypt. 9. Lumen est vis omnia ligans & concordans cum corporum principio, Alex. Aphrod. Lumen est, qualitas, realis & naturalis. Sympl. 6. phys. 23. Lumen & Radij sunt corpus sine materia, cui non opponitur per materialia corpora infundi, Greg. Naz. Defin. Lumen est forma substantialis ignis. Damasc 2. de fide 22. Lumen est ornamentum & pulchritudo omnis visibilis creaturæ. Tenebrę sunt, non substantia quædam sed accidens luminis priuatio. Luminare est, non ipsum lumen, sed lucis susceptaculum. Geras. de Luce. Lux est primissimum omnium visibilium & dulcissimum. Lux corporea, quod videtur. lux spiritualis, Angeli. Radius splēdor lucis, qui descendit instar candellæ & terram pulsat. Splendor illuminatio, effectus luminis. Fulgor, lucis illuminatio. illuminatio, splendor ex luce infusus. Iubar, quod a lumine relucet. Tenebræ, splendoris solutio. Vmbra, lucis actus priuatio.

πεπερασμένον πέφυκε ἕτερον δὲ δυνάμει εἰς ἄπειρον διαιρεῖται. Ἐνιαύσιον οὗ τὰ μέρη πάντα εἰσὶν ὑπάρχοντα ὡς τὸ ξύλον. Διαδοχικὸν, οὗ τὰ μέρη ἐν διαδοχῇ ὑπάρχει, ὡς τῆς κινήσεως καὶ τοῦ χρόνου. Συνεχὲς γραμμή, ἐπιφάνεια σῶμα κίνησις καὶ χρόνος. Διωρισμένον, τὸ πρὸς γένεσιν πλῆθος. Κατὰ διαίρεσιν, τὸ ἄπαν συνεχὲς, ὅπερ διαιρετὸν ἕτερον διαιρεθησῶται δυνάται. ὡς τὸ ξύλον εἰς σταμάς. Κατὰ πρόσθεσιν, τὸ προσθήκην ἀεὶ λαβεῖν δυνάμενον.

ΚΑΙΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ.

Περὶ Φωτὸς καὶ Σκότους.

ΤΟ Φῶς καὶ τὸ Σκότος οὕτως προσγράφεται, Ἀρις. β περὶ ψυχῆς ζ. Φῶς ἐστιν ἐνέργεια τοῦ διαφανοῦς ἢ διαφανὲς, ἢ τὸ ἀντικείμενον στερητικῶς τῷ σκότει, ἢ τὸ μέσον τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως. Πρόκλ. εἰς Τίμαιον. Φῶς ἐστιν εἶδος οὐσιῶδες τοῦ πυρὸς. Ἰουλιανοῦ Ἀκαδ. Φῶς ἐστιν ἐνέργεια καθαρὰ ἐκ τῆς τοῦ θείου νοὸς ἐνεργείας εἰς πάντα διαχυθεῖσα. Πλωτίνου, Φῶς ἐστιν ἐνέργεια τοῦ φωτίζοντος εἰς ἕτερα ἐξερχομένη. Ἰαμβλίχου, περὶ μυστηρ. Αἰγυπτ. θ. Φῶς ἐστὶ δυνάμις τὰ πάντα δεσμοῦσα καὶ συμφωνοῦσα μετὰ τῆς πρὸς σωμάτων ἀρχῆς. Ἀλεξ. ἀφροδ. Φῶς ἐστὶ ποιότης πραγματικὴ καὶ φυσική. Συμπλ. φυσ. κ γ. Φῶς καὶ ἀκτῖνες εἰσὶ σῶμα ἄϊδι ὕλης ᾧ σύκ ἀντίκειται διὰ τῶν ὑλικῶν σωμάτων ἐκχύεσθαι. Γρηγορ. Θεολ. φησὶ. Φῶς ἐστιν εἶδος οὐσιῶδες τοῦ πυρὸς. Δαμασκίν. β. πίς. κ β. Φῶς ἐστὶ καλλωπισμὸς καὶ κόσμος πάσης τῆς ὁρατῆς κτίσεως. Σκότος ἐστὶν οὐκ οὐσία τις ἀλλὰ συμβεβηκὸς φωτὸς στέρησις. Φωτερόν ἐστιν οὐκ αὐτὸ τὸ φῶς, ἀλλὰ φωτὸς δοχεῖον. Γερασ. περὶ φωτὸς. Φῶς ἐστὶ τὸ ὁρώμενον πάντων τῶν ὁρεμμάτων καὶ ἥδιστον. Φῶς σωματικόν τὸ φαινόμενον. Φῶς πνευματικὸν οἱ ἄγγελοι. Ἀκτὶς ἡ καταβαίνουσα λαμπαδοφανῶς καὶ κρουσα πρὸς τὴν γῆν τοῦ φωτὸς λάμψις. Αὐγὴ λαμπρότης ἀποτέλεσμα φωτὸς. Ἀπαύγασμα, ἢ τοῦ φωτὸς ἔκλαμψις. Λάμψις ἡ ἐκ τοῦ φωτὸς προχεομένη αὐγή. Φέγγος, τὸ τοῦ φωτὸς ἀποσίλβον. Σκότος, λάμψεως λύσις. Σκία, ἢ τῆς τοῦ φωτὸς ἐνεργείας στέρησις.

CAPVT XLVI.

De Mundo.

Anax. Hesiod. Orphæi. Plutar. Pytha. Platon. Stoicor. MAgnum Dei opus Mundus sic describuntur. Anax. Hesiod. Orph. Mundus est chaos in optimum ordinem redactum. Chaos est, mundus informis abq; ordine. Ex Plutarc. 1. Plac. 1. Pythag. Mundus est omniũ ambitus. Empedocl. Mundus est descriptio Solis circuitionis. Plat. in Timęo. Mundus est animal viuens mente ornatũ veritate per Dei prouidentia factũ. Stoicorum. Mũdus est totum sine vacuo. Omne est infinitum cum vacuo Arist. de mund. ad Alex. 2. Mundus est omnium ordinatio & pulchritudo ex Deo & per Deum conseruata. 1 de Cęlo 2. Mundus est totum quod ex extrema circumnectione continetur, vel totius concretio. Cleomed. Cylic. Specul. Meteor. 1. Mundus est globus ex cęlo & terra & quæ in illis sunt naturis. Gregor. Nyss. Descrip. Ps. Mundus est harmonia musica quędam multiformi quodam varioq; ordine, & concinnitate secum copulata, sibiq; ipsa cõsentiens; a quo concentu nullo vnquam tempore auelli potest. Geras. de mundo. Mundus eminens, est Deus. Corporalis, globus ex quatuor elemẽtis. Intellectualis, Angelicę Hierarchię. Primordialis, Cęlũ Empyreum, iuxta magnum Basilium In 1. Exam. fuit quędam vetustus mundi generationis status supermũdialibus virtutibus cõueniens, qui super tempora est ęternus, ac sempiternus. Metaphoricus; homo, & quodlibet animal, eò quod de elemẽtis, humoribus, ossibus carne, ac venis componitur quibus magnus mundus, eiusq; partes proportionantur.

Aristot. Cleom. Greg. Nyss. Geras.

CAPVT XLVII.

De Cœlo.

Basilij. Plutar. Emped. Anaxi. COEium tali descriptione describitur. Ex 2. Plac. 11. Plutarch. Empedocl. Cęlum est solidum ex aere congelato instar cristali de igne. Anaxim. Cœlum est circulatio extremissima.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ με'.

Περὶ Κόσμου.

Τὸ μέγα τῦ Θεοῦ κτίσμα ὁ κόσμος οὕτωσὶ περιγράφεται. Ἀναξαγ. Ἡσιόδου. Ὀρφέως. Κόσμός ἐστι χάος εἰς διάταξίαν μεταχωρήσαν. Χάος δέ, κόσμος ἄμορφος καὶ ἄτακτος. Ἐκ τῆς Πλουτάρχ. α. Ἀρεσκοπ. Πυθαγ. Κόσμός ἐστιν ἡ τῆς ὅλων περιοχή. Ἐμπεδ. Κόσμός ἐστι περιγραφὴ τῆς τῦ ἡλίου περιδρομῆς. Πλάτωνος, ἐν τιμαίῳ, Κόσμος ἐστὶ ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τῇ ἀληθείᾳ δι' τὴν τῦ Θεοῦ γενηθὲν πρόνοιαν. Στοϊκῶν. Κόσμός ἐστιν ὅλον χωρὶς κενοῦ, Πᾶν ἐστὶ τὸ συνεχὲς τῷ κενῷ ἄπειρον. Ἀριστ. περὶ κόσμου πρὸς Ἀλέξ. β. Κόσμος ἐστιν ἡ τῆς ὅλων τάξις τις καὶ διακόσμησις, ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη, α. περὶ οὐρανοῦ ια. Κόσμός ἐστι τὸ ὅλον ὑπὸ τῆς ἐσχάτης περιεχόμενον περιφορᾶς. ἢ ἡ τῦ ὅλου σύστασις. Κλεομήδ. Κυκλ. Θεωρ. Μετεω. α. Κόσμος ἐστὶ σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων. Γρηγ. Νύσσης Ἐπιγραφ. Ψαλ. Κόσμός ἐστιν ἁρμονία καὶ μουσικήτις πολυειδῶς καὶ ποικίλως κατάτινα τάξιν καὶ ῥυθμοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἁρμοσμένη καὶ ἑαυτῇ συμᾴδουσα, καὶ μήποτε τῆς συμφωνίας ταύτης διαπαυομένη. Γεραση. περὶ Κόσμου. Κόσμος καθ' ὑπεροχήν ἐστιν ὁ Θεὸς, Σωματικὸς, τὸ ἐκ τῆς πέντε στοιχείων σύστημα, Νοητὸς, αἱ τῆς ἀγγέλων Ἱεραρχίαι. Ἀρχισιδῆς, ὁ ἔμπυρος οὐρανὸς κατὰ βασίλειον α. Ἑξαημ. ἡ τῆς φρισβυτέρας τῆς τῦ κόσμου γενέσεως κατάστασις ταῖς ὑπερκοσμίοις δυνάμεσι φέρουσα, ἡ ὑπερχρόνιος, ἡ αἰωνία, ἡ ἀίδιος Μεταφορικὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἕκαστον τῆς ζώων καθ' ὃ ἐκ στοιχείων, χυμῶν, ὀστέων, σαρκὸς καὶ φλεβῶν συνίσταται. οἷς ὁ μέγας κόσμος καὶ τὰ ἐκείνου ἀναλογοῦσι μόρια.

Ἀναξ. Ἡσιόδ. Ὀρφ. Πλουτ. Ἐμπε. Πλάτ. Στωϊκ. Ἀριστο. Κλεομ. Γρηγο. Νύσσ. Γεραση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ.

Περὶ Οὐρανοῦ.

Οὐρανὸς τοίᾳ περιγραφῇ περιγράφεται. Ἐκ τῦ β. Ἀρεσκ. ια. Πλουτάρχ. Ἐμπεδ. Οὐρανός ἐστι στερέμνιον ἐξ ἀέρος συμπαγὲς ὑπὸ πυρὸς κρυσταλοειδῶς. Ἀναξιμένους. Οὐρανός ἐστι περιφορὰ ἐξωτά-

Πλουτ Ἐμπ. Ἀναξι.

ma, Arist. Mundo ad Alex. Cęlum est supremum Dei habitaculũ. 1. de Cęlo. 3. Cœlum est quintum elementum nec graue, nec leue quod circulariter fertur. Fœnicor. Theolog. Cęlum est spiritus spiratus ex ore diuini oris animę, omnia viuificans, nutriẽs, & communi calore fouens, Plat. Cœlum est eminentia & altitudo omnium elementorum ad igneam stationem deductorum, Pytha. Cœlũ est lyra Dei a qua fertur harmonia omnia emulcens & moderans. Plotini 2. Enn. lib. 3. cap. 7. Cęlũ est supereminens liber in quo futurorũ symbola eluceſcunt. Gregor. Naz. Def. Cęlum est terminus fluidorum, ac mentaliũ. Basil. Magn. 1. Hex. Æthereum corpus est quod nec ignis, nec aer, nec terra, nec aqua, sed vnũ simplicium corporum Æther est corpus igneum & combustum. Damasc. 2. de fide 21. Cęlũ est circundatio visibiliũ creaturarũ & inuisibilium, quintũ corpus sphęricũ. Cęli motus est, de oriente ad occidentẽ latio, Pselli Astr. Cęlum est figura sphęricã portãs vt, quodam centrũ in medio terrã & vt in axone de Diametro de Oriente ad Occidentem motu, Geras. de Cęlo, Cœlum est quinta simpliciũ corporum substantia, generationis & corruptionis libera. Ex sententia Stoicorum, Quinta essentia est primus & commonis spiritus inter corpora tenuissimus & purissimus per vniuersum orbem effusus, nectens inuicem & perficiens partes eius, Academ. Quinta essentia est puritas elementorũ, & præsertim ignis. Orphęi, Quinta essentia est perspicuus luciduſq; spiritus, ex mundi anima effusus, ex sent. Arist. Quinta essentia est natura & substantia cęli, seiũta a natura quatuor elementorũ, eaque purior, simplicior apta sui conditione sẽper moueri in orbẽ, Geras. Primũ mobile est octaua sphęra quę & Firmamentũ dicitur. Firmamentũ est octaua sphęra in qua exceptis Planetis omnis stellarũ fixarũ multitudo posita est. Influentiæ sunt motus & lumen cęli virtutẽ occultã habentia. Cęlũ Empyreũ est sphęra super primũ mobile posita immobilis, perlucida habitatio beatorũ. Primũ mobile est quod omnes cęlos mouet & anulla spęra mouetur, cuius motus spacio 24 horarũ perficitpr. Chrystallinũ vel Aqueũ cęlum est sphęra perspicua virtutẽ habẽs frigefacere, in qna nulla stellarũ regeritur, quare & sine stellis sphęra nuncupatur. Fereum Cęlum est firmamentum in quo immobiliter inerrantes stellę fixę sunt, quia propriũ motũ non habeat, qua de re & inerrãs sphæra appellatur. Cęlũ Saturni, in quo Saturnus.

Aristot. Phœnic. Theolo. Platon. Pythag. Plotin. Gregor. Naz. Basilij Magni. Damasc. Pselli. Gerasi. Stoicor. Acade. Orphęi. Aristot. Geras.

Iouis,

τη. Ἀεις. περὶ Κόσμου β. Οὐρανός ὅτι τὸ ἀνώτατον Θεοῦ οἰκητήριον. α. περὶ οὐρα. γ. Οὐρανός ὅτι πέμπτον σῶμα, οὔτε βαρὺ, οὔτε κοῦφον, κυκλικῶς δὲ φερόμενον. Φοινίκ. Θεολ. Οὐρανός ὅτι πνεῦμα πνεόμενον ἐκ στόματος θειοτέρας ψυχῆς, πάντα ἐμψυχοῦν, τρέφον καὶ κοινῇ θερμασία θάλπον. Πλάτ. Οὐρανός ἐστιν ὑπεροχὴ καὶ ὕψωσις πάντων τῆς τοιχείων εἰς πύκνον τάξις ἐπελθόντων, Πυθάγορ. Οὐρανός ἐστι λύρα θεῦ ἐξ ἧς φέρεται ἁρμονία τὸ πᾶν ἡ δμοῦσα καὶ συγκερνοῦσα. Πλωτίνου β. Ἐν βιβλ. γ. κεφ. ζ. Οὐρανός ἐστιν ὑπέροχος βίβλος ἐν ᾗ τὰ τῆς μελλόντων σύμβολα ἐκλάμπει. Γρηγορ. Θεολ. Ὅ ἐστι, οὐρανός ἐστιν ὅρος ῥᾳδιῶν καὶ νοουμένων. Βασιλ. α Ἑξαήμ. Αἰθέριον σῶμα ἐστιν ὃ μήτε πῦρ, μήτε ἀὴρ, μήτε γῆ, μήτε ὕδωρ ἀλλ' ἐν τῆς ἁπλῶν σωμάτων. Αἰθὴρ ὅτι σῶμα πυρῶδες καὶ δμοιαὲς. Δαμασκιν. β. πίστεως, κα. Οὐρανός ἐστι περιοχὴ ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτων κτισμάτων, πέμπτον σῶμα σφαιροειδὲς. Οὐρανοῦ κίνησίς ἐστιν ἡ ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φορὰ, Ψελλοῦ Ἀστρονομ. Οὐρανός ἐστι σχῆμα σφαιροειδὲς φέρεσθαι οἷονεὶ κίνησιν ἐν μίσῳ τῳ γῷ καὶ κινούμενον ὡς ἄξονι τῇ διαμέτρῳ ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, Γερασ. περὶ οὐρανοῦ, Οὐρανός ἐστι πέμπτη τῆς ἁπλῶν σωμάτων οὐσία, ῥεύσεως καὶ φθορᾶς ἀμέτοχος Κατὰ τοὺς Στωϊκους. Πέμπτη οὐσία ἐστὶ πρῶτον καὶ κοινὸν πνεῦμα ἐν τοῖς σώμασι λεπτότατον καὶ καθαρώτατον ἐς ὅλον τὸ πᾶν διεσπαρμένον τὰ μέρη αὐτῆ πρὸς ἄλληλα πλεονοῦν καὶ ἐναρμόζον. Ἀκαδημ. πέμπτη οὐσία ἐστὶ τὸ καθαρὸν τῆς πυρὸς στοιχείων ἐξόχως δὲ τὸ πυρός. Ὀρφέος. Διαφανὲς καὶ λαμπρὸν πνεῦμα ἐκ τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς ἐξελθὸν, Κατὰ τὸν Φιλόσοφον. πέμπτη οὐσία ἐστὶ φύσις τε καὶ οὐσία τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῆς τῆς πανάρχου στοιχείων φύσεως κεχωρισμένη, καθαρωτέρα, ἁπλουστέρως καὶ ἐνδιχόμενος φέρεσθαι κύκλῳ. Γερασ. Πρῶτον κινητόν ἐστιν ἡ ὑγδόη σφαῖρα ἥτις καὶ στερέωμα λέγεται, Στερέωμά ἐστιν ἡ ὀγδόη σφαῖρα ἐν ᾗ χωλεῖς τῆς πλανητῆς ἅπαν τὸ τῆς στερεῶν ἀστέρων πλῆθος κεῖται. Ἑπτὰ δ' εἰσὶ κίνησις καὶ φῶς τοῦ οὐρανοῦ δυνάμιν ἀπόκρυφον ἔχοντα. Οὐρανὸς Ἔμπυρός ἐστι σφαῖρα ὑπὲρ τὸ πρῶτον κινητὸν κειμένη ἀκίνητος, ἔκλαμπρος κατοικία τῆς μακαρίων. Πρῶτον κινητόν ἐστι τὸ πάντας τοὺς οὐρανοὺς κινεῖν, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς σφαίρας κινούμενον, οὗ ἡ κίνησις κατὰ εἴκοσι καὶ τεσσάρων μορίων ὡρῶν ἐκτελεῖται. Κρυσταλοειδὴς ἢ Ὑδατώδης οὐρανός ἐστι σφαῖρα διαφανὴς δυνάμιν ἔχουσα τοῦ ψυχραίνειν ἐν ᾗ οὐδὲν τῆς ἀστέρων κεῖται. διὸ καὶ ἄναστρος σφαῖρα καλεῖται, Σιδηρὸς ἐστι τὸ στερέωμα ἐν ᾧ ἀκίνητοι οἱ ἀπλανεῖς κεῖνται ἀστέρες ὡς μηδίαν κίνησιν κτώμενοι διὸ καὶ ἀπλανὴς σφαῖρα καλεῖται, Οὐρανὸς τοῦ κρόνου, ἐν ᾧ ὁ κρόνος.

Ἀεις. Φοινίκ. Θεολ. πλάτ. πυθμ. πλωτ. Γρηγο. Θεολό. Βασιλ. Δαμα. Ψελλ. Γερασ. Στωϊκ. Ακαδη. Ὀρφέ. Ἀεις. Γερασ.

Διὸς,

Iouis in quo Iupiter. Martis, in quo Mars. Solis, in quo Sol. Veneris, in quo Venus. Mercurij, in quo Mercurius. Lunæ, in quo Luna. Motus primus Cęli est qui super Polos & axona mundi existēs ęquidium vocatus, de oriente ad occidentem fertur, & primo Cœlo conuenit. Motus secundus est, motio super polos & axona Zodiaci de Occidente ad Orientem. Motus naturalis Cęli est, latio de Oriente ad occidentem. Motus Raptus est, quo vnaqueq; sphęrarum secundum primæ sphæræ motus fertur.

CAPVT XLVIII.

De Partibus Cœli.

Pselli. PArtes cęli sunt Circuli, axon, spæra poli & similia quæ sic definiuntur. Pselli Astron. Spęra est figura solida ex vna superficie contenta ad quam de vno signo eorum quæ intra sphærā posita sunt omnes aduenientes rectæ lineæ ęquales inter se sunt. Centrum est, sphæræ signum. Diametrum est, linea recta quæ per centrum ducitur. Axon est Contorsio sphæræ circa diametrum. Orison est circulus, qui diuidit hæmisphęriū quod super terrā & sub terra est. Meridianus circulus est qui Orientem & Occidentem diuidit. Colurus est qui per extremitates axonis & æquidierū signorum peruadit Colurus alter est qui per extremitates axonis et æstiuæ versionis signi & hibernæ peruandit. Arcticus polus est qui sēper videtur. Antarcticus, qui est inuisibilis. Zodiacus circulus est qui tropicos tangit & æquidium diuidit secundum ipsa æquidij signa. Solaris circulus est qui per mediū diuidit Zodiacū. Eucl. Elemen. 1. Circulus est figura plana ex vna linea contentā quæ vocatur periferia. Signum est cuius pars nulla.

CAPVT IL.

De Stellis Errantibus.

Damasc. SEptem sunt Planetæ quæ sic definiuntur. Damasc. 2. de Fide 21. Planetæ sunt qui ex aduerso cęli suum motum peragūt.

Motus

Διὸς, ἐν ᾧ ὁ Ζεὺς, Ἄρεος, ἐν ᾧ ὁ Ἄρης. Ἡλίου, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος. Ἀφροδίτης ἐν ᾧ ἡ Ἀφροδίτη. Ἑρμοῦ, ἐν ᾧ ὁ Ἑρμῆς. Σελλήνης, ἐν ᾧ ἡ σελλήνη. κίνησις πρώτη τοῦ οὐρανοῦ ἐστιν ἡ ὑπὲρ τοὺς πόλους καὶ τὸν Ἄξονα τοῦ κόσμου οὖσα ἡ καλουμένη ἰσημερινὴ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς πρὸς δύσιν φερομένη καὶ τῷ πρώτῳ οὐρανῷ ἑπομένουσα. Κίνησις δευτέρα ἐστιν, ἡ ὑπὲρ τοὺς πόλους καὶ τὸν ἄξονα τοῦ Ζωδιακοῦ ἀπὸ δύσεως πρὸς ἀνατολὴν φορά. Κίνησις φυσικὴ τοῦ οὐρανοῦ ἐστιν ἡ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς πρὸς τὴν δύσιν φορά. Κίνησις ἁπαγωγικήεστι, καθ' ἣν ἕκαστη τῶν ἑτέρων σφαιρῶν κατὰ τὴν τῆς πρώτης σφαίρας κίνησιν φέρεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'.

Περὶ τῶν τοῦ οὐρανοῦ Μορίων.

Ψελλ. ΜΟρια τοῦ οὐρανοῦ εἰσὶ κύκλοι, Ἄξων Σφαῖρα, Πόλοι & τὰ ὅμοια ἃ ὁρίζεται. Ψελλοῦ Ἀστρ. Σφαῖραίεστι σχῆμα στερεὸν ὑπὸ μιᾶς ὄψεως περιεχόμενον πρὸς ὃ ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τῆς σφαίρας κειμένων πᾶσαι αἱ προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσί. κέντρον τῆς σφαίρας ἐστὶ τὸ σημεῖον. Διάμετρός ἐστιν εὐθεῖα διὰ κέντρου ἠγμένη. Ἄξων ἐστὶ διάστασις τῆς σφαίρας περὶ τὴν διάμετρον. Ὁρίζων ἐστὶ κύκλος ὁ διαιρῶν τὸ ὑπὲρ γῆν τε καὶ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον. Μεσημβρινὸς κύκλος ἐστὶ ὁ τὸ ἑῷον καὶ τὸ ἑσπέριον διαιρῶν. Κόλουρός ἐστιν ὁ διὰ τῶν περάτων τοῦ ἄξονος καὶ τῶν ἰσημερινῶν διήκουσμος σημείων. Κόλουρος ἄλλος ἐστὶν, ὁ διὰ τῶν περάτων τοῦ ἄξονος καὶ τοῦ τῆς θερινῆς τροπῆς σημείου καὶ τῆς χειμερινῆς διήκουσμος. Ἀρκτικὸς πόλος ἐστὶν ὁ ἀεὶ φαινὴς. Ἀνταρκτικὸς, ὁ ἀφανὴς. Ζωδιακὸς κύκλος ἐστὶν ὁ τῶν τροπικῶν ἐφαπτόμενος, καὶ τὸν ἰσημερινὸν τέμνων κατ' ἀμφοτέρα τὰ τῆς ἰσημερίας σημεῖα. Ἡλιακὸς κύκλος ἐστὶν ὁτῷ μέσῳ τέμνων τὸν Ζωδιακοῦ. Εὐκλείδου. Στοιχ. α. κύκλός ἐστι σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον ἥτις καλεῖται περιφέρεια. Σημεῖον ἐστιν οὗ μέρος οὐθέν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'.

Περὶ τῶν Πλανητῶν ἀστέρων.

Δαμασκ. ΕΠτὰ εἰσὶν οἱ πλανῆται οἳ οὕτως ὁρίζονται. Δαμασκ. β. πίς. κα Πλανῆται εἰσὶν οἱ ἐναντίως τῷ οὐρανοῦ ποιοῦντες τῷ κίνησιν ἀστέρες.

Κίνη-

Pſell. Motus Planetarũ eſt de occidente ad orientem latio, Pſelli. Aſtr. Saturnus eſt Planeta aridi & admodum frigidi temperamenti. Iupiter eſt Planeta commixtus ex calido & frigido temperamento. Mars, calidi & admodum ſicci temperamenti: Sol, calidus & micus: Venus calida & humida. Mercurius, ſiccus & ſimul humidus. Luna, humida ac minus calida. Malefici Planetæ ſunt Saturnus, & Mars, ob corruptibilate magis frigidi ſiccique. Benefici sũt Iupiter, Venus & Luna, ob bonum temperamentum & qualitatẽ bonam permixtionem. Medij Planetæ ſunt Sol & Mercurius, qui ſe diſponunt cum illis plantarum quibus approximetur.

CAPVT L.

De Zodijs.

Geraſi. ZOdia ſunt Duodecim quæ hoc definitiones recipiunt. Geraſ. de Cœlo, Zodia ſunt ſigna quæ in Zodiaci circulo poſita sũt, in quibus ingreditur & egreditur Sol Lunaque & reliqui Planetarum. Aries eſt Zodium a tribus ac decem ſtellis compoſitum, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo primo Martij diſgregat frigus & incipit calefieri: Taurus eſt Zodium ex tribus & triginta ſtellis cõpactum, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo tertio aprilis Vernæ verſionis, medietas actuatur: Gemini ſunt Zodium ex octo decemque ſtellis conſtitutum in quo ingreſſus ſol Vigeſimo tertio Maij Verna verſio deſinit & Æſtiua incipit: Carcer eſt Zodium ex nouem ſtellis ordinatum in quo ingreſſus ſol vigeſimo quarto Iunij de boreę viciniores partes ad auſtrales vertitur. Leo eſt Zodium de ſeptem ac viginti ſtellis compoſitũ, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo ſexto Iulij Æſtum efficit. Virgum eſt Zodium de ſex & viginti ſtellis compilatum in quo ingreſſus ſol Vigeſimo quinto Auguſti terrã ſine fructibus vt virginem derelinquit Libra eſt Zodiũ de octo ſtellis cõpactum in quo ingreſſus ſol Vigeſio tertio ſeptembris in pondere manet, æqualem diem efficiens, horam autem calidam, ac frigidã peragit. Scorpius eſt Zodium ex vno ac viginti ſtellis ordinatum, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo quinto Octobris centrum aduerſus terram profert. Sagittarius eſt Zodium ex vno de triginta ſtellis compoſitum, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo quinto Nouembris, iterum

Κίνησις τῶν πλανητῶν ἐστιν ἡ ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολὰς φορά. Ψελλοῦ. Ψελλ.
Ἀστρον. Κρόνος ἐστὶ πλανήτης ξηρᾶς καὶ πάνυ ψυχρᾶς κράσεως. Ζεύς, πλανήτης σύγκρατος ἐκ θερμῆς καὶ ψυχρᾶς κράσεως. Ἄρης, θερμῆς καὶ ἄγαν ξηρᾶς κράσεως. Ἥλιος, θερμὸς καὶ πρέμα ξηρός. Ἀφροδίτη, θερμὴ καὶ ὑγρά. Ἑρμῆς, ξηρὸς καὶ σωμάτα ὑγρός. Σελήνη, ὑγρά τε καὶ πρέμα θερμή. Κακοποιοὶ πλανῆται εἰσί. Κρόνος καὶ Ἄρης, διὰ τὸ φθαρτικὸν τὸ ἄγαν ψυχροῦ καὶ ξηροῦ. Ἀγαθοποιοὶ εἰσὶν, ὁ Ζεύς, ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ἡ Σελήνη, διὰ τὸ δι' κρατεῖν καὶ τῆς ποιότητων τὸ δίμιγες. Μέσοι εἰσὶν, ὅ τε Ἥλιος καὶ ὁ Ἑρμῆς, διὰ τὸ σωδιαπάθεσθαι πῶς οἷς ἂν οἷς ἂν τῶν λοιπῶν ἐμπελάσωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

Περὶ τῶν Ζωδίων.

ΤΑ Ζώδια ἐστὶ δώδεκα ἃ καὶ δέχεται τούσδε τοὺς ὁρισμούς. Γερασ. περὶ οὐρανοῦ. Ζώδιόν ἐστι τὰ ἐν τῷ Ζωδιακῷ κύκλῳ κείμενα σημεῖα ἐν οἷς εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται ὅ, τε ἥλιος ἡ Σελήνη καὶ οἱ ἕτεροι τῶν πλανητῶν. Κριός ἐστι ζῴδιον ἐκ τριῶν καὶδεκα ἀστέρων συγκείμενον, ἐν ᾧ εἰσερχόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κα. τοῦ Μαρτίου μικρὸς διακρίνει τὸ ψύχος, καὶ θερμαίνειν ἄρχεται. Ταῦρός ἐστι ζῴδιον ἐκ τριῶν καὶ τριάκοντα ἀστέρων συγκείμενον, ἐν ᾧ γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κγ. Ἀπριλλίου τὴν ἐαρινὴν τροπὴν ἡ μεσότης ἐνεργεῖται. Δίδυμοί εἰσι ζῴδιον ἐξ ὀκτὼ καὶδεκα ἀστέρων συγκείμενοι. ἐν οἷς γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κγ. Μαΐου ἡ ἐαρινὴ τροπὴ λήγει καὶ ἡ θερινὴ ἄρχεται. Καρκίνος ἐστὶ ζῴδιον ἐξ ἐννέα ἀστέρων συγκείμενον ἐν ᾧ γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κδ. Ἰουνίου ἐκ τῆς βορειοτέρου φορᾶς τὰ νότια στρέφεται. Λέων ἐστὶ ζῴδιον ἐξ ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἀστέρων συγκείμενον. ἐν ᾧ εἰσερχόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κς. Ἰουλίου καύσωνα ἀποτελεῖ. Παρθένος ἐστὶ ζῴδιον ἀπὸ εἴκοσι ἓξ ἀστέρων συγκείμενον. ἐν ᾧ γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κε. Αὐγούστου τὴν γῆν ἄνθρωπον ὡς παρθένον καταλιμπάνει. Ζυγός ἐστι ζῴδιον ἐξ ὀκτὼ ἀστέρων συνιστάμενον. ἐν ᾧ γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κγ. Σεπτεμβρίου σταθμίζει ἐξισούμενος τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν θερμὴν ποιεῖ καὶ ψυχράν. Σκορπίος ἐστὶ ζῴδιον ἐξ ἑνὸς καὶ εἴκοσιν ἀστέρων συγκείμενον ἐν ᾧ γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κε. Ὀκτωβρίου τὸ κέντρον κατὰ γῆς ἀποφέρει. Τοξότης ἐστὶ ζῴδιον ἐξ ἑνὸς καὶ τριάκοντα ἀστέρων συνιστάμενον. ἐν ᾧ γινόμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κε. Νοεμβρίου

iterum ad Boreæ viciniores partes deuertitur. Capricornus eſt Zodium ex octo & viginti ſtellis conſtitutum in quo ingreſſus ſol vigeſimo Decembris hyemem inducit. Aquarius eſt Zodium ex duo ac quadraginta ſtellis compactum, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo Ianuarij perplures infundit aquas. Piſſes ſunt Zodium ex quatuor ac triginta ſtellis compoſitum, in quo ingreſſus ſol Vigeſimo Februarij hybernam horam demulcet. Zodia mobilia ſunt quę mutationem afferunt vt Aries, Cancer, Libra, & Capricornus. Immobilia, quæ immutationē producunt, vt Taurus, Leo, Scorpius, & Aquarius. Cōmunia ſunt quæ immobilitatis ac mobilitatis participant, vt Gemini, Virgo, Sagittarius, & piſſes. Pſelli Aſtro. Zodia ſunt domus Planetarum. Soli quidem Leo. Lunæ, Cancer. Saturno, Capricornus & Aquarius. Ioui, Sagittarius & piſſes. Marti, Scorpius & Aries. Veneri, Libra & Taurus. Mercurio, Virgo & Gemini. Zodia ſunt aſſenſus Planetarum. Saturno, Libra. Ioui, Cancer. Marti, Capricornus, Veneri, Piſſes. Mercurio, Virgo. Lunæ Taurus. Nicaſſij Epitomę. zodia maſculina ſunt quæ cooperantem naturam habent ad maſculinam prolem, vt aries, Gemini, Leo, Libra, Sagittarius, ac Aquarius. Fęminina, quæ naturam cooperantem habent ad fęmineam prolem, vt Taurus, Cancer, Virgo, Scorpius, Capricornus, ac Piſſes. Geraſi. de zodijs. zodia ignea ſunt, Aries, Leo, Sagittarius. Ærea, Gemini, Libra, Aquarius. Aquea, Scorpius, Cancer, Piſſes. Terrea, Taurus, Virgo, Capricornus. Directa quæ ſecundum rectam lineam aſſendunt, vt Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius. Obliqua, quæ obliquè feruntur, vt Gemini, Taurus, Aries, Piſſes, Aquarius, Capricornus. zodia Dominantia ſunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer. Leo, Virgo. zodia ſubdita, Piſſes, Aquarius, Capricornus Sagittarius, Scorpius, Libra. zodia Veris, Aries, Taurus Gemini. Æſtatis, Cancer, Leo, Virgo. Autumni, Libra, Scorpius, Sagittarius. Hyemis, Capricornus, Aquarius, Piſſes. zodia flauæ bilis, Aries, Leo, Sagittarius. Pituitæ, Cancer, Scorpius, Piſſes. Atræ bilis, Taurus, Virgo, Capricornus. Sanguinis, Gemini, Libra, Aquarius.

Geraſi.

αὖθις ὅπῃ τὰ βόρεια ἀναστρέφει μέρη. Αἰγόκερως ὅτι ζῴδιον ἐξ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἀστέρων συγκείμενον ἐν ᾧ ἡλιούμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κ. Δεκεμβρίε εἰσάγει τὸν χειμῶνα. Ὑδροχόος ὅτι ζῴδιον ἐκ δύο καὶ τεσσαράκοντα ἀστέρων συνεστάμενον. ἐν ᾧ ἡλιούμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κ. Ἰανναρίε πολλὰ ἐκχέει ὕδατα. Ἰχθύες ὅτι ζῴδιον ἐκ πεντήκοντα καὶ τριακόντα ἀστέρων συγκείμενον. ἐν ᾧ ἡλιούμενος ὁ ἥλιος κατὰ τὴν κ. φλεβοτομείε τὴν χειμέριον ὥραν καταπραΰνει. Ζῴδια τροπικὰ ὅτι τὰ μεταβολὴν ἄγοντα ὡς Κριὸς Καρκῖνος. Ζυγὸς. καὶ Αἰγόκερως. Στερεὰ, τὰ καθεστῶτα φέροντα ὡς ταῦρος. Λέων. Σκορπιὸς, καὶ Ὑδροχόος. Δίσωμα τὰ καθεστῶτος καὶ μεταβολῆς μετοχὴν. ὡς Δίδυμοι, παρθένος, Τοξότης, καὶ Ἰχθύες. Ψελλοῦ Ἀστερι. Ζῴδια εἰσὶν οἶκοι πλανητῶν ἡλίῳ μὲν λέων. Σελήνῃ καρκῖνος. Κρόνῳ Αἰγόκερως καὶ Ὑδροχόος. Διὶ τοξότης καὶ Ἰχθύες. Ἄρει Σκορπιὸς καὶ Κριὸς. Ἀφροδίτῃ Ζυγὸς καὶ Ταῦρος. Ἑρμῇ παρθένος καὶ Δίδυμοι. Ζῴδια εἰσὶν ὑψώματα πλανητῶν. Κρόνῳ, ζυγὸς. Διὶ Καρκῖνος. Ἄρει, Αἰγόκερως. Ἀφροδίτη ἰχθύες. Ἑρμῇ, παρθένος. Σελήνη, Ταῦρος. Νικασίου Ἐπιτομαί. Ζῴδια ἀρσενικά ὅτι τὰ συνεργὸν φύσιν ἔχοντα πρὸς ἀρρενογονίαν. ὡς Κριὸς. Δίδυμοι. Λέων. Ζυγὸς. Τοξότης. Ὑδροχόος. Θηλυκὰ, τὰ συνεργὸν φύσιν ἔχοντα πρὸς θηλυγονίαν. ὡς ταῦρος. Καρκῖνος Παρθένος. Σκορπιὸς. Αἰγόκερως. Ἰχθύες. Γεραστ. περὶ Ζῳδίων. Ζῴδια πύρεια ὅτι Κριὸς, Λέων, Τοξότης. Ἀερώδη, Δίδυμοι, Ζυγὸς, Ὑδροχόος. Ὑδατώδη, Σκορπιὸς, Καρκῖνος, ἰχθύες. Γήϊνα, ταῦρος, παρθένος, Αἰγόκερως. Εὐθέα, τὰ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀναβαίνοντα ὡς. Καρκῖνος, λέων, παρθένος, Ζυγὸς, Σκορπιὸς, τοξότης. Λοξά ὅτι τὰ λοξῶς φερόμενα, ὡς Δίδυμοι, Ταῦρος, Κριὸς, ἰχθύες, Ὑδροχόος. Αἰγόκερως. Ζῴδια κυρτούντα ὅτι Κριὸς, Ταῦρος Δίδυμοι, καρκῖνος, λέων, παρθένος. Ζῴδια ὑπήκοα, ἰχθύες, Ὑδροχόος, Αἰγόκερως, Τοξότης. Σκορπιὸς, ζυγὸς. Ζῴδια ἔαρος. Κριὸς, Ταῦρος, Δίδυμοι Θέρους, καρκῖνος, λέων, παρθένος. Φθινοπώρε, ζυγὸς, Σκορπιὸς, Τοξότης. Χειμῶνος, Αἰγόκερως. Ὑδροχόος, ἰχθύες. Ζῴδια ξανθῆς χολῆς, Κριὸς, λέων, Τοξότης. Φλέγματος, Καρκῖνος, Σκορπιὸς, ἰχθύες. Μελαίνης χολῆς, Ταῦρος, Παρθένος, Αἰγόκερως. Αἵματος, Δίδυμοι, ζυγὸς, Ὑδροχόος.

Ψελλ

Νικαο

CAPVT LI.

De Sole.

SOl sic definitur, ex Plut. 2. de Plac. 20. Xenophanis. Sol est nubilum ignitum. Stoic. Sol est habitus intelligibile de mari. Anaxag. Democr. Metrod. Sol est mydrus ignitus. Epicur. Sol est terrestris spissitudo punicosa foraminibus ex igne accensa. Arist. Sol est sphæra ex quinto corpore. Plat. Defin. Sol est ignis cęlestis, qui solus de aurora vsq; ad crepusculum vespertinum ab eisdem ipsis potest videri, animal sempiternum, viuens, stella diurna permaxima. Orphei. Sol est mūdi oculus. Acad. Sol est sensibilis imago non sensibilis Dei. Bryen. serm. 41. Sol est Cælestialis oculus, nocti aduersarius, mundanum examen. Damasc. 2. de fidc 22. Deliquium solis est obumbratio solis ex corpore Lunæ vt medio interiecto pariete, & non sinente vt ad nos suum lumen transfūdat.

Plutar. Xenop. Stoicor. Anaxa. Democ. Metro. Epicur. Aristot. Platon. Orphei Acade. Bryen. Damasc.

CAPVT LII.

De Luna.

LVna sic describitur. Ex Plutarc. 2. Plac. 26. Anax. Democr. Luna est firmamentum igneum habens in se campos, montes, valles q; Heracl. Luna est terra nebula compacta. Xenoph Luna est nubilum densum. Bryen. serm. 41. luna est nocturna consolatio, solis successio reciproca recordatio. Damasc. 2. de Fide 12. Deliquiū lunę est obumbratio terræ, cū luna ex opposito inueniatur super terram, sol autem sub terra existat, & propter vmbram terræ luna illuminari ex sole nequit. Coniunctio lunæ est quando fuerit in ea parte in qua est Sol. Natiuitas Lunę est quando destiterit a soles partes quindecim. Ortus eius, quando apparet Menoides, cum partes sexaginta destiterit. Dichotomus, cū partes distant nonaginta. Amphicirtus, cū partes viginti supra centum. Lunę plenę, lumineque oppletæ, cum partes distant quinquaginta ac centum. Perfecta luna, quando distat a sole partes octaginta ac centum.

Plutar. Anaxa. Democ. Heracli. Xenoph. Bryenn. Damasc.

C A-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ.

Περὶ Ἡλίου.

Ὁ Ἥλιος οὐτωσὶν ὁρίζεται ἐκ τῆς Πλουτ. β. Ἀρεσκ. κ. Ξενοφάνης. πλουτ. Ἥλιος ὄξι νέφος πεπυρωμένον. Στοϊκῶν. Ἡλιός ὄξιν ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάσσης. Ἀναξαγ. Δημοκρ. Μητροδώρ. Ἥλιός ὄξι μύδρος σωϊκὸς ὁλόπυρος. Ἐπικούρ. Ἥλιός ὄξι γήϊνον πύκνωμα κατεσκευασθὲς κρήσιν ἀναξαὐτὸ τὸ πυρὸς ἀνημμένον. Ἀρεσ. Ἥλιός ὄξι σφαῖρα ἐκ τὸ πέμπτου σώματος, Πλάτωνος ὅροι. Ἥλιός ὄξι πῦρ ἐράνιον, ὃ μόνον ἀπ' ἠοῦς μέχρι δείλης τοῖς αὐτοῖς ὄξιν ὁρᾶσθαι, ζῶον ἀίδιον, ἔμψυχον, ἄστρον ἡμεροφανὲς τὸ Ἐπικυ. μέγιστον. Ὀρφέως. Ἥλιός ὄξιν ὀφθαλμὸς κόσμου. Ἀκαδημ. Ἥλιός ὄξιν Ἀρεσ. αἰσθητὴ εἰκὼν τὸ μὴ αἰσθητὸ Θεοῦ. Βρυεν. λόγος μα. Ἥλιός ὄξιν οὐράνιος ὀφθαλμός, νυκτὸς ἀνταγωνιστὴς, κοσμικὸς ἔλεγχος. Δαμασκιν. β. Ὀρφέπις. κβ. Ἔκλειψις ἡλίου ὄξιν ἀποσκιασμὸς τὸ ἡλίου ἐκ τὸ σώματος τῆς ἀκαδισελήνης ὥστε ἑρπινος μεσοτοίχου γινομένου καὶ μὴ ἐῶντος διαδοθῆναι τῇ Βρυενν. γῇ τὸ φῶς. Δαμα.

Πλάτ. Δαμασκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ.

Περὶ Σελήνης.

Ἡ Σελήνη ὑπωσὶ θεωγράφεται. Ἐκ τῆς Πλουτ. β. Ἀρεσκ. κ. ς. πλουτ. Ἀναξαγ. Δημοκρ. Σελήνη ὄξι στερέωμα διάπυρον ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία, καὶ ὄρη καὶ φάραγγας. Ἡρακλείτου. Σελήνη ὄξι γῆ ὁμίχλη θεωρημένη. Ξενοφάνους. Σελήνη ὄξι νέφος πεπλημμένον. Βρυεν. λόγ. μα. σελήνη ὄξι νυκτερινὴ θεωμυθία, ἡλίου διαδοχὴ, παλίνδρομος ἀνάμνησις; Δαμασκιν. β. πὶς. κβ. Ἔκλειψις σελήνης ὄξιν ἀποσκιασμὸς τῆς γῆς, τῆς σελήνης μὲν ἐξ ἐναντίας εὑρεθείσης ὑπὲρ γῆν, τὸ δὲ ἡλίου ὑπὸ γῆν ὄντος, καὶ διὰ τὴν σκιὰν τῆς γῆς φωτισθῆναι ἐκ τὸ ἡλίου μὴ δυναμένης. Σύνοδος σελ. ὄξιν, ὅταν γινήσηται ἐν τῇ μοίρᾳ, ἐν ᾗ ὄξιν ὁ ἥλιος. Γέννα σελ. ὄξιν ὅταν ἀποσῇ τὸ ἡλίου μοίρας ι ε. Ἀνατολὴ αὐτῆς, ὅταν φανῇ. Μηνοειδὴς ὅταν ἀπέχῃ μοίρας ξ. Διχότομος, ἀπέχουσα μοίρας ζ. ἀμφίκυρτος, ἀπέχουσα μοίρας ρ κ. Πλησισέλληνος καὶ πλησιφὰς, ἀπέχουσα μοίρας ρ ν. παισέλληνος, ἀπέχουσα μοίρας ρ π.

Ἀναξάγ. Δημοκρ. Ἡρακλείτ. Ξενοφ. Δαμασκ.

ΚΕ-

CAPVT LIII.

De Stellis.

Plutar. Diogen. Metro. Gregor. Naz. Bryenn.

SYdera sic definiuntur. Ex 2. Plutar, Plac. 13. Diogenis. Stellę sunt spiracula mundi. Metrod. Stellæ sunt illuminatio ex participatione Solaris Luminis. Greg. Naz. Def. Stella est natura, ignis circulariter permotus. Bryen. serm. 41. Stella est luminis receptaculum. incorrupta flamma. subministrata fax.

CAPVT LIV.

De Terra.

Plutar. Metro. Gregor. Naz. Damas. Bryenn.

TErra sic describitur. ex 3. Plac. Plutarch. 2. Metrod. Terra est infimum, ac fax aquæ. Greg. Naz. Def. Terra est congelatio materiæ a cęlo circumuolutæ. Damasc. 2. de fide 27. Terra est vnum de quatuor elementis siccum, frigidumque & graue, & mobile a Deo de non ente ad esse in primo die deductum, cuius sedē ac basim nullus hominum dicere valuit. Bryen. serm. 41. Terra, est elementum siccum & frigidum, graue ac immobile.

CAPVT LV.

De Partibus Terræ.

Geras. Suidæ. Barini.

PArtes terræ sic definiuntur. Gerasimi. De Terra. zona est locus terræ determinatus. Suidæ. Diction. zona Septentrionalis, quæ est super arcticum circulum, inhabitabilis propter frigus. zona temperata est habitabilis. zona adusta est Æthiopum. zona Torrida est circuli antarctici. zona Australis est inhabitabilis propter frigus. Barini Dict. Mons est terra super planum posita. Collis, tumulus terræ. Campestis. locus longus ac extensus. Campus, parua campestris. Terra filla, Conuallis montuosa, quæ cadentem aquam bibit. Excauaturus locus; est scisio terræ. Fouea est locus admodum conuallis. Fossa, locus effosus. Vorago, sectio vel os terræ ex

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ.

Περὶ Ἀστέρων.

Οἱ ἀστέρες οὕτως ὁρίζονται ἐν τῷ β. ἀρεσκ. Πλουτ. ιγ. Διογένους ἀστέρες εἰσὶ ῥαπτοαὶ τοῦ κόσμου. Μητροδώρου. Ἀστέρες εἰσὶ φωτισμὸς ἐκ μετοχῆς τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. ἀστρόν ἐστι φύσις πῦρ κύκλῳ φερόμενον. Βρυεν. λογ. μα. Ἀστρόν ἐστι, φωτὸς δοχεῖον, ἀκήρατος φλόξ, κεχορηγημένη λαμπάς.

πλουτ. Διογεν. Μητρο. Γρηγο. Θεολ. Βρυεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ.

Περὶ Γῆς.

Ἡ Γῆ οὕτως ἀναγράφεται. ἐκ τοῦ γ. ἀρεσκ. ια. Πλουτάρχ. Μητροδώρου. Γῆ ἐστιν ὑπόστασις καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Γῆ ἐστὶ πῆξις ὕλης τῷ πόλῳ κυκλουμένης. Δαμασκίω. β. πίς. κζ. Γῆ ἐστιν ἓκτον πάντων στοιχείων ξηρότητι καὶ ψυχρὸν καὶ βαρὺ καὶ ἀκίνητον ὑπὸ Θεοῦ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ παραγομένου, ἧς τόπῳ ἕδρᾳ καὶ τόπῳ βάσει οὐδεὶς ἀνθρώπων εἰπεῖν δυνατὸς, Βρυεν. λόγ. μα. Γῆ ἐστὶ στοιχεῖον ξηρότητι καὶ ψυχρὸν βαρύτητι καὶ ἀκίνητον.

πλουτ. Μητρο. Γρηγο. Θεολ. Δαμα. Βρυεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ.

Περὶ τῶν τῆς γῆς Μερῶν.

Τὰ τῆς γῆς μέρη οὕτως ὁρίζεται. Γεωργ. Περὶ γῆς Ζώνη ἐστὶ χώρα γῆς διωρισμένη. Σουΐδ. Λεξ. Ζώνη βόρειος ἐστιν ἡ ὑπὲρ τὸν ἀρκτικὸν κύκλον ἀοίκητος διὰ ψῦχος. Ζώνη εὔκρατος ἐστιν ἡ οἰκουμένη. Ζώνη διακεκαυμένη ἐστιν ἣν νῦν αἰθίοπες. Ζώνη ἀτέμκρατός ἐστιν ἡ ἀνταρκτικὴ. Ζώνη τόπος ἐστὶν ἀοίκητος διὰ τὸ ψῦχος. Βαρίνου Λεξ. ὄρος ἐστὶ, γῆ ὑπὲρ τὸ ἰσόπεδον κειμένη. Βουνὸς λόφος γῆς. Πεδίας, ὁ μακρὸς καὶ ἀναπεπταμένος τόπος, πεδίον, μικρὰ πεδίας. Φάραξ, κοιλὰς ὀρεινὴ τὸ παρεμπέπτον ὕδωρ ἐκ πίνουσα. Βάραθρον ἔκπτωσις γῆς. Βόθρος, τόπος ὅπου πολὺ κοῖλος διαμένων. Βόθυνος, τόπος ὀρυγμός. Χάσμα, χίσμα ἢ σό-

Γεωργ. Σουΐδα. Βαρίν.

ræ ex ſumma ſiccitate aut humiditate factum. Inculta terra ſicca, & non arata. Culta, terra quæ aratur. Spelunca concauitas profunda lapidis. Lacus, concauitas terræ. Geraſ. de terra. Domus, locus terræ qui hyemem ac æſtum impedit, de lignis ac lapidibus compoſitus. Villa eſt plurium domorum congregatio extra ciuitarem poſita. Oppidum, parua ciuitas. Ager parua villa. Ciuitas congregatio hominum conſtituta, & ſecundum legem gubernata. Vrbs, princeps ciuitatis. Ciuitacula, parua ciuitas. Arx, ſummitas vrbis. Caſtellum, locus congregationis ad conſeruationem vrbis. Puluis, terra tenuis. Arena, puluis rotunda apud mare poſita. Via, ſpacium quo homo iter peragit. Circuitio, de eodem ad idem mutatio. Scallis via ſtricta. Vicinia, conterminorum ac cohabitantium regio. Forum, locus vbi congregatur populus ad cõuerſandum. Nemus complantatus locus. Hortus, locus vbi plante de humiditate & ſpiritu ad augumentum ducuntur. Sylua, locus arboribus condenſus. Pratum, locus humidus ac herbibus, vbi aqua fluit. Paradiſus, locus complantatus, arboribus diuerſis ſecundũ menſuram ordinemque inſertus. Rus, locus extra ciuitatem. Conuallis, profunda terra: Siccitas, intemperies horarum ob quã terra ſine fructibus manet. Fertilitas, temperies temporis iuxta quã terra fœcunda fit. Diluuium, inundatio aquarũ hębernalium ſecundum quam terra aqua circuncluditur, & animalia plantæq; deſtruuntur. Seges, ager qui habet ſpicas.

Geraſ.

CAPVT LVI.

De Lapidibus.

Bryenn. LApides ſic deſcribuntur, Bryen ſer. 41. Lapis eſt ſubſtantia inanimata, inſenſibilis immobilis. Geraſ de Lapid. Lapis præciosus eſt qui de tenuiſſima terra aqua perlucida per ſolares radios ad ſplendorem ac ſoliditatem tranſmutatus præcium habentibus affert. Margarita eſt, lapis albus & ſolidus perſpicuuſq; Vitrum, eſt mixtio perlucida formam lapidis habens, de arena ac aqua per ignem conſtituta. Venenum eſt pharmacum ob ſummam caliditatem aut frigiditatem animal corrumpens. Magnetes & lapis atrahens ferum. Lithargyrus eſt ſpuma argenti. Cinabari eſt lapis

Geraſ.

de

ἢ σῶμα γῆς ἐκ τῆς ἄγαν ξηρότητος ἢ ὑγρότητος τελεσθὲν. Χέρσος, ἡ ἀνήροφος καὶ ξηρὰ γῆ. Αὖσυρα, ἡ ἠφανισμένη γῆ. Σπήλαιον, κοίλωμα βαθὺ λίθου. Λάκκος, κοίλωμα γῆς. Γεωργ. περὶ γῆς. Οἶκος, τόπος γῆς, ὅυ θέρους καὶ χειμάτων κωλυτικὸς ἐκ λίθων καὶ ξύλων σκεπαστόν. Κώμη, πλειόνων οἴκων σύστημα ἔξω τῆς πόλεως κείμενον. Χώρα, μικρὰ πόλις. Χωρίον, κώμη μικρά. Πόλις, σύστημα ἀνθρώπων ἱδρυμένον καὶ κατὰ νόμον διοικούμενον. Ἄκρον, τὸ ἄκρον τῆς πόλεως. πολίχνιον, μικρὰ πόλις. Ἀκρόπολις, περιτείχισμα πόλεως. Ἀκροτήριον τόπος σκοπᾶξαι πρὸς διατήρησιν τῆς πόλεως. Κόνις, ἡ λεπτοτάτη γῆ. Ψάμμος, κόνις σφαιροειδὴς περὶ τὴν θάλασσαν κειμένη. Ὁδὸς, διάστημα καθ' ὃ ὁ ἄνθρωπος τὴν πορείαν ποιεῖται. Περίοδος, ἡ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ κίνησις. Τρίβος, στενὴ ὁδός. Γειτονία, ἡ τῶν ὁμόρων καὶ περιοικούντων χώρα. Ἀγορὰ, τόπος ἐν ᾧ ἀγείρεται ὁ λαὸς πρὸς συνομιλίαν. Ἅλσος, σύμφυτον χωρίον. Κῆπος, τόπος ὅπου τὰ φυτὰ ἐξ ὑγρότητος καὶ πνεύματος εἰς αὔξησιν ἄλλονται. Δρυμός, συνδενδρος τόπος. Λειμὼν τόπος ὑγρὸς καὶ βοτανώδης ἔνθα ὕδωρ συλλείβεται. παράδεισος, τόπος ἔμφυτος καὶ πολυποικίλων δένδρων κατὰ ῥυθμὸν καὶ τάξιν ἐμπεφυτευμένος. Ἀγρὸς, ὁ ἔξω τῆς πόλεως χῶρος. Κοιλὰς, ἡ βαθεῖα γῆ. Ξηρασία, δυσκρασία χωρῶν καθ' ἃ ἡ γῆ ἄκαρπος μένει. Εὐφορία, εὐκρασία χωρῶν, καθ' ἃ ἡ γῆ καρποφόρος τελεῖται. Κατακλυσμός, πλημμύρα ὑδάτων χειμερίων, καθ' ἃ ἡ γῆ περικλύζεται καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ διαλύεται. Λίθος, τὸ ἔχον ἀσάχας χωρὶς φιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ νς'.

Περὶ Λίθων.

Οἱ λίθοι οὕτως περιγράφονται. Βρυεν. λόγ. μα. Λίθος ἐστὶν οὐσία ἄψυχος ἀναίσθητος, ἀμετακίνητος. Γεωργικὰ περὶ λίθων. Λίθος πάμμιος ἐστὶν ὁ ἐκ λεπτοτάτης γῆς καὶ ὕδατος διαυγοῦς διὰ τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων εἰς σιλβότητα καὶ στερεότητα μεταπλασθεὶς, πολλοῖς τοῖς ἔχουσι παρεχόμενος. Μάργαρίτης ἐστὶ λεύκος λίθος καὶ στερεὸς, διαφανὴς. Ὑαλός ἐστι μίγμα διαυγὲς λιθοειδὲς ἐκ ψάμμου καὶ ὕδατος διὰ πυρὸς συνισάμενον. Δηλητηριόν ἐστι φάρμακον διάφθειρον θερμότητα ἢ ψυχρότητα τὸ ζῶον διαφθείρον. Μαγνῆτης ἐστὶν, ὁ τὸν σίδηρον ἕλκουσα πέτρα. Λιθάργυρος ἐστὶν ἀφρὸς ἀργύρου. Κινάβαρι ἐστὶ, λίθος,

Βρυεν. Γεωργ.

N ἐκ πε-

de aliquo lapide argentea arena permixto compactus. Argentum viuum est lapis de Minio factus. Vitriolum est humidum congelatum. Chalcitres est lapis formam çris habens, venas longas ac perlucidas tenens. Atramentum Sutorium est, lapis in meatuum ostium, de quibus foditur æs congelatus, & in tangenda aqua statim nigrescit. Arsenicum est lapis planus auratus colore. Alumen est lapis albus gustu astringens. Sulphur est lapis colore risplendens, perspicuus facile igne accensus. Pumex est lapis admodum leuis & pluris habẽs vacui. Sal est lapis albus vel subalbus ex marina aqua conditus, vel mare congelatum Nitrum est lapis ex calce viua & oleo compositus sordium purgatiuus. Calx viua est lapis mollis de lapidibus solidis combustis factus. Corallium est Plãta marina, quare & arbos lapidea vocatur. Pyrites lapis est species lapidis de quo æs effoditur. Gypsum est lapis calci cognatus. Silex est lapis durus a quò ignis exilit. Cotis est lapis quo ferrum ad inscidendum paratur. Marmora sunt eximij lapides duri maculis & coloribus commendates Alabasti ites est lapis cãdidus intertinctus varijs coloribus. Ophites est lapis serpentum maculis similitudinem habens. Gagates est lapis niger planus, leuis, & ardens igni admotus fictiua in eo scripta non delentur. Ethites est lapis inuentus in nidis aquilarum punicei coloris. Pyrites est lapis Persicus fuluus similans aeris qualitatem facile scintillas emittẽs. Phrigius est lapis colore pallidus mediocriter grauis in Frigia natus. Samius est lapis grauis & candidus ad poliendum aurũ vtilis. Sarcophagus est lapis, qui corpora defractorum in eo condita infra quadraginta dies dentibus exceptis consumit. Abestos est lapis ferrei coloris qui semel accensus nunquam extinguitur. Amiantos est lapis qui nihil igne deperdit. Catochites est lapis ad ornatum destinatus. Memphites est lapis gemmantis naturæ qui facit corpus obstupescere vt non sentiat cruciatũ. Lapides precioſi sũt, qui carè valent. Acates est Gemma nigra habens in medio circulos nigros & albos iunctos & variatos. Adamas est lapis paruus, & indecorus ferrugineũ habens colorem & splendorem crystallinũ qui nulli materiæ cedit nec ferro, nec igne. Allectorius est lapis in gallinatiorum ventriculis natus, pręliatoribus aptus. Ametistus est lapis purpureus permixto colore leuiter flammulas fundens. Antracites est, lapis coloris ignei vt carbunculus. Berillus est lapis

ἐκ πινος λίθε μειγμένε τῇ ἀργυρέῃδι ψάμμῳ κατασκευασμένος. Υ̓δράργυρος ἐστὶ λίθος ἀπὸ τῦ ἀμιωίου λεγομένου σκευαζόμενος. Χάλκανθός ἐστιν ὑγρὸν πεπηγός. Χαλκίτης ἐστὶ λίθος χαλκοειδὴς τὰς ἴνας ὑπημήκεις καὶ ἀποσιλβούσας ἔχων. Μελανητηρία ἐστὶ λίθος ἐν τοῖς τῆς ὀρυγμάτων στομίοις ἀφ' ὧν μεταλλεύεται ὁ χαλκὸς ὑπαπασμένος καὶ ἐν τῷ θίγειν ὕδατος ταχέως μελαινόμενος. Ἀρσενικόν ἐστι λίθος πλακώδης χρυσίζων τῇ χρόᾳ. Στυπτηρία ἐστὶ λίθος λευκὸς τῇ γεύσει σύθων. Θεῖόν ἐστι λίθος λαμπυρίζων τῇ χρόᾳ, ὀξέως ῥαδίως πυρὶ ἁπτόμενος. Κίσηρίς ἐστι λίθος ἄγαν κοῦφος καὶ πολύκενος. Ἀλς ἐστι λίθος λευκὸς ἢ ὑπόλευκος ἐκ θαλαττίου ὕδατος σκευασθεὶς, ἢ θάλασσα πηγνυμένη. Νίτρον ἐστὶ λίθος ἐξ ἀσβέστου καὶ ἐλαίου πεποιημένος ῥύπων, καθαρτικὸς. Ἀσβεστὸς ἐστὶ λίθος μαλακὸς ἐκ λίθων κοχλάκων καμινίων κατασκευασθείς. Κοράλλιον ἐστὶ φυτὸν ἐνάλιον ὅθεν καὶ λιθόδενδρον καλεῖται. Πυρίτης λίθός ἐστιν εἶδος λίθου ἀφ' οὗ ὁ χαλκὸς μεταλλεύεται. Γύψος ἐστὶ λίθος ἀσβέστου συγχυὴς. Χάλιξ ἐστὶ λίθος σκληρὸς ἐξ οὗ πῦρ φέρεται. Ἀκόνη ἐστὶ λίθος ὠοσίδηρος πρὸς τὸ ἐγκόπτειν ξυλασκυάζεται. Μάρμαρά ἐστι λίθοι μεγάλοι σκληροὶ σίγμασι καὶ χρώμασιν ὑπερβάλλοντες. Ἀλάβαστρον ἐστὶ λίθος λευκὸς ποικίλοις χρώμασι πρόσακτος. Ὀφίτης ἐστὶ λίθος ὄφεων σίγμασιν ἐφομοιούμενος. Γαγάτης ἐστὶ λίθος μέλας, λεῖος, ἐλαφρὸς, καὶ ἐξάπτων τῆς πυρὶ προσαγόμενος, ἐν ᾧ πλάσματα γεγραμμένα οὐκ ἐξαλείφονται. Ἐθίτης ἐστὶ λίθος ἐν ταῖς τῆς αἰετῦ καλιαῖς εὑρισκόμενος φοινίκεος χρώματος. Πυρίτης ἐστὶ λίθος περσικὸς ὑπόξανθος τῇ τῦ ἀέρος ποιότητι ὁμοιούμενος ἀστυθῆρας ῥαδίως ἐκ πέμπων. Φρύγιος ἐστὶ λίθος χρώματι ὠχρὸς, μετρίως ἐλαφρὸς ἐν φρυγία φαινόμενος. Σάμιος ἐστὶ λίθος βαρὺς καὶ λευκὸς πρὸς τὸ ἀποξέσαι τὸ χρυσίον χρήσιμος. Σαρκόφαγος ἐστὶ λίθος ὁ τὰ τῆς νεκρῶν σώματα παραράκοντα ἡμέρας τῆς ὀδόντων χωρὶς καταδαπανᾶται. Ἀσβυστος ἐστὶ λίθος σιδηρίτου χρώματος ὃς ἅπαξ ἐκ καυθεὶς, οὐδέποτε σβέννυται. Ἀμίαντος ἐστὶ λίθος ὃς πυρὸς οὐδὲν ἀλλυμαίνεται. Κατοχίτης ἐστὶ λίθος πρὸς κόσμον διορισμένος. Μεμφίτης ἐστὶ λίθος μαργαροειδοῦς φύσεως, ὁ τὸ σῶμα ἀπαναρκᾶν ποιῶν ὥστε μὴ αἰσθάνεσθαι πονείας. Λίθοι πύριοι εἰσὶν οἱ ἀκριβῶς πυρώμενοι. Ἀχάτης ἐστὶ λίθος μέλας ἔχων ἐν μέσῳ κύκλους μέλανάς τε καὶ λευκοὺς συνδεδεμένους τε καὶ ποικίλους. Ἀδάμας ἐστὶ λίθος μικρός τε καὶ ἄκοσμος σιδηροειδὴς κτώμενος χρῶμα, καὶ κρυσταλλοειδῆ σιλβότητα ὃς οὐδενὶ ὕλει οὔτε σιδήρῳ οὔτε πυρὶ ὑποχωρεῖ. Ἀλεκτόριος ἐστὶ λίθος ἐν τοῖς τῆς ἀλεκτόρων ὑπογαστρίοις πικτόμενος, τοῖς πολεμοῦσιν ἀλεξίκακος. Ἀμέθυστος ἐστὶ λίθος σύμμικτον χρώματος ἁλῶς πυρσοὺς ἐκπέμπομενος. Ἀνθρακίτης ἐστὶ λίθος πυρίνου χρώματος

lapis conſpicuus oleo vel acquis marinis colore ſimilis, radium ſolis ad ſe trahens. Carbunculus eſt lapis ignitus cuius ſulgor nec nocte vincitur. Cclidonia eſt gemma purpurea quæ in vteris hirundinum inuenitur. Elictropia eſt gemma coloris viridis ac nubili, ſtellis puniceis ſuperſparſa cum ſanguineis venis. Æmathites eſt lapis rubore ſanguineus. Galactites lapis eſt qui attritus reddit ſuccū album ad lactis ſaporem. Iacintus lapis eſt aquaticus cuius color eſt ruffus vel purpureus aut ceruleus. Iaſpis eſt gemma multorum colorum ſmaragdo ſimilis. Margarita eſt candidus lapis ceruleus cum purpura, habens pulueres aureos ſparſos, fulgēs & vt cęli puritas flammās. Sardius eſt gemma viliſſima ruborum habens colorē. Sardonix eſt lapis coloris nigri albi & rubei aptus ad ſigilla quod nihil ceræ tenet. Smaragdus eſt omnium gemmarum virentium princeps, nimis viridus Solis Gemma quam Græci electron vocant. eſt lapis fului cereique coloris ex ſucco arbocis generatus ad ſpeciem ſolis in orbem fulgentes radios ſpargens folia, paleasque & veſtium fibrias rapiens. Carcedonius eſt lapis colore palidus. Chryſolectrus eſt lapis auro ſimilis ſed in colorem electri vergens. Chryſocolla eſt gemma auro ſimilis quæ aurum augit. Chryſolithus eſt gemma cuius color eſt aureus ſcintill atque vt ignis. Chryſoprasius eſt lapis quem lux celat prodit obſcuritas igneus noctè, die aureus. Cryſtallus eſt lapis reſplendens colore aquoſus ex glacie durata per annos confictus.

CAPVT LVII.

De Metallis.

Geraſ. METalla diuerſimodè definiuntur. Geraſ. de metal. Metallum eſt terra admodum per ſtellarum influentias de humiditate ſoliditate firmata. Metalla ſimplicia ſunt quę non a pluribus metallis componūtur. vt aurum, argentum. Compoſita ſunt quæ ab alijs metallis conſtruuntur. vt Stannum de argento & plumbo. Electrum ex auro & argento. Aurum eſt metallum pluſquam denſum & omnium grauiſſimum. Argentum eſt metallum albiſſimū poſt aurum prędioſius. Lithargirus eſt ſpuma ſiue purgatio ar-

gen-

ὡς ἀνθρακίου. Βδέλλος ἐστὶ λίθος δίχροος ἐλαίου ἢ ὑδάτων θαλαττίων χρωματι ὅμοιος, τῷ τῆ ἡλίου ἀκτῖνα πρὸς ἑαυτὸν καθελκόμενος. Ἄνθραξ ἐστὶ λίθος δίχρους οὗ ἡ αὐγὴ καὶ ἐν νυκτὶ οὐχ ὑπερβάινεται. Χελιδωνία ἐστὶ λίθος πορφυρους, ὅσπερ ἐν γαστρὶ τῆ χελιδόνων εὑίσκεται. Ἡλιοτρόπιον ἐστὶ λίθος χλοώδους τε καὶ κεφαλοειδοῦς χρώματος, φοινικέοις ἄνθεσι διεστιγμένη μετὰ αἱματοειδῶν φλεβῶν. Γαλακτίτης ἐστὶ λίθος ὅσπερ ἐντριφθεὶς χυλὸν λευκὸν ὡς γάλα ἀποδίδωσι. Ὑάκινθος ἐστὶ λίθος ὑδατώδης οὗ τὸ χρῶμα ἐρυθρὸν ἢ πορφυροῦν ἢ κυανοειδὲς πέφυκε. Ἴασπις ἐστὶ λίθος ποικίλων χρωμάτων ὅμοιος σμαραγδῳ. Μαργαρίτης ἐστὶ λίθος λευκὸς ὃς ἐν τῆ θαλαττίων λαμβάνεται κοχλίων. Σάπφειρός ἐστι λίθος κυανοῦς μετὰ πορφυρίου χροῦ χρυσὸν διεσπαρμένον ἔχων αὐγάζων ὡς οὐράνιος καθαρότης φλόγας. Σάρδιος ἐστὶ λίθος ἄτιμος ἐρυθρὸν χρῶμα κτώμενος. Σαρδώνυξ ἐστὶ λίθος χρώματος μέλανος, λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ πρὸς σφραγίδας ὀπτήδειος, οὐδὲν τῶ κηροῦ κατέχων. Σμάραγδος ὅστι πάντων τῆ χλωρῶν λίθων τὸ κεφάλαιον ὡς ἄκρον χλωρός. Ἥλεκτρον ὅστι λίθος ὑποξάνθου κηράουτι χρώματος ἐκ χυλοῦ τῆ δένδρων φερόμενος πρὸς τὸ τῶ ἡλίου εἶδος κυκλικῶς αὐγοειδὴς ἀκτῖνας φερχέων, τάτε φύλλα, ἄχυρα καὶ τὰ τῆ ἱματίων κράσπεδα ἐφαρπάζων. Χρυσόλεκτρον ὅστι λίθος ὅμοιος χρυσίῳ πρὸς δὲ τὸ τῶ ἠλέκτρου χρῶμα φερσκλίνων. Χρυσοκόλλη ὅστι λιθος ὅμοιος χρυσίῳ ὃς τὸ χρυσίον αὐξάνει. Χρυσόλιθος ἐστὶ λίθος οὗ τὸ χρῶμα ἐστι χρυσοειδὲς, σπινθῆρας τε ὡς πῦρ ἐκ πέμπει. Χρυσοπράσινος ἐστὶ λίθος ὃν τὸ φῶς κρύπτει φερδίδωσι τὸ σκότος, πύρινος μὲν ἐν νυκτὶ, χρυσοειδὴς δὲ ἐν ἡμέρᾳ φαινόμενος. Κρύσταλλός ὅστι λίθος ἐπαυγάζων, χρώματι. Ὑδατώδης ἐκ παγετῶ πολυχρονίου σωπιθημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ.

Περὶ Μετάλλων.

ΤΑ Μέταλλα διαφόρως ὁρίζεται. Γερασ. φερὶ Μετάλ. Μέταλλόν ὅστι γῆ ἄγαν δίχα τῆς τῆ ἀστέρων ὑπερροῆς ἐξ ὑγρότητος στερεωθεῖσα. Μέταλλα Ἁπλᾶ ὅστι τὰ μὴ ἐκ πολλῶν μετάλλων συγκείμενα οἷον χρυσὸς καὶ ἄργυρος. Σύνθετά ὅστι, τὰ ἐξ ἑτέρων μετάλλων συγκείμενα. οἷον Καστίτερος ἐξ ἀργύρου καὶ μολύβδου. Ἤλεκτρον ἐκ χρυσίου καὶ ἀργύρου. Χρυσός ὅστι μέταλλον πυκνότατον καὶ βαρύτατον πάντων. Ἄργυρός ὅστι μέταλλον λευκότατον μετὰ τὸν χρυσόν πιμώτερον. Λιθάργυρός ἐστι κάθαρσις ἀργύρου.

genti: Aes est Metallum eiusdem duricie cum argento ac liquationis rubei coloris, nulla rubigine concreptum. Calcitis est Metallum quod si fiat statim est mollis natura Aurichalcum est Metallum quod splendorem auri & duriciem possidet. Stagnum est Metallum separans ac secernens omnia metalla. Plūbum est metallum nigrum ponderosum vt aurum ductile ac facilime tractabile. Ferrum est metallum terrestre omnibus metallis fortius, si quidem hoc tellurem scindimus, serimus arbusta, saxa cedimus, bella gerimus. Calybs est Metallum magis aqueum quam terrestre superferrum vim maximam habens. Electrum est metallum ex auri & argenti mixtura confictum. Corinthium est commixtio omnium metallorū Argentum viuum est metallum ad se omnia trahens sine quo neque argentū neque ęs inaurari potest. Cuprus est Metallum solidum quod facile frangitur colorem auri habens. Sulphur est quod igne statim accenditur.

CAPVT LVIII.

De Arboribus, Lignis Herbisque.

Barini. DE Arboribus, Lignis, ac Herbis permultæ feruntur descriptiones. Barini Dict. Arbor est lignū ex radice, stirpibus, germinibus frondibus, follijs ac fructibus constitutū. Lignum est substantia plantabilis quæ follia semenque habet. Herba est quod viresci ac germinat. Semen est animæ partus. Fructus est perfectio augibiliū per semen. Gramen est herba in inculta terra posita. Flos est quod de herbis arboribusque sursū tender cum odore per quod semen. Geras. de Lign. Flos est symbolū veris, letitia arborū. Arbores aromaticæ sunt quæ odorē ferunt. Planta est arborū radix.

CAPVT LIX.

De Aqua.

reg. Laz. amas. AQuæ ac eorum quæ circa aquā sunt tales feruntur definitiones. Greg. Naz. Def. Aqua est fluida ac deorsum vergens natu-

Χαλκός ὄζι μέταλλον τῆς αὐτῆς σκληρότητος & μαλάξεως τῷ ἀργύρῳ, ἐρυθροῦ χρώματος οὐδέπνι ἰῷ παραθαρμῦον. Χαλκίτης ὄζι μέταλλον ὅπερ, κατατηκόμενον ἐν τῷ ἅμα φύσει μαλακὸν γίνεται. Χρυσόχαλκος ὄζι μέταλλον αὐγλώπη καὶ στερεότητα τὸ χρυσοῦ κτώμῦον. Κασσίτερός ὄζι μέταλλον διαχωρίζον καὶ διακρῖνον πάντα τὰ μέταλλα. Μόλυβδός ὄζι μέταλλον μέλαν Ἰσόρροπον τῷ χρυσῷ, ῥαδίως τηκόμῦον. Σίδηρός ὄζι μέταλλον γῆϊνον πάντων μετάλλων ἰσχυρότερον εἰμῦτοι τούτῳ τὴν γῆν κόπτωμεν, τὰ δένδρα κλαδεύομῦ, τοὺς λίθους θραύομῦ, τοὺς πολέμους πολοῦμῦ. Χάλυψ ὄζι μέταλλον μᾶλλον ὑδατῶδες ὕπερ γῆϊνον, ὅθὶ τὸν σίδηρον μεγίστῳ ἰσχυῷ κτώμῦον. Ἤλεκτρός ὄζι μέταλλον ἐκ τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μίξεως πλέσθεν. Κορίνθιον ὄζι σύμμιξις πάντων μετάλλων. Ὑδράργυρός ὄζι μέταλλον πρὸς ἑαυτὸ πάντα καθέλκον οὗ χωρὶς οὔτε ἄργυρος οὔτε χαλκὸς θειχρυσωθῆναι δύνατῳ. Κύπρος ἐσὶ μέταλλον στερεὸν ῥαδίως θραυόμῦον χρῶμα τε τοῦ χρυσοῦ κτώμῦον. Θεῖον ὄζι τὸ πυρὶ ἐν τῷ ἅμα καιόμῦον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ.

Περὶ Δένδρων, ξύλων, καὶ βοτάνων.

Βαρίν. ΠΕρὶ δένδρων ξύλων καὶ βοτάνων πολλαὶ φέρονται θεωρίαι. Βαρίνου λέξ. Δένδρόν ὄζι ξύλον ἐκ ῥίζης, στελέχους, ἀκρεμόνων, κλώνων, φύλλων, καὶ καρπῶν συνισάμῦον. Ξύλόν ὄζιν οὐσία φυτικὴ φυλλοβόλος σπερματικὴ. Βοτάνη ἐσὶ τὸ χλοερὸν καὶ πάζον. Σπέρμα ἐσὶ ψυχῆς γέννημα. Καρπός ὄζιν ὁ ἀπαρτισμὸς τῆς αὐξανομένου διὰ τοῦ σπέρματος. Χόρτος ὄζι βοτάνη ἐν χέρσῳ κειμένη. Ἄνθός ὄζι τὸ ἀπὸ τῆς βοτάνου ἢ δένδρου ἄνω τρέχον μετ' ὠδῖνας διοῦ τὸ σπέρμα. Γεραν. θεωρ. ξύλων. Ἄνθός ὄζι σύμβολον ἔαρος, ὑφεσιωτὴ δένδρων. Δένδρα ἀρωματικὰ ἐσι τὰ ὠδῖνας ἐκ διδόντα. Φυτόν, ἡ τῆς δένδρου ῥίζα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ.

Περὶ Ὕδατος.

ΤΟῦ ὕδατος καὶ τῆς περὶ τὰ ὕδατα πιοῦσι φέρονται ὁρισμοί. Γρηγορ. Θεολογ. ὅρος Ὕδωρ ἐσὶ ῥοώδης καὶ κατάῤῥοπος φύσις. Γρηγ. Θεολ.

natura. Damasc. 2. de Fid. 24. Aqua est elementū humidum ac frigidum, graue & deorsū mobile, & diffundi facillimū. Abysus est aqua plurima cuius finis incomprehensibilis est hominibus. Oceanus est fluuius circundans omnem terram. Aqua marina est quod in maribus perseuerans & immobile manens sole semper subtilis-
Basilij. simū attrahente amarum fit. Basil. Magn. 2. Exa. Abysus est aqua plurima cuius finis deorsum est difficiles. 4. Ex aquæ calidæ sunt quæ de metallis calidiorem qualitatē secundum egressum accipiē-
Gerasi. tia de mouentis causa feruentia ac ignea siunt. Gerasi. de aqua. Balneū est aqua in solutionem agens sordes. Balnea sunt aquæ de finibus terræ scaturientes, cum delectatione superfusæ ad vtilitatē ac voluptatem vtentiū. Aquæ calidæ sunt quæ a se genitæ. de sinu terræ aquæ calidæ ducuntur. Stillicidiū est continua aquarum ad terram vel lapides gutta. Flumen est quod potabilē aquam fluit. Fons est scaturigo subterranei halitus quæ ex interno frigore paulatim scaturiens simulque congregata educitur. Palus est permanentium aquarū statio. Torrens est flumen exuberans deductū de imbere ad campos per aerem proiectum.

CAPVT LX.

De Mare.

Plutar. Anax. Emped. Damas. Bryenn. Gerasi. MAr Multipliciter describitur. ex 3. Plac. 16. Plutarch. Anaxim. Mare est primæ humiditatis reliquia. Emped. Mare est sudor terræ adustus sole propter superficialem loturā. Damasc 2. de fide. 24. Mare est congregatio aquarū in vnam cōgregationem. Littus est arenosum mare, Actæ sunt proxime profusū & saxosum Mare. Bryen. ser. 41. Mare est terræ sinus, insularum corona, vndarum respiratio. Geras. de Mare. Vnda est aquæ violentus cursus. Fluctuatio est motus maris, quo resonans mare littoribus irrumpit. Refluxus est motus maris quo vnda intra mare reuertitur. Æstus maris est motus violentus eius per quandam subtilem ac calidā exhalationem qua sine vento ac procella mare eleuata dissoluūtur pontes, rumpuntur naues, ac cadunt turres. Reciprocatio acquæ est correptio aquarum qua aqua exorta iterum redi-

φύσις. Δαμασκλω. β'. πίς. κ δ. Τ῎δωρ ἐστὶ στοιχεῖον ὑγρόν τε καὶ ψυχερὸν, βαρύτε καὶ καταφερὲς οὐδ ἐχύτον. Α῎βυσός ἐστιν ὕδωρ πολὺ οὗ τὸ τέλος ἀκατάληπτον ἀνθρώποις. Ὠκεανός ἐστι ποταμὸς κυκλῶν πᾶσαν τὴν γλῶ. Τ῎δωρ θαλάσσιόν ἐστι τὸ ἐν ταῖς θαλάσσαις χερνίζον, καὶ ἑσὼς ἀχίνητον, ὃ τῷ ἡλίου ἀεὶ τὸ λεπτότατον ἀνιμωμένου πικρὸν τελεῖται. Δαμα. Βασιλ. Βασιλ. β. Ε῎ξαημ. Α῎βυσός ἐστιν ὕδωρ πολὺ διεσφιγμένον ἑαυτῷ τὸ πέρας ὅπῃ τὰ κάτω. δ. Ε῎ξαημ. Τ῎δατα θερμαίνεται θερμοτέρας ἐκ μετάλλων ποιότητος κατὰ τὴν ἔκδοσιν σφοδρὰν λαμβάνοντα ἐκ τῆς τῶ κινοῦντος αἰτίας ζέονται ἐπηρώδη καθιστάμενα. Γερασ. περὶ Τ῎δατος. Λουτρὸν ἐστιν ὕδωρ εἰς λύσιν ἄγον τὰς ἀκαθαρσίας. Λυτραίνεται τὰ ἐκ τῆς κόλπων τῆς γῆς ἀναβρύοντα ὕδατα καὶ μεθ' ἡδονῆς ὑποχεόμενα πρὸς ὠφέλειαν καὶ τρυφὴν τῆς χρωμένων. Τ῎δατα θερμὰ ἐστὶ τὰ αὐτοφυῆ ἐκ τῆς κόλπων τῆς γῆς φερόμενα θέρμα ὕδατα. Σταλαγμός ἐστι σωεχὴς ὑδάτων κατὰ γῆς ἢ λίθων σαγὼν. Ποταμός ἐστιν ὁ πόσιμον ὕδωρ ῥέων. Πηγή ἐστιν ἀνάβλυσις τῆς ὑπὸ γλῶ ἀτμίδος, ὑπὸ τῆς ἐντὸς ψυχρότητος κατὰ μικρὸν βληθεῖσα, ὁμοῦ τε σωαχθεῖσα καὶ ἐκδοθεῖσα. Λίμνη ἐστὶ σωεστότων ὑδάτων στάσις. Χειμαρρός ἐστιν ποταμὸς πλήθων ἐξ ὄμβρου εἰς τὰς πεδιάδας διαίρεσις καταῤῥιφθέντος φερόμενος.

ΚΑΙΦΑΛΑΙΟΝ Ξ'.

Περὶ Θαλάσσης.

῾Η Θάλασσα πολυποικίλως σεσιγράφεται. ἐκ τῶ γ'. Α῾ρεσκ. 15. Πλουτάρχ. Α῾ναξιμάνδρου. Θάλασσα ἐστὶ τῆς ὑγρότης ὑγρασίας λείψανον. Ε῎μπεδοκλ. Θάλασσά ἐστιν ἱδρὼς τῆς γῆς ἐκκαομένης ὑπὸ τῶ ἡλίου διὰ τὸ βαθύπλουτον πλύσιν. Δαμασκ. β. πίς. κ δ. Θάλασσά ἐστι σωάξις ὑδάτων εἰς σωαγωγὴν μίαν. Αἰγιαλός ἐστιν ἡ ψαμμώδης θάλασσα. Α῾κτή ἐστιν ἡ ἀγχιβαθὴς καὶ πετρώδης θάλασσα. Βρυεν. λόγ. μα. Θάλασσά ἐστι γῆς ἐκαγκάλισμα, νήσων σεφάνωμα, κυμάτων σεῖσμα. Γερασ. σεὶ θαλάσσ. Κῦμά ἐστιν ὕδατος βιαία ὁπὸρομὴ. Κυμάτωσις ἐστὶ κίνησις τῆς θαλάσσης καθ' ἣν κατηχοῦσα τοῖς αἰγιαλοῖς σεσβάλλει. Μεταχυμάτωσίς ἐστι κίνησις θαλάσσης καθ' ἣν τὸ κῦμα ἔσω τῆς θαλάσσης ἐπαναῤῥίφει. Βρασμὸς θαλάσσης ἐστὶ κίνησις βίαιος αὐτῆς δράπτος λεπτῆς καὶ θερμῆς ἀναθυμιάσεως καθ' ἣν ἀὶδ ἀνέμου καὶ ζάλης τῆς θαλάσσης ἀνυψωθείσης λύονται γέφυραι, καταθραύονται νῆες καὶ ῥήγνυνται πύργοι. Α῎μπωτός ἐστι συσολὴ ὑδάτων καθ' ἣν τὸ ἀναδοθὲν ὕδωρ πάλιν

reditur. Inūdatio est egressus aquarum vel effusio in terrā aquarū. Spuma est album quod de impulsione ac incisione humiditatum in superficie est. Fremitus fluctuum est nigrum quod de impulsione frementis maris in superficie est. Tempestas est fluctuario maris cum procellis & maris. Ripa est locus præceps in flumine. Isthmus est terra inter duo maria. Posthmus est mare inter duas terras. Portus est sinus ad custodiam nauium aptus. Scatio est pars Portus. Insula est terra vndique circumualata ex mare.

CAPVT LXI.

De Aere.

Platon. AEri a sapientibus tales attribuuntur definitiones. Plat. Def. Aer est elementum cuius omnes secundum locum motus secundum naturam sunt. Spiritus est motus aeris per terram: A-
Aristot. rist. 4. cęli 4. aer est elementum grauius igne, leuius aqua cuius
Gregor. insuperficie est. Greg. Naz. Def. aer est vacui repletio & spiratiua fluxio Theod. Cerensis. 2. de Prouid. aer est natura subtilissi-
Naz. *Theod.* ma & quæ labitur & facile fugit, & comprimentiū indigens. Da-
Damas. masc. 2. de fide 23. aer est elementum subtilissimum, humidum, atque calidum, igne quidē grauius, terra autem & aquis leuius, inspirationis ac locutionis principium. Incoloratum quatenus de natura colorem non habens, duplicis formæ, perspicuū, lucis receptiuum & tribus nostrum sensibus seruiens. hoc enim videmus,
Geras. audimus & odoramus. Geras. de aere. Suprema aeris regio est quę vltimam superficiem ignis tangit, calida ac sicca propter ignis participationem. Infima aeris Regio est quæ superficiem aquæ terræque tangit humida ac calida, animaliū viuificatiua. Media aeris regio est medium supremæ ac infime aeris regionis per se quidem humidum ad summum, ac calidum remissè, per accidens autem propter vapores ascendentes frigidissimum.

ἐπανέρχεται. Πλημμυρίδες ἐξέλευσις ὑδάτων, ἢ ἀνάχυσις εἰς τὴν γῆν τοῦ ὕδατος, Ἀφρός ἐστι τὸ ἀπὸ τῆς συγκρούσεως καὶ κοπῆς τοῦ ὑγρῶν ἐν τῇ ὑπαφαιᾷ λευκόν. Φρίξ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς συγκρούσεως τῆς θαλάσσης τεραχωμένης ἐν τῇ ὑπαφαιᾷ μέλαν. Ζάλη ἐστὶ ταραχὴ θαλάσσης μετὰ κλυδωνος καὶ θαλάσσης. Οἶχθή ἐστιν ὁ ἐν τῷ ποταμῷ κρημνώδης τόπος. Ἰσθμός ἐστι γῆ μεταξὺ δύο θαλασσῶν. Πορθμός ἐστι θάλασσα μεταξὺ δύο γαιῶν. Λιμὴν ἐστι κόλπος φυλακτικὸς νηῶν. Ὅρμος ἐστὶ μέρος τοῦ Λιμένος. Νῆσος ἐστὶ γῆ περιπεριχισμένη πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΑ'.

Περὶ Ἀέρος.

Πρῶτ ἀέρι φρὸς τὴν σοφῶν τοῖσι ἀποδίδονται ὁρισμοί. Πλάτ. ὅροι. Ἀήρ ἐστι στοιχεῖον οὗ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον κινήσεις κατὰ φύσιν εἰσὶ. Πνεῦμά ἐστι κίνησις ἀέρος φρὶ τὴν γῆν. Ἄριστ. δ. φρὶ οὐραν. δ. Ἀήρ ἐστι στοιχεῖον βαρύτερον πυρὸς ἐλαφρότερον δὲ ὕδατος καὶ τούτῳ ὑπιπολάζων. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Ἀήρ ἐστι κενοῦ πλήρωμα καὶ πνοὴ ῥεῦσις Θεοδωρ. Κύρου. β. φρὶ προνοίας. Ἀήρ ἐστὶ φύσις λεπτοτάτη καὶ διολισθαίνουσα καὶ ῥαδίως διαφθύγουσα καὶ τὴν συνεχόντων διομὴν. Δαμασκιν. β. πίς. κγ. Ἀήρ ἐστι στοιχεῖον λεπτότατον ὑγρόντε καὶ θερμὸν, τὸ μὲν πυρὸς βαρύτερον, τῆς δὲ γῆς καὶ τὴν ὑδάτων κουφότερον, ἀναπτοῆς καὶ σκοτεινήσεως ἄπον, ἀχρωματίστον ὡς ἐκ φύσεως χρῶμα μὴ κτώμενον, διειδὲς, διαφανὲς, φωτὸς δεκτικὸν, καὶ ταῖς τελείαις αἰσθήσεσιν ἡμῶν διακονοῦν. διαυτὸ γὰρ ὁρῶμεν, ἀκούομεν, ὀσφραινόμεθα. Γερασ. φρὶ Ἀέρος. Ἀνωτάτη τάξις τοῦ ἀέρος ἐστὶν ἡ τῆς ὑσάτης τοῦ πυρὸς ὑπαφαιείας ἀπτομένη θερμὴ καὶ ξηρὰ διὰ τὸν τοῦ πυρὸς μεταλαχών. Κατωτάτη τάξις ἐστὶν ἡ τῆς ὑπαφαιείας τοῦ ὕδατος καὶ τῆς γῆς ἀπτομένη ὑγρὰ καὶ θερμὴ τὴν ζώων ζωογονητικὴ. Μέση τάξίς ἐστι τὸ μεταξὺ τῆς ἀνωτάτης καὶ κατωτάτης τοῦ ἀέρος τάξεως καθ' αὐτὸ μὲν ὑγρὰ ἐς ἄκρον καὶ θερμὴ μετρίως κατὰ συμβεβηκὸς δὲ διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἀτμιδωδεῖς ἀναβαινούσας ἀναθυμιάσεις ψυχροτάτη.

πλάτ.

Ἀεις.

Γρηγο. Θεολο.

Θεοδω. κύρου.

Δαμασ.

Γερασ.

CAPVT LXII.

De Ventis.

Hippoc. *Ariſtot.* *Plutar.* *Anaxi.* *Stoicor.* *Metro.* *Damaſ.*

VEntus ac eius ſpecies diuerſas habent definitiones. Hippoc. Ventus eſt aer motus. Ariſt. 1. Meteor. 13. Ventus eſt exhalatio ſicca ac calida permota. Ex 3. Plac. Plutarch. 7. Anaxim. Ventus eſt fluxio aeris ſubtiliſſimis partibus humidiſſimiſq; à ſole conſumptis. Stoic. Ventus eſt fluxio aeris locorum commutationibus denominationes permutans. Metrod. Ventus eſt impetus ex aquoſa exhalatione. Damaſc. 2. de fide 23. Ventus eſt fluxio aeris de locorum aliernatione vnde fluit denominationes permutans, ex cap. 26. Cęcias eſt ventus ab exortu Æſtiuo ſpirans. Subſolanus ab exortu æquinoctiali ſpirans. Eurus, ab exortu hyemali ſpirans. Libs, ab occaſu hyemali ſpirans. Zephyrus, ab occaſu æquinoctiali ſpirans. Argeſtes, ab occaſu æſtiuo ſpirans. Boreas, medius aquilonis & cecię. Liboauſter, medius auſtri & libis. Phœnix, medius Euri ac auſtri. Thraſcias, medius aquilonis & argeſtæ. Auſter & aquilon ſunt venti exoppoſito flantes ab inuicē.

Geraſi.

Ger. de Ventis. Zephyrus eſt ventus humidus ac frigidus. Boreas, frigidus & ſiccus. Subſolanus, calidus & ſiccus. Auſter, calidus & humidus. & de cęteris ſimiliter.

CAPVT LXIII.

De Igne.

Ariſtot. *Gregorij Naz.* *Damaſ.*

IGnis ſic definitur. Ariſt. 2. de Gener. 4. ignis eſt elementū ſiccum & calidum aquę oppoſitum. Greg. Naz. Defin. Ignis eſt natura comburens ac ſurſum tendens. Damaſc. 2. de fid. 22. Ignis eſt vnum quatuor elementorum leuiſſimum ac cęterorum ocyſſimè ſurſum emicans aduſtiuū ſimul & illuminatiuum, prima die a rerum opifice conditum. Geraſim. de Igne. Carbo eſt lignum combuſtum & adhuc interlucens. Ardor eſt calor combuſtionis. Flamma eſt ignis effuſio. Splendor eſt

Geraſi.

locus

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΒ'.

Περὶ Ἀνέμων.

Ὁ Μὲν οὖν Ἄνεμος καὶ τὰ αὐτῷ εἴδη διαφόρων ἔτυχον ὁρισμῶν. Ἱπποκράτους. Ἄνεμός ἐστιν ἀὴρ κινούμενος. Ἀέτ. α. Μετεώρ. ιγ. Ἄνεμός ἐστιν ἀναθυμίασις ξηρὰ καὶ θερμὴ κινουμένη. ἐκ τῶ γ. Ἀριστ. ζ. Πλουταρ. Ἀναξιμάν. Ἄνεμός ἐστι ῥύσις ἀέρος τῆς λεπτοτάτων καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τῦ ἡλίου τηκομένων. Στωϊκῶν. Ἄνεμός ἐστιν ἀέρος ῥύσις καθ' τὰς τῆς τόπων διαλλαγὰς τὰς ἐπωνυμίας διαλάττων. Μητροδώρου. Ἄνεμός ἐστιν ὁρμὴ ἐξ ὑδατώδους ἀναθυμιάσεως. Δαμασκιν. β. πίς. κγ. Ἄνεμός ἐστι ῥεῦμα ἀέρος τῆς τῆς τόπων ἐξαλλαγῆς ὅθεν ῥεῖ τὰς ἐπωνυμίας ἀμείβων. ἐκ τῶ αὐτῷ κεφ. κ ς. Καικίας ἐστὶν ἄνεμος ἀπὸ ἀνατολῆς θερινῆς πνέων. Ἀπηλιώτης, ὁ ἀπὸ ἀνατολῆς ἰσημερινῆς πνέων. Εὖρος, ὁ ἀπὸ ἀνατολῆς χειμερινῆς πνέων. Λίψ, ὁ ἀπὸ δύσεως χειμερινῆς πνέων. Ζέφυρος, ὁ ἀπὸ δύσεως ἰσημερινῆς πνέων. Ἀργέστης ὁ ἀπὸ δύσεως θερινῆς πνέων. Βορέας, ὁ μέσος ἀπαρκτίου καὶ καικίου. λιβόνοτος, ὁ μέσος νότου καὶ λιβὸς. Φοινίξ ὁ μέσος εὔρου καὶ νότου θερινὰς, ὁ μέσος ἀπαρκτίου καὶ ἀργέστου. Νότος καὶ Ἀπαρκτίας εἰσὶν ἄνεμοι ἀνθυπεόντες ἀλλήλοις. Γεωργ. περὶ Ἀνέμων. Ζέφυρός ἐστιν ἄνεμος ὑγρὸς καὶ ψυχρός. Βορέας ψυχρὸς καὶ ξηρός. Ἀπηλιώτης θερμὸς καὶ ξυρός. Νότος, θερμὸς καὶ ὑγρὸς. καὶ ὁλῶς τῆς ἑτέρων ὁμοίως.

Ἀριστ. *Γρηγορ.* *Θεολ.* *Δαμασκ.* *Γεωργ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΓ.

Περὶ Πυρός.

Τὸ πῦρ ὁρίζεται οὕτως Ἀέτ. β. Γεωργ. δ. πῦρ ἐστὶ στοιχεῖον ξηρὸν καὶ θερμὸν τῆ ὕδατι ἐναντίον. Γρηγορ. Θεολ. ὅρος. πῦρ ἐστι φλέγουσα καὶ ῥέουσα ἄνω φύσις. Δαμασκιν. β. πίς. κβ. πῦρ ἐστιν ἓν τῆς πασάρων στοιχείων κοῦφόν τε ἀνωφερέστερον τῆς λοιπῶν, καυστικόν τε ἅμα καὶ φωτιστικὸν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ὑπὸ τῦ δημιουργοῦ κτισθὲν. Γεωργ. περὶ πυρὸς Ἄνθραξ ἐστὶ τὸ σκαυθὲν ξύλον καὶ ἔτι δαλαμπὲς. Φλογμός ἐστι καῦμα σὺν πυρακτώσει. Φλὸξ ἐστιν ἡ τῦ πυρὸς ἔκχυσις. Αὐγή ἐστιν ὁ κα-

Ἀέτ. *Γρηγ.* *Θεολ.* *Δαμα.* *Γεωργ.*

locus ab igne perlucidus. Cinis, combusta puluis. Fumus est exhalatio sicca & calida, vapor aeris, de assensu ignis, signum ignis. Rogus est flammæ effectus. Scintilla est ignis reiectio. Calefactio, ignis feruor. Caliditas est passibilis qualitas, sensibilis, cum corruptione sui contrarij. Incendium est destructio per ignem. Fomentum est parua reliquia ignis in cenere exuscitatum.

CAPVT LXV.

De Meteoris.

METeora sunt quæ neque proxime in terra neque in cęlo existunt, circa vero aeris sphęram quo ad plus fiunt. quæ sic
Plutar. definiuntur. Ex 3. plac. 3. Plutarch. Anaximan. Tonitrum est ru-
Anaxi. ptio spiritus. Corruscatio est effulgentia ingredinis nubis. Me-
Metrod. trod. Tonitrum est fractio nubis. Coruscatio est effulgentia fractionis. Fulmen est velocitas lationis solaris caliditatis. Præster est
Anaxa. imbecilitas fulminis. Anaxag. Tonitrum est sonitus calidi in frigidum transciens. Coruscatio est nubilosus color apud nigrstdinē. Fulmen est magnitudo nubiloſi luminis. Turbo est plusquam cor-
Stoicor. poralis nubilosus color. Stoicorum. Tonitrum est collisio nubiū. Coruscatio est accensus ex collisione. Fulmen est copiosior ad ful-
Aristot. gentia. Presster imbecilior ad fulgentia. Arist. 2. Meteor. 9. Tonitrum est halitus sicci collisio & ruptio: Coruscatio, halitus sicci accensus. Præster, halitus sicci calidiorisque motus. Turbo, ha-
Emped. litus sicci & crassioris impetus. Emped. Tonitrum est extinctio solis radiorum in nubibus. Anaxag. Tonitrum, ignis de sua pro-
Anaxa. pria sphæra in nubem casus. Cledimi. Tonitrum est pulsus
Cledim. spiritus. Coruscatio, fulgentia solarum radiorum in nube. Gerasim. de Meteor. Procella est turbo admodum decedens. Tur-
Gerasi. bo est venti vortex. Harpyæ sunt procellosæ spirationes Nimbus, caligō cum cortice venti. Fulmen est spiritus motum circumvolutum faciens, sursum ac deorsum pererrans. Caligo est crassus ac humidus aer tenebras ac ferè cęcitatem ducens. Procella est spiritus calidus & siccus aliquantulum densus cum nube iunctus qui a densiore & frigida nube desuper con-

ὁ καταυγαζόμενος ὑπὸ τῦ πυρὸς τόπος. Τέφρα ἐστὶν ἡ κεκαυμένη σποδία. Καπνός ἐστιν ἀναθυμίασις ξηρὰ καὶ θερμὴ, ἀτμὸς θυμὸς ὑπὸ τῆς τῦ πυρὸς ἀναφορᾶς τεκμήριον πυρός. Πυρκαϊὰ ἐστὶ φλογὸς ἀποτέλεσμα. Σπινθήρ ἐστι πυρὸς ἀποβολή. Θέρμανσις, πυρὸς ζέσις. Θερμότης ἐστὶ παθητικὴ ποιότης αἰσθητικὴ μετὰ φθορᾶς τῦ ἰδίου ἐναντίου. Ἐμφρησμός ἐστιν ὁ ὀξὺς πυρὸς ἀφανισμός. Ἐμπύρυμά ἐστι βραχύτ᾽ λείψανον πυρὸς τῇ σποδιᾷ ἀναπόμμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΔ΄.

Περὶ Μετεώρων.

ΜΕτέωρά ἐστι τὰ μήτε φυσικῶς ἐν τῇ γῇ μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ ἐνυπάρχοντα φέρεσθαι δὲ τὸν τῦ ἀέρος σφαῖραν ὡς ὅπου τὸ πλεῖστον πολύυμμα, ἃ δὴ οὕτως ἀφιγράφονται. ἐκ τῦ γ. ἀριστ. γ. Πλουτ. Ἀναξιμάν. Βροντή ἐστι ῥῆξις τῦ πνεύματος. Ἀστραπή ἐστι διαυγασμὸς τῆς τῦ νέφους μελανίας. Μητροδώρ. Βροντή ἐστι θραῦσις νεφέλης Ἀστραπή ἐστι διαύγασις τῆς πληγῆς. Κεραυνός ἐστιν ὀξύτης φορᾶς τῆς τῦ ἡλίου θερμότητος. Πρηστήρ ἐστιν ἀσθένεια κεραυνοῦ. Ἀναξαγόρ. Βροντή ἐστι ψόφος τῆς τῦ θερμοῦ εἰς τὸ ψυχρὸν πτώσεως. Ἀστραπή ἐστι νεφῶδες χρῶμα φερόμενον ὑπὸ τῦ μελανίας. Κεραυνός ἐστι μέγεθος νεφώδους φωτὸς. Τυφὼν ἐστι πολυσωματώτερον νεφῶδες χρῶμα. Στοϊκ. Βροντή ἐστι σύγκρουσις νεφελῶν. Ἀστραπὴ, ἔξαψις ἐκ διαπερίψεως. Κεραυνὸς, σφοδρότερα ἔλλαμψις. Πρηστὴρ νοχελεστέρα ἔλλαμψις. Ἀριστ. β. Μετεωρ. θ. Βροντὴ, ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς σφόδρᾳψις καὶ ῥῆξις. Ἀστραπὴ, ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς καὶ θερμοτέρας κίνησις. Τυφὼν, ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς καὶ παχυτέρας ὁρμή. Ἐμπεδοκλ. Βροντὴ, ἐστὶ σβέσις τῦ τῦ ἡλίου ἀκτίνων ἐν ταῖς νεφέλαις. Ἀναξαγ. Βροντὴ, πυρὸς ἐκ τῆς ἰδίας σφαίρας εἰς νεφέλην πτῶσις. Κλειδήμου. Βροντή ἐστι πλαγὴ τῦ πνεύματος. ἀστραπὴ, λάμψις τῦ ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐν νεφέλῃ. Γερασ. περὶ Μετεω. Ζάλη ἐστὶν ἄελλα ἄγαν ἐμπίπτουσα. Θύελλα, ἀνέμου συροφὴ. Ἅρπυιαί εἰσι καταιγώδεις πνοαὶ. Λαίλαψ, σκότος μετὰ συροφῆς ἀνέμου. Κεραυνός ἐστι πνεῦμα κίνησιν ἑλικοειδῆ ποιούμενον ἄνωθεν καὶ κάτωθεν φερόμενον. Ὁμίχλη ἐστὶ παχὺς καὶ ὑγρὸς ἀὴρ σκότος καὶ ἀοράσιαν φέρων. Ἐκνεφίας ἐστὶν ἄνεμος θερμός τε καὶ ξηρὸς μικρόν τι ψυχρὸς μετὰ νεφέλης μεμιγμένος, ὅσης ἐκ πυκνοτέρας τε καὶ ψυχρᾶς νεφέλης ἄνωθεν

πυκνω-

Πλουτ. Ἀναξι. Μητρο. Ἀναξά. Στοϊκ. Ἀριστο. Ἐμπε. Ἀναξά. Κλειδ. Γερασ.

condensata totus simul extenditur, & directè deorsum tendens sine incensione vehementi impetu terram petit. Turbo est spiritus calidus & siccus non incensus cum partibus densionis nubis complicatus cum quibus pugnans in orbem voluitur cumque eis iunctus, in terram scendens varia corpora euellit & secum eleuat. Halitus est vaporalis vel exhalabilis suffitus. Vapor est halitus calidus ac humidus de aquæ spiratione deductus. Exhalatio est halitus calidus & siccus. Ex 3. Plac. 4. Plutarch Anaxam. Nebula est crassitudo aeris. Metrod. Nebula est aquea snrsum versus latio. Epic. Nebula est halituum effectus. Geras. Meteor. Nebula fecunda est aquarum generabilis. Nebula sterilis, quæ facilè in aerem conuertitur. Nubilū est aer condensatus priuatus luce. Columna Pyramidalis est halitus longitudinem ac latitudinem apud ignis sphæram habens, ad inferiorem partem accensa extensa. Fax accensu est exhalatio leuis subtiliu n partium non lata sed longa. Lancea accensa est exhalatio leuis subtilium partium non lata sed longa. Lancea accensa est exhalatio leuis ac partium subtiliū secundum longitudinem nostro aspectui opposita. Flammæ ignis accensa sunt exhalationes leues ac partiū subtilium, latitudinem ac longitudinem habentes. Fomes est exhalatio latitudinem ac longitudinem habens, & secundum magis extensa. Capre saltantes. sunt exhalatio accensa in longū propensa secundū longitudinem ac latitudinem accensa. Sydera volantia sunt exhalatio accensa successiuè quidem & paulatim & non simul deducta. Draco volans, est exhalatio permulta non in recto sed in obliquo lōgiori tempore mota. Fila accensa sunt exhalatio terrestris sicca calidaq; in corde terræ existens, & multiplex accensa, ad aeris regionem attendit. Domus plenus igne est exhalatio terrestris calida ac sicca, subtiliū partiū, accensa. Ex 2. libr. Laertij. Anaxag. Cometa est congregatio Planetarū flāmas micantiū. Ex 1. Meteor. 7. Arist. Anaxag. Democr. Cometa est collucidatio stellarum. Pythagoricor. & Diogen. Cometa est vnus septem planetarum tarde apparens. Ex 3. Plac. 3 Plutarch, Straton. Cometa est syderis lumen in nebula densa derelictum. Heracl. Pontici. Cometa est nebula sublimis ex sublimi lumine illustrata. Epigen. Cometa est ad sursum assensus de terra permixti accensique venti. Boith. Cometa est aeris laxati apparitio. Metrod. Cometa est

Plutar. Anaxa. Mitrod. Epicur. Geras.

Laertiū. Anaxa. Aristot. Anaxa. Democ. Pythag. Diogen. Plutar. Strato. Heracl. Epigen. Boith. Metrod.

solis

πυκνωθείσης ὅλος ἅμα διεκτείνεται, καὶ κατ' εὐθὺ τῷ κάτω φορᾷ καθ' ὑλώδων ἀνθ' ἑκαύσεως σφοδρᾷ τῇ ὁρμῇ εἰς τὸ γῆῦ χωρεῖ. Τυφών ἐστιν ἄνεμος θερμός τε καὶ ξηρὸς μὴ ἐκκεκαυμένος μετὰ μορίων πυκνοτέρας νεφέλης συμπεπλεγμένος, οἷς ἐξαπλακτιζόμενος κυκλικῶς ἀνατυλίττεται. καὶ μετ' ἐκείνων συμμιγεὶς, εἰς γῆῦ καταβὰς διάφορα σώματα ἀναπάσας μεθ' ἑαυτοῦ μετεωρίζεται. Ἀναθυμίασις ἐστὶν ἀτμὶς ὑδατώδεσίερα ἢ πνεύματώδεσίερα θυμίασις. Ἀτμὶς ὑδατώδεσίερα ὅτι θυμίασις θερμὴ τε καὶ ὑγρὰ ἐκ τῆς τοῦ ὕδατος ὑποστάσεως φερομένη. πνευματώδεσίερα δὲ θυμίασις θερμὴ τε καὶ ξηρά. ἐκ τοῦ γ. Ἀριστ. δ. Πλουταρχ. Ἀνέξαμ. Νεφέλη ὅτι πυκνὸς ἀέρος. Μητροδώ. Νεφέλη, ὑδατώδης ἀναφορά. Ἐπίκ. Νεφέλη, ἀτμοῦ ἀποτέλεσμα. Γεραστ. Μετεώ. Νεφέλη οὖ γονὸς ἐστὶν ὑδάτων γλυκυπικὴ. Νεφέλη ἄγονος, ἡ ῥᾳδίως εἰς ἀέρα μεταβαλλομένη. Νέφος ἐστὶν ἀὴρ πεπυκνωμένος ἐστερημένος φωτός. Στήλη πυρώδης ἐστὶν ἀναθυμίασις μῆκος καὶ πλάτος παρὰ τὴν τοῦ πυρὸς σφαῖραν κτωμένη, ἧς τὸ κατώτατον μέρος ἐκ καυθεῖσα ἐκτεινομένη. Λαμπὰς καιομένη ἐστὶν ἀναθυμίασις ἐλαφρὰ καὶ λεπτομερὴς μὴ πλατυνομένη, μηκυνομένη δέ. Δόρυ καιόμενον ἐστὶν ἀναθυμίασις ἐλαφρὰ καὶ λεπτομερὴς κατὰ μῆκος τὴν ἑωθινὴν ὄψει ἀπεικασμένη. Φλόγες πυρὸς καιόμεναι εἰσὶν ἀναθυμιάσεις ἐλαφραὶ τε καὶ λεπτομερεῖς πλάτος καὶ μῆκος ἔχουσαι. Υπέραυμά ἐστιν ἀναθυμίασις πλάτος καὶ μῆκος ἔχουσα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἐκτεινομένη. Αἶγες ἐξασκιρτῶσαι εἰσὶν ἀναθυμίασις ἐκ κεκαυμένη καὶ μηκυνομένη κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ἐξαφλεχθεῖσα. Ἀστέρες ἐξαχθόμενοι εἰσὶν, ἀναθυμίασις ἐκ κεκαυμένη ἐξαπλατικῶς δὲ καὶ κατ' ὀλίγον καὶ μὴ ἐν τῷ ἅμα φερομένη. Δράκων βλοῦσις ἐστὶν ἀναθυμίασις πολυπλάσιος οὐ κατ' εὐθὺ, πλαγίως δὲ τρόπῳ χρονιωτέρῳ φερομένη. Σπείρα φλεγόμενα εἰσὶν ἀναθυμίασις γῆϊνος ξηρά τε καὶ θερμὴ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς ἐνυπάρχουσα καὶ πολυπλάσιος ἐξακεκαυμένη εἰς τὸν τοῦ ἀέρος τάξιν ἀναβᾶσα. οἶκος πλήρης πυρός ἐστιν ἀναθυμίασις γῆϊνος. Θερμὴ τε καὶ ξηρὰ λεπτομερὴς ἐκκαυθεῖσα ἐκ τοῦ β. βιβλ. Λαερτ. Ἀναξαγ. Κομήτας εἰσὶ σωμάτων πλανητῶν φλόγας ἀφιέντων. ἐκ τοῦ Ἀριστ. α μετεω. ζ. Ἀναξαγ. καὶ Δημοκρ. Κομήτης ἐστὶ συμφάσις τῶν ἀστέρων. Πυθαγορικῶν καὶ Διογένους. Κομήτης ἐστὶν εἷς τῶν ἑπτὰ πλανητῶν βεβαίως φαινόμενος. Διογένους. ἐκ τῶν Πλουταρ. γ. Ἀριστ. γ. Στράτωνος Κομήτης ἐστὶν ἀστέρων φῶς ἐκλειφθὲν νέφει πυκνῷ. Ἡρακλείδους Ποντικοῦ. Κομήτης ἐστὶ νέφος μεταρσίου ὑπὸ μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον. Ἐπιγένους. Κομήτης ἐστὶ πνεύματος ἀναφορὰ γεωμιγοῦς πεπυρωμένου. Βοήθου. Κομήτης ἐστὶν ἀέρος ἀνειμένου φαντασία. Μητροδώρου. Κομήτης ἐστὶ τὰ

πλουτ. Ἀναξα. Μήτρ. Ἐπικ. Γερασ.

Λαερτ. Αναξα. Ἀριστ. Ἀναξα. Δημοκ. πυθαγ. Διογένους. πλουτ. Στράτ. Ἡρακ. Ἐπιγένους. Βοήθ. Μητρο.

Solis ad nebulas violentus ac scintillans casus. Xenophan. Co-
Xenoph. meta est nebularum accensarum congregatio. Arist. 1. Meteor. 7.
Aristot. Cometa est exhalatio sicca ac calida fumeaque accensa. Plutarch.
Plutar. 3. Plac. 1. Via lactea est circulus nebulosus in aere quidem semper
Pytago. apparens, propter autem album colorem, via Lactea vocatus. Py-
pythago ricorii. thagorior. Via Lactea est syderis arsio tempore Phętontis incen-
Parmo. dij. Pythag. Via lactea est reuerberatio radiorum soris ad cęlum.
Anaxa. Parmenidis. Via lactea est densi rarique mixtio. Anaxag Via la-
ctea est vmbra terrę secundum talem partem cęli. Democr. Via la-
Democ. Posido. ctea est multorum ac paruorum continuorumque syderum splē-
Hippoc. dor. Posidorij. Via lactea est crassitudo ignis. Hippocr. Chy. Via
Theoph. lactea est reuerberatio nostri aspectus ad solem. Theoph. Via la-
Diodori. ctea est duorum Hemisphęriorum compago. Diodor. Via lectea
est ignis densæ ac solidæ naturæ in vnam curui limitis discretio-
Aristot. nem compositus. Arist. 1. Meteor. 8. Via lactea est accensus exha-
lationis siccæ permultæ ac continuæ non in cęlo, sed in aeris regio-
ne existens. Via lactea cęlestis est quæ in octaua sphęra cęli existit,
per plures stellas congregata. Via Lactea Meteora est quæ in su-
prema aeris regione per exhalationes ab aliqua stellarum attra-
Plutar. ctas constitutas. Ex 3. Plac. 5. Plutach. Anaxam. Iris est splendor
Anaxa. solis ad nebulam densam, crassam ac nigram. Anaxag. Iris est de
Anaxa. nebula densa solaris splendoris refractio. Metrod. Iris est splen-
dor solis per nebnlas. Plutarch. Iris est reuerberatio aspectus quæ
Metrod. cadit ad asperfiones per solem illustratas. Arist. 4. de Mund. ad A-
Plntar. lex. Iris est splendor particulæ solis vel Lunæ in nebula humida,
Aristot. concaua, ac continua ad visionem tanquam in speculo visa, iuxta
circuli superficiem Virga est splendor rectus. Area est species sy-
dereę claritatis illustrata vndique. Fulgor est accensus ignis re-
Plntar. pentini in aere. Ex 2. Plac. 18. Plutarch. Castor & Polux super
Xenop. naues vt stelę visæ ex sententia Xenophanes sunt nebeculæ secun-
Metrod. dum qualificatiuam motionem splendentes. Metrod. Dioscuri sūt
Geraſi. videntium oculorum cum timore stuporeque fulgetra. Geras. de
Mereor. Castor & Polux sunt exhalatio accensa & ignita quæ ra-
ritate ac densitate exuberat, super nauium arbores exisrens, & fa-
citè resolubilis. Elenæ sydus est exhalatio ignita densa ac maxi-
mè solida & difficilè resolutiua. Colores nebularum sunt mixtio
luminis cum tenebris diuersa. Hiatus ac Voragines in nebulis

appa-

νέφει τῆ ἡλίου βιαία σπινθηρίζουσα ἔκπτωσις. Ξενοφάνους. Κομήτης ὅζτι Ξενοφ.
νεφῶν πεπυρωμένων σύστημα. Ἀρεις. α. μετεω. ζ. Κομήτης ὅζτιν ἀναθυ- Ἀριστο.
μίασις ξηρὰ τε καὶ θερμὴ καὶ καπνώδης ἐκκαυθεῖσα. Πλουτ. γ. Ἀρεσκ. Πλουτ.
α, Γαλαξίας ὅζτι κύκλος νεφελοειδὴς ἐν μιῷ τῇ ἀεὶ διὰ πάντος φαινόμενος, Πυθαγ.
διὰ δὲ τὸ λευκόχροιαν Γαλαξίας ὀνομαζόμενος. Πυθαγορείων. Γαλα- Πυθαγ.
ξίας ὅζτιν ἀστέρος διάκαυσις ὅτε τὸ κατὰ Φαέθοντα ἐμφρησμοῦ. Πυθαγο- Παρμε
ρείων. Γαλαξίας ὅζτιν ἀνάκλασις τοῦ τὸ ἡλίου αὐγῶν φερὸς τὸν οὐρανὸν. Ἀναξά.
Παρμενίδ. Γαλαξίας ὅζτι τὸ τὸ πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ μίγμα. Ἀναξαγ. Γα- Δημοκ.
λαξίας ὅζτι σκιὰ τῆς γῆς κατὰ τὸ τοῖον μέρος τὸ οὐρανοῦ: Δημοκρίτου. Γα- Ποσειδ.
λαξίας ὅζτι πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀστέρων συναυγασμός. Πο- Ἱππο.
σειδωνίου. Γαλαξίας ὅζτι πυρὸς σύστασις. Ἱπποκράτους χίου. Γαλαξίας Διοδώ.
ὅζτιν ἀντανάκλασις τῆς ἡμετέρας ὄψεως φερὸς τὸν ἥλιον. Θεοφράστου. Γαλα- Ἀριστο.
ξίας ὅζτι δύο ἡμισφαιρίων συναρμωσις. Διοδώρου. Γαλαξίας ὅζτι πῦρ Πλουτ.
πυκνῆς καὶ σεραᾶς φύσεως εἰς μίαν διάκρισιν κυρτῆς ὁδοῦ συνεστὸς. Ἀ- Ἀναξα.
ρεις. α. μετεω. η. Γαλαξίας ἐστὶν ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἕξαψις πολλῆς τε & Ἀναξα.
συνεχοῦς οὐκ ἐν οὐρανῷ, ἐν δὲ τῇ τὸ ἀέρος τάξει καθεστηκυῖα. Γαλαξίας Μητρο.
οὐράνιος ἐστιν ὁ ἐν τῇ ὀγδόῃ σφαίρᾳ τὸ οὐρανοῦ ἰσάμυος διὰ πολλῶν ἀστέρων Πλουτ.
ἀθροιζόμενος. Γαλαξίας Μετέωρος ἐστιν ὁ ἐν τῇ ἀνωτάτῳ τὸ ἀέρος τάξει διὰ Ἀριστο.
τῆ καθελκομένων ἔκπυος τῆ ἀστέρων ἀναθυμιάσεων ὑφισάμενος. Ἐκ τὸ
γ. Ἀρεσκ. ε. Ἀναξαμ. Ἶρις ἐστιν αὐγασμὸς ἡλίου φερὸς νέφει πυκνῷ καὶ
παχεῖ καὶ μέλανι. Ἀναξαγ. Ἶρις ἐστιν ἀνάκλασις ἀπὸ νέφους πυκνοῦ τῆς ἡ-
λιακῆς ἀφιφυγείας. Μητροδώ. Ἶρις ἐστι διάλαμψις ἡλίου διὰ κεφῶ. Πλυ-
τάρχ. Ἶρις ἐστιν ἀνάκλασις ὄψεως φεσπιπτούσης τοῖς διὰ τὸ ἡλίε αυγαζο-
μένοις ῥαυσι. Ἀρεις. δ. φερὶ Κοσμου φερὸς Ἀλεξ. Ἶρις ἐστιν ἔμφασις ἡ-
λίου τμήματος ἢ σελήνης ἐν νέφει τοτερῳ καὶ κοίλῳ & συνεχεῖ φερὸς φαν- Πλουτ.
σίαν ὡς κατόπτρῳ θεωρουμένη κατὰ κύκλου φερίφερειαν. Ῥάβδός ἐστι ἔμ- Ξενοφ.
φασις διάθεια. Ἁλως ἐστὶν ἔμφασις λαμφρότητος ἀέρος φερίαυγος. Σέλας- Μητρο.
ἐστιν ἕξαψις πυρὸς ἀθρόου ἐν ἀέρι. ἐκ τὸ β. ὀρεσκ. ιη. Πλουτ. Κάσωρ &
πολυδεύκης ὅτε τῆ πλοίων οἷον ἀστέρες φαινόμενοι κατὰ Ξενοφάνη εἰσὶ νε-
φέλια κατὰ τινὰ ποιὰν κίνησιν φερελάμποντα. Μητροδ. Διόσκουροι εἰσὶ τῆ Γερασ.
ὁρόντων ὀφθαλμῆ μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως σιλβηδόνες. Γερασίμου.
Μετεώρ. Κάσωρ καὶ πολυδεύκης εἰσὶν ἀναθυμίασις κεκαυμένη καὶ
διάπυρος ἀραιότητος καὶ μανότητος πλουτοῦσα ἐν τοῖς τῆ νηῶν
ἰσίοις ὑπερκαθημένη καὶ ῥαδίως διαλυομένη. Ἑλένης ἀστὴρ ἐστιν ἀνα-
θυμίασις διάπυρος πυκνότε καὶ τὰ μάλιστα σερεὰ καὶ δυσχερῶς διαλυομένη. Χρώματα τῆ νεφελῶν εἰσὶ μίξις τὸ φωτὸς μετὰ τὸ σκότους διάφορος. Χάσματα καὶ Βόθυνοι εἰ ἐν ταῖς νεφέλαις

apparentes ſunt mixtio luminis & nigri perſpicui per ſiccam, calidam ac terreſtrem exhalationem conſtituta. Parelius eſt imago ſolis ſecundum refractionem ſolarium radiorum de nebula ad latus ſolis aſtante deducta. Reuerberatio eſt, motus de vno ad aliud, & ab alio etiam vnde exiuit reuerſio. Iris eſt nebulę humiditas per irruptionem ſolis varijs coloribus picturata.

CAPVT LXV.

De Meteoris effectibus qui in terra gignuntur.

Plutar. Thalet. *Stoicor.* *Ariſtot. Geraſi.*

METeori effectus quo ad plus in terra apparentes ſic deſcribũtur. Ex 15. Tertij Plac. Plutarch. Thaletes. Terremotus eſt aquarum in viſſeribus terræ exiſtentium pulſio. Stoicorum. Terremotus eſt humidum quod in terra eſt ad aerem diſpartitum ac irruptum. Ariſt. 2. Meteor. 7. Terremotus eſt concuſſio terræ partium. ex ſpiritu calido & ſicco in anguſtos poros terræ contento & egreſſum quærenti. Geraſ. Meteor. Pluuia eſt refrigeratio in media aeris regione vaporis in nebulam conuerſi, & eius craſſiorum partium ad aquam traſmutatarum dirumptio, vel guttarũ paruarum ac continuarum ruptio. Pluuia impetuoſa, guttarum magnarum ingentiumque roptio. Gutta eſt aquæ particularũ per nebulas in terra ſtatio. Stilla eſt continua aquarũ aduerſus terram gutta. Cryſtallus eſt aqua totaliter congelata ſuper terram. Glacies eſt aqua ex frigore congelata. Grando eſt totaliter congelata aqua circularis ſuper terram. Niuis defluxus eſt, nix minutim deſcendens. Nix eſt congelatio aquæ. Ros eſt vapor exiguus per infimã aeris regionem effuſus a moderato noctis frigore in aqueum humorem verſus, terram ac plantas irrorans. Pruina eſt vapor exiguus per infimam aeris regionẽ effuſus a vehementi frigore noctis congelatus & per inde ac exigua nix ſuper tertã & plantas extenſus. Pſecades ſiue irrorationes ſunt pluuiæ quarum guttæ ſunt raræ & cito deſinunt, genitæ ex nube diſſimili non continuatæ parumque fęcundæ. Nimbi ſunt pluuiæ immodicæ a Græcis lauroteræ dictæ ex nube denſa per frigus celeriter in aquam conuerſa productæ & cum impetu deſcendentes. Salſedo eſt ſapor aquæ maritimæ ex ſicco pręcalefacto & cum humore permixto prodiẽs,

vt ma-

φωνόμυον εἰσὶ μίξις φωτὸς καὶ μέλανος διαφανοῦς διὰ ξηρᾶς θερμῆς καὶ γηίου ἀναθυμιάσεως διαπεθεῖσα. Παρήλιός ἐστιν εἰκὼν τοῦ ἡλίου κατὰ ἀνανάκλασιν τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐκ τῆς ἐκ πλαγίων τοῦ ἡλίου ἰσαμυίης νεφέλης φερομένη. Ἀνανάκλασίς ἐστιν ἡ ἀπὸ τινος ὅπῃ κίνησις καὶ ἐξ ἑτέρου πάλιν ἐξ οὗ προσῆλθεν ὠσθεῖσα. Ἶρίς ἐστι νέφους ὑγρότης κατ' ἔμπτωσιν ἡλίου παποικιλμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ. 65. γράδος.

Περὶ τῆς ἐν τῇ γῇ τετελεσμένων μετεώρων ἀποτελεσμάτων.

ΠΑ τῆς μετεώρων ἀποτελέσματα ὡς ἐστὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ γῇ φαινόμενα οὕτως ὑπογεγράφονται. ἐκ τοῦ ι. τοῦ γ. Ἀρεσκ. Πλουτ. Θαλῆ. Σεισμός ἐστι τῆς ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς κεκωμένων ὑδάτων ταραγμός. Στωϊκῶν. Σεισμός ἐστι τὸ ἐν τῇ γῇ ὑγρὸν εἰς ἄερα διακεκριμένον καὶ ἐμπίπτον. Ἀετ. β. μετεω. ζ. Σεισμός ἐστι παραγμὸς τῆς γῆς μερῶν ἐκ πνεύματος θερμοῦ καὶ ξηροῦ ἐν τοῖς στενοπορείοις τῆς γῆς ὑπεχόμενον καὶ ἔξοδον ζητοῦντος. Γερασ. ὑπὲρ Μετεώρ. Βροχή ἐστι διάψυξις ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ἀέρος τάξει τῆς εἰς νεφέλην μεταβληθείσης ἀτμίδος καὶ τῆς ἐκείνης παχυμερεστέρου μορίων εἰς ὕδωρ μεταγραφέντων διάῤῥηξις. ἢ σταγόνων μικρῶν καὶ συνεχῶν ῥῆξις. Τέτοι ἐστὶ σταγόνων μεγάλων καὶ λαυροτέρων ῥῆξις. Σταγών ἐστιν ἡ τῆς τοῦ ὕδατος μορίων διὰ τῆς νεφελῶν ἐν γῇ στάσις. Σταλαγμός ἐστι συνεχὴς ὑδάτων κατὰ γῆς σταγών. Κρύσταλός ἐστιν ὁλοπαγὲς ὕδωρ ὑπὲρ γῆν. Παγός ἐστιν ὕδωρ τὸ ἀπὸ ψύχους πεπηγμένον. Χάλαζά ἐστιν ὁλοπαγὲς ὕδωρ κυκλοφερὲς ὑπὲρ γῆν. Νίφετός ἐστιν ἡ καταφερομένη χιών. Χιών ἐστι πάγωσις ὕδατος. Δρόσός ἐστιν ἀτμὶς μικρὰ διὰ τῆς κατωτάτης τοῦ ἀέρος τάξεως διαχυθεῖσα ἐκ μετρίας τῆς νυκτὸς ψυχρότητος εἰς ὑδατώδη χυμὸν μεταγραφεῖσα τοῖς τε γῆν καὶ τὰ φυτὰ ἐνδροσίζουσα. Πάχνη ἐστὶν ἀτμὶς μικρὰ διὰ τῆς κατωτάτης τοῦ ἀέρος τάξεως διαχυθεῖσα ἐκ σφοδρᾶς ψυχρότητος τῆς νυκτὸς διαπαγεῖσα καὶ κατὰ τοῦτο ὡς βραχὺς χιὼν ὅπῃ τοῖς γῆν καὶ τὰ φυτὰ διεκτεθεῖσα. Ψεκάδες εἰσὶ βροχὴ ἧς αἱ σταγόνες εἰσὶν ἀραιαὶ καὶ ταχέως ἐκ λείπουσαι ἐκ νεφέλης ἀνομοίου, μὴ συνεχοῦς ἧττον δὲ σύγκρου φερομένη. Ὄμβρος ἢ λαῖλαψ ἐστὶ βροχὴ ὑπέρμετρος ἐκ νεφέλης πυκνῆς διὰ ψυχρότητα ὀξέως εἰς ὕδωρ μεταγραφεῖσα φερομένη καὶ μεθ' ὁρμῆς καταβαίνουσα. Ἁλμυρότης ἐστὶ χυμὸς ὕδατος θαλαττίου ἐκ γήϊνου τινὸς ξηροῦ θερμανθέντος καὶ μετὰ χυμοῦ συμμίκτου ὀξερχόμενος

ὅπως

vt magna aquæ copia non fluens incolumniora putredine seruetur, & pro multorum viuentium ortu & conseruatione sit aptior. Manna est liquor roridus & dulcis in infima aeris regione ante ortum Caniculę genitus ex vaporibus in quibus humor cum ficco sit congruenter mixtus & a calore moderato coctus, frigore noctis aliquantulum congelatus ante ortum solis, supra terram & folia cadens primo liquidior est, mox redditur durior, & nonnullis quasi granis præditus. Ladanus est humor siccus roris super herbas ac humi positas arbores cadens tempore veris, ac Æstatis. Aristot. 5. Histor Anim. 22. Cęra est, mixtum per apes de lacrymis arborum compositum. Mel est mixtum per apes ex rore aeris congregatũ, vas melis per apes de floribus arborum compactum.

CAPVT LXVI.

De Coloribus.

Plutar. Pythag Emped. Platon. Zenon. COlorum tales feruntur definitiones. Ex Plutarch. 1. Plac. 15. Pythagoric. Color est superficies corporis. Emped. Color est quod poris aspectus est aptum. Platonis. Color est flamma de corporibus exiens proportionatas particulas habens ad visum in Timęo. color est lumen. Zenonis color est prima figuratio materiæ. Plutarchi. Color est qualitas corporis visibilis. Arist. 2. de Anim. 7. Color est mobile secundum actum perspicui. Perspicuum est quod est quidem visibile non per se, sed per alienum colorem. *Plutar. Aristot.* Alienus color est lumen quo colores videntur. Lumẽ est actus perspicui vt perspicuum est vel color perspicui. Gerasimi de colorib. *Gerasi.* Opacitas est qualitas vel secunda vel secundæ similis competens corpori ęterno & mortali quæ nec luminis nec tenebrarum est capax, sed tenebrarum est origo. Perspicuitas est qualitas secunda mixtis competens, corporibus ex qua colores prodeunt color apparens est quod ex solo lumine per diuersam eius positionem factum. Colores simplices sunt, extremi, siue summi. Summi, quæ non ab alijs coloribus fiunt, ex eis vero alij, vt album & nigrum. Mixti qui & medij sunt, qui de simplicibus per diuersam mixtionẽ fiũt. Albus est color disgregatiuus visus. Niger est cõgregatiuus visus.

ὅπως τὸ μέγα τῦ ὕδατος πλῆθος μὴ ῥέον ἀμέτοχον σήψεως διατηρηθῇ, καὶ διαπολλῶν ἐμψύχων ψύξεσιν καὶ διατήρησιν προσφορον τελεσθῇ. Μάννα ὅτι χυλὸς δροσοειδὴς τε καὶ ἡδὺς ἐν τῇ κατωτάτῃ τῦ ἀέρος τάξει πρὸς ἀνατολῶν ὠφέλιμος τελεσθεὶς ἐξ ἀτμῶν ἐν οἷς ὁ χυμὸς μετὰ ὑγροῦ ὑπηδείως μεμιγμένος καὶ ἐκ συμμέτρου θερμότητος εὐπεπὴς εἰσαχθεὶς τῇ τῆς νυκτὸς ψυχρότητι κινεῖν παγωθεὶς πρὸ τῆς τῦ ἡλίου ἀνατολῆς ὅπη τῷ γλῳ καὶ τὰ φύλλα πρώτως μᾶλλον ὑδαρώτερος, αὖθις δὲ σκληρότερος καὶ ὑπίπτειν ὥστε κόκκοισιν ἐοικότας φαινόμενος Λάδανός ὅτι χυλὸς ξηρὸς τῆς δρόσου ὅπη τὰ βότανα καὶ χαμερπῆ δένδρα καταπίπτων ἐν ἔαρι καὶ θέρει. Ἀριστ. ε. ζώων ἱστορ. κ β Κηρός ὅτι τὸ ἀπὸ τῶν μελισσῶν ἐκ τῶν δακρύων τῶν δένδρων γινόμενον σύμμικτον. Μέλι ὅτι τὸ ἀπὸ τῶν μελισσῶν ἐκ τῆς τῦ ἀέρος δρόσου σωναθροιζόμενον σύμμικτον. Σύμβολον ὅτι δοχεῖον μέλιτος ἀπὸ τῶν μελισσῶν ἐκ τῶν ἀνθέων τῶν δένδρων τελούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ξ5.

Περὶ Χρωμάτων.

ΤΩν χρωμάτων τοιοῦτοι φέρονται ὁρισμοί. Ἐκ τῶν Πλουτ. α. Ἀρεσκ. ιε. Πυθαγορικῶν. χρῶμά ἐστιν ἐπιφάνεια σώματος. Ἐμπεδ. χρῶμα ὅτι τὸ τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἁρμόττον. Πλάτ. χρῶμα ὅτι, φλὸξ ἀπὸ τῶν σωμάτων ἐξερχομένη σύμμετρα μόρια ἔχουσα πρὸς τὴν ὄψιν, καὶ ἐν πυρί. Χρῶμά ἐστι φῶς. Ζήνωνος. Χρῶμά ἐστιν ὁ πρώτος σχηματισμὸς τῆς ὕλης. Πλουτάρχ. Χρῶμα ὅτι ποιότης σώματος ὁρατή. Ἀριστ. β. περὶ ψυχῆς. ζ. Χρῶμά ἐστι, κινητικὸν τῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς. Διαφανές ἐστιν ὃ ὁρᾶται μέν, οὐκαθ' αὑτὸ δὲ ἀλλὰ δι' ἄλλο τι ὁρᾶται χρῶμα. Ἄλλοτριον Φρῶμά ἐστι τὸ φῶς δι' οὗ τὰ χρώματα ὁρατὰ χῶς ἐστιν ἐνέργεια τῦ διαφανοῦς ἢ διαφανές. ἢ χρῶμα τῦ διαφανοῦς. Γερασ. περὶ χρωμάτων. Σκιασμός ἐστι ποιότης ἢ δεύτερα ἢ ὁμοία τῇ δευτέρᾳ τῷ ἀϊδίῳ σώματι καὶ ἀνηκτῷ προσήκουσα, ἥτις οὔτε φωτὸς οὔτε σκότους μετέχει ἀρχήν δὲ τῦ σκότους καθέστηκε: Διαφανότης ἐστὶ ποιότης δευτέρα τοῖς μικτοῖς προσήκουσα σώμασι δι' ἧς τὰ χρώματα φέρονται. Χρῶμα φαινόμενόν ἐστι, τὸ ἐκ μόνου τῦ φωτὸς κατὰ διαφορὰν αὐτῷ θέσιν τελούμενον. Χρώματα ἁπλᾶ ἐστι, τὰ ἄκρα. Ἄκρα τὰ μὴ ἐξ ἑτέρων χρωμάτων τελούμενα, ἐξ ἐκείνων δὲ τὰ ἕτερα ὡς τὸ λευκὸν καὶ μέλαν. Μικτὰ δὲ ἢ μέσα ἐστὶ τὰ ἐκ τῶν ἁπλῶν χρωμάτων κατὰ διαφορὰν μίξιν τελούμενα. Λευκόν ἐστι χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως. Μέλαν ἐστι

πλουτ. πυθαγ. Ἐμπε. πλάτ. Ζήων. πλουτ. Ἀριστ. Γερασ.

viſus. Flauus eſt color proximior quidem albo remotior autē nigro. Cæruleus eſt color proximior quidem nigro, remotior vero albo. Fuſcus eſt mixtio albi & nigri ęqualiter. Purpureus eſt mixtio nigri vmbroſique cum Lumine. Violaceus eſt commixtio moderati albi & vmbroſi. Coccineus eſt mixtio albi nigri vmbroſique æquali menſura. Viridis color eſt mixtio aquei albi & terreſtris materiæ. Cytrinus color eſt mixtio permulti perſpicui, parui autem vmbroſi.

CAPVT LXVII.

De Animalibus.

Ariſtot. *Galeni.* *Porph.* *Bryenn.* *Geraſ.*

ANimalia permultas habent definitiones. Ariſt. 1. Polit. 3. Animal eſt quod ab anima & corpore componitur. 2. de animal. Gener. 2. Animalia perfectiora ſunt quę calidiorem & humidiorem habent naturam. Galen. Defin. Animal eſt ſubſtantia animata, ſenſibilis per motum & voluntatē mota. Porphyr. Introd. Animal eſt ſubſtantia animata ſenſibilis. Bryen ſer. 41. Animal eſt ſubſtantia animata ſenſibilis mutabilis ſecundum locum. Plantanimal eſt ſubſtantia animata immobilis ſecundum locum. Geraſ. de Anim. Animal rationale eſt ſubſtantia animata ſenſibilis cum voluntate. Animal irrationale eſt ſubſtantia ſenſibilis ſine conſilio. Animal terreſtre eſt, animal irrationale quadrupedū aduerſus terrā deductum. Animal reptile eſt animal irrationale ſine pedibus aduerſus terrā ſerpens. Animal Marinū eſt animal irrationale ſine voce pedibuſque in aquis verſans. Animal volans eſt animal irrationale plumosū, bipes in aerem pererrans. Animalia in vnaque ſede viuentia ſunt, quæ in mari, terraq;, vel in aere & terra viuentia. vt Phocę ac Aquilę. Animalia manſueta ſunt, quę māſueſcunt & cum hominibus conuerſantur. Animalia ſaluatica ſunt quæ in deſertis habitant. Animal maſculinum eſt quod in alio generat. Animal fęmininum eſt quod in ſe generat. Fera eſt animal quod facilè currere poteſt. Animalia ſanguine prędita ſunt, quę habent ſanguinem. Abque ſanguine quæ priuantur ſanguine vt cocleę. Perfecta, quorū vnum generat alterum. Imperfecta, quæ ex putrefacta materia ad eſſe producuntur. Aquila eſt volatilis acutiſſimè

ἐστὶ συγκριτικὸν ὄψεως. Ξανθόν ἐστι χρῶμα ἐγγύτερον μὲν τῷ λευκοῦ, πορρώτερον δὲ τῷ μέλανος. Κυανοῦν ἐστὶ τὸ ἐγγύτερον μὲν τῷ μέλανος πορρώτερον δὲ τῷ λευκοῦ. Φαιόν ἐστι μίξις τῷ λευκοῦ καὶ τῷ μέλανός τε καὶ σκιεροῦ μετὰ φωτός. Α᾽ λουργές ἐστι σύγκρασις τῷ μετρίου λευκοῦ καὶ σκιεροῦ. Ε᾽ρυθρόν ἐστι μίξις λευκοῦ μέλανος καὶ σκιεροῦ κατὰ ἰσομετρίαν. Πράσινόν ἐστι μίξις ὑδατώδους λευκοῦ καὶ γλήνου ὕλης. Κύτρινόν ἐστι μίξις πολλοῦ ὀχραινοῦς, ὀλίγου δὲ σκιεροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΖ΄.

Περὶ Ζώων.

ΚΑὶ τὰ Ζῶα πολλῶν ἐνέτυχον ὁρισμῶν. Ἀριστ. αʹ. πολ. γ. Ζῶόν ἐστι τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενον. βʹ. περὶ Ζώων Γεν. β. Ζῶα πλειότερα ἐστὶ τὰ θερμοτέρας καὶ ὑγροτέρας. ὑπάρχοντα φύσεως. Γαληνοῦ ὅροι. Ζῶόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ καθ᾽ ὁρμὴν καὶ προαίρεσιν κινουμένη. Πορφυρ. Εἰσαγω. Ζῶόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ. Βρυεν. Λόγος μα. Ζῶον ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατικὴ. Ζωόφυτόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος ἀμεταβατος. Γεωργικ. περὶ ζώων. Ζῶον λογικόν ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μετὰ προαιρέσεως. Ζῶον ἄλογον, οὐσία αἰσθητικὴ ἄνευ βουλῆς. Ζῶον χερσαῖον, Ζῶον ἄλογον πτερύπουν κατὰ γῆς φερόμενον. Ζῶον ἑρπετόν ἐστι, Ζῶον ἄλογον ἄπουν κατὰ γῆς συρόμενον. Ζῶον θαλάττιόν ἐστι, ζῶον ἄλογον ἄφωνον, ἄπουν ἐν ὕδατι σωματοειδόμενον. Ζῶον πτηνόν ἐστι, ζῶον ἄλογον πτερωτὸν δίπουν εἰς ἀέρα πολιτεῦον. Ζῶα ἀμφίβια ἐστι, τὰ ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν γῇ, ἢ ἐν ἀέρι καὶ γῇ ζωογονούμενα. ὡς φῶκες καὶ ἀετός. Ζῶα ἥμερα ἐστὶ τὰ θαλασσόμενα καὶ τοῖς ἀνθρώποις σωματοειδόμενα. Ζῶα ἄγρια ἐστὶ τὰ ἐν ἐρήμοις οἰκοῦντα. Ζῶον ἄρσεν ἐστὶ τὸ ἐν ἑτέρῳ κυίσκον. Ζῶον θῆλυ ἐστὶ τὸ ἐν ἑαυτῷ κυίσκον. Θηρίον ἐστὶ τὸ ῥᾴον θέειν δυνάμενον ζῶον. Ζῶα ἔναιμα ἐστὶ τὰ κτώμενα αἷμα. Ἄναιμα τὰ ἀπεστερημένα αἵματος ὡς κοχλίαι. Τέλεια, ὧν τὸ ἓν πίκτει ἕτερον. Ἀτελῆ, τὰ ἐκ σεσηπυίας ὕλης εἰς τὸ εἶναι φερόμενα. Ἀετός ἐστι, πτηνὸν ὀξυδερκέστατον πάντων ὀφθαλμῶν

tissimè videns, omniũ animalium regnatrix. Vulpes est terrestre dolosum omnium animaliũ pessimum. Sensibile animal est quod sensus & sensum timoris ac mortis habet. Bos est animal irrationale quod mugit. Iuuenca est recens vaccę partus. Ceruus est terrestre ob leuitatem. velocitatemque leue. Piscis est Marinum squamosum abque voce in aquis quiescens. Equus est irrationale innibile. Camelus est animal pondera ferens perlongã gulam habẽs. Balena est fera marina. Lepus est animal dasypum timidũ. Canis est animal lactrabile. Hericio est animal continens se ipsũ agens rotundum. Serpens est animal reptile squamosum, venenosũ sine pedibus, Leo est animal terrestre acutissime videns, fortissimum omnium terrestrium. Pauo est volatile diuersarum plumarũ omnium volatilium pulcherimũ. Perdix est volatile superfluè cantãs. & de singulis similiter.

CAPVT LXVIII.

De Homine.

HOmo omnium animalium nobilissimũ multipliciter describitur: Platon. Definit. Homo est animal sine pluma, bipes, habens latas vngues quod solum entium scientiæ secundum verba est aptum. Eiusdem. Homo est ludus deorum. Aristot. 1. Polit. 2. Homo est animal naturaliter ciuile. Ex Stombeo, ser. 96. Arist. Homo est imbecillitatis exemplum, temporis, spolium fortunæ lusus, inconstantiæ imago, inuidiæ & calamitatis trutina, & reliquũ pituita & bilis. Timoclei. Ex Stomb. serm. 121. Homo est animal naturaliter laboriosũ. Academic. Homo est mundus paruus epilogus & compendium mundi magni, Deus mortalis, artificium insigne, admirabilis naturæ, planta euersa, Proteus aptus fieri omnia. Heracliti. Homo est mensura rerum. Periandri. Homo est maximũ in minimõ. Speusipp. Homo est animal sine pennis, bipes, latis vnguibus. Lucij Apulei. Homo est animal præstantissimum in terris existens. Porphyrij. Homo est animal rationale mortale. Mercurij Tremax. in Pimand. Homo est omnis creatura, ex Deo constans & mente, diuini corporis ornamentum, factus operum Dei contemplator. mundi soboles,

Platon. Aristot. Stobæi. Aristot. Timocl. Acade. Heracl. Perian. Speus. Lucij.

Apulei. Porph. Mercu. Trem.

ani-

βασιλεῦον. Ἀλώπηξ ἐστὶ χερσαῖον δολερὸν ἁπάντων τῶν ζώων πανοῦργοτατον. Αἰσθητικὸν ζῶον ἐστι τὸ αἰσθήσεις καὶ αἴσθησιν φόβου καὶ θανάτου ἔχον. Βοῦς ἐστι ζῶον ἄλογον μουγκιστικὸν. Δάμαλίς ἐστι τὸ νεογνὸν τῆς βοὸς ἡβύτημα. Ἔλαφός ἐστι χερσαῖον δι' ἀκουόττητα καὶ τάχος ἐλαφρὸν. Ἰχθύς ἐστι θαλάττιον λεπιδωτὸν, ἄφωνον ἐν ὕδασι χαῖρον. Ἵππος ἐστιν ἄλογον χρεμπτικὸν. Κάμηλός ἐστι ζῶον ἀχθοφόρον μακρόλαιμον. Κῆτός ἐστι θηρίον θαλάττιον. Λαγωός ἐστι ζῶον δασύπουν δειλὸν. Κύων ἐστι ζῶον ὑλακτικὸν. Ἐχῖνος ζῶον σωρὸν ἑαυτὸ συσσυλούμενον. Ὄφις ἐστι ζῶον ἑρπετὸν φελυδοτὸν δηλητήριον ἄπουν. Λέων ἐστι ζῶον ὀξυδερκέστατον καὶ ἰσχυρώτατον πάντων χερσαίων. Ταὼς ἐστι πτηνὸν ποικιλόπτερον ἁπάντων τῶν πτηνῶν ὡραιότατον. Πέρδιξ ἐστὶ πτηνὸν θερινῶς ᾄδον. καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ὁμοίως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΗ'.

Περὶ Ἀνθρώπου.

Ὁ Μὲν ἄνθρωπος πάντων τῶν ζώων τὸ δυσλυέστερον πολλαχῶς θεωρά-
φεται. Πλάτωνος. ὅτι Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἄπτερον, δίπουν πλατυώνυ-πλάτ.
χον· ὃ μόνον τῶν ὄντων ἐπιστήμης τῆς κατὰ λόγους ἐστὶ δεκτικόν. τὸ αὐτό. Ἀρ. ἐκ.
Ἄνθρωπός ἐστι θαύμιον θεῶν. Ἀριστ. α. πολ. β. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον φύ- Στομ.
σει πολιτικόν. τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ς'. Στομβ. Ἄνθρωπός ἐστιν ἀσθενείας ὑπό- Ἀρ. ἐκ.
δειγμα, καιροῦ λάφυγμα, τύχης παίγνιον, μεταπώσεως εἰκών, φθόνου Τιμοκ.
καὶ συμφορᾶς πλάσιγξ, τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χολή. Τιμοκλ. κατὰ Ἀκαδ.
Στομβ. ρ. κ. α. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ὑπτιπτον φύσει. Ἀκαδημ. Ἄν- Ἡρακ.
θρωπός ἐστι μικρὸς κόσμος ἐπίλογος καὶ σκιαγραφία τοῦ μεγάλου κόσ- πριάν.
μου, θεὸς θνητὸς, τεχνούργημα ἔνδοξον, θαυμασίου φύσεως, ἀνθρώ- Σπεύσ.
που ἀνωσκελὲς, σοφωτὸς σοφιστὴς τοῦ γνῶναι τὰ πάντα. Λουκκ. Ἡρακλείτου. Ἄνθρωπός ἐστι ῥυθμὸς τῶν ὄντων. Περιάνδρ. Ἄν- Ἀπουλ.
θρωπός ἐστι μέγιστον ἐν ἤπειρι. Σπεύσιπ. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἄπτε-
ρον δίπουν, πλατυώνυχον. Λουκκίου Ἀπουλ. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον πορφυ.
ἔξοχον ἐν γῇ ὑπάρχον. Πορφυρ. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογι- Ἑρμε.
κὸν θνητὸν. Ἑρμοῦ Τρισμεγ. ἐν ποιμάνδρ. Ἄνθρωπός ἐ- Τρισμ.
στι πᾶν κτίσμα, ἐκ θεοῦ καὶ νοὸς συγκείμενον, θείου σώματος
κόσμος, τῶν θείων ἔργων θεωρητὴς, τοῦ κόσμου γονὴ,

animal diuinum Deus mortalis, Dei capax, imaginatio & supernum mendacium Galeni Definition. Homo est animal rationale mortale, intellectus & scientiæ aptum. Athanax. Alexandr. Definition. Homo est substantia de anima & carne & sermone & sanguine & elementis alijsq; constituta. Gregor. Naz Def. Homo est creatura & imago Dei. In Pasqua. opus Dei tanquã mundus alter, Angelus alter, adorator, mixtus, spectator visibilis creaturæ, intelligibilis cultos eorũ quæ supra terrã sũt rex, sed superioris regni subiectus, terrestris & cęlestis, tẽporaneus & immortalis, visibilis & intelligibilis, medius inter sublimitatẽ, & humilitatẽ, spiritus & caro. Spiritus quidẽ propter gratiam, caro autẽ ob superbiam, illud vt dignitatis suę conscius apud se maneret & Deum beneficentissimũ prædicaret, hoc autem vt affectibus moueretur, alioquin sua magnitudine in ambitionem casurus, sic ex dispensatione animal, sed quod sit transferendũ, & quæ mysteriorum omnium, est summa Dei imitatione deificatũ. In Natali Paruus Mundus Basilij Magn 10. Exam. Homo est creatura Dei rationalis secundum imaginẽ eius creatoris. Secundũ imaginẽ Dei est rationale. Secundum similitudinem, assumptio bonitatis. Greg. Nyss de Virgin. 12 Homo est imago & similitudo omnium entium regnantis virtutis. In superscript. psalm. Homo est paruus mundus omnia in se habens quæ in magno mundo reperiuntur. Chrysost. in Expulsi. Adæ Homo est præcipua creatura Dei opificij, rex Mundi, supremus honor, manu Dei facta. Super Iob homo est qui obseruauit esse secundũ imaginem Dei, qui ex virtute cognoscitus. De Terremotu de Diuite & Lazaro. homo est affectabile Dei animal, propter quod Cœlum extensum est, Sol illuminat, & Luna currit, & aer insunditur, & fortes scaturiunt, & mare patescit & prophetæ missi sunt. & lex data est. obquod, Vnigenitus filius Dei Homo factus est, Dominus meus apparuit, & sanguinẽ suũ effusit. Philonis Iud. De Deteriori homo est imitatio & assimilatio rationalis naturæ. Clement. Alex. 5. strom. homo est terra patiens. Theod. Cyri. quæst. in Genes. homo est animal secũdũ imaginem Dei fabricatum, super omnia irrationalia animalia habens auctoritatem. Damasc. 2. de fide 29. homo est mixtio cęli terręque, maioris sapientiæ argumentum, & magnificentiæ circa rerum naturas, vinculũ visibilis, inuisibilisque naturæ, secundum

Galen. Athan. Gregor. Nazia. Basilij Magni. Gregor. Nyssen. Chryso. Philon. Iudæi. Clemẽ. Alex. Theod. Damas.

imagi-

Ζῶον θεῖον, Θεὸς θνητὸς, τῷ Θεοῦ καταληπτικὸς, φαντασία καὶ ἄνεσιν ἀνάπλασμα. Γαλήνου ὅρος. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦν καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅρος. Ἄνθρ. ἐστιν οὐσία ἐκ ψυχῆς καὶ σαρκὸς καὶ λόγου καὶ αἵματος καὶ στοιχείων καὶ ἑτέρων συνισαμένη. Γρηγορ. Θεολ. ὅρος. Ἄνθρ. ἐστὶ πλάσμα καὶ εἰκὼν Θεοῦ. Εἰς τὸ πάσχα. Δημιούργημα Θεοῦ οἷόν τις κόσμος ἕτερος ἄγγελος ἄλλος, θεοσκεπτικὸς. μικτὸς, ἐποπτὴς τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστης τῆς νοουμένης, βασιλεὺς τῆς ὑπὸ γῆς καὶ βασιλευόμενος ἄνωθεν, ἐπίγειος καὶ οὐράνιος, πρόσκαιρος καὶ ἀθάνατος, ὁρατὸς καὶ νοούμενος, μέσος μεγέθους καὶ ταπεινότητος, ὁ αὐτὸς πνεῦμα καὶ σάρξ, πνεῦμα μὲν διὰ τὴν χάριν, σάρξ δὲ διὰ τὴν ὕβριν, τὸ μὲν ἵνα μένῃ καὶ δοξάζῃ τὸν δημιουργέτην, τὸ δὲ ἵνα πάσχῃ καὶ πάσχων ὑπομιμνήσκηται, καὶ παιδεύηται τῷ μεγέθει φιλοτιμούμενος, ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον καὶ ἀλλαχοῦ μεθισάμενον. καὶ πέρας τὸ μυστηρίου τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει θεούμενον. καὶ εἰς τὰ Γενέθλ. κόσμος. Βασιλ. Μεγάλου. εἰς τὴν Ἑξαήμ. ἄνθρ. ἐστὶ ποίημα Θεοῦ λογικὸν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. Κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐστὶ τὸ λογικὸν. καθ' ὁμοίωσιν, ἡ ἀναλαβὴ τῆς χρηστότητος. Νύσσ. Γρηγορ. Νύσσης. περὶ παρθεν. ιβ. Ἄνθρ. ἐστιν εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τῆς πάντων τῶν ὄντων βασιλευούσης δυνάμεως. Εἰς τὴν ὑπηρ. τῶν ψαλμῶν. Ἄνθρ. ἐστὶ κόσμος πάντα ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰ τοῦ μεγάλου κόσμου. Χρυσ. Εἰς τὴν Ἑξαήμ. τοῦ Λάζαρ. Ἄνθρ ἐστιν ἐξαίρετον πλάσμα τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργίας, βασιλεὺς τῆς κτίσεως, ὑποβάλουσα πιὴ, διὰ χειρὸς δημιουργηθεῖσα Θεοῦ. Εἰς τὸν Ἰὼβ. Ἄνθρ. ἐστιν ὁ τηρήσας τὸ κατ' εἰκόνα θεοῦ, ὁ ἐκ τῆς ἀρετῆς γνωριζόμενος. Εἰς τὸν σεισμὸν εἰς τὸν πλούσιον καὶ Λάζαρον. Ἄνθρ. ἐστὶ τὸ θεοπρεπούδαστον τοῦ Θεοῦ ζῶον, διὸν οὐρανὸς ἐπενύσθη, καὶ ὁ ἥλιος φύλη. καὶ ἡ Σελήνη τρέχει, καὶ ἀὴρ ἐξεχύθη, καὶ πηγαὶ βρύουσι, καὶ θάλασσα ἡ πλώθη, καὶ θεσπῆται ἐπέμφθησαν, καὶ νόμος ἐδόθη, διὸν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἐγένετο, ὁ δεσποτισμὸν ἐφάνη, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεε. Φίλωνος Ἰουδαίου. Περὶ τοῦ χείρονος. Ἄνθρ. ἐστὶ μίμημα καὶ ἀπεικόνισμα τῆς λογικῆς φύσεως. Κλήμεντος Ἀλεξ. ε. Στρωμ. Ἄνθρ. ἐστὶ γῆ πάσχουσα. Θεοδωρήτου Κύρου. Ἀπορ. εἰς τὴν Γεν. Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον κατ' εἰκόνα Θεοῦ κατασκευασμένον, ἁπάντων τῶν ἀλόγων ζώων ἔχων τὴν ἐξουσίαν. Δαμασκ. β. πίς. κθ. Ἄνθρωπος ἐστὶ μίξις οὐρανοῦ καὶ γῆς, σοφίας γνώρισμα μείζονος καὶ τῆς περὶ τὰς φύσεις πολυτελείας, σωσμὸς τῆς ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτου φύσεως.

Γαλην. Ἀθαν. Ἀλεξ. Γρηγ. Θεολ. Βασιλ. Μεγά. Γρηγ. Νύσσ. Χρυσ. Φίλων. Ἰουδ. Κλήμ. Ἀλεξ. Θεοδω. Δαμα.

ὁ κατ'

imaginem Dei, & similitudinem factus, naturaliter impeccabilis & voluntate liber. Geras. de homine. Vir est qui in alio generat. Caput mulieris, causa generationis, generatiuus seminis. Virago est quæ semen recipit, quæ generat. viri os, materia humanæ conseruationis generationisque. Adam est primus homo, qui de limo terræ manu Dei plasmatus, at per diuinam spirationem anima formatus est. Eua est prima femina quę per costam Adę manu Dei plasmata est. Fęmina est quæ germinat, generatque. Puella est quæ habet impedimentum partus, quæ est a viro intacta. Infęcundus est, qui virtute generandi est priuatus. Impotens est lęsus in membris. Nanni siue Pumiliones sunt homunculi. Rationale est pars animæ iudicialis, qua sola scientiæ fiunt.

Gerasi.

CAPVT LXIX.

De Hominis Affectibus.

AFfectus hominum sunt generatio, eorruptio, vita, mors ac similia quæ sic describuntur. Damasc. 2. de Fide 47. Generatio est ex Deo prima plasmatio. Propagatio est ex condemnatione mortis ob transgressionem ex se inuicem successio. 3. de fid. 73. Corruptio est mors. Mors est separatio animæ a corpore. Chryso. de Incarn. Mors est curarum solutio. Greg. Naz. Epitaph. in Patre. Mors est portus tranquillus. Defin. Mors est animæ corporisque separatio. Vita est corporis animæque coniunctio.

Damas. Chryso. Gregor. Nazia.

CAPVT LXX.

De Humano Corpore, ac partibus eius.

HVmanum corpus, ac eius membra permultas habent definitiones Galeni Defin. Medicæ. Corpus humanum est quod ex solidis & humidis & spiritibus componitur. Solida sunt ossa, cartilagines, nerui, musculi, venæ, arteriæ, & quæ in contenctu sunt viscera. Humida snnt humores & excrementa. Spiritus est nati-

Galeni.

ο κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν τλεισθεὶς φύσει ἀναμάρτητος καὶ θελήσει αὐτεξούσιος. Γεραs. περὶ ἀνθρ. Ἀνήρ ὄζτιν ὁ ἐν ἑτέρῳ γλυτῶν, κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, ἄτος τῆς γλυκήσεως, γλυκητικὸς σπέρματος. Γυνή ὄζτιν ἡ τὸ σπέρματος δεκτικὴ, ἡ γλυτῶσα, τὸ τοῦ ἀνδρὸς ὀστοῦν, ἡ ὕλη τῆς ἀνθρωπίνης διατηρήσεως καὶ γλυκήσεως. Ἀδὰμ ὄζτιν ὁ πρῶτος ἄνθρωτος ὁ ἐκ χοὸς χειρὶ θεοῦ τλασθεὶς καὶ διὰ τοῦ θείου ἐμφυσήματος τῇ ψυχῇ μορφωθείς. Εὔα ὄζτιν ἡ πρώτη γυνὴ ἡ διὰ τῆς τλευρᾶς τοῦ ἀδὰμ χειρὶ θεοῦ τλασθεῖσα. Θήλεια ὄζτιν ἡ θάλλουσα καὶ γλυτῶσα. Κόρη ὄζτιν, ἡ κώλυσιν ἔχουσα τοῦ τόκου, ἡ ἀπ' ἀνδρὸς καθαρά. Ἄγονός ὄζτιν, ὁ δυνάμεως γλυκητικῆς ἀπεστερημένος. Ἀδύνατός ἐστιν, ὁ πεπτρωμένος τὸ σῶμα. Νάννοι εἰσὶν, οἱ μικρεὶ τῷ ἀνθρώπων. Λογικόν ὄζτι μέρος τῆς ψυχῆς κριτικὸν ἐν ᾧ μόνῳ αἱ ὄτασημαι γίγνονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΘ.

Περὶ τῶν τοῦ Ἀνθρώπου παθῶν.

ΤΑ θη τῷ ἀνθρώπων εἰσὶ γένεσις, φθορὰ ζωὴ, θάνατος, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις περιγράφονται. Δαμασκ. β. πίς. μζ. Γένεσις ἐστιν ἡ ἐκ θεοῦ πρώτη πλάσις γένεσός ἐστιν ἡ ἐκ καταδίκης τοῦ θανάτου διὰ τινὸ παράβασιν ἐξ ἀλλήλων διαδοχή. γ. πίς. οε. Φθοράἐστιν ὁ θάνατος. Θάνατός ἐστι χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος. Χρυσ. εἰς τὸν Ἐνανθρώπ. Θάνατός ἐστι μεριμνῶν λύσις. Γρηγ. Θεολ. Ἐπιτάφ. εἰς τὸν ἀυτοῦ πατέρα. Θάνατός ἐστι λιμὴν εὔδιος. εἰς τοὺς ὄεους. Θάνατος ἐστὶ ψυχῆς καὶ σώματος διάσασις. Ζωή ἐστι σώματος καὶ ψυχῆς δίσις.

Δαμα. Χρυσ. Γρηγο. Θεολ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ο'.

Περὶ ἀνθρωπίνε σώματος & τῶν μορίων αὐτοῦ.

ΤΟ τῷ ἀνθρώπων σῶμα καὶ τὰ ἐκείνου μόρια διαφόρων ἔλαχον ὁρισμῶν. Γαλλωοῦ ὄρεσι ἰατρικοὶ. Σῶμα ἀνθρώπινόν ἐστι τὸ ἐκ στερεῶν ὑγρῶν καὶ πνευμάτων συνισάμενον. Στερεά ἐστιν, ὀστᾶ, χόνδροι, νεῦρα, μύες, φλέβες, ἀρτηρίαι, καὶ τὰ ἐν καταλήψει σπλάγχνα. Ὑγρά ἐστιν οἱ χυμοὶ καὶ τὰ περιττώματα. Πνεῦμα ἐστὶ τὸ ἔμ-

Γαλλω.

φλέβες

natiuus calor in corde desitus. Pericraniū est membrana neruosa totam caluariam complexa. Meninges sunt, quæ cerebrū ambiūt corpora neruosa, arteriosaque. Cerebrum est corpus album molle velut ex spuma quadam concretum humidū & calidum, Cerebellum est, quòd secundum locum a cerebro obtinet similis cum eo naturæ ac coloris. Dorsi medulla est cognata cerebra, cęterū pinguior, candidiorq; Oculi sunt qui ex quatuor constant tunicis neruosi, sensum obtinentes subiectorū colorum magnitudinum ac figurarum. Aures sunt neruosę & chartilaginosę quæ voces, earūque differentias sensu dijudicāt. Nares sunt neruoses chartilaginosęq; odorū perceptrices. Lingua est venosa & carnosa suppinguis, saporū gustatrix, adiutrix deglutiēdo alimēto. Larynx est cartilaginosus per quē spiritū attrahimus, voti concinnādę alioqui deseruiēs. Pulmo est arteriosus ex ęquigatis, asperiq; constās arterijs, fūgosior, instrumentū respirandi. Thorax est ex venis & arterijs, & neruis ad respirationē incitandam a natura cōstitutus. Cor est neruosum, musculosū, venosumque, habetque arterias coni figuræ, suppinque, ex quo arterię oriuntur, ac venę, per quas sanguis, ac spiritus immittuntur. Iecur est substantia venosū & calidū, ac sanguinē affluens, primamque generationē sanguinis plurimam molitur, ventriculo quoque pręstò est ad coctionem obeundā, sua ipsum propinqnitate concalefaciens. Septum transuersum est, neruosum, viscera quę in Thorace ab ijs quę sub Thorace sunt, dispescēs ac separans. Lien est venosus arteriosusque, qui cum tenuia vasa, atque inter ea cauitates multas obtineat, ob id rarus laxusque est. Stomachus est neruosus & arteriosus, instrumentū appetitus, ac deuorationis, meatus humidi, siccique alimenti. Ventriculus est neruosus, alimenti hamidi & sicci, ad id concoquendum prępara tus. Intestina sunt neruosa, alia ad excipiendū, alià ad excernendū alimentum progenita. Renes sunt carnosæ, carne constant friabiliore, isthmi hnmidi excrementi, ac velnti lacunæ a natura conditi. Vesica est neruosa, humidi recrementi receptaculū, eiusdemque excernendi instrumentum. Testes sunt carnosi, perfragilesque, humidi, & calidi concoctioni opitulantes, Parastatæ sunt, qui ex vena & arteria constant, in vnam naturam consertis, semen confouentes. Matrix est foris neruosa, intus carnosior, vas fœtus gestandi. Vena est vas sanguinis, & sanguini contemperati spiritus natiui,

τὸ ἔμφυτον θερμὸν τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ὠμοκράμβον ὄζει ὑμῶ νοὐρώδης ὠμοειληφὼς πᾶν τὸ κεφάλιον. Μήνιγγες εἰσὶν τὰ ὠμέχοντα τὸν ἐγκέφαλον σώματα νοὐρώδη καὶ ἀρτηριώδη. Ἐγκέφαλος ὄζει σῶμα ὑγρὸν καὶ μαλακὸν ὥσπερ ἐξ ἀφρῶδους πεπηγὸς, ὑγρὸς καὶ θερμός. Παρεγκεφαλίς ὄζει ἡ ὄπισθεν τῦ ἐγκεφάλου πεφυκυῖα ὁμοφυὴς ἐγκεφάλῳ καὶ ὁμόχροος. Μυελὸς νωτιαῖος ὄζει ὁμοφυὴς ἐγκεφάλῳ λιπαρώτερος δὲ καὶ λευκότερος. Ὀφθαλμοί εἰσιν, οἱ σωτηρικότες ὲκ πασάρων χιτώνων νοὐρώδεις αἰσθητικοὶ τῦ ὑποκειμένων χρωμάτων καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων. Ὦτα εἰσὶ νοὐρώδη καὶ χονδρώδη, αἰσθητικὰ φωνῶν καὶ τῦ ἐν αὐτοῖς διαφορῶν. Ῥῖνές εἰσι νοὐρώδης καὶ χονδρώδεις ἀναπληπτικαὶ κυμῦ. Γλῶσσά ὄζει φλεβώδης καὶ σαρκώδης ὑποπίμελος αἰσθητικὴ χυμῦ, σωτηρικὴ τῇ καταπόσει τῆς τραφῆς. Λάρυγξ ὄζει χονδρώδης διοῦ τὸ πνεῦμα εἰσπέμπομεν σωτηρῶν πρὸς τὴν φωνὴν. Πνεύμων ὄζει ἀρτηριώδης ὲκ τῦ λείων καὶ τραχειῶν ἀρτηριῶν συμφώτερος, ὄργανον ἀναπνευστικόν. Θώραξ ὄζει ὲκ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν καὶ νεύρων κατασκευασμῦς ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὄρμημα. Καρδία ὄζει νοὐρώδη καὶ μυώδης καὶ φλεβώδης ἔχουσα ἀρτηρίας. κωνοειδὴς τῷ σχήματι, ὑποπίμελος ἐξ ἧς ἐμπεφύκασιν ἀρτηρίᾳ καὶ φλέβες διὼ ὄπισθεν πεπαται αἷμα καὶ πνεῦμα. Ἡπαρ ὄζει φλεβώδες ἐ θερμὸν καὶ πολύαιμον καὶ τῇ πρώτῃ ἐξαιματώσιν πλείστῃ πιεμῦμον. σωτηρικὸν καὶ τῇ κοιλίᾳ πρὸς τὸ πέψιν τῇ ὠδαθάσει σωθάλπον αὐτῇ. Διάφραγμά ὄζει νοὐρῶδες διῆργον καὶ χωρίζον τὰ ὑπὸ τὸν θώρακα σπλάγχνα. Σπλὴν ὄζει φλεβώδης καὶ ἀρτηριώδης λεπτὰ ἀγγεῖα ἔχων, καὶ πολλὰς μεταξὺ κοιλότητας ἴδῦ ἀγγείων. ὄθεν καὶ ἀραιὸς καὶ σμφὸς. Στόμαχός ὄζει νοὐρώδης καὶ ἀρτηριώδης ἐργαλεῖον ὀρέξεως καὶ καταπόσεως, πόρες ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς τραφῆς. Κοιλία ὄζει νοὐρώδης ὑποδοχεῖον τραφῆς ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς πρὸς τὸ πέττεσθαι τὴν τραφὴν κατασκευασμῦν. Ἔντερά ὄζει νοὐρώδη τὰ μὲν εἰς ὑποδοχὴν τὰ δὲ πρὸς ἀπόκεισιν τῦ ἀπεπτώματος γεγονότα. Νεφρίσεισι σαρκώδεις ὲκ ψαφαρωτέρας σαρκὸς συγκείμενοι, Ἰθμοὶ τῦ ὑγροῦ ἀπεπτώματος καὶ ὥσπερ φραγλάκια ὑπὸ τῆς φύσεως γεγλυμμένοι. Κύστις ὄζει νοὐρώδης ὑποδοχεῖον καὶ ἐργαλεῖον ὲκ κεπικὸν ὑγροῦ ἀπεπτώματος. Δίδυμοι εἰσὶ σαρκοειδεῖς καὶ εὔθρυπτοι ὑγρὸν καὶ θερμοὶ σωτηρικοὶ τῇ πέψει ἐν τῦ τοῖς ὠδασάτοις σπέρματος. Παρασάται εἰσὶν οἱ συγκείμενοι ὲκ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας εἰς τὸ αὐτὸ συμπεφυκειῶν. ἀπεπτικοὶ σπέρματος. Μήτρα ὄζει ἔξωθεν μὲν νοὐρώδης, ὲν δὲ τῷ ἔνδωθεν σαρκωδεστέρα, ἀγγεῖον κυητικόν. Φλὲψ ὄζει ἀγγεῖον αἵματος καὶ τῦ συγκεκραμένε τῷ αἵματι φυσικοῦ

natiui, neruosa, humida & calida, sensum obtinens. Arteria est vas sanguinis paucioris, purioriſque, & contemperati spiritus genuini copiosioris, ac tenuioris, calidior & siccior, ac sentientior quam veua, pulsatili motu prædita, Nerui sunt sicciores venis, ac minus calidi, & arterijs sentientiores ac voluntarios motus absoluentes Ligamenta sunt nerui qui ex ossibus oriuntur, articulos & corporis membra colligantia ac continentia. Musculi sunt neruosa corpora, permixta ijs etiam carne ad partiũ corporis motũ procreata. Periosteę mẽbranæ sunt inuolucra tenuia, fibrosa, velut indumẽta ossiũ a natura conditæ Piuguendo est affusio alimenti, circa mẽbranas maximè concrescens, sensu carens. Caro est concreta ex sanguine humida & calida mollitudinẽque corpori adhibens. Medulla in ossibus est, eorum cauitatibus contenta, pinguis, ac sensu vacans. Cartilagines sunt corpora terrosiora, ac sensu expertra. Ossa sunt corpora sicca, & terrestria, & frigida, nec sensum obtinentia. Dentes sunt qui cibum diuidunt atque conficiunt, non nihil, & ad vocis articulationem. Vngues sunt, neruorum terminatio, decoris gratia progeniti, ac quo facilius quicquam sit apprehendere digitis, cutis concretio sicca & frigida, ac sensus impos. Pilus est corpus siccum, & frigidum, sine sensu, ad tutelam, ornatumque genitus. Cutis est corpus neruosum, ambitum corporis honestamenti gratia totum operiens. Barini Dict. Penis est necessitatis commercium. Mentum est locus barbæ. Coma est capitis ornatus. Vertex est capitis medium. Vmbilicus est per quem embrion respirat. Cranium est caluaria capitis. Frons est anterior pars capitis. Palpebra est pellis oculos claudens. Manus sunt acceptionis dationisq; instrumentum. Pedes sunt, totius corporis bases & omne fundamẽtum totius corporis. Porus est angustus meatus partium viuentis corporis a calore eius productus, pro sui transpiratione, alimenti vltimi appositione. & excrementum vltimæ coctionis secretione.

Barin.

πνεύματος νοερῶδης ὑγρὰ καὶ θερμὴ, αἴσθησιν ἔχουσα. Ἀρτηρία ἐστὶν ἀγγεῖον αἵματος ἐλάττονος καὶ καθαρωτέρου, καὶ τοῦ συγκεκραμένου φυσικοῦ πνεύματος πλείονος καὶ λεπτομερεστέρου, θερμοτέρα καὶ ζωηροτέρα καὶ αἰσθητικωτέρα τῆς φλεβὸς σφυγματωδῶς κινουμένης. Νεῦρα εἰσὶ ζωηρότερα καὶ ἧττον θερμότερα, φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν αἰσθητικώτερα τὰς ἀφαιρετικὰς κινήσεις ἐκτελοῦντα. Σύνδεσμοί εἰσὶ νεῦρα τὰ ἐξ ὀστῶν ἐκφύομενα συνδετικὰ καὶ συνεκτικὰ τῆς ἄρθρων καὶ τῶν μελῶν. Μύες εἰσὶ σώματα νοερῶδη ἀναμεμιγμένης αὐτοῖς καὶ σαρκὸς πρὸς κίνησιν τοῦ σώματος μερῶν γεγονότα. Περιόστεοι ὑμένες εἰσὶν εἰλύματα λεπτὰ ἰνώδη, ὥσπερ ἐνδύματα τῶν ὀστῶν ὑπὸ τῆς φύσεως ἠθυμένοι. Πυελὴ ἐστὶ παρέγχυμα τροφῆς πρὸς τοὺς ὑμένας μάλιστα πιανυμένη ἀναίσθητος. Σάρξ ἐστιν ἐξ αἵματος πεπηγὸς ὑγρὰ καὶ θερμὴ καὶ τῇ μαλακότητι παρεχομένη τῷ σώματι. Μυελὸς τῶν ὀστέων ἐστὶν τὸ πρὸς ἐχόμενος ταῖς κοιλότησι τῶν ὀστῶν λιπαρὸν καὶ ἀναίσθητον. Χόνδροι εἰσὶ σώματα ξηρὰ καὶ γεώδη καὶ ψυχρὰ καὶ ἀναίσθητα. Ὀδόντες εἰσὶν οἱ τὴν τροφὴν τῷ τροφῷ καὶ κατεργαζόμενοι καὶ συνεργοῦντες τι πρὸς τὴν τῆς φωνῆς διάρθρωσιν. Ὄνυχες εἰσὶν ἀποτελεύτησις νεύρων εὐπρεπείας χάριν γεγονότες καὶ ὡς ἐπιλαμβάνειν τι τοῖς δακτύλοις εὐχολώτερον, δέρματος ἔφαψις ξηρὰ, καὶ ψυχρὰ καὶ ἀναίσθητος. Θρίξ ἐστὶ σῶμα ξηρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ἀναίσθητον πρὸς σκέπην καὶ κόσμον γεγονυῖαν. Δέρμά ἐστι σῶμα νοερῶδες σκεπάζον ὅλῳ τῷ σώματος εὐπρεπείας χάριν. Βαρί. λεξ. Αἰδοῖόν ἐστιν ἀνάγκης συμβόλαιον. Ἀθηρεών ἐστιν, ὁ τοῦ γενείου τόπος Κόμη ἐστὶν ὁ τῆς κεφαλῆς κόσμος. Κορυφή ἐστιν ἡ τῆς κεφαλῆς μέση. Ὀμφαλός ἐστι δι' οὗ τὸ ἔμβρυον ἀναπνεῖ. Κρανίον ἐστὶ τὸ τῆς κεφαλῆς γυμνόν. Μέτωπόν ἐστι τὸ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς. Βλέφαρόν ἐστι τὸ τὰ ὄμματα καλύπτον δέρμα. Χεὶρ ἐστιν ἀντιλήψεως καὶ δόσεως ὄργανον. Πόδες εἰσὶν αἱ τοῦ παντὸς σώματος βάσεις τε καὶ τὸ ὅλον θεμέλιον τοῦ παντὸς σώματος. Πόρος ἐστὶ τενὴ διέξοδος τῶν τοῦ ἐμψύχου σώματος μορίων ὑπὸ τῆς ἐκείου θερμότητος φερομένη πρὸς ἰδίαν ἀπὸ διαπνοὴν τῇ τῆς ὑστάτης τροφῆς προσθέσει, καὶ τῇ τῶν περιττωμάτων τῆς ὑστάτης πέψεως διαχωρήσει.

CAPVT LXXI.

De affectibus, humoribus & excrementis Humani Corporis.

Galeni. DE affectibus, humoribus ac Excrementis per multæ dantur definitiones. Galeni Def. Humor eſt conſiſtentia ſanguinis, Pituitæ, bilium duo flauæ atræque. Sanguis eſt humor calidus, humidus, atque dulcis. Pituita eſt humor frigidus & humidus ſalſus & viſcoſus ad ciborũ deuorationem & articulorum motum a natura ſubiectas. Bilis flaua eſt humor calidus & ſiccus & acris ac mordax ad ſtomachi robur ac ventis excretiones cõparatus. Bilis atra eſt humor ſiccus ac frigidus acidas & grauiſſimus. Excremẽtum eſt excretio humorũ. Excretio eſt delatio excrementorũ corporibus adherentium. Stercus eſt expurgamentũ alimenti in cõcoctionis digeſtionis conſummatione diſcretum. Vrina eſt ſuperfluitas excolata ſanguinis in magna vena, quæ per renes & vreteras in veſicam delabitur. Mucus eſt expurgamentũ cerebri, quo pars animæ princeps leuetur. Sudor eſt tenuis, ac ſeroſæ colatura humiditatis ſanguini immiſtę. Semen eſt ſpiritus calidus in humido, qui ex ſe ipſo mouetur, ac gignere tale poteſt, quale id a quo emiſſũ eſt. Affectus eſt impeditio functionis alicuius naturalis, vel aliquarum. Habitus eſt ſpiritus continens partes ac cohibens. Appetitus eſt cibi & potus deſiderium inquiſitioque. Deuoratio eſt ſolidi & humidi alimenti ingeſtio quæ ex ore per ſtomachũ in vẽtriculum fit. Concoctio eſt miſtio, & ſuccatio, & confectio alimẽti per mutationẽ in ventriculo & inteſtinis. Sanguificatio eſt mutatio alimenti in ſanguinem. Digeſtio eſt concocti alimenti in totum corpus attractio, quam naturalis obit calor, cum propria mutatione, confectioneque. Auctio eſt perfectus corporũ in longitudinem, latitudinem, & profunditatem. Nutricatio eſt additio quæ corporibus in circuitum, ac latitudinẽ fit. Reſpiratio eſt motus Thoracis, & pulmonis, attractus aeris per os & nares in cerebrũ. in cor per fauces atque pulmones. Perſpiratio eſt aeris ex corpore attractus cum naturali appetitu per totum corpus, & rurſus ex dentibus excretio

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΑ.

Περὶ τῶν Παθῶν χυμῶν καὶ περιττωμάτων τοῦ ἀνθρωπίνου Σώματος.

ΚΑὶ περὶ παθῶν χυμῶν, & περιττωμάτων τοῦ σώματος πολλαί εἰσιν αἱ διαγραφαί. Γαλλῶ ὅρισι. χυμός ἐστιν ἡ σύστασις αἵματος, φλέγματος χολῶν δύο ξανθῆς τε καὶ μελαίνης. Αἷμά ἐστι χυμὸς θερμὸς, ὑγρὸς, καὶ γλυκύς. Φλέγμά ἐστι χυμὸς ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς, ἁλυκὸς καὶ γλίσχρος πρὸς τὴν κατάποσιν τῶν σιτίων καὶ πρὸς τὰς κινήσεις τῶν ἄρθρων ὑπὸ τῆς φύσεως ὑποβεβλημένος. Χολὴ ξανθή ἐστι χυμὸς θερμός τε καὶ ξηρὸς δεκτικὸς καὶ δακνώδης ὀπτόνιον μὲν τὸ στόμαχου, καὶ φορὸς τὰς ἐκκρίσεις τῆς κοιλίας ἐγκυκλημένος. Χολὴ μέλαινά ἐστι χυμὸς ξηρὸς καὶ ψυχρὸς, ὀξὺς καὶ βαρύτατος. Περίττωμά ἐστιν ἔκκρισις τῶν χυμῶν. Ἔκκρισίς ἐστι φορὰ τῶν ἀδιακεκριμένων τοῖς σώμασι περιττωμάτων. Κόπρος ἐστὶν ἀποκάθαρμα τροφῆς κατὰ σωτυχίαν πέψεως καὶ ἀναδόσεως ἀδιακεκριμένον. Οὖρόν ἐστι περίττωμα τοῦ αἵματος ἐν τῇ μεγάλῃ φλεβὶ καταφερόμενον ἀπὸ νεφρῶν καὶ οὐρητήρων ἐν τῇ κύστει. Μύξα ἐστιν ἀποκάθαρμα τοῦ ἐγκεφάλου. Ἱδρώς ἐστι περίττωμα τῆς ἐν τῷ αἵματι λεπτῆς καὶ ὀρρώδους ὑγρασίας. Σπέρμά ἐστι πνεῦμα ἔνθερμον ἐν ὑγρῷ ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον καὶ δυνάμενον τοιοῦτον γεννᾶν. Πάθός ἐστι διάθεσις κατὰ φύσιν ἐνεργείας τινὸς ἢ τινῶν. Ἕξις ἐστὶ πνεῦμα συνέχον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέλη. Ὄρεξίς ἐστι τροφῆς καὶ πόσεως πόθος καὶ ἐπιζήτησις. Κατάπσις ἐστὶν ὁλκὴ στερεοῦ καὶ ὑγροῦ ἀπὸ στόματος εἰς κοιλίαν γινομένη. Πέψις ἐστὶ μίξις καὶ χυλώσις, κατεργασία τροφῆς κατὰ μεταβολὴν ἐν κοιλίᾳ καὶ ἐν ἐντέροις. Ἐξαιμάτωσίς ἐστιν, ἡ εἰς τὸ αἷμα τῆς τροφῆς μεταβολή. Ἀνάδοσίς ἐστιν ὁλκὴ τῆς πεφθείσης τροφῆς ὑπὸ τοῦ κατὰ φύσιν θερμοῦ εἰς ὅλον τὸ σῶμα μετὰ τῆς οἰκείας μεταβολῆς καὶ κατεργασίας. Αὔξησίς ἐστιν, ἡ εἰς τὸ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος προβασις τῶν σωμάτων. Θρέψίς ἐστιν, ἡ εἰς τὸ περιοχὸν καὶ πλάτος προσθεσις τοῖς σώμασιν. Ἀναπνοή ἐστι κίνησις θώρακος καὶ πνεύμονος, ὁλκὴ ἀέρος διὰ στόματος καὶ μυκτήρων ἐξ ἐγκεφάλου διὰ φάρυγγος καὶ πνεύμονος εἰς καρδίαν. ἐΔιαπνοή ἐστιν ὁλκὴ ἀέρος ἐκ τοῦ σώματος μετ' ὀρέξεως φυσικῆς διόλου τοῦ σώματος καὶ πάλιν ἐξ

ὁδόν-

cretio Pulsus est cordis & arteriarum naturalis dilatatio atque cõtractio. Pulchritudo est simmetria membrorum cum coloris bonitate. Gerasim. de Partibus. Embryon est partus imperfectus qui a matrice progreditur. Lacryma est humidi constrictio, egressio doloris exhalationum, impletis cerebri cauitatibus per poros.

Gerasi.

CAPVT LXXII.

De Morbo.

Galeni. MOrbi sic describuntur. Galeni Def. Morbus est habitus ægritudinarius totius corporis aut partis continui morbi sũt hemitriteus, succensa febris & ardens. Intermitentes sunt tertiana, quotidiana, quartana, quintana. Acuti Phrenites, lethargus, pleuritis, peripneumonia. Diurni, tabes, articulorum renũ morbus. Peracuti, synanche, cynanche, Apoplexia, cholera. Peracutus est affectus facultate & specie maior, difficiliorq; acuto qui in septẽ diebus fermè iudicatu. Malignus, qui est magnus, grauisque potestate specie vero imbecillis, nec tẽpora certa habet iudicationis. Diuturnus morbus est qui in peius mutatur, ac melius, in mensibus, anisq; iudicatur, aut etiam cũ homine interit. Medius morbus, qui inter diuturnũ acutumque est, his quoque in melius ac deterius cõmeat, atque in sexaginta ferè aut octaginta diebus iudicatur. Exitialis morbus, qui prorsus exitium affert, vel breui, vel in plurimo tẽpore Euasorius morbus, qui nunquam fit peremptorius. Periculosus, qui ad pernitiem & salutem æquale habet momentum. Infirmitas quod Græci Aῤῥώστημα vocant, est morbus inueteratus cũ multa imbecillitate. Acutus morbus, qui facilem solutionem vel internecionẽ quantum in ipso est habet Fusanei morbi, qui omni tempore & loco fiunt. Vernaculi, qui in quibusdã locus abundãt. Vulgares, qui temporibus quibusdam plures eodem in loco corripiunt. Pestilentia, morbus qui in omnes aut plurimos grassatur, ab aeris corruptione perueniens. Pestilentia est communis affectus plurimorum qui sub idem tempus per vrbes, nationesque acuta pericula, mortesque infert acutas.

ὀδόντων ὑπόκρισις. Σφυγμός ἐστι σχολὴ καὶ συστολὴ καρδίας καὶ ἀρτηριῶν φυσικὴ. Κάλλος ἐστιν ἀναλογία μελῶν μετ' εὐχροίας. Ὑγεία ὄζιν εὐεξία σύμμετρος. Γερασ. περὶ μορίων. Ἔμβρυόν ἐστι τὸ ἀτελὲς ἐκπεσὸν τῆς μήτρας. Δάκρυόν ἐστι τὸ ὑγροῦ ἐκθλιβόμενον, ἐκ φορᾶς τῆς ἐκ τῆς λύπης ἀναθυμιάσεων, πληρωθέντων τῆς τῆ ἐγκεφάλου κοίλων διόδων.

ΚΑΙΦΑΛΑΙΟΝ ΟΒ'.

Περὶ Νοσήματος.

ΤΑ νοσήματα οὕτως ἀναγράφεται. Γαλλωοῦ ὅρος. Νόσημά ἐστιν ἕξις νοσώδης ὅλου τοῦ σώματος ἡμέρους. Συνεχῆ νοσήματα εἰσὶν ὁ ἡμιτριταῖος, ὁ τυφώδης πυρετὸς καὶ ὁ καῦσος. Διαλείποντα, ὁ τριταῖος, Ἀμφιμερινὸς, τεταρταῖος, πεμπταῖος. Ὀξέα, φρενῖτις, λήθαργος, πλευρίτις. περιπνευμονία. Χρόνια, φθίσις, ἀρθρῖτις, νεφρῖτις. Καταξέα, συνάγχη, κυνάγχη, ἀποπληξία, χόλερα. Κάτοξυ νόσημα ἐστὶ τὸ δυνάμει καὶ φαντασίᾳ μεῖζον καὶ χαλεπώτερον τοῦ ὀξέος, τοῦ πίπτειν κρινόμενον ἐν ἡμέραις ἑπτά. Κακόηθες, τὸ δυνάμει μὲν μέγα καὶ χαλεπὸν, φαντασίᾳ δὲ ἀσθενὲς οὐκ ἔχον κρίσεως χρόνους ὡρισμένους. Χρόνιον, τὸ μεταβάλλον ὅτε τὸ χεῖρον καὶ ὅτε τὸ κρεῖττον, κρινόμενον ἐν μησὶ καὶ ἐνιαυτοῖς ἢ καὶ συναποθνήσκον τῷ ἀνθρώπῳ. Μέσον, τὸ μεταξὺ χρονίου καὶ ὀξέος μεταβάλλον καὶ αὐτὸ ὅτε τὸ κρεῖττον καὶ ὅτε τὸ χεῖρον, κρινόμενον τοῦ πίπτειν ἐν ἡμέραις ἑξήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα. Ὀλέθριον, τὸ πάντη πάντως ὀλέθριον ὂν φέρον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἢ ἐν πλείσῳ. Περιεσηκὸς, ὅπερ οὐδέποτε ἀνωρεπτὸν γίνεται. Κινδυνῶδες, τὸ ῥοπὴν ἴσον ἔχον καὶ φορὰς ὀλέθρου καὶ σωτηρίαν. Ἀῤῥώστημα νόσημα ἐγχρονισμένον μετ' ἀσθενείας πλείονος. Ὀξύ, τὸ εὔπεπτον τῇ λύσιν ἢ ἀναίρεσιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἔχον. Σποραδικὰ, τὰ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ γινόμενα. Ἔνδημα, τὰ ἐνίοτε πλεονάζοντα τόποις. Ἐπίδημα, τὰ κατάπινας χρόνους περὶ πλείονας ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ γιγνόμενα. Λοιμὸς, νόσημα ὅτε πάντως ἢ τοὺς πλείους ἐκδαμινόμενον ὑπὸ διαφθορᾶς τοῦ ἀέρος. Λοιμός ἐστι κοινὸν πάθος πλείστων ὑπὸ τὸν αὐτὸν χωρὸν κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη ὀξεῖς κινδυνώδεις καὶ θανάτους ἐπιφέρων.

CAPVT LXXIII.

De Febribus.

Galeni. FEbris cum omnibus ſuis ſpeciebus multipliciter deſcribitur. Galen. Def. Medicę. Febris eſt redundantia caliditatis morboſæ ſeſe efferentis, cum pulſuum id genus mutationis vt frequentiores, vehementioreſque euadunt. Continua febris eſt quæ nec noctu nec die intermittit, neque remiſſiones neque acceſſiones inferens. Cauſus hoc eſt ardor eſt febris quæ cum feruore multo fit, nullamque requiem corpori præbet, linguam aſſiccat, denigrat, frigidique deſideriū affert. Pemphigodes febris eſt quæ per caloris intenſionem puſtulas in ore generat. Lipyria febris eſt in qua extrema & ſuperficies refrigerantur, vritur profundum, excretiones detinentur, aſpera ſitientibus lingua eſt, pulſus paruus, atque obſcurus, quaſi calor ſe intro receperit. Fluxuoſaquæ cum fluore alui. ſæpè vero & vomitibus refrigerationem infert, ſubitamque viriū deiectionem, cum ſiti, & inſomnia, & pulſuum paruitate. Adſtricta febris, cōtraria eſt fluxuoſæ excretiones non importat, pulſus magnos ſeruet, longiore ſpatio temporis corpus emaciat. Icteriodes hoc eſt auriginoſa febris eſt, quæ ſimilem calculo cui colorē molitur, iecur in ſublime attollit, linguam aſſiccat, cutem fędā & horribilem reddit. Peſtilentialis eſt, quæ cum multa caliditate ſitim inextinguibilē inuehit, fętidas alui excretiones ac virulentas, vrinas multas, ac tetri odoris, pulſus paruos obſcuroſque inducit. Ignaua febris eſt quæ cū capitis grauitate prouenit vel ſanguinis per nares eruptiones, vel excretionis ſuppreſſionē affert, aut corpus euenientibus neceſſario ſymptomatis ægrè afficiendum cōparat. Horrida eſt, quæ habet admixtam rigori caliditatem, pulſus adeo infirmos, vt ne ad tactum quidem vſque præueniant ſed immo receſſerint hac detentis venter tumefactus murmurat, lingua humida admodum eſt, quæ quiddam aceſſenti ſimile habet, quo veluti ſaliua circumuoluitur. Quotidiana febris eſt, quæ ſingulis diebus noctibuſque; eadē hora vt plurimū innoteſcit. Tertiana eſt, quæ vno die vel nocte vna affligit, ſequente intermittit, tertio repetit. Quartana eſt quæ vno die, vel vna noctè inclareſcit, deinde biduum inter-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓ.

Περὶ Πυρετῶν.

Γαλην. Ὁ Πυρετὸς μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶ εἰδῶν πολυπλασίως διεγράφονται. Γαλλωνοῦ ὅρος ἰατρικοῖ. Πυρετός ἐστι πλεονασμὸς θερμασίας νοσώδους μετὰ παραλλαγῆς σφυγμῶ ὅπῃ τὸ πυκνότερον ἢ σφοδρότερον. Σωρανός· ἐστι πυρετὸς ὁμὴ διαλείπων μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας ἄνεσιν δὲ καὶ ἐπιδόματα ἢ παροξυσμοὺς ὑπιφέρων. Καῦσος, ὁ μετὰ πυρώσεως πολλῆς ῥυόμενος ἀνασολὼ μηδεμίαν τῶ σώματι παρέχων, γλῶσαν ὑπξηραίνων, ἐ μελαίνων, ὑπθυμίαν ψυχροῦ παρέχων. Ἐμφυσώδης, ὁ διὰ τὸ ὑπάρχειν τῆς θερμασίας φλυκτίδας ἀνὰ τὸ σῶμα ἐπιδαρσκυάζων. Λιπαρίας, ἐφ' οὗ τὰ ἄκρα ἢ ἡ ὑπαφάνεια ψύχεται, χαίνεται δὲ τὸ βάθος, ἐπέχονται δὲ αἱ ὑποκείσεις δίψῶσι, γλῶσα τραχεῖα, σφυγμὸς μικρὸς, καὶ ἀμυδρός, ἄπυρος νυκτὸς τὲ θερμοῦ. Ῥοώδης, ὁ μετὰ ῥύσεως κοιλίας, πολλάκις δὲ καὶ ἐμέτων ἐπιψύξεις ὑπφέρων καὶ ταχεῖαν καθαίρεσιν τῆς δυνάμεως, μετὰ δίψους καὶ ἀγρυπνίας καὶ μικρότητος σφυγμῶ. Σηπνὸς, ὁ ἐνάπνος τῶ ῥοώδει οὐκ ὑπφέρων ἐκκρίσεις, τοὺς σφυγμοὺς μεγάλους διαφυλάττων, ἰχωραίνων βραδύτερον κατὰ τὸν χρόνον τὸ ὄσμημα. Ἰκτεριώδης, ὁ διὰ χρόα ὁμοίαν ἰκτέρῳ ἐπιδαρσκυάζων, ὕπαρ μετεωρίζων, γλῶσαν ὑπξηραίνων διὰ ὑπφάνειαν δεινῶ ἐπιδαρσκυάζων. Λοιμώδης, ὁ μετὰ πολλῆς θερμασίας δίψος ἀθεράπευτον ὑπφέρων, δυσώδεις κοιλίας, ἐκκρίσεις βεβρωσδῶν φέρων, οὖρα δὲ πολλὰ καὶ δυσώδη, σφυγμοὺς μικροὺς καὶ ἀμυδρούς. Νώθης, ὁ μετὰ καρυβαρείας γινόμενος, ἢ διὰ μυξωτήρων αἱ ἀποῤῥαγίας ἐπάγων, ἢ ὑποχόλου ἐκκρίσεως, ἢ ῥοὸς ἀνάγκας δυσανυπωσίαν τῶ σώματος. Φελεκώδης, ὁ ἀναμεμιγμένω ἔχων τῶ ῥίγει τὸν θερμασίαν, σφυγμοὺς ἄγαν ἀσθενεῖς, ὥστε μήτε τῆς ἁφῆς ἀφικέσθαι, ἀλλ' ὡς ὑποτρομώδεις γαστέρα ὠγκωμένω, βορβορίζουσαν, γλῶσαν ὑγρὰν πάνυ ὀξίζουσι ὅμοιον καὶ ὥσπερ σιέλῳ περικλυζομένω. Ἀμφιμερινός, ὁ καθ' ἑκάστω ἡμέραν καὶ νύκτα κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς αὐτῆς ὥρας ὑπβαίνων. Τριταῖος, ὁμοίαν εἴτε ἡμέραν εἴτε νύκτα ὑπβαίνων τῇ δὲ ἑξῆς διαλείπων, καὶ διὰ τρίτης πάλιν ῥυόμενος. Τεταρταῖος, ὁμοίως ἑνὸς ἡμέραν ἢ νύκτα ὑπβαίνων, τῇ δὲ ἑξῆς διαλείπων ἡμέρας

intermittit, aut noctes duas, quarto recrudescit. Hæmitritæa hoc est semitertiana est acuta febris, quæ haud prorsus quidem intermittit, cęterum diem vnum aut noctem leuiorem, alterum grauiorem infert. Errabundę febres sunt, quæ non præfinitæ, nec recto ordine sed incerto statu proueniunt.

CAPVT LXXIV.

De omnibus Corporis Morbis.

Galen. HVmani corporis ornes morbi diuersimodè sic describũtur. Galen. Def. Med. Apoplexia est detentio mentis cum ereptione sensuum, & corporis resolutione. Asthma est affectus qui valentem conatum respirando, difficultatemque importat, simulq; sedere aliquid cogit ac ressurgere. Articularis morbus est flegmone stabilis circa articulos consistens, doloremque ingerens vehementẽ, neruis patientibus. Aptha est superficiaria vlceratio quæ in ore gignitur. Abscessus est corporũ ex phlegmone inpus transmutatio. Glandicula est, conuolutio sicca quędam & carnosa. Anchyle est passio tendonum circa collũ vel articulos qua functio impeditur. Hæmorrhois est relaxatio vasorũ quæ sedem contexunt. Carbunculus est crustulosa seu ex igne vlceratio cum pastione & fluxu, interdum quoque & bubonibus & febre. Bulimos hoc est ingens fames est dispositio in qua fit cibi inquisitio ex paruis interuallis. Gonorrhæa 1. genituræ profluuium est excretio seminis morbũ importans, cum quo tabescit corpus, decoloraturque, propter malũ vasorum genitalium robore. Gynęcomasthon. 1. muliebris mamma, est subiectæ mammæ pinguedinis præter naturã auctio. Cangręna est mutatio a naturali cuiusque habitu in alienum atque extinctio cũ vlceratione vel citra hunc: Dionysisci sunt ossęæ eminentiæ quę propè tempora nascuntur. Diarrhęa est copiosior fluxio alui diuturna sine flegmone & vlceratione. Dyspnoici sunt in quibus spiritus velut per angustas vias actus, eliditur expiraturque. Dysenteria idest intestinorum difficultas est, intestinorum exulceratio cũ phlegmone, & cruentorũ fecique similium strigmentorum secretione, non sine alui intestinorũque morsu ac cruciatu. Emprosthotonus est, cum trahitur collum ac retro flecti

non

ἢ νύκτας δύο, τῇ μὲν τετάρτῃ πάλιν ἡγούμενος. Ἡμιτριταῖος, ὁ ὀξὺς πυρετὸς, ὁ μὲν ἡμιτέλειον μὲν ὅλον, μίαν δὲ κουφοτέραν, μίαν δὲ βαρυτέραν φέρων. Πλανῆται πυρετοὶ, οἱμὴ ὡρισμένως μήτε σύντακτοι, ἀλλ' ἀκατασκεύαστοι ἡγούμενοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΔ'.

Περὶ τῶν ὅλων Νόσων τοῦ Σώματος.

Γαλλιν.

ΚΑΘ' ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἅπασαι νόσοι διαφόρως οὕτως ὡρίσθαι φασι. Γαλλινοῦ. ὅρος. Ἀποπληξία ἐστὶ, κατοχὴ διανοίας μετὰ ἀναισθησίας καὶ παρέσεως τοῦ σώματος. Ἆσθμα, ἐστὶ πάθος ἔμφυτον ἰσχυρὰν ὠθοῦν τὴν ἀναπνοὴν καὶ δυσπνοίαν ἐπιφέρον μετὰ τοῦ καὶ ἑνίους ἀνακαθιζάνειν καὶ ἐξανίστασθαι. Ἀρθρίτις ἐστὶ φλεγμονὴ συνισαμένη ὠθοῦσα τοῖς ἄρθροις ἔμμονος, πόνον ἰσχυρὸν ἐπιφέρουσα παροῦσιν ὀδύνην. Ἄφθα ἐστὶν ἕλκωσις ἐπιπόλαιος ἐν στόματι γινομένη. Ἀπόστημά ἐστι μεταβολὴ σωμάτων ἐκ φλεγμονῆς εἰς πύον. Ἀδὴν ἐστὶ συνεφὴς ξηρὰ καὶ σαρκώδης. Ἀγχύλη ἐστὶ πῖσις ὠθοῦσα τὸν τράχηλον ἢ τὰ ἄρθρα τείνοντων, διὰ ὧν ἐμποδίζεται ἡ ἐνέργεια. Αἱμορροΐς ἐστιν ἀνεύρυσμα τῆς καταπλεκόντων τοῦ ἕδρας ἀγγείων. Ἄνθρακές ἐστιν ἐσχαρώδης ἕλκωσις μετὰ νομῆς καὶ ῥεύματος ἐνίοτε δὲ καὶ βουβώνων καὶ πυρετῶν. Βουλιμός ἐστι διάθεσις καθ' ἣν ὄπτησις ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων γίνεται τροφῆς. Γονόῤῥοια, ἐστὶν ἔκκρισις ἐπιφέρουσα σπέρματος νόσημα μετὰ τὸ πίπτειν τὸ σῶμα καὶ ἀχρεύτερον ἀποτελεῖσθαι. κατὰ ἀτονίαν τῆς σπερματικῶν ἀγγείων. Γυναικόμασθόν ἐστι φλεγμονὴ αὔξησις τῆς ὑποκειμένης τοῖς μασθοῖς πιμελῆς. Γάγγραινά ἐστι μεταβολὴ τοῦ χρωτὸς κατὰ φύσιν ἑκάστου ἐπὶ τὸ ἀλλότριον, καὶ νέκρωσις μεθ' ἕλκώσεως καὶ δίχα ἕλκώσεως. Διοντουσίσκοι εἰσὶν ὀδόντες ὑπερχαὶ ἐγγὺς κροτάφων γινόμεναι. Διάῤῥοιά ἐστι ῥεύματισμὸς πλείων κοιλίας ἄνευ φλεγμονῆς, καὶ ἕλκώσεως πολυχρόνιος. Δυσπνοϊκοί εἰσιν ἀφ' ὧν ὡς στενοχωρούμενον ἐκπνέεται τὸ πνεῦμα. Δυσεντερία ἐστὶν ἕλκωσις ἐντέρων μετὰ φλεγμονῆς καὶ ἀποκρίσεως αἱματωδῶν ἢ τρυγωδῶν καὶ ἀπολυμμάτων μετὰ τοῦ δάκνεσθαι καὶ ἀλγεῖν τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἔντερα. Ἐμπροσθότονός ἐστιν, ὅταν ἕλκηται ὁ τράχηλος καὶ εἰς τὸ πίσω ἀνακλᾶσθαι

non valet. Epilepſia eſt oppreſſio mentis, ſenſoriorũque, qua is qui affligitur, concidit repente, eique in ſuper accidit, vt ſpuma per os efferatur. Inflatio eſt cum ſpiritus copioſior genitus in ſtomacho detinetur, ipſũque & cũ eo ventriculum diſtendit, quo fit vt diſpenſatio præpediatur alimenti. Eterocrania eſt modo in parte ſiniſtra capitis, modo in dextra dolor accidit. Elephas eſt affectus qui cutem craſsam atque inequabilem reddit, liuor adeſt tum cuti, tum oculorum albis Eryſipelas vel ignis ſacer eſt tumor rubens dolorificus. Hermaphroditus eſt cõplexus maſculini ſexus ac
Theop. fẽminei, ſimul etiã vtroque genitale propriũ obtinente. Theophr.
De Lypothimia. Lipothimia hoc eſt animi defectio eſt, priuatio,
Galeni. vel refrigeratio calidi circa reſpirationis locũ. Galeni Defin. Iecinoroſi ſunt, quos iecoris dolor concomitatur, diuturnus cũ tumore & duritie, & corporis dolore malo, ſuperuenit illis febris ardẽs, & lingua exareſcit. Clauus eſt in pedis plãta orbiculatũ quod callum contraxit. Thymus eſt aſperæ carnis extuberatio quæ ſimilis circa genitale & ſedem oritur. Morbus regius eſt bilis refuſio in cutem, quo fit vt ſuperficies tingatur luteaque fiat, & vitietur cutis, albæ quoque de ventre eiectiones fiunt eo morbo affectis. Iſchuria eſt abſoluta prorſus vrinæ ſuppreſſio quę periculũ affert. Iſchias eſt morbus validum dolorem coxæ per circuitum inferens. Cefalæa eſt paſſio quæ per quoſdam circuitus intolerabilem capitis dolorem affert, quo circa, & aures ſonant, & rubent oculi, ac prominent. Cardiaca diſpoſitio eſt innati roboris labefactatio & languor conſiſtente ore ventriculi & ſtomacho, cum ſudorũ immodica vi facta. Catochus eſt cũ ſenſu priuatur anima, corpuſque omne velut gelu obrigeſcit. Cele hoc eſt Ramex eſt tumor qui alia cõtinet. Hydrocele eſt lenti humoris in parti ſcorti collectio. Enterocele eſt inteſtino in alterum locum paulatim vel ſemel delapſo. Hydrõterocele eſt delapſus inteſtini minuſque elaborati humoris collectus in ſcroto. Cirſocele eſt, dilatatio, amplificatioque, quorundã aut omnium, quæ teſtem alunt vaſorũ. Hygrocirſocele eſt, id eſt aquoſus ſimul & varicoſus ramex eſt dilatatio teſtem nutricantiũ vaſorum, & lenti humoris in ſcroti aliqua parte collectio: Cryptorchis eſt teſticuli, vel teſticulorum receſſio, Catarrus eſt multorũ delatio humorũ per palati foramina & nares, quæ in exitu vna cũ flactu egrediente ſtrepitum quendam faciunt. Cęliaca diſpoſitio

eſt

οὐ δυώατω. Ἐπιληψία ὄϛιν ὄπιληψις διανοίας καὶ αἰσθητηρίων μετὰ τὸ πίπτειν ἐξαίφνης, καίποτε ἀφεὸν φέρεσθαι διὰ ϛόματος. Ἐμπνευμάτωσίς ὄϛιν ὅταν πλεῖον πνεῦμα γινόμενον κατίχηται ἐν ϛομάχῳ καὶ διατείνῃ αὐτὸν καὶ τὴν κοιλίαν μεθ' ἑαυτὸ, ὥϛτε καὶ ἐμποδίζεσθαι τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίαν. Ἑτερωκρανία ὄϛιν ὁπόταν περὶ τὸ ἀριϛερὸν μέρος ἢ τὸ δεξιὸν τῆς κεφαλῆς πόνος παρέπηται. Ἐλέφας ὄϛι πάθος παχὺ τὸ δέρμα καὶ ἀνώμαλον ποιῆϛ σκυάζον, πελιδνὸν τὸ χρῶμα καὶ τὰ λεύκα τῆϛ ὀφθαλμῆϛ. Ἐρυσίπελας ὄϛιν ἕρυθος μετὰ διαπύεσιν φλογώϛεως. Ἑρμαφρόδιτος ὄϛι συμπλοκὴ τοῦ τε ἀρϛενικοῦ καὶ θηλυκοῦ χαρακτῆρος μετὰ τοῦ καὶ ἐναμφοτέρους γεγωνῆσθαι αἰδοῖον ἔχειν. Θεοφρ. περὶ λειποθ. λειποθυμία ὄϛι ϛέρησις ἢ καταψυξις τοῦ θερμοῦ περὶ τὸν ἀναπνευϛικὸν τόπον. Γαλήνου ὅροι. Ἡπατικοί εἰϛιν, οἷς ἥπατος πόνος παρακολουθεῖ χρόνιος μετ' ἐκπύησεως καὶ ϛκληρίας καὶ ἀχρωϛίας σώματος. ὄπι πέπουϛι δὲ περικαὶ πυρετὸν καὶ ἡ γλῶϛϛα αὐτοῖς ὄπιξηραίνεται. Ἥλος ὄϛιν ἕλκος ἐν πέλματι περιφερὲς καὶ τετυλωμένον. Θύμος ὄϛιν ἔκφυσις ϛαρκὸς τραχείας ὁμοία περὶ αἰδοῖον καὶ ἕδραν γινομένη. Ἰκτερός ὄϛιν ἀνάχυσις χολῆς εἰς τὸ δέρμα ὥϛτε βάπτεσθαι τὴν ὄπιφάνειαν, καὶ χλωραίνειν ὑπερελεῖϛθαι, καὶ κακοῦϛθαι τὸ δέρμα, καὶ λεύκαι αὐτοῖς αἱ κατὰ κοιλίαν ὑποχωρήϛεις γίγνονται. Ἰσχουρία ὄϛι παντελὴς τοῦ οὔρου ὄπίσχεσις κίνδυνον ὄπιφέρουϛα. Ἰσχιὰς ὄϛι νόϛος πόνον ἰσχυρὸν ὄπιφέρουϛα ἰσχύν. Κεφαλαία ὄϛι πάθος πόνον κεφαλῆς ὄπιφέρον ἀνυπόϛατον κατὰ περιόδους τινὰς, ὥϛτε καὶ ἦχον εἶναι ἐν τοῖς ὠϛὶ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνερεθιϛεῖϛ καὶ περιπετεῖς. Καρδιακὴ διάθεϛις ὄϛι πῆξις τοῦ ἐμφύτου τόνου καὶ πάρεϛις ὄπι ϛόματος γαϛερὸς κακοπεπτοῦντι γλυκμῆ καὶ ϛομάχῳ μεθ' ἱδρώτων ἀκαταϛάϛων. Κάτοχός ὄϛιν ἀναιϛθηϛία ψυχῆς μετὰ τοῦ πωτὸς σώματος. Κήλη ὄϛιν ὄγκος περιεκτικὸς. Ὑδροκήλη ὄϛιν ἀργοῦ ὑγροῦ ϛύϛασις κατὰ μέρος τοῦ ὠχέος. Ἐντεροκήλη ὄϛιν, ἐντέρου καταλιϛθήϛαντος εἰς ἕτερον τόπον κατὰ βραχὺ ἢ ἀθρόως. Ὑδροντεροκήλη ἐϛὶν ἐντέρου καταλίϛθηϛις καὶ ἀργοῦ ὑγροῦ ϛυλλογὴ κατὰ τὸ ὠχέον. Κιρϛοκήλη ὄϛιν ἀνδρυϛμὸς καὶ μεγεθοποίηϛις τινῶν ἢ πάντων τῆϛ τρεφόντων τῆϛ διδύμων ἀγγείων. Ὑγροκιρϛοκήλη ὄϛιν ἀνδρυϛμὸς τῆϛ τρεφόντων τὸν δίδυμον ἀγγείων καὶ ἀργοῦ ὑγροῦ ϛυλλογὴ κατὰ μέρος τοῦ ὠχέου. Κρυψορχὶς ὄϛιν ἀναχώρηϛις διδύμου, ἢ διδύμων. Κατάρρους ἐϛὶν ὑγρῶν πολλῶν καταφορὰ διὰ τῆϛ τρημάτων τῆϛ ὑπερώας πολλὴ διὰ τῆϛ μυξητήρων ὥϛτε ϛωὶ τῇ ὑποκειϛει τῆϛ ὑγρῶν καὶ πνεῦμα ϛωευκενόμενον ἠχόν τινα ὑπιτελεῖν. Κοιλιακὴ διάθεϛις ὄϛι ῥεύματϛμὸς

μὸς

est alui fluxio non recens, sed diuturna cum verminibus, multisq; excretionibus, corpore simul marcescente. Lepra est cutis mutatio in habitū, qui præter naturam sit cum asperitate, & pruritibus, doloribusq; nonnūquam & squamis decidentibus. Impetigo est sūmæ cutis asperitas cū multa prurigine. Calcularis morbus est calculi generatio in vesica, per quem vrinę excretio prohibetur. Liēteria. 1. Læuor intestinorum est affectus dysinterię magna ex parte comes. Lethargus est delatio in somnū non facilè excitabilis, quæ cum coloris vitio, & frutuoso ædemate, nec sine ipsarum quoque solidarū partium, ac pulsifici spiritus languore prouenit fere indebili febre ac maligna. Insania est alienatio mentis, euariatioque a communi hominū ritu, ac sanorum moribus sine febre. Melancholia est affectus qui mentem lędit, non sine graui animi molestia, atque a versione a rebus charissimis, factus sine febre. Myopiasis est dispositio ab ortu contracta qua propinqua cernimus, remota vel parum vel nihil omnino. Nephritis est renum phlegmone cum dolore vehementi, quandoque vero & vrinæ difficili trāsitu, in quo fibrosa quędam vel arenosa cum modico sanguine excernuntur. Hyctalops est, affectus, dispositioq; oculorum sine cōspicua causa, quo vsu sic habentibus euenit, vt interdiu non cernant, noctu vero conspiciant. Ozęna est vlceratio in naribus profunda, tetri odoris atque halitum emittens. Ophiatis est mutatio coloris. Alopeciæ proxima cęterum ad maiorem quam in illa pilorū densitatem, cū tortuosa nudatione. Opistotonus est, cum retro trahitur, neque deflecti in partem anteriorem potest. Paraplectici sunt quibus dextræ tantū partes vel sinistræ resolutione elanguescunt. Peripneumonia est phlegmone pulmonis, cum febre acuta & spirandi difficultate. Parotides abscessus secundum aures. Pleuritis est dolor lateris ac succingentis membranæ, vsque ad clauiculam, & summum humerum, & scapulam pertinens, cum febre acuta, minimèque intermittente, non sine dolore confodiente simul & horrore & spirationis difficultate & tussi. Podagra est affectus qui circa pedes oritur, & dolorem mouet, patientibus neruis. Paralysis est affectus quo volūtatis motus offenditur, circa partes, aut partem aliquam factus. Oblæsio est priuatio, impedimentumque naturalis functionis, aut alicuius mutilatio particulę. Canities est commutatio pilorū in albū ante legitimam ętatem.

Flu-

μὸς κοιλίας οὐ πρόσφατος ἀλλὰ χρόνιος μετὰ σκωρῶν καὶ πολλῶν ἀποχωρήσεων μετὰ τὸ ἰχνένεσθαι τὸ σῶμα. Λέπρα ἐστὶ μεταβολὴ τῆς χρωτὸς ἀπὸ τὴν ἄλλην φύσιν μετὰ τραχύτητος καὶ κνισμοῦ, καὶ πόων καὶ λεπίδων ἐκπτώσεως. Λειχὴν ἐστὶ τραχύτης ἀπηρείας μετὰ πολλοῦ κνησμοῦ. Λιθίασις ἐστὶ γένεσις ἐν νέφρει λίθου διοῦ κωλύεται ἡ τοῦ οὔρου ἔκκρισις. Λειεντερία ἐστὶ πάθος ἀπὸ δυσεντερίας. Λήθαργός ἐστι καταφορὰ δυσδιέγρετος μετὰ ἀχροίας καὶ οἰδήματος φυσώδους σὺν ἀπονίᾳ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ τοῦ σφυγμικοῦ πνεύματος γινομένη, τοῦ πάθους ὄντος βληχροῦ καὶ κακοήθους, πυρετοῦ. Μανία ἐστὶν ἔκστασις τῆς διανοίας καὶ ἀπαλλαγὴ τῆς νομίμων, καὶ τῆς ἐν τῷ ὑμαίρειν ἐθῶν ἄνευ πυρετοῦ. Μέλαγχολία ἐστὶ πάθος βλάπτον τὸν γνώμονα μετὰ δυσθυμίας, ἰχυρᾶς καὶ ἀπορροῆς τῆς φιλτάτων, γινόμενον ἄνευ πυρετοῦ. Μυωπίασίς ἐστι διάθεσις ἐν γενετῆς διὰ τὰ μὴ πλήσια ὁρᾶσθαι, τὰ δὲ πόρρωθεν ἢ ὅλως βραχύ, ἢ οὐδὲ ὅλως. Νεφρίτις ἐστὶ φλεγμονὴ νεφρῶν μετ' ἀλγήματος σφοδροῦ, ποτὲ δὲ καὶ δυσουρίας, καὶ ἰνωδῶν ἀποκρίσεως ἢ ψαμμωδῶν μετὰ αἵματος ὀλίγου. Νυκτάλωψ ἐστὶ πάθος καὶ διάθεσις ὀφθαλμοῦ δίχα φανερᾶς αἰτίας, καθ' οὓς οὕτως διακείμενοι, ἡμέρας μὲν μὴ ὁρῶσι, νυκτὸς δὲ βλέπουσι. Ὄζαινά ἐστιν ἕλκωσις ἐν μυκτῆρσι διὰ βάθους δυσώδης τὴν ἀποφορὰν ἔχουσα. Ὀφίασίς ἐστι μεταβολὴ τοῦ χρώματος ὁμοία τῇ ἀλωπεκίᾳ, ἐπὶ τὸ μᾶλλον πυκνότερον μετὰ τοῦ σκολιοῦσθαι τὴν ψίλωσιν. Ὀπισθότονος ἐστιν, ὅταν ὀπίσθιον ἕλκηται, καὶ εἰς τοὔμπροσθεν ἐπικλᾶσθαι μὴ δύνηται. Παραπληκτικοὶ λέγονται οἷς μόνα τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερὰ αἰσθήσεις γίνονται. Περιπνευμονία ἐστὶ φλεγμονὴ πνεύμονος μετὰ πυρετοῦ ὀξέος καὶ δυσφορίας. Παρωτίδες εἰσὶ τὰ ἄνω ἀπὸ τῆς ὠσὶν ἀποστήματα. Πλευρίτις ἐστὶν ὀδύνη πλευροῦ καὶ ὑποζώννυτος διατείνουσα μέχρι κλειδὸς καὶ ἀκρωμίου καὶ ὠμοπλάτης σὺν ὀξεῖ καὶ ἀδιαλείπτῳ πυρετῷ μετ' ὀδύνης πνευματώδους ὁμοῦ καὶ φρίκης καὶ δυσφορίας καὶ βυχός. Ποδάγρα ἐστὶ πάθος ἀπὸ τῆς ποσὶ γινόμενον πόνον ὑπαίφνης πασχόντων τῶν νεύρων. Παράλυσίς ἐστι πάθος βλάπτον τὴν ἀπαγωγικὴν κίνησιν ἀπὸ μέρεσιν ἢ μέρει τινὶ γινόμενον. Πήρωσίς ἐστι στέρησις ἢ ἐμποδισμὸς ἐνεργείας φυσικῆς, ἢ ἀφαίρεσίς τινος μορίου. Πολιώσις ἐστι μεταβολὴ τριχῶν ἀπὸ τὸ λευκὸν πρὸ τῆς καθηκούσης ἡλικίας.

Ρ'εῦ-

Fluxus eſt tenuium delatio humorũ quam cohibere nequeas, non ex noſtra voluntate proueniens. Synanche eſt affectus colli acutus, difficilis, qui ægrotũ angit præfocatione. Conuulſio eſt affectus qui neruis ac muſculis accidit, cũ modo corpus totũ, modo pars eius volũtatis iniuſſu trahitur. Scirrhus eſt tumor durus circa iecur, & tactui renitens nec dolorificus. Lienoſi ſunt quibus contractu phlegmone lienes ad naturæ ſtatũ non redennt, nec phlegmone liberantur, ſed permanet ipſis dutitia, Stranguria, 1. vrinæ ſtillicidium eſt excretio vrinæ guttatim deſtillantis. Satyriaſis eſt affectus cum genitalis membri tentigine, ſimul ſe tendentibus eius particulis. Scelotyrbe, quaſi cruris turbavel perturbatio eſt ſpecies reſolutionis, qua erectus ambulare homo non poteſt, & latus alias in rectrum, quandoque finiſtrũ in dextrũ, nonnunquã dextrũ in finiſtrum circunfert. Strabiſmus eſt oculi muſculorũ non omniũ ſed aliquorũ reſolutio. Syrinx iſteſt Fiſtula eſt tubulus calloſus, angustus, oblongus, interdũ etiam obliquus, os habens, cui cicatrix obduci nequit, quod humor certis temporibus tenuis excernitur. Teneſmus eſt diſpoſitio ad partes inferiores rectũque ipſum inteſtinũ pertinens, in qua impetus, cupiditateſq; deſidẽdi plures, paucæ vero excretiones fiant. Tetanus eſt conuulſio in rectũ, cum collum ac maxillę trahũtur, dentes cohęrent, neq; annuere collũ poteſt, neque renuere. Hydrophobos 1. aquæ reformidatio eſt affectus ex carnis morſu rabie furentis cũ potus auerſione, conuulſione & ſingultu factus. Hydropſ. 1. aquæ inter cutẽ ſpecies ea quæ Anaſarca 1. per carnẽ dicitur eſt, cũ corpus totũ intumuit œdemate atq; humore circumluitur, peruertuntur & ęgrotis pudenda, ciborũ appetitus tollitur, & febris comitatur. Hydrops aſcites id eſt vtricularis eſt, in quo venter, & ſcrotum, cruraq; intummeſcunt, ſuperiores autem partes extenuuntur, & graciles fiunt. Hydrops tympanias eſt, cum in ventre ſpiritus plus inuenitur, humoris minus, at ſiquis pulſauerit ſonus exauditur. Hydrocephalon eſt humoris aquoſi aut fęculenti ſanguinis collectus in parte corporũ aliqua eorũ quæ caput concinnant. Phlegmone eſt tumor cũ rubore & duritia, pulſatiles afferens dolores. Phagadæna eſt conſtitutio in qua multũ appetentes cibũ, ſumentesque immodicũ, non ipſum retinent, ſed vbi eiecerint, rurſus appetunt. Tabes eſt omnis diminutio corporis ac colliquatio. Phthoe eſt corporis conſũptio

ex

Ῥεῦμά ἐστιν ὑγρῶν λεπτῶν φορὰ ἀκατάσχετος καὶ ἀφεσιάρετος. Συνάγχη ἐστὶ πάθος περὶ τράχηλον ὀξὺ, χαλεπὸν, πνιγμῷ τὸν παθόντα ἐξάγων. Σπασμός ἐστι περὶ νεῦρα καὶ μυσὶ γινόμενον πάθος, μετὰ τὴν ἄνω φερομένης ἕλκεσθαι, ποτὲ μὲν ὅλον τὸ σῶμα, ποτὲ δὲ μέρος. Σκίῤῥος ἐστιν ὄγκος περὶ τὸ ἧπαρ σκληρὸς καὶ ἀνώδυνος καὶ ἀφλὼ καὶ ἀνώδυνος. Σπληνικοῖσιν οἷς φλεγμήνασης οἱ σπλῆνες εἰς τὸ κατὰ φύσιν οὐκ ἀποκαθίστανται, οὐδὲ ἀποφλεγμαίνουσιν, ἀλλ' αὐτοῖς παραμένει ἡ σκληρότης. Στραγγουρεία ἐστὶν ἡ κατὰ σταγόνα τοῦ οὔρου ἔκκρισις. Σατυριάσις ἐστὶ πάθος μετὰ ἐντάσιος αἰδοίου γινόμενον μετὰ τοῦ τείνεσθαι αὐτοῦ τὰ μόρια. Σκελοτύρβη ἐστὶν εἶδος παραλύσιος, ὥστε περιπατεῖν ἐπ' ὀρθίας μὴ δύνασθαι, καὶ ποτὲ μὲν κατ' ὀρθὸν, ποτὲ δὲ διώνυμον εἰς τὰ δεξιὰ φερόμενον, ἢ τὸ δεξιοῦ εἰς τὰ ἀριστερά. Στραβισμός ἐστι παράλυσις τῆς περὶ τὴν ὀφθαλμὸν μυῶν οὐχ ὅλων ἀλλ' ἐνίων. Σύριγξ ἐστὶν ὑποφορὰ τυλώδης, στενὴ καὶ βαθεῖα, ἐσθ' ὅτε καὶ σκολιωμένη ἀναπύλωτον ἔχουσα τὸ στόμιον, δι' ὃ ὑγρὸν κατάπνας καιροὺς ἐκκρίνεται λεπτόν. Τενεσμός ἐστι διάθεσις πρὸς τοῖς κάτω μέρεσι, καὶ αὐτὴ τῇ ἀπευθυσμένῃ, ὥστε πολλὰς μὲν τὰς ἐξανασάσεις καὶ πρόθυμίας γίνεσθαι, ὀλίγας δὲ τὰς ἀποκρίσεις. Τέτανός ἐστι σπασμὸς ἐπ' ὀρθίας μετὰ τοῦ τὸν τράχηλον ἕλκεσθαι, καὶ τὰς σιαγόνας, συμπερίδεντα τοὺς ὀδόντας, καὶ μήτε ὀπισθίειν τὸν τράχηλον δύνασθαι μήτε ἀναβλέπειν. Ὑδρόφοβός ἐστι πάθος ὑπὸ δήγματι κυνὸς μαινομένου γινόμενον μετὰ τὸ ἀποτρέπεσθαι τὸ ποτὸν καὶ σπᾶσθαι καὶ συντείνεσθαι. Ὕδρωψ ἐστὶν ὁ ἀνασάρκα, ἐφ' οὗ τὸ σῶμα ὅλον ἐξοίδησε καὶ περικλύζεται τῷ ὑγρῷ, διαῤῥήγνυται δὲ αὐτῷ καὶ τὰ αἰδοῖα, καὶ ἀνορεκτοῦσι μετὰ πυρετοῦ. Ὕδερος ἀσκίτης ἐστὶν ἐφ' οὗ ἡ κοιλία καὶ ἔγκυον καὶ σκέλη ἐξοιδήσκεται, τὰ δὲ ἄνω ἰσχνὰ γίνεται ἀπολειπομένα. Ὕδρωψ τυμπανίας ἐστὶν ἐφ' οὗ πλέονι μὲν τὸ πνεῦμα, ὀλιγώτερον δὲ τὸ ὑγρὸν διείσκεται, καὶ εἰς ἅψεται ἦχος ἀποτελεῖται. Ὑδροκέφαλόν ἐστιν ὑδατώδους ὑγροῦ, ἢ αἵματος τοῦ τρυγώδους συλλογὴ κατὰ μέρος τῆς περὶ τὸν κεφαλὴν πλεκόντων σωμάτων. Φλεγμονή ἐστιν ὄγκος μετὰ ἐρυθήματος καὶ σκληρίας πόνους ὑπερέχων σφυγματώδεις. Φαγέδαινα ἐστὶ κατάσκλησις καθ' ἣν ὀρεγόμενοι πολλῆς τροφῆς καὶ λαμβάνοντες ἄμετρον οὐ κράτουσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐξεράσαντας πάλιν ὀρέγονται. Φθίσίς ἐστι πᾶσα σώματος μείωσις τε καὶ συντηξις. Φθόη ἐστὶ ἡ ἐφ' ἕλκει συντηξίστε

ex vlcere ac demolitio. Phrenitis est delirium mentis cũ febre acuta ac floccorum collectu, & mentis emotio, & huius impeditio pulsuũ, & sapiendi obliuio. Cholera est affectus acutus ac grauis, cũ vomitibus biliosis multis, aluique deiectionibus suris quoque se contrahentibus, ac frigescentibus extremitatibus. Scabies est summarum generum, angulorumque erosio eum pruritu, quam acerima fluxio progignit.

CAPVT LXXV.

De Ætate.

Gerasi. Philon. Hippoc. Solonis. ÆTas ac eius partes sic definiuntur. Gerasi. de Homine. Aetas est vitæ totum curriculum, quo viuentia secundũ naturam existunt ac conseruantur. Aetas est circuitio hominum vitę. Philonis. De Mundi opif. Hippocratis. Solonis. Infans donec intra septennium dentes emittat. Puer est vsque genituræ excretionem ad geminatum septennium. Adolescens est, vsque barbæ hirsutiem ad annum ter septimum. Iuuenis est, vsque dum crescit totum corpus ad quater septimũ. Vir est vsque vnde quinquagesimum ad septies septimũ. Senior est vsque sextum supra quinquagesimum ad *Galeni.* octies septimum. Senex est quidquid deinceps sequitur. Gal. Def. Iuuenes sunt calidi ac humidi temperamenti, similesque veri. Viri sunt calidi siccique temperamenti similes Aestati. Medię ætatis sũt frigidi, ac sicci, similes autumno. Senes sunt frigidi ac humidi, hyemi similes. Iuuenes sunt, in quibus vltra modum progreditur sanguis. Viri snnt in quibus flaua bilis vltra modum progreditur. Medię ętatis sunt in quibus, vltra modum progreditur atra bilis. Senes sunt in quibus vltra modum progreditur pituita. Iuuentus est qua augetur animal incrementum in eo accipiente calido humidoque & ęqualibus existentibus. Virilitas est ętas, qua augetur, & perficitur animal, perfectis existentibus in eo calido ac humido. Senectus est ętas qua minuitur & definit animal, deminutis in eo calido ac humido, auctisque frigido humidoque. Arist. 2. Rhetor. *Aristot.* 12. Iuuenes sũt moribus cupidi, circa res Venereas incontinentes, in horas mutabiles, fastidiosi in cupiditatibus, excandescentes, &

acutè

καὶ μείωσις τῦ σώματος. Φρενίτις ὅτι φλεγμονὴ διανοίας μετὰ ὀξίος πυρετῦ καὶ κραδασμοῦ καὶ διανοίας ἔκστασις, καὶ τῦ κατὰ σφυγμὸν ταύτης ἐμποδισμός. καὶ λήθη τῦ φρονεῖν. Χόλερά ἐστι πάθος καὶ κάτοχος καὶ χαλεπὸν μετ' ἐμέτων πολλῶν καὶ χολεδῶν καὶ ὑποχωρήσεων τῆς κοιλίας μετὰ τὸ συνελκέσθαι τὰς γαστροκνημίας καὶ καταψύχεσθαι τὰ ἄκρα Ψώρα ὅτι δερματώδους ῥύματος γινομένη ἀνάβρωσις ταρσῶν ἢ κανθῶν μετὰ κνησμοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΕ'.

Περὶ Ἡλικίας.

Γ' Ἡλικία καὶ τὰ ἐκείνης μέρη οὕτως ὁρίζεται. Γερασ. δὲ Ἀνθρώπ. Ἡλικία δέ ἐστι ὁ τῆς ζωῆς ἅπας κύκλος καθ' ὃν τὰ ἔμψυχα κατὰ φύσιν ὑπάρχουσι καὶ διατηροῦνται. Ἡλικία ὅτι περίοδος τῆ ἀνθρώπων βίου. Φίλωνος περὶ Κοσμοποι. Ἱπποκρ. Σόλωνος. παιδίόν ἐστιν ἄχρι ἑπτὰ ἐτῶν ὀδόντων ἐκ βολῆς. Παῖς ἐστιν ἄχρι γονῆς ἐκ φύσεως δὶς ἑπτὰ ἐτῶν. Μειράκιόν ἐστιν ἄχρι ἡβείου λαχνώσεως ὡς τὰ τρὶς ἑπτά. Νεανίσκος ἐστιν ἄχρι αὐξήσιος ὅλου τῦ σώματος ἐς τὰ τετράκις ἑπτά. Ἀνὴρ ἐστιν ἄχρι ἑνὸς δέοντος πεντήκοντα ἐς τὰ ἑπτάκις ἑπτά. Πρεσβύτης ἐστιν ἄχρι πεντήκοντα ἕξ ἐς τὰ ἑπτάκις ὀκτώ. Γαλην. ὅρισι. Νέοι εἰσὶν οἱ θερμοὶ τῷ κρᾶσιν καὶ ὑγρεσὶ καὶ τῷ ἕαρι φλεγμαλήσιοι. Ἀκμάζοντες εἰσὶν οἱ θερμοὶ καὶ ξηροὶ καὶ τῷ αὐτῷ κρᾶσιν τῷ θέρει κεκτημένοι. Μέσοι εἰσὶν οἱ ψυχροὶ καὶ ξηροὶ ὁμοιοι τῷ φθινοπόρῳ. Γέροντες εἰσὶν οἱ ψυχροὶ καὶ ὑγροὶ καὶ τῷ χειμῶνι φλεγματώδεσι. Νέοι εἰσὶν οἷς πλεονάζει τὸ αἷμα. Ἀκμάζοντες εἰσὶν οἷς πλεονάζει ἠζανθὴ χολή. Μέσοι εἰσὶν οἷς πλεονάζει ἡ μέλαινα χολή. Γέροντες εἰσὶν οἷς πλεονάζει τὸ φλέγμα. Νεότης ὅτι καθ' ἣν αὐξάνεται τὸ ζῶον ὀπάδοσιν λαβόντος ἐν αὐτῷ τῦ θερμῦ καὶ τῦ ὑγροῦ καὶ ἴσων ὄντων. Ἀκμή ὅτι ἡλικία καθ' ἣν αὔξεται καὶ τετελείωται τὸ ζῶον τελείων ἐν αὐτῷ ὄντων, τῦ θερμοῦ καὶ τῦ ὑγροῦ. Γῆρας ὅτι ἡλικία καθ' ἣν ὑπομειοῦται καὶ ὑπολείπει τὸ ζῶον, ἐλαττόνων ἐν αὐτῷ γινομένων τῦ θερμοῦ καὶ τῦ ὑγροῦ, πλείονων ἐν αὐτῷ γινομένων τῦ ψυχροῦ καὶ τῦ ξηροῦ. Ἀριστ. β. ῥητορ. ιβ. Νέοι εἰσὶν οἱ τὰ ἤθη ὀρεκτικοὶ, περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκρατεῖς, ἀμεταβόλοι καὶ ἀψίκοροι εἰς τὰς ὀρέξεις, θυμικοὶ καὶ

acutè excandeſcentes, ſtudioſi honoris, ſed magis victorię. minimè amatores pecuniarū, non malorū morum, ſed bonorum. creduli & bonæ ſpei, magnanimi, ſtudioſi amicorum, ſodalitūque. Seniores ſunt qui mores nunquam confirmantes, & circa omnia dubitātes, malorum morum, ſuſpicioſi, increduli, puſillanimi, timidi, ſtudioſi vitæ, quæruli, veloces ad iracundiam, debiles autem ac non cupidi. Viri ſunt, qui in moribus, neque valde cōfidunt, neque nimis metuunt, neque omnibus credunt, neque omnibus non credunt, ſed ex veritate iudicant, & neque ad honeſtum viuūt ſolùm, neq; ad vtile, ſed ad vtrumque. Barin. Diction. Vigor eſt medietas ętatis. Infans eſt, nunc genitus. Pubes eſt qui extra curiam eſt. Barinn.

CAPVT LXXVI.

De Anima.

Anima a ſapientibus diuerſimodè deſcribitur. Ex Ariſt. 1. de Anim. Democr. Leucip. Anima eſt atomorū corporū circulare quoddam. Pythagoric. Anima eſt ramentū aeris. Anaxag. Anima eſt principiū ac fons motus. Empedocl. Anima eſt quatuor elementorū coaptatio. Xenocr. Anima eſt numerus ſe ipsū mouēs. Diogen. Anima eū aer vniuerſi. Heracl. Anima eſt ignis. Alcmęonis. Anima eſt immortale & ſempiternum Critiæ. Anima eſt animalis ſanguis. Pythagoriorum. Anima eſt harmonia elementorū. Ariſt. 2. de Anim. 1. Anima eſt actus primus corporis organici potentia vitam habentis. Geraſ. de Anim. Entelechia eſt perfectio ſubiecti. Entelechia prima, ſiue actus primus eſt ſubſtantialis forma rei qui interne informat ſubiectū tali entelechiæ. Entelechia ſecunda: ſiue actus ſecundus eſt operatio rei. Ariſt. 2. de anim. 2. Anima eſt principium quo viuimus, ſentimus, loco mouemur, & intelligimus. Ex 4. Plutarch. Plac. 2. Thaletes. Anima eſt natura sēper mobilis, vel à ſe mobilis. Pythag. Anima eſt numerus ſe ipſum mouens. Dicearchi. Anima eſt harmonia elementorū. Aſclepiadis. Anima eſt exercitium ſenſuum. Epicur. Anima eſt temperamentū ex quatuor. Platon. anima eſt ſubſtantia intelligibilis per ſe ipsā mobilis ſecundū numerum harmonicum mota. Galen. 3. de loc. aff. Anima eſt temperamentum quatuor qualitatū. Acad. Anima eſt

Ariſtot. Democ. Leucip. Pytha. Anax. Emped. Xenocr. Diogen. Heracl. Alcmę. Critiæ. Pytha. Ariſtot. Geraſi. Ariſtot. Plutar. Thalet. Pytha. Dicear. Aſclep. Epicuri. Platon. Galeni Acade

ὀξύθυμοι, φιλότιμοι μᾶλλον δὲ φιλόνικοι, ἥκιστα φιλοχρήματοι, οὐ κακοήθεις ἀλλ' εὐήθεις, εὔπιστοι καὶ εὐέλπιδες, μεγαλόψυχοι, φιλόφιλοι καὶ φιλάγαθοι. Πρεσβύτεροι εἰσὶν, οἱ τὰ ἤθη οὐ δεῖν βεβαιοῦντες καὶ περὶ πάντα ἀμφισβητοῦντες, κακοήθεις, καθύποπτοι, ἄπιστοι, μικρόψυχοι, δειλοὶ, φιλόζωοι, φίλαυτοι, ὀξεῖς εἰς τὸ θυμοῦσθαι, ἀσθενεῖς καὶ μὴ ὀπιθυμητικοί. Ἀκμάζοντες εἰσὶν, οἱ τὰ ἤθη οὔτε σφόδρα θαῤῥοῦντες, οὔτε λίαν φοβούμενοι, οὔτε πᾶσι πιστεύοντες, οὔτε πᾶσιν ἀπιστοῦντες ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς κρίνοντες, καὶ οὔτε πρὸς τὸ καλὸν ζῶντες μόνον, οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς ἄμφω. Βαείν. Λεξ. Ἀκμή ἐστιν ἡ μεσότης τῆ καιροῦ. Βρέφος ὅτι τὸ ἄρτι γεννηθὲν. Ἔφηβος, ὁ ἔξω τῆς ἀγορᾶς ὤν. Βαείν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ος'.

Περὶ Ψυχῆς.

Ἀείς.

Ψυχη πρὸς τῶν σοφῶν διαφόρως ὑπογράφεται. Ἀείς. ἐκ τῶ α. περὶ Ψυχῆς. Δημοκρ. Λεύκιπ. Ψυχή ὅτι τῶν ἀτόμων σωμάτων σφαιροειδέστ. Πυθαγορικῶν. Ψυχή ὅτιν ὑπόξυσμα ἀέρος. Ἀναξαγ. Ψυχή ὅτιν ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς κινήσεως. Ἐμπεδ. Ψυχή ἐσι τῶν τεσσάρων στοιχείων σωμέχεια. Ξενοκρ. Ψυχήσιν ἀριθμὸς ἑαυτὸν κινῶν. Διογέν. Ψυχή ἐσιν ἀὴρ τῶ παντὸς. Ἡρακλείτου. Ψυχήσι πῦρ. Ἀλκμαίων. Ψυχή ἐσιν ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον. Κριτίου. Ψυχή ἐσι τὸ τῶ ζώου αἷμα. Πυθαγορείων. Ψυχήσιν ἁρμονία τῶν στοιχείων. Ἀείς. β. περὶ Ψυχ. α. Ψυχή ἐσιν ἐντελέχεια πρώτη σώματος ὀργανικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. Γεραστ. περὶ Ψυχῆς. Ἐντελέχειά ἐσιν ἡ τελειότης τῶ ὑποκειμένου. Ἐντελέχεια πρώτη ἐστὶ τὸ οὐσιῶδες εἶδος τῶ σώματος τὸ ἐσωτερικῶς εἰδοποιοῦν τὸ ὑποκείμενον τῆς τοιαύτης ἐντελεχείας. Ἐντελέχεια δευτέρα ἐσιν, ἡ ἐργασία τῶ σώματος. Ἀείς. β. περὶ Ψυχ. β. Ψυχήσιν ἀρχὴ καθ' ἣν ζῶμεν, αἰσθανόμεθα, κινούμεθα, καὶ νοοῦμεν. ἐκ τῶ δ. Ἀρεσκ. β. Πλουτάρχ. Θαλῆ. Ψυχή ἐσι φύσις ἀεικίνητος ἢ αὐτοκίνητος. Πυθαγ. Ψυχή ἐσιν ἀριθμὸς ἑαυτὸν κινοῦν. Δικαιάρχ. Ψυχή ἐσιν ἁρμονία τῶν στοιχείων. Ἀσκληπιάδ. Ψυχήσι γυμνασία τῶν αἰσθήσεων. Ἐπικουρ. Ψυχή ἐσι κράμα ἐκ τεσσάρων. Πλάτωνος. Ψυχή ἐσιν οὐσία νοητὴ ἐξ αὐτῆς κινητὴ κατ' ἀριθμὸν ἐναρμόνιον κινουμένη. Γαλήνου. γ. Περὶ Τόπων. Ψυχή ἐσι κρᾶσις τῶν τεσσάρων ποιοτήτων. Ἀκαδημικῶν. Ψυχή ἐσιν

Ἀείς. Δημοκ. Λεύκι. Πυθαγ. Ἀναξι. Εμπεδ. Ξενοκ. Διογέν. Ἡρακλ. Ἀλκμαί. Κριτίου. Πυθαγ. Ἀείς. Γεραστ. Ἀείς. Πλουτ. Θαλῆ. Πυθαγ. Δικαιαρ. Ἐπικουρ. Πλάτ. Γαλήν.

Porph. est substantia incorporea, rationalis, intellectùalis corpore vtens. Porphyrij. de opport. Anima est substantia sine quantitate, immaterialis a se ipsa viuificatiua, vt similem existentiam possidens. Athan. Alex. than. Alex. Def. Anima irrationalis est terrestris bestiarum quæ opificium suum ex terra accipit terrena sola querens & cũ corpore simul moriens. Anima rationalis est hominum quæ de diuina spiratione creata est, cognoscit diuina, intelligit cęlestia, rationalis, intellectualis, sempiternaque existit, & incorruptibilis. Greg. Naz. Defin. Anima est natura viuificatiua substentansque. Anima rationalis est natura viuificatiua cũ sermone & intellectu contemperata. Greg. Nyss. de anim. & Anastasij. Anima est substantia genita, essentia viuẽs, intellectualis corpore organico & sensibili virtutem vitalem & sensuũ se receptibilem per se ipsam coniungens, vsque quod receptiua eorũ existit natura. Damasc. 2. de fide 29. Anima est substantia viuens, simplex, & incorporea, & corporis oculis secũdũ propriam sui naturam inuisibilis, immortalis, rationalis, intellectualis, infigurabilis, organico vtens corpore, illi vitã, augumentationem, sensum, & generationem tribuens, non aliud habens pręter se ipsam mentem, sed pars ipsius est puriſſima, liberæ potestatis, voluntate prædita, & operationis efficax, vertibilis, & mutabilis volũtate. Theod. Cyril. Quæst. super Genes. Anima est spiritus creatus inuisibilis, & intellectualis crassitie corporũ libera. Geras. de Anim. Anima Vitalis est actus quo plantæ viuunt. Anima sensitiua est actus quo viuunt animalia bruta.

Gregor. Naz. Gregor. Nyssg. Damas. Theod. Geras.

CAPVT LXXVII.

De Partibus Animæ.

Platon. Aristot. Athan. Gregor. Nysse. Athan. Aristot. Geras.

TRes esse partes Animæ Diuinus Plato, Philosophus de virtute & vitio. Athanasius de Definit. Gregorius Nyss. ad Letoium Vescouum scribunt. quarum definitiones sic attribuuntur. Athan. Alexan. Defin. Rationalis animæ pars est qua anima amat Deum. Irrassibilis pars est qua irascitur anima Dęmonibus viriliter agens aduersus eos. Concupiscibilis pars est, qua appetit ętena bona. Arist. de Virtutibus ac Vitijs. Rationalis virtus est prudentia. Irrascibilis fortitudo, & concupiscibilis, castitas. Geras. de anim.

ἐστιν οὐσία ἀσώματος, λογικὴ, νοητικὴ σώματι χρωμένη. Πορφυρ. περὶ Εὐκαρ. Ψυχήἐστιν οὐσία ἄποσος, ἄϋλος ἀφ' ἑαυτῆς ζωτικὴ καὶ παρόμοιον ὑπαρξιν κτωμένη. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅρος. ψυχὴ ἄλογός ἐστι τῶν κτώντων ὑπήγειος ἐκ γῆς ἔχουσα τὸ δημιουργίαν, τὰ ὑπήγεια μόνα ζητοῦσα, καὶ τῷ σώματι συναποθνήσκουσα. Ψυχὴ λογικὴ ἐστιν ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐκ θείας εἰσπνοῆς δημιουργηθεῖσα, τὰ θεῖα γινώσκουσα, καὶ τὰ οὐράνια νοοῦσα, λογικὴ, ἔννους, ἀΐδιος ὑπάρχουσα καὶ ἀτελεύτητος. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. ψυχή ἐστι φύσις ζωτικὴ φέρουσά τε. Ψυχὴ λογική ἐστι φύσις ζωτικὴ μετὰ λόγου καὶ νοὸς συγκραθεῖσα. Γρηγ. Νύσσης. περὶ ψυχ. καὶ Ἀνασ. Ψυχήἐστιν οὐσία ἡνωτὴ, οὐσία ζῶσα, νοερὰ, σώματι ὀργανικῷ καὶ αἰσθητικῷ χρωμένη δυνάμει ζωτικῶ καὶ τῷ αἰσθητῷ ἀνεπληπτικῷ, δι' ἑαυτῆς ἐνιοῦσα ἕως ἂν ἡ δεκτικὴ τούτων σωθῇ φύσις. Δαμασκῶ. β. πίς. κ. θ. ψυχή ὅστιν οὐσία ζῶσα, ἁπλὴ καὶ ἀσώματος, σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς κατ' οἰκίαν φύσιν ἀόρατος, ἀθάνατος, λογικήτε καὶ νοερὰ, ἀσχημάτιστος, ὀργανικῷ κεχρωμένη σώματι, καὶ τούτῳ ζωῆς αὐξητικώτε καὶ αἰσθήσεως καὶ γονήσεως παρεκτικὴ. οὐχ ἕτερον ἔχουσα παρ' ἑαυτῇ τὸν νοῦν, ἀλλὰ. μέρος αὐτῆς τὸ καθαρώτατον, αὐτεξούσιος θελητικήτε καὶ ἐνεργητικὴ, τρεπτὴ καὶ ἐθελότρεπτος. Θεοδωρ. Κύρου. Ἀπορ. εἰς Γένεσιν. ψυχή ὅστι πνεῦμα κτιστὸν ἀόρατότητι καὶ νοερὸν τῆς τῶν σωμάτων ἁπλουμένου φαχύτητος. Γερασ. περὶ ψυχῆς. ψυχὴ ζωτική ὅστιν ἐντελέχεια ἢ ζῶσι τὰ φυτά. ψυχὴ αἰσθητικὴ, ἐντελέχεια ἢ ζῶσι τὰ ἄλογα ζῶα.

Πλάτ. Ἀριστ. Ἀθαν. Γρηγ. Νύσσ. Ἀθαν. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓ.

Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς Μερῶν.

Τρία εἶναι τὰ τῆς ψυχῆς μέρη, ὅτι θεῖος Πλάτων, ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. Ἀθανάσιος ἐν τοῖς ὅροις τῶν διαφόρων ὅρους. Γρηγόριος Νύσσης πρὸς Λητοῖον Ἐπίσκοπον γράφουσιν. Ὧν οἱ ὁρισμοὶ οὕτως ἀποδίδονται. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅρος. λογικόν τῆς ψυχῆς μέρος ὅστι, δι' οὗ ἡ ψυχὴ ἀγαπᾷ τὸν θεόν. Θυμικὸν μέρος ὅστι δι' ὀργίζεται τοῖς δαίμοσιν ἀνδριζομένη κατ' αὐτῶν. Ἐπιθυμητικὸν μέρος ὅστι. δι' οὗ ἐπιθυμεῖ τὰ αἰώνια ἀγαθά. Ἀριστ. περὶ ἀρετῆς καὶ κακιῶν. Λογιστικοῦ ἀρετή ὅστιν ἡ φρόνησις. Θυμοειδοῦς, ἡ ἀνδρεία. καὶ τὸ Ἐπιθυμητικοῦ ἡ σωφροσύνη. Γερασ. περὶ

Ἀκαδ. περφυ. Ἀθαν. Γρηγ. Θεολ. Γρηγ. Νύσσ. Δαμα. Θεοδω. Γερασ. Ἀθαν. Γρηγ. Νύσσ. ἀθαν. ἀλεξ. ἀριστ.

anim. Rationale est causa consilij, cogitationis ac discursus. Concupiscile est causa cupiendi bona amabiliaque irrascibile est con-
Damas. fidentiæ, lætitiæ, tristitiæ ac iræ. Damasc. 2. de fid. 39. oratio interna est mntus animæ plenissimus in vi cogitatrice, factus, sine aliqua vocis expressione. Oratio probata est quæ linguæ adminiculo elocuta progreditur.

CAPVT LXXVIII.

De Animæ Potentijs.

Aristot.

POtentię Animæ sic describuntur. Arist. 2. de anim. 4. Nutritiua est qna viuimus, quatenus anima viuens conseruat 3. De anim. 10. Appetitus Rationalis est voluntas. Appetitus sensitiuus
Damas. est impetus ex phantasia. Damascen. 2. de Fid. 28. Potentia Rationalis est qua ex delectu agit. Potentia irrationalis non obediēs est quę non subijcitur rationi, Pot. vitalis quę & pulsatilis, vocatur, & seminaria siue generatrix, augumentatiua & nutritiua & omnino negetatrix. Potentia irrationabilis obediens & quæ subijcitut rationi est irascibile. concupissibile & motus secundū locū. Attractiua est quæ trahit cibū. Retentiua est quæ retinet cibū & non permittens eam statim secerni. Alteratiua est quæ alterat cibū in humores. Deiectiua est quæ superfluū per aluū descernit ac deijcit. Ex c. 40. Actus naturæ est prima, sola, vera, per se electiua, rationalis, libera, & per se potens vita, & nostræ speciei constitutiua. Actio est actus rationalis. Ex capit. 41. Inspontaneum est quando non præbuerimus causā ignorantiæ, sed sic euenit. Ex cap. 39. Volūtas est appetitus rationalis. & naturalis ex ijs solū pendens quæ secundum naturam sunt. Velle est qualis naturalis volūtas & rationalis appetitus inquisitiuus de ijs rebus agendis quæ in nobis sunt. Iudiciū electio melioris. Delectus est duorum propositorum hoc seligere, & retinere ante alterū. Persecutio est quando mouetnr aliquis ad agendum. Vsus est quando aliquis persecutione vtitur. Voluntas est ipsa simplex virtus qua volumus, Volens est eius circa aliquid actio. Voluntate affectatū est res quæ voluntati subijcitur. Volens est qui vtitur voluntate. Ex c. 41. Spontaneum est quod neque per violentiam neque per ignorantiam fit.

Dia-

περὶ ψυχῆς. Λογικόν ἐστιν, ἄπτον τῷ βουλεύεσθαι, λογίζεσθαι, καὶ διανοεῖσθαι. Ἐπιθυμητικὸν ἐστιν ἄπτον τῷ ποθεῖν τὰ τῷ καλῶν καὶ ἐφεσμίων. Θυμικόν ἐστιν ἄπτον τῷ θαρρεῖν, ἥδεσθαι, λυπεῖσθαι, καὶ ὀργίζεσθαι. Δαμασκ. β΄ πίς. λθ. λόγος ἐνδιάθετός ἐστι κίνημα ψυχῆς πληρέστατον ἐν τῷ διαλογιστικῷ νοὸμένον ἄνευ τινὸς ἐκφωνήσεως. Δαμα.
λόγος προφορικός ἐστιν ὁ διὰ γλώττης λαλούμενος καὶ προφερόμενος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΗ.

Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.

ΑΙ τῆς ψυχῆς δυνάμεις οὕτω περιγράφονται. Ἀεις. β. περὶ ψυχῆς δ. Θρεπτικὴ ἐστὶ δίης ζῶμεν. καθὸ ἡ ψυχὴ τὸ ἔμψυχον διατηρεῖ τῇ τροφῇ. γ. περὶ ψυχ. ι. Ὄρεξις λογική ἐστιν ἡ θέλησις. Ὄρεξις αἰσθητική ἐστιν ὁρμὴ ἐκ φαντασίας. ἐκ τῶ Δαμασκ. β. πίς. κ. Δυνάμις λογικὴ τῆς ψυχῆς ἐστὶ καθ' ἣν προαιρετικῶς ἐνεργεῖ. Δυνάμις ἄλογος καθ' ἣν ἀλόγως ἐργάζεται. Ἄλογος δυνάμις ἀνήκοος λόγῳ ἐστὶν ἡ μὴ πειθομένη λόγῳ ὡς τὸ ζωϊκὸν ὃ καὶ σφυγμικὸν λέγεται. καὶ τὸ σπερματικὸν ἤτοι τὸ γονητικὸν καὶ τὸ φυτικὸν, ὃ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν λέγεται. Ἄλογος κατήκοος δὲ ὀπτειθὴς λόγῳ ἐστὶ θυμὸς καὶ ὀπτιθυμία καὶ ἡ καθ' ὁρμὴν κίνησις. Ἐλκτική ἐστιν ἡ ἕλκουσα τὸν τροφὸν. Καθεκτικὴ, ἡ κατέχουσα τὸν τροφὸν καὶ μὴ ἐῶσα αὐτὸν εὐθέως ἐκκεῖσθαι. Ἀλλοιωτικὴ, ἡ ἀλλοιοῦσα τὸν τροφὸν εἰς τοὺς χυμούς. Ἀποκριτικὴ, ἡ τὸ περίττωμα διὰ τῶν ἀφεδρώνος ἐκκρίνουσα καὶ ἐκβάλλουσα. ἐκ τῶ μ. κεφ. Ἐνέργεια φύσεως ἐστὶ φρόνησις καὶ μόνη καὶ ἀληθὴς, ἡ αὐθαίρετος ἡ λογικὴ καὶ αὐτεξούσιος ζωὴ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰδῶν συστατική. Πρᾶξίς ἐστιν ἐνέργεια λογικὴ. κεφ. μα. Ἀκούσιόν ἐστιν ὅταν οὔτε αὐτοὶ παρέχομεν αἰτίαν τῆς ἀγνοίας ἀλλ' οὔτε συμβῆ. κεφ. λθ. τῶ αὐτῶ. Θέλημά ἐστιν ὄρεξις λογικὴ δὲ ζωϊκὴ μόνων ἡρτημένη τῆς φυσικῆς. Βούλησίς ἐστι ποιὰ φυσικὴ θέλησις καὶ λογικὴ ὄρεξις τινὸς πράγματος. Βουλή ἐστιν ὄρεξις ζητητικὴ περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν βουλεύομεν. Κρίσις ἐστιν ἐκλογὴ τοῦ κρείττονος. Γνώμη ἐστὶ τὸ ἐκ τῆς βουλῆς κριθὲν. Προαίρεσίς ἐστι δύο προκειμένων τὸ αἱρεῖσθαι καὶ ἐκλέγεσθαι τοῦτο πρὸ τοῦ ἑτέρου. Ὁρμή ἐστι καθ' ἣν ὁρμᾶτος πρὸς τὴν πρᾶξιν. χρῆσίς ἐστι καθ' ἣν τῇ ὁρμῇτος κέχρηται. Θέλησίς ἐστιν ἡ ἁπλῆ δύναμις τοῦ θέλειν. Βούλησίς ἐστιν ἡ περὶ τὰ θέλησις. Θελητὸν ἐστι τὸ ὑποκείμενον τῇ θελήσει πρᾶγμα. Θέλων ἐστιν ὁ κεχρημένος τῇ θελήσει. ἐκ τῶ β. μα. Ἑκούσιόν ἐστι τὸ μήτε κατὰ βίαν μήτε δι' ἄγνοιαν γινόμενον.

Diadoch. Episc. Centur. 5. Libera voluntas est animæ rationalis
Diadoc. voluntas, promptè mobilis ad id quod vult. Geras. de Anim. Nu-
tritiua virtus est qua viuens conseruatur secundum restaurationē
Gerasi. naturalis caloris consumpti. Augumentatiua, qua viuens ad per-
fectam quantitatem fertur. Generatiua, qua viuens ad æternitatē
per ad inuicem successionem conseruatur. Propositum siue Dele-
ctus est appetitus possibilium. Velle est appetitus impossibilium.
Voluntaria sunt quæ a nobis fiunt nemine ab extra cogente. Im-
Gregor. petus est appetitus actiuus eorum quæ a nobis debent fieri. Greg.
Naz. Naz. Def. Voluntas est intellectus nutus, & concursus omniū eo-
rum quæ sunt in potestate nostra. Authoritas est vbi vollo motus
Promptitudo est, animi propensio. Inuoluntarium est tyrannis
voluntatis. Desiderium est appetitus vel bonorum aut non bo-
norum.

CAPVT LXXIX.

De Sensu.

Plutar. Sensus plures habet definitiones. Plutarch. ex 4. Plac. 8. Stoic.
Stoicor. Sensus est susceptio Sensorij vel perceptio. Epicur. Sensus
Epicuri. est virtus & sensibilitas, vnde est effectus. Platon. Sensus est animę
Platon. & corporis communicatio ad ea quæ sunt ab extra. Ex Bibl. Pho-
Photij. tij Pythagoræ. Sensus est cognitio infallibilis per corpus. Alcin.
Pytha. 8. De doctrina Platon. Sensus est affectus animæ per corpus an-
Alcin. nuntiatiuus principaliter passibilis facultatis. Symplic. 2. de anim.
Sympl. 5. Sensus est potentia actiua animæ. Gregor. Nazian. Definit.
Gregor. Sensus est introitus quidam eorum quæ sunt ab extra. Damascen.
Naz. 2. de Fide 35. Sensus est virtus animæ materialium rerum ap-
Damas. prehensiua hoc est cognoscitiua. Sensoria sunt organa hoc est mē-
bra quibus sentimus. Sensibilia sunt quæ sensui obijciuntur. Sen-
sitiuum est animal sensu præditum.

Διαδόχ. Ἐπιχ. Ἐκατ. ε. Αὐτεξουσιότης ὅτι ψυχῆς λογικῆς θέλησις Διαδό.
ἑτοίμως κινουμένη εἰς ὅπερ ἂν καὶ θέλῃ. Γεραση. περὶ ψυχῆς. Θρεπτικὴ Γερασ.
δυναμίς ὅτι καθ' ἣν τὸ ἔμψυχον διατηρεῖται κατ' ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐκ τοῦ
ἐμφύτου θερμοῦ καταδαπανωμένου. Αὐξητικὴ, καθ' ἣν τὸ ἔμψυχον
εἰς τελείαν ποσότητα φέρεται. Γεννητικὴ, καθ' ἣν τὸ ἔμψυχον εἰς ἀϊδιότη-
τα κατ' ἀλληλοδοχίαν διατηρεῖται. Περαίρεσίς ὅτιν ὄρεξις τῆς δυνατῆς.
Βούλησίς ὅτιν ὄρεξις τῆς ἀδυνάτου. Ἑκούσιόν ὅτι τὰ ἀφ' ἡμῖν ὁρμώμενα μη-
δενὸς ἔξωθεν ἀναγκάζοντος. ὁρμὴ ὅτιν ὄρεξις ἐνεργητικὴ τῆς ἐφ' ἡμῖν Γρηγ.
πρακτῶν. Γρηγ. Θεολ. ὅροι. Βούλησίς ὅτι νοῦ ῥοπὴ καὶ συνδρομὴ τῆς Θεολό.
ἐφ' ἡμῖν. Ἐξουσιότης ὅτιν ἡ θελωκίνησις, εὐθυμία ὅτι τὸ σώ-
φρον. Ἀκούσιόν ὅτι τυραννὶς βουλήσεως. Πόθος ὅτιν ὄρεξις ἢ καλῶν ἢ
μὴ καλῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΘ.

Περὶ Αἰσθήσεως.

Αἴσθησις πολλῶν ἔτυχεν ὁρισμῶν. Πλουτ. ἐκ τῶν δ. Ἀρεσκ. κ. Πλουτ.
Στωϊκ. Αἴσθησίς ὅτιν ἀνάληψις αἰσθητηρίου ἢ κατάληψις. Ἐπι- Στωϊκ.
κυρ. αἴσθησις ὅτιν ἡ δυνάμις καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅθεν ὅτι τὸ ἐνέργημα. Ἐπικύ.
Πλάτωνος. Αἴσθησίς ὅτι ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνία πρὸς τὰ ἐκ τὸς.
ἐκ τῆς Βιβλ. Φωτίου. Πυθαγόρ. Αἴσθησις ὅτι γνῶσις ἀψευδὴς διὰ σώμα- πλάτ.
τος. Ἀλκιν. κ. Διδασκ. πλάτ. αἴσθησίς ὅτι πάθος ψυχῆς διὰ σώματος Φωτίου.
ἀπαγγελτικὸν προηγουμένως τῆς ὑποκειμένης δυνάμεως. Συμπλικ. πυθα.
β. περὶ ψυχ. ε. Αἴσθησίς ὅτι δυνάμις ἐνεργητικὴ τῆς ψυχῆς. Γρηγορ. Ἀλκιν.
Θεολ. ὅροι. αἴσθησίς ὅτιν εἰσδοχὴ τῆς ἐκτὸς. Δαμασκ. β. πίς. λ ε. Συμπ.
αἴσθησίς ὅτι δυνάμις τῆς ψυχῆς ἀπλητικὴ τῆς ὑλῶν ἤτοι διαγνωστι- Γρηγ.
κὴ. Αἰσθητήρια ἐστὶ τὰ ὄργανα ἤγουν τὰ μέλη δι' ὧν αἰσθανόμεθα. Αἰ- Θεολό.
σθητὰ ὅτι τὰ τῇ αἰσθήσει ὑποπίπτοντα. Αἰσθητικόν ὅτι ζῶον τὸ ἔχον Δαμα.
σὺν αἴσθησιν.

CAPVT LXXX.

De Sensibus Externis.

Photij. Pytha. Damas. Aristot.

SEnsus externi sunt quinque, Visus, auditus olfactus, gustus, ac Tactus, qui sic describuntur. Apud Photij Bibl. Pythagoræ. Visus est duodecim colorum disgregatiuus. Damasc. 2. de fide 35. Visus est sensus colorum susceptiuus. Aristot. 2. de anim. 7. Sensatum situs sunt colores & lumen. Sensorium vero oculi.

Pytha. Damasc. Aristo. Pytha. Damas. Gerasi.

Pythagoræ. Auditus est Iudicatiuus acuti ac grauis sonus. Damascen. vbi supra. Auditus est sensus vocum, sonuumque susceptiua. Arist. 2. de Anim. 8. Sensitiua auditus sunt strepitus ac sonus. Pythagoræ. Olfactus est iudicatiuus bonorum, prauorumque odorũ. Damasc. Olfactus est sensus euaporationũ susceptiua. Geras. de anim. Sensatum olfactus est corpus quod siccũ habet temperamentũ. Plutarc. ex 4 plac. 18. Alcmęonis. Gustus est humidi temperatique caloris ac partim molliciei quę in lingua percipiũtur disgregatio. Diogenis. Gustus est congregatio saporũ in linguæ raritate ac mollitie. Pythag. apud Photium. Gustus est. Iudicatiuus dulciũ amarorũque saporũ. Damasc. Gustus est sensus saporũ receptiuus. Arist 2. de anim. 10. sensatũ Gustus est humor, vel sapor. Sensorium lingua. 4. de sensu. Pythag. Tactus est iudicatiuus pluriũ Grauium leuiumq; siccorũ ac humidorum. Damas. Tactus est calidi ac frigidi, mollis ac duri, viscosi, & sicci, Grauis, ac leuis perceptibilis. Aristot. 2. de anim 11. Sensibile tactus, sunt quatuor elementorũ qualitates, caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas, & permixtę cum primarum qualitatum mistione. Sensorium est caro.

Plutar. Alcmę. Diogen. Pithag. Damas. Aristot. Pithag.

CAPVT LXXXI.

De sono, siue sonitu.

Aristot.

SOnus ac Sonitus. diuersimode definiuntur. Arist. 4. de Hist. anim. 9. Sonus est pulsus aeris ex corporibus solidis proueniẽs.

est

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Π'.

Περὶ τῶν ἐξωτερικῶν Αἰσθήσεων.

Φωτίω. πυθα. Δαμα. Α'ειτ. Α'ειτ. πυθα. Δαμα. ἀειτ. πυθα. Δαμα. Γεερασ. Πλουτ. Αλκαί. Διογν. Διογν. Φωτίω. πυθα. Δαμα. ἀειτ. ἀειτο. Δαμα. πυθα. Δαμα. ἀειτ. πυθα. Δαμα. ἀειτο.

Α' ἐξωτερικαὶ αἰσθήσεις εἰσὶ πέντε. ὄρασις, ἀκοὴ, ὄσφρησις, γεῦσις καὶ ἁφὴ. ὧδὴ οὕτως ὑπογράφονται, ὡς ἀπὸ Φωτίου. Βιβλ. Πυθαγόρου. ὄψις ἐστὶ τῶν δώδεκα χρωμάτων κριτικὴ. Δαμασκιω. β. πίς. λε. Ὅρασις ἐστιν αἴσθησις χρωμάτων ἀντιληπτικὴ. Α'ειτ. β. περὶ ψυχ. ζ. αἰσθητὸν τῆς ὄψεώς ἐστι τὰ χρώματα καὶ τὸ φῶς. αἰσθητήριον δὲ, οἱ ὀφθαλμοί. Πυθαγόρ. ἀκοή ὄξει κριτικὴ ὀξέος καὶ βαρέος φθόγγου. Δαμασκιω. ὡς ἄνω. ἀκοή ὄξιν αἰσθησις φωνῶν καὶ ψόφων ἀντιληπτικὴ. Α'ειτ. β. περὶ ψυχ. κ. αἰσθητα τῆς ἀκοῆς οἵτε ψόφοι καὶ ἦχοι. Πυθαγ. ὄσφρησίς ἐστι κριτικὴ ὀδωδῶν καὶ δυσωδῶν ὀσμῆς. Δαμασκιω. Ὄσφρησίς ἐστιν αἴσθησις ἀτμῆς ἀντιληπτικὴ. Γεερασ. περὶ ψυχῆς. αἰσθητὸν ὀσφρ. ἐστὶ τὸ μικτὸν σῶμα τὸ τῷ κρᾶσιν ξηρὸν. Πλουτάρ. ἐκ τῆ δ. Α'. ρισκ. ιη. Α'λκμαίων. Γεῦσις ἐστὶν ἡ τῆ ἐν τῇ γλώσσῃ ὑγροῦ καὶ χλιαροῦ πρὸς τὴ μαλακότητα τῆς χυμῆς διάκρισις. Διογν. Γεῦσίς ἐστι σώσις τῆς χυμῆς ἐν τῇ τῆς γλώσσης ἀραιότητι καὶ μαλακότητι. Πυθαγ. ὡς δὲ Φωτίω. Γεῦσίς ἐστι κριτικὴ γλυκέων καὶ πικρῶν χυμῶν. Δαμασκιω. Γεῦσίς ἐστιν αἴσθησις χυμῆς ἀντιληπτικὴ. Α'ειτ. β. περὶ ψυχῆς. ι. αἰσθητὸν γεύσεως ὁ χυμὸς ἢ ὁ χυλὸς. αἰσθητήριον ἡ γλῶσσα. δ. περὶ αἰσθ. Πυθαγ. ἁφή ἐστι κριτικὴ πλειόνων βαρέων καὶ κούφων, θερμῆ τε καὶ ψυχρῶν, τραχέων καὶ λείων ξηρῶν καὶ ὑγρῶν. Δαμασκιω. ἁφήεστι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, μαλακοῦ καὶ σκληροῦ καὶ γλίσχρου καὶ ξηροῦ, βαρέος τε καὶ κούφου ἀντιληπτικὴ. Α'ειτ. β. περὶ ψυχῆς. ια. αἰσθητὸν ἁφῆς, αἱ τέτταρες τῶν στοιχείων ποιότητες θερμότης, ψυχρότης, ὑγρότης καὶ ξηρότης, καὶ αἱ μικταὶ τῇ τῶν ψόφων μίξει ποιότητων. αἰσθητήριον, ἡ σὰρξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΑ.

Περὶ τῆς τῶν ψυχῆς Μερῶν.

Ὅ Ἦχος καὶ ὁ ψόφος διαφέρειν ὀφείλονται. Α'ειτ. δ, περὶ ζώων ἱστορ. θ. ψόφός ἐστι πληγὴ ἀέρος ἐκ στερεῶν φερομένη σωμάτων πέφυ-

est autem proprium inanimatis. Themistij. 2. de Anim. 6. Sonus
Them. est motus medij corporis interduo corpora solida. Geras. de anim.
Geeasi. Sonitus est duorum solidorum corporum & medij corporis pro-
pulsatio.

CAPVT LXXXII.

De Echo.

platon. ECho sic describitur. Plat. in Phedr. Echo est sonus ex solidis
Sympli. concauisque corporibus refractus Symplic. 2. de anim. Echo
Alexa. est permutatus aeris pulsus. Alex. Aphrod. Echo est consumatio
Aphro. aeris pulsionis. Geras. Fcho est vocis sonique resonantia.
Getasi.

CAPVT LXXXIII.

De Voce.

plutar. VOX multipliciter describitur. Ex Plutarch. 4. Plac. 19. Pla-
platon. ton. Vox est spiritus per os a cogitatione emissus, impulsusq;
ex aere per aures & cerebrum sanguinemque in animum vsque
Epicur. pertingens. Epic. Vox est fluor qui e loquentibus, sonantibus, aut
alioquin strepentibus effluit. Stoic. Vox est pulsus aetis. Ex Arist.
2. de anim. 8. Geras. Vox est sonus animalis factus de aere, Pulmo-
Stoicor. neque per respirationem vsque ad gargareonem cum intentione -
Aristot. vt aliquid significaret. Ex 4. de Histor. anim. 9. Vox est pulsus ae-
Geras. ris per fauces factus. Idioma est vocis in lingua dearticulatio quę
Diogen. conuenit hominibus. Ex Diogene Laertio. 7. Hist. philos. Zenon.
Laertij. Vox animalis est aer ex impetu impulsus. Vox hominis est dearti-
Zenonis culata ex cogitatiua prolata. Oratio est vox significatiua de. cogi-
Damas. tatione deducta. Damasc. 5. Dialect. Vox non significatiua est quę
nil significat vt Blitri. Significatiua, quæ aliquid denotat. Inarti-
culata est quæ scribi nequit. articulata quæ scribi potest.

πέφυκε δὲ ἴδιον τοῖς ἀψύχοις. Θεμις. β. περὶ ψυχ. ς. Ψόφος ἐστιν, ἡ μεταξὺ τῆς δύο στερεῶν σωμάτων τοῦ μέσου σώματος κίνησις. Γερασ. Γερασ.
περὶ ψυχ. Ἠχός ἐστι δύο στερεῶν σωμάτων καὶ τοῦ μέσου σώματος προσκρουσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΒ'.

Περὶ τῆς Ἠχώ.

ΗΝ Ἠχὼ οὕτωσὶ περιγράφεται. Πλάτ. ἐν φαίδ. Ἠχώ ὅτι ψόφος ἐν στερεῶν καὶ κοίλων σωμάτων ἀνταυακλώμενος. Συμπλικ. β. περὶ ψυχ. Ἠχώ ὅτι ἐπάλληλος τοῦ ἀέρος πλῆξις. Ἀλεξ. Ἀφροδ. Ἠχώ ὅτι σωτήλεια τῆς τοῦ ἀέρος πληγῆς. Γερασ. Ἠχώ ὅτι τὸ τῆς κραυγῆς ἀπήχημα. πλάτ. Συμπ. ἀλεξα. ἀφροδ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΓ.

Περὶ Φωνῆς.

ΗΝ Φωνὴ πολλαχῶς περιγράφεται. Πλουτ. ἐν τῷ δ. Ἀρεσκ. ιθ. Πλάτ. Φωνή ὅτι πνεῦμα δι' στόματος ὑπὸ διανοίας ἠγμένον, καὶ πληγὴ ὑπὸ τοῦ ἀέρος διὰ ὤτων καὶ ἐγκεφάλου καὶ αἵματος μέχει ψυχῆς διαδιδομένη. Ἐπικ. Φωνή ὅτι ῥεῦμα ἐκ πεμπόμενον ὑπὸ τῶν φωνούντων ἢ ἠχούντων, ἢ ψοφούντων. Στωϊκῶν. Φωνή ἐστι πληγὴ ἀέρος. Ἐκ τῶν Ἀρεσ. β'. ψυχ. ή. Γερασ. Φωνή ἐστι ψόφος ζώου πλουόμενος διὰ ἀέρος καὶ πνεύμονος διαπνοῆς, ἕως τοῦ λάρυγγος μετὰ σκοποῦ τοῦ σύνδηλῶσαί τι. Ἐκ τοῦ δ'. ζώων ἱστορ. θ'. φωνή ἐστι πληγὴ ἀέρος διὰ τοῦ φάρυγγος γινομένη. Διάλεκτός ἐστιν ἡ τῆς φωνῆς τῇ γλώσσῃ διάρθρωσις ἥπερ προσήκει τοῖς ἀνθρώποις. Κατὰ Διογ. Λαέρτ. ζ'. βιβλ. φιλοσ. ἰσοείας. Ζηνώνος. Φωνή ζώου ἐστιν ἀὴρ ὑπὸ ὁρμῆς πεπληγμένος. Φωνή ἀνθρώπου ἐστιν ἔναρθρος ὑπὸ διανοίας ἐκπεμπομένη. Λόγος ὅτι φωνὴ σημαντικὴ ὑπὸ διανοίας ἐκπεμπομένη. Δαμασκιν. ἐ. Διαλεκ. φωνὴ ἄσημος ἐστιν ἡ μηδὲν σημαίνουσα οἷον βλίτυρι. Σημαντική, ἡ σημαίνουσά τι. Ἄναρθρος, ἡ μὴ δυναμένη γραφῆναι. Ἔναρθρος, ἡ δυναμένη γραφῆναι. πλουτ. πλάτ. Ἐπικ. Στωϊκ. Γερασ. Διογν. Λαερτ. Ζηνων. Δαμα.

CAPVT LXXXIV.

De Odore.

Plutar. Emped. platon. Theop. Galeni. Aristot.

ODor sic describitur. Ex Plutarch. 4. Plac. 17. Emped. odor est concretio ex spiritus respirationibus. Platon. in Timęo Theoph. 6. de Plantis. 5. Galen. de instrum. olfactus. odor est vapor quidam ac fumosa exhalatio quam odorabilia mittunt. Aristot. 13. sect. Probl. 5. odor est vapor ac quædam delatio.

CAPVT LXXXV.

De Humore vel Sapore.

Aristot. Theop.

HVmor siue sapor sic definitur. Arist. 4. de sens. Sapor est affectio in humido aqueo per siccum terrenumque permoto calore. Theoph. 6. de Plantis. 1. Humor est sicci terrenique cum humido absterſio.

CAPVT LXXXVI.

De Sensibus internis.

Aristot. Alcin.

SEnsus internos quinque esse sapientes dicunt nempe intellectum, opinionem, cogitationem, Memoriam, Phantasiam quibus etiam sensum communem agregant. qui sic describuntur. Arist. 3. de anim. 3. Imaginatio est motus non sine motu peractus ex sensibilibus & quorum sensus sunt. vel Phantesia est facultas receptiua mediante sensu sensibilium specierum. Ex 5. capite. Actio intellectus est qua intellectus ad exitum proprios ducit effectus. Simplex actio est qua simplicium habent scientiam. Composita, qua simplicia cum alijs commixta vel ab alijs distincta cognoscit. Ex 7. cap. intellectus speculatiuus qui circa vniuersaliū cognitionem versatur. Practicus est qui de particularibus speculatur. Alcin. de Doct. Plat. 9. & 10. opinio est coniunctio memoriç ac sensus. Cogitatio est eiusdem animæ ad se ipsam discursus.

Intelli-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΔ.

Περὶ Ὀδμῆς.

πλου. Ε'μπε. πλάτ. Θεοφρ Γαλλω. ἀεις.

Ἡ Ὀδμὴ οὕτωσὶ φειγράφεται. ἐκ τῆς Πλουτ. δ. Ἀρεσκ. ιζ. Ε'μπεδ. Ὀδμή ὄζις ἡ ὑπὸ τῶ πνεύματος τῆς ἀναπνοῶν σωεισκεισις. πλάτ. Τιμαίῳ. Θεοφρ. ε. φεὶ φυτ. ε. Γαλλω. φεὶ ὀργ. ὀσφρ. Ὀσμή ὄζιν ἀτμίσις καὶ καπνώδης ἀναθυμίασις ὧ τὰ ὀσμώδη ἐκπέμπει. Ἀεις. ιγ. Τιμ. φεοβλ. ε. ὀσμή ὄζιν ἀτμὸς καὶ ὑπορρόπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕ.

Περὶ χυμοῦ ἢ χυλοῦ.

ἀεις. Θεοφρ.

Ὁ Χυμὸς οὕτωσὶν ὁείζεται. Ἀεις. δ. φεὶ Αἰσθ. Χυμός ἐσι πάθος ἐν ὑγρῷ ὑδατώδει διὰ τῶ ξηροῦ καὶ γεώδους κινηθέντος τῶ θερμοῦ. Θεοφρ. ε. φεὶ φυτ. α. χυμὸς ἢ χυλός ὄζιν ἡ τῶ ξηροῦ καὶ γεώδους τῆς ὑγρῷ ἐναπόρμορξις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ πς.

Περὶ τῆς Ε'σωτερικῶν αἰσθήσεων.

Ἀ ἐσωτερικὰς αἰσθήσεις πέντε εἶναι οἱ τῆς σοφῶν παῖδες κηρύττουσι νοῦν, δόξαν, διάνοιαν, μνήμην, φαντασίαν αἷς κατ' ἰδίαν κοινὴν σωάγουσιν αἴσθησιν. αἳ δὴ οὕτωσὶ φειγράφονται. Ἀεις. γ. φεὶ ψυχ. γ. ἀεις. Φαντασία ὄζι κίνησις οὐκ ἄνευ κινήσεως γιομένη ἐκ τῆς αἰσθητῆς καὶ ὧν αἱ αἰσθήσεις εἰσίν. ἢ φαντασία ἐσι δυνάμις δεκτικὴ διὰ μέσης αἰσθήσεως τῆς ἀσθητῆς εἰδῶν. Κεφ. ε. Ἐνέργεια τῶ νοὸς ἐσὶν, ἢ ὁ νοῦς ἐς ἔκβασιν τὰ ἴδια φέρει ἀποτελέσματα. Ἁπλὴ ἐνέργεια ἐσι καθ' ἣν τῆς ἁπλῶν ἔχει τινὰ εἴδησιν. Σωθέντος καθ' ὧ τὰ ἁπλᾶ ἑτέρως σωπεθέμενα ἢ διαιρεθέμενα γινώσκει. Κεφ. ζ. Νοῦς θεωρητικός ἐσιν ὁ φεὶ τινὰ τῆς καθόλου γνῶσιν καταμιόμενος. Πρακτικός ἐσιν ὁ φεὶ τῆς μερικῶν τινὰ θεωρίαν ἔχων. Ἄλκιν. Ἄλκιν. Διδασκ. πλ. θ. καὶ ι. Δόξα ἐσι συμπλοκὴ μνήμης καὶ αἰσθήσεως. Διάνοιά ἐσιν αὐτῆς τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτὴν διάλογος.

Intelligentia est intellectus actio cogitantis prima intelligibilia.

Laertij. Zenon. Ex 7. Laertij Zenon. Phantasia est Impressio in anima, Phantasma est existimatio cogitationis qualis fit in somnijs. Iudicium veritatis est comprehensiua phantasia, conceptus mentis & phãtasma cogitationis quod neque ens est neque qualitas, Plutarc. ex 4. Plac. 12. Chrysip. Imago est affectio animæ quæ tam se, quam effecto rem indicet. Imaginarium est quod in animo sui imaginẽ imprimere potest. Imaginatio est vana attractio affectio in anima a nullo imaginario facta. Imaginabile est in quod inani quadam imaginatione ferimur, Greg. Naz. Def. Intellectus est visio interna non circunscriptiua; Intellectio est actio intellectus impressione. Sermo est inquisitio eorum quæ in intellectu impressa sunt; Obliuio est memoriæ ablatio; Reminiscentia est obliuionis memoria; Consideratio est diuisio rerum. Damasc. 2. de Fide 34. Imaginatrix vis est virtus irrationalis animæ adminiculo sensuum operans quæ & sensus dicitur; Imaginatio est passio irrationalis partis animæ quæ ab aliquo imaginabili fit. Phantasma est passio inanis in irrationali parte animæ a nullo imaginabili facta; Ex c. 39. Vis cogitationis est virtus animæ in qua sunt iudicia, discursiones, & cõcitationes ad agendum, & occasiones & fugæ actionis. Memorandi vis est memoriæ & reminiscentiæ causa & prõptuarium. Memoria est imaginatio relicta ab aliquo sensu & intelligẽtia secundum actum apparentẽ. Reminiscentia est memorię ademptæ ab obliuione restauratio; Obliuio est memoriæ deperditio. Gerasi. de Anim. Sensus communis est virtus animæ ex qua sensus omnes externi sensationis accipientes virtutem, percipere propria sensibilia comprehendunt. Intellectus est vis animæ qua cognoscit; Prima operatio intellectus est simplex rei conceptio absque affirmatione ac negatione. Secunda operatio intellectus est cognitio rei, distinctione, ac compositione, cum affirmatione & negatione. Tertia operatio intellectus est discursus quidẽ quo iudicio & speculatione vnum ex alio verè sequi cognoscimus. Intellectus agens est facultas animæ depuratiua & illuminatiua phantasmatũ, cognitionis factiua. Intellectus possibilis vel passibilis est facultas animæ in se vt in subiecto existens, omnium eorum quæ sunt cognitiua.

Plutar. chrysip.

Gregor. Naz.

Damas.

Gerasi.

Νόησίς ἐσι νοῦ ἐνέργεια θεωροῦντος τὰ φρῶτα νοητὰ. Ἐ'κ τῆ ζ. Λαερτ. Ζήων. Φαντασία ἐσὶ τύπωσις ἐν τῇ ψυχῇ. Φάντασμά ἐσι δόκησις δλγονοίας οἷα γίνεται κατὰ τοὺς ὕπνους. Κριτήριον τῆς ἀληθείας ἐσιν ἡ καταληπτικὴ φαντασία. Ἐ'ννόημά ἐσι φάντασμα δλγονοίας οὔτε ὂν οὔτε ποιὸν. ἐκ τῆ δ. ἀρεσκ. Πλουτ. 1 β. Χρυσίππ. Φαντασία ἐσὶ πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον, ἐνδεικνύμενον ἑαυτὸ καὶ τὸ πεποιηκός. Φαντασόν ἐσι τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν. Φαντασικόν ἐσι δλγκενος ἑλκυσμὸς πάθος ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ' οὐδενὸς φαντασοῦ γινόμενον. Φάντασμά ἐσιν ἐφ' ὧ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φαντασικὸν δλγκενον ἑλκυσμόν. Γρηγορ. Θεολ. ὅρ. Νῆς ἐσιν ὄψις ἔνδον οὐ βλέγγαφος. Νόησίς ἐσιν ἔργον νοὸς καὶ ἐκτύπωμα. Λόγος ἐσιν ἔρευνα τῆς νοὸς τυπωμάτων. Μνήμη ἐσὶ κάθεξις τῆς νοὸς τυπωμάτων. Λήθη ἐσὶ μνήμης ἐκ βολή. Ἀνάμνησίς ἐσιν ἡ τῆς λήθης μνήμη. Λογισμός ἐσι διαίρεσις φραγμάτων. Δαμασκιν. β. πίς. λδ. Φαντασικόν ἐσι δυνάμις τῆς ἀλόγου ψυχῆς δι' ἧς αἰσθητηρίων ἐνεργοῦσα ἥτις λέγεται αἴσθησις. Φαντασία ἐσὶ πάθος τῆς ἀλόγου ψυχῆς ὑπὸ φαντασικοῦ τινος γινόμενον. Φάντασμα ἐσι πάθος δλγκενον ἐν τοῖς ἀλόγοις τῆς ψυχῆς ἀπ' οὐδενὸς φαντασικοῦ γινόμενον. ἐκ τῆ λ γ. Διανοητικόν ἐσι δυνάμις τῆς ψυχῆς ἐν ᾗ εἰσὶν αἱ κρίσεις, καὶ αἱ συγκαταθέσεις καὶ αἱ ὁρμαὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ℂ αἱ ἀφορμαὶ καὶ αἱ ἀποφυγαὶ τῆς πράξεως. Μνημονευτικόν ἐσι μνήμης καὶ ἀναμνήσεως ἄμφω καὶ ζωτικόν. Μνήμη ἐσὶ φαντασία ἐγκαταλελειμμένη ὑποτύπος αἰσθητῶς τε καὶ νοητῶς τῆς κατ' ἐνέργειαν φανομένης. Ἀνάμνησίς ἐσι μνήμης ἀπολειμμένης ὑπὸ λήθης ἀνάκτησις. Λήθη ἐσὶ μνήμης ἀποβολή. Γεραση. περὶ ψυχῆς. Κοινὴ αἴσθησίς ἐσι δυνάμις τῆς ψυχῆς ἐξ ἧς αἱ ἐξωτερικαὶ ἅπασαι αἰσθήσεις τὴν τῶ αἰσθάνεσθαι λαμβάνουσαι δύναμιν ἀναπλαμβάνεσθαι τῆς ἰδίων αἰσθητῆς νοοῦσι. Νοῦς ἐσὶ δυνάμις τῆς ψυχῆς καθ' ἣν γινώσκει. Φρῶτη ἐργασία τῶ νοὸς ἐσὶν ἁπλῆ τῶ φράγματος κατάληψις ἄνευ κατα φάσεως ℂ ἀποφάσεως. Δευτέρα ἐργασία, τῶ νοὸς ἐσὶ κατάληψις τῶ φράγματος διαιρέσει καὶ συνθέσει μετὰ κατα φάσεως καὶ ἀποφάσεως. Τρίτη ἐργασία τῶ νοὸς ἐσὶ συλλογισμὸς τῆς καθ' ὃ κρίσει καὶ θεωρία ἕτερον ἐξ ἑτέρου ἀληθῶς ἕπεσθαι γινώσκομεν. Νοῦς ἐνεργητικός ἐσὶ δυνάμις τῆς ψυχῆς δλγκαθαρτικὴ καὶ φωτιστικὴ τῆς φαντασμάτων γνώσεως ποιητική. Νοῦς δυνατικὸς ἢ παθητικός ἐσὶ δυνάμις τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῇ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ὑφισαμένη πάντων τῶν ὄντων γνωστικὴ.

Λαερτ.

Χρυσ.

Γρηγο. Θεολό.

Δαμα.

CAPVT LXXXVII.

De Virtute ac Vitio.

Stoicor. Exdoxi. Epicuri. Menon. Platon. Aristot.

VIrtus & vitium sunt oppositorum & diuersimodè definiuntur. Stoicorum. Virtutes sunt vacuitates perturbationum, animique tranquilitates. Exdoxi, & Epicur. Virtus est constans dispositio eliciendi ex vnoquoque congruentem voluptatem. Menonis ex Platone, virtus est facultas qua omnibus praesse valemus. Virtus est gaudere honestis, appetitus honesti, & facultas id assequendi; Plotini. 1. Enn. 6. libr. cap. 6. Virtus est animi purificatio; Alcinoi. De Doct, Plat. Virtus est affectio animæ optima & perfecta, reddens hominem ornatum, habilem & concordem ad agendum & loquendum cùm erga sè, tùm erga alios, Arist. 10. Eth. Nicom. 5. Virtus est mensura omniũ. 1. Rhetor. 9. Virtus est facultas quæ parat bona & quæ conseruet: & multa & magna in

Platon. Metop.

alios beneficia conferendi facultas quæ valet omnes omnibus in rebus adiuuare, Platon. Def. Virtus est dispositio vel habitus optimus corruptibilis animalis secundùm sè laudabilis. Metopi Pythag. virtus est in homine, perfectio naturæ hominis, Greg. Naz.

Gregor. Naz. Basilij Magn.

Virtus est habitus bonorum, donum Dei. vitium est morbus bonorum, & malorum inuentio: Basilij Magn. 17. Def. ad latitud. vitiũ est. magni mali esca, quà facile cadimus potius ad peccatum nos homines, a qua omnis anima tanquam ab hamo ad mortem tra-

Geras.

hitur, Geras. de affect. vitium est iudicium corruptum intellectus, quod per se est fugibile, lędensque intellectiuam animam secundũ

Bryenn.

naturam, bonorum obliuio, dispositio discors, habitus pessimus; Virtutes Theologicæ sunt fides, spes, & charitas. Virtutes Generales, prudentia, castitas, fortitudo, & iustitia, Bryen. serm. 41. Virtus est qualitas bona cogitationis, qua viuimus rectè, & qua nemo nostri malè vtitur, quæ bonum possidentem peragit.

C A-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΖ'.

Περὶ Ἀρετῆς καὶ Κακίας.

Ἡ Ἀρετὴ καὶ Κακία τῆς ἀντικειμένων εἰσὶ καὶ διαφόρως ὁρίζονται· Στωικῶν. Ἀρεταί εἰσι κενότητες τῆς ταραχῶν, καὶ τῆ νοὸς ἀταραξία. Εὐδόξ. καὶ Ἐπικούρ. Ἀρετή ὅστι σταθερὰ διάθεσις τῆ ἐλκύσαι ἐκ παντὸς προσήκουσαν ἡδονὴν. Μένωνος. Ἐκ πλάτ. Ἀρετή ὅστι δυνάμις δι' ἧς πάντα κατορθοῦν δυνάμεθα. Ἀρετή ὅστι, χαίρειν τοῖς καλοῖς, ἔφεσις τῆ καλοῦ καὶ δύναμις τῆς τούτου ἀποκτήσεως. Πλωτίν. α. Ἐννεάδ. 5. Βιβλ. Κεφ. 5. Ἀρετή ὅστι νοὸς καθαρότης. Ἀλκινόου, Διδασκ. πλάτ. Ἀρετή ὅστι διάθεσις ψυχῆς ἀγαθὴ καὶ τελεία, καθιστᾶσα τὸν ἄνθρωπον κόσμιον, σταθερὸν, σύμφωνον, πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι καὶ λαλεῖν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς ἑτέρους. Ἀριστ. ι ἠθικ. Νικομαχ. ε. Ἀρετή ὅστι μέτρος τῆ πάντων, α. ῥητορ. θ. Ἀρετή ὅστι δύναμις ποιητικὴ ἀγαθῶν, καὶ φυλακτικὴ, καὶ δυνάμις ἐνεργητικὴ πολλῶν καὶ μεγάλων, καὶ πάντων περὶ πάντα. Πλάτωνος ὅροι. Ἀρετή ὅστι διάθεσις ἢ ἕξις βελτίστη θνητοῦ ζώου καθ' αὑτὸ εἰπαινετὴ, ἕξις καθ' ἣν τὸ ἔχον ἀγαθὸν λέγεται. Μετόπου Πυθαγ. Ἀρετά ὅστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τελειότης φύσεος ἀνθρώπῳ: Γρηγορ. Θεολογ. ὅροι. Ἀρετή ὅστιν ἕξις καλῶν δώρημα Θεοῦ. Κακία ὅστι νόσος τῆ καλῶν καὶ τῆ κακῶν ἐφεύρεσις, Βασιλ. Μεγάλ. ιζ. ὅροι κατὰ πλάτος. Ἡδονή ὅστι τὸ μέγα τῆ κακοῦ δέλεαρ, δι' ὃν ἀνέμοντοι μάλιστα πρὸς ἁμαρτίαν ἐσμὸν οἱ ἄνθρωποι, ὑφ' ἧς πᾶσα ψυχὴ ὡς ὑπ' ἀγκίστρου πρὸς τὸν θάνατον ἕλκεται. Γερασ. περὶ παθῶν. Κακία ὅστι κρίσις διεφθαρμένη τῆ νοὸς, τὸ διαυτῆ φθαρτὸν ὂν καὶ βλάπτον, ἢ τῆς νοερᾶς ψυχῆς τῆ κατὰ φύσιν καλῶν λήθη, διάθεσις ἀσύμφωνος ἕξις κρίσεις. Ἀρεταὶ θεολογικαὶ εἰσὶ, πίστις, ἐλπὶς καὶ ἀγάπη. ἀρεταὶ ἠθικαὶ, φρόνησις, σωφροσύνη ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη, Βρυεν. λόγ. μα. Ἀρετή ὅστι ποιότης ἀγαθὴ διανοίας, ᾗ ζῶμεν ὀρθῶς, καὶ ᾗ οὐδεὶς ἡμῶν κακῶς χρῆται, ἢ ἀγαθὸν ποιοῦσα τὸν ἔχοντα.

Στωικ.
Εὐδόξ.
Ἐπικύ.
Μένων.
πλάτ.
πλωτί.
ἀλκιν.
ἀριστ.
πλάτ.
Μετόπ
Γρηγο.
Βασιλ.
Γερασ.
Βρυεν.

ΚΕ-

CAPVT LXXXVIII.

De Peccato.

Platon. Gregor. Naz. Gregor. Nyss. Damas. Barinn. Chryſoſt. Athan. Alex. Geraſi.

PEccatum hoc pacto deſcribitur. Plat. Defin. peccatum eſt actio extra bonum diſcurſum, Greg. Naz. Def. peecatum eſt a bono deuerſio. Gregor. Nyſſ. 6. Pſalm. peccatum eſt ſordes hominis, quæ congenerantur humana cum natura, Eiuſdem in quadrang. Martyras. Peccatum eſt armæ mortis. Damaſc. 4. de Fide 99. peccatum eſt præceptorum tranſgreſſio, Barin. Diction. Abominatio eſt actio extra rectam rationem peracta. Chryſoſt. 17. Hom. Geneſ. Peccatum eſt quo nil peius, quod omnes confuſione perimplet, & quod eos qui antea ſapientes, prudenteſque fuerunt, ignaros facit, Athanaſ. Alex. ad Ammon. Monach. Peccaium eſt pluſquam putridum impurumque factum. Geraſ. de Vitijs. Peccatum eſt mortis cauſa, odium Dei, Diaboli filia, corruptio mundi, & paſſio deſtructiua animæ Peccatum originale eſt macula quam de primis parentibus omnes homines ex eo quod eſt ſecundum natnram, aduerſus naturam habemus; Peccatum voluntarium eſt mutatio ſecundum electionem de virtute ad vitiũ; Peccatum mortale eſt vitium quod voluntario conſilio hominũ fit, diuinæque legi aduerſatur; Peccatum veniale eſt actio operationũ & dictorum quæ præter propoſitum aguntur; Peccatum ſecundũ ſcientiam eſt vitium quod ab hominibus cognotiuè fit; Peccatum ſecundum ignorantiam eſt vitium, quod abque conſilio ab hominibus fit.

CAPVT LXXXIX.

De Paſſione Animæ.

Andro. Peripa. Alcin. Damaſ.

PAſſio animæ ſic deſcribitur, Andronic. Philoſoph. Peripatetici de affectib. Paſſio eſt motus irrationalis animę abque diſcurſu, & iuditio, factus, & extra naturam, & impetu per plenus; Alcin. Doctrin. Plat. 22. Paſſio eſt motus irrationalis animæ tam ad malum quam ad bonum: Damaſc. 2. de Fide 33. Paſſio eſt

motus

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΗ.

Περὶ Ἁμαρτίας.

πλάτ. Γρηγο. Θεολό. Γρηγ. Νύσ. Δαμα. Βαρίτ. Χρυσο. ἀθαν. ἀλεξ. Γερασ.

Ἡ Ἁμαρτία οὕτως ὑπογράφεται, Πλάτ. ὅρος. ἁμαρτία ὅτι φράξις ὁδοῦ τὸν ὀρθὸν λογισμόν. Γρηγορ. Θεολ. ὅρος, ἁμαρτία ὅτι τοῦ καλοῦ παρεκτροπή. Γρηγορ. Νύσσ. εἰς τὸν ϛ. Ψαλμὸν. ἁμαρτία ὅτι ῥύπος ἀνθρώπου, ἡ συναποκτομένη τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει. τοῦ ἁγίου εἰς τοὺς πανάρ. μάρτυρ. ἁμαρτία ἐστὶν ὅπλον θανάτου. Δαμασκίν. δ. πίσ. ϛ θ. ἁμαρτία ὅτιν ἡ τῆς ἐντολῆς ὑπερβασις. Βαρλ. λεξικ. Βλάσφημά ἐστιν ἡ παρανομία φράξις ὁδοῦ τὸν ὀρθὸν λόγον. Χρυσος. ὁμιλ. εἰς Γένεσ. ἁμαρτία ὅτιν, ἧς οὐδὲν χεῖρον, ἡ πάντα συγχύσεως πληροῦσα, καὶ ἀνοήτους τοὺς πρότερον σοφοὺς καὶ φρονίμους ἐργαζομένη. Ἀθαν. ἀλεξ. πρὸς ἀμμ. Μονάζ. ἁμαρτία ὅτι δυσωδέσατον καὶ ἀκάθαρτον, Γερασ περὶ Ἡδον. ἁμαρτία ὅτι θανάτου αἰτία μῖσος Θεοῦ. διαβόλου θυγάτηρ, φθορὰ κόσμου, καὶ πάθος ψυχῆς φθορεσπιόν. ἁμαρτία ὑπαπορεικήὅτιν ἡ κηλὶς ἡ ἐν τῇ ὑπαπόρων φάντας οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆ καταφύσιν ὁδῷ φύσιν ἔχομεν. ἁμαρτία ὑπαιρετική ἐστιν ἡ κατὰ ὑπαίρεσιν ἐκ τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν κακίαν μεταβολή. ἁμαρτία θανάσιμός ἐστιν ἡ ἑκουσία γνώμη τῇ ἀνθρώπων τελεσθεῖσα κακία τῇ θείῳ νόμῳ ἀντικειμένη. ἁμαρτία μὴ θανάσιμός ἐστιν, ἡ τῇ παίργων φράξεων καὶ λόγων ἐργασία. ἁμαρτία κατὰ γνῶσιν ὅτιν ἡ ἐξ ἀνθρώπων μετὰ ὑπογνώσεως τελεσθεῖσα κακία. ἁμαρτία κατὰ ἄγνοιαν ὅτιν ἡ ἀνθρώπων ἐξ ἀνθρώπων παραχθεῖσα κακία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΘ.

Περὶ πάθους ψυχῆς.

ἀνδρον. Φιλοσό. ἀλκιν. Δαμα.

ΠΡΟ τῆς ψυχῆς πάθος οὕτως ὑπογράφεται. ἀνδρον. Φιλοσ. ὑπατ. περὶ παθῶν. Πάθός ἐστιν ἄλογος ψυχῆς κίνησις Χωρὶς λογισμοῦ τε καὶ κρίσεως ὑπολουμένη καὶ ὁδῷ φύσιν τῇ ὁρμῇ πλεοναζουσα. Ἀλκιν. Διδασκ. κβ. Πάθός ἐστι κίνησις ἄλογος ψυχῆς ὡς ὅπι κακῷ ἢ ὡς ἐπ' ἀγαθῷ. Δαμασκίν. β. πίσ. λ γ. Πάθος ἐστὶ

κίνησις

motus irrationalis animæ per coniecturam boni vel mali; Athanas. Alex. Def. Passiones animæ sunt, ira, Dolor, Timor, & Inuidia.

CAPVT XC.

De Ira ac Speciebus eius.

IRa & eius species sic describuntur, Andronic. Peripat. de aff. Iracundia est desideriū vltionis in eo qui videtur intulisse iniuriam; Perturbatio est iracundia incipiens, ira est iracundia quæ intumet. Bilis est iracundia quæ statim rūpitur, iracundia Menis est, ira quæ ad vetus reponitur, Infensio est ira tempus obseruans, Odium est maleuolentia obseruata malefica; Maleuolentia est appetitus alterius maleficij, Platon Def. ira est aduocatio irascibilis partis animi ad puniendum, iracundia est ira violenta sine consideratione: Gregor. Naz. Def. ira est perturbatio manens, iniuriarum memoria est iracundia memor ad malitiam ac insidias, iracundia est, subitaneus feruor mentis, Damasc. 2. de Fide 33. ira est efferuentia sanguinis circa cor ex euaporatione excitatioque bilis proueniens; iracundia est ira quæ manet; Infensio est ira tempus in vindictam vltionemque obseruans, Barin. Dict. Contentio est impetus ad oppugnationem maleficam, auersatio est ab afferenti molestiam auersio.

Andro. Peripa. *platon. Gregor. Naz.* *Damasc.*

CAPVT XCI.

De Pace & eius Speciebus.

PAx & eius species sic describuntur, Platon Def. pax est quies ad inimicitias bellicas; Pigritia est impassibilitas irrassibilis partis animæ; amicitia est concordia propter honestum & iustum, delectus eiusdem vitæ, eadem opinio de proposito & actione, concordia de vitæ communione cum beneuolentia; societas benefaciendi & malefaciendi. Beneuolentia est electio hominis ad hominem salutatio. Affinitas est eiusdem generis communio.

Platon.

Dile-

κίνησις ἄλογος ψυχῆς δ. ὑπόληψιν καλοῦ ἢ κακοῦ. Ἀθαν. Ἀλεξ. Ὅροι. Πάθη τῆς ψυχῆς εἰσὶν ὀργὴ. Λύπη. φόβος, καὶ φθόνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϟ

Περὶ ὀργῆς καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς.

ΗΣ Ὀργὴ καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτως ἀναγράφεται. Ἀνδρ. φιλ. ἀναγρ. περὶ παθῶν. Ὀργή ἐστιν ὄρεξις τιμωρίας τῶ ἠδικηκέναι δοκοῦντος. Θυμός ἐστιν ὀργὴ ἐναρχομένη. Χόλος ἐστὶν ὀργὴ ἀποδοῦσα. Πικρία ἐστὶν ὀργὴ παλαιχθεῖσα ἐκρηγνυμένη. Μῆνις ἐστὶν ὀργὴ εἰς παλαίωσιν ἀποτιθεμένη. Κότος ἐστὶν ὀργὴ καιρὸν ὑπομένουσα. Δύσνοιά ἐστιν ὄρεξις τῶ κακῶς εἶναί τινα. Πλάτ. ὅροι. ὀργή ἐστι παράκλησις τῶ θυμικοῦ εἰς τὸ τιμωρεῖσθαι. Θυμός ἐστιν ὀργὴ βίαιος ἄνευ λογισμοῦ. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Ὀργή ἐστι θυμὸς ἐμμένων. Μνησικακία ἐστὶ μνήμων θυμὸς εἰς κακίαν καὶ λόχους. Θυμός ἐστιν ἀθεσία ζέσις φρενός. Δαμασκ. β πίς. λγ. Θυμός ἐστι ζέσις τῶ περὶ καρδίαν αἵματος ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς χολῆς, ἢ ἀναθολώσεως γινομένη. Μῆνίς ἐστι χολὴ ὑπομένουσα. Κότος ἐστὶν ὀργὴ ὑπομένουσα καιρὸν εἰς τιμωρίαν. Βαρ. λεξ. Ἔριδές ἐστι παρόρμησις εἰς ἀντίταξιν κακοπιήσκω. Μῆσός ἐστιν ἡ τῶ λυποῦντος ἀποστροφή.

πλάτ. Γρηγο. Θεολ. Δαμασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϟΑ.

Περὶ Εἰρήνης καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς.

ΗΣ Εἰρήνη καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτως ἀναγράφετ. Πλάτ. ὅροι. Εἰρήνη ἐστὶν ἡ συχία ἐπ' ἔχθρας πολεμικὰς. Ῥᾳθυμία ἐστὶν ἀπάθεια τῶ θυμοειδοῦς. Φιλία ἐστὶν ὁμόνοια ὑπὲρ καλῶν καὶ δικαίων, ἀναίρεσις βίου τῶ αὐτῶ, ὁμοδοξία περὶ ἀναιρέσεως καὶ πράξεως, ὁμόνοια περὶ βίου κοινωνίαν μετ' εὐνοίας, κοινωνία τῶ εὖ ποιῆσαι καὶ παθεῖν. Εὔνοιά ἐστιν αἵρεσις ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον ἀπασμός. Οἰκειότης ἐστὶ τῶ αὐτῶ γένους κοινωνία.

Πλάτ.

Dilectio eſt demonſtratio omnimoda. Societas eſt amicitia ex cõſuetudine in his qui eandem habent ętatem. Andronic. Peripat. de affect. amor eſt cupiditas amicitiæ: Deſiderium eſt cupiditas amici abſentis. Cupido eſt cupiditas propter amorem abſentis, Speuſip. amicitia eſt concordia in honeſtis & iuſtis, vitæ delectus, hominis ad hominem lętabilis ſocietas; Societas eſt amicitia ex quotidiana ſimilium conſuetudine facta; Heſiod. ex Platon. amicitia eſt comprobatio ſimilium, Greg. Naz. Definit. iniracundia quies ad contumeliam: Manſuetudo eſt iniracundia: Diadochi Centur. Def. 7. iniracundia eſt ſummum deſiderium ad non iraſcendum.

Andro. peripat.
Speuſip.
Gregor. Naz.
Diadoc.

CAPVT XCII.

De Triſtitia, & eius Speciebus.

Andro. peripat.

TRiſtitia eiuſque ſpecies ſic deſcribuntur, Andronic. de affec. Triſtitia eſt irrationalis correptio, vel opinio recens ad mali præſentiam; Miſericordia eſt Triſtitia ad alienas afflictiones: Inuidia eſt triſtitia ad aliena benefacta, zelus eſt triſtitia ob alterius bona quæ nobis non ſunt; Æmulatio eſt triſtitia in indiſſolubili ac difficile mobili re. Calamitas eſt triſtitia in malis ſimul compreſſis: Angor eſt triſtitia ingraueſcens: Subtremor eſt nimia triſtitia. Luctus eſt triſtitia in inuiſibili fine. Moleſtia eſt triſtitia ex aduerſis cogitationibus: Turbatio eſt triſtitia anguſtians: Dolor eſt Triſtitia acuta: Moleſtia eſt triſtitia ex recogitatione: Pœnitẽtia eſt triſtitia in erroribus peractis. Confuſio eſt triſtitia conſiderantis negocium, futurum autẽ non impedientis: Anguſtia eſt triſtitia eius qui nullam ſpem habet reliquam de eis quæ cupit habere: Noxa eſt triſtitia cum contaminatione: Indignatio eſt triſtitia ad eos qui ſuperbiunt indecenter: Permoleſtia eſt, triſtitia cum dubitatione modi quo vteretur in preſentibus: Lamentatio eſt flectus qui fertur ex dolore; Acerbitas eſt triſtitia grauans & refrigerium nõ cõcedens: Planctus eſt fletus dolentis qui rendit ad peius: Solicitudo eſt cogitatio dolentis. Commiſeratio eſt triſtitia ad aliena mala: Damaſc. 2. de Fide 31. eadem dicit. Baſilij Magn. Pſal. 114. Miſericordia eſt paſſio ad eum qui extra debitum humiliantur, ab eo qui

Damaſ.
Baſilij Magn.

Ἀγάπησίς ἐσιν ὑπόδειξις παντελὴς. Ἑταιρία ἐσὶ φιλία κατὰ συνήθειαν ἐν τοῖς καθ' ἡλικίαν γεγυμνωμένοις. Ἀνδρ. περιπ. περὶ παθ. Ἔρως ἐσιν ὑπερθυμία φιλίας. Ἵμερός ἐσι ὑπερθυμία φίλου ἀπόντος. Πόθός ἐσιν ὑπερθυμία κατὰ ἕρωτα ἀπόντος. Σπεύσιπ. Φιλία ἐσι συναίνησις ἐν καλοῖς καὶ δικαίοις βίου ἐκλογὴ, ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον χαρμόσυνος κοινωνία. Κοινωνία ἐσι φιλία ἐξ ἐφημερίου τῶν ὁμοίων συνηθείας πεπλασμένη. Ἡσιόδ. κατὰ φιλότ. Φιλία ἐσὶ συναίνησις ὁμοίων. Γρηγ. Θεολ. ὅρος. Ἀοργησία ἐσὶ τὸ πρὸς ὕβριν ἤρεμον, πραότης ἐσιν ἡ ἀοργησία. Διαδόχου τῶν ρ. κεφ. ὅρος. ζ. Ἀοργησία ἐσι πολλὴ ὑπερθυμία τοῦ μὴ ὀργίεσθαι.

ἀνδρέα. περιπ. Σπεύσ. Ἡσιόδ. Γρηγ. Θεολ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϟΒ'.

Περὶ Λύπης καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς.

ΗΛύπη καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτωσὶ διαγράφονται. Ἀνδρ. περὶ παθῶν. Λύπή ἐσιν ἄλογος συστολὴ, ἢ δόξα πρόσφατος ὑπὲρ κακοῦ παρουσίας. Ἔλεός ἐσι λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς: Φθόνός ἐσι λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς. Ζῆλος ἐσὶ λύπη ὅτι τὸ ἄλλοις ὑπάρχειν, ἡμῖν δὲ μή. Ζηλοτυπία ἐσι λύπη ἐπ' ἀλύτῳ ἢ δυσκινήτῳ πράγματι. Συμφορά ἐσι λύπη ὅτι συμπεφορημένοις κακοῖς. Ἄχθός ἐσι λύπη βαρυύουσα. Ἄχος ἐσι λύπη ἀφωνίαν ποιοῦσα. Σφακελισμός ἐσι λύπη σφοδρά. Πένθος ἐσι λύπη ἐπ' ὀράτου τέλους. Δυσχέρεια ἐσι λύπη ἐξ ἐναντίων λογισμῶν. Ὄχλησις ἐσι λύπη στενοχωροῦσα. Ὀδυνή ἐσι λύπη ὀξύα. Ἀνιάεσι λύπη ἐξ ἀναλογισμῶν. Μεταμέλεια ἐσι λύπη ὅτι ἁμαρτήμασι πεπραγμένοις. Σύγχυσίς ἐσι λύπη τὸ ὁρᾶν τὸ ἔργον, τὸ δὲ μέλλον οὐ κωλύουσα. Ἀθυμία ἐσι λύπη ἀπελπίζοντος ὧν ὑπερθυμεῖ τυχεῖν. Ἄπειρσι λύπη μετὰ ῥυπασμοῦ. Νέμεσίς ἐσι λύπη ὅτι ἐπαναξίοις ᾠδὰ τὸ ἀρέσκον. Δυσφορά ἐσι λύπη μετὰ ὀπροείας τοῦ πῶς χρήσεται τοῖς παροῦσι. Γόος ἐσὶ θρηνώδης ἀγόμενος κατὰ λύπην. Βαρυθυμία ἐσι λύπη βαρυύουσα καὶ ἀναψυχὴν μὴ διδοῦσα. Κλαῦσις ἐσι δάκρυσις λυπουμένου νοσοῦντος ὅτι τὸ χεῖρον. Φειδὼ ἐσι λογισμὸς λυπουμένου. Οἰκτός ἐσι λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς. Δαμασκην. β. πίς. λα. Τὰ αὐτὰ φησι. Βασιλ. Μεγ. εἰς τὸν ριδ. Ψαλ. Ἔλεός ἐσι πάθος ὅτι τοὺς παρὰξίαν ταπεινωμένους παρὰ τῶν

ἀνδρεα. περιπ.

Δαμα.

Βασιλ. μεγαλ.

qui misericorditer disponuntur peracta: Inuidia est dolor de proximi prosperitate. Greg. Naz. Defi. Tristitia est colligatio cordis confusioque, Inuidia est tabes prosperantibus proximis. Fascinatio est nocnmentum ob inuidiam.

Gregor. Nazia.

CAPVT XCIII.

De Gaudio ac speciebus eius.

Andro. peripat.

GAudium & eius species sic definiuntur. Andronic. de affect. Gaudium est irrationalis elatio. Perlętitia est, in disperatis bonis gaudium. Oblectatio est gaudium vel per aspectum, vel per auditum demulcens, vel ex verbo & musica, vel per auditum vel deceptionem: Delectatio in malis est gaudium in proximiorum infortunia. Incantatio est gaudium ob prętigium vel deceptionē. Lætitia est rationalis elatio: Delectatio est gaudium in hominis continentis operibus. Iucunditas est gaudium in permanentia & abundantia omnium.

CAPVT XCIV.

De Timore ac speciebus eius.

Andro. peripat.

TImor, eiusque species sic describuntur]. Andronici de affect. Timor est fuga de sperato malo, Desidia est futuræ actionis timor. Pudor est timor infamię. Pauor est timor suspiciosus. Metus est timor cum pauore compactus. Stupor est timor ob desuetā visionem mali: Terrefactio est timor ex maiore visione. Timiditas est discessus propter aspectum mali. Strepitus est timor vanus. Angor est timor dissolutionis, aut cladis. Pigritia desidia cognoscentis facere. Trepidatio est timor cogitantis. Tumultus est, timor cū voce veniens. Superstitio est, timor ob delapsum Dei honoris. Verecundia est reuerentia rectè rationis. Sanctimonia est euitatio peccatorum erga Deum. Reuerentia est custodia a malo. Damasceni 2. de fide 32. Eadem.

Damas.

συμπαθῶς διαπτοημένων γινόμενον. Φθόνος ἐστὶ λύπη τῆς τὸ πλησίον εὐπραγίας. Γρηγ. Θεολ. ὅρος. λύπη ἐστὶ δεσμὸς καρδίας καὶ σύγχυσις. Φθόνος ἐστὶ τῆξις ἀνθρώπων τῷ πέλας. Βασκανία ἐστὶ βλάβη διὰ φθόνον.

Γρηγο. Θεολ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϙΓ.

Περὶ Ἡδονῆς καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς.

Ἀνδρ. Περιπ.

Ἡ Ἡδονὴ καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτως ὁρίζεται. Ἀνδρ. περὶ παθῶν. Ἡδονή ἐστιν ἄλογος ἔπαρσις. Ἀσμενισμός ἐστιν ὅτι ἀπροσδοκήτοις ἀγαθοῖς ἡδονή. Τέρψις ἐστὶν ἡδονὴ ἢ διὰ ὄψεως ἢ διὰ ἀκοῆς. Κήλησίς ἐστιν ἡδονὴ διὰ ἀκοῆς κατακηλοῦσα ἢ ἐκ λόγου καὶ μουσικῆς, ἢ διὰ ἀκοῆς, ἢ ἀπάτης. Χαρτεκακία ἐστὶν ἡδονὴ ὅτι τοῖς τῷ πέλας ἀτυχήμασιν. Γοητεία ἐστὶν ἡδονὴ διὰ μαγίαν ἢ ἀπάτην. Χαρά ἐστιν εὔλογος ἔπαρσις. Εὐφροσύνη ἐστὶ χαρὰ ὅτι τοῖς τῆ σώφρονος ἔργοις. Εὐθυμία ἐστὶ χαρὰ ὅτι διαμονῇ καὶ ἀνεπιζητησία παντός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϙΔ.

Περὶ Φόβου καὶ τῶν εἰδῶν αὐτοῦ.

Ἀνδρο. περιπ.

Ὁ Φόβος καὶ τὰ ἐκείνου εἴδη οὕτως ὡρογράφουσι. Ἀνδρ. περὶ παθῶν. Φόβός ἐστι φυγὴ ὑπὸ προσδοκωμένου δεινοῦ. Ὄκνος ἐστὶ μελλήσεως ἐνεργείας φόβος. Αἰσχύνη ἐστὶ φόβος ἀδοξίας. Δειμά ἐστὶ φόβος ὑφορώμενος. Δέος ἐστὶ φόβος σωῒ δίκει σωτερικῶς. Ἔκπληξίς ἐστι φόβος ἔτι ἔχει ἀσυνήθους φαντασίας δεινοῦ. Κατάπληξίς ἐστι φόβος ἐκ μείζονος φαντασίας. Δειλία ἐστὶν ἀποχώρησις διὰ φαντασίαν δεινοῦ. Ψόφος ἐστὶ φόβος κενὸς. Ἀγωνία ἐστὶ φόβος διαπτώσεως ἢ ἥττης. Μέλησις ὄκνος διεγωκότος ποιεῖν. Ὀρρωδία ἐστὶ φόβος ἐννοηθέντος. Θόρυβος ἐστὶ φόβος μετὰ φωνῆς καταπείγων. Δεισιδαιμονία ἐστὶ φόβος ὑπὲρ ἐκπλώσεως τῆς πρὸς Θεὸν τιμῆς. Αἰδώς ἐστιν εὐλάβεια ὀρθοῦ λόγου. Ἁγνεία ἐστὶν εὐλάβεια τῆ περὶ θεὸν ἁμαρτημάτων. Εὐλάβεια ἐστὶ φυλακὴ κακοῦ. Δαμασκην. β. πίς. λβ. τὰ αὐτά.

Δαμα.

CAPVT XCV.

De Cupiditate ac eius ſpeciebus.

Andro. peripat. CVpiditas & eius ſpecies ſic deſcribuntur. Andron. peripat. de affect. Cupiditas eſt perſecutio expectati boni. Affectio eſt cupiditas ſeruilis. Egeſtas eſt deſiderium imperfectum: Amor eſt cupiditas amicitiæ Dei, ad templorum ornamentum & bonorum. Deſiderium eſt cupiditas amici abſentis: Cupìdo eſt cupiditas ob amorem abſentis. Oculi impetus eſt velocitas ad videndam rem deſideratã. Voluptas eſt deſiderium voluptuoſum immoderatum. Auaritia eſt immoderata denariorũ cupiditas, ambitio eſt cupiditas immoderata honoris. Vitæ amor eſt cupiditas vitæ ſine ratione. Luxus eſt cupiditas iucunditatis corporis extra debitũ: Guloſitas eſt cupiditas ciborum immoderata. Ebrietas eſt cupiditas vini inſatiabilis. Libido eſt cupiditas coitus immoderata. Damaſc. 2. de Fide 29. Cupiditas eſt expectati boni conſtitutio. Iucũditas eſt preſentis rei conſtitutio. Baſilij de Vitio. Vitium eſt amus Diaboli ad ruinam trahens, mater peccati, deliciæ æternę vermis, quod ad tempus impinguit accipientẽ, poſtea vero amariores fele facit digeſtiones. Ephrem ſyri aſcet. Vitiũ eſt irrationalis reſolutio, actio habitus naturalis irreuocabilis ſequentis finis in vltimis operationibus. Ariſt. de virtute & vitio. Incontinentia eſt pronę ad cupiendum partis vitiũ, quò fit vt contra rationem auidè cupita, tamen ſi Turpium ad voluptatum illecebras ducentia, amplectimur, attrahimuſque. Caſſiani apud Photium, Bibl. Auaritia eſt ſic tenere nõ habere, vt vult aliquis habere. Nili Monaci de Auarit. 3. Auaritia eſt radix malorũ nutriens, vt ramos prauos, reliqua vitia. c. 7. Inanis gloria eſt affectus irrationalis, & omniopere virtutis facile coniunctus. Superbia eſt tumor animæ tabone plenus. Chriſoſt. 5. ſer. in prima Theſalon. Adulterium eſt, non ſolum eã quæ alio iuncta eſt adulterare ſed etiam mulieri sè coniungere. Greg. Naz. Defin. Deſiderium eſt appetitus vel bonorũ vel malorũ. Amor eſt calidũ ac ineuitabile deſiderium. Scortatio eſt vitiorũ clades, Arrogantia eſt, tumor cordis. Elatio eſt incenſio quam ſuſcitat leuitas. Illiberalitas eſt parcitas. Magnificentia eſt maioris honoris cupiditas.

Damaſ. *Baſilij.* *Ephre.* *Ariſtot.* *Caſſian.* *Photij.* *Nili.* *Monac.* *Chriſoſt.* *Gregor.* *Nazia.*

Laxi-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϟΕ.

Περὶ Ἐπθυμίας καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς.

Ἡ ἐπθυμία καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτωσὶ ϖεριγράφονται. Ἀνδρ. ϖερὶ ϖαθῶν. Ἐπθυμία ἐστὶ ὄρεξις ϖεσδοκωμένου ἀγαθοῦ. Περσαθειά ἐστιν ἐπθυμία δεδιλωμένη. Σπάνις ἐστὶν ἐπθυμία ἁπλῆς. Ἔρως ἐστὶν ἐπθυμία φιλίας Θεοῦ εἰς ναῶν κατασκόσμησιν καὶ καλῶν. Ἱμερός ἐστιν ἐπθυμία φίλου ἀπόντος. Πόθος ἐστὶν ἐπθυμία κατὰ ἔρωτα ἀπόντος. Εὐψυχορία ἐστὶν ἐπθυμία ταχὺ ἐμπιπλαμένη. Ῥιψοφθαλμία ἐστὶ ταχύτης ϖερὶ τὸ ἰδεῖν τὸ ϖοθούμενον. Φιληδονία ἐστὶν ἐπθυμία ἡδονῶν ἄμετρος. Φιλοχρηματία ἐστὶν ἄμετρος χρημάτων ἐπθυμία. Φιλοτιμία ἐστὶν ἐπθυμία ἄμετρος τιμῆς. Φιλοζωία ἐστὶν ἐπθυμία ζωῆς ἀλόγος. Φιλοσωματία ἐστὶν ἐπθυμία ἀθυμίας σώματος ϖρὸς τὸ δέον. Γαστριμαργία ἐστὶν ἐπθυμία σιτίων ἄμετρος. Οἰνοφλυγία ἐστὶν ἐπθυμία οἴνου ἄπληστος, λάγνεια ἐστὶ ἐπθυμία σωουσίας ἄμετρος. Δαμασκην. β. πίν. κ θ'. Ἐπθυμία ἐστὶ ϖεσδοκωμένου ἀγαθοῦ σύστασις. Ἡδονή ἐστὶ ϖαρόντος ϖράγματος σύστασις. Βασιλ. ϖερὶ Ἡδονῆς. Ἡδονή ἐστὶν ἄγνοια τοῦ διαβόλου ϖρὸς ἀπώλειαν ἕλκουσα, μήτηρ τῆς ἁμαρτίας, τρυφὴ τοῦ αἰωνίου σκώληκος, ἡ ϖρὸς καιρὸν λιπαίνουσα τὸν λαβόντα, ὕστερον δὲ ϖικροτέρας χολῆς ϖιουμένη τὰς ἀναδόσεις. Ἐφρέμ. Σύρου. Ἀσκητ. Ἡδονή ἐστὶν ἄλογος διάλυσις, ἐνέργεια τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως ἀνεμϖόδιστος τοῦ ϖροκολουθοῦντος τέλους ταῖς ϖλουταίαις ἐνεργείαις. Ἀεὶ. ϖερὶ Ἀρετῆς καὶ Κακίας. Ἀκράτεια ἐστὶ κακία τοῦ ἐπθυμητικοῦ καθ' ἣν ϖροσυρεῦσι τῇ ἀλογίᾳ τοῦ ἐπθυμεῖν ὠθοῦσαι ὅτι τας τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις. Καισαριοῦ ϖρὸς φωτίν. Βιβλιοθ. Φιλαργυρία ἐστὶν οὕτως ἔχειν τὸ μὴ ἔχειν, ὡς θέλῃ τις τὸ ἔχειν. Νείλου Μοναχ. ϖερὶ Φιλαργυρ. γ. Φιλαργυρεία ἐστὶ ῥίζα ϖάντων κακῶν τρίφουσα ὡς κλάδους ϖίνακας τὰ λοιϖὰ ϖάθη. Κεφ. ζ. Κενοδοξία ἐστὶ ϖάθος ἄλογον καὶ ϖαντὸ ἔργῳ ἀρετῆς δυκόλως συμϖλεκόμενον. Ὑϖερηφάνεια ἐστὶν εἴδημα ψυχῆς ἰχῶσες ϖεϖληρωμένον. Χρυσος. ε. λόγος εἰς τὸν α. Θεσσ. Μοιχεία ἐστὶν οὐ μόνον τὸ ἑτέρῳ σωεζευγμένῳ μοιχᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόσθαι γυναικὶ. Γρηγ. Θεολ. ὅρισι. Πόθός ἐστὶν ὄρεξις ἢ καλῶν ἢ μὴ καλῶν. Ἔρως ἐστὶ θερμὸς καὶ δυσκάθεκτος ϖόθος. Ἀσέλγεια ἐστὶ τῆς ἡδονῶν ἥττα. Ἀλαζονία ἐστὶν ἔγκος καρδίας. Τύφος ἐστὶν ἄναψις ὠὸ ἐγείρει κενοφρότης. Ἀνελευθερία ἐστὶν ἀφειδωλία. Φιλοτιμία ἐστὶ μείζονος τιμῆς ϖόθος. Χαυνότης ἐστὶ ϖάθος τιμῆς ϖέρα τοῦ μέτρου.

Andro. peripat. *Damaſ.* *Baſil.* *Meγά.* *Ephrem Σύρου.* *Καασ.* *Φωτίου.* *Νείλου* *Μοναχ.* *Χρυσο.* *Γρηγ.* *Θεολ.*

Κενο-

Laxitas est cupiditas honoris extra mensuram. Vanagloria est, vanorũ appetitus. Ebrietas est vini immoderatus vsus. Vinolentia
Incerti. est omnis noxa facta ex ebrietate. Adulterium est alienorum corporum furtum. Inquinatio est figuratio malorum. Incerti de Virt. & vitijs. Intemperantia est habitus irrationalis qui inseruientibus
Barini. ventri vitijs & affectibus sub ventre peractis superfocietatem vititur. Prodigalitas est vitium animæ ad ea quę non debet & varie
Geras. consummens res suas. Barini Diction. Debacchatio est contumelia quę ex vsu vini admittitur. Geras. de Peccat. Fornicatio est cupiditas viri ad fęminam non coniunctã viro. Masculina Venus est, cupiditas masculorum ad masculos. Sodomia est coniunctio masculorum cum masculis, vel fęminarũ cum fęminis, vel masculorum cum fœminis contra naturam. Incestum est, cupiditas consãguineorum irrationalis.

CAPVT XCVI.

De Fide.

Platon. Fides sic describitur. Plat. Defin. Fides est cognitio recta, eius qui est, habere, vt ei videtur. Stabilitas morum, veritas, habitus in affirmatione & negatione. scientia verorum. Pietas est, iustitia de Deo, facultas cultrix deorum, voluntaria de Deis cognitio.
Basilij Magn. Pium est cultus perplacens de Deo. Basil Magn de Fid. Fides est consensio indifferens auditorum in certitudine veritatis eorũ quæ publicata sunt Dei gratia, stabilitas potentiæ animæ. Greg. Naz.
Gregor. Naz. Defin. Fides est vis ex ratione, & iusta & paratas concursus. Pietas est adoratio Trinitatis. Negatio est vnum trium personarum eijcere, & Dei non honorare connaturalitatẽ. Religio est Dęmonum honos. idolatra est qui veneratur aurum. Eiusd. de pace 5. Symbolum fidei est bonum depositũ quod a patribus accepimus adorantes patrem, filium, & spiritum sanctum in filio patrem, in
Pauli Aposto. spiritu filium cognoscentes in quibus baptizati sumus. Ad Heron. Zelus est securitas fidei. Pauli ad Hebr. 11. Fides est sperandarum substantia rerum argumentum non apparentiũ. Macarij Aegypt. ser. 23. idolatria est adoratio Dęmonũ. Damasc. 4. de Fide 86. Fides est filiorũ adoptiua, quæ existentes nos creaturas per spiritũ in anti-

Κενοδοξία ὅτι κενῶν ὄρεξις. Μέθη ὅτιν οἴνου ἄμετρος χρῆσις. Κραπάλη ὅτιν ἕωλος ὕβρις ἐκ μέθης. Μοιχεία ὅτι ξένων σωμάτων κλοπή. Μολύσμός ὅτιν ἡ τύπωσις τῆς κακῶν. Ἀδήλου περὶ Ἀρετῆς καὶ Κακιῶν. Ἀκολασία ὅτιν ἕξις ἄλογος τῶν ὑπὸ γαστέρα ἡδονῶν καὶ πάθη τὰ ὑπογάστρια ὑφροφορ χρωμένη. Ἀσωτία ὅτι κακία ψυχῆς ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ καὶ μάτην ἀναλίσκουσα τὰ οἰκεῖα. Βαείν. λεξ. παρανία ὅτιν ἡ ἐκ τῆς χρήσεως τὸ οἴνου ἀκοσμία. Γερασ. περὶ Ἁμαρτ. πορνεία ὅτιν ὅπ θυμία ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα μὴ συνεζευγμένην ἀνδρί. ἀρσενοκοιτία ὅτιν ὅπ θυμία ἀρρένων πρὸς ἄρρενας, Σοδομία ὅτι σύζευξις ἀρρένων πρὸς ἄρρενας, ἢ γυναικῶν πρὸς γυναῖκας. ἢ ἀρρένων πρὸς γυναῖκας παρὰ φύσιν. αἰμομιξία ὅτι πάθος συγγενῶν ἄλογος.

Βασίλ. *Βαείν.* *Γερασ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϙϛ'.

Περὶ Πίστεως.

Ἡ Πίστις οὕτως περιγράφεται. Πλάτ. ὅρος. πίστις ἐστὶν ὑπόληψις ὀρθὴ τοῦ ὄντος, ἔχειν ὡς αὐτὸ φαίνεται, βεβαιότης ἤθους ἀληθεία, ἕξις ἐν καταφάσει καὶ ἀποφάσει, ὅπερ ἦμιν ἀληθῶν. Εὐσέβεια ὅτι διακοσμία περὶ θεοῦ δυνάμις θεραπευτικὴ θεῶν, ἀκούσιος περὶ θεῶν ὑπόληψις. Ὅσιον ὅτι θεράπευμα περὶ θεοῦ ἀρεστόν. Βασιλ. Μεγάλ. περὶ πίς. πίστις ἐστὶ συγκατάθεσις ἀδιάκριτος τῆς ἀκουσθέντων ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἀληθείας, τῆς κηρυχθέντων Θεοῦ χάριτι, βεβαίωσις τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς. Γρηγορ. Θεολ ὅρος. πίστις ἐστὶν ἡ ἐκ λόγου βία καὶ δικαία καὶ ἔπιμος συναρμοσμένη. Εὐσέβεια ἐστὶ θεοσκυνησις τῆς τελειάδος. Ἄρνησίς ἐστιν ἓν τῆς τελείων προσώπων βαλεῖν κάτω, καὶ θεοῦ μὴ σέβειν συμφύτου. Θρησκία ἐστὶ τὸ τῆς δαιμόνων σέβας. Εἰδωλολάτρης ἐστὶν ὁ σέβει τὸ χρυσίον. Τοῦ αὐτοῦ Εἰρὴν. α. Σύμβολον τῆς πίστεως ἐστιν ἡ καλὴ παράκαταθήκη ἣν παρὰ τῆς πατέρων ἐληφαμεν θεοσκυνοῦντες πατέρα, υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐν υἱῷ τὸν πατέρα, ἐν πνεύματι τὸν υἱὸν γινώσκοντες εἰς ἃ βεβαπτίσμεθα. Εἰς ἤφεσιν. Ζῆλός ἐστιν ἀσφάλεια πίστεως. Παύλου ἑβρ. ια. πίστις ἐστὶν ἐλπιζομένων ὑπόστασις πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. Μακαρίου Αἰγυπ. λόγ. κγ. Εἰδωλολατρεία ἐστὶ θεοσκυνησις δαιμόνων. Δαμασκην. δ. πίς. πε. Πίστίς ἐστιν ἡ ὑφ' ἡμῶν κτισμάτα διὰ τὸ πνεύματος εἰς τὸ

Πλάτ. *Βασιλ.* *Γρηγο.* *Παύλε ἀποσ.* *Μακα.* *Δαμα*

antiquam reuocat beatitudinem, 87. Fides ex auditu est quę per scripturarum doctrinam ducitur: vel indubitabilis & inijudicabilis spes, tam eorũm quæ a Deo nobis promissa sunt, quam assecutionis nostrarũ petitionum. Basilij Magn. Defin. adlat. 230. Adoratio est Institutus & ęternus ac non suspẽsus ad adorabile cultus. Diadoch. Episc. Fotic. centuriæ Fides est cogitatio de Deo impassibilis. Suid. Diction. Pietas est scientia Dei cultus. Simulacra sũt Deorum statuæ. Donarium est quod consacratur Deo. Idola sunt eorum quæ non sunt simulacra. Congenulatio est veneratio ob timorem. Adoratio est veneratio quæ secundum animã fit. Symeo. Noui. Theolog. Capità Theol. & practica, Fides est mori propter Christũ, & ob eius præceptũ, & mortẽ hanc vitæ causam esse credere, paupertatem vt diuitias tenere abiectionem, & contemptionem vt verè honorem & conspicuitatẽ, & in non aliquid habere, omnia possidere, fidem dare, potius autẽ, possessionẽ habere inuestigabilium diuitiarum scientiæ Christi, & cœnum vel fumũ omnia visibilia prospicere, Damasc. 1. de imagin. Imago est similitudo, sic exemplar exprimens, vt ab eo tamen aliqua re differat, Barini Diction. idolatra est simulacrorũ cultor. idolium est effigies idoli. idoleium est templum idolorum. Geras. de Fide, Infidelitas est abnegatio Dei. infidelis est, qui nescit Deum. Fidelis est qui Deum, vnitatem in trinitate, & trinitatem in vnitate, adorat.

Basilij Magn. *Diodoc.* *Suidæ.* *Symeo. Noui Theol.* *Damasc. Barini* *Gerasi.*

CAPVT XCVII.

De Festiuitatibus, Sacrificijs & orationibus.

platon. *Basilij Magni* *Gregor. Nazia.* *Chryso.*

FEstiuitates, sacrificia, & orationes sic describuntur. Platon. Defin. Festiuitas est tempus sacrum secundum leges; Sacrificium est victima quæ Deo datur. Oratio est petitio in hominibus bonorum vel eorum quæ bona videntur a Dijs. Basilij in Iulit. Oratio est petitio boni a pijs ad Deum facta. Greg. Naz. Def. Deprecatio est de inferioribus rogatio. Oratio est rogatio de melioribus. Optio est promissio placationis, Laus est benè aliquid bonorũ dicere. Gloria est laus ad Deum venerandus. Hymnus est laus concinnus. Cantus est psalmus cum ode. Chrysost. de incarnat. Deprecatio est quando aliquis rogat Deum de re. Oratio est quando aliquis

ἀρχαίαν ἄγουσα μακαριότητα π ζ΄ πίσις ἐξ ἀκοῆς ἐστιν ἡ δι᾽ τῆς θ῾ῦ γραφῶν διδασκαλίας ἀκροάσεως φέρεται. ἢ ἀδιάσατος καὶ ἀδιάκριτος ἐλπὶς θ῾ῦ τὰ ὑπὸ θεοῦ ἡμῖν ἐπηγγελμένων καὶ τῆς θ῾ῦ αἰτήσεων ἡμῶν ὑπιτυχίας. Βασιλ. ὅρισ. κατ᾽ ὄπιτ. σ λ. Λατρεία ἐστιν ἡ σωπταμένη καὶ θλιπτικὴ καὶ ἀμετανόητος περὶ τὸ λατρευόμενον θεραπεία. Διαδόχ. Ἐπισκ. Φωτινῆς. Ἑκατοντὰς. πίσις ἐστιν ἔντοια περὶ θεοῦ ἀναθὴς. Σουίδ. λεξ. Ἐνσέβεια ἐστιν ὄπισήμη θεοῦ θεραπείας. ἀγάλματα εἰσὶ τὰ τῆς θεῶν μιμήματα. ἀνάθημά ἐστι τὸ ἀναπεθέμενον θεῷ. Εἰδωλά εἰσι τὰ τῆς οὐχ ὑφεστώτων μιμήματα. περισκυνήσις ἐστι σέβας δι᾽ φόβον. Λατρεία ἐστὶ τὸ κατὰ ψυχὴν σέβας. Συμεὼν νέου Θεολ. Κεφ. πρακτικὰ καὶ θεολογικὰ. πίσις ἐστὶ τὸ δι᾽ χρεὸν ὑπὲρ τῆς αὐτ῾ῦ ἐντολῆς ἀποθανεῖν, καὶ τὸν θάνατον τοῦτον ζωῆς πρόξενόν εἶναι πιστεύειν. τὴν πτωχείαν ὡς πλοῦτον λογίζεσθαι, τὴν δὐτέλειαν καὶ ἐξουδένωσιν ὡς δόξαν τῆ ὄντι καὶ περιφάνειαν, καὶ ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν, τὰ πάντα κατέχειν, πιστεύειν, μᾶλλον δὲ κεκτῆσθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τῆς ὑπογνώσεως τ῾ῦ Χριστοῦ, καὶ πηλὸν ἡ καπνὸν ἅπαντα τὰ ὁρώμενα καθορᾶν. Δαμασκιν. α. περὶ Εἰκόνων. Εἰκών ἐστιν ὁμοίωμα χαρακτηρίζον τὸ πρωτότυπον μετὰ τ῾ῦ καίπνα διαφορὰν ἔχειν ἐν αὐτῷ βαρ. λεξ. Εἰδωλολάτρης ἐστὶν ὁ τῆς εἰδώλων θεραπεύτης. Εἰδώλιόν ἐστι τὸ τ῾ῦ εἰδώλου ὁμοίωμα. Εἰδωλεῖόν ἐστιν ὁ τῆς εἰδώλων ναὸς Γερασ. πίς. ἀπιστία ἐστιν ἄρνησις θεοῦ. ἄπιστός ἐστιν ὁ μὴ γινώσκων τὸν θεὸν. Πιστός ἐστιν ὁ τὸν θεὸν μονάδα ἐν τριάδι καὶ τριάδα ἐν μονάδι ἀνυμνῶν.

Βασιλ. μεγάλ. Διαδόχ. Σουίδ. Συμεών. Νέου Θεολο. Δαμασ. Βαρίν. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϙΖ.

Περὶ Ἑορτῶν καὶ Θυσιῶν καὶ Εὐχῶν.

ΠΛΑΤ. ΕΟΡΤΑΙ θυσίαι καὶ ὠδαὶ οὐσίαι περιγράφονται. πλάτ. ὅρισι. Ἑορτή ἐστι χρόνος ἱερὸς κατανόμους. Θυσία ἐστὶ θεῷ δόμα θύματος. Εὐχή ἐστιν αἴτησις ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἢ δοκούντων παρὰ θεοῦ. Βασιλ. εἰς Ἰουλίτ. περισσυχή ἐστιν αἴτησις ἀγαθοῦ παρὰ τῆς δυσιβῶν εἰς θεὸν γινομένη. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισι. Δέησίς ἐστιν ἡ τῆς ἐνδεῶν αἴτησις. περισσυχή ἐστιν αἴτησις τῆς ἀμεινόνων. Εὐχή ἐστιν ὑποχρεσις ἐξιλάσματος. Ἔπαινός ἐστιν εὐπ τῆς καλῶν φράσαι. Αἶνος ἐστιν ἔπαινος εἰς θεὸν σεβάσμιος. Ὕμνός ἐστιν αἶνος ἐμμελὴς. Ψαλμωδία ἐστὶ ψαλμὸς σὺν ᾠδῇ. Χρυσος. Εἰς τὸν Ἐναγγελ. Δέησίς ἐστιν, ὅταν τις τὸν θεὸν ἀξιῇ εἰς πρᾶγμα. περισσυχὴ ὅταν

Πλάτ. Βασιλ. Γρηγο. Χρυσο.

aliquis laudat Deum, Gratitudo est, quando aliquis propter ea
Asterij Amat. quæ passus est, gratias confitetur Deo. Congressus est, quando aliquis aduersus eos qui eũ iniuria afficiunt ingreditur ad Deum inuocans ipsum ad vindictam. Asterij Amasię, in Publican. & Pha-
Marci abbatis. risæ. Deprecatio est vitę nostrę auxilium, colloquiũ cum Deo, obliuio terrestrium, assensus ad Cœlum. Marci Abbat. c. 8. Oratio est petitio & cura alicuius desiderij, puritas mentis, quæ sola de lumine sanctæ trinitatis cum stupore scribitur. Gregorij Nyss. de orat. Domin. Ser. 2 Deprecatio est promissio alicuius secundum pieta-
Gregor. Nyss. tẽ consecratorum. Oratio est petitio bonorũ cum deprecatione oblata Deo Nili Monaci de oratione 10 Oratio est lętitiæ & gratitudinis propositio, tristitiæ & angustiæ auxilium, collocatio men-
Damas. tis cum Deo, actio conueniens dignitati intellectus. Damasc. 3. de Fide 71. Oratio est accensio mentis in Deum, vel petitio decentiũ
Gregor. Naz. a Deo. Gregor, Naz de Pascha. Pascha est honor Trinitatis, festiuitas festiuitatum, Panegyris panegyr. Nomicum Pascha est figura obscurior, de Pentecost. Festiuitas est Thesaurus animæ permanentiũ & stabilium, non vero corruptorum ac ressolutorũ. Theod.
Theodo. Cyril. Cyr. Leuit. interr. 1. Sacrificiũ salutare est quod ob liberarionem malorũ imminentiũ fit. Sacrificiũ de Peccato est, quod ob delictũ,
Gerasi. & ignorantiam, & peccatũ est oblatũ. Geras. de sacrif. Ocium est cessatio actionis. Sacrificium olocausti est, quando totum oblatum
Gregor. Naz. igne consũmitur. Sacrificiũ Laudis est oblatio quæ cãtibus ac hymnis offertur. Gregor. Naz. Defin. Sacrificium est munus purificatorium Deo oblatum.

C A P V T XCVIII.

De Blasphemia.

Gregor. Naz. BLasphemia sic describitur. Gregorij Naz. Defin. Blasphemia est contemptio non obnoxia. Accusatio est culpa eorum quæ debent castigari, Accusator est qui arma os, Theophyl. super Mat-
Theop. Gerasi. th. 12. Blasphemia in filiũ est actiones humanitatis Christi Blasphemare; Blasphemia in spiritum Sanctum est actiones diuinas Christi blasphemare. Geras. de Vitijs; Blasphemia est malum verbũ aduersus Deum vel creaturas.

CA-

ὑμνῇ τὸν Θεὸν. Εὐχαριστία ὅζιν, ὅταν τις ὑπὲρ ὧν ἔπαθε χάριν ὁμολογῇ τῷ Θεῷ. Ἐντυχία ὅζιν ὅταν τις κατὰ τῶν ἀδικούντων ἐντυγχάνῃ τῷ Θεῷ προσκαλούμενος αὐτὸν εἰς ἐκδίκησιν: Ἀστερίου. Ἀμασίας εἰς τὸν πλοῦτον καὶ φαυλισμ. Εὐχή ὅζι τῆς ζωῆς ἡμῶν βοήθεια, ὁμιλία πρὸς Θεὸν, λήθη τῶν γηίνων, ἄνοδος πρὸς οὐρανόν. Μάρκου Ἀββᾶ. Κεφαλ. ν. Προσευχή ὅζι δίκησις καὶ φρονητὶς πρὸς ἐπιθυμίας, καθαρότης νοὸς, ἥτις μόνη ἐκ τῆ φωτὸς τῆς ἁγίας τριάδος μετ' ἐκπλήξεως τὸ μυστ. Γρηγορ. Νύσσης, εἰς τὸ πάτερ ἡμῶν. ὁμιλ. β. Εὐχή ὅζιν ἐπαγγελία πρὸς τῶν κατ' εὐσέβειαν ἀφιερωμένων. Προσευχή ὅζι αἴτησις ἀγαθῶν μετὰ ἱκετείας προσαγομένη Θεῷ. Νείλου μοναχ. περὶ προσευχ. ι. Προσευχὴ ὅζι χαρᾶς καὶ εὐχαριστίας πρόβλημα, λύπης καὶ ἀθυμίας ἀλέξημα, ὁμιλία πρὸς Θεὸν, πρέπουσαν ἐνέργεια τῇ ἀξίᾳ τῆ νοῦ. Δαμασκιν. γ. πίσ. οα. Προσευχή ὅζιν ἀνάβασις νοῦ πρὸς Θεὸν, ἢ αἴτησις τῶν προσηκόντων παρὰ Θεοῦ. Γρηγ. Θεολ. εἰς τὸ πάσχα. Πάσχα ὅζι τιμὴ τῆς τριάδος, ἑορτῶν ἑορτὴ, καὶ πανήγυρις πανηγύρεων. Νομικὸν πάσχα ὅζι τύπος ἀμυδρότερος. Εἰς τὸ πεντηκ. Ἑορτή ὅζι θησαύρισμα ψυχῆς τῶν ἐσώτων καὶ κεκρυμμένων ἀλλὰ μὴ τῶν ὑποχωρούντων καὶ λυομένων. Θεοδωρ. Κύρου. Λευιτ. ἐρ. α. Θυσία σωτηρίου ὅζιν, ἡ διαπαλλαγὴ χαλεπῶν πταισμάτων. Θυσία περὶ ἁμαρτίας ὅζιν ἡ ὑπὲρ πλημμελείας καὶ ἀγνοίας τῆ ἁμαρτίας προσαγομένη Γερασ. περὶ θυσιῶν. Ὁλοκαύτωσις ὅζὶ κατάπαυσις ἔργου. Θυσία ὁλοκαυτώσεως ὅζιν ὅταν ἅπαν τὸ προσφερόμενον πυρὶ καυσον τελεσθῇ. Θυσία αἰτίσεως ὅζιν ἡ ἐξ ἀλὸς μολπῆς καὶ ὑμνων προσφορά. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Θυσία ὅζι δῶρον Θεῷ καθάρσιον.

Ἀστερ. Ἀμασ. Μάρκ. ἀββᾶ. Γρηγο. Νύσσ. Νείλου Μοναχ. Δαμα. Γρηγ. Θεολ. Θεοδω. Γερασ. Γρηγο. Θεολ. Θεοφυ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϞΗ.

Περὶ Βλασφημίας.

Ἡ Βλασφημία οὕτω προγράφεται. Γρηγ. Θεολ. ὅρισ. βλασφημία ὅζι μέμψις ἀνοίθωτος. Κατηγορία ὅζιν ἔγκλημα τῶν κολασίων. Κακήγορός ἐστιν ὁ ὁπλίζων τὸ στόμα. Θεοφ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. ιβ. Βλασφημία εἰς τὸν υἱὸν ὅζι, τὸ τὰς σαρκικὰς πράξεις τῦ Χριστοῦ βλασφημεῖν. Βλασφημία εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστὶ τὸ τὰς πνευματικὰς πράξεις τῦ Χριστοῦ βλασφημεῖν. Γερασ. περὶ Κακιῶν. βλασφημία ὅζι κακὸς λόγος ἐναντίον τῦ Θεοῦ ἢ τῶν κτισμάτων.

Γρηγο. Θεολ. Θεοφυ. Γερασ.

ΚΕ-

CAPVT XCIX.

De Spe.

Basilij Magni. Gregor. Naz. Chryso. Cassian. Phot.

SPes multipliciter Definitur, Basil. Magni Regul. 13. ad Monac. Spes est promptitudo ad bona. Greg. Naz. Defin. spes est absentis rei coniunctio. Desperatio est solutio spei. Chrisost. serm. 14. ad Rom. Spes est futuris confideri. Cassiani, Ex Bibl. Photij, spes est peregrinatio. intellectus ad ea quæ sperat, Diadochi Fotiæ, Centuria eadem.

CAPVT C.

De Charitate ac Odio.

Basilij Magn. Gregor. Naz.

CHaritas odiumque sic definiuntur. Basil. Magn. 17. Regul. ad Monach. Charitas est fortissima virtutum, Greg. Naz. def. amor est coniunctio multorum ad vnũ. Amor ad Deum est via Deificationis. Odium est auersio, inimicitiæ operatrix. Simulatio est acerbitas quę alios latet. Amicitia ad hominem est, honor opificis Dei; Amator pauperũ est, pauperum relatio ad pauperem factũ Deum; Hospitalis est qui vidit se deductum peregrinum. Pax est vitæ serenitas; Inimicitia est maleuolentia & suparatio: Bellũ est inuentor malorum: Purgatio est Dei conoentus, Maxim. Cõfes. Centur. 1. de Amore 1. Charitas est dispositio animæ bona, qua nil entium Dei cognitione profert. Diadoch. Fori. Centur. Charitas est augumentum amicitiæ ad vituperantes. Inirascentia est desiderium multorum ad non irascendum. Aristot. Sententent. Amor est vna anima in duobus corporibus habitans.

Maxi. confess.

Diadoc.

Aristot.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϙΘ.

Περὶ Ἐλπίδος.

Ἡ Ἐλπὶς πολλαχῶς ὁρίζεται. Βασιλ. Ἀσκητ. διατάξ. ιγ'. Ἐλπὶς ἐστὶ θερθυμία εἰς τὰ καλὰ. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Ἐλπὶς ἐστιν ἄπρακτος πράγματος σωσουσία. Ἀπόγνωσίς ἐστι λύσις ἐλπίδος. Χρυσος. λόγ. ιδ. πρὸς ῥωμαίους. Ἐλπὶς ἐστὶ τὸ τοῖς μέλλουσι θαῤῥεῖν. Κασσιανοῦ. ἐκ τῆς βιβλ. Φωτίου. Ἐλπὶς ἐστιν ἐνδημία τοῦ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα. Διαδόχ. Φωτικῆς. Ἑκατοντὰς τὰ αὐτὰ.

Βασιλ. μεγάλ. Γρηγο. Θεολό. Χρυσο. Κασσι. Φωτίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ρ'.

Περὶ Ἀγάπης καὶ Ἔχθρας.

Ἡ Γάπης δὲ καὶ ἔχθρας τοῖοι εἰσὶν οἱ ὁρισμοὶ βασιλ. Ἀσκητ. Διατ. ιγ. Ἀγάπη ἐστὶ τὸ κράτιστον τῶν ἀρετῶν. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Ἀγάπη ἐστὶ συμφυία πολλῶν εἰς ἕν. Ἀγάπη πρὸς θεὸν ἐστὶν ὁδὸς θεώσεως. Μῖσός ἐστιν ἄπροσφὴ ἔχθρας ἐργάτις. Ὑπόκρισίς ἐστι λανθάνουσα πλεία. Φιλία πρὸς ἄνθρωπον ἐστὶ τιμὴ τῷ πλάσαντος Θεοῦ. Φιλοπτωχία ἐστὶν ἡ πτωχῶν χρῆσις τῷ πτωχύσαντος θεοῦ. Φιλόξενός ἐστιν, ὃς οἶδεν αὐτὸν αὐτοξένον. Εἰρήνη ἐστὶ βίου γαλήνη. Ἔχθρά ἐστι δύσνοια καὶ δῄασασις. Πόλεμός ὅστιν εὕρετὴς κακῶν. Ἁγνισμός ὅστιν ἡ θεοῦ σωσουσία. Μαξιμ. ὁμολ. ἑκατ. α. περὶ Ἀγάπ. ά. Ἀγάπη ὅστι διάθεσις ψυχῆς ἀγαθὴ καθ' ἣν οὐδὲν πρῆ ὄντων τῆς τῦ θεοῦ γνώσεως προτιμᾷ. Διαδόχ. φωτικῆς. Ἑκατοντὰς: Ἀγάπη ἐστὶν αὔξησις φιλίας πρὸς τοὺς ὑβρίζοντας. Ἀοργησία ἐστιν ὄπιθυμία πολλὴ τῦ μὴ ὀργίζεσθαι. Ἀρε. Γνωμικὰ. Ἀρείσ. Ἀγάπη ἐστὶ μία ψυχὴ ἐν δύο σώμασι κατοικοῦσα.

Βασιλ. μεγάλ. Γρηγο. Θεολό. Μαξίμ. ὁμολο. Διαδό.

CAPVT CI.

De Amore.

Orphei. AMor sic definitur. Orph. Hymni. Amor est qui omnia gubernat & omnium clauos tenet. *Platon.* Platon. 9. Politic. Amor est Tyrannus amicorum, magnum Dęmonium. *procli. plotini.* Procli. de anim. & Dæmone, Amor est conciliator cunctorum cum intelligibili multitudine Plotini de amore c. 1. Amor est Dux pulchrorum puerorum, instigator animorum ad superã multitudinem attingendam, actus animæ bonum optantis, Plutarchi in Conuiuio; Amor est minister Deorum exhibitus hominibus pro cura iuuenum & conseruatione, Theoph. amor est animi cupiditas celerem habens ingressum, Hieroth. apud Dionys. cap. 4. de Diuinis nom. Amor est facultas inferens & commiscens, supera ad inferorũ prouidentiam mouens, ęqualia concilians, infera vero admonens, vt ad potiora sublimioraque conuertantur, Gregorij Naz. Defin. Cupido est calidum & indomitum desiderium: Desiderium est appetitus vel bonorum vel non bonorum. Dionys. 4. de Diuin. Nomin. amor est vis faciendi vnum & colligendi, præstantique modo res inter se miscendi, quæ in pulchro, & bono propter pulchrum ac bonum ante constitit: atque ex bono ac pulchro pulchri bonique causa manat.

plutarc. Theop. Hierot. *Gregor. Naz.* *Dionys. Areop.*

CAPVT CII.

De Prudentia.

Platon. PRudentia & quæ circa eam sunt sic describuntur. Platon. Def. prudentia est facultas operatrix per sè felicitatis hominis, dispositio qua iudicamus, quid faciendum, & quid non faciendum Socratis apud Stob. 1. Prudentia est congruentia animæ. Arist. de Virtute & Vitio. Prudentia est rarionabilis animi partis virtus qua ea quæ ad felicitatem suam tendunt despicientes sibi comparat. Stultitia est rationis vitium ac morbus infelicis vitæ totius causa. Andronici de affect. Prudentia est scientia bonorum & malorum & neu-

Socrat. Stobeus *Aristot.* *Andro. Peripa.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑ'.

Περὶ Ἔρωτος.

Ὁ Ἔρως οὕτως ὁρίζεται. Ὀρφέως ὕμνοι. Ἔρως ἐστὶν ὁ πάντων τοὺς οἴακας κρατεῖν καὶ πάντων κλεῖδας κατέχων. Πλάτ. Θ. πολιτ. Ἔρως ἐστὶ τύραννος φίλων μέγα δαιμόνιον. Πρόκλ. περὶ ψυχῆς καὶ δαίμον. Ἔρως ἐστὶ διαλλακτὴς φάντων μετὰ νοητοῦ πλήθους. Πλωτῖν. περὶ Ἐρωτος. κεφ. α. Ἔρως ἐστὶν ὁδηγὸς ὡραίων παίδων, παρόρμησις τῆς ψυχῶν πρὸς τὸ ἀνώτερον πλῆθος ὑποθάσσα, ἐνέργεια ψυχῆς ἀγαθὸν ποθούσης Πλουτ. Συμπσ. Ἔρως ἐστὶν ὑπηρέτης θεῶν δοθεὶς τοῖς ἀνθρώποις εἰς προνοιαν τῶν νέων καὶ διατήρησιν. Θεοφρας. Ἔρως ἐστὶ νοὸς πόθος, ταχὺν κτύπημος εἴσοδον. Ἱεροθ. ἐν Διονυσ. ἐν κεφ. δ. περὶ θ. ὀνομ. Ἔρως ἐστὶ δύναμις ἑνωτικὴ καὶ συγκεραστικὴ, τὰ μὲν ὑπέρτερα κινοῦσα ὑπὲρ προνοιαν τῶν κατὰ διεξέρχον τὰ δὲ ὁμόσιχα πάλιν εἰς κοινωνικὴν ἀλληλουχίαν, καὶ ἐπ' ἔσχατον τὰ ὑφειμμένα πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων καὶ ὑπερκειμένων ὑπεστροφὴν Γρηγορ. ὅρος. Ἔρως ἐστὶν θερμὸς καὶ δυσκάθεκτος πόθος. Πόθος ἐστὶν ὄρεξις ἢ καλῶν ἢ μὴ καλῶν. Διονυσ. δ. περὶ θείων ὀνομάτ. Ἔρως ἐστὶ δύναμις ἑνωτικὸς καὶ σωστικὴ, καὶ συγκεραστικὴ ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ. διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν προϋφεστῶσα, καὶ ἐκ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐκδιδομένη, διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν.

Ὀρφ. πλάτ. πρόκλ. πλωτῖ. πλουτ. Θεοφρ. Ἱεροθ. Γρηγο. Θεολ. Διονυσ. Ἀρεο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΒ.

Περὶ Φρονήσεως.

Ἡ Φρόνησις καὶ τὰ περὶ ἐκείνου οὕτως περιγράφεται. Πλάτ. ὅρος. Φρόνησίς ἐστι δύναμις πιπτικὴ καθ' αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας, διάθεσις καθ' ἣν κρίνομεν τὶ πρακτέον καὶ τὶ οὐ πρακτέον. Σωκράτ. ἀπὸ Στοβ. α. Φρόνησίς ἐστιν εὐαρμοσία ψυχῆς. Ἀριστ. περὶ Ἀρετῆς καὶ κακίας. Φρόνησίς ἐστιν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ ἀπασκουσικὴ πρὸς εὐδαιμονίαν σωτηρίοντων. Ἀνδρον. αἰτία τοῦ ζῆν κακῶς. Ἀνδρον. περὶ παθῶν. Φρόνησίς ἐστιν ἐπιστήμη ἀγαθῶν

Πλάτ. Σωκρ. Στοβ. Ἀριστ. Ἀνδρο. Περιπ.

& malorum & neùtrorum circa voluntaria, & appetibilia, & iudicium peiorum & meliorũ. Consultatio recta est scientia vtiliũ. Prouidentia est habitus paratiuus ad futura. Rationabilitas est scientia compediosa factorum & perfectorũ. Sagacitas est scientia inuentiua decentis statim. Consideratio est scientia peiorum ac meliorũ. Dexteritas est scientia coniecturalis intentionis cuiuscũque. Ingeniositas est scientia inuentiua decursus rerum; Incerti de Prudentia. Fraus est malitia animæ proprium vtile petentis ad nocumentũ proximi. Stultitia est habitus irrationalis in factis ac verbis ad hoc quod conuenit errorẽ commitens. Plat. Defin. Verecundia est timor iustæ infamiæ. Mansuetudo est tranquillitas motus qui ab ira prouenit, temperamentũ animæ moderatũ. Venustas est moderatio circa motũ corporis. Magnidecentia est dignitas. Stobęi. 2. Ruditas est insuperabile malũ secũdum rationẽ rectam venustamque. Socratis ex Stob. Probitas est habitus qui eligit meliora. Libertas est principatus vitæ, imperiũ ad omnia, auctoritas suimet ipsius in vita. Humanitas est, habitus docilis moris, ad hominis amicitiã, habitus beneficus hominũ. Vehementia est dispositio, qua habens coniecturalis est sui finis. Electio est experientia recta. Concordia est cõmunitas omniũ entium, concordantia consiliorũ ac conceptuum. Votuntas est desiderium cũ recta ratione, appetitus rationabilis, appetitus cum ratione secundũ naturam. Consilium est admonitio ad alterũ ante factum suo modo, quid faciendum sit. Opportunitas est temporis ordinatio quo debet aliquis peti vel agere. Metus est, custodia mali. Ordo est actionis similitudo ad omnia entia inter sè, apta cõpositio ad discẽdum. Attentio est contentio animæ ad discendũ. Tempus est boni cuiusdam cooperator; Occasio est tẽporis instans ad vtile. Industria est velocitas ad discendũ, fœcunditas naturæ optima, virtus in natura. Docilitas est ingenij dexteritas ad velocitatẽ disciplinæ. Alacritas est manifestatio propositi agibilis. Consultatio est consideratio de futuris ex consilio. Facultas est bona iudicatio tenens quod cogitatur. Vtile est causa bene patiend., vel causa boni. Cõmodũ est quod ad bonũ conducit. Pulchrũ est bonũ. Bonũ est causa salutis entibus, causa cuiuscunque quod ad id ipsum fertur, a quo accidunt ea quæ debent elegi. Castũ est ornamentũ animæ. Voluntarium est quod per se conducitur, quod per sè est eligi-

Incerti. *Platon.* *Stobęi.* *Socrat.*

καὶ κακῶν καὶ οὐδετέρων ἕξει τὰ αἱρετὰ καὶ ἁρκτὰ καὶ τῷ κείσιν τῶν χειρόνων καὶ βελτόνων. Εὐβουλία ἔξις ὑπομνημα συμφερόντων. φρόνοια ἔξις ἕξις διδασκαλικὴ φρὸς τὰ μέλλοντα. Εὐλογισία ἔξις ὑπόμνημα συγκεφαλαιοπικὴ τῶν γιομένων καὶ ἀποτελουμένων. Ἀγχίνοια ἔξις ὑπόμνημα εὑρετικὴ τοῦ καθήκοντος διδαχῆμα. Νουνέχια ἔξις ὑπόμνημα χειρόνων καὶ βελτόνων. Εὐσοχία ἔξις ὑπόμνημα ὑπτδυπκὴ τοῦ ἐν ἑκάστῳ σκοποῦ. Εὐμηχανία ἔξις ὑπόμνημα εὑρετικὴ διεξόδων πραγμάτων. Ἀδήλου ἕξει φρονήσ. πανουργία ἔξι κακεντρέχεια ψυχῆς τὸ οἰκεῖον συμφέρον προελομένης ὅπι λύμη τοῦ πλησίον. Ἀδήλ. Μωρία ἔξις ἄλογος ἐν πράξεσι καὶ λόγοις τοῦ προσήκοντος ἁμαρτάνουσα. Πλάτ. ὅροι. Αἰδὼς ἔξις εὐλάβεια ὀρθοῦ φόγου. φραότης ἐσὶ πλάτ. κατάσασις κινήσεως τῆς ὑπ' ὀργῆς, κρᾶσις ψυχῆς σύμμετρος. Κοσμιότης ἐσὶν εὐταξία ἕξει κίνησιν σώματος. Μεγαλοφρέπεια ἐσιν ἀξίωσις. Στομβ. β. Ἀμαθία ἐσὶ δυπάλωσον κακὸν κατὰ λόγον ὀρθὸν τὸν σεμιότατον. Σωκράτους κατὰ Στομβ Καλοκαγαθία ἐσιν ἕξις προαιρετικὴ Στομβ. τῶν βελτόνων. Ἐλευθερία ἔξις ἡγεμονία βίου, αὐτοκράτεια ὅπι παντὸς, Σωκρ. ἐξουσία τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἐν βίῳ. Φιλανθρωπία ἐσιν ἕξις εὐάγωγος ἤθους φρὸς ἀνθρώπου φιλίαν, ἕξις ἐυεργετικὴ ἀνθρώπων. Δεινότης ἐσὶ δύναθεσις, καθ' ἣν ὁ ἔχων ἐοχασικός ἐσὶ τοῦ ἰδίου τέλους. Αἵρεσίς ἐσι δοκιμασία ὀρθὴ. Οἰκόνοια ἐσὶ κοινωνία τῶν ὄντων ἁπάντων, συμφωνία νοημάτων καὶ ὑπολημμάτων. Βούλησίς ἐσιν ἔφεσις μετὰ λόγου ὀρθοῦ, ἔφεξις εὔλογος, ὄρεξις μετὰ λόγου κατὰ φύσιν. Συμβούλευσίς ἐσι παραίτεσις ἑτέρῳ φρὸ πράξεως ἵνα δεῖ τρόπον πράττειν. Εὐκαιρία ἐσὶ χρόνου ὕπταξις ἐν ᾧ χρὴ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. φυλάβεια ἐσι φυλακὴ κακοῦ. Τάξίς ἐσιν ἐργασίας ὁμοιότης τῶν φρὸς ἄλληλα πάντων ὄντων, συμετρία φρὸς τὸ μαθεῖν. Πρόσεξις ἐσι σωτονία ψυχῆς φρὸς τὸ καταμαθεῖν. Χρόνος ἐσιν ἀγαθοῦπνος σωεργάτης. Καιρός ἐσι χρόνου ἀκμὴ φρὸς τὸ συμφέρον. ὀξύτης ἐσὶ τάχος μαθήσεως. ῥᾳθυμία φύσεως ἀγαθῆς ἀρετὴ ἐν φύσει. Εὐμάθεια ἐσιν ὀξύτης ψυχῆς φρὸς τάχος μαθήσεως. Προθυμία ἐσιν ἐμφανισμὸς προαιρέσεως πρακτικῆς. Βουλήσι σκέψις φρὸ τῶν μελλόντων ἐν προαιρέσεως. ὑπεία ἐσὶν ὑκείνεια κεατικὴ τοῦ λογιζομένου. Ὠφέλημόν ἐσι τὸ ἄπον τοῦ ὑπάχειν, ἢ τὸ ἄπον ἀγαθοῦ. Συμφερόν ἐσι τὸ εἰς ἀγαθὸν φέρον. Καλόν ἐσι τὸ ἀγαθόν. Ἀγαθόν ἐσι τὸ ἄπον σωτηρίας τῆς οὔσι, τὸ ἄπον παντὸς τοῦ πρὸς αὐτὸ ἀφ' οὗ συμβαίνει ἃ χρὴ αἱρεῖσθαι. Σαφές ἐσι τὸ κόσμιον τῆς ψυχῆς. Ἑκούσιόν ἐσι τὸ αὐτὸ προσαγωγὸν, τὸ καθ' αὐτὸ αἱρετὸν,

eligibile, quod per cogitationem perficitur. Liberum est quod sibi ipsi dominatur. Honestū est quod mediat inter excessum & defectionē. Indocilitas est tarditas ad discendū. Pudor est metus ad expectationē infamiæ. Arrogantia est habitus eorū qui permittunt bonum vel bona non existentia. Probitas est iustorum vtilium diminutio, moderatio in commercijs, modestia animæ rationalis ad bona. Ambitio est habitus animæ, operatrix omnis consumptus absque ratione. Mala indoles est prauitas in natura, & peccatū eius quid est secundum naturā, morbus eius quod est secundū naturā.

Basilij. Basil. Magn. Defin. secundum extensionem 21. Iactatio est vitiū ex pigritia intellectus, qui non versatur circa necessaria. 24. Obiurgatio est omne verbum ex intentione contemnendi dictum. 77. Peruersitas est illa prima & abscondita malitia morum. Dolus est ad insidias curiositas. 198. Humilitas animi est, omnes iudicare superiores sc.

Athan. Athan. Alex. 92. quæst. ad Antioch. Humiliatio est, anima non obseruans, neque iudicans alienorum lapsus, sed solūmodo sua curans, & se subijciens ęternæ pęnæ.

Diadoc. Diadochi Centur. Patientia est, inuisibilem visibilē videre, oculis mentis semper sufferre. Cognitio est nescire se ipsum in cogitando Deum. Alteratio perfecta est in delitijs Dei gaudium iudicare tristitiam mortis.

Grezor. Nazia. Humilitas animi est obliuio proxima pręclarè gestarum rerū, Gregor, Naz. Defin. Prudentia est rerum experientia. Simplicitas est habitus quidā, principium ad malū. Cura est circunuolutio. Solicitudo est consideratio cogitationū opposita agibilibus, Iudicium est firmitas intellectus consiliorū. Acidia est eiectio intellectus cōsiliorum; Studium est constitutio quædā ad proposita. Pigritia est

Platon. cassian. Photij. Barini. solutio studij Desidia est dificilis motus ad aliquid. Vrbanitas est exhilaritas in hominum conuentu, Scurrilitas est exhilaritas sine ratione. Inutilitas est orationis stultitia, Stultitia est inutilitas orationis. Simulatio est abscondita acerbitas. Veracitas est dicere ea quæ sunt, eo modo quo sunt. Mendaciū est ea quæ sunt dicere

Hesich. Presb. eo modo quo non sunt. Plat. Def. Assentatio est colloquiū ad gaudium absque aliquid meliori, habitus affabilis ad gaudium super omnē mensurā. Cassiani, apud Phot. Bibliot. Terminus est cogitatio ad Deum impassibilis. Barin. Diction. Multiloquium est ociosiloquium & importunus sermo. Malū Consilium est erratum ex absurdis cogitationibus. Hesichij. Presbyt. ad Theodulum. 6.

Atten-

κατὰ διάνοιαν ὑποτιθέμενον. ἐλεύθερόν ἐστι τὸ ἄρχον ἑαυτοῦ. Μέτριόν ἐστι τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως. Δυσμάθεια ἐστὶ βραδύτης ἐν μαθήσει. Αἰσχύνη ἐστὶ φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ ἀδοξίας. Ἀλαζονεία ἐστιν ἕξις προσποιητικὴ ἀγαθῆ ἢ ἀγαθῶν τῶν μὴ ὑπαρχόντων. Ἐπιείκεια ἐστὶ δικαίων συμφερόντων ἐλάττωσις μετριότης ἐν συμβολέοις, εὐταξία ψυχῆς λογιστικῆς εἰς τὰ καλά. Φιλοπμία ἐστιν ἕξις ψυχῆς, πρακτικὴ πάσης δαπάνης ἀνυλλογισμοῦ. Κακοφυΐα ἐστὶ κακία ἐν φύσει, καὶ ἁμαρτία τοῦ κατὰ φύσιν, νόσος τοῦ κατὰ φύσιν. Βα- Βασιλ.
σιλ. Μεγάλου. ὅροι κατ' ἐπιτ. κα. Μεταφορισμός ἐστιν ἡ ἀπὸ ἀργίας μεγάλ.
τοῦ νοῦ ἀχθαλουμένου περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἡδονή. κδ. Λοιδορία ἐστὶ πᾶν ῥῆμα ἐκ διαθέσεως τοῦ ἀπιμάσαι λεγόμενον. οζ. Κακοήθεια ἐστιν αὐτὴ ἡ πρώτη καὶ κεκρυμμένη κακία τοῦ ἤθους. Α'θαν.
Δόλος ἐστὶ τὸ πρὸς ὑπόβουλόν τι πρόσεργον. ρη. Ταπει- ἀλεξ.
νοφροσύνη ἐστὶ τὸ πάντας ἡγεῖσθαι ὑπερέχοντας ἑαυτοῦ. Α'θανασ. Α'λεξανδ. ηβ. περὶ Α'νήσχ. Ταπεινοφροσύνη ἐστὶ ψυχὴ Διαδόχ.
μὴ προσέχουσα μηδὲ κενοῦσα ἀλλοτρίων ἀνθρώπων πταίσματα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἑαυτῆς βλέπουσα καὶ ὑπεύθυνον τῆς αἰωνίου κολάσεως ἑαυτὸν ἔχουσα. Διαδόχ. Ἑκάστας. ὑπομονή ἐστὶν ὁρᾶν ὡς ὁρατὸν ὁρῶντα τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς ἀδιαλείπτως καρτερεῖν. Γρηγο.
Ἐπίγνωσίς ἐστιν ἀγνοεῖν ἑαυτὸν ἐν τῷ ἐκεῖνον θεὸν. Α'λλοίωσις τε Θεολό.
λεία ἐστιν, ἐν τρυφῇ Θεοῦ χαρὰν ἡγεῖσθαι τὸ συγγενὲς τοῦ θανάτου. Ταπεινοφροσύνη ἐστὶ λήθη τῶν κατορθωμάτων προσοχῆς. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Φρόνησίς ἐστι πραγμάτων ἐμπειρία. Α'πλότης ἐστὶν ἐλισμός. Μεσιτεύει σκέψις λογισμῶν ἀνυπόθετος εἰς πρακτέα. Κρίσις ἐστὶ πῆξις τῶν νοὸς βουλευμάτων. Α'κηδία ἐστὶ ῥίψις τῶν τοῦ νοὸς βουλευμάτων. Σπουδή ἐστι σύνασις εἰς προκείμενα. Ῥαθυμία ἐστὶ λύσις σπουδῆς. Ὄκνός ἐστι δυσκινησία πρόσπ. Α'σπότης ἐστὶ φαυλοήθης ἐν συλλόγῳ. Εὐτραπελία ἐστι φαυλοήθης ἔξω λόγου. Α'χρηστία ἐστὶ λόγου μωρία. Μωρία ἐστιν ἀχρηστία λόγου. Ὑπόκρισις ἐστι λανθάνουσα πονηρία. Α'φυδία ἐστὶ τὰ ὄντα φάσκειν ὡς ἔχει. Ψευδὴς ἐστὶ τὰ πλάτ.
ὄντα φάσκειν ὡς οὐκ ἔχει. Πλάτ. ὅροι. Κολακεία ἐστιν ὁμιλία πρὸς Καασ.
ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίωνος, ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν ὑπερβάλλουσα τὸ ἄμετρον. Καασιαν. Παρὰ φωτ. Βιβλιοθ. Ὅρος- Βαρίν.
ἐστιν ἔννοια πρὸς Θεὸν ἀπαθὴς. Βαρ λεξικ. Βαττολογία ἐστὶ ἀργολογία καὶ ἀκαιρολογία. Διαβούλιόν ἐστι τὸ ἐκλογισμῶν ἀτόπων πάθημα. Η'συχίου πρεσβ. πρὸς Θεόδουλον. ς. Προσοχή- Η'συχ.
ἐστι πρεσβ.

Attentio est cordis assidua quies ab omni cogitatione Christũ Iesũ filium Dei, & Deum solum, semper, & continuè spirans & inuocans, & fortiter inimicis eius se opponere. Nili Monachi de Auaritia. 6. Acidia est languor animæ, 7. Vanagloria est affectus irrationalis & omni opere virtutis facilè complicatus, 8 Superbia est tumor animæ sanie plenus. Chrisost. ser. 21. ad Ephesios. Insidiæ sunt insidiari, quod est decipere, & ex contractu capere, Gregor. Naz. ad iulianum. Simplicitas est vita sine malitia ac cura. Anast. Sinaitę, de triplici parte animæ, Adiectio est recordatio simpliciter facta ab inimico ad malũ. Conspiratio est receptio adiectæ cogitationis ab inimico, & tamquam cum eo cura, & colloquium ex nostra voluntate peracta. Affectus est habitus ex conspiratione factus passionis eius quæ ab inimico adiungitur, & tanquam continua meditatio & phantasia Lucta est oppositio cogitationis affectus an ad assensionem vel non. Assensio est consensus cogitationis ad affectum. Actio est ipsa affectus opetatio.

Nili. Monac. chrisost. Gregor. Naz. Anast. Sinaitę.

CAPVT CIII.

De Temperantia.

Aristo. TEmperantia & ea quæ circa ea sunt sic definiuntur. Aristot. De Virtutis & Vitijs. Temperantia est pronæ ad cupiditatem partis virtus, qua fit vt in fruendis rebus sic versentur, prauas vt omnino voluptates ne appetant. Continentia est proni ad cupiditatem animi retinaculũ, qua per infruendis rebus prauas ad voluptatẽ incitantem cupiditatem ratione sistunt, ac continent. Proteruitas ac Lasciuia est pronæ ad cupiendum partis vitiũ, quo prauas voluptates deligunt. Incontinentia est, pronæ ad cupiendũ partis vitium, quo fit vt contra rationem auidè cupita, tamensi turpiũ ad voluptatũ illecebras ducẽtia amplectimur, attrahimusque. Platonis. Def. Castitas est moderatio animæ circa cupidtates & gaudia quæ in ea secundũ naturam fiunt, conuenientia, & moderatio animæ ad gaudia & tristitias quæ secundum naturam fiunt, concordia animæ ad dominandũ & imperari, actio ex sè secundũ naturam, moderatio discursiua animæ, colloquiũ animæ de pulchris, ac deformibus, habitus quo habens electiuus est ac

Platon.

cau-

ἐστι καρδίας ἡ ἀδιάλειπτος ἡσυχία ἀπὸ παντὸς λογισμοῦ, Χριστὸν Ἰησοῦν τὸ ὑὸν τοῦ θεοῦ καὶ Θεὸν μόνως ἀεννάως καὶ διηνεκῶς ἀναπτέουσα καὶ ὀπικαλουμένη, καὶ ἀνδρείως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆ ἀνθιστασομένη. Νείλου Μοναχ. περὶ φιλαργ. ε. Ἀκηδία ἐστὶν ἀτονία ψυχῆς. ξ. Κενοδοξία ἐστὶ πάθος ἄλογον καὶ παντὶ ἔργῳ ἀρετῆς δυσκόλως συμπλεκόμενος. η. Ὑπερηφάνειά ἐστιν οἴδημα ψυχῆς ἰχῶρος πεπληρωμένον. Χρυσοσ. λόγος κα. Ἐφεσ. Μεθοδεία ἐστὶ τὸ μεθοδεῦσαι ὃ ἐστι τὸ ἀπατῆσαι καὶ δόλῳ σωτῆρίου ἐλεῖν. Γρηγορ. θεολ. εἰς Ἰουλ. Ἁπλότης ἐστὶν ὁ ἀπόνηρος καὶ ἀπράγμων βίος. Ἀνασ. σινᾶ ὅρους. περὶ τῶν τεμερῶν τῆς ψυχῆς. Περισσολή ἐστιν ἡ ἁπλῶς γλυμμὴ τῶν ἐχθρῶν πρὸς τὸ κακὸν ὑπόμνησις. Σωφρασμός ἐστιν ἡ παράδοχὴ τοῦ ὑποβαλλομένου λογισμοῦ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ οἷον μετ' αὐτοῦ μελέτη καὶ ὁμιλία ἀνασταλῆ παρὰ τῆς ἡμῶν προαιρέσεως. Πάθός ἐστιν ἡ ἀπὸ τοῦ σωφρασμοῦ γλυμμένη ἕξις τοῦ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑποβαλλομένου πάθους καὶ οἱονεὶ σωεχὴς μελέτη καὶ φαντασία. Πάλη ἐστιν ἡ ἀντίστασις τοῦ λογισμοῦ τοῦ πάθους ἢ πρὸς συγκατάθεσιν ἢ οὔ. Συγκατάθεσίς ἐστιν ἡ κατάδυσις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὸ πάθος. Ἐνέργεια ἐστιν αὐτὴ ἡ τοῦ πάθους πρᾶξις.

Νείλου Μοναχ. Χρυσοσ. Γρηγορ. Θεολ. Σινᾶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΓ'.

Περὶ Σωφροσυνῆς.

Ἀριστο. ΗΣωφροσυνή καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Ἀριστ. περὶ Ἀρετῆς καὶ κακίας. Σωφροσυνή ὅστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται περὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς φαύλων ἡδονῶν. Ἐγκράτειά ὅστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς. Ἀκολασία ὅστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ καθ' ἣν αἱροῦνται τὰς φαύλας ἡδονάς. Ἀκράτεια ὅστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ καθ' ἣν παράγουσι τῇ ἀλογίᾳ τὴν ἐπιθυμίαν ὠθοῦσαν ἐπὶ τὰς τῆς φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις. Πλάτ. ὅροι. Σωφροσυνή ὅστι μετριότης τῆς ψυχῆς περὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατὰ φύσιν γιγνομένας ἐπιθυμίας τε καὶ ἡδονὰς εὐαρμοστία καὶ εὐταξία τῆς ψυχῆς πρὸς τὰς κατὰ φύσιν ἡδονὰς καὶ λύπας, συμφωνία τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, αὐτοφρασία κατὰ φύσιν, εὐταξία ψυχῆς λογιστικῆς, ὁμιλία ψυχῆς περὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν, ἕξις καθ' ἣν

Ἀριστο. Πλάτ.

causus de eis quæ debentur. Tẽperantia est facultas sustinendi dolorem, sequentia rectæ cogitationis, potentia insuperabilis eius qui remanet in recta cogitatione. Sufficientia est perfectio possessionis bonorum, habitus quo habentes sibi ipsi dominantur. Castimonia est metus de peccatis quæ aduersus Deũ geruntur, reuerentia secundum naturam Dei honoris. Purgatio separatio peiorum a melioribus. Incontinentia est habitus violentus extra rectam rationem ad ea quæ videntur dulcia esse. Andron. Philos. de Affect.

Andro. Peripa. Austeritas est habitus animæ quæ non suffert colloquium peruersorum vitiorũ neque verborum. Parcitas est habitus qui contentus est eis quę accidunt. Venustas est scientia de eo quod conuenit motui, vel modestia circa habitũ & motũ corporis. Modestia est experientia circa operationes habentes stabilitatem vel dispositiones

Incerti. operationũ. Sufficientia est habitus qui contentus est eis quæ debentur, & qui ea quæ ad vitam pertinent definit. Incert. de affect. Lasciuia est habitus qui fine ratione vitijs quæ sub ventre & passionibus quæ sub vẽtre ad excessum sunt vtitur. Stupiditas est malitia concupiscibilis partis animi immobiliter ad vitia se habens. Prodigalitas est malitia animę ad ea quę non conueniunt & inaniter consumans, Greg. Naz. Defin. Temperantia est victoria vitiorũ. Petulantia est vitiorũ conflictus. Verecundia est contractio in

Gregor. pudoris timore. Temeritas est verecundiæ contemptio. Humilitas animæ est non considerare sè dignum. illiberalitas est parsimonia. Contemptio est factum & verbũ maledicũ ad turpia ducens. Questus est vituperium de amico. Risus est maxillæ bullitio, palpitatio cordis. Purgatio est cum Deo conuentus. Virginitas est exitus a corpore. Eiusdem de Modestia. Silentium est munus de Deo. Cyril. Alex, Festiu. 1. Ieiunium est conuersationis angelicæ imitatio,

Cyrill. Alex. castitatis fons, continentiæ principiũ, libidinis destructio. Gregor, Nysseni. De Vir. & Virg. Virginitas est proprium incorporeę na-

Gregor. Nyss. turæ, & præcipuũ ex misericordia Dei & eis quibus per carnem & sanguinem accidit vitã habere donata, mortificatio corporis. Virginitas vera est quæ omni inquinatione quæ ex peccatis fit depurgatur. Castitas est omniũ animę motuũ cũ sapientia prudentiaque bene ordinata prouidentia Damasc. 4. de Fide 101. Virginitas est

Damas. Basilij Magni. Angelorum conuersatio, ac omnis incorporeę naturæ proprietas: Basilij Magni ad Litoium de Virginitat. Virginitas est vera incor-

καθ'ὧν ὁ ἔχων αἱρετικός ἐστι καὶ ἀλλαβητικὸς ὢν χρή. Ἐγκράτεια ἐστι δυνάμις ὑπομονητικὴ λύπης, ἀκολούθησις τῷ ὀρθοῦ λογισμοῦ, δυνάμις ἀνυπέρβλητος τῷ ὑπολειφθέντος τῷ ὀρθῷ λογισμῷ. Αὐτάρκεια ἐστι πλείστης κτήσεως ἀγαθῶν, ἕξις καθ'ὧ οἱ ἔχοντες αὐτοὶ αὑτῷ ἄρχουσι. Ἀγνεία ἐστιν ἀλάβεια πρὸς τοὺς θεοὺς ἁμαρτημάτων τῆς τοῦ θεοῦ πιπῆς κατὰ φύσιν θεραπεία. Κάθαρσίς ἐστιν ὑπόκρισις χειρόνων ἀπὸ βελτίονων. Ἀ- Ἀνδρο. περιπ.
κρασία ἐστὶν ἕξις βιαστικὴ παρὰ τὸν ὀρθὸν λογισμὸν πρὸς τὰ δοκοῦντα ἡδέα εἶναι. Ἀνδρον. Φιλοσ. περὶ παθῶν. Αὐστηρία ἐστὶν ἕξις ψυχῆς μὴ ἀνεχομένη ὁμιλίαν φαύλων ἡδονῶν μήτε λόγων. Εὐτραπελία ἐστὶν ἕξις ἀρκουμένη τοῖς τυχοῦσι. Κοσμιότης ἐστὶν ὀπτίμη περὶ τὸ πρέπον τῇ κινήσει, ἢ διάταξις περὶ σχῆμα καὶ κίνησιν σώματος. Εὐταξία ἐστὶν εὐπειθεία περὶ πράξεις ἐχούσαι τὸ βέβαιον, ἢ τοὺς καταχωρισμοὺς τῶν πράξεων. Αὐτάρκειά ἐστιν ἕξις ἀρκουμένη οἷς δεῖ καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν τὰ καθήκοντα οἰκείουσα. Ἀδήλου περὶ παθῶν. Ἀκολασία ἐστὶν ἕξις ἄλογος τῶν ὑπὸ γαστέρα ἡδονῶν καὶ πάθη τὰ ὑπογάστρια ὑφορόμενα χωρῆσαι. Ἀναισθησία ἐστὶ κακία τοῦ ὀρθυμητικοῦ ἀκινήτως περὶς ἡδονὰς ἔχουσα. Ἀσωτία ἐστὶ κακία ψυχῆς ἐφ' ἃ μὴ δεῖ καὶ μᾶλλον ἀναλίσκουσα. Γρηγορ. Θεολ. ἔρεσι. Σωφροσύνη ἐστὶν ὀπτικράτησις ἡδονῶν. Ἀτέλεια ἐστὶ τῆς ἡδονῶν ἥττα. Αἰδὼς ἐστι συστολὴ ἐπ' αἴσχους φόβῳ Ἐλαφρότης ἐστὶν αἰδοῦς περιφρόνησις. Ταπεινοφροσύνη ἐστὶ μὴ φρονεῖν ἐπάξιον. Ἀνελευθερία ἐστὶν ἡ φειδωλία. ὕβρις ἐστὶ πρᾶξις τις καὶ λόγος λοίδωρος εἰς αἶσχη φέρων. Μῦθός ἐστιν ὁ ἐκ φίλου ψόγος. Γέλως ἐστὶ παρειᾶς βράσμα παλμὸς καρδίας. Ἁγνισμός ἐστιν ἡ θεοῦ σωουσία. Παρθενία ἐστὶν ἔκβασις τοῦ σώματος. τῷ αὐτῷ. περὶ Εὐταξίας. Σιωπήσει δῶρον ἐκ Θεοῦ. Κυρίλλ. Ἀλιξαν. Ἑορτ. α Νηφαλία ἐστὶ τῆς Ἰσαγγέλου πολιτείας τὸ μίμημα, σωφροσύνης πηγή, ἐγκρατείας ἀρχή, λαγνείας ἀναίρεσις. Γρηγορ. Νύσσης. εἰς τὸν κατ- Κυρίλ. ἀλεξα.
ἀρετὴν βίον καὶ περὶ παρθεν. Παρθενία ἐστιν ἴδιον τῆς ἀσωμάτου φύσεως, καὶ ἐξαίρετον ὑπὸ φιλανθρωπίας θεοῦ καὶ τοῖς Γρηγο. Νύσσ.
διὰ σαρκὸς καὶ αἵματος λαχοῦσι ζωὴν χαρισθεῖσα, νέκρωσις τοῦ σώματος. Παρθενία ἀληθὴς ἐστιν ἡ πάντως τοῦ ἐξ ἁμαρτιῶν Δαμα.
μολυσμοῦ καθαρεύουσα. Σωφροσύνη ἐστιν ἡ πάντων τῶν ψυχικῶν κινημάτων μετὰ σοφίας καὶ φρενήστους εὐτάκτος οἰκονομία. Δαμασκην. δ. πίς. ρα Παρθενία ἐστὶ τὸ τῶν ἀγγέλων πλήρωμα τὸ πάσης ἀσωμάτου φύσεως ἰδίωμα. Βασιλ. Μεγαλ. Βασιλ. Μεγ.
πρὸς Ἀντιοχ. περὶ παρθεν. Παρθενία ἐστιν ἡ ἀληθὴς ἀφθορία

incorruptibilitas animæ, corporisque. Eiusdem 1. de ieiunio. Ieiunium est cibus angelorum, arma ad exercitum aduersus Dæmones. Ieiuuiũ verum est a malis alienatio, Defin. ad Latus. 17. Continentia est peccati cædes, passionum alienatio, corporis mortificatio, etiam vsque ad ipsas naturales affectiones & cupiditates, vitæ spiritualis principiũ, æternorum bonorũ conciliatio, in se stimulũ vitij consumens. Hesychij Presb. ad Theodul. 1 Sobrietas est institutio spiritualis, passibilium conceptuũ, verborumque & prauorũ factorum totaliter hominẽ a gratia Dei remouens, temporanea ac promptè iter faciens. via ad omnes virtutes, præceptaque Dei. Thalasij 2 Centuria 90. Inopia est totalis impassibilitas secundum quam peractus intellectus descendit ab his quæ hic sũt.

Hesych. presbyt.

Thalas.

CAPVT CIV.

De Fortitudine.

Aristot.

FOrtitudo, & quæ circa eam sunt sic definiuntur, Arist. de Virt. & Vit. Fortitudo est virtus incitabilis ad vindictam animæ partis, qua peregrè terroribus mortem minantibus concutiuntur. Liberalitas est virtus animi, erogare quatenus honestum est parata. Magnanimitas est Virtus animi, qua ferre fortunã, infortuniũque, nomen, & ignominiã potest. Illiberalitas est vitiũ, quo Lucrũ vndicunque oblatum sectantur. Turpi lucriũ est quò quærere, lucrumque ex re qualibet facere non pudet. pluriſque lucrũ, quàm ignominia est. Parcitas est, qua honestas, necessariasq; ad res nostras minimè sustinemus impendere. Tenacitas est, qua impedũt quidem tenuiter vero, malignèque adeo, plus vt incõmodent, dũ sumptus in tempore non faciunt. Pusillitas est malignitas animæ qua neque fortunam, neque infortuniũ neque nomen, nec ignominiã ferre possunt. Platon. Defin. Fortitudo est habitus animæ immobilis a timore, audacia bellica. scientia rerum, quæ sunt ad bellum. continentia animę ad terribilia & difficilia, strenuitas quę inseruit prudentię, confidentia ad mortis expectationem, habitus conseruatiuus rationũ rectarum in periculis, robur ad periculum æquiualens, robur tolerans ad difficilia, & ea quibus, secundũ rectam rationẽ, apparens saluatio dogmatum arcanorũ circa mala,

Platon.

expe-

ψυχῆς καὶ σώματος. τὸ αὐτό. α. περὶ Νήσ. Νησεία ἐστὶ τροφὴ τῶν ἀγγέλων, ὅπλον πρὸς πόλεμον κατὰ τῶν δαιμόνων στρατιά. Νησεία ἀληθὴς ἐστὶν ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτρίωσις. ὅσοι κατὰ πλάτος. ιζ. Ἐγκράτεια ἐστὶν ἁμαρτίας ἀναίρεσις, παθῶν ἀλλοτρίωσις, σώματος νέκρωσις, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν φυσικῶν παθημάτων τε καὶ ὀπθυμιῶν, ζωῆς πνευματικῆς ἀρχή, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν πρόξενος, ἐν ἑαυτῇ τὸ κέντρον τῆς ἡδονῆς ἀφανίζουσα. Ἡσυχίου πρεσβυτ. πρὸς Θεοδ. α. νῆψίς ἐστι μέθοδος πνευματικὴ, ἐμπαθῶν νοημάτων καὶ λόγων καὶ πονηρῶν ἔργων πάντων τὸν ἄνθρωπον, σωὺ Θεῷ ἀπαλλάττουσα, χωρίζουσα καὶ προθύμως ὁδηγοῦσα, ὁδὸς πάσης ἀρετῆς καὶ ἐντολῆς Θεοῦ. Θαλασσίου. β. Ἐγκρατείας. ψ. ἀκηδεσύνη ἐστὶν ἡ παντελὴς ἀπάθεια καθ' ἣν ῥᾳδίως ὁ νοῦς ἀναχωρεῖ τῶν ἐνταῦθα.

Ἡσυχ. πρεσβυτ.

Θαλασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΔ.

Περὶ Ἀνδρείας.

Ἀριστ.

Ἡ Ἀνδρεία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζεται. Ἀριστ. περὶ Ἀρετῆς καὶ κακίας. Ἀνδρεία ὅτι ἀρετὴ τὸ θυμοειδοῦς, καθ' ὃ δυσεκπλῆκτοι εἰσὶν ὑπὸ φόβου τοῦ περὶ θάνατον. Ἐλευθεριότης ὅτι ἀρετὴ ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά. Μεγαλοψυχία ὅτι ἀρετὴ ψυχῆς καθ' ὃ δυνάται φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ πλοῦτον καὶ ἀπορίαν. Ἀληθεία ὅτι κακία ψυχῆς καθ' ὃ ὀρίγονται τοῦ παντὸς κέρδους. Αἰσχροκερδία ὅτι καθ' ὃ κερδαίνειν ζητοῦσι παντὸς κόθεν, καὶ τὸ κέρδος τῆς ἀξιωμένης περὶ πλείονος ποιοῦνται. Φειδωλία ὅτι, καθ' ὃ ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον. Κιμβεία ὅτι, καθ' ὃ δαπανῶσι μὲν κατὰ μικρὸν καὶ κακῶς καὶ πλέον βλάπτουσι τὸ μὴ κατὰ καιρὸν πιεῖσθαι τὸ δέοντος. Μικροψυχία ὅτι κακία ψυχῆς καθ' ὃ ἀδυνάτους εἶναι φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ πλοῦτον καὶ ἀπορίαν. Πλάτ. ὅροι. Ἀνδρεία ὅτι ἕξις ψυχῆς ἀκίνητος ὑπὸ φόβου, θάρσος πολεμικὸν, ὅπως ἡμῖν τῶν κατὰ πόλεμον πραγμάτων, ἐγκράτεια ψυχῆς πρὸς τὰ φοβερὰ καὶ δεινὰ, τόλμη ὑπερτικὴ φρονήσεως, εὐθαρσία ὅτι θανάτου προσδοκίαν, ἕξις δραφυλακτικὴ δρασλογισμῷ ὀρθῶν ἐν κινδύνοις, ῥώμη πρὸς κίνδυνον ἀντίρροπος, ῥώμη καρτερικὴ πρὸς ἀρετὴν, ἥρεμία ψυχῆς περὶ τὰ δεινὰ καὶ θαρραλέα κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, φαινομένη σωτηρία

experientia belli, & habitus permanens legis. Tolerantia est patientia doloris & laborum propter bonum. Temeritas est excessus audacię ad metus indecentes. Audentia est inexpectatio mali informido ob mali præsentiam. Indolentia est habitus quo non cadimus ad mala. Victoria est potentia resistens ad timorem. Industria est habitus perficiens omne quod eligit, Tolerantia voluntaria, habitus non obnoxius ad laborem. Liberalitas est habitus ad colligendas pecunias vt conuenit, additio, vel possessio substantię, vt decet. Magnanimitas est vsus eorũ quæ accidunt, vrbana magnidecentia animæ cum ratione. Prȩmium est virtutis honos, qui per se ipsum est eligibile. Timiditas est susceptrix impetus. Pigritia est fuga laborũ principij. Potentia est excessus in facto vel verbo. Habitus est quo habens fortis est. Auxilium est mali quod est vel quod fit impedimentũ. Vigor est quod est secundũ naturã saluare, vel conseruare sine nocumento. Andron. Philos. de affec. Ma- *Andro. Peripa.* gnanimitas est vigor animæ ad sua opera perficienda. Assumptio est habitus promptè faciens manũ ponere ad ea quæ decent, & sufferre ea quæ ratio tollit. Magnanimitas est habitus eorũ quę possunt in bonis fieri ac malis. Masculinitas est habitus sufficientiam donans laboribus, qui fiunt propter virtutem. Tolerantia est patientia doloris vel laborum propter bonum. Magnidecentia est habitus exaltans habentes, & gradu perimplens. Virilitas est viri virtus, institutiua communium actionum. Audentia est scientia, qua scimus quod non cademus. Industria est scientia operatiua *Gregor. Naz.* propositi, non vero consumptiua ex laboribus. Greg. Theol. Def. Fortitudo est ad aduersa firmitas: Ferocitas est confidentia ad ea quæ audenda sunt. Timiditas est contractus ad ea quæ audenda sunt. Liberalitas est denariorũ simplex datio. Prodigalitas est denoratio denariorum. Illiberalitas est parcitas. Magnidecentia est operum splendor. Paruidecentia est reputare paruis magna. Arrogantia est omnia expeditè ferens. Pusillanimitas est neque parua ferre.

δογμάτων ἀδήλων περὶ τὰ δεινά, ἐμπειρία πολέμου καὶ ἕξις ἐμμενητικὴ νόμου. Καρτερία ἐστὶν ὑπομονὴ λύπης καὶ πόνων ἕνεκα τοῦ καλοῦ. Θρασύτης ἐστὶν ὑπερβολὴ θράσους πρὸς φόβους οὓς μὴ δεῖ, Θάρσος ἐστὶν ἀπροσδοκία κακοῦ, ἀεκπληξία δὲ κακοῦ παρουσίαν. Ἀλυπία ἐστὶν ἕξις καθ' ἣν ἀνέκπτωτοι ἐσμὲν εἰς λύπας. Νικητικὸν ἐστὶ δύναμις κραπτικὴ πρὸς ἀγωνίαν. Φιλοπονία ἐστὶν ἕξις ἀποτελεσικὴ οὗ ἄν προέλῃται, καρτερία ἑκούσιος, ἕξις ἀβλαβὴς πρὸς πόνον. Εὐλαβητέον ἐστὶν ἕξις πρὸς τὸ χρηματίζεσθαι ἃ δεῖ, πρόσθεσις, ἢ κτῆσις οὐσίας ὡς χρή. Μεγαλοψυχία ἐστὶ χρῆσις τοῖς συμβαίνουσιν, ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια ψυχῆς μετὰ λόγου. Ἄθλόν ἐστιν ἀρετῆς γέρας τὸ ἑαυτῷ ἕνεκα αἱρετόν. Δειλία ἐστὶν ἀνπληπτικὴ ὁρμῆς. Ὄκνός ἐστι φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δύναμίς ἐστιν ὑποχὴ ἐν πράξει ἢ ἐν λόγῳ. Ἕξις ἐστὶ καθ' ὃν τὸ ἔχον δυνατὸν ἐστι. Βοήθεια ἐστι κακοῦ κώλυσις ὄντος ἢ γινομένου. Ἰσχύς ἐστι τὸ κατὰ φύσιν σώζειν, ἢ ποιεῖν ἀβλαβῆ. Ἀν- *Ἀνδρο. Φιλοσ. περὶ παθῶν.* δρο. Φιλοσ. περὶ παθῶν. Εὐψυχία ἐστὶν εὐτονία ψυχῆς πρὸς τὸ ὅπλα τὰ ἑαυτῆς ἔργα. Λῆμμα ἐστὶν ἕξις προχείρως ἐργαζομένη ὅπλα χειρῖν τὰ οἷς χρὴ καὶ ὑπομένειν ἃ λόγος αἱρεῖ. Μεγαλοψυχία ἐστὶν ἕξις μὴ ψυχότων ἐν σπουδαίοις γίνεσθαι καὶ φαύλοις. Ἀρρενότης ἐστὶν ἕξις αὐτάρκειαν παρεχομένη ἐν τοῖς κατὰ ἀρετὴν πόνοις. Καρτερία ἐστὶν ὑπομονὴ λύπης, ἢ πόνων. ἕνεκα τοῦ καλοῦ. Μεγαλοπρέπεια ἐστὶν ἕξις ἐπάξουσα τοὺς ἔχοντας αὐτὴν καὶ φρονήματος πλεοῦσα. Ἀνδραγαθία ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ ὅπλοποδυτικὴ κοινῶν ἔργων. Θαρραλεότης ἐστὶν ὅπλοις ἡμῖν καθ' ὃν οἰδαμὲν ὅτι οὐ πεισόμεθα. Φιλοπονία ἐστὶν ὅπλοις ἐνεργαστικὴ μετὰ τοῦ φρονεῖν, οὐ καταναλισκομένη δὲ ὑπὸ πόνων. Γρηγορ. Θεολ. ὅρος. Ἀνδρεία ἐστὶ πρὸς τὰ δεινὰ σερρότης. Θέρσος ἐστὶ θάρσος πρὸς τὰ μὴ τολμητέα. Δειλία ἐστὶ συστολὴ εἰς τολμητέα. Εὐλάβεια ἐστὶ χρημάτων ἀπλὴ δόσις. Ἀσωτία ἐστὶ λάφυξις χρημάτων. Ἀνελευθερία ἐστιν ἡ φειδωλία. Μεγαλοπρέπειά ἐστιν ἔργων λαμπρότης. Μικροπρέπειά ἐστι τὸ φρονεῖν μικροῖς μέγα. Μεγαλοφροσύνη ἐστὶ τὸ πάντα εὐπετῶς φέρειν. Μικροψυχία ἐστὶ τὸ μηδὲ τὰ μικρὰ φέρειν. *Γρηγο. Θεολ.*

CAPVT CV.

De Iustitia.

IVstitia & ea quæ circa eam sunt sic definiuntur. Arist. de Virt. & Vit. Iustitia est virtus animæ qua tribuitur, quod cuique est par. Iniustitia est vitiũ animi, quo amplius, quam par sit, qualibet in re habere, pollereque volunt. Impietas est erga Deũ peccatum, vi-uosque, aut etiam erga mortuos, tũ erga parentes & patriam. Arrogantia est malignitas circa contractus, commerciumque vitæ, *Platon.* supra quam merita est prępollere volens. Contumelia est qua voluptates sibi sic struit, in probum ac dedecus alios vt ducat. Platon. Defin. Iustitia est concordia animæ ad se ipsam, & moderatio animæ partiũ inter se & ad se; habitus distributiuus eius quod per meritum alicui conuenit, habitus, quo habens, eligibilis est eorũ quę videntur ei iusta, habitus in vita, legi obediens, ęqualitas cõmunicatiua, habitus obedientialis rectarum legũ. Vlcio est sententia rata de dubiosa re. Punitio est animę medicina in peccato peracto. Depositum est datio cum fiducia. Vincere est, potens esse, rerum. *Andro.* Iniustitia est habitus despectiuus legum. Indigentia est diminutio *Perip.* bonorum. Andron. Philosoph. de aff. &. Liberalitas est habitus in electione & acceptione indubiè conuersantibus datus. Bonitas est habitus voluntariè beneficus. Iudicialis est scientia iuditiorum, & punitionum, & eorũ quę iniustè facta sunt. Beneuolentia est, volũtaria iustitia. Reuerentia est scientia de cultu Dei. Gratiarum actio est scientia de quibus & quando dandi gratiam, & quo modo & a quibus recipiendi. Sanctitas est scientia dans confęderationes, & custodiens ea quę sunt ad Dei iustitiam, vel recta scientia de Dei honore. Reconciliatio est habitus in conciliationibus obseruans, *Gregor.* quod iustum est. Legum peritia est scientia institutionum politi- *Naz.* carũ ad cõmunicationem deductarũ. Gregor. Naz. Defin. Iustitia est non plus quærere habere. Iniustitia est ęqualitatis exitus. Accusatio est crimen eorum quæ punienda sunt. Calumnia est culpa non vera. Delatio est occulta calumnia.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕ'.

Περὶ Δικαιοσυνης.

Ἡ Δικαιοσύνη καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται· Ἀρετ. περὶ Ἀ- *Ἀρετ.*
ρετῆς καὶ κακιῶν. Δικαιοσυνή ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς διανεμητικὴ τῶν κατ' ἀξίαν. Ἀδικία ἐστὶ κακία ψυχῆς καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται τῶν κατ' ἀξίαν. Ἀσέβειά ἐστιν ἡ περὶ θεοὺς πλημμελεία, καὶ περὶ δαίμονας, καὶ περὶ τοὺς κατοιχομένους. καὶ περὶ γονεῖς καὶ περὶ πατρίδα. *Πλάτ.*
Πλεονεξία ἐστὶ κακία περὶ τὰ συμβόλαια τῶν κατ' ἀξίαν ἀφεστῶσα τὸ διάφορον. Ὑβρίς ἐστι καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὐτοῖς παρασκευάζουσιν εἰς ὄνειδος ἀγαγόντες ἑτέρους. Πλάτ. ὅρος. Δικαιοσύνη ἐστὶν ὁμόνοια τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτὴν, καὶ σύμφυΐα τῆς ψυχῆς μερῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ περὶ ἄλληλα. ἕξις διανεμητικὴ τῶν κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ, ἕξις καθ' ἣν ὁ ἔχων θεωρητικός ἐστι τῶν φαινομένων αὐτῷ δικαίων ἕξις ἐν βίῳ νόμου ὑπήκοος, ἰσότης κοινωνική, ἕξις ὑπηρετικὴ ὀρθῶν νόμων. Δίκη ἐστὶν ἀπόφασις κυρία περὶ ἀμφισβητουμένου πράγματος. Κόλασίς ἐστι ψυχῆς θεραπεία ὅτι ἁμαρτήσαντι γίνομένῳ. Παρακαταθήκη ἐστὶ δόσις μετὰ πίστεως. Νικᾶν ἐστι κρατεῖν τὸ φερόμενον. Ἀδικία ἐστὶν ἕξις ὑφορατικὴ νόμων. Εὐ- *Ἀνδρο.*
δεια ἐστὶν ἐλάττωσις τῶν ἀγαθῶν. Ἀνδρον. Φιλοσ. περὶ παθῶν. Ἐλευθε- *περιπ.*
ριότης ἐστὶν ἕξις ἐν προαιρέσει καὶ λήψει ὁμολογουμένως ἀναστρεφομένοις παρεχομένη. Χρηστότης ἐστὶν ἕξις ἑκουσίως εὐποιητική. Δικαστικὴ ἐστὶν ἐπιστήμη κρίσεων καὶ κολάσεων καὶ ἀδικημάτων. Εὐγνωμοσύνη ἐστὶν ἑκούσιος δικαιοσύνη. Εὐλάβειά ἐστιν ὑπόληψις θεοῦ θεραπείας. Εὐχαριστία ἐστὶν ὑπόληψις τοῦ πίστει καὶ πότε παρεκτέον χάριν καὶ πῶς καὶ παρὰ τίνων λητέον. Ὁσιότης ἐστὶν ὑπόληψις πίστιν ἔχουσα τὰ πρὸς τὸ θεῖον δίκαια, ἢ ὀρθὴ ὑπόληψις περὶ θεοῦ τιμῆς. Εὐσωλλαξία ἐστὶν ἕξις ἐν συναλλαγαῖς φυλάττουσα τὸ δίκαιον. Νομοθετική ἐστιν ὑπόληψις δια- *Γρηγο.*
ταγμάτων πολιτικῶν πρὸς κοινωνίαν ἀναφερομένων. Γρηγ. Θεολ. ὅροι. Δι- *Θεολ.*
καιοσύνη ἐστὶ μὴ πλέον ζητεῖν ἔχειν. Ἀδικία ἐστὶν ἰσότητος ἔκβασις. Κακοεία ἐστὶν ἔγκλημα τῶν κολάσεων. Συκοφαντασία ἐστὶν ἔγκλημα οὐκ ἀληθὲς. Διαβολή ἐστι λάθριος συκοφαντία.

CAPVT CVI.

De Hominis Epithetis.

Aristot. HOminis Epitheta sic describuntur, secundum eius virtutes ac vitia. Arist. de virtutibus ac Vitijs. Magnanimus est qui

Platon. simplici animo, generosoque, ferre iniuriam absque vindictæ studio potest. Iracundus est qui minimè ferre possit contemptiones, imminutionesve sui vel minimas, sed ad vindictam multāque statim tendit, & verbo & re qualibet ad iram perfacilè mouetur.

Stobæi. Plat. Def. Bonus est qui bona hominis facit. Castus est qui mode-

Socratis ratè voluptates habet. Continens est qui aduersantes animæ par-

Hesiod. ticulis recto discursu vincit. Honestus est qui perfectè est bonus,

Enripid. qui habet suammet propriam virtutē. Ex Stomb. 1. Socr. Prudē-

Menan. tes sunt qui non facilè peccant. 2. Hęsiod. Imprudens est qui vult melioribus adęquari. Euripid. Stultus qui in timore est debilis,

Theog. accepto vero aliquantulum animi, valdè aspirat. Menand. Amēs est cęcum quoddam. Theognidi. Amens est qui bona mente priuatur. Pittaci. Iustus est voluptas cum honestate. 7. Aristol. iustum est non aliena desiderare. Democr. Amator Dei est qui inimicatur iniustitiæ. Platonis, 5. leg. Honoratus est qui non aliquē

Pittaci. *Aristot.* *Democ.* iniuria afficit. Honoratissimus est qui non permittit iniustis, iniu-

Platon. ria aliquem afficere. Xenophont 4. Memorabili. iniustus est qui

Xenop. caret lege, Iustus qui legem habet. 8. Eusеb Dives est qui iudicat

Eusebij. habere quod satis est. Pauper est qui semper appetit acquirere, &

Socratis facietatem nunquam huiusse accipiant. Socratis. Auari sunt qui turpes lucres venantur, & necessarios amicorum contemnunt. 15.

Democ. Democr. Fortis est non qui non solos aduersarios, sed etiam vitia

Basil. vincit. Basil. Magn. Defin. lat. 25. Detractor est qui dicit aliquid

Magn. aduersus aliquem ad eum calumniandum vel conuinciandum, licet sit verum quod dicitur. 54 Philautos est amans se ipsum. Aduersarius est qui tollere aliquid conatur de his ob quæ dissidimus. 176. Inimicus est qui nocet insidiaturque. 280. Purus corde est, qui non sibi auxiliatur, in reprobatione mandati Dei, vel defectione aut pigritia. 215. Pacificus est, qui Deo cooperatur. 191. Mā-

suetus est, immutabilis in iudicijs quæ fiunt ad complacentiam Dei.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛϚ.

Περὶ τῆς τοῦ Ἀνθρώπου Ἐπιθέτων.

Τὰ τῦ Ἀνθρώπου ὀνόματα οὕτως ἀναγράφονται, κατὰ τὰς αὐτῦ ἀρετὰς ἢ κακίας. Ἀγαθὸς μὲν Ἀρετῆς καὶ Κακιῶν. Μεγαλόψυχός ἐστιν ὁ ἀπλοῦς τῇ ἤθει καὶ ἡσυχαῖος, ἀδικεῖσθαι δυνάμενος καὶ οὐ πικρὸς. Ὀργίλος ἐστὶν ὁ μὴ δυνάμενος φέρειν μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρήσεις, μήτε ἐλαττώσεις ὑπάρχων δὲ πικρὸς καὶ δύκινητος πρὸς ὀργὴν ὑπὸ ἔργε, καὶ ὑπὸ λόγου τῦ τυχόντος. πλάτ. ὅρος. Ἀγαθός ἐστιν ὁ τ' ἀγαθὰ ἀνθρώπῳ ὀπτιλῶν. Σώφρων ἐστὶν ὁ μετρίως ὀπθυμίας ἔχων. Ἐγκρατής ἐστιν, ὁ κρατῶν ἀντιπιπτόντων. τῆς τῆς ψυχῆς μορίων τῷ ὀρθῷ λογισμῷ. Σπουδαῖος ὅστις ὁ τελείως ἀγαθὸς. ὁ ἔχων τὸν ἑαυτῦ ἀρετὸν. ὧν τῆς Σπεμβ. α. Σωκράτους. Φρόνιμοί εἰσιν, οἱ μὴ ῥᾳδίως ἐξαμαρτάνοντες. β. Ἡσιοδ. Ἄφρων ἐστὶν ὅσκεν ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν. Εὐριπ. Ἀσωτός ἐστιν ὃς πᾶς ὢν φόβῳ μὴ ἀσθενὴς, λαβὼν δὲ μικρὸν τῆς ψυχῆς μέγα φρονεῖ. Μενάνδ. Ἀνόητός ἐστι τυφλότης. Θεόγν. Ἄφρων ἐστὶν ὁ νόου ἐσθλοῦ βεβλαμμένος. πτωχ. Δίκαιός ἐστιν ἡδονὴ σωῦ τῷ καλῷ. ζ. Ἀγαθός. Δίκαιόν ἐστι τὸ μὴ ἀλλοτρίων ὀπθυμεῖν. Δημοκρ. θεοφιλής ἐστιν ὁ ἔχων ἐχθρὸν τὸ ἀδικεῖν. Πλάτ. ε. νόμ. Τίμιός ἐστιν ὁ μηδένα ἀδικῶν. Τιμιώτατός ἐστιν ὁ μηδὲ ὀπτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν. Ξενοφ. δ. Ἀπομν. Ἄδικός ἐστιν ὁ ἄνομος. Δίκαιός ἐστιν ὁ νόμιμος. η. Εὐσεβ. Πλούσιός ἐστιν ὁ ἡγεόμενος ἔχειν τὰ ἀρκέοντα. Πτωχός ἐστιν ὁ ἀεὶ ὀπθυμῷ προσπτήσασθαι καὶ πλησθῆναι μηδέποτε τῦ τοιούτου λαμβάνων. Σωκρ. Φιλοχρήματοί εἰσιν οἱ τὰ αἰσχρὰ κέρδη θηρώμενοι, καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῆς φίλων ὑφορῶντες. γε. Δημοκρ. Ἀνδρεῖός ἐστιν οὐχ ὁ τῆς πολεμίων μόνων ἀλλὰ καὶ τῆς ἡδονῶν κρατῶν. Βασιλ. Μεγ. ὅρος κατ' Ἐπο. κέ. Καταλαλός ἐστιν ὁ λέγων τι κατά τινος, ἵνα αὐτὸν πῶ βλαβῆναι ἢ βλασφήμῃ κἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ λεγόμενον. μδ. Φίλαυτός ἐστι ὁ ἑαυτὸν φιλῶν. σκβ. Ἀπιδικός ἐστιν ὁ ἀφαιρεῖσθαί τι ὀπχερῶν τῆς βλαφερόντων ἡμῖν. ρος. Ἐχθρός ἐστιν ὁ βλάπτων καὶ ὀπβουλεύων. σω. Καθαρὸς τῇ καρδίᾳ ἐστὶν ὁ μὴ λαμβανόμενος ἑαυτῷ ὀπὶ ἀθετήσει ἐντολῆς Θεοῦ ἢ ἐλλείψει ἢ ἀμελείᾳ. σιε. Εἰρηνοποιός ἐστιν ὁ τῷ κυρίῳ συνεργῶν. ρμα. Πραΰς ἐστιν ὁ ἀμετάθετος ἐν τοῖς κρίσεσι τῆς πρὸς ἀναίρεσιν Θεοῦ

Dei, 205. Pauperes ſpiritu sũt qui nulla alia de cauſa inopes degũt quam ob doctrinam Domini dicentis, vade vende omnia quæ habes. In 14, pſalm. immaculatus eſt qui nullo bonorum priuatur, & ab omni malitia impeccabiliter viuit. Ex de vita monaſt. Glorioſus eſt qui facit aut dicit propter mundanam gloriam vt honoretur a videntibus aut audientibus. Placens hominibus eſt qui ad voluntatem alicuius hominis vel placitum eius facit aliquid licet dedecore dignum ſit factum. Elatus eſt qui ſe ipſum exaltat, in præclaris facinoribus altè ſapiens, & inflatus vt Phariſęus ille & non vna cum humilibus ductus. Iactabundus eſt qui non ſequitur ea quæ conſtituta ſunt, ſed propriam iuſtitię pietatiſque viam animaduertit. Superbus eſt, qui de his quæ poſſidet iactatur & ſuper id quod eſt videri ſtudet. Gregor. Naz. Defin. Magna ſapiens eſt, qui omnia facilè ſuffert. Maledicens eſt omnis qui armat os. Idololatra eſt qui adorat & aurum. Carnalis eſt qui valdè voluptates amat. Spiritualis eſt qui non eſt longè a ſpiritu Gregorij Nyſſ. 7. de Beatitud. Pacificus eſt qui pacem dat alteri. 8. Beatus eſt qui ab omni aduerſa re, corruptione, tenebris, peccato, iniuria, ac auaritia longe abeſt. Nili Monaci. Aſchit. c. 42. Auarus eſt nõ habens numos, ſed eos appetens. Maxim. de Theol. Cent. 215. Humilis eſt qui timet, & manſueſcit accipiens habitum non effectiuum motuũ iræ & cupiditatis, qui pręter naturam ſunt. 16. Mãſuetus eſt qui obſeruat mandata. 27. Fidelis eſt qui timet. Ambitioſus eſt qui in congregatione r diſputationum, auſcultationem impedit. 28. Sapiens eſt qui ſola vtilia & doceri & docere vult. Suid. Diction. Dubius eſt qui diuerſis continetur cogitationibus ob ignorantiam eligibilis. Prauum eſt, olim poſitum malum. Infelix eſt qui a Deo odio habetur, & animam habet affectam. Latro eſt qui aliena aufert. Felix eſt qui in bonis ſemper eſt. Innocẽs eſt qui ſe ipſum per fidem & operas bonas ſanctificat & Deo conſacrat. Barini Diction. Monachus eſt qui intellectuali mundo piè ac iuſtè verſatur. Auxiliator eſt qui coadiuuat aliquem ad omne opus. Vltor eſt qui aliquem paſſum malè ab aliquo vendicat. Diabolus eſt qui poteſt inducere ac facere inimicos amicos. Liber eſt qui regit ſe ipſum. Facilis eſt qui eſt promptus ad aliquid. Beneuolus eſt qui habet beneuolentiam alicui. ingenioſus eſt qui ad omnia eſt idoneus. inimicus eſt qui primo amicus fuit, &

Gregor. Nazia.

Gregor. Nyſſ.

Nili Monac.

Maxim confeſ.

Suidæ.

Barini.

poſtea

σπουδαζομένων. σε. Πτωχοὶ τῷ πνεύματι εἰσὶν οἱ πενθοῦντες οὐ διὰ ἄλλο τινὰ αἰτίαν ἐπιθυμοῦσαι, ἀλλὰ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς κυρίου εἰπόντος ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα. Εἰς τὸν ι δ. ψαλμ. Ἄμωμός ἐστιν ὁ μηδενὶ τῶν ἀγαθῶν ἐλλειπὴς, καὶ ἀπὸ πάσης κακίας ἀπταίστως τὸν βίον αὐτοῦ διάγων. Ἐκ τῆς Ἀσκητ. Κενόδοξός ἐστιν ὁ ποιῶν ἢ λέγων ἕνεκεν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ δόξης καὶ τῶν ὁρώντων ἢ ἀκουόντων. Ἀνθρωπάρεσκός ἐστιν ὁ πρὸς τὸ θέλημα τινὸς ἀνθρώπου ἢ ἀρέσκειαν αὐτῷ ποιῶν τι, κἂν ἀπιμίας ἄξιον ᾖ τὸ γινόμενον. Φιλόφρων ἐστὶν ὁ ἑαυτὸν ὑφῶν ὅπως τοῖς πρώτοις αὐτῶν μεγαφρόνων κατορθώμασι καὶ ἐπαγερόμενος κατὰ τὸν φαρισαῖον ἐκεῖνον, καὶ μὴ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενος. Ἀλαζών ἐστιν ὁ μὴ στοιχῶν τοῖς νενομοθετημένοις, ἰδίαν δὲ δικαιοσύνης ὁδὸν καὶ εὐσεβείας ὁπτανῶν. Ὑπερήφανός ἐστιν ὁ ὅπου τοῖς πρώτοις αὐτῶν κομπάζων, καὶ ὑπὲρ ὃ ἐστι φαίνεσθαι ὅπου δεῖ. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισι. Μεγαλόφρων ἐστὶν ὃς πάντ' ὀλίγα τῶν φέρει. Κακήγορός ἐστι πᾶς ὁ ὁπλίζων τὸ στόμα. Εἰδωλολάτρης ἐστὶν ὃς σέβη καὶ χρυσίον. Φιλόξενός ἐστιν ὁ λίαν πάθους φίλος. Πνευματικός ἐστιν ὁ μὴ ὢν μακρὰν τοῦ πνεύματος Γρηγ. Νύσσ. ζ εἰς τοὺς Μακ. Εἰρηνοποιός ἐστιν ὁ εἰρηνεύων δοὺς ἄλλῳ. η. Μακάριός ἐστιν ὁ παντὸς ἐναντίου φάγματος ἀπελαυνόμενος, φθορᾶς, σκότους, ἁμαρτίας, ἀδικίας, πλεονεξίας. Νείλου Μοναχ. Ἀσκητ. κεφ. μβ. Φιλάργυρός ἐστιν οὐχ ὁ ἔχων χρήματα, ἀλλ' ὁ ἐφιέμενος τούτων. Μαξίμ. περὶ Θεολ. καὶ Ἐνσαρ. οἰκον. σιε. Ταπεινός ἐστιν ὁ φοβούμενος καὶ πραϋνόμενος. τῷ μὴ κατὰ φύσιν τὸ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς θυμίας κινημάτων ἀνενέργητον ἔχειν λαβών. ις. πραΰς ἐστιν ὁ τῶν ἐντολῶν. κζ. Πιστός ἐστιν ὁ φοβούμενος, Φιλόδοξος ὅστις ὁ ἐν συνεδρίῳ λόγων ἀκρίσεσιν περισπεῖν ἀνακόπτων. κη. Σοφός ὅστις ὁ μόνα τὰ ὠφελοῦντα, καὶ διδάσκεσθαι καὶ διδάσκειν βουλόμενος. Σουιδ. λεξ. Ἀμφίβολός ἐστιν ὁ διαφόρως συνεχόμενος λογισμοῖς ἀγνοίᾳ τοῦ αἱρετοῦ. Δεινόν ἐστι τὸ πάλαι κείμενον κακόν. Κακοδαίμων ἐστὶν ὁ Θεῷ ἐπαχθὴς, ὁ τῷ ψυχῷ ἔχων ἐμπαθῆ. Κλέπτης ἐστὶν ὁ τὰ ἀλλότρια ἀφαιρούμενος. Μακάριός ἐστιν ὁ ἐν ἀγαθοῖς πάντοτε ὤν. Ὅσιός ἐστιν ὁ ἑαυτὸν διὰ πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν καθοσιώσας καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερώσας. Βαρ. λεξ. Ἀσκητής ἐστιν ὁ ἐν τῇ κατὰ διάνοιαν κόσμῳ δύσβατος καὶ δικαίως ἀναστρεφόμενος. Βοηθός ἐστιν ὁ ἐφαπτόμενος τινὶ εἰς πᾶν ἔργον. Τιμωρός ἐστιν, ὁ πρὸ παθόντα κακῶς παράπονος ἐκδικῶν. Διάβολός ἐστιν ὁ δυνάμενος βάλλειν & ἐχθροὺς ποιεῖν τοὺς φίλους. Ἐλεύθερός ἐστιν ὁ ἄρχων ἑαυτοῦ. Εὐκολός ἐστιν ὁ ἕτοιμος εἰπεῖν. Εὐνοῦς ἐστιν ὁ ἔχων εὔνοιαν πρός τινα. Εὐφυὴς ἐστιν ὁ εἰς πάντα δεξιός. Ἐχθρός ἐστιν ὁ πρώην φίλος ὢν καὶ

Γρηγο. Θεολ.

Γρηγο. Νύσσ.

Νείλου Μοναχ. μοξίμ. ὁμολο.

Σουιδ.

Βαειν.

postea aduersarius factus. Hostis est qui armis progreditur. Aduersarius est qui diuturnum ad aliquando amicum odium conseruat. Zelotæ sunt legis custodes. Voluptuosus est qui affectibus gaudet. Adulator est qui laudat indecenter. Rationalis est qui ratione agit. Beatus est qui priuatur corruptione. Adulter est qui in alterius mulierem libidinatur. Attentus est qui semper prudens est. Agibilis est qui passibilem partē animæ solam impassibilem habet. Cognoscibilis est qui animę obliuionem & ignorantiā delet. Ger. De virt. Virtuosus est qui profitetur virtute. Vitiosus est qui obsequitur vitia. Edax est qui comprehensim manducat. Gulosus est qui multa comedit. Gloriosus est qui non habens habere contendit. Dissimulator est, qui habens simulat non habere. Ingratus est qui rectè tractatus non recordatur. Linguosus est conuitiator homo. incantator est qui incantamentis vtitur ad inuocationē mortuorū. iustus est qui omnem ęquitntem similibus præbet. Mitis est qui gratiosum habet alicui animū. Zelotes est qui legem & præcepta custodit, Auidus est qui tangit cruda obsonia & cupit. Auarus est qui plus sibi de bonis tribuit, de malis vero minus. Diminuitor est qui de bonis minus, de malis maius portat. Impudēs est qui neminē omnino verecundatur. Stolidus est qui omnes qui accidunt verecundatur. Anthropareſcus est qui omnia facit vt hominibus placeat.

Gerasi.

CAPVT CVII.

De Animæ, Corporis, & Compositionibus Secundum Philosophum.

DOna animæ sunt virtutes. Corporis, sanitas, pulchritudo, robur, magnitudo. Compositi, honor, diuitiæ, nobilitas, & similia quæ sic describuntur. Aristot. 1. Rhetor. 5 Nobilitas Gētis est si indigenæ & antiqui sunt, & duces primi illustres. Nobilitas propria est a viris vel a fęminis legitima origo. Bona proles communis, si iuuentus sit multa secundum virtutem corporis. Bona proles propria, si proprij liberi multi sint, & tales sint tum fœminæ, tum mares. Diuitiæ sunt numi, multitudo terrę, locorum, supel-

Aristot.

ὕστερον κατασὰς εἰς ἔχθος. Πολέμιός ἐστιν, ὁ μεθ' ὅπλων χωρῶν. Δυσμενής ἐστιν ὁ χρόνιον πρὸς τὸν ποτὲ φίλον τὸ μῖσος διατηρῶν. Ζηλωταί εἰσιν οἱ τῶν νόμου φύλακες. Ἡδιπαθής ἐστιν ὁ πάθει χαίρων. Κόλαξ ἐστιν ὁ ἐπαινῶν ὑπὲρ τὸ πρέπον. Λογισμός ἐστιν ὁ μετὰ λόγου πρᾶττων. Μακάριός ἐστιν ὁ ἐσχηματισμένος φθορᾶς. Μοιχός ἐστιν ὁ εἰς ἄλλην γυναῖκα ἀσπαζόμενος. Νηφάλιός ἐστιν ὁ ἀεὶ σύνεσιν ἔχων. Πρακτικός ἐστιν ὁ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς μόνον ἀπαθὲς κεκτημένος. Γνωστικός ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἐξαφανίσας τὸ λήθῳ καὶ τὸ ἄγνοιαν. Γερασ. περὶ Ἀρετῆς. Εὐάρετός ἐστιν ὁ τῆς ἀρετῆς ἀντιποιούμενος. Ἡδονικός ἐστιν ὁ ταῖς ἡδοναῖς σχολάζων. Ἀδδηφαγός ἐστιν ὁ ἀθρόως ἐσθίων. Γαστρίμαργός ἐστιν ὁ πολλὰ ἐσθίων. Ἀλαζών ἐστιν ὁ μὴ ἔχων καὶ προσποιούμενος ἔχειν. Εἴρων ἐστὶν ὁ ἔχων καὶ προσποιούμενος μὴ ἔχειν. Ἀχάριστός ὄστις ὅστις εὖ παθὼν ἀμνημονεῖ. Γλωσσώδης ὄστιν ὁ λοίδορος ἄνθρωπος. Γόης ὄστιν ὁ ἐπῳδαῖς χρώμενος ἐπὶ ἀνακλήσει τῶν κατοιχομένων. Δίκαιός ὄστιν ὁ πᾶσαν ἰσότητα τοῖς ὁμοιοῖσι παρέχων. Εὐμενής ὄστιν ὁ κεχαρισμένως ἔχων πρός τινα τὸν ψυχικόν. Ζηλωτής ὄστιν ὁ τῶν νόμου καὶ τῶν ἐντολῶν φύλαξ. Λίχνός ὄστιν ὁ προσπτόμενος τῶν ὄψων καὶ κατεπιθυμῶν. Πλεονέκτης ὄστιν ὁ τὸ πλέον ἑαυτῷ ἐν μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ὀπονέμων, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς τὸ ἔλαττον. Μειονέκτης ὄστιν, ὁ ἐν μὲν τοῖς ἀγαθοῖς ὀλίγον, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς τὸ πλεῖον ὑπιφερόμενος. Ἀναίσχυντός ὄστιν ὁ μηδένα ὅλως αἰδούμενος. Καταπλὴξ ὄστιν ὁ πάντα τὸν πρόσπτυχόντα αἰδούμενος. Ἀνθρωπάρεσκός ὄστιν ὁ πάντα ποιῶν πρὸς τὸ ἀνθρώπις ἀρέσαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΖ.

Περὶ τῆς τῆς ψυχῆς, τοῦ σώματος, καὶ τοῦ συνθέτου ἀγαθῶν κατὰ τὸν φιλόσοφον.

Ἀγαθὰ μὲν τῆς ψυχῆς εἰσιν αἱ ἀρεταὶ. Τοῦ Σώματος, ὑγεία, κάλλος, ἰσχύς, μέγεθος, τὸ Συνθέτου. δόξα. Πλοῦτος εὐχρήστεια καὶ τὰ τοιαῦτα πλήσια ἂν οὐτωσὶ περιγράφεται. Ἀρισ. α. Ῥητορ. ε. Εὐγένεια ἔθνους ὄστι τὸ αὐτόχθονας ἢ ἀρχαίους εἶναι καὶ ἡγεμόνας τοὺς πρώτους. Εὐγένεια ἰδία ὄστιν ἡ ἀπ' ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν γνησιότης. Εὐτεκνία κοινή ἐστιν, ἐὰν ἡ νεότης ᾖ πολλὴ κατὰ ἀρετὴν σώματος. Εὐτεκνία Μερικὴ ἐστι τὸ ταὐτὰ τέκνα πολλὰ εἶναι, καὶ τὰ τοιαῦτα θήλεα καὶ ἄρρενα. Πλῆθός ὄστι, νομισμάτων, πλῆθος γῆς, χωρίων ὑπο-

Arist.

ſupellectilium, pecorum, & ſeruorũ poſſeſſio, qui multitudine, & magnitudine, & pulchritudine excellant. Bona fama eſt, ab omnibus virtute prẽditis exiſtimari, vel tale aliquid habere quod omnes appetunt. Honor eſt ſignum beneficę opinionis. Beneficiũ eſt datio ad ſalutẽ. Sanitas eſt qua ſine morbo ſunt qui vtuntur corporibus. Robur eſt vigor mouere aliquid vt vult. Magnitudo eſt virtus qua ſuperare lõgitudine, vel profunditate, vel latitudine multos aliquis poteſt. Certandi virtus corporis eſt ex magnitudine, & robore, et vel oritate ad omnia. Bona ſenectus eſt tarditas ſenectutis cum indolentia. Bona fortuna eſt quorum fortuna bonorũ cauſa eſt ea effici & adeſſe vel omnia, vel plurima, vel maxima. Fœlicitas eſt bene ſe habens actio cum virtute, vel ſua ſorte contenta vel vita cũ ſecuritate, iucũdiſſima, vel bona conſtitutio poſſeſſionũ & corporum cum facultate quæ conſeruat & efficiat hęc. Iuſtitia eſt virtus per quam quæ ſunt ſua ſinguli habent. Iniuſtitia eſt per quam aliena ſinguli habent, non vt præcipit lex. Fortitudo eſt per quam actores ſunt honeſtorum operum in periculis. Timiditas eſt per quã actores ſunt prauorum operũ Prudentia eſt virtus rationis per quã benè conſulrare poſſunt de bonis, & malis. Tẽperantia eſt virtus per quam ad voluptates corporis ſic ſe habent vt lex præcipit 1. Rhetor. 11. Voluptas eſt motio quædam animi, & conſtitutio ſubita, & ſenſibilis, in ſtatu naturæ cõuenienti. Moleſtia eſt cõtrarium. Platon. Defin. Nobilitas eſt virtus nobilis moris, docilitas animæ ad ſermones actionesque. Honor eſt attributio bonorum in actionibus quæ propter virtutẽ dantur, dignitas ex virtute, Forma grauitatis, conſeruatio dignitatũ Diuitiæ ſunt poſſeſſio moderata ad fęlicitatẽ. Opulẽtia denariorum ad fęlicitatem pertinentim. Fœlitas eſt bonum ab omnibus bonis compoſitum, potẽtia ſufficiens ad rectè viuendum, perfectio ſecundum virtutẽ, vtilitas ſufficiens animalis. Epicuri. Diuitiæ ſunt paupertas in lege naturæ conſtructa Gregot Naz. ad Gorg. Epitaph. Nobilitas eſt Diuinę imaginis ſeruatio, & ad exemplar aſſimilatio quam efficit ratio, & virtus. & pura voluptas. Ad. ab Aegypto. aurum eſt inuiſibilis tyrannus. Def. pulchritudo eſt congruentia totius. Honor eſt rerum aſpectus. Vituperiũ eſt non optima actio aduerſarij, ſermoque contumelioſus. Laus eſt bonum aliquid de meis dicere. Baſilij Magn. Baſilij Def. ad lat. 253. Taientum eſt gratia a Deo ad beneficium & vti-

Platon. *Epicur.* *Gregor. Naz.* *Baſilij Mãgn.*

ὅπλων, βοσκημάτων, καὶ ἀνδροπόδων κτῆσις, πλήθει καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφερόντων. Εὐδοξία ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἀγαθῶν ὑπολαμβάνεσθαι, ἢ τοιοῦτόν τι ἔχειν, οὗ πάντες ἐφίενται. Τιμὴ ὅτι σημεῖον διεργετικῆς δόξης. Εὐεργεσία ὅτιν ἡ εἰς σωτηρίαν δόσις. Ὑγεία ὅτι, καθ' ἣν ἄνοσοι εἰσὶν οἱ χρώμενοι τῇς σώμασιν. Ἰσχὺς ὅτι δύναμις τοῦ κινεῖν ἕτερον ὡς βούλεται. Μέγεθός ὅτιν ἀρετὴ καθ' ἣν τὸ ὑπερέχειν κατὰ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος τοὺς πολλοὺς ἔχει. Ἀγωνιστικὴ τοῦ σώματος ἀρετή ὅτιν, ἐκ μεγέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους κατὰ φάντα. Εὐγηρία ὅτι βραδύτης γήρους μετὰ ἀλυπίας. Εὐτυχία ὅτιν ὧν ἡ τύχη ἀγαθῶν αἰτία τοῦτα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν ἢ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα, ἢ τὰ μέγιστα. Εὐδαιμονία ὅτιν διαβεξία μετὰ ἀρετῆς, αὐτάρκεια ζωῆς, ἢ ὁ μετὰ ἀσφαλείας ἥδιστος. Δύσθήνεια κτημάτων τε καὶ σωμάτων μετὰ δυνάμεως φυλακτικῆς τε καὶ πρακτικῆς. Δικαιοσύνη ὅτιν ἀρετὴ δι' ἣν τὰ ἑαυτῷ ἕκαστοι ἔχουσιν. Ἀδικία ὅτι δι' ἣν τὰ ἀλλότρια ἕκαστοι ἔχουσιν οὐχ ὡς ὁ νόμος. Ἀνδρεία ὅτι δι' ἣν πρακτικοὶ εἰσὶ τοῦ καλῶν ἔργων ἐν τοῖς κινδύνοις. Δειλία ἐστὶ δι' ἣν πρακτικοί εἰσι κακῶν ἔργων. Φρόνησίς ὅτιν ἀρετὴ διανοίας, καθ' ἣν εὖ βουλεύεσθαι δύνανται, περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Σωφροσύνη ἐστὶν ἀρετὴ δι' ἣν πρὸς τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος οὕτως ἔχουσιν ὡς ὁ νόμος κελεύει. α. ῥητ. ια. Ἡδονή ἐστι κίνησις τῆς ψυχῆς καὶ κατάστασις ἀθρόα καὶ αἰσθητὴ εἰς τὴν ὑπάρχουσαν φύσιν. Λυπήσει τἐναντίον. Πλάτ. ὅρισι. Εὐγένειά ἐστιν ἀρετὴ δυσχερεῖς ἤθους, διαγωγία ψυχῆς πρὸς λόγους καὶ πράξεις. Τιμή ἐστι δόσις ἀγαθῶν ἐν ταῖς δι' ἀρετὴν πράξεσι διδομένων, ἀξίωμα ἀπ' ἀρετῆς, σχῆμα σεμνότητος, τήρησις ἀξιωμάτων. Πλοῦτος ἐστὶ κτῆσις σύμμετρος πρὸς εὐδαιμονίαν, περιουσία χρημάτων εἰς εὐδαιμονίαν σωτηρίων. Εὐδαιμονία ἐστὶν ἀγαθὸν ἐκ πάντων τῶν ἀγαθῶν συγκείμενον, δύναμις αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν. τελειότης κατ' ἀρετήν, ὠφέλεια αὐτάρκης ζώου. Ἐπικ. Πλοῦτος ἐστὶν ἡ ἐν νόμῳ τῆς φύσεως σωτηθεῖσα πλουσία. Γρηγορ. Θεολόγ. Εἰς Γοργ. Ἐπιτ. Εὐγλυκία ἐστὶ ἡ τῆς θείας εἰκόνος τήρησις, καὶ ἡ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ἐξομοίωσις. ἐν ἐργάζεται λόγος καὶ ἀρετὴ καὶ καθαρὸς πόθος. Εἰς τοὺς ἐξ αἰγύπτου ὅπλ. Χρυσός ἐστιν ἀφανὴς τύραννος. Ὅρισι. Κάλλος ἐστὶν ἁρμονία παντὸς. Δόξα ἐστὶ πραγμάτων φαντάσματα. Ὕβρις ἐστὶν οὐκ ἀμελὴς πρᾶξις δυσμενοῦς, λόγος τε λοίδορος. Ἔπαινος ἐστὶν εὖ τι ἐμοῦ φράσαι. Βασιλ. ὅρισι κατ' ὄπτ. συγ. Τάλαντόν ἐστιν ἡ παρὰ Θεοῦ χάρις εἰς εὐεργεσίαν καὶ ὄφελος πλείονων πολυ-

Ἐπικ. Γρηγο. Θεολ. Βασιλ. Μεγ.

& vtilitatem plurium multiplicata. Thalasij. 3. Centuria. 78. Thesaurus bonus est habitus animæ ad bona, Geras, 1. Rhetor. Amicus est qui casus eius quem amat semper vt ei possibile est proprias tenet. Gratia est naturæ commiserationis motus ad bonũ. Lætitia est præsentium vel futurorũ fruitio. Auxiliator est qui inseruit alicui ad omne opus. Honor est laudatio a pluribus. Gloria est laudatio a bonis. Honos, laus a sapientibus. Munus præmiũ virtutis. Hæroes sunt qui cum essent homines, ob diuinum aliquid virtutis semidei iudicantur. Robur est congruentia partium similium, neruorum ac ossium, & spiritus. Pulchritudo est corporis congruentia partiũ mẽbrorumque bono cũ carnis colore. Prosper est, qui omnem suã vitã & omne suum vitæ curriculũ in felicitate degit. Dives est, qui multam substantiã habet. Vber est qui ad cõuenientes vsus nullius indiget. Cõmodus est, qui annuatim colligit nutrimentũ. Fortunatus est qui iucundè citraque tristitiam viuit. Numus est metallum arte excusum ac figuratum, lege pactum vt sit mensura pretij diuitiarũ. Moneta est numus, nos monẽs sua figura vel de pretio, vel de prĩcipe cuius lege formatus est. Paupertas est diuitiarũ inopia. Diuites sunt qui superant legis limites. Pauperes sunt qui indigẽt necessariorum. Bellũ est apparatus ad pugnã, Pugna est virorum congressus. Fortuna est latio de incerto ad incertũ. Fama est sermo breuis declaratiuus futuri cuiusdam ꝟ facti, casu dictus Turpitudo est incongruentia organicorum membrorum. Imbecilitas est incongruentia membrorum.

Thalas. Geras.

CAPVT CVIII.

De Animæ Habitibus.

HAbitus ac eius species sic describũtur Arist. 4. Metaphys. 20. Habitus est actus quidam habentis & habiti, iuxta quẽ bene vel male disponitur animo affectus. 6. Ethic. 3. Scientia est habitus demõstratiuus. Scibile est quod nõ potest aliter se habere, & quod æternũ est & incorruptibile. 4. Ars est habitus cũ ratione vera factiuus. Artificiale est quod potest aliter se habere, & quod cõtingẽs & nõ necessariũ est. Imperitia est habitus cũ ratione falsa factiuus circa id quod potest aliter se habere. 5. Prudẽtia est habitus verus

Aristot.

καὶ ὄφελος πλειόνων πολυπλασιασθεῖσα. Θαλασσ. γ. Ἑκατον. ο η. Θησαυρὸς ἀγαθὸς ὅστιν ἕξις τῆς ψυχῆς εἰς τὰ ἀγαθά. Γερασ. Ῥήτορα. Φίλος ὅστιν ὁ τὰς ὠφελείας τῶ φιλουμένου ἀεὶ κατὰ δύναμιν οἰκειούμενος. Χάρις ὅστι φύσεως συμπαθοῦς κίνησις ἐπ' ἀγαθῷ, Χαρὰ ὅστιν ἡ παρόντων ἢ ὡρισδοκωμένων ἀπόλαυσις. Βοηθὸς ὅστιν ὁ ἐφαπτόμενος πρὸς εὖ ἔργον. Δόξα ὅστιν, ὁ ἀπὸ πολλῶν ἔπαινος. Κλέος ὅστιν ὁ ἀπὸ πολλῶν ἀγαθῶν ἔπαινος. Τιμή ὅστιν ὁ ἀπὸ πολλῶν σπουδαίων ἔπαινος. Γέρας ἐστὶν ἆθλον ἀρετῆς. Ἥρωες εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι ὄντες ἀφ' ἑαυτῶν τὸ θεῖον τῆς ἀρετῆς ἠμίθεοι νομισθέντες. Ἰσχύς ὅστι συμμετρία πολλῶν ὁμοιομερῶν νεύρων τε καὶ ὀστῶν καὶ πνεύματος. Κάλλος ὅστι σώματος συμμετρία μερῶν τε καὶ μελῶν μετὰ εὐχροίας. Ὄλβιός ὅστιν ὁ τὸν ὅλον αὐτοῦ βίον καὶ τὸ ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀγάγων. Πλούσιός ὅστιν ὁ πολλὰ ἔχων οὐσίαν. Εὔπορός ὅστιν, ὁ πρὸς τὰς ὑπιβαλλούσας χρείας ἀνενδεὴς. Ἀφνειός ὅστιν ὁ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ τῷ τροφῷ συλλέγων. Εὐτυχής ὅστιν ὁ ζῶν ἡδέως καὶ ἀλύπως. Νόμισμά ὅστι μέταλλον τέχνῃ τετυπωμένον καὶ διαμορφωθὲν. νόμῳ ὁμολογηθέν, πρὸς τὸ εἶναι μέτρον τιμῆς τοῦ πλούτου. Κέρμα ὅστι νόμισμα διαφέρον τὴν ἰδίαν μορφὴν ἢ ὡρισμένης τιμῆς, ἢ ὡρισμένου ἄρχοντος οὗ τῷ νόμῳ διετυπώθη. Πτωχεία ὅστι πλούτου ἔνδεια. Πλούσιοι εἰσὶν οἱ ὑπερβαίνοντες τοῦ νόμου τὸν ὅρον. Πτωχοί εἰσιν, οἱ ἐν χρείᾳ τῶν ἀναγκαίων καθεστηκότες. Πόλεμός ὅστι διάταξις μάχης. Μάχη ὅστιν ἡ τῶν ἀνδρῶν συμπλοκή. Τύχη ὅστι φορὰ ἐξ ἀδήλου εἰς ἄδηλον. Φήμη ὅστι λόγος σαφὴς τοῦ ὅλου δηλωτικὸς μέλλοντός τινος ἢ γεγονότος, ἐξ αὐτομάτου λαλουμένος. Αἶσχός ὅστι, ἀσυμμετρία τῶν ὀργανικῶν μορίων. Ἀσθένειά ὅστιν ἀσυμμετρία μορίων.

Θαλασ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗ.

Περὶ τῆς τῆς ψυχῆς ἕξεως.

ΗΕξις καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτως ὡσιγράφονται. Ἀρισ. δ. Μεταφ. κ. Ἕξις ὅστιν ἐνέργειά τις τοῦ ἔχοντος καὶ ἐχομένου, καθ' ἣν εὖ ἢ κακῶς διάκειται τὸ διακείμενον. ς. Ἡ δὲ κ. γ. Ἐπιστήμη ὅστιν ἕξις ἀποδεικτική. Ἐπιστητὸν ὅστι τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν, καὶ ἀΐδιον ὂν καὶ ἄφθαρτον. δ. Τέχνη ὅστιν ἕξις μετὰ λόγου ἀληθοῦς ποιητική. Τεχνιτὸν ὅστι, τὸ δυνάμενον ἑτέρως ἔχειν καὶ τῶν ἐνδεχομένων καὶ μὴ ἀναγκαίων ὄν. Ἀτεχνία ὅστιν ἕξις μετὰ λόγου ψευδοῦς ποιητικὴ ὡσὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν. ε. Φρόνησίς ὅστιν ἕξις ἀληθὴς

Ἀρισ.

verus cū ratione operatiuus qui circa bona malaque hominis verſatur, 6. Scientia eſt de vniuerſalibus vera cognitio, & de his quæ neceſſario talia ſunt. Intellectus eſt habitus de communibus principijs demonſtrabiliū. 7. Sapientia eſt certiſſima omniū ſcientiarū, principiorū cognitio, & de principijs veritas, 7. Ethic. 7. Sapiētia eſt habitus quæ docet ſcire quę ſunt ex principijs, & de principijs
Platon. verificari. 2 de Anim. tex 154. Opinio eſt cognitio ex principijs non neceſſarijs deducta. Platon. Defin. Habitus eſt quò id quod habet bonum dicitur. Veritas eſt habitus in affirmatione & negatione, ſcientia certorum. Memoria eſt diſpoſitio animæ ad cuſtodiā apta veritatis eorū quæ in ea exiſtunt. Sapientia eſt ſcientia non ſuppoſitiua, ſcientia eorūquę ſemper ſunt, ſcientia ſpeculatiua cauſæ eorū quę ſunt. Scientia eſt certa cognitio animæ immutabilis ex ratione, facultas cognitiua de aliquo vel de aliquibus immutabiliter ex ratione. ratio vera in mente immutabilis. Opinio eſt cognitio cū fide de ratione diſcurſiua latio. Sententia quæ cadit in falſi-
Pytha. tatē & veritatē ratione. Diſciplina eſt facultas curabilis animæ.
Photij. Eruditio eſt diſciplinæ traditio. Pythagor. apud photium Bibliot. Ars eſt habitus factiuus cū ratione. Prudentia eſt habitus quæ eligit in agibilibus rectitudinem. Scientia eſt habitus eorū quæ ſemper ſecundū eadem, & ſic ſe habent. Sapientia eſt ſcientia primorū principiorū. Intellectus eſt principiū & fons omniū bonorū. Subtilitas eſt celeritas mentis. Sagacitas eſt inueſtigare ex eis quæ didiſcit aliquiſq; non didiſcit. Memoria eſt cuſtodia eorū quę aliquis
Diogen. didiſcit. Diog. Laert. 7. lib. de Vit. philoſ. Scientia eſt comprehē-
Laert. ſio certa. Gregor. Naz. ad patrem tacent. Sapiens eſt qui pauca de
Gregor. virtute loquitur, multa autem ſuis actionibus oſtendit, & fidē dig-
Nazia. nam ratione per vitam addit. Def. Habitus eſt qualitas quædam permanens. Actus eſt partus habitus. Scientia eſt habitus abſolutus. Finis eſt quod fit non gratia huius ſed huius. Intētio eſt, cuius fine alicui ſtudetur: Mos eſt fictio quę oſtendit viuendi modū. Doctrina eſt impreſſio opere & ratione. Sermo bonus eſt modicus malorū. Sermo malus eſt deſtructor bonorū. Speculatio eſt conſideratio intelligibiliū. Praxis eſt actio quædam in agibilibus. Ars eſt inſtructio ab experientia. Euſtratij. 6. Ethic. 6. Habitus eſt facultas Intellectiuæ animæ partis. Intellectus eſt habitus quo notitiā primorū principiorū comprehendimus, cōmunes conceptus proprios

actus

μετὰ λόγου θεωρητικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπῳ ἀγαθὰ καὶ κακά. 5. Ἐπιστήμή ἐστι περὶ τοῦ καθόλου ὑπόληψις καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων. Νοῦς ἐστιν ἕξις περὶ τὰς κοινὰς ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως. 6. Σοφία ἐστὶν ἡ ἀκριβεστάτη τῶν ἐπιστημῶν, ἀρχῶν εἴδησις, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀλήθεια. β. Ψυχῆς. κείμ. ρνδ. Δόξά ἐστιν ὑπόληψις ἐξ ἀρχῶν μὴ ἀναγκαίων φερόμενον. 7. Ἠθικ. 7. Σοφία ἐστὶν ἕξις τὰ ἐκ τῆς ἀρχῆς εἰδέναι καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν διδάσκουσα. Πλάτ. ὅροι. Ἕξις πλάτ.
ἐστὶ καθ' ἣν τὸ ἔχον ἀγαθὸν λέγεται. Ἀλήθειά ἐστιν, ἕξις ἐν κατα-
θέσει καὶ ἀποφάσει, ἐπιστήμη ἀληθῶν. Μνήμή ἐστι διάθεσις ψυχῆς διδακτικὴ τῆς ἐν αὐτῇ ὑπαρχούσης ἀληθείας. Σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη ἀνυπόθετος, ἐπιστήμη τῶν ἀεὶ ὄντων, ἐπιστήμη θεωρητικὴ τῆς τῶν ὄντων αἰτίας. Ἐπιστήμή ἐστιν, ὑπόληψις ψυχῆς ἀμεταπτώτως ὑπὸ λόγου, δύναμις ὑπολητικὴ τοιοῦτος ἢ τινῶν ἀμεταπτώτως ὑπὸ λόγου, λόγος ἀληθὴς ὅτι διανοία ἀμεταπτώτος. Δόξα ἐστιν ὑπόληψις μετὰ πίστεως ὑπὸ λόγου λογισικὴ φορὰ, διάνοια ἐμπίπτουσα εἰς ψεῦδος καὶ ἀληθὲς ὑπὸ λόγου.
Παιδεία ἐστὶ δύναμις θεραπευτικὴ ψυχῆς. Παίδευσις ἐστὶ παιδίας παράδοσις. Πυθαγ. ΦωτίῳΦωτίῳ βιβλ. Τέχνή ἐστιν ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου. Φρόνησίς ἐστιν ἕξις θεωρητικὴ τῆς ἐν τοῖς πρακτοῖς ὀρθότητος. Ἐπιστήμή ἐστιν ἕξις τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων. Σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη τῶν πρώτων αἰτίων. Νοῦς ἐστιν ἀρχὴ καὶ πηγὴ πάντων τῶν καλῶν. Ὀξύτης ἐστὶ ταχύτης τῆς διανοίας. Ἀγχίνοια ἐστιν ἐξ ὧν ἔμαθέ τις, ἃ μὴ ἔμαθε πράξων. Μνήμη ἐστὶ πρῆσις ὧν ἔμαθέ τις. Διογ. Διογεν.
Λαερτ. ζ. βιβλ. περὶ βίου φιλοσ. Ἐπιστήμή ἐστι κατάληψις ἀσφαλὴς. Λαερτ.
Γρηγορ. Θεολ. εἰς τὸν πατέρα σιωπ. Σοφός ἐστιν ὃς πρὸ ὀλίγα μὲν περὶ ἀ- Γρηγο.
ρετῆς φθέγγεται, πολλὰ δὲ οἷς ἐνεργεῖ παραδείκνυσι, καὶ τὸ ἀξιό- Θεολ.
πιστον τῷ λόγῳ δίδωσι τῷ βίου θεραπεύσας. Οὕτως. Ἕξις ἐστὶ πιστικὴ ἔμμονος. Ἐνέργεια ἐστὶ τόκος ἕξεως. Ἐπιστήμη ἐστιν ἕξις ἄλυτος. Τέλος ἐστιν ὃ μὴ χάριν τοῦδε ἀλλὰ τοῦδε. Σκοπός ἐστιν, ᾧ τέλει συμβάλλεται. Τρόπός ἐστις ἕξις ποιὰ πρὸς τὰ πράγματα. Ἦθός ἐστι πλάσμα τοῦ τρόπου κατηγορεῖ. Διδασκαλία ἐστὶ τύπωσις ἔργῳ καὶ λόγῳ. Λόγος ἄρειος, ἐστὶ φαρμακεὺς κακῶν. Λόγος κακός ἐστιν αὐαιρέτης καλῶν. Θεωρία ἐστὶ σκέψις νοητῆς. Πρᾶξίς ἐστιν ἐνέργειά τις εἰς τὰ πρακτέα. Τέχνή ἐστι σύστημα ἐξ ἐμπειρίας.
Εὐσεβ. ς. Ἠθ. ζ. Ἕξίς ἐστιν ἀρετὴ τοῦ διανοητικοῦ τῆς ψυχῆς μέρους. Νοῦς ἐστιν ἕξις διοῦ τῶν γνώσιν τῶν πρώτων ἀρχῶν Εὐσεβ.
καταλαμβάνομεν, τὰς κοινὰς ἐννοίας οἰκεῖα ἐνεργήματα καὶ νοήματα

actus & conceptus ac dignitates tenens. Sapientia est habitus nō solum ea quæ sunt a principijs demonstratiuus cognitiuusque sed
Marci Abb. etiā & opsorū principiorū, quia & circa ea veridicus est. Marc. Abbatis. De ijs qui cogitant ex operibus iustificati. Sapientia est nō solū per necessariū ordinem noscere veritatem, sed etiam, suffere
Brienn. vt propriam malitiam eorū quę iniuriam inferrunt. Bryen. ser. 41. Peritia est cognitio vnius rei sine ratione. Experientia est cognitio plurium cū ratione. Methodus est habitus introductorius cū ratione, vel cū via quadam ordinata ingressio ad cognoscibile. Meditatio est nutrix scientiæ. Disciplina est studiū sermonū optimorum, idearū, ac actionum. Cognitio est lumen rationalis animæ. Ignorantia est tenebræ animæ rationalis. Lectio bona est dodiscere ma-
Geras. la. Geras. de Habit. Decretum est opinio viri doctrina præditi, stabilis & vera, de his quæ in philosophia quæruntur immutabilis ex ratione. Artis formula est administratio voluntaria sermonū naturæ ad intentionē obtinendam. Ruditas est disiunctio, cognoscentiū & cognitorum. Occupatio est multū circa aliquid studium, & continua cura. Discipulus est qui magistri lectiones quærit. intelligentia est actio animę circa intelligibilia. prima intellectus motio. Intelligibile est omne quod per intellectū cognoscitur. Intellectuale est quod remouetur a sensibus, quod solo intellectui videtur. Studiū est instructio ad proposita. Studens est qui perfectum amorem habet, suam virtutem. Sagacitas est scientia coniunctorum, ac inconiunctorum. Exercitium est argumentatio ex vtraque parte.

CAPVT CIX.

De Philosophia.

Amm. Damas. Pachy. Pytha. platon. PHilosophia ac eius partes sic definiuntur. Ex Amm. Ermeo de quinque Vocib. Damasc. de Dialect. 63. Pythag. Philosophia est entiū notitia vt entia sunt. Philosophia est amor sapientię. Platonis in Phędr. Philosophia est cognitio diuinatū humanarūq; rerum. In Theęt. Philosophia est assimilari Deo vt possibile est homini. Defin. Philosophia est entiū semper scientię appetitus. speculatiua veri, quo modo verū, diligentia animę recta cum ratione.

Arist.

κτημένη καὶ ἀξιώματα. Σοφία ἐστὶν ἕξις οὐ μόνον τῶν ἐν τῇ ἀρχῶν δεικνυμένη γνωστική, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν ὡς καὶ περὶ αὐτὰς ἀληθεύουσα. Μάρκου Ἀββᾶ. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι. Σοφία ἐστὶν οὐ μόνον τὸ ἀπὸ φυσικῆς ἀκολουθίας εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπομένειν ὡς ἰδίαν τὴν τῶν ἀδικούντων πονηρίαν. Βρυεν. λόγος μ α. Πεῖρά ἐστι γνῶσις ἑνὸς πράγματος ἄλογος. Ἐμπειρία ἐστὶ γνῶσις πλειόνων ἄλογος. Μέθοδός ἐστιν ἕξις ὁδοποιητικὴ μετὰ λόγου, ἢ μετὰ ὁδοῦ τινος εὐτάκτου πρόβασις ἐπὶ τὸ γνωστόν. Μελέτη ἐστὶ τειφὸς ἐπιστήμης. Παίδευσίς ἐστιν ἄσκησις ἀρίστων λόγων εἰδῶν τε καὶ τάξεων. Γνῶσίς ἐστι φῶς λογικῆς ψυχῆς. Ἄγνοιά ἐστι σκότος ψυχῆς λογικῆς. Μάθημα ἄριστόν ἐστιν ἐπιμαθεῖν τὰ κακά. Γεωργ. περὶ Ἕξεων. Δόγμά ἐστιν ὑπόληψις ἀνδρὸς σοφοῦ βέβαιος καὶ ἀληθὴς περὶ τῶν ζητουμένων ἐν φιλοσοφίᾳ ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου. Τεχνολογία ἐστὶ περιποίησις ἑκούσιος τῆς τῶν λόγων φύσεως ἐπὶ σκοπῷ προσηκόντως ἔχειν. Μάθησίς ἐστιν ἡ τοῦ διδασκάλου τὰ μαθήματα ζητοῦντος. Νόησίς ἐστιν ἐνέργεια ψυχῆς περὶ τὰ νοητά, ἡ πρώτη τοῦ νοὸς κίνησις. Νοητόν ἐστι πᾶν τὸ ἀπὸ τοῦ νοῦ νοούμενον. Νοερόν ἐστι τὸ ἀφεῦγον τὰς πέντε αἰσθήσεις, τὸ μόνῳ τῷ νοῒ ὁρώμενον. Σπουδὴ ἐστι συντάξεις εἰς τὰ προκείμενα. Σπουδαῖός ἐστιν ὁ τελείαν ἀγάπην ἔχων τὴν αὐτὴ ἀρετῇ. Σωτῆρίς ἐστιν ἐπιστήμη συμβλητῶν καὶ ἀσυμβλήτων. Γυμνασία ἐστὶν ἡ εἰς ἑκάτερον μέρος ἐπιχείρησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΘ.

Περὶ Φιλοσοφίας.

Ἡ Φιλοσοφία καὶ τὰ ἐκείνης μέρη οὕτως ὁρίζεται. ἐκ τῶν Ἀμμωνίου Ἑρμείου. Εἰς τὰς πέντε φωνάς, Δαμασκιν. Διαλεκτ. ξε. καὶ Γεωργίου παχυμέρους λογικ· Πυθαγ. Φιλοσοφία ἐστὶ τῶν ὄντων γνῶσις ἢ ὄντα ἐστί. Φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας. Πλάτ. ἐν φαίδ. Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐν Θεαιτ. Φιλοσοφία ἐστὶν ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὅρος. Φιλοσοφία ἐστὶ τῆς τῶν ὄντων ἀεὶ ἐπιστήμης ὄρεξις, θεωρητικὴ τοῦ ἀληθοῦς, πῶς ἀληθές, ἐπιμέλεια ψυχῆς μετὰ λόγου

Ἀμμ. Δαμα. Γεωργ. παχυ. πυθα. πλάτ.

Aristot. Aristot. Philosophia est ars artiū & scientia scientiarū. 2. Metaph. 1. Philosophia scientia veritatis cognitiua. Alcinoi de Doctrin. 1.

Alcin. Philosophia est appetitus sapientiæ, vel solutio & conuersio animæ de corpore nobis conuersis ad intelligibilia, veraque entia. Philosophus est qui denominatiuè a philosophia nominatur 2. speculatio est actus quidam intellectus speculantis intelligibilia; Pra-

Diogen. Laertij. xis est animæ rationalis actus per corpus effectus, 3. Speculatiua est entium cognitio. Practica est ea quæ ad agibilia versatur. 24.

Basilij Magni. Philosophus est qui versatur circa ea quæ semper & secundū eadē

Iustini philos. & eodēmodo se habentia. Sophista est qui circa ea quæ non sunt

Ammo. versatur. Diogen. Laertij de vit. Plat. Dialogus est oratio ex interrogatione & responsione constans. Basilij Magni in princip. Parēn. Sapientia est scientia diuinarū, humanarūque rerum & earū causarum. Iustini Philos. ad Triphon. Philosophia est scientia entis, & veri cognitio, quæ sola felicitatem facit. Ammon. de Quinq. Vocibus, Speculatiuum est quod physicam, mathematicam, Metaphysicam & Theologiā continet. Practicū est quod Ethicam, oeconomicam & Politicam continet. Logicū est quod Grammaticā, Poeticam, Historicam, Rhetoricam & Logicam complectitur.

CAPVT CX.

De Grammatica.

Amm. Dionys. Tracen. Mosco. Nicasij Crates Demet. Chlori. Gerasi. Lascar. Micha. Pselli.

GRammatica & ea quæ ipsi accidunt sic describūtur. Ammonij in quinque vocibus. Dionys. Thracensis, Prœcept. Manuel Moschop. interrog. Grammatica est exercitatio eorum quæ apud Poetas ac historicos quo ad plus dicuntur. Ex Nicasij Epit. Crates. Grammatica est habitus ex arte cognitiua eorū quæ apud Græcos dicta vel intellecta accuratissimè sunt. Demetrij Chlori, Gramm. est ars eorū quæ apud poetas sunt, & notitia eorū quæ sūt ad communem vsū. Gerasi. de Grammat. Gram. est ars quæ versatur circa orationem vocalem finem habens rectè dicere ac scribere. Costantini Lascaris 1. Gramm. Litera est pars minima vocis indiuidua. Syllaba est comprehensio ad minimū duarū literarū. Dictio est pars minima constructæ orationis diuisibilis. Michael Pselli de Gram. Orthographia est fundamentum ac bases lectionū.

Gerasi.

λόγου ὀρθοῦ. Ἀ. Φιλοσοφία ἐστὶ τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Ἀεισ.
β. Μεταφ. α. Φιλοσοφία ἐστὶν ἐπιστήμη ἀληθείας θεωρητικὴ. Ἀλκιν.
Διδασκ. α. Φιλοσοφία ἐστὶν ὅρεξις σοφίας, ἢ λύσις καὶ μεταγωγὴ ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἐπὶ τὰ νοητὰ ἡμῶν τρεπομένων καὶ κατὰ ἀλήθειαν Ἀλκιν.
ὄντα. Φιλόσοφός ἐστιν ὁ παρωνύμως ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ὀνομαζόμενος.
β. Θεωρία ἐστὶν ἐνέργειά τις νοῦς νοῆτος τὰ νοητά. Πρᾶξίς ἐστι ψυχῆς
λογικῆς ἐνέργεια δι' σώματος γινομένη. γ. Θεωρητικὴ ἐστὶν ἡ τῶν ὄντων
γνῶσις. Πρακτικὴ ἐστὶν ἡ περὶ τὰ πρακτέα. κ δ. Φιλόσοφός ἐστιν Διογέν.
ὁ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα καταγινόμενος. Σοφιστής Λαερτ.
ἐστιν, ὁ περὶ τὸ μὴ ὂν πραγματευόμενος. Διογ. Λαερτ. Βιὸς πλάτ. Διάλο- Βασιλ.
γός ἐστι λόγος ἐξ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως συγκείμενος. Βασ. Μεγ. εἰς Μεγα.
τὴν ἀρχὴν παροιμ. Σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγ- Ἰουστ.
μάτων καὶ τῶν τούτοις αἰτίων. Ἰους. Φιλοσ. πρὸς τρύφων. Φιλοσοφία Φιλοσ.
ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ ὄντος, καὶ τὸ ἀληθοῦς ἐπίγνωσις, ἡ μονη εὐδαιμονίαν Ἀμμ.
ποιοῦσα. Ἀμμ. εἰς τὰς φωνάς. Θεωρητικόν ἐστι τὴν φυσικὴν, μαθηματικὴν, μεταφυσικὴν, καὶ θεολογίαν περιέχον. Πρακτικόν ἐστι τὴν
ἠθικὴν, οἰκονομικὴν, καὶ πολιτικὴν περιέχον. Λογικόν ἐστι, τὴν γραμματικὴν, ποιητικὴν, ἱστορικὴν, ῥητορικὴν καὶ λογικὴν περιέχον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙ.

Περὶ Γραμματικῆς.

Ἡ Γραμματικὴ καὶ τὰ σημαινόμενα ἐπόμενα οὕτως περιγράφουσιν. Ἀμμων. εἰς τὰς Φωνάς. Διονυσ. Θρακὸς ἐν παραγγέλμ. Μανουήλου Μοσχοπ. Ἐρωτήμ. Γραμματικὴ ἐστιν ἐμπειρία τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγομένων. ἐκ τῶν Νικασίου ὑπομν. Κράτητος. Γραμ. ἐστιν ἕξις ἀπὸ τέχνης διαγνωστικὴ τῶν παρ' Ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν ὡς ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον. Δημητρίου Χλωροῦ. Γραμ. ἐστὶ τέχνη τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ τῶν κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν εἴδησις. Γεωργ. α Μοσχο.
περὶ Γραμμ. α. γραμ. ἐστὶ τέχνη καταγινομένη περὶ τὸν φθογγικὸν λό- Νικασ.
γον, τέλος ἔχουσα τὸ ὀρθῶς λέγειν καὶ γράφειν. Κωνσταντ. λασκαρ. α. Κράτη.
Γράμματ. Γράμμά ἐστι μέρος ἐλάχιστον φωνῆς ἀδιαίρετον. Συλλα- Δημητ.
βή ἐστι σύλληψις τὸ ἐλάχιστον δύο γραμμάτων. Λέξις ἐστὶ μέρος χλωρ.
ἐλάχιστον τοῦ συντακτικοῦ λόγου διαιρετικόν. Μιχαὴλ Ψελλοῦ. Γεωργ.
περὶ Γραμμ. Ὀρθογραφία ἐστὶ θεμέλιος καὶ βάσις πινμάτων. Λασκά

Γεωργ.

Geraſ. Geraſ.de Gram. Orthographia eſt Methodus rectè ſcribendi ſecũdum Accenſus Canones. Grammaticus eſt qui Canenem & terminum ſcribendi, legendique aſſignans. Grammaticha eſt qui prima elementa docet. Literæ ſunt elementorum figuræ.

CAPVT CXI.

De Oratione & partibus eius.

Laſcar. ORatio eiuſque partes ſic deſcribuntur. Laſcaris, 1. Gram. Oratio eſt dictionum compoſitio, ſent ẽtiam perfectam declarans: Nomen eſt pars orationis declinabilis, ſubſtantiam propriã
Moſch. vel communem ſignificans. Meſchop. Inter. Nomen eſt pars orationis cum caſibus. Corpus vel rem ſignificans. Laſcar. Articulus
Laſcar. eſt pars orationis declinabilis propoſita declinationi nominum & poſtpoſita. Verbum eſt pars orationis declinabilis cum diuerſis tẽporibus actionem vel paſſionem vel neutrum quoddam ſignificãs.
Moſch. Moſchopuli. Modus eſt voluntas animæ per vocem ſignificatũ.
Moſch. Diſpoſitio eſt actio vel paſſio quibus diſponitur anima ad quid agendũ vel patiendũ Coniugatio eſt ſequens verba declinatio. Gera-
Geraſ. raſ. Tempus eſt menſura actionis vel paſſionis ſecundum præſens, vel præteritum, vel futurum, ſignificata. Moſchop. Præſens eſt tẽ-
Moſch. pus quod exiſtentem & non completam habens ſignificationem. Prẽteritum imperfectum eſt quod extenſam & non completã habet ſignificationem. Prẽteritam perfectum eſt quod actionem vel paſſionẽ habet apud præſens tempus poſitam. Præteritũ plus quã perfectũ eſt præteritum perfectũ completũ. Aoriſtus eſt, quod de præterito dicitur & completam ſignificationem habet, non tenens determinatũ tempus actionis vel paſſionis. Futurũ eſt quod nõ ad-
Laſcar. huc eſt factũ. Laſcar. Participiũ eſt pars orationis declinabilis proprietatis nominis & verbi particeps. Pronomen eſt pars orationis declinabilis pro nomine aſſumpta. Propoſitio eſt pars orationis indeclinabilis propoſita omnibus orationis partibus, & in compoſitione & conſtructione. Aduerbium eſt pars orationis indeclinabilis iuxta verbum dicta & poſtdicta. Coniunctio eſt pars orationis indeclinabilis coniungens alias partes orationis in ſententia cum ordine.

CA-

Γερασ. Γεραϲ. περὶ γραμμ. ὀρθογραφία ἐϲτι μέθοδος τὸ ὀρθῶς γράφειν κατὰ τοὺς τῆς προσῳδίας κανόνας. Γραμματικός ἐϲτιν ὁ τὸν κανόνα καὶ τὸν ὅρον τοῦ γράφειν καὶ ἀναγινώϲκειν ὑποδιδούς. Γραμματικὴ ἐϲτὶ ὁ τὰ πρωτοτοιχεῖα διδάϲκων. Γράμματά εἰϲιν οἱ τῆς ϲτοιχείων χαρακτῆρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΑ'.

Περὶ λόγου καὶ τῆς μερῶν αὐτοῦ.

Λαϲκ. Ὁ Λόγος καὶ τὰ ἐκείνου μέρη οὕτωϲὶν ἐξήγηται. Λαϲκάρ. α. Γραμ. Λόγός ἐϲτι λέξεων ϲυνθέϲις διάνοιαν αὐτοτελῆ δηλοῦϲα. ὄνομά ἐϲτι μέρος λόγου κλιτὸν οὐϲίαν ἰδίαν ἢ κοινὴν ϲημαῖνον. Μοχοπ. Ἐϲτ. ὄνομά ἐϲτι μέρος λόγου πτωτικὸν ϲῶμα ἢ πρᾶγμα ϲημαῖνον. Πτῶϲίς ἐϲτιν ὀνόματος μεταβολὴ κίνηϲις. Λαϲκ. Ἄρθρόν ἐϲτι μέρος λόγου κλιτὸν προτακτόμενον τῆς κλίϲεως τοῦ ὀνόματος ἢ ὑποτακτόμενον. Ῥῆμά ἐϲτι μέρος λόγου κλιτὸν μετὰ διαφόρων χρόνων ἐνέργειαν, πάθος, ἢ οὐδέτερόν τι ϲημαῖνον. Μοχοπ. Ἔγκλιϲίς ἐϲτι βούλημα ψυχῆς διαφορὰς ϲημαϊνόμενον. Διάθεϲις ἐϲτι δρᾶϲιν ἢ πεῖϲιν ἐν αἷς διατίθεται ἡ ψυχὴ ἐνεργοῦϲά τι ἢ πάϲχουϲα. Συζυγία ἐϲτιν ἀκόλουθος ῥημάτων κλίϲις. Γεραϲ. χρόνος ἐϲτι μέτρον ἐνεργείας ἢ πάθους κατὰ τὸ τανῦ, ἢ τὸ παρελήλυθός ἢ τὸ μέλλον ϲημαινόμενον. Μοχοπ. Ἐνεϲὼς ἐϲτιν ὁ ἐνϲαμμένως καὶ ἀπλήρωτον ἔχων τὸν ϲημαϲίαν. Παρατατικὸς, ὁ παρατεταμμένως καὶ ἀπλήρωτον ἔχων τὸν ϲημαϲίαν. Παρακείμενος, ὁ τὸν ἐνέργειαν ἢ τὸ πάθος ἔχων παρακείμενα τῷ ἐνεϲῶτι. Ὑπερϲωτελικὸς, παρακείμενος πεπληρωμένως. Ἀόριϲτος, ὁ ὅπερ τὸ παρελήλυθὸς μὲν λεγόμενος δὲ πεπληρωμένως ϲημαίνων ἔχων μὲν ἔχων δὲ ὁριϲμένως καιρὸν τῆς ἐνεργείας ἢ τὸ πάθους. Μέλλων, ὁ μήπω γεγονὼς. Λαϲκάρ. Μετοχή ἐϲτι μέρος λόγου κλιτὸν τῆς ἰδιότητος τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος μετέχον. Ἀντωνυμία ἐϲτι μέρος λόγου κλιτὸν ἀντ' ὀνόματος παραλαμβανόμενον. Πρόθεϲις ἐϲτι μέρος λόγου κλιτὸν προτιθέμενον πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν καὶ ἐν τῇ ϲυνθέϲει καὶ ϲυντάξει. Ἐπίῤῥημά ἐϲτι μέρος λόγου ἄκλιτον κατὰ τὸ ῥήματος λεγόμενον ἢ ὅπερ λεγόμενον. Ϲυνδέϲμός ἐϲτι μέρος λόγου ἄκλιτον ϲυνδέον τὰ ἄλλα μέρη τοῦ λόγου εἰς διάνοιαν μετὰ τάξεως.

CAPVT CXII.

De Verbis.

Lascar. VErba sic describuntur. Lascar. 2. Gram. Lascar. 2. Gramm. Verbum actiuum est propriè desinens in o mega & formans passiuum in mę, vt diligo, diligor. Passiuum, quod desinens in mę ab actiuo formatum passionem significat. Neutrum, quod detinẽs in o mega, non format passiuũ in mę vt viuo. Commune, quod desinens in mę, interdum actionem interdũ passionem significat. vt Violo. Deponens est quod passiuè scribitur, actionẽ autem significat: vt oppugno. Circũflexũ est cuius vltima syllaba circunflectitur, vt ago In mi. est, cuius vltima syllaba in mi desinit. vt pono. Geras. Gramm. Personale, quod tres personas & tres numeros habet. Impersonale, quod vnam solam personã & solũ numerum indeterminate habet.

Geras.

CAPVT CXIII.

De Compositione.

Geras. COmpositio & quæ circa eam sunt sic definiuntur. Gerasim. 2. Gramm. Compositio est verbi cum cœteris orationis partibus constructio; Concordantia est compositio nominum ad nomina, vel nominum ad articulos, vel articulorum & nominam ad verba. 3. Gramm. 11. Cognatio temporum est desi-

Mosco. nentis consonantis literæ conseruata similitudo. Formatio temporum est modus vnde verborum casus deriuantur. Moschopul. Barbarismus est fallum circa dictinem vel elementum, vel accentum. Solecismus est complicatio mutua dictionum.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΒ'.

Περὶ Ῥημάτων.

Λασκ. ΤΑ Ῥήματα οὕτως ἀναγράφονται. Λασκάρεως. β. Γραμμ. Ῥῆμα ἐνεργητικόν ἐστι τὸ κυρίως λῆγον εἰς ὦ καὶ χημαπίζον παθητικὸν εἰς μαῖ ὡς φιλῶ φιλοῦμαι. Παθητικόν, τὸ λῆγον εἰς μαῖ χημαπιζόμενον ἀπὸ ἐνεργητικοῦ καὶ πάθος σημαίνον, ὡς φιλοῦμαι ὑπὸ τοῦ φιλῶ. Οὐδέτερον, τὸ λῆγον εἰς ὦ καὶ μὴ χημαπίζον παθητικὸν εἰς μαῖ ὡς ζῶ. Κοινόν, τὸ λῆγον εἰς μαῖ καὶ ποτὲ μὲν ἐνέργειαν ποτὲ δὲ πάθος σημαῖνον. ὡς βιάζομαι. Ἀποθετικόν ἐστι τὸ παθητικῶς μὲν γραφόμενον, ἐνέργειαν δὲ σημαῖνον. οἷον Μάχομαι. Περισπώμενόν ἐστιν οὗ ἡ λήγουσα προπερισπᾶται. ὡς ποιῶ. Εἰς Μῖ, οὗ ἡ λήγουσα εἰς μῖ διαλύεται εἰς τίθημι. Γερασ. προσωπικόν, τὸ τρία πρόσωπα καὶ τρεῖς ἀριθμοὺς κτώμενον. Ἀπρόσωπον, τὸ ἓν μόνον πρόσωπον καὶ μόνον ἀριθμὸν ἀδιαιρέτως ἔχον.

Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΓ'.

Περὶ Συντάξεως.

Γερασ. ΗΣύνταξις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γερασ. β. Γραμμ. α. Σύνταξίς ἐστιν ἡ τοῦ ῥήματος μετὰ τῶν ἑτέρων τοῦ λόγου μερῶν συνθεσις. Συμφωνία ἐστὶν ἁρμονία ὀνομάτων πρὸς ὀνόματα, ἢ ὀνομάτων πρὸς ἄρθρα, ἢ ἄρθρων καὶ ὀνομάτων πρὸς ῥήματα. γ. Γερασμ. ια. Συγχύσεις τῶν χρόνων ἐστὶν ἡ τοῦ τελικοῦ συμφώνου διαφυλαττομένη ὁμοίωσις. Σχηματισμός τῶν χρόνων ἐστὶ τρόπος ἀφ' οὗ αἱ τῶν ῥημάτων πτώσεις παράγονται. Μοσχοπ. Βαρβαρισμός ἐστι διαφορὰ περὶ λέξιν ἢ περὶ στοιχεῖον, ἢ περισπᾶται. Σολικισμός ἐστιν, ἡ κατάλληλος συμπλοκὴ τῶν λέξεων.

Μοσχο.

CAPVT CXIV.

De Accentu.

ACcentus & quæ circa eã ſunt ſic definiuntur. Laſcaris 1. Grãmat. Accentus eſt extenſio vocis literatę. Moſchop. Extenſio eſt intenſio vel remiſſio vel medietas ſyllabarũ ſonoritatẽ habens. Acutus eſt qualitas ſyllabę extenſum habẽs ſonum. Grauis eſt qualitas ſyllabæ remiſſum habens ſonũ. Circunflexus eſt qualitas ſyllabæ ſonũ habens mediũ extenſi & remiſſi. Longus eſt notatio extenſi vocalis. Breuis eſt notatio correpti vocalis. Denſus eſt qualitas ſyllabę mutans tenuia conſonantia ad denſa in conſtructione. Tenuis eſt qualitas ſyllabę conſeruans conſonantia in conſtructione qualia ſunt. Inuerſio eſt notatio eliſionis vocalis. Subvnio eſt ſignum coniunctionis duarum dictionum. Subdiſtinctio eſt ſignum remotionis dictionis.

Laſcar.
Moſch.

CAPVT CXV.

De Dialecto.

DIalectus & eius ſpecies ſic deſcribuntur. Ioan. Gram. Dialectus eſt linguæ proprietas. Ionica eſt, qua vſi ſunt Iones. Actica eſt, qua vſi ſunt Athenienſes. Dorica, qua vſi ſunt Dores. Aeolica, qua vſi ſunt ęoles. Communis, quæ omniũ caracteribus vtitur. Georg. Chirouoſ. Gram. Notatio eſt dictionũ explicatio, per quam veritas declaratur. Athan. Def. Notatio eſt virtutis nominis rectitudo ex eodem ſenſu declarata.

Ioannis Grãma.
Gregor. Chirou.
Athan.
Alex.

CAPVT CXVI.

De Nominibus.

NOmina cum ſint multiplicia, multipliciter definiuntur. Ariſt. 1. de Interpr. 2. Nomen eſt vox ſignificatiua ſecundũ placitũ ſine

Ariſtet.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ριδ.

Περὶ Προσῳδίας.

Ἡ προσῳδία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Λασκάρ. α Γραμ. Προσῳδία ἐστὶ τόνος φωνῆς ἐγγραμμάτου. Μοσχοπ. Τόνος ἐστὶν, ἐπίτασις, ἢ ἄνεσις, ἢ μεσότης συλλαβῶν διφωνίαν ἔχουσα. Ὀξεῖα ἐστὶ ποιότης συλλαβῆς ὑπερτεταμμένον ἔχουσα φθόγγον. Βαρεῖα ἐστὶ ποιότης συλλαβῆς ἀνειμμένον ἔχουσα φθόγγον. Περισπωμένη ἐστὶ ποιότης συλλαβῆς φθόγγον ἔχουσα μέσον τῆ ὑπερτεταμμένη καὶ ἀνειμμένου. Μακρά ἐστι, σημείωσις ἐκτεινομένου φωνήεντος. Βραχεῖα ἐστὶ σημείωσις συστελλομένου φωνήεντος. Δασεῖα ἐστὶ ποιότης συλλαβῆς τρέπουσα τὰ ψιλὰ σύμφωνα εἰς δασέα ἐν τῆ σωθέσει. Ψιλὴ ἐστι ποιότης συλλαβῆς φυλάττουσα τὰ σύμφωνα ἐν τῆ σωθέσει οἷα εἰσὶ. Ἀπόστροφός ἐστι σημεῖον ἐκθλίψεως φωνήεντος. Ὑφὲν ἐστι σημεῖον σωαφείας δύο λέξεων. Ὑποδιαστολή ἐστι σημεῖον διαστάσεως λέξεων.

Λασκ. Μοσχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ριε.

Περὶ Διαλέκτου.

Ἡ διάλεκτος καὶ τὰ εἴδη αὐτῆς ὧδε γράφεται. Γ'ωάν. Γραμ. Διάλεκτός ἐστι γλώσσης ἰδίωμα. Ἰάς ἐστιν ἡ κέχρηται Ἴωνες. Ἀττὶς, ἡ κέχρηται Ἀθηναῖοι. Δωρὶς, ἡ κέχρηται Δωριεῖς. Αἰολὶς, ἡ κέχρηται Αἰολεῖς. Κοινὴ, ἡ πᾶσι τοῖς πασῶν καθαπαξ χρωμένη. Γεωργ. χριεβ. Γραμμ. Ἐτυμολογία ἐστὶν ἡ τῆς λέξεως ἀνάπτηξις δι' ἧς τὸ ἀληθὲς σαφηνίζεται. Ἀθαν. ὅρος. Ἐτυμολογία ἐστὶν ἡ τῆς δυνάμεως τοῦ ὀνόματος ὀρθότης ἐξ ἧς περὶ τῶν νοὸς ἑρμηνευομένη.

Γ'ωάν. γραμ. Γεωργ. χριεβ. Ἀθαν. Ἀλεξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρις.

Περὶ Ὀνομάτων.

Τὰ ὀνόματα πολυπλάσια ὄντα, πολυπλασίως ὁρίζονται. Ἀριστ. α. περὶ Ἑρμην. β. Ὄνομα ἐστὶ φωνὴ σημαντικὴ κατὰ σωθὴ

Αριστ.

sine tempore, cuius nulla pars est significatiua separata. Categ. 1. Æquiuoca sunt quorum nomen solum est commune, rario vero secundū illud nomen est diuersa. Vniuoca dicuntur, quorū nomen est cōmune & ratio substantiæ secundū illud nomen est eadē. Denominatiua dicuntur; quæcunque ab aliquo differentia casu nominis appellationem habent. Ammon. Categ. Damasc. Dialect.

Amm. Damas. 33. Polyonyma sunt, quæcunque definitione quidem communicant, nomine autem differunt, quando eadem res multis vocatur nominibus, vt gladius, ensis, spatha. Heteronyma sunt, quæ definitione ac nomine differunt vnū vero subiectum habent, vt Assensus & descensus in scala. Homogenea sunt quæcumque sub eodem predicamento ordinantur. Heterogenea sunt quęcunque sub alio & alio predicamento ponuntur. Hemoidea, quæ specie differunt inter sè. Numero differentia, quęcunque complexione accidentiū proprietatem propriè hypostasios separatam habent Sine

Micha. Presb. Metho. Moscop. Hypostasim est quod nullo modo habet esse. Cum Hypostasim est quod simpliciter est. Michael Presbit. Syngel. Meth. Gram. Moscop inter. Propriū est quod de indiuiduis dicitur, vt Plat. Appellatiuū est quod communem substantiam significat, vt animal. Adiectiuū est quod de proprijs & appellatiuis dicitur & sine illis nō potest dici, vt sapiens Relatiuum est, quod ad aliud fertur, vt pater. Gentile est, quod gentem denotat, vt Cretensis. Ordinabile est quod ordinem significat, vt Primus. Numerale est quod numerū significat vt decem. Absolutū est quod per sè intelligitur, vt sermo.

Geras. Consubstantiale est quod alicuius substātię participet, vt igneus, lapideus. Geras. de Nom. in consubstantiale est quod totaliter est increatū. Indefinibile, solū increatum. Vniuersale quod dicitur de pluribus. Catholicon est, totū totaliter vndique simpliciter perueniens. Soliforme est quod in sola specie videri potest. Consubstantiale est quod eiusdem substantię est. Diuersum est quod alterius est substātiæ & totaliter alienū. Multiforme est quod in diuersas formas & mutationes fertur. Cōtentiuum est, quod in se partes congregat ac perficit. Definibile est quod tangitur ac videtur. Indefinibile est quod creatum & sine terminis est.

σωθήκλω ἀνδ χρόνου, ἧς μηδὲν μέρος ἐστὶ σημαντικὸν κεχωρισμένον. Κατηγ. α. ὁμώνυμά ὅτιν ὧν ὄνομα μόνον κοινὸν, ὁ δὲ κατὰ τ' ὄνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. Συνώνυμα λέγεται ὧν τό τε ὄνομα κοινὸν καὶ ὁ κατὰ τ' οὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. Παρώνυμα λέγεται ὅσα ἀπό τινος διαφέρεντα τῇ πτώσει τινὶ κατὰ τ' οὔνομα μεσσηγορίαν ἔχει Ἀμμ. κατηγ. Δαμασκιν. λογ. λγ. πολυώνυμά ἐστιν, ὅσα τῷ μὲν ὁρισμῷ κοινωνοῦσι, τῷ δὲ ὀνόματι διαφέρουσιν, ὅτι τὸ πρᾶγμα πολλοῖς καλεῖται ὀνόμασι ὡς ξίφος, σπάθη. Ἑτερώνυμά ὅτιν ὅσα τῷ τε ὁρισμῷ καὶ τῷ ὀνόματι διαφέρουσιν ἓν ὑποκείμενον ἔχοντα. οἷον ἀνάβασις καὶ κατάβασις ὅλη τῆς κλίμακος. Ὁμοιχῇ εἰσὶν ὅσα ὑπὸ τινὶ αὐτινὶ κατηγορίαν τάττεται. Ἑτεροιχῇ εἰσὶν ὅσα ὑπ' ἄλλην καὶ ἄλλην κατηγορίαν εἰσὶν. Ὁμοειδῆ, ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος τάττεται, καὶ τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας κοινωνοῦσιν. Ἑτεροειδῆ, τὰ τῷ εἴδει διαφέροντα ἀλλήλων. Ἀριθμῷ διαφέροντα, ὅσα τῇ συμπλοκῇ τῶν συμβεβηκότων τινὶ ἰδιότητα τῆς οἰκείας ὑποστάσεως ἀφορίσαιτο. Ἀνυπόστατόν ὅτι τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν. Μιχα. Πρεσ. Εὐπόστατόν ὅτι τὸ ἁπλῶς ὄν. Μιχαὴλ πρεσβ. Συγγέλ. ἱερ. Μέθοδος Γραμμ. Μοσχοπ. ἐφορ. Κύριόν ὅτι τὸ ὅλῃ τῶν ἀτόμων λεγόμενον. ὡς πλάτων. Προσηγορικόν ὅτι τὸ κοινῷ οὐσίαν σημαῖνον. ὡς ζῶον. Ἐπίθετόν ὅτι, τὸ ὅλῃ κυρίων ἢ προσηγορικῶν λεγομένων καὶ χωρὶς αὐτῶν μὴ δυναμένων λέγεσθαι ὡς στρὸς. Ἀναφορικόν ἐστι τὸ πρός ἕτερον φερόμενον ὡς πατὴρ. Ἐθνικόν, τὸ ἔθνους δηλωτικόν. ὡς κρὴς. Τακτικόν ἐστι τὸ τάξιν δηλοῦν ὡς πρῶτος. Ἀριθμητικόν ἐστι, τὸ σημαῖνον ἀριθμόν, ὡς δέκα. Ἀπολελυμένον, τὸ καθ' αὐτὸ νοούμενον. ὡς λόγος. Μετουσιαστικόν, τὸ μετέχον τινὸς οὐσίας. ὡς πύρινος, μίλινος. Γραμ. περὶ ὀνομ. Ἀνουσιόν ἐστι τὸ ὅλῃ παντὸς ἄκρον. Ἄρειον ἐστι τὸ μόνον ἄκρον. Καθόλου ἐστὶ τὸ κατὰ πολλῶν λεγόμενον. Καθολικόν ἐστι τὸ ὅλον ὁλόλου ἁπαντοχοῦ ἁπλῶς ἐφιέμενον. Μονοειδὲς ἐστι τὸ ἐν μόνῳ ὁραθῆναι δυνάμενον. Ὁμοουσιόν ἐστι τὸ ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄν. Ἑτερούσιον ἐστι τὸ ἑτέρας οὐσίας ὑπάρχον καὶ παντελῶς ἀλλότριον. Πολυειδὲς ἐστι τὸ εἰς διαφόρους μορφὰς ἐκ μεταβολῆς φερόμενον. Περιεκτικόν ἐστι τὸ ἐν αὑτῷ τὰ μέρη σωτήριον καὶ ἀπωλεσοῦν. Εὑρετόν ἐστι πᾶν τὸ ψηλαφούμενόν τε καὶ θεωρούμενον. Ἀπερίληπτόν ἐστι τὸ κτιστὸν καὶ ἄπειρον.

CAPVT CXVII.

De Poetica.

Geraſi. POetica & quæ circa eam ſunt ſic definiuntur. Geraſ. de Poet. Poetica eſt Methodus quæ verſatur circa omnia entia, tam
Platon. ea quæ in mundo, quam ea quæ in intellectu exiſtunt, finẽ habẽs diſciplinam multorum. Plat. in Ione. Poetæ ſunt Deorum interpretes dum ſunt furore correpti. 4. de legibus. Poeta eſt res leuis, volatilis & ſacra, qui nec canere poteſt quàm Deo fuerit plenus, & extra sè poſitus a menteque alienatur. Geraſ de Poetic. Fabula
Geraſi. eſt res fincta, denotans veritatem cuius finis eſt. letitia & ſtupor. Fictio eſt inuentio intellectus noſtri quæ circa non entia verſatur. Methopoeia eſt fabricatio fabularũ. Methopoeius eſt fabularũ inuentor. Epopoeia eſt Heroicum Poema. Poema eſt quo vtimur ad exaltanda heroũ præclara facinora. Tragoedia eſt, qua vtimur in calamitates & triſtitias. Comedia eſt qua vtimur ſubmiſſa ridiculaque. Lyricũ Poema eſt ode & epode. Ode & Epode eſt Poema quod cum cantu & cantilena cantatur. Epigramma eſt breue poema ſimplici cum extenſione alicuius rei vel perſonarum, aut actionum continens poſitionem.

CAPVT CXVIII.

De Arte Metrica.

Geraſi. METrica ars & quæ circa ea ſunt ſic definiuntur. Geraſ. Enchir. Metricæ. Metrica ars eſt, methodus quæ verſatur circa quantitatem & qualitatem dictionũ quę apud Poetas in carminibus componuntur, Quantitas Dictionum eſt qua aliæ dictionũ ſunt longę, alię breues. & aliæ communes. Qualitas dictionũ eſt
Hipheſ. qua carmina de talibus vel talibus pedibus ſunt. Hipheſtion. Enchirid. breuis ſyllaba eſt quę habet breuẽ vocalem vel correptã. Longa, quæ habet longam vocalem vel productam. Communisquæ poteſt longam vel breuem vocem facere. Synizeſis eſt duarũ ſyllabarum conſonantiã non habentium inter ſe, loco vero vnius

ſylla-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ριθ'. 17' λαθος

Περὶ Ποιητικῆς.

Ἡ Ποιητικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτωσιν ὁρίζονται. Γερασ. περὶ ποιητ. Ποιητική ἐστι μέθοδος καταγινομένη περὶ πάντα τὰ ὄντα τὰ, τὲ ἐν κόσμῳ καὶ τὰ ἐν τῇ νοΐ τυγχάνοντα, τέλος ἔχουσα τὴν πολυμαθίαν. Γερασ.
Πλάτ. Ἐν Ἴωνι. ποιηταί εἰσιν οἱ τῶν θεῶν διερμηνεῦται, ἐνθουσιασμῷ Πλάτ.
ληφθέντες. δ'. Νόμων. ποιητής ἐστι πρᾶγμα κούφον, πτερόεν, ἱερὸν, ὅσπερ οὔτε ᾄδειν δύναται μὴ ἐν θεοῦ πληρωθεὶς, ἔξω ἑαυτῆ κείμενος, τῆς διανοίας ἐπαλλοτριοῦται. Γερασ. ποιητ. Μῦθός ἐστι πρᾶγμα πεπλασμένον, εἰκονίζον ἀλήθειαν, οὗ τέλος ἐστὶν ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ ἔκπληξις. Πλάσις ἐστὶν εὕρεσις τῆς ἡμετέρου νοὸς περὶ μὴ ὄντων πραγμάτων καταγινομένη. Μυθοποιΐα ἐστὶ ποίησις μύθων. Μυθοποιός ἐστιν ὁ τῶν μύθων εὑρετής. Ἐποποιΐα ἐστὶ τὸ ἡρῳϊκὸν ποίημα. ποίημά ἐστιν ᾧ χρώμεθα εἰς τὸ ἀποσημαίνειν τὰς τῶν ἡρώων ἀρετάς. Τραγῳδία ἐστὶν ᾗ χρώμεθα ὅτι συμφορὰς καὶ λύπας. Κωμῳδία ἐστὶν ᾗ χρώμεθα ὅτι ταπεινὰ καὶ γελοῖα. λυρικὸν ποίημά ἐστιν ᾧ ᾠδὴ καὶ ἐπῳδή. Ὠδὴ καὶ Ἐπῳδή ἐστιν ἡ μετὰ μέλους καὶ μολπῆς ἀδομένη ποίησις. Ἐπίγραμμά ἐστι βραχὺ ποίημα μεθ' ἁπλῆς ἐνθέσεως πράγματός τινος ἢ προσώπων ἢ πράξεων περιέχον ἔκθεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρια'.

Περὶ Μετρικῆς.

Ἡ Μετρικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτωσιν ὁρίζονται. Γερασ. Ἐγχειρίδιον μετρ. Μετρικὴ τέχνη ὅτι μέθοδος καταγινομένη περὶ τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα τῶν ἁπλῶν ποιητῆς συντιθεμένων ἐν τοῖς ἐμμέτροις ποιήμασι λέξεων. Ποσότης τῶν λέξεων ὅτι καθ' ὃν αἰῶνα τῶν λέξεων εἰσὶ μακραὶ, αἱ δὲ βραχεῖαι, αἱ δὲ κοιναί. Ποσότης τῶν λέξεων ὅτι καθ' ὃν τὰ ποιήματα ἐκ τοίων ἢ τοίων ποδῶν εἰσιν. Ἡφαιστ. Ἐγχειρίδ Βραχεῖα συλλαβή ὅτιν ἡ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν ἢ βραχυόμενον. Μακρὰ, ἡ ἔχουσα μακρὸν φωνῆεν ἢ μακρυόμενον. Κοινὴ, ἡ δυναμένη μακρὰν ἢ βραχεῖαν τὸν φωνὸν τὸ λέγειν. Συνίζησις, δύο συλλαβῶν σύμφωνον μὴ ἐχουσῶν, μεταξὺ ἀλλή-

syllabæ acceptarũ compronunciatio. Pes est qualiũ vel quantarũ syllabarũ constructio ad exornationẽ. Pyrrhicchius est pes ex duabus breuibus syllabis constans vt age. Spõdæus, est qui ex duobus longis vt syllabis constat omnes. Iambus, qui ex breui & lõga syllaba fertur vt viros. Irochæus, qui ex longa & breui syllaba cõponitur. vt arma Dactylus, qui ex longa, & duabus breuibus syllabis constat. vt corpora Hæroicũ carmen est. Hexametrũ quod sex pedibus constat quorũ quinque à Dactylo & spondæo, sextus vero spondæus vel trochæus est. Elegiũ carmen est Pentametrũ quinque habens pedes cũ cęsura vel semipede. Dithyrambũ est Hexametrũ & Pentametrũ ex duabus solis dictionibus constans. Anacreontiũ est carmen quatuor disyllabos pedes habens.

CAPVT CXVIII.

De Historia.

Geras. Historia & quæ circa eã sunt sic definiũtur. Geras. De Poetica. Historia est methodus continẽs facta opera, finẽ habens veritatem. Historica oratio est quæ iam factarũ rerum habet narrationẽ. Historicus est conscribens Historias, & præteritas actiones narrãs. Narratio est rei factæ vel vt factæ positio. Narratio est figuratio actionis & verbi ad memoriam ducens opus factum vel ad imitationem.

CAPVT CXIX.

De Epistolica Methodo.

Libanij Polem. Demet. Falieri. Epistola & eius species sic definiuntur. Libanij. Polemonis, ac Demetrij falirei. De conscribendis Epistol. Epistola est literis comprehensum colloquium ad absentem vtile aliquod institutum implens. Hortatoria est, qua hortantur aliquem excitantes ad audendum auersandumque aliquid. Obiurgatiua, qua obiurgamus aliquem. Petitoria, qua aliquem oramus, alicuius gratia. Commendatitia, qua commendamus aliquem

λωι, ἀπὸ μιᾶς ἢ πλειόνων συνεκφώνησις. Ποῦς ἐστι ποιῶν ἢ ποσῶν συλλαβῶν σωμάτισις πρὸς λόγου ἀρμονίαν. Πυρρίχιος ἐστι ποὺς ἐκ δύο βραχειῶν συλλαβῶν σωματούμενος. ὡς λόγος. Σπονδεῖος, ὁ ἐκ δύο μακρῶν συλλαβῶν σωματούμενος. ὡς ἦρως. Ἴαμβος, ὁ ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς συλλαβῆς ἐπαγόμενος ὡς ἔφη. Τροχαῖος, ὁ ἐκ μακρᾶς καὶ βραχείας συλλαβῆς σωματούμενος. ὡς δῆμος. Δάκτυλος, ὁ ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν φερόμενος. ὡς ἄνθρωπος. Ἡρωϊκόν μέτρον ἐστὶν ἑξάμετρον ἐξ πόδας κτώμενον τοὺς μὲν πέντε ἕκτου δακτύλου καὶ σπονδείου, τὸν ἕκτον σπονδεῖον ἢ τροχαῖον. Ἐλεγεῖον ἐστι πενταμετρον πέντε κτώμενον πόδας μετὰ κόμματος. Διθύραμβόν ἐστιν ἑξάμετρον καὶ πενταμετρον ἐκ δύο μόνων λέξεων σωματούμενον. Ἀνακρεόντιόν ἐστι, μέτρον τέσσαρας δισυλλάβους πόδας ὑποδεχόμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΘ.

Περὶ Ἱστορίας.

Ἡ Ἱστορία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζεται. Γερασ. περὶ ποιητικῆς. Γερασ.
Ἱστορία ἐστιν ἡ τὰ γενόμενα πράγματα περιέχουσα μέθοδος τέλος ἔχουσα τὴν ἀλήθειαν. Ἱστορικὸς λόγος ἐστὶν ὁ τῶν γενομένων πραγμάτων ἔχων τὴν διήγησιν. Ἱστορικός ἐστιν ὁ τὰς ἱστορίας συγγράφων, καὶ τὰς τῶν παρελθόντων πράξεις διηγούμενος. Διήγημά ἐστι πράγματος γενομένου ἢ ὡς γενομένου ἔκθεσις. Διήγησίς ἐστι τύπωσις ἔργου καὶ λόγου δι' μιμήσεως ἄγουσα τὸ γενόμενον ἢ δι' μίμησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚ.

Περὶ Ἐπιστολικῆς Μεθόδου.

Ἡ Ἐπιστολὴ καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτως ὁρίζεται. λιβανίου. Πολέμωνος, καὶ Δημητρίου φαλιρ. περὶ Ἐπιστ. χαρακτ. Ἐπιστολή ἐστιν ὁμιλία ἐγγράμματος ἀπόντος πρὸς ἄπαντα γινομένη καὶ χρειώδη σκοπὸν ἀποπληροῦσα. Παραινετικὴ ἐστι δι' ἧς παραινοῦμεν τινὶ πρακτέον τὸν αὐτὸν δεῖπνον ὁρμῆσαι, ἢ ἀφίξεσθαι πρός. Μεμπτικὴ, δι' ἧς μεμφόμεθα. Παράκλητικὴ, δι' ἧς ἀξιοῦμέν τινα δεῖπνον πρᾶγμα. Συστατικὴ, δι' ἧς

aliquem alicui. Ironica, qua laudamus aliquem fictè siue dissimulanter in principio; in fine vero mentem & quid velimus declaramus. Gratiarum actio, qua alicui gratia agimus ob aliquid. Amatoria, per quam amicitiam solam declaramus. Votiua, qua impetrare aliquid optamus. Comminatoria, quam minamur alicui. Expurgatoria, qua inficiando expulgare nos solemus, Denunciatoria, per quam denunciamus alicui aliquid. Deprecatoria, qua pœnitentia ducimur ab ijs quibus aliquem læsimus. Exprobatoria, qua exprobamus alicui cũ malè operauisset. Condolito ia, qua condolemus alicuius, quibus angitur malis. Reconciliatoria, qua recõciliamus offensum erga nos, alicuius gratia. Gratulatoria, qua congratulãtur alicuius fœlicitati. Cauillatoria, qua contemnimus, tenuis aut vilis conditionis hominem. Recriminatoria, qua in auctorem retorquemus accusationẽ intentã Renunciatoria, qua scriptis nobis respondemus. Irritatoria, qua irritamus & accendimus ad pugnã contra aliquem. Consolatoria, qua aliquem ab ea quæ tristia, aduersaque acciderunt consolamur. Cõuinciatiua, qua criminamur aliquem ob aliquid. Nunciatoria, qua significamus aliquid quod gestum est. conquestoria, qua querimur & lamentamur. Legatoria, qua per legationes postulamus aliquid. Laudatoria, qua laudamus ob vnam virtutem qua præditus est aliquis. Enchomiastica, qua laudamus aliquem ob multas virtutes. Conuictoria, qua conuincimus aliquem quod fecit dixitque inficiẽter fecisse vel dixisse. Calumniatoria, qua deferimus aliquem ob ea quæ cõmisit. Reprehensoria, qua reprehendimus aliquem ob ea quæ deliquit. Percontatoria, qua aliquem percontamur de aliquo, ignaritamen num ab eo quem quærimus declaratio obtingere queat. Fiduciam addens qua animum addimus & intrepidum esse aliquem iubemus. Communicatoria, qua nostram sententiam cuidam amico offerimus expendendam illius consilium vicissim efflagitamus. Declaratoria, qua declaramus enunciamusque contra aliquem succinctam sententiam. Iocosu, qua iocamur cùm aliquo in hanc sententiam. Aenigmatica, qua alia dicuntur, alia vero intelliguntur. Communefactoria, qua videmur aliquem commonefere certæ alicuius rei in ipsa modum tamen

δίης σωιςῶμεν πνὰ προσφάπτει Εἰρωνική, δίης καλοῦμεν πνὶ ἐπ ὑποκείσει προσφ τὴν ἀρχὴν, ὅπ τέλει δὲ τὸν ἑαυτῦ σκοπὸν ἐμφαίνομεν ὡς τὰ ῥηθέντα καθ' ὑποκεισιν εἰρήκαμεν. Εὐχαειςικὴ, δί ἧς γινώσκομὴν πνὶ χάειν δίαπ. Φιλικὴ, δίης φιλίαν ψιλῶ ἐμφαίνομεν μόνῳ. Εὐπικὴ, δίης τυχειν διχόμεθάπνος. Ἀπειλπικὴ, δίης ἀπειλοῦμεν πνὶ. Ἀπαρνπικὴ, δίης ἀπαρνούμεθάπνα. Προαγγελματικὴ, δίης προαγγέλομέν πνι δίαπ. Μεταμελπικὴ, δίης δοκοῦμεν μεταγινώσκειν, ἐφ' οἷς ὑπῆρχόμεθα πνι, ἢ ἐφ' οἷς ἐδόξαμεν ἐσφάλθαι. Ὀνειδιςικὴ, δίης ὀνειδίζομὴν πνα κακῶς πράξαντα. Συμπαθπικὴ, δίης δοκοῦμὴν πνι συμπάσχειν ἐφ' οἷς ὑπέςη κακοῖς. Θεραπδπικὴ, δίης θεραπδύομὴν πνα λυπηθέντα πρὸς ἡμᾶς πρέπνος. Συγχαειςικὴ, δίης συγχαίρομέν πνι εὖ πράττοντ. Παραλογιςικὴ, δίης ὑπφρονοῦμεν πνος ὡς ἀτελοῦς. Ἀντιγκλιματικὴ, δίης ἐγκαλέμενοι, ἀντιγκαλῶμεν πνι τὸ ὑπαρεόμενον ἡμῖν ἔγκλημα πρεπτρέποντες τὴν ἐγκαλοῦντ. Ἀντιπσαλπικὴ, δίης πρὸς τὰ γραφόντα ἡμῖν ὑπςέλλομεν. Παροξυντικὴ, δίης ἐρεθίζομένπνα παροξυόμεν πρὸς τὴν κατὰ πνὸς μάχην. Παραμυθπικὴ, δίης προσμυθούμεθάπνα ὅπ τοῖς συμβάσιν αὐτῷ λυπηροῖς. Ὑβειςικὴ, δίης ὑβειζομένπνα δίαπ. Ἐπαγγελπικὴ, δίης ἐπαγγέλομέν πνι τὰ συμβάντα ἡμῖν πράγματα ὅπ συμφορᾷ ἢ χαρᾷ. Σκιτλιαςικὴ, δίης σκετλιάζοντες καὶ ὀδυρόμενοι φαινόμεθα. Πρεσβλπικὴ, δίης πρεσβλόμεν ὑπέρπνος. Ἐπαιετικὴ, δίης ἐπαινοῦμένπνα ἐπ' ἀρετῇ πνι δίαπρέποντα κατὰ μίαν πρᾶξιν. Ἐγκωμιαςικὴ, δίης ἐπαινούμένπνα κατὰ πολλὰς πράξεις. Ἐλεγκπικὴ, δίης ἐλέγχομένπνα ἀρνήμενον πρᾶξιν πρεαχθεῖσαν αὐτῷ, ἢ λόγον λεχθέντα. Διαβλπικὴ, δίης δίαβάλλομεν πνα ἐφ' οἷς ἐπραξεν. Ἐπιμπικὴ, δίης ὑπιμνῶμεν πνὰ ἐφ' οἷς ἀσέμνως πράττει. Ἐρωτπματικὴ, δίης ἐρωτῶμεν πρέπνος ἀγνοοῦντες, ὅπ τῷ τὴν ὑπςήμην δυτυχῆσαι παρὰπτ τῷ ζητουμένου. Παραθαρρπικὴ, δίης προσθαρρύνομέν πνα καὶ ἄφοβον αὐτὸν ὑποκαθιςῶμεν. Ἀναθετικὴ, δίης δίὰ τὴν ἑαυτῦ γνώμην ἀναπθέμεθα πνὶ τῆ φίλων συμβουλίαν παράπτ δόμενοι. Ἀποφαντικὴ, δίης ἀποφαινόμεθα καὶ ὑπότομον κείσιν ἐμφερόμεθα κατάπνος. Σκωπτικὴ, δίης σκόπτομέν πνα ὅπ πνι. Αἰνιγματικὴ, δίης ἄλλα μὲν λέγεται ἄλλα δὲ νοῆται. Ὑπμνηςικὴ, δίης δοκοῦμεν πνα τῷ ζητουμένου πράγματος ὑπομιμνήσκειν, τὸν σκοπὸν ἐμῦ ἐν αὐτῷ

tamen exprimentes. Lamentatoria qua declaramus nos tristari vehementer. Amatotia, qua amatorios cum illis quas amamus sermones conferimus. Mixta, quæ ex diuersis est concinnata.

CAPVT CXXI.

De Rhetorica.

Platon. *Xenocr.* *Nicas.* *Aristo.* *Athæn.* *Isocrat.* *Diogen.* *Laertij.* *Stoicoe.* *Dionys.* *Alicar.* *Aristot.* *Andro.* *peripat.* *Amm.* *Geras.*

RHetorica & quæ circa eam sunt sic definiuntur. Plat. Gorgo. Rhetorica est, persuasionis fabricatiua per orationes in ipsis orationibus habens probationē, persuasibilis, nō autem doctrinalis. Xenocr. de histor. Rhetorica est scientia benedicendi. Ex Nicas. Epitom. Ariston. Ctitol. Rhetorica est scopus persuasionis, finem habens eam consequi. Athenei. Rhetorica est orationum facultas quæ respicit. auditorum persuasionē. Isocratis. Rhetorica ē scientia persuasionis. ex 7. Philosoph Histor. Diogen. Laert. Stoicorum. Rhetorica est scientia, verorum falsorū & neutrorū. Dionisij. Alicarn. Rhetor. Rhetorica est facultas artificialis persuadēdi discursiuè in politica actione, finem habens benedicere. Arist. 1. Rhetor. 2. Rhetorica est facultas videndi quid in quacunque re sit ad persuadendum accomodatū. Andronic. Perip. de Affect. Rhetorica est scientia benedicendi. Ammon. de quinque vocibus. Rhetorica est facultas artificialis probabilis orationis in negotio politico, finem habens benedicere. Geras. 1. Rhet 4. Enthimena est oratio in quo posita vna propositionum, altera vero in mente existente sequitur vniuersalis, vel particularis conclusio. Exemplū est oratio, per particularem propositionem, particularē ducens cōclusionem. Quęstio est dubium problema. Propositum est vniuersale problema. Causa est particulare problema. 9. Inuentio est facultas qua ex probabilibus rationes aptę ad persuadēdū inueniuntur, vel speculatio argumenti. Argumentū est ratio ex ptobabilibus ad persuadendū inuenta. Argumentatio est explicatio argumenti per locos. Loci sunt argumentorū sedes ac domus. Lex est regia ordinatio de omni voluntario & inuoluntario errore. Testes sunt, qui tuto confirmant proprijs oculis talem vel talem actionē vidisse. Pactum est lex particularis obseruantiæ ineuitabilis causa. Tormenta sunt castigationes ad veritatis confirmationem.

Iusiu-

αὐτῷ ἐγχαράττοντες. Λυπητικὴ, δι' ἧς ἐμφαίνομεν ἑαυτοὺς λυπουμένους. Ἐρωτικὴ, δι' ἧς ἐρωτικοὺς πρὸς τοὺς ἐρωμένους ποιούμεθα λόγους. Μικτὴ. δι' ἧς ἐνδιαφόρων χαρακτήρων συνιστῶμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΑ'.

Περὶ Ῥητορικῆς.

Ῥητορικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Πλάτ. ἐν Γοργίᾳ. Ῥητορική ἐστι πειθοῦς δημιουργὸς διὰ λόγων ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα, πραγματική, οὐ διδασκαλική. Ξενοκρ. περὶ Ἱστορ. Ῥητορική ἐστιν ἐπιστήμη τοῦ εὖ λέγειν. Ἐκ τῆς Νικασ. Ἐπιτομῆς. Ἀριστ. κεφαλαίου. Ῥητορική ἐστι σκοπὸς τῆς πειθοῦς, τέλος ἔχουσα τὸ τυχεῖν αὐτῆς. Ἀθηναίου. ῥητορική ἐστι λόγων δυνάμις σχολαζομένη τῆς τῶν ἀκουόντων πειθοῦς. Ἰσοκράτους. ῥητορική ἐστιν ἐπιστήμη πειθοῦς. Ἐκ τῶν ζ. περὶ βίων φιλοσ. Διογένους Λαερτίου. Στωικῶν. Ῥητορική ἐστιν ἐπιστήμη ἀληθῶν καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων. Διονυσ. Ἁλικαρ. ῥητορικ. Ῥητορική ἐστι δυνάμις τεχνικὴ τοῦ πεῖσαι λογικῶς ἐν τῷ πολιτικῷ ἔργῳ τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν. Ἀριστ. α. ῥητ. β. ῥητορική ἐστι δυνάμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανὸν. Ἀνδρον. περιπ. περὶ παθῶν. ῥητορική ἐστιν ἐπιστήμη τοῦ εὖ λέγειν. Ἀμμων. εἰς τὰς πέντε φωνάς. Ῥητορική ἐστι δυνάμις τεχνικὴ πιθανοῦ λόγου ἐν πράγματι πολιτικῷ τέλος ἔχουσα τὸ εὖ λέγειν. Γεραστ. α. ῥητορ. δ Ἐνθύμημά ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθείσης μιᾶς τῶν προτάσεων ἑτέρας δι' ἐν θυμῷ μενούσης ἐφίπταται καθόλου ἢ μερικὸν συμπέρασμα. Παράδειγμά ἐστι λόγος διὰ προτάσεως μερικῆς μερικὸν ἐπεισάγων συμπέρασμα. Ζήτησίς ἐστιν ἀμφίβολον πρόβλημα. Θέσις ἐστὶ καθόλου πρόβλημα. Ὑπόθεσίς ἐστι μερικὸν πρόβλημα. Θ. Εὕρεσίς ἐστι δυνάμις καθ' ἣν ἐξ ἐνδόξων λόγοι ἱκανοὶ πρὸς τὸ πεῖσαι ἀνείσκονται, ἢ κατασκευὴ τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἐπιχείρημά ἐστι λόγος ἐξ ἐνδόξων πρὸς τὸ πεῖσαι ἀνῃρεθείς. Ἐπιχείρησίς ἐστιν ἐξήγησις τοῦ ἐπιχειρήματος διὰ τόπων. Τόποι εἰσὶν αἱ τῶν ἐπιχειρημάτων ἕδραι καὶ οἰκεῖαι. Νόμός ἐστι βασιλικὴ διάταξις περὶ παντὸς ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου πλημμελήματος. Μάρτυρές εἰσιν, οἱ ἀσφαλῶς βεβαιούμενοι ἰδίοις ὄμμασι τὴν τοίαν ἢ τοίαν ἐργασίαν ἰδέσθαι. Συνθήκη ἐστὶ νόμος μερικὸς φυλακῆς ἀπαραιτήτου ἄπας. Βάσανοί εἰσιν αἱ πίναι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν.

Ὅρκος

Iusiurandum est affirmatio diuina cũ inuocatione indemonstrabilis. 2. Rhetor. 1. Dispositio est inuentarum argumẽtationũ quo ad ordinem distributio. Proemiũ siue Exordiũ est auditorũ prẹparatio. & argumenti in breuitate apud nescientes declaratio. Propositũ est oratio breuissima rerũ declaratiua. Status est questio de re, cuius aliquid factũ est, ac aliquid desinit Ermog. De Statib. Probatio est, qua orator demonstrationes affert, vel probationes sũt per quas non dubiũ, & non controuersum facit dubitantem. Demonstratio est qua probamus nostra. Refutatio, qua redarguimus aduersariorũ dicta. Sorites est oratio multas argumentationes cõgregatim circũuoluens. Dilẽma est quando duabus interrogationibus interrogantes aduersarium ad vtrãq; sumus ad ressolutionẽ parati. Circulus est oratio, in qua ex eo nomine vel verbo incipit aliquis in id iterũ desinit abque mutatione. Per oratio est recapitulatio dictorũ. Geras. 3. Rhetor. 1. Locutio est inuentorũ & bene dispositorũ argumentorũ accõmodatio ornatusque. Cyriologia est quæ per primam positionẽ nominum res denotat. Tropologia est dictio, vel Phases ex naturali sua proprietate transposita. Memoria est obtentio intellectus formarũ, disposito animæ cõseruatiua veritatis quæ in ea prẹexistebat. Pronunciatio est inuentorũ, dispositorum per elocutionem ornatorum, ac memoriæ mandatorum argumentorũ vocali sonu, cum modestia ostensio.

Ermo.

Geras.

CAPVT CXXII.

De Rhetoricæ Generibus.

Geras.

RHetoricæ genera sunt Demonstratiuum, deliberatiuũ, & iudiciale. quæ & ea quæ sunt circa ea sic definiuntur. Geras. 1. Rhetor. 6. Demonstratiuũ est quod ad laudem, vel vituperium alicuius personæ fertur. Laus est verum testimoniũ eorum quæ a virtute laudãtur. Encomiũ est oratio manifestatiua magnitudinis virtutis, institutionũ actionũ glorioſarũ & dictorum ampliationẽ habens. Vituperium est sermo manifestatiuus magnitudine malitiæ institutionũ actionũ indignarum ac dictorũ ampliationem habens. Deliberatiuũ est oratio suadens ad virtutem, & dissuadens a vitijs. 2. Rhet. 17. Suasio est ad institutiones, vel dicta, vel actiones exhor-

Ὅρκός ἐστιν ἡ μετὰ θείας προσλήψεως φάσις ἀναπόδεικτος. β. ῥητ. α. Διάθεσίς ἐστιν ὁ τῶν αἱρεθέντων ὑπομνημάτων κατὰ τάξιν διαμερισμός. Προοίμιόν ἐστι ἀκροατῶν παρασκευὴ καὶ ἡ τῆς ὑποθέσεως ἐν κεφαλαίῳ πρὸ τοῦ μὴ εἰδόσι δήλωσις. Διήγησίς ἐστι πραγμάτων ἐκθέσις. Πρόθεσίς ἐστι λόγος σωματώτατος τῶν πραγμάτων δηλωτικός. Στάσις ἐστὶ ζήτησις ἐπὶ πράγματος, οὗ τὸ μὲν πέπρακται, τὸ δὲ λείπει. Ἑρμογ. Πίστις ἐστὶ καθ' ἣν ὁ ῥήτωρ τὰς ἀποδείξεις ἐκφέρει. ἢ πίστεις εἰσὶ δίων ἀνενδόαστον καὶ ἀναμφισβήτητον ἐργάζεται τὸν διαζόντα. Κατασκευή ἐστιν ἧ πιστοῦμεν τὰ ἡμέτερα. Ἀνασκευή ἐστιν ἧ τὰ τῶν ἐναντίων διαλύομεν. Σωρείτης ἐστὶ λόγος πολλὰς ὑπομνήσεις ἀθεσιτικῶς ἐπεικυκλούμενος. Δίλημμά ἐστιν, ὅταν δύο ἐρωτήσεις ἐρωτῶντες τὸν ἀντικείμενον πρὸς ἑκάτερον ἡμῶν εἰς λύσιν παρεσκευασμένοι. Κύκλος ἐστὶ λόγος, καθ' ὃν ἀφ' ἧς ἄρξηται πτῶσις ὀνόματος ἢ ῥήματος εἰς αὐτὸ πάλιν καταλήγει ἄνευ μεταλλαγῆς. Ἐπίλογός ἐστι ἀνακεφαλαίωσις τῶν εἰρημένων. Γεορσ. γ. ῥητορ. α. Εὐφωνία ἐστὶ τῶν αἱρεθέντων καὶ καλῶς διατεθέντων ὑπομνημάτων εὔκοσμία τε καὶ καλλωπισμός. Κυριολογία ἐστὶ ἡ ἁπλῆ τῆς πρώτης θέσεως τῶν ὀνομάτων τὰ πράγματα σημαίνουσα. Τροπολογία ἐστὶ λέξις ἢ φράσις ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῆς ἰδιότητος μετακινηθεῖσα. Μνήμη ἐστὶ κάθεξις τῶν νοῦς τυπωμένων, διάθεσις ψυχῆς φυλακτικὴ τῆς ἐν αὐτῇ προϋπαρχούσης ἀληθείας. Ἐκφώνησίς ἐστιν ἡ τῶν αἱρεθέντων, διατεθέντων, διαφθαλείας καλλωπισθέντων καὶ τῇ μνήμῃ παραδοθέντων ὑπομνημάτων φωνητικῷ τῷ ἤχῳ μετὰ τάξεως ὑπόθεξις.

Ἑρμο.

Γεορσ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΒ'.

Περὶ τῶν τῆς Ῥητορικῆς Γενῶν.

Γεορσ.

ΤΑ τῆς ῥητορικῆς γένη εἰσί, τὸ Ἐπιδεικτικὸν, τὸ Συμβουλευτικόν, καὶ τὸ Δικανικόν, ἃ δὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὰ οὕτως ὀνόματα. Γεορσ. α. ῥητορ. ε. Ἐπιδεικτικόν ἐστι τὸ πρὸς ἔπαινον ἢ ψόγον προσώπου τινὸς φερόμενον. Ἔπαινός ἐστιν ἀληθὴς μαρτυρία τῶν ὑπὸ ἀρετῆς ἐπαινουμένων. Ἐγκώμιόν ἐστι, λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς, προαιρέσεων καὶ πράξεων ἐνδόξων καὶ λόγων αὔξησιν ἔχων. Ψόγός ἐστι λόγος ἐμφανίζων μέγεθος κακίας, προαιρέσεων & πράξεων ἀναξίων, καὶ λόγων αὔξησιν κτώμενος. Συμβουλευτικόν ἐστι λόγος προτρέπων εἰς ἀρετὴν καὶ ἐκ τῆς ἡδονῆς ἀποτρέπων. β. ῥητορ. ιζ. προτροπή ἐστιν ἡ ὅτι προαιρέσεις, ἢ λόγους ἢ πράξεις

Γεορσ.

exhortatio. Dissuasio est de institutis vel actionibus, vel dictorum dehortatio. Iustũ est pluriũ non scriptus vsus determinans bona & turpia. Legitimum est omne quod secundum legem fit. Vtile est quod aliquod bonum affert. Facile est quod sine difficultate fieri potest. Honestũ est quod per sè est eligibile ac laudabile. Iucundũ est quod voluptatis est operabile. 1. Rhetor. 6. Iudiciale est oratio accusans prauos, ac bonos defendens. 3. Rhetor. 25. Accusatio est peccatorum vel iniuriarum expositio. Defensio est peccatorũ vel iniuriarum accusatarũ aut suspectarum ressolutio. Iustũ est legis institutum iustitiæ operatiuum. Iniustum est quod iniustitiam agit.

CAPVT CXXIII.

De Phrasibus.

Gerasi. PHrases & quæ circa eam sunt sic definiuntur. Gerasi. 3. Rheto. 1. Phrases est oratio simplex. Tropus est mutatio sermonis a propria significatione in alienã. Metaphora est propriè declaratæ rei ad aliam. cum vtriusque irrationalis similitudinis trãslata tropica significatio. Synedoche est phrases non perfectè translata sed extrinsecè alterius indigens. Metonymia est quę Ypallage dicitur, est tropus de inuentore inuentum declarans. Antonomasia est tropus per adiectiua vel coniugata propriũ nomẽ denotans. Onomatopœia est tropus ex deriuatione rei vel fictionẽ vel imitationem ferens. Catachresis est tropus ex primo nominante proprie, ad aliud non nominatũ translatus. Metalepsis est tropus de vno ad alterũ conductus. Hyperbaton est tropus transmutatum habens proprium ordinem. Hyperbole est tropus excedens veritatem representationis gratia. Anastrophe est tropus secnndum omnia phrasem transmutatam habens.

ωδάκλησις. Ἀποτροπή ὄστιν, ἡ ἀπὸ ἐπιτηδείων ἢ πράξεων ἢ λόγων διακώλυσις. Δικαιόν ὄστι τὸ πρὸς πλείστων ἄγραφον ἔθος διορίζον τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά. Νόμιμόν ἐστι πᾶν τὸ κατὰ νόμον πραττόμενον. Συμφέρόν ἐστι τὸ ἀγαθοῦ τινος ποιητικόν. Ῥάδιόν ἐστι τὸ χωρὶς δυσχερείας τελεσθῆναι δυνάμενον. Καλόν ὄστι τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν ὂν καὶ ἐπαινετόν. Ἡδὺ ἐστι τὸ τῆς αὐτῆς ἡδονῆς ποιητικόν. α. ῥητ. 5. Δικανικόν ἐστι λόγος κατηγορῶν μὲν πρὸς πονηρῶν, ὑπὲρ πρὸς ἀγαθῶν δ' ἀπολογούμενος. γ. ῥητ. κε. Κατηγορία ἐστὶν ἁμαρτημάτων ἢ ἀδικημάτων ἐξάγγελσις. Ἀπολογία ἐστὶν ἁμαρτημάτων ἢ ἀδικημάτων κατηγορηθέντων ἢ καθυποπτευθέντων διάλυσις. Δικαίον ἐστὶ νόμου τάγμα δικαιοσύνης ποιητικόν. Ἄδικόν ἐστι τὸ ἀδικίας ἐργαστικόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΓ'.

Περὶ Φράσεων.

ΗΦράσις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζεται. Γερασ. γ. ῥητορ. α. Φράσίς ἐστι λόγος ἁπλοῦς. Τρόπος ἐστὶ μεταβολὴ λόγου ἀπὸ τῆς ἰδίας σημασίας εἰς ἀλλοτρίαν. Μεταφορά ἐστιν ἡ τοῦ κυρίως δηλουμένου πράγματος ἐφ' ἕτερον μετενηνεγμένη μετὰ τῆς ἀμφοῖν λόγου ὁμοιότητος τροπικὴ σημείωσις. Συνεκδοχή ἐστι φράσις οὐ κατὰ τὸ πλῆρες ἐξενηνεγμένη ἔξωθεν δέησις περισσομένη. Μετωνυμία ἡ καὶ ὑπαλλαγή ἐστι τρόπος ἀπὸ τοῦ αἰτίου τὸ εὑρεθὲν δηλούμενος. Ἀντονομασία ἐστὶ τρόπος δι' ἐπιθέτων ἢ συνημμένων τὸ κύριον ὄνομα δηλούμενος. Ὀνοματοποιία ἐστὶ τρόπος κατὰ ἀπαγωγὴν τοῦ πράγματος ἢ πλάσιν ἢ μίμησιν ὀνομαζόμενος. Καταχρησίς ἐστι τρόπος ἀπὸ τοῦ πρώτου κατονομασθέντος κυρίως, ἐφ' ἕτερον ἀκατονόμαστον μετενηνεγμένος. Μετάληψίς ἐστὶ τρόπος ἀπ' ἄλλου εἰς ἕτερον φερόμενος. Ὑπέρβατόν ἐστι τρόπος ἐνηλλαγμένῃ ἔχων τὴν ἰδίαν τάξιν. Ὑπερβολή ἐστι τρόπος ὑπεραίρων τὴν ἀλήθειαν ἐμφάσεως χάριν. Ἀναστροφή ἐστι τρόπος κατὰ πάντα φράσιν ἐνηλλαγμένῃ ἔχων. Γερασ.

CAPVT CXXIV.

De Figuris.

Figura & quæ circa eam ſunt ſic definiuntur. Geraſ. 3. Rhetor. 18. Figura eſt conformatio ſermonis ſecundū dictionem vel ſensū perſpecta. Repetitio eſt figura ſecundum eundē caſum, & per eandem dictionē repetita. Reuerſio eſt figura multorū periodum, vel verborū finem de eadem dictione habens. Complexio eſt cōpoſitio repetitionis ac reuerſionis. Conduplicatio eſt figura ſecundum eandem dictionem & ſyllabā reduplicata. Comprehenſio eſt figura, qua in parte totū comprehenditur. Annominatio eſt figura qua aliquid nomen vel verbū dicentes. poſtea aliquid ſyllabarum commutamus. Cauſalitas eſt figura qua ſermo cauſam ſermoni attribuire videtur. Confictio perſonæ eſt figura perſonas fingens. Conuerſio eſt figura qua de vno ad alterū concitantes iudicem & auditores ad nos met ipſos annuere ducimus. Ethopoeia figura imitationem vitæ ac aliorū morū habens. Interruptio eſt figura in qua ob diuotionē vel ſimulationē quod cognoſcimus relinquimus. Prēteritio eſt ſimulatio qua oſtendimus aliquid narrationis dereliquiſſe, non autem efficimus. Inſertio eſt figura, in qua minus de ſermonum locutione declinantes ad eandem etiam poſtea ducimur locutionem. *Geraſi.*

CAPVT CXXV.

De Dialogo.

Dialogus & quæ circa eū ſunt ſic definiuntur. Platon. Ex Laer. De eius vita. Dialogus eſt oratio ex interrogatione & reſpōſione conſtans. Geraſ. 3. Rhetor. 26. Interrogatio eſt oratio breuē reſponſionem petens. Contentio eſt oratio permagna indigens reſponſione. Reſponſio eſt oratio qua interrogatā interrogationem accomodamus. Dubitatio eſt oratio qua quęrimus quomodo ſe habet id quod proponitur. Confeſſio eſt oratio qua quæ debentur concedimus interrogantibus. *Platon. Laert.* *Geraſi.*

CA-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΔ'.

Περὶ Σχημάτων.

Τὸ σχῆμα καὶ τὰ περὶ αὐτὸ οὕτωσὶν ὁρίζεται. Γερασ. γ. ῥητορ. ι γ. Σχῆμά ἐστιν ὁπομόρφωσις λόγου κατὰ λέξιν ἢ κατὰ διάνοιαν θεωρουμένη. Ἐπαναλῆψίς ἐστι σχῆμα κατὰ ταυτότητα πλώσεως διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως ἐπαναλαμβανόμενον. Ἀνταπόδοσίς ἐστι σχῆμα πολλῶν περιόδων ἢ ῥημάτων τέλος ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἔχον. Συμπλοκή ἐστι συνύθεσις ἐπαναλήψεως καὶ ἀντιστροφῆς. Ἀναδίπλωσις ἐστὶ σχῆμα κατὰ τὴν αὐτὴν λέξιν καὶ συλλαβὴν διπλασιαζόμενον. Συνεκδοχή ἐστὶ σχῆμα καθ' ὃ τὸ μέρει τὸ ὅλον συλλαμβάνεται. Παρωνομασία ἐστὶ σχῆμα καθ' ὃ ὁμοίαις ἢ ῥήμασιν εἰπόντες μεθέπειτα μικρόν τι τῶν συλλαβῶν μεταλλήσωμεν. Ἀπολογία ἐστὶ σχῆμα καθ' ὃ λόγος αἰτίαν λόγου ἀποδιδόμενος φαίνεται. Προσωποποιία ἐστὶ σχῆμα πρόσωπα διαπλάττον. Ἀντιστροφή ἐστὶ σχῆμα καθ' ὃ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον παρορμώμενοι τὸν κριτὴν καὶ τοὺς ἀκροατὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς κατανεύειν εἰσφέρομεν. Ἠθοποιία ἐστὶ σχῆμα μίμησιν ζωῆς καὶ ἀλλοτρίων ἠθῶν κτώμενον. Ἀποσιώπησίς ἐστι σχῆμα ἐν ᾧ κατὰ διάληψιν ἢ προσποίησιν τὸ γινωσκόμενον παραλείπομεν. Παράλειψίς ἐστι προσποίησις καθ' ὃ δεικνυομένη τῆς διηγήσεως παραλιπεῖν ὑπράττομεν δὲ. Παρένθεσίς ἐστι σχῆμα καθ' ὃ βραχὺ ἐκ τῆς τοῦ λόγου ῥήσεως παρεγκλίναντες ὅπι τῷ αὐτῷ μεθύστερον ἐφορμῶμεν ῥῆσιν. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΕ'.

Περὶ Διαλόγου.

Ὁ διάλογος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὕτωσὶν ὁρίζονται. Πλάτ. κατὰ Λαέρτιον πλάτ. ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ. Διάλογός ἐστι λόγος ἐξ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως λαερτ. συγκείμενος. Γερασ. γ. ῥητ. κ ς. Ἐρώτησίς ἐστι λόγος βραχεῖαν ἀπόκρισιν ἀπαιτούμενος. Παράτασίς ἐστι λόγος μεγάλης δεόμενος ἀποκρίσεως. Γερασ. Ἀπόκρισίς ἐστι λόγος καθ' ὃν πρὸς τὸ ἐρωτηθὲν ἐρώτημα θεραπεύομεν. Διαπόρησίς ἐστὶ λόγος καθ' ὃν ζητοῦμεν πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἔχει τὸ προβαλλόμενον, Ὁμολογία ἐστὶ λόγος καθ' ὃν τὰ δέοντα ὁμολογοῦμεν τοῖς ἐρωτῶσι.

ΚΕ-

CAPVT CXXVI.

De Logica.

Stoicor. Amm. LOgica ſiue Dialectica hoc modo deſcribitur. Stoicorũ iuxta Ammon. de Prædicam. Logica eſt pars vel membrum philoſophiæ quo vtitur ipſa philoſophia. Peripat. Logica eſt inſtrumẽtum philoſophiæ. Dialectica ſine rebus eſt logica docens. Dialectica coniuncta cum rebus eſt logica vtens. Plat. in Phædr. Logica eſt garrulitas verũ a falſo diſcernendi vim habens. Ariſt. iuxta Philopon. 1. phyſic. Dialectica eſt ſcientia communis, methodus a qua poſſimus argumentare de omni propoſito ex probabilibus. Zenonis vita Laert. lib. 7. Dialectica eſt ſcientia rectè diſputandi de orationibus quæ in intetrogatione & reſponſione conſiſtunt. Andronici Peripat. de affect. Dialectica eſt ſcientia bene diſſerendi. Bryenn. ſerm. 41. Dialectica eſt facultas artificialis diſcurſiuis neceſſitatibus veritatem & falſitatem oſtendens. Geraſ. Introductio. Logica docens eſt quę definitionum, diuiſionum & argumentationũ notitiam declarat. Logica vtens eſt vſus definitionũ, diuiſionũ, & argumentationum, quæ & inſtrumentũ philoſophiæ & modus ſciendi dicitur. Logica eſt tota logica opera. Dialectica eſt topica methodus de qua dicit philoſophus 1. Reth. 1. Rethorica correſpondet Dialecticæ.

Peripa. Platon. Ariſto.

Zenonis Laert.

Andro. peripat.

Bryenn.

Geraſi.

CAPVT CXXVII.

De Terminis.

Ariſtot. Geraſi. TErminus & quæ circa eum ſunt ſic definiũtur. Ariſt. 1. Prior. Reſol. 1. Terminus eſt in quo reſſoluitur propoſitio. Geraſ. 1. introduct. Terminus eſt ſignum a quo proximè tanquam a ſubiecto & prædicato conſtituitur propoſitio. Signum eſt quod præter ſui cognitionem in alterius rei noritinm ducit. Subiectum eſt quod ſubijcitur in propoſitione, & de quo aliquid prædicatur. Prædicatum eſt quod de ſubiecto dicitur. Terminus multipliciter dicitur. Mẽtalis eſt, qui in mente ponitur. Vocalis, qui ab hnmano

ore

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛκϛ'.

Περὶ Λογικῆς.

Στοικ. Α'μμ. Περιπ. Πλάτ. Α'ερις Ζήνων. Λαερτ. Α'νδρο. Περιπ. Βρυεν. Γερασ.

Η' λογικὴ ἡ καὶ διαλεκτικὴ οὕτωσὶ περιγράφεται. Στωϊκῶν κατὰ Α'μμώνιον. εἰς τὰς Κατηγ. Λογικὴ ἐστι μέρος ἢ μόριον τῆς Φιλοσοφίας ᾧ κέχρηται ἡ αὐτὴ φιλοσοφία. Περιπατ. λογικὴ ἐστιν ὄργανον τῆς φιλοσοφίας. Διαλεκτικὴ ἄνευ τῶν πραγμάτων ἐστὶν ἡ διδακτικὴ λογική. Διαλεκτικὴ συμβιβαζομένη τοῖς πράγμασιν ἐστὶν ἡ κεχρωμένη. πλάτ. ἐν φαίδρῳ. Λογικὴ ἀδολεσχία τὲ ἀληθοῦς ἀπὸ τὲ ψεύδους διακριτικὴ. Α'ερις. κατὰ φιλόσ. α. φυσικ. Διαλεκτικὴ ἐστιν ἐπιστήμη κοινὴ, μέθοδος ἀφ' ἧς διωκησόμεθα συλλογίζεσθαι περὶ παντὸς τὲ προτεθέντος ἐξ ἐνδόξων. Ζήνωνος. κατὰ Λαέρτιον βιβλ. ζ. Διαλεκτική ἐστιν ἐπιστήμη τὲ ὀρθῶς διαλέγεσθαι περὶ τὴν ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει λόγων. Α'νδρον. περιπατητ. περὶ παθῶν. Διαλεκτικὴ ἐστιν ἐπιστήμη τὲ ὀρθῶς διαλέγεσθαι. Βρυεν. λόγος μα. Διαλεκτικὴ ἐστὶ δυνάμις τεχνικὴ συλλογιστικὴς ἀνάγκαις τὸ ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος δεικνύουσα. Γερασ. Εἰσαγωγή. Λογικὴ διδακτικὴ ἐστιν ἡ τῶν τῆς ὁρισμῶν διαιρέσεων καὶ ἐπιχειρημάτων εἴδησιν διδάσκουσα. Κεχρωμένη ἐστὶ χρῆσις τῶν ὁρισμῶν διαιρέσεώντε καὶ ἐπιχειρημάτων. ἥπις καὶ ὄργανον τῆς φιλοσοφίας καὶ τρόπος τὲ ἐπίστασθαι λέγεται. Λογικὴ ἐστιν ἡ ἅπασα τῆς λογικῆς πραγματεία. Διαλεκτικὴ ἐστιν ἡ τοπικὴ μέθοδος περὶ ἧς φησὶν ὁ φιλοσοφος α. ῥητ. α. ἡ ῥητορικὴ ἀντιστρόφος ἐστὶ τῇ διαλεκτικῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΖ'.

Περὶ Ὅρων.

Α'ερις. Γερασ.

Ο' Ὅρος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὕτωσὶ ἐπιγράφονται. Α'ερις. α. περὶ ὅρων ἀναλ. α. Ὅρός ἐστιν εἰς ὃν ἀναλύεται ἡ πρότασις. Γερασ. Εἰσαγω. α. Ὅρός ἐστι σημεῖον ἐξ ἧ περιεχῶς ὡς ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου συνίσταται ἡ πρότασις. Σημεῖόν ἐστι τὸ ἄνευ τῆς ἰδίας γνώσεως εἰς ἕτερου πράγματος γνῶσιν ἀνάγον. Υ'ποκείμενόν ἐστιν ὁ ὑποκειται τῇ περιτάσει καθ' ἕτερον λέγεται. Κατηγορούμενόν ἐστι τὸ κατὰ τὲ ὑποκειμένου λεγόμενον. Ο' ὅρος πολλαχῶς λέγεται. Νοητικὸς. ὁ ἐν τῷ νοῖ κείμενος. Φωνητικὸς ὁ

ἐν τῷ

ore prouenit. Scriptus, qui literis ſcribitur. Categorematicus, qui per ſe aliquid ſignificat, vt homo. Syncategorematicus, qui per ſè nil ſignificat, cum alio vero permixtus magis ſignificatiuũ eum peragit, vt omnis, nullus, Mixtus, qui non rem ſed rei modum denotat, vt neceſſariò poſſibiliter. Incomplexus, cuius partes per ſè nil ſignificat, vt animal. Complexus, cuius partes per ſe aliquid ſignificant. Finitus, qui aliquid finitum ſignificat vt lapis. Infinitus, qui vna ſola natura excepta de omnibus entibus, & non entibus prædicari poteſt, vt non homo. Abſtractus, qui rem omni ab alio ſeparatam & per ſe exiſtentem ſignificat, vt humanitas. Concretus, qui per ſe non exiſtit ſed in alio vt homo in humanitate. Abſolutus qui vnã rem, vel plures per modum vnius ſignificat, vt lapis. Connotatiuus, qui vnam rem diuerſarum eſſentiarũ denotat vt albus. Denominatiuus, qui ex priori termino fertur. Denominans, ex quo aliquis tetminus deriuatur, vt iuſtitia ex qua iuſtus. Primæ intentionis, noritia entis realis per ſe, vt animal. Secũdæ intentionis, notitia entis realis non eo modo quo eſt ſed quatenus ab intellectu concipitur, vt Genuſ. Termini primarũ intentionum, decem prædicamenta. Termini ſecundarum intentionum, quinque voces Porphyrij. Communis, qui plura diſtinctè ſecundũ eandem rationem participare non poteſt. vt Creta. Vniuocus, qui nomine & natura cõmunicat, vt animal Aequiuocus, qui nomine & non natura cõmunicat vt Canis. Analogus, qui diuerſa ratione ordine vero quoddã vnius ad aliud diuerſa ſignificat vt ſanum. Non tranſcendens, qui ſua ſignificatione propriũ genus vel ſpeciem non excedit, vt equus. Tranſcendens, qui omnia genera entium ſua ſignificatione tranſcendit. vt vnum, verum, bonũ, Res. Supertranſcendens, qui de omnibus entibus & non entibus prędicatur. vt intelligibile, apprehẽſibile, opinabile, cognoſcibile. Collectiuus, qui plura in vno ſignificat vt populus. Determinatus qui terminatè vnum quid denotat. vt Plato. Indeterminatus, qui vnũ quid interminatè denotat. vt aliquis homo. Suppoſitiuus, qui per ſe quidem plura ſignificare poteſt, facta autem ſuppoſitione vnũ ſolum denotat vt filius Virginis denotat Chriſtum. Indefinitus qui neminem terminotũ circunſtantiũ habet. Circunſtantes, Termini ſincategorematici. Vniuerſalis qui vniuerſalibus circunſtantibus vnitur, vt omnis Leo. Particularis qui cum particularibus circunſtanti-

ἐκ τῆ ἀνθρωπίνου σώματος ἐρυγόμενος. Γραπτὸς, ὁ γράμμασι χαρακτηριζόμενος. Κατηγορηματικὸς, ὁ καθ' αὐτὸ τὶ σημαῖνον. ὡς ἄνθρωπος. Συγκατηγορηματικὸς, ὁ καθ' αὐτὸ μὴν μηδὲν σημαίνων, ἑτέρῳ δὲ μεμιγμένος μᾶλλον σημαντικὸν ἐκεῖνον ἀπεργαζόμενος. ὡσπερ, οὐδεὶς Μικτὸς, ὁμοῦ τὸ πρᾶγμα τὸν δὲ τῆ πράγματος τρόπον δηλούμενος. ὡς ἀναγκαίως, δυνατῶς. Ἀνόμ συμπλοκῆς, οὗ τὰ μέρη καθ' αὐτὸ οὐδὲν σημαίνει, ὡς ζῶον. Μετὰ συμπλοκῆς, οὗ τὰ μέρη καθ' αὐτὰ ἕτερόν τι δηλοῖ, ὡς ἰσχυρὸς λέων. Ὁρισός, ὁ ὁρισόντι δηλῶν, ὡς λίθος. Ἀόρισος, ὁ μιᾶς μόνης φύσεως ἐξαιρεθείσης κατὰ πάντων τῶν ὄντων καὶ μὴ ὄντων κατηγορηθῶναι δυνάμενος. ὡς οὐκ ἄνθρωπος. Ἀφωρετικὸς, ὁ πρᾶγμα ἐκ παντὸς ἑτέρου κεχωρισμένον καὶ καθ' αὐτὸ ἱσάμενον ἑκάστων ὡς ἀνθρωπότης. Σωρημοσμένος, ὁ καθ' αὐτὸ μὴ ὤν, ἐν ἑτέρῳ δὲ ὑφισάμενος ὡς ἄνθρωπος ἐν ἀνθρωπότητι. Ἀπολελυμένος, ὁ ἓν πρᾶγμα μόνον, ἢ πολλὰ ὡς ἓν ἐκφαινόμενος. ὡς λίθος. Συσσημαντικὸς, ὁ ἓν πρᾶγμα διαφόρων οὐσιῶν σημαίνων, ὡς λευκὸς. Παρώνυμος, ὁ ἐκ θατέρου ὄρου φερόμενος. ὡς δίκαιος ἐκ δικαιοσύνης. Παρωνυμοῦν, ἀφ' οὗ ἕτερός τις ὄρος ἀπάγεται. ὡς δικαιοσύνη ἐξ ἧς δίκαιος. Πρώτης γνώσεως ἢ τῆ πραγματικοῦ ὄντος καθὸ ὅτι γνῶσις. ὡς ζῶον. Δευτέρας γνώσεως, ἢ τῆ πραγματικοῦ ὄντος οὐ καθὸ ὅτι, καθὸ δὲ ἐκ τῆ νοὸς λαμβάνεται γνῶσις ὡς Γένος. Ὅρισι τῆ πρώτων γνώσεων, αἱ δικα κατηγορίαι. Ὅρισι τῆ δευτέρων γνώσεων, αἱ πέντε τῆ πορφυρίε φωναί. Κοινὸς, ὁ πολλὰ διαιρετῶς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον σημαίνων. ὡς σῶμα. Ἑνικὸς, ἃ τῆς σημασίας πολλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετέχειν οὐδύναται. ὡς κρίτη. Συνώνυμος, ὁ τῷ ὀνόματι καὶ τῇ φύσει κοινωνῶν, ὡς ζῶον. Ὁμώνυμος, ὁ τῷ ὀνόματι μόνον καὶ οὐ τῇ φύσει κοινωνῶν ὡς Κύων. Ἀνάλογος, ὁ διαφόρῳ λόγῳ τάξει δέπιν τὸ ἑνὸς πρὸς ἕτερον πολλὰ σημαίνων. ὡς Ὑγιὲς. Οὐ διαβατικὸς, ὁ τῇ ἑαυτὸ σημασία τὸ ἴδιον γένος ἢ εἶδος μὴ ὑπερβαίνων ὡς ἵππος. Διαβατικός, ὁ πάντα τὰ γῆ ὄντων γένη τῇ ἑαυτὸ σημασία διαβαίνων. ὡς ἕν, ἀληθὲς, ἀγαθὸν, πρᾶγμα. Ὑπερδιαβατικὸς, ὁ κατὰ πάντων τῶν ὄντων καὶ μὴ ὄντων κατηγορούμενος. ὡς νοητὸν φανταστικὸν, δοξαστικὸν, γνωστὸν. συλλεκτικὸς, ὁ πολλὰ ἐν ἑνὶ σημαίνων. ὡς λαὸς διωρισμένος, ὁ ὁρισῶς ἕνα δηλούμενος ὡς Πλάτων. Ἀδιόριστος, ὁ ἕνα ἀορίστως δηλούμενος. ὡς τὶς ἄνθρωπος. Ὑποθετικὸς, ὁ καθ' αὐτὸ μὲν πολλὰ σημαίνειν δυνάμενος, νοούμενος δὲ ὑποθέσεως ἕν μόνον σημαίνων. οἷς ὁ υἱὸς τῆς παρθένου δηλοῖ τὸν Χριστόν. Ἀπροσδιόριστος, ὁ μηδένα τῆ προσδιορισμῷ κτώμενος, ὡς λέων. προσδιορισμοὶ, οἱ συγκατηγορηματικοὶ ὄντες. Καθόλε, ὁ τοῖς καθόλε προσδιορισμοῖς ἐνωθείς. οἷον πᾶς λέων. Μερικὸς, ὁ τοῖς μερικοῖς προσδιορισμοῖς ἐνωθείς. οἷον τὶς λέων.

ſtantibus miſcitur. vt aliquis Leo. Poſitiuus eſt qui per sè aliquid abque affirmatiua vel negatiua circunſtantia ſignificat. Affirmatiuus, qui affirmatiua circunſtantia fertur. vt omnis lapis. Negatiuus, qui negatiua cum circunſtantia miſcitur, vt nullus lapis. Contrarij, qui in eodem genere maximè diſtant, & in eodem ſubiecto ſimul eſſe nō poſſunt, vt frigidum & calidum. Contradictorij, quorum nil eſt medium, vt ens, & non ens. Priuatiui, in quibus totalis formæ corruptio perſpicitur, vt cęcitas. Relatiui, quorum vnus ad alterum fertur, vt Pater & filius.

CAPVT CXXVIII.

De Definitionibus.

Amm. DEfinitio & eius ſpecies ſic deſcribuntur. Ammon. de Quinq. Vocib. Definitio eſt oratio breuis naturam rei denotãs. Da-
Dama. maſc. Dialect. 8. definitio eſt oratio breuis declaratiua naturæ ſubiectæ rei. Def. Eſſentialis eſt quæ ex genere & conſtitutiuis differentijs conſtat. Deſcriptiua eſt quæ ex genere & proprietatibus, & accidentibus conſtat. Perfecta, quæ conuertitur cum definito. Imperfecta, quæ non conuertitur. Geraſ. 1. introd. Definitũ eſt quod in definitione explicatur. Nominalis, quæ nominis naturam decla-
Geraſt. rat. Naturalis, quæ ex materia & forma conſtat. Metaphyſica, quæ ex genere & differentia conſtat. Cauſalis oratio ex genere & cauſa rem declarans.

CAPVT CXXIX.

De Propoſitione.

Geraſi. PRopoſitio & eius ſpecies ſic deſcribuntur. Geraſ. 2. Introd. 5. Propoſitio eſt ennuntiatio. Ennuntiatio eſt oratio perfecta verum vel falſum ſignificans. Categorica, quæ ex vno ſubiecto prędicatoque conſtat. Hypothetica, quæ ex duobus ſubiectis, & duobus prædicatis conſtat. Simplex, quæ ſimpliciter prædicatum eſſe & non eſſe in ſubiecto denotat, vt omne corpus eſt materiale. Modalis, quæ modũ, quo prędicatum de ſubiecto dicitur, declarat.

vt

ἐισμοῖς μεμιγμένος, ὡς τὶς λέων. Θετικὸς, ὁ καθ' αὑτὸ χωρὶς κατηφατικῆ ἢ ἀποφατικοῦ προσδιωρισμοῦ σημαίνων. Καταφατικὸς, ὁ καταφατικῷ προσδιωρισμῷ φερόμενος ὡς πᾶς λίθος. Ἀποφατικὸς, ὁ ἀποφατικῷ προσδιωρισμῷ μεμιγμένος, ὡς οὐδεὶς λίθος. Ἐνάντιοι, οἱ ἐν τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ ἅμα εἶναι μὴ δυνάμενοι. ὡς ψυχρὸν καὶ θερμὸν. Ἀντιφατικοὶ, ὧν οὐδέν ἐστι μέσον. ὡς ὂν καὶ μὴ ὄν. Στερητικοὶ, ἐν οἷς ἡ παντελὴς τῆς εἴδους φθορὰ θεωρεῖται. ὡς τυφλότης. Ἀναφερικοὶ, ὧν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον φέρεται. ὡς πατὴρ καὶ υἱός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΗ.

Πεεὶ Ὁ ἐισμῷ.

Ὁ Ὁ ἐισμὸς καὶ τὰ ἐκείνου εἴδη οὕτωσὶ γράφονται. Ἀμμων. πέντε φωναί ὁ ἐισμός ἐστι λόγος σύντομος δεικτὺς τὸ τῆς πράγματος φύσιν. Δαμασκιν. λογ. η. ὁρισμός ἐστι λόγος σύντομος δηλωτικὸς τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος. Ὁ ἐισμὸς οὐσιώδης ἐστὶν ὁ ἐκ γένους καὶ συστατικῶν διαφορῶν συνιστάμενος. Ὑποστατικός ἐστιν ὁ ἐκ γένους καὶ τῶν ἐπουσιωδῶν ἰδίων καὶ συμβεβηκότων συγκείμενος. Τέλειος, ὁ ἀντιστρέφων πρὸς τὸ ὁριστόν. Ἀτελὴς, ὁ μὴ ἀντιστρέφων. Γεωσ. α. Εἰσαγ. Ὁρισμὸς ἐστὶ τὸ ἐν τῷ ὁρισμῷ δηλούμενον. Ὁρισμὸς ὀνόματος, ὁ τῆς τοῦ ὀνόματος φύσεως δηλωτικός. Φυσικὸς, ὁ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενος. Μεταφυσικὸς, ὁ ἐκ γένους καὶ διαφορᾶς συνιστάμενος. Κατ' αἰτίαν. λόγος ἐκ γένους καὶ αἰτίας τὸ πρᾶγμα δηλούμενος. Ἀμμω. Δαμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ξκθ'.

Πεεὶ Προτάσεως.

Ἡ Πρότασις καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτωσὶ διαγράφονται. Γεωσ. β. Εἰσαγ. ε. Πρότασίς ἐστιν ἀπόφανσις. Ἀπόφανσις ἐστὶ λόγος τέλειος ἀληθεὺς ἢ ψεῦδος σημαίνων. Κατηγορικὴ πρότασίς ἐστιν ἡ ἐξ ἑνὸς ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου συνιστᾶμένη. Ὑποθετικὴ, ἡ ἐκ δύο ὑποκειμένων ἢ δύο κατηγορουμένων συντιθεμένη. Ἁπλῆ ἡ ἁπλῶς τὸ κατηγορούμενον εἶναι ἢ μὴ εἶναι ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἐμφαινούσα. ὡς πᾶν σῶμα ἐστιν ὑλικόν. Τροπικὴ, ἡ τὸν τρόπον καθ' ὃν τὸ κατηγορούμενον κατὰ τοῦ ὑποκειμένου λέγεται δηλοῦσα. Γεωσ.

vt lapis necessario est non viuens. Necessaria, quæ aliter sè habere non potest. Contingeus, quæ sic & non sic se habere potest. Impossibilis, quæ nunquā vera esse nequit. Affirmatiua, quæ verbalē copulā affirmantem habet. Negatiua, quæ verbalem copulā negantē tenet. Indesinita, quæ non habet circunstantiam. Vniuersalis, quæ vniuersalē circunstantiam habet. Particularis, quæ ex particulari circunstantia constat. Vera, quæ id quod est esse, & quod non est non esse ostendit. Falsa, quæ id quod non est, esse, & quod est non esse monstrat. Finita, quæ ex terminis finitis fertur. Infinita, quæ ex terminis infinitis deducitur oppositio est repugnantia duarū propositionū ex eodem subiecto & prædicato secundum quantitatem vel qualitatem ἢ quo ad vtrumq; constans. Æquipolentia est duarum propositionum categoriarū contradictoriarū additione alicuius negationis secundū quantitatem & qualitatē, veritatem & falsitatem eadem vis ac valor. Conuersio est cōmunio duarum propositionum communicantium secundū vtrosque terminos, ordine quidem terminorum mutato, qualitate vero conseruata eadem ac veritate.

CAPVT CXXX.

De Diuisione.

Amm. Damas. Diuisio & eius species sic describuntur. Amm. de Quinque vocib. Damasc. Dialect. 6. Diuisio est partitio secundum primam aggressionem rei. Superdiuisio est per seeundam aggressionē partitio. Subdiuisio est diuisi membri partitio. Geras. 1. Introd. 15. Diuisio est oratio rem in suas partes diuidens. Diuisum est totum.

Geras. Diuisio Essentialis, totius substantialis in partes substantiales partitio. Naturalis, totius in materiam & formam partitio. Metaphysica, totius in genus & differentiam partitio. Accidentalis, totius accidentalis partitio.

οἷς ὁ λίθος ἀναγκαίως ἐστὶν ἄψυχος. Ἀναγκαία, ἡ ἄλλως ἔχειν μὴ δυναμένη. Ἐνδεχομένη, ἡ οὕτω καὶ μὴ οὕτως ἔχειν δυναμένη. Ἀδύνατος, ἡ μηδέποτε ἀληθὴς εἶναι δυναμένη. Καταφατικὴ, ἡ τῷ ῥηματικῷ ἕνωσιν ἔχουσα καταφάσκουσαν. Ἀποφατικὴ, ἡ τῷ ῥηματικῷ ἕνωσιν ἀποφάσκουσαν ἔχουσα. Ἀποστερήσεως, ἡ μὴ ἔχουσα στερησιν. Καθόλου, ἡ στερησιν καθόλου κτωμένη. Μερικὴ, ἡ ἐκ μερικοῦ στερησεως συνιστωμένη. Ἀληθὴς, ἡ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον δεικνυμένη. Ψευδὴς, ἡ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, καὶ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον δεικνύουσα. Ὁρισὸς, ἡ ἐξ ὁρισῶν ὅρων φερομένη. Ἀόριστος ἡ ἐξ ἀορίστων ὅρων συναγομένη. Ἀντίθεσίς ἐστι μάχη δύο στάσεων ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου κατὰ ποσότητα, ἢ ποιότητα, ἢ κατ' ἄμφω συνιστημένη. ἰσοδυναμία ἐστὶ δύο στάσεων κατηγορικῶν ἀντιθετικῶν πρόσθεσις πρὸς ἀρνητικοῦ μορίου κατὰ ποσότητα καὶ ποιότητα, ἀληθείαντε καὶ ψεύδος ἰσορροπία. Ἀνταπόδοσίς ἐστι κοινωνία δύο στάσεων κοινωνουσῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, τῆς μὲν τάξεως τῶν ὅρων ἀμοιβομένης τοῦ δὲ ποιοῦ φυλαττομένου τοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ συναληθεύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛ.

Περὶ Διαιρέσεως.

Διαίρεσις καὶ τὰ ἐκείνης εἴδη οὕτως ὑπογράφονται. Ἀμμων. πέντε φων. Δαμασκιν. λογικ. ς. Διαίρεσίς ἐστιν, ἡ κατὰ πρώτην ὑποβολὴν τομὴ τοῦ πράγματος. Ὑποδιαίρεσίς ἐστιν, ἡ κατὰ δευτέραν ὑποβολὴν τομή. Ὑποδιαίρεσίς ἐστιν, ἡ τοῦ διαιρεθέντος σκέλους τομή. Γερασ. α. Εἰσαγ. ιε. Διαίρεσίς ἐστι λόγος τὸ πρᾶγμα εἰς τὰ ἴδια μέρη διαιρούμενος. Διαιρούμενον ἐστὶ τὸ ὅλον. Διαίρεσις οὐσιώδης, ἡ τοῦ ὅλου οὐσιώδους εἰς μέρη οὐσιώδη τομή. Φυσικὴ, ὁ εἰς ὕλην καὶ εἶδος τοῦ ὅλου διαμερισμός. Μεταφυσικὴ, εἰς γένος καὶ διαφορὰν τοῦ ὅλου διαίρεσις. Ὑπουσιώδης, ἡ τοῦ ὑπουσιώδους ὅλου τομή.

Ἀμμ. Δαμα.

Γερασ.

CAPVT CXXXI.

De Syllogiſmis.

Ariſtot. SYllogiſmus & quæ circa eum ſunt ſic deſcribuntur. Ariſt. 1. prior. 1. Syllogiſmus eſt cratio in qua quibuſdam poſitis, aliquod aliud ab his quæ poſita ſunt neceſſario accidit eadem eſſe. Ge-
Geraſi. raſ. 3. introd. Syll. Categoricus eſt, qui ex tribus Categoricis propoſitionibus conſtat. Syll. Hypotheticus, qui ex vna Hydothetica ex duabus categoricis propoſitionibus conſtat. Demonſtratiuus, qui a veris neceſſarijſque propoſitionibus componitur. Dialecticus, qui a contingentibus propoſitionibus conſtruitur. Sophiſticus, qui ab impoſſibilibus propoſitionibus conſtituitur. Expoſitorius, qui ex medio termino particulari conſtat. Medius terminus eſt, qui bis in ſyllogiſmo ponitur, ſemel in maiori, ſemel in minore, & nunquam in concluſione. Maior eſt propoſitio quæ remotè a concluſione ponitur. Minor eſt propoſitio quæ proximè concluſione reperitur. Concluſio eſt ſubiectum ac præaicatum quæſtionis. Quæſtio eſt dubia propoſitio. Argumentū eſt oratio rei dubiæ faciens fidē. Argumentatio eſt oratio in qua conuenienter & aptè argumento explicato altera pars quæſtionis cōcluditur. Inductio eſt ſyllogiſmus in quo de particularibus ad vniuerſalia fit deductio.

CAPVT CXXXII.

De Demonſtratione.

Ariſto. DEmonſtratio & quæ circa eam ſunt ſic deſcribuntur. Ariſt. 1. Poſter. 2. Demonſtratio eſt ſyllogiſmus demonſtratiuus, vel eſſe ex veris primis, immed atis, notioribus, & cauſis cocluſionis. Principium demonſtrationis eſt, propoſitio immediata. Propoſitio immediata eſt, non eſt alia prior. Dignitas eſt immediata propoſitio indemonſtrabilis, ſic vniuerſalis ac euidens, vt in omnibus & per omnia ſit cognita, vel quod ab omnibus eſt acceptum, & cui

omnes

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΑ'.

Περὶ Συλλογισμῶν.

Ο' Συλλογισμὸς καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὕτωσὶ περιγράφονται. Ἀρισοτ. α. πρότερ. α. Συλλογισμός ἐστι λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. Γερασ. γ. Εἰσαγ. α. Συλλ. Κατηγορικός ἐστιν, ὁ ἐκ τριῶν κατηγορικῶν προτάσεων συνιστάμενος. Ὑποθετικός, ὁ ἐκ μιᾶς ὑποθετικῆς καὶ δύο κατηγορικῶν προτάσεων συντιθέμενος. Ἀποδεικτικός, ὁ ἐξ ἀληθῶν καὶ ἀναγκαίων προτάσεων συνιστάμενος. Διαλεκτικός, ὁ ἐξ ἐνδεχομένων προτάσεων συγκείμενος. Σοφιστικός, ὁ ἐξ ἀδυνάτων προτάσεων κατασκευαζόμενος. Ἐξηγηματικός, ὁ ἐκ μέσου ὅρου μερικοῦ συνιστάμενος. Μέσος ὅρος ἐστίν, ὁ δὶς ἐν τῷ συλλογισμῷ λαμβανόμενος ἅπαξ μὲν τῆς μείζονος, ἅπαξ δὲ τῆς ἐλάττονος, καὶ οὐδέποτε ἐν τῷ συμπεράσματος. Μείζων ἐστίν, ἡ πρόρρω τοῦ συμπεράσματος κειμένη πρόσις, Ἐλάττων ἐστὶν ἡ προσεχῶς τῷ συμπεράσματι οὖσα. Συμπέρασμά ἐστι τὸ ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον τοῦ ζητήματος. Ζήτημα ἐστιν ἀμφίβολος πρότασις Ἐπιχείρημά ἐστι λόγος πράγματι ἀμφιβόλῳ ποιῶν πίστιν. Ἐπιχείρησίς ἐστι λόγος καθ' ὃν ἐξαπτέον τὸ ὀπιχειρήματος διειλημμένου ἑτέρου μέρους τοῦ ζητήματος συμπεραίνεται. Ἐπαγωγή ἐστι συλλογισμὸς ἐν ᾧ διὰ τῶν μερικῶν πρὸς τὰ καθόλου γίνεται ἔφοδος. Ἀρισ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΒ'.

Περὶ Ἀποδείξεως.

Ἡ Ἀπόδειξις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτωσὶν ὁρίζονται. Ἀρισ. α. ὑστέρ. β. Ἀπόδειξίς ἐστι συλλογισμὸς ἐπιστημονικός, ἢ τὸ ἐξ ἀληθῶν εἶναι, καὶ πρώτων, καὶ ἀμέσων καὶ γνωριμωτέρων, καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος. Ἀρχὴ ἀποδ. ἐστι, πρότασις ἄμεσος. Πρόσασις ἄμεσός ἐστιν, ἧς μὴ ἔστιν ἄλλη προτέρα. Ἀξίωμά ἐστιν ἄμεσος πρότασις ἀναπόδεικτος, οὔτε καθόλου καὶ σαφὴς, ὥστε ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα γνωρισμός ἐστι. ἢ τὸ ὑπὸ πάντων λαμβανόμενον. Ἀρισ.

ISMANGLIO

omnes assentiũtur. Thesis est propositio per se nota & indemõstrabilis. Stoicorũ ex Laertio lib. 7. Zenon Prædicatũ est, quod de aliquo dicitur. Dignitas est res non aliũde pendens, demõstratiua in quantũ ad se, quàm dicentes ostẽdimus vel veram esse aut falsam. Geras. 1. Poster. q. 8. Demõstratio propter quid est Demõstratio à priori, Demõstratio quia est à posteriori. A priori est ea quæ à causis constat à posteriori quæ ab effectibus cõstituitur. Philosophi 1. post. Demonstratio est syllogismus scientificus acceptus à rationibus quæ sunt per se notæ ac concessæ.

Stoicor. Laert. Geras. Philop.

CAPVT CXXXIII.

De Resolutione.

Resolutio sic describitur. Philop. 1. poster. Resolutio est totius in partes, & compositorũ ad simplicia reuersio. vel reuersio ad priorẽ compositionis causam. Magnentij Metily. 1. Prior. Resolutio est recursio quædam de cõposito ad simplicia de quibus cõpositũ est. quemadmodũ corpora naturalia (cũ aliquis resoluitur) quæ sunr cõposita recurreret ad quatuor elemẽta. sic & syllogismũ qui est compositus aliquis resoluere debens recurreret ad inueniendas propositiones de quibus compositus & factus est syllogismus. Geras. 3. Introduct. 14. Resolutio est de figura ad figuram modorum regressus. vel imperfectorũ syllogismorũ ad perfectos reductio.

Philop. Magne. Geras.

CAPVT CXXXIV.

De Physica.

Physica & quę circa eam sunt sic describũtur. Arist. 7. Metaphy. 11 Physica est secũda philosophia. Ammon. de quinque vocib. Physiologicũ est pars speculatiua philosophiæ, quæ circa eas res versatur quæ totaliter sunt inseparabiles à materia & re & mente. Andron. Peripat. De affectibus. Physica est scientia naturaliũ. Geras. Proem. physices. Naturalis philosophia est de sensibilibus, & materialibus dicere. Physiologia est de natura terrestriũ, volantiũ & marinorũ animaliũ tractare. Physiognomia est de extrĩsecis hominis

Aristot. Amm. Andro. Peripa. Geras.

βανόμενον, καὶ ᾧ πάντες συγκατατίθενται. Θέσις ἐστὶ πρότασις καθ' αὑτὸ γνωστὴ καὶ ἀναπόδεικτος. Στοικῶν κατὰ Λαέρτ. Βιβλ. ζ. Ζηνῶν. Κατηγόρημά ἐστι τὸ κατά τινος ἀγορευόμενον. Ἀξίωμά ἐστι πρᾶγμα αὐτοτελὲς ἀποφαντὸν ὅσον ἐν ἑαυτῷ ὃ λέγοντες ἀποφαινόμεθα ἢ ἀληθὲς ἐστιν ἢ ψεῦδές. Γεραστ. α. ὑς. ζήτ. η. Ἀπόδειξις διότι ἐστίν, ἡ ἐκ τῆς πρότερον. Ἀπόδειξις ὅτι, ἡ ἐκ τῆς ὑστέρου. Ἐκ τῆς πρότερον, ἡ ἐξ αἰτιῶν συνισαμένη. Ἐκ τῆς ὑστέρου, ἡ ἐκ τῆς ἀποτελεσμάτων συγκειμένη. Φιλοπόνου. α. Ὑστέρων. Ἀπόδειξίς ἐστι συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς ἐξ αὐτοπρωτων καὶ ὁμολογουμένων λόγων λαμβανόμενος.

Στωικ. Λαερτ. Γεραστ. Φιλοπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΓ'.

Περὶ Ἀναλύσεως.

Ἡ Ἀνάλυσις οὕτως ἀναγράφεται. Φιλοπ. α. προτέρ. Ἀνάλυσίς ἐστιν, ἡ τοῦ ὅλου εἰς μέρη, καὶ τῆς συνθέτου εἰς τὰ ἁπλᾶ ἀναστροφή. ἢ ἀνάκαμψις ἐπὶ τὸ πρότερον τῆς συνθέσεως ἄπον. Μαγνεντίου Μιτυλλίν. α. προτ. Ἀναλ. Ἀνάλυσίς ἐστι, ἀναδρομὴ τις ἐκ τοῦ συνθέτου εἰς τὰ ἁπλᾶ ἐξ ὧν συνετέθη. ὥσπερ τὰ φυσικὰ σώματα ἀναλύων τις συνθέτα ὄντα ἀναδράμοι εἰς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, οὕτω καὶ τὸν συλλογισμὸν συνθετον ὄντα μέλλων τις ἀναλύσειν ἀναδραμεῖται εἰς τὸ ἄνω τὰς προτάσεις ἐξ ὧν συνετέθη καὶ γέγονεν ὁ συλλογισμός. Γεραστ. γ. Εἰσαγ. ιδ. Ἀνάλυσίς ἐστιν ἡ ἀπόχημα τις ἐπὶ χῆμα τῆς τρόπων ἀνακύκλωσις ἢ ἡ τῶν ἀτελῶν συλλογισμῶν εἰς τοὺς τελείους ἀναφορά.

Φιλοπ. Μαγν. Γεραστ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΔ'.

Περὶ Φυσικῆς.

Ἡ Φυσικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Ἀριστ. ζ. Μεταφ. ια. Φυσικὴ ἐστιν ἡ δευτέρα φιλοσοφία. Ἀμμων. πέντε φωναί. Φυσιολογικόν ἐστι μέρος θεωρητικὸν τῆς φιλοσοφίας. περὶ τὰ παντάπασιν ἀχώριστα τῆς ὕλης πράγματα καὶ τῇ ὑποστάσει καὶ τῇ ὑπονοίᾳ καταλαμβανόμενον. Ἀνδρ. περιπατ. περὶ παθῶν. Φυσική ἐστιν ἐπιστήμη τῆς περὶ τὴν φύσιν. Γεραστ. προοίμ. εἰς φυσικήν. Φυσική ἐστι τὸ περὶ αἰσθητῆς καὶ ὑλικῶν λέγειν. Φυσιολογία ἐστὶ τὸ περὶ φύσεως τῆς χερσαίων, τῆς πτηνῶν καὶ τῆς θαλαττίων ζώων λέγειν. Φυσιογνωμία ἐστὶ τὸ ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐξωτερικῶν

ἀριστο. ἀμμω. ἀνδρον. περιπ. Γεραστ.

minis caracteribus animæ dispositiones cognoscere. Abstractio est eleuatio ex materia, & separatio materialitatis à phantasmathus. Naturalis Philosophus est qui circa naturã & naturalia versatur.

CAPVT CXXXV.

De Medicina.

Hippoc. MEdicina & quæ circa eã sũt sic definiũtur. Hippocrat. de Flatibus. Medicina est additio & ablatio, additio deficientiũ, & ablatio superfluorũ. Galeni de arte. 1. Medicina est sciẽtia salubriũ, & insalubriũ & neutrorũ 4. Salubre est simpliciter corpus, quod

Galeni. ab ipso naturę ortu bonã habet tẽperaturã in simplicibus & primis particulis atque in his quæ ex illis componũtur instrumẽtis, est cõmoderatũ. 5. Insalubre est simpliciter corpus quod ab ipsorũ natura, vel incõsimilibus partibus, malã habet tẽperaturam, vel in instrumẽtarijs incõmodè rationẽ vel vtrũque vitiũ. Salubre corpus est, quod nũc sanũ est. Insalubre, quod nũc ægrotat. Neutrũ corpus est quod aliquando è sanũ, aliquãdo vero ęgrotat. Definit. Medic. Medicina Empirica est secta earũ rerũ, quæ sæpissimè numero ac secũdũ idẽ, atq; eodẽ pacto quodammodo visæ sunt. Rationalis est secta rerũ abditarũ quę à sciẽtia, atq; operibus cõstat quę hãc in medẽdo cõsequũtur. Methodica est ratio quę ab apparẽte progreditur, & incõperti cõprehensionẽ facit. Theorema est res vniuersalis quę medicinæ fini cõsequẽs ponitur. opinabile est id cuius perinde euenire contrariũ potest. Finis est id ad quod quæcũque medicæ artis sunt referũtur. Medicus optimus est qui in speculatione & actione numeros omnes expleuit. Anatomia est abditarũ partiũ speculatio. Chirurgia est intrepidarũ manuũ celer motus cũ experiẽtia. Causa est quæ in corpore quidquã facit. multiplex causa. Procatarctica est quæ confecto opere discessit vt canis cũ momordit Contentiua est quæ cũ adest præsentẽ seruat morbũ, sublata tollit. vt calculus in vesica. Antecedẽs causa est quæ à procatarctica cõstituitur. vel qua præsente adest effectus, & aucta augetur, & minuta minuitur, & sublata tollitur. Per se finiens est causa quæ ipsa per se finẽ facit. Concausa quæ cum aliâ pares obtinẽs vires opus molitur. quod faceret sola per se non poterat. Adiutrix causa est quæ opus quidem

consi-

εικῶν χαρακτήρων τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις διαλαμβάνειν. Ἀφαίρεσις ὅτιν ἡ ἐκ τῆς ὕλης ἄρσις, καὶ διαχώρησις τῆς ὑλότητος ἐκ τῶν φυτασμάτων. Φυσικός ὅτιν ὁ περὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ φυσικὰ καταγινόμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΕ΄.

Περὶ Ἰατρικῆς.

Ἰατρικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτωσιν ὁρίζεται. Ἱππκρ. περὶ φυσῶν. Ἱππκ. Ἰατρικὴ ὅτι πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις, πρόσθεσις μὲν τῶν ἐλλει- Γαλην. πόντων, ἀφαίρεσις δὲ τῶν πλεοναζόντων. Γαλήνου ἰατρικῆς τέχνης α. ἰατρικὴ ὅτιν ἐπιστήμη ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν καὶ οὐδετέρων. δ. ὑγιεινόν ὅτιν ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ ὑγρότητος δύσκρατον μὴ ὑπάρχον τοῖς ἁπλοῖς καὶ πρώτοις μορίοις, σύμμετρον δὲ τοῖς ἐκ τούτων συγκειμένοις ὀργάνοις. ε. Νοσῶδες ὅτιν ἁπλῶς σῶμα τὸ ἐκ ὑγρότητος δύσκρατον τοῖς ὁμοιομερέσιν ἢ ἀσύμμετρον τοῖς ὀργανικοῖς ἢ ἀμφότερα. Ὑγιεινὸν σῶμα ὅτι τὸ κατὰ τὸ παρὸν ὑγιαῖνον. Νοσῶδες, τὸ κατὰ τὸ παρὸν νοσοῦν. Οὐδέτερον σῶμά ὅτι τὸ ποτὲ μὲν ὑγιὲς ποτὲ δὲ νοσῶδες. Οἵδε ἰατρικοί. Ἰατρικὴ Ἐμπειρική ὅτιν αἵρεσις τῶν πλειόνων καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως πως ἐχουσῶν. Λογικὴ ὅτιν αἵρεσις περὶ ἀδήλων καὶ ἔργα τὰ ἐν τῇ ἰατρικῇ ταύτῃ ἐπόμενα. Μεθοδικὴ, λόγος ὑποφαινόμενος ὁρμώμενος καὶ ἀδήλου καταλῆψιν ποιούμενος. Θεώρημα ὅτι πρᾶγμα καθολικὸν ἀκολούθως παθήμενον τῇ τῆς ἰατρικῆς τέλει. Ἀμφίδοξον ὅτιν οὗ τὸ ἐναντίον ὅπισθεν ἐκβατόν. Τέλος ὅτιν οὗ ἕνεκα τὸ κατ' ἰατρικὴν πράσσεται. Ἰατρὸς τέλειος ὅτιν ὁ ἐν θεωρίᾳ καὶ πράξει ἀπηρτισμένος. Ἀνατομή ὅτι θεωρία τῶν ἐν καθαιρούσῃ. Χειρουργία ὅτι χειρῶν ἀτρέμων ὀξεῖα κίνησις μετ' ἐμπειρίας. Αἴτιον ὅτιν, ὃ πιεῖπ ἐν τῷ σώματι. Πολλαχῶς τὸ αἴτιον Προκαταρκτικὸν, ὃ πιῆσαν τὸ ἀποτέλεσμα κεχώρηκεν ὡς ὁ δακὼν κύων τὸν πυρετὸν Συνεκτικὸν, ὃ παρὸν μὲν παροῦσαι φυλάττει τὸν νόσον, ἀναιρούμενον δὲ συναναιρεῖ ὡς ὁ ἐν τῇ κίσσει λίθος. Προηγούμενον, τὸ ὑπὸ τὸ προκαταρκτικοῦ κατασκευαζόμενον. ἢ οὐ παρόντος πάρεστι τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ αὐξομένου αὔξεται, καὶ μειομένου μειοῦται, καὶ ἀναιρουμένου ἀναιρεῖται. Αὐτοτελές, τὸ αὐτὸ καθ' αὑτὸ πιοῦν τὸ τέλος. συναίτιον, ὁ σὺν ἑτέρῳ δυνάμιν ποιῶν τὸ ἀποτέλεσμα, αὐτὸ δὲ μόνον κατ' ἰδίαν δυνάμιν, οὐ δυνάμενον πιῆσαι. Συνεργὸν, ὃ πιοῦν ἀποτέλεσ-

cõficit sed ęgrè, qua propter alio consociatur, quo tẽ assequa ur facilius qua prõptè obire seorsũ nequit. Notatio est per signũ ve. per signa perceptio. Signũ est rei quæ contingere debet dignotio. Prænotio est scientia corũ quæ euenire debent Prædictio est præcognitio pronũtiatioque futuri. Cõcursus est cõgressus symptomatum. Symptoma est accessoriũ affectus. Auxiliũ est quod hominibus vtilitatis gratia admonemus ex quantitate, qualitate, ordine, atq; occasione cõpositũ. Curatio est ordo auxiliorũ consequentiã habentiũ. Typus est intentionũ remissionũque ordine succedens redditio. Accessio est tẽpus affectus. Circuitus est tẽpus in morbis ex intẽtione & remissione cõsistens. Affectuũ cognitrix est quę id quod prẹter naturã est dignoscendũ suscipit. Victus institutrix est quæ in sanis atque in ęgrotantibus victu indicendo meditatur Curatrix est quę circa sanitatis deperditæ reuocationẽ, eiusque restitutionem operã nauat. Ammonij 5. Vocibus. Medicina est ars quæ circa humana
Amm. Geras. corpora versatur, sanitatis factiua. Geras. de Medic. Medicina salutifera est quæ præsentẽ sanisatem cõfirmat. Causalis est quę causas quæ extra naturæ affectus & symptomata quærit. Notatiua quæ sanitatis & morborũ signa verè denotat Medicinalis, quæ rationes medicandi docet. Victualis quę ægrotantibus victus rationem prębet sanitatem. Pharmatica quũ intra & extra corpus vnguenta ponens curationem adhibet.

CAPVT CXXXVI.

De Mathematica.

Amm. Damas. Mathematica & eius species sic describũtur. Ammon. De quĩque vocib. Damasc. Dialect. Mathematica sũt ea quæ secũdum quid à materia separatur, & secundũ quid inseparabilia sũt, vt immaterialiũ ac materialiũ media. Ammon. Arithmetica est quę numeros cõsiderat. Geometria est quæ magnitudines & figuras co-
Amm. gitat Musica est quæ chordarũ cõcentus perspicit ac animæ passiones cõprimir & eam ad virtutes suscitat Astronomia est quæ circa motus stellarũ versatur. Bryenn. serm. 41. Arithmetica est scientia
Bryenn. speculatiua corũ quæ numeris accidũt & secundũ magnitudinẽ & speciebus, & rationes eorũ, & diuisiones ac cõpositiones. Musica est harmo-

τέλεσμα, δυχερῶς δὲ συλλαμβάνον φρὸς τὸ ῥᾶον αὐτὸ ηὑρέσθαι, κατ' ἰδίαν ποιεῖ οὐ δυνάμενον. Σημείωσις, ἡ ἀφ' σημείου, ἢ ἀφ' σημείων καταλήψις. Σημεῖόν ἐστι τὸ μέλλοντος συμβήσεσθαι ἀγνωσις. Προγνωσικόν ἐστιν ὑπομνημα τῆς ἀποβήσεσθαι μελλόντων. Προῤῥησίς ἐστι προγνωσις καὶ προαγόρευσις τὸ μέλλοντος. Σωφρομή ἐστι σωτὸς τῆς συμπτωμάτων. Σύμπτωμά ἐστι πάθους ἀπογέννημα. Βοήθημά ἐστι τὸ ἐπ' ὠφελείᾳ προσαγόμενον ἀνθρώποις, σωθὲν ἐκποιότητος, ποσότητος, τάξεως καὶ χωρεῦ. Θεραπεία ἐστι τάξις βοηθημάτων ἀκολουθίαν ἐχόντων. Τύπός ἐστιν ὑπτάσεων καὶ ἀνέσεων τεταγμένη ἀνταπόδοσις. Παροξυσμός ἐστι χρόνος πάθους. Περίοδός ἐστι ὁ ἐξ ὑπτάσεως καὶ ἀνέσεως ἐνιαυσίμαιο χρόνος. Παθογνωμικόν ἐστι τὸ περὶ τὸν ἀγνώσιν τῶν παρὰ φύσιν ὄν. Διαιτητικόν ἐστι τὸ περὶ τὸν δίαιταν τῆς τε ὑγιαινόντων, καὶ τῆς νοσούντων. Θεραπευτικόν ἐστι τὸ περὶ τὸν ἴασιν καὶ ἀποκατάστασιν αὐτῆς θεραπευόμενον. Ἀμμων. ε. φωναὶ. Ἰατρική ἐστι τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα κατανυομένη, ὑγείας περιποιητικὴ. Γεωρ. περὶ ἰατρ. ἰατρικὴ Ὑγιεινή ἐστιν ἡ τὸν παροῦσαν ὑγείαν συνεζομένη. Αἰτιολογικὴ, ἡ τὰς αἰτίας τῆς ἔξω τῆς φύσεως παθῶν καὶ τὰ συμπτώματα ἐξεταζομένη. Σημειωτικὴ, ἡ τὰς τῆς ὑγείας καὶ τῆς νόσων σημειώσεις ἀῤῥιδήλως δηλοῦσα. Θεραπευτικὴ, ἡ τοὺς λόγους τὸ ἰατρεύειν διδάσκουσα. Διαιτητικὴ, ἡ τὸν τοῖς νοσοῦσι κατὰ δίαιταν παρέχουσα θεραπείαν. Φαρμακευτικὴ, ἡ ἔσω καὶ ἔξω τὸ σώματος φάρμακα πάσουσα ἰατρευομένη.

Ammo.

Galle.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρλς'.

Περὶ Μαθηματικῆς.

Ἡ Μαθηματικὴ καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν εἴδη οὕτως γράφονται. Ἀμμων. ε. Φωναὶ. Δαμασκίω λογ. Μαθηματικά ἐστι τὰ κατὰ τῆς ὕλης χωρισά, καὶ κατὰ πάχωρισα. ὡς τῆς αὔλων καὶ ὑλικῶν μέσα. Ἀμμων. Ἀριθμητικὴ ἐστιν ἡ τοὺς ἀριθμοὺς ὑπισκεπτομένη. Γεωμετρία ἐστὶν ἡ τὰ μεγέθη καὶ τὰ χήματα καταυοῦσα. Μουσικὴ ἐστιν, ἡ τὰς τῆς χορδῶν συμφωνίας ὑπτιδοῦσα, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάθη κοιμίζουσα, καὶ ταύτῃ ἐπ' ἀρετὴν διεγείρουσα. Ἀστρονομία ἐστιν, ἡ περὶ τὰς ἐποχὰς τῆς ἀστέρων καταγνωμένη. Βρυεννίου λόγ. μα. Ἀριθμητικὴ ἐστὶν ὑπιστήμη θεωρητικὴ τῆς περὶ ἀριθμοὺς συμβαινόντων κατάτε τὰ πλήθη καὶ τὰ εἴδη καὶ τοὺς λόγους αὐτῆς καὶ διαιρέσεις τε καὶ συνθέσεις. Μουσικὴ ἐστιν ἡ ἁρμο-

Ammo. Damas. Ammo.

Ammo.

Bryenn.

harmonia. Harmonica est facultas comprehensiua differentiarũ quæ consistunt in sono circa acutũ ac graue. Pselli de Music. Musica est, per sè symmetria & analogia totaliter, quatenus est vniuersi harmonia. Nicasij; Epitome. Musica est scientia de cantibus & vocibus & consonantijs. Bryenn. Geometria est scientia quæ versatur circa quantitatem continuam, immobilem, syllogisticis artibus per dignitates longitudinis, latitudinis & profunditatis mensuras inueniens. Ptolem. 1. Geogr. 1. Geographia est imitatio picturæ totius partis terræ cognitæ, cum ijs quæ sibi quasi vniuersaliter sunt annexa Chorographia est particularium locorum seorsim vnumquemque & per sè constitutio. Bryen. Astronomia est scientia comprehensiua motuũ qui quotidie fiunt cœli & Lunæ, & aliorum syderum ad inuicem & ad terram. Nicasij Epitom. Astronomia est prædicendi facultas. Barini Diction. Astrologia est ars speculatiua syderum per incantationem.

Pselli. Nicas. *Bryenn.* *Ptolem. Bryenn.* *Nicas.* *Barini.*

CAPVT CXXXVII.

De Numeris.

Pselli. NVmerus & quæ circa eum sunt sic definiuntur. Pselli. Arithmet. Numerus est multitudo ex vnitatibus. Vnitas est non numerus, generatiua numerorum, fons & radix, & causa multitudinis omnis, imaginem seruans Dei. qui cum sit nil entiũ, omniũ est factiuus. Dualitas est materia & forma numerorũ. Trinitas est numerus propriè & numerorũ primus, principium, & finem & medietatem habens, principium multitudinis. primus dualitatis excessus, omnium numerorũ principalis & admodum arcanus. Par numerus est qui in duo diuiditur æqualia. Impar est qui nõ in duo æqualia diuidi potest. Perfecti sunt, suis partibus æquales. Imperfecti, suis partibus inæquales. Perfectissimi, maiores suis partibus vt duodecimus a quo decimus sextus. Quadrangularis est qui æqualiter est æqualis Talus sunt æqualiter æqualis æqualiter. Ratio est duorum numerorum ad inuicem qualitatiua relatio. Analogia est duarum & plurium rationum ad inuicem qualitatiua similitudo.

ἁρμονική. Ἁρμονική ἐστι δυνάμις καταληπτικὴ τῶν ἐν τοῖς ψόφοις περὶ τὸ ὀξὺ καὶ βαρὺ διαφορῶν. ψελλοῦ εἰς Μουσ. Μουσική ἐστιν αὐτοσυμμετρία καὶ ἀναλογία τὸ πᾶν οἷα τὲ παντὸς ἁρμονία τυγχάνουσα. Νικασ. Ἔπομαι. Μουσική ἐστιν ἐπιστήμη περὶ μωλῳδίας καὶ φθόγγους καὶ ῥυθμοποιίας. Βρυεν. Γεωμετρία ἐστιν ἐπιστήμη περὶ ποσὸν κατὰ γινομένη συνεχὲς ἀκίνητον, συλλογιστικαῖς μεθόδοις διαζευκτικῶν μήκους, πλάτους καὶ βάθους μέτρον διείσκουσα. Πτολεμ. α. Γεωγρ. α. Γεωγραφία ἐστὶ μίμησις διαγραφῆς τὲ κατειλημμένου τῆς γῆς μέρους ὅλου μετὰ τῶν ὡς ἐπὶ πᾶν αὐτὴ συνημμένων. Χωρογραφία ἐστὶ τῶν κατὰ μέρος τόπων χωρὶς ἕκαστον καὶ καθ' αὑτὸν ἔκθεσις. Βρυεν. Ἀστρονομία ἐστὶν ἐπιστήμη καταληπτικὴ τῶν ἐκάστοτε γινομένων ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων πρός τε ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν γεώφορον. Νικασ. Ἀστρονομία ἐστὶ περρητικὴ δυνάμις. Βαρ. λεξ. Ἀστρολογία ἐστὶ βρεττανικὴ τέχνη σκοπικὴ τῶν ἀστέρων διέπουσης.

Ψελλ. *Νικασ.* *Βρτενν.* *Πτολομ.* *Βρυενν.* *Νικα.* *Βρεττ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΖ'.

Περὶ Ἀριθμῶν.

Ὁ Ἀριθμὸς καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὕτως ὁρίζονται. Ψελλοῦ Ἀριθμ. Ἀριθμός ἐστι τὸ ἐκ μονάδων πλῆθος. Μονάς ἐστιν οὐκ ἀριθμὸς, ἀλλὰ γενικὴ δὲ ἀριθμῶν, πηγὴ καὶ ῥίζα, καὶ ἀφορμὴ πλήθους παντὸς, εἰκόνα σώζουσα θείου. ὃς μηδὲν ὂν τῶν ὄντων, πάντων ἐστὶ ποιητικόν. Δυὰς ἐστιν ὕλη καὶ εἶδος ἀριθμῶν. Τριὰς ἐστιν ἀριθμὸς κυρίως καὶ ἀριθμῶν ὁ πρῶτος, ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ μεσότητα ἔχων, ἀρχὴ πλήθους, πρώτη δυάδος ὑπεροχὴ, πάντων ἀριθμῶν ὁ πρωτόγονος καὶ μυστικώτατος. Ἄρτιος ἀριθμός ἐστιν ὁ εἰς δύο διαιρούμενος ἴσα. Περιττὸς ἐστιν ὁ μὴ εἰς δύο ἴσα διαιρεθῆναι δυνάμενος. Τέλειοι, οἱ τοῖς ἑαυτῶν μέρεσιν ἴσοι. ἀτελεῖς, οἱ τῶν ἑαυτῶν μερῶν ἥττονες. Ὑπερτελεῖς, οἱ μείζονες τῶν οἰκείων μερῶν ὡς ὁ δωδέκατος ἐξ οὗ ὁ ιε. Τετράγωνος, ὁ ἰσάκις ἴσος. Κύβος, ὁ ἰσάκις ἴσος ἰσάκις. Λόγος, δύο ἀριθμῶν ἡ πρὸς ἀλλήλους ποιὰ σχέσις. Ἀναλογία, δύο καὶ πλειόνων λόγων ἡ πρὸς ἀλλήλους ποιᾶσα ὁμοιότης.

CAPVT CXXXVIII.

De Sono.

SOnus & ea quæ circa eum sunt sic definiuntur. Pselli. Musica. *Pselli.* Sonus est vocis non discretæ modulata extensio. Interuallū sonorū est, ad inuicem qualitatiua relatio. systema est qualitatiua interuallorum continentia. Harmonia est systematum compositio *Euclid.* Euclid. Musica. Armonica est scientia contemplandi & exerrendi concentum. Concentus est id, quod certum habet ordinem ex sonis & interuallis compositum. Sonus est, concinnus vocis casus ad vnam extensionem. Interuallū est quod continetur duobus sonis acumine & grauitate differentibus Constitutio est quod constat ex interuallis pluribus vno. Tonus est quidā vocis locus, systemmatis capax, latitudine carens. Mutatio est similis alicuius in dissimilem locū transpositio. Melopoeiæ est vsus harmonicæ tractationi; subiectorū ad dedecorū ad propositi argumenti. Sonus consoni sūt quibus simul pulsantibus nihilo magis acuto quam graui soni decor constare videtur. Dissoni vero sunt, quibus coeūtibus carminis proprietas alteriùs fit. Eiusdem tanoris sūt, qui vim quidem vocis diuersam habent, intentionem vero æqualem. Consona sūt Diatessaron, Diapente, & Diapason. Dissona sūt minora omnia, quā Diatessara, & omnia quæ inter consona cadūt, vt Diesis, Semitoniū, Ionus, Trihemitoniū, Ditonū. Consonantia est duorū sonorū acumine & grauitate differenttū in idem casus & coarctatio. Melopeia est, vis effectiua cantus. Melos est nexus sonorū dissimiliū. Melodia est vox apta. Recta est quæ per sequentes sonos efficit inteosionem. Reflexa est quę in sequentes sonos efficit intensionem. *Nicas.* Circularis est, que per synemmenon intendit, per diezeugmenon autem remittit, aut contra. Nicasij. Epitom. Sonus est canorę vocis casus sub vna extensione. Aequisoni soni, qui non differūt ad inuicem secūdum rectitudinem & grauitatem. Discordes, asprè *Basilij. Gregor. Nyss.* corruptèq; auditum mouentes. Concordes, æqualiter & indiuisibiliter auditum mouentes. Basilij 24. Psalm. Psalteriū est instrumentum musicè adaptatum ad gloriam Dei nostri. Gregor. Nus. in superscript. psalm. 2. 8. Psalmus est per instrumentum musicū.

Can-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΗ.

Περὶ Φθόγγου.

Ὁ Φθόγγος καὶ τὰ σφῆ αὐτὸν οὕτωσιν ἐείζονται. Ψελλοῦ Μουσικὴ. φθόγγός ἐστι φωνῆς ἀδιάστατου ἐναρμόνιος τάσις. Διάστημα φθόγγων ἐστιν, ἢ πρὸς ἀλλήλους πιὰ σχέσις. Σύστημά ἐστι πιὰ διαστημάτων σφειοχή. Ἁρμονία ἐστὶ ποιημάτων σιώταξις. Εὐκλείδ. Μουσικὴ. Ἁρμονική ἐστιν ἐπιστήμη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ τῆς συμφωνιῶν. Συμφωνία ἐστὶ τὸ βεβαίαν κτώμενον τάξιν, ἐκφωνῶν, καὶ διαστημάτων συγκείμενον. Ἦχος ἐστὶ συμφώνου φωνῆς σύμπτωσις πρὸς μίαν ἔκτασιν. Διάστημα ἐστὶ τὸ σφιεχόμενον δυσὶν ἤχοις ὀξύτητι καὶ βαρύτητι διαφερούσι. Τόνος ἐστὶ φωνῆς τινος τόπος συστήματος διεκτικὸς ἄπλατος. Μεταβολή ἐστι ὁμοίου τινος εἰς ἀνόμοιον τόπον μετάθεσις. Μελοποιΐα ἐστὶ χρῆσις τῆς τῆς ἁρμονικῆς μεθόδου ὑποκειμένων πρὸς κόσμον τῆς σφοκειμένης ὑποθέσιως. Σύμφωνοι φθόγγοι εἰσὶν ὧν ἅμα κρουομένων οὐδὲν μᾶλλον τῷ ὀξυτέρῳ ἢ τῷ βαρυτέρῳ τὸ μέλος ἐμπρέπει. Διάφωνοι εἰσὶν ὧν ἅμα κρουομένων ἡ τὸ μέλους ἰδιώτης θατέρου γίνεται. Ὁμόφωνοι εἰσὶν αἵτινες δυνάμιν μὴ ἀλλοίαν φωνῆς, τάσιν δὲ ἴσην ἐπέχουσι. Σύμφωνα εἰσὶν ἡ διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε καὶ διὰ πασῶν. Διάφωνα εἰσὶ τὰ ἐλάττονα τὸ διὰ τεσσάρων πάντα καὶ τὰ μεταξὺ τῆς συμφώνου πάντα ὡς Δίεσις. Ἡμιτόνιον. Τόνος. Τεμνιτόνιον. Δίτονον. Συμφωνία ἐστὶ δυοῖν φθόγγων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι διαφερόντων κατὰ τὸ αὐτὸ πῶσις καὶ κρᾶσις. Μελοποιΐα ἐστὶ δυνάμις κατασκευαστικὴ μέλους. Μέλος ἐστὶ φωνὴ ἁρμοζομένη. Εὐθεία ἐστὶ μελῳδία, διὰ τῆς ἐξ ἧς φθόγγων τὴν ἔκτασιν ποιουμένη. Ἀνακάμπτουσα ἐστὶ μελῳδία διὰ τῆς ἐπιμένων ὑποτελοῦσα τὴν βαρύτητα. Περιφερής ἐστιν ἡ κατὰ σιωνημμένων μὲν ἐπιτείνουσα, κατὰ διεζευγμένων δὲ ἀνιοῦσα ἢ εναπίως. Νικασ. Ἐπιτ. Φθόγγός ἐστιν ἐμμελοῦς φωνῆς πῶσις ὑπόμιαν τάσιν. Ὁμόφωνοι φθόγγοι, οἱ μὴ διαφέροντες ἀλλήλων κατάτα ὀξύτητα καὶ βαρύτητα. Διάφωνοι, οἱ ἀνωμάλως καὶ διεστασμένως τὴν ἀκολὴ κινοῦντες. Σύμφωνοι, οἱ ὁμαλώτερον καὶ ἀμείσως τὴν ἀκολὴ κινοῦντες. Βασιλ. κθ. Ψαλμ. Ψαλτήριόν ἐστιν ὄργανον μουσικῶς ἡρμοσμένον εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Γρηγόρ. Νύσσ. εἰς τὴν Ἐπιγρ. τῆς ψαλμ. π. Ψαλμός ἐστιν ἡ διὰ τοῦ ὀργάνου τοῦ μουσικοῦ

Ψελλ. *Εὐκλ.* *Νικασ.* *Βασιλ.* *Γρηγο.* *Νύσσ.*

cantus. Canticum est prolatio cantus cum verbis ore facta. Oratio est supplicatio ad Deum, pro re aliqua nobis conducibili. Hymnus est benedictio reddita Deo ob bona nobis præstita. Laus est Laudatio. Laudatio, diuinorum mirabilium commendatio, Exultatio, laudis intensio, cap. 7. Alleluia est cohortatio mystica ad Laudes Dei decantandas auditum excitans. Geras. de Musica. Æquale est
Gerasi. principium medium & finis & systema omnium harmoniarū sine quo neque ascendens, neque descendens vox perficitur: Ascendens vox est acuta, descendens est grauis. Chironomica est signum modorum canendi. Signum est notatio vocis. Casus est mutatio sonorum. Cantus est cantatus versus. Ode est hymnus cum cantibus. Harmonia est concordantia vocum vel chordarum.

CAPVT CXXXIX.

De Sphœra.

Euclidis SPHœra & ea quæ circa ipsam sūt sic definiūtur. Euclides. Sphęra est transitus circumferentiæ dimidij circuli, qnæ fixa diametro eo vsque circunducitur, quo vsque ad locum suum redeat. Pselli
Pselli. Geom. Axis est qui diametrum sphœræ vocatur. Conus, trianguli habentis rectos angulos circumferentia, & ad idem reuersio, manente vno latere circa rectum angulum. Axis est quiescens illa linea, ille circulus qui à reuoluta recta Linea eorum quæ circa rectū angulum describitur. Cybus est figura solida à sex quadrangulis æqualibus cōtenta. Punctum est cuius pars nulla. linea, cuius partes sunt puncta. Superficies, cuius partes Lineæ. Corpus, cuius partes superficies. Circulus est figura plana ab vna superficie cōtenta, quæ vocatur circulatio. Diameter, lineæ recta quædam per centrū detracta & terminata in vtraque parte à circuli circulatione. Solidum, quod longitudinem & latitudinem & profunditatem habet cuius terminus superficies. Pyramis, figura solida planis lineis con-
Pselli. tenta, ab vno plano ad vnum punctū instituta. Pselli Astron. Sphęræ, figura solida ab vna superficie contenta. Centrum sphęræ est punctum. Axis est circa quod sphæra fertur. Orizon est circulus diuidens quod est super terram & sub terram hæmispherium.

μελῳδία. Ὠδή ἐστιν ἡ διὰ στόματος γινομένη τῷ μέλους μετὰ τῶν ῥημάτων ἐκφώνησις. Παράκλησις ἐστιν ἱκετηρία πρέπουσα τῶν συμφερόντων προσαγομένη τῷ Θεῷ. Ὕμνος ἐστὶν ἡ ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἡμῖν ἀγαθοῖς ἀναπεμπομένη τῷ Θεῷ εὐφημία. Αἶνός ἐστιν ἔπαινος. Ἔπαινος, ὁ τῶν θείων θαυμάτων ἔπαινος. Ἔπαινος, ἡ τοῦ ἄνους ὑπόβασις Κεφ. ζ. Ἀλληλούϊα ἐστὶ, ᾠδὴ κέλευσις μυστικὴ πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ὑμνῳδίαν τὸν ἀκολουθοῦσα. Γερασ. περὶ Μουσ. Ἔστιν ἀρχὴ μέση καὶ τέλος Γερασ.
καὶ σύστημα πάντων τῶν ἁρμονιῶν, οὗ χωρὶς οὔτε ἀνιοῦσα οὔτε καταβαῖνουσα φωνὴ κατορθοῦται. Ἀνιοῦσα φωνή ἐστιν, ἡ ὀξεῖα. Καταβαῖνουσα ἐστιν, ἡ βαρεῖα. Χειρονομία ἐστὶ, σημεῖον τῶν τοῦ ψάλλειν τρόπων. Σημεῖον ἐστι, σύμβολον φωνῆς. Φθοράἐστι ᾠδῆς ἀλλαγὴ ἦχων. Μολπή ἐστι μεμελισμένον ἔπος. Ὠδή ἐστιν ὑμνῳδία μετὰ ἀσμάτων. Ἁρμονία ἐστὶ συμφωνία φωνῶν ἢ χορδῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΘ'.

Περὶ Σφαίρας.

Ἡ Σφαῖρα καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζεται. Εὐκλείδ. Γεωμετρ. Σφαῖρά ἐστιν ἡμικυκλίου περιαγωγὴ, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκατάστασις, μενούσης τῆς διαμέτρου. Ψελλ. Γεωμετ. Ἄξων ἐστὶν ὁ κατὰ διάμετρος τῆς σφαίρας. καλεῖται. Κῶνος, ὀρθογωνίου τριγώνου περιαγωγὴ, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκατάστασις μενούσης μιᾶς τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν γωνίαν πλευρᾶς. Ἄξων ἐστὶν ἡ μένουσα εὐθεῖα βάσις, ἀπὸ τῆς περιφερομένης εὐθείας τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν γωνίαν γραφόμενος κύκλος. Κύβος, σχῆμα στερεὸν ὑπὸ ἓξ τετραγώνων ἴσων περιεχόμενον. Σημεῖόν ἐστιν οὗ μέρος οὐδέν. Γραμμὴ, ἧς μέρη σημεῖα. Ἐπιφάνεια. ἧς μέρη γραμμαί. Σῶμα οὗ μέρη ἐπιφάνεια. Κύκλος, σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον. ἥτις καλεῖται. Περιφέρεια. Διάμετρος, εὐθεῖα τις διὰ κέντρου ἠγμένη καὶ περατουμένη, ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη ὑπὸ τῆς τοῦ κύκλου περιφερείας. Στερεὸν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος ἔχον, οὗ πέρας ἐπιφάνεια. Πυραμὶς, σχῆμα στερεὸν ἐπιπέδοις περιεχόμενον, ἀπὸ ἑνὸς ἐπιπέδου πρὸς ἓν σημεῖον συνεστὼς. Ψελλοῦ Ἀστρον. Σφαῖρα, σχῆμα στερεὸν ὑπὸ μιᾶς ἐπιφανείας περιεχόμενον. Κέντρον σφαίρας ἐστὶ τὸ σημεῖον. Ἄξων ἐστὶ περὶ ὃ ἡ σφαῖρα στρέφεται. Ὁρίζων ἐστὶ κύκλος διαιρῶν τὸ ὑπὲρ γῆς τε καὶ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον.

CAPVT CLX.

De Hethica.

Geraſi. HEthica philoſophia & ea quæ circa ipſam ſunt ſic definiuntur. Geraſ. Hethicorum. Hethica philoſophia eſt ſcientia practica quæ verſatur circa ſpeculationem & praxim vltimi boni
Amm. morum conſtitutiua Ammon. de quinque Vocib. Moralis eſt qui ſe ipſum ſuoſque mores adornat. Oeconomicus eſt qui ſuum domũ accommodat. Politicus eſt qui vrbem totam gubernat. Mos eſt hominis ornamentum. Ornatus eſt cuiuſcunque perfectio, quæ per
Solonis. extremitatum obſeruantiam perſpicitur. Dedecus eſt, ſuperabun-
Laertij. dantia, & defectio. Perfectio eſt obſeruantia ſuperabundantię ac
Platon. defectionis. Solonis Ex Laertio 1. de Vita. Sermo eſt ſimulacrum operationum. Plat, ex Laert. de Vit. Plat. Finis eſt Dei aſſimilatio. Virtus eſt ad felicitatem ſufficientia. Amicitia naturalis eſt, quam parentes ad filios & conſanguinei ad inuicem habent. Societas, quæ a conuerſatione fit, & nihil generi conuenit. Hoſpicij, quæ a commendatione & litteris prouenit ad peregrinos. Amatoria, quæ per carnalem cupiditatem peragitur. Clemen. Alex. 2. Peda-
Clemẽt. go. Moralis philoſophia eſt medicina intellectus. Ariſt. 1. Moral.
Alexã. 6. Felicitas eſt bene viuere, & bene agere, humanum bonũ. Hu-
Ariſtot. manum bonum, animæ actus ſecundum virtutem in vita perfecta. 2. Moral. 6. Virtus eſt habitus ad conſilium agendi capiendum in ea mediocritate poſitus quæ ad nos comparatur quæque ratione eſt definita, mediocritas duorum vitiorum, vnius ex nimio, alte-
Andro. rius ex defectione. Endim. 2. Moral. 5. Moralis virtus eſt mediocritas habituũ. Andron. de affect. Moralis eſt ſcientia ornatiua morũ.

CAPVT CXLI.

De Oeconõmica.

Andro. OEconomica & ea quæ circa eam ſunt ſic definiuntur. Andro. de affect. Oeconomica eſt habitus ſpeculatiuus eorum quę domui

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜ'.

Περὶ Ἠθικῆς.

Ἠ Ἠθικὴ φιλοσοφία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γερασ. Ἠθικῶν. Ἠθικὴ φιλοσοφία ἐστὶν ἕξις πρακτικὴ καταγιομένη περὶ τὴν θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τῶν ὑστάτου ἀγαθοῦ ἠθῶν ποιητική. Γερασ.
Ἀμμων. ε. φωναί. Ἠθικός ἐστιν ὁ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἤθη αὐτῆ κοσμῶν. Οἰκονομικὸς, ὁ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον κοσμῶν. Πολιτικός, ὁ τὴν πόλιν ὅλην κοσμῶν. Ἦθος ἐστιν, ἀνθρώπου κόσμος. Κόσμος ἐστὶν ἡ ἑκάστου τελειότης, ἡ ὅλων τῶν ἄκρων διατηρήσεως θεωρουμένη. Ἀκοσμία ἐστιν, ὁ πλεονασμὸς καὶ ἡ ἔλλειψις. Τελειότης ἐστὶ διατήρησις τοῦ πλεονασμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας. Σόλωνος κατὰ λαέρτ. α. βίοι. λόγος ἐστὶν εἴδωλον τῆς ἐρ- Ἀμμω. Σόλω.
γων. Πλάτ. κατὰ Λαέρτιον. Βίος πλάτωνος. Τέλος ἐστὶν ἡ τῷ Θεῷ ὁμοίωσις. Ἀρετήεστιν ἡ πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτάρκης. Φιλία φυσική ἐστιν, ὡὶ οἱ γονεῖς πρὸς τὰ ἔκγονα ἔχουσι καὶ οἱ συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. Ἑταιρικὴ, ἡ ἀπὸ σωφροσύνης γινομένη καὶ μηδὲν τῷ γένει προσήκουσα. Ξενικὴ, ἡ ἀπὸ συστάσεως καὶ διὰ γραμμάτων γινομένη πρὸς τοὺς ξένους. Ἐρωτικὴ, ἡ διὰ σαρκικὴν ἐπιθυμίαν τετελεσμένη. Κλήμης. Ἀλεξ. Λαερτ. Πλάτ. Κλήμ.
β. παιδαγ. Ἠθικὴ φιλοσοφία ἐστὶν ἰατρεία νοός. Ἀρεις. α. Ἠθικ. ε. Εὐδαιμονία ἐστὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν, τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθόν. Ἀνθρώπινον ἀγαθὸν, ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ἐν βίῳ τελείῳ. β. Ἀλεξ. Ἀρεις.
ἠθ. ε. ἀρετή ἐστιν ἕξις προαιρετικὴ ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς λόγῳ, μεσότης δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν. Ἠθικ. Ἐνδημ. β. ἠθικ. κεφ. ε. Ἠθικὴ ἀρετή ἐστιν ἡ μεσότης τῆς ἕξεως. Ἀνδρονίκ. περὶ παθῶν. Ἠθική ἐστὶν ὁπτικὴ κοσμητικὴ ἠθῶν. Ἀνδρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΑ'.

Περὶ Οἰκονομικῆς.

Ἡ Οἰκονομικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται· Ἀνδρον. περὶ παθῶν. Οἰκονομικὴ ἐστὶν ἕξις θεωρητικὴ τῆς τοῦ οἴκου συμ- Ἀμμω.

Amm. domui conferunt. Amm. de quinq. vocib. Oeconomicus est qui suū domum gubernat Arist. 1. Polit. 2. Domus est societas in omnes vitæ dies constituta naturę conueniens & consentanea. Vicus est societas prima ex pluribus conflacta, non diuturni vsus gratia. 7. Despotica est scientia quæ ad vsum seruorū pertinet. 8. Patria, quæ spectat ad auctoritatem patris in Liberos. Coniugalis, imperium habere in vxorem 13. Administratio est studiū in hominibus vel in inanimorū possessione, & in horū virtute vel diuitijs. 3. Polit. 14r Reifamiliaris cura est regnum quoddam domus. 1. Polit. 4. Seruus est res quædam possessa animata. Minister est possessum & instrumentum ad vitam.

Aristot.

C A P V T CLXII.

De Politica.

Andro. Politica & ea quę circa hanc sunt sic definiuntur. Andronic. de affect. Politica est habitus speculatiuus eorū quę ciuitati conferunt. Ammo. de 5. vocib Politicus est qui omnem ciuitatē moderatur. Plat. ex Laert. de Vit. Plat. Democraticū est in quibus ciuitatibus imperat multitudo, & magistratus, & leges per sè elegit. Aristocratia est in qua neque diuites, neque pauperes, neque preclares, neque infimi imperant, sed optimates ciuitatis gubernant. Oligarchia est, quando ex dignitate magistratus perspiciuntur. Arist. 4. moral. Endimiorū 5. Naturale Politicū est ius quod vbique gentium idem valet, non quia ità vel decretum sit, vel non decretū. 1. Politic. 1. Ciuitas est societas quędam boni alicuius gratia. 2. vel perfecta societas ex pluribus vicis conflata, quę ad summū iam omnis copię bene viuendi gratia peruasit. 2. Polit. 1. Respublica est societas quędam. Ciues sunt socij vnius ciuitatis. 3. Politic. 1. Politia est eorum qui vrbem colunt descriptio atque ordinatio est. Ciuis est, qui potest magistratus ad consultandum & iudicandū pertinentis esse particeps. 8. Tyrannis est imperium vnius herile in societatem ciuilem. Oligarchia est cum ij quorū res familiaris ampla & pręclara est, auctoritatem & dominatum obtinet in republica. Democratia est cùm ij quibus non ampla neque lauta, sed angusta & tenuis est res familiaris rempublicam administrāt.

Amm. Laertij. Platon. Aristot.

συμφερόντων. Ἀμμ. ε. φωναῖ. Οἰκονομικός ἐστιν ὁ τὸν ἑαυτῆ οἶκον κοσμῶν. Ἀεισ. α. πολ. β. οἰκός ἐστιν ἡ εἰς πᾶσαν ἡμέραν συνεστηκυῖα κοινωνία κατὰ φύσιν. Κώμη ἐστιν ἡ ἐκ πλειόνων οἰκιῶν κοινωνία πρώτη, χρήσεως ἕνεκε μὴ ἐφημέρου. ζ. Δεσποτική ἐστι δύναμις χρηστικὴ δούλων. η. Πατρικὴ, τὸ ἄρχειν τῶν τέκνων. Γαμικὴ, τὸ ἄρχειν γυναικός. ιϑ. Οἰκονομία ἐστὶ σπουδὴ περὶ ἀνθρώπους ἢ περὶ τὴν τῶν ἀψύχων κτῆσιν καὶ περὶ τὴν ἀρετὴν τούτων ἢ περὶ πλοῦτον γ. πολ. ιδ. Οἰκονομικὴ ἐστι βασιλεία οἰκείας. α. πολ. δ. Δοῦλός ἐστι κτῆμα ἔμψυχον. Ὑπηρέτης ἐστὶ κτῆμα καὶ ὄργανον πρὸς ζωήν. Ἀμμ. Ἀεισ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΒ'.

Περὶ Πολιτικῆς.

Ἡ Πολιτικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Ἀνδρ. περὶ παθῶν. Πολιτική ἐστιν ἕξις θεωρητικὴ τῆ πόλει συμφερόντων. Ἀμμ. ε. φων. Πολιτικός ἐστιν ὁ τὴν πόλιν ὅλην κοσμῶν. Πλάτ. κατὰ Ἀμμω. Λαέρτ. εἰς τὸν βίον αὐτοῦ. Δημοκρατικόν ἐστιν ἐν αἷς πόλεσι κρατεῖ τὸ πλῆθος, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς νόμους δι' αὐτοῦ αἱρεῖται. Ἀριστοκρατία ἐστὶν ἐν ᾗ μήθ' οἱ πλούσιοι, μήθ' οἱ πένητες, μήθ' οἱ ἔνδοξοι, μήθ' οἱ ἄδοξοι ἄρχουσιν, ἀλλ' οἱ ἄριστοι τῆς πόλεως πεφύκασιν. Ὀλιγαρχία ὅταν ὑπὸ τιμημάτων αἱ ἀρχαὶ ὁρῶνται. Ἀεισ. δ. Ἠθικ. καὶ Εὐδημ. ε. Φυσικὸν πολιτικὸν δίκαιόν ἐστι τὸ παντοχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν, καὶ οὐ τὸ δοκοῦν ἢ μὴ. α. πολ. α. Πόλις ἐστὶ κοινωνία ἀγαθοῦ τινος ἕνεκεν. β. ἢ ἡ ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκείας, τοῦ ζῆν ἕνεκεν ἡγεμονική. β. πολ. α. Πολιτεία ἐστὶ κοινωνία τις. Πολῖταί εἰσιν οἱ κοινωνοὶ μιᾶς πόλεως. γ. πολ. α. πολιτεία ἐστὶ τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων τάξις τις. Πολίτης ἐστὶν ᾧ ἐστὶ ἐξουσία κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς, ἢ κριτικῆς. η. Τυραννίς ἐστιν μοναρχία δεσποτικὴ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας. Ὀλιγαρχία ἐστὶν ὅταν ὦσι κύριοι τῆς πολιτείας οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες. Δημοκρατία ἐστι, ὅταν ὦσι κύριοι τῆς πολιτείας, οἱ μὴ κεκτημένοι πλῆθος οὐσίας, ἀλλ' ἄπορεσι, ἢ ὅταν ᾖ κύριον τὸ πλῆθος. δ. πολιτ. η. Πολιτεία ἐστὶ μίξις

4. Polit. 8. Politia est cinnus quidam ex oligarchia & democratia. Aristocratia est potestas optimorū, qua optimis ex virtute honores attribuuntur. Nobilitas est diuitiæ antiquę & virtus. Politia est permistio locupletium & pauperum. Aristocratię terminus est virtus, oligarchię, diuitię, & Democratię, libertas.

CAPVT CXLIII.

De Regno.

Aristot. REgnum & quę circa id sunt sic definiuntur. Arist. 3. Polit. 14. Rex est dux & princeps eorū quæ ad bellum pertinent Regnū est potestas militaris imperatorum sine vi, vel potestas de prole despotica secundū legē. 4. Polit. 8. vel ciuibus vel populi vnius vel pluriū gubernatio. Platon. ex Laert. de Vita Plat. Regnum ex legem est quę iuxta statum ciuitatis datur. Regnū ex prole est, quod a quadam prole imperium ducit. Tyrannis est, in qua homines seducti, vel coacti imperantur. Andron. de affect. Regia dignitas est experientia imperandi multitudinem innoxia. Basil. in princ. Parœmiar. Regnum est administratio legitima principatus. Delectus legū 2. ti. Basilij, Constantini, & Leonis Imperat. Rex est legitima perfectura, commune bonum omnium subditorum, neque ex odio puniens, neq; ex affectione benefaciens, sed velut ęquus quidam certaminis arbiter, sua cuique prœmia tribuens. Cōstant. Armenop. 6. lib. legum variar. tit. 1. Senatores sunt, qui a patritijs vsq; ad illustres viros descendunt. Prętor populi est, prefector vigilū. Prętor vigilum est, qui cognoscit de incendiarijs effractoribus, furibus & receptatoribus. Platon Defin. Rex est princeps secundum leges, innoxius, ciuilis institutionis author. Principatus est cura totius. Auctoritas est tutela legis Tyrannus est princeps ciuitatis iuxta suam intentionē. Ex Armenop. 1, libr. Imperator est Dominus mundi Dominium est super omnia potestas. Tit. 11. Vis est maioris rei impetus, quē nemo potest propellere, Tit. 18. Seruitus est iuris gentium constitutio, ex qua quis domino alieno, contra quam naturę ius ferat subijcitur. Liberi sunt ingenui, & libertini. Ingenuus est qui statim vt natus est, liber est. Libertinus est qui a seruitute liberatus est. 3. libr. tit. 1. Donatio est quod

Laertij. Platon.

Andro. Basilij. Magni. Basilij. Constāt. Leonis.

Constan. Armo.

Platon.

Arme.

abque

Ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας. Ἀριστοκρατία ἐστὶ κράτος τῶν ἀρίστων, καθ' ὃ τοῖς ἀρίστοις κατ' ἀρετὴν αἱ τιμαὶ νέμονται. Εὐγλυία ὅτιν ἀρχαῖος πλοῦτος καὶ ἀρετή. Πολιτεία ἐστὶ μίξις τῶν εὐπόρων καὶ ἀπόρων. ἀριστοκρατίας ὅρος ὅτιν ἀρετή. Ὀλιγαρχίας πλοῦτος. καὶ δήμου, ἐλευθερία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΓ'.

Περὶ Βασιλείας.

ΒΑσιλεία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Ἀρις. γ. πολ. ι δ. Βασιλεύς ἐστιν ἡγεμὼν τῶν πρὸς πόλεμον. Βασιλεία ἐστὶ στρατηγία τις αὐτοκεράτορων ἀνὰ βίας. ἢ ἡ δι' ἐκ γένους ἀρχὴ δεσποτικὴ κατὰ νόμον. δ. πολ. π. ἢ πόλεως καὶ ἔθνους ἑνὸς ἢ πλείονος οἰκονομία. Πλάτ. κατὰ Λαέρτ. εἰς τὸν βίον αὐτῆ βασιλεία κατὰ νόμον ἐστὶν ἡ κατὰ πολιτείαν διδομένη. Βασιλεία κατὰ γένος ἐστὶν ἡ ὑπὸ τινος γένους τὴν βασιλείαν ἄγουσα. Τυραννίς ἐστιν ἐν ᾗ ὠδικρυσθέντες ἢ βιασθέντες ὑπό τινος ἄρχονται. Ἀνδρ. περὶ παθ. Βασιλικὴ ἀξία ἐστὶν ἐμπειρία τοῦ ἄρχειν πλήθους ἀνυπεύθυνος. Βασ. εἰς τὸν ἀρχὸν παροιμ. Βασιλεία ἐστὶν εὔνομος ὀλιγαρχία. Νομῷ ἐκλογὴ. Βασ. μεγ. β. πτλ. Βασιλ. Κωνσαντ. καὶ Λέοντος Βασιλέων. Βασιλεύς ἐστιν ἔννομος ὀλιγαρχία κοινὸν ἀγαθὸν πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις, μήτε κατὰ ἀνυπαθείαν πλουτούντων, μήτε κατὰ φειδωπάθειαν ἀγαθοποιῶν, ἀλλ' ἀνάλογός τις ἀγωνοθέτης καὶ τὰ βραβεῖα ἐξ ἴσου παρεχόμενος. Κωνσαντ. Ἀρμενοπ. ε. βιβ. Νόμοι διάφοροι. πτ. α. Συγκλητικοί εἰσιν οἱ ἀπὸ πατρικίων ἕως ἰλλουστρίων. Πραίτωρ τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ νυκτέπαρχος. Νυκτέπαρχός ἐστιν ὁ διαγινώσκων περὶ τῶν πιουύντων ἐμπρησμοὺς & τοιχωρυχίας & κλοπὰς & ἁρπαγάς. πλάτ. ὅροι. Βασιλεύς ἐστιν ἄρχων κατὰ νόμους ἀνυπεύθυνος, πολιτικῆς κατασκευῆς ἄρχων. ἀρχόντων ἐστὶ μέλεια τοῦ παντὸς Ἐξουσία ἐστὶν, ὅπερ τὸ νόμου. Τυράννος ἐστιν ἄρχων πόλεως κατὰ τὸν ἑαυτοῦ διάνοιαν. ἐκ τοῦ ἁρμονοπώλου α. βιβ. αὐτοκράτωρ ἐστὶ κύριος τοῦ κόσμου. Κυριότης ἔστιν ἡ ὅλη πάντα ἐξουσία πτ. ια. βιαίως μεγάλου πράγματος ἐπέλευσις ὧν οὐ δύναται τις ὑποβάλλεται τῇ ἑτέρου δεσποτείᾳ ὑπεναντίον τοῦ φυσικοῦ νόμου. Ἐλεύθεροι εἰσιν οἱ ἐλεύθεροι & ἀπελεύθεροι. Εὐγενὴς ἐστιν ὁ ἐκ τριῶν τεχνῶν ἐλεύθερος ὤν. ἀπελεύθερός ἐστιν ὁ ἐκ τῆς δουλείας ἐλευθερωθείς. βιβ. γ. π. α. Δωρεὰ

abque neceſſitate nulloque iure cogente conceditur. 5. lib. tit. 8.
Hæreditas eſt ſucceſſio in vniuersũ ius, quod teſtator habuit. Bari-
Barini. ni Dict Libertas eſt principatus vitæ, Imperium ſuper omnia, au-
ctoritas ſuimet ipſius in vita imparcentia, in vſu & in poſſeſſione,
liberalitas. Liber eſt qui ſibi ipſi dominatur. Monarcha eſt qui ſo-
Ammo. lus imperat. Dominus eſt non mechanicus. Ammon. de ſimilit. &
diſſimilit. dictinũ Rex eſt qui a patre, vel a progenie principatum
Geraſi. obtinet. Dominus eſt qui ad tempus, regis opus efficit. Geraſ. De-
fin. Imperator eſt qui a ſe ipſo imperat, a quo reges & principes e-
xaltantur. Dux eſt conſultus ductor: Dominus, qui omniũ domi-
Homer. niũ habet. Conſultus eſt, ſenatus congregatio. Certamen eſt ad
certamina exercitiũ Præmiũ eſt certaminũ retributio. Homeri 2.
Barini. Iliad. Conſiliarius eſt qui non tota nocte dormit. Barin. Dict. He-
rus eſt qui dominatur ſeruis Dominus eſt qui ſuis rebus domina-
tur: Tribunal eſt, iudicis locus. Conſiſtoriũ eſt Senatorũ congre-
gatio. Prœmiũ eſt victoriæ retributio. Diadema eſt regis Corona.
Geraſi. Geraſ. dictator eſt qui duplicẽ principatũ habet. Præſides eſt reipu-
blicæ primus: Præſidentia eſt preminentia loci.

CAPVT CXLIV.

De Arte Militari.

Andro. ARS Militaris & quæ circa eam ſunt ſic definiũtur. Andr. de
affect. ars militaris eſt habitus ſpeculatiuus & practicus eo-
rũ quæ exercitui conferuntur. Amm de ſimil. & differ. dict. Præſes
Amm. eſt, ordinis militaris princeps. Adiutores ſunt qui bello vexatis
auxiliantur. Auxiliarij ſunt qui bellũ gerentes adiuuant. Geraſ. 1.
Geraſi. polit. Bellũ eſt ordinatio pugnæ: Pugna eſt virorũ inuaſio: Bellica
indicatio eſt experientia belli: Cõfoederatio eſt cõmunicatio bel-
li: Obſidio eſt ciuitatis populatio, ac conuallatio: Caſta sũt locus
exercitus: Exercitus eſt congregata multitudo bellatorũ. Oſtra-
Aelia. ciſmus eſt damnatio eorũ qui populo videntur pernicioſi ciues. Æ-
liani de Milit. Centurio eſt ordinũ omniũ ductor: Ordo eſt duo or-
dines militum: Signifer eſt qui ſignum ducis exercitus portat.

ἐστὶ τὸ χωρὶς ἀνάγκης διδόμενον. βιβλ. ε. τιτ. η. Κληρονομία ἐστὶν ἡ εἰς ὁλόκληρον διαδοχὴ τῶν δικαίων, ὅπερ ὁ διαθέμενος εἶχε. βαρ. λεξ. Ἐλευθερία ἐστὶν ἡ γενικὴ βίου. αὐτοκράτεια ὅτι παντὶ, ἐξουσία τοῦ καθ' ἑαυτὸν, ἐν βίῳ ἀφειδία, ἐν χρήσει καὶ ἐν κτήσει ἐλευθερότης. Ἐλεύθερός ἐστιν ὁ ἄρχων ἑαυτοῦ. Μονάρχης ἐστὶν ὁ μόνος ἄρχων. Ἀφθέντης ἐστὶν ὁ μὴ βάναυσος. Ἀμμωνὶ ὁμ. λέξαν. βασιλεύς ἐστὶν ὁ πατρόθεν ἢ ἀπογόνης τινὸς ἀρχὴν λαβών. Κοιρανός ἐστιν ὁ πρὸς καιρὸν τοῦ βασιλέως ἔργον ὑπερτελῶν. Γεραστ. ὅροι Αὐτοκράτωρ ἐστὶν ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ ἄρχων ἐξ οὗ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἀναδείκνυνται Δούξ ἐστὶν ὁ τῆς βουλῆς προηγούμενος. Κύριος, ὁ τὴν πάντων τὸ κῦρος ἔχων Βουλή ἐστιν ἡ κατὰ σύγκλητον συνάξις. Ἀγὼν ἐστὶν ἡ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἄσκησις. Ἆθλόν ἐστὶ τὸ τῶν ἀγώνων βεβαιῶν. Ὁμηρ. ἰλ. β βουληφόρος ἐστὶν ὁ μὴ πανυχίῳ εὕδων. Βαρ. λεξ. Δεσπότης ἐστὶν ὁ ἄρχων δούλων. Κύριος, ὁ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐξουσιάζων. Βῆμα ἐστὶν ὁ τοῦ δικαστοῦ τόπος Βουλή ἐστὶ τὸ τῶν βουλευτῶν ἄθροισμα. Βραβεῖον ἐστὶν ὑπὲρ νίκης ἀμοιβὴ. Διάδημα, τὸ τοῦ βασιλέως σῆμα. Γερασ. Δικτάτωρ, ὁ διπλασίαν τιμὴν ἀρχὴν ἔχων. Πρόεδρός ἐστιν ὁ τῆς πολιτείας ἀρχηγός. Προεδρία ἐστὶ πρώτιμησις τόπου. Ὁμήρ. Βαρίνι. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΔ'.

Περὶ Στρατηγικῆς.

Στρατηγικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὐσιῶν ὁρίζονται. Ἀνδρ. περὶ παθ. Στρατηγική ἐστιν, ἕξις θεωρητικὴ καὶ πραγματικὴ τῆς στρατοπέδου συμφερόντων. Ἀμμων. περὶ ὁμοίων καὶ διαφόρων λέξ. Ἡγεμών ἐστιν ὁ τάξεως στρατωτικῆς ἡγούμενος. Ἐπίκουροι εἰσὶν οἱ τοῖς πολεμουμένοις βοηθοῦντες. Σύμμαχοι εἰσὶν οἱ τῆς πολεμούντων συλλαμβανόμενοι. Γερασ. πολεμικὴ ἐπιστήμη, ἐμπειρία πολέμου. Συμμαχία, κοινωνία πολέμου. πολιορκία, πόλεως πόρθησις καὶ καράκωσις. Στρατόπεδον, τόπος στρατοῦ. Στρατὸς, τὸ σωματοειδὲς πλῆθος τῆς πολεμούντων. Ὀστρακισμὸς, καταδίκη τῆς δήμῳ δοκούντων κακοπραγμάτων. Αἰλιανὸς περὶ στρατηγικῶν ὀνομάτων καὶ τάξεων. Ταξίαρχός ἐστιν ὁ τῆς ταγμάτων πάντων ἀφηγούμενος Σύνταγμα ἐστὶ, δύο τάξεις στρατιωτῶν. Σημειοφόρος, ὁ τὸν σημαίαν τοῦ στρατηγοῦ φέρων. Ἀνδρ. Ἀμμων. Γερασ. Αἰλιαν.

CAPVT CXLV.

De Legum latione.

Andro. LEgũ latio & quæ circa eam ſunt ſic definiũtur. Andron. Philoſoph. de affect. Legũlatio eſt ſcientia inſtitutionũ politicarũ
Stomb. quæ ad communicationẽ refferuntur. Iudiciaria Methodus eſt ſciẽtia iudiciorũ & punitionũ & iniuriarum. Ex Stomb. ſer. 42. Stoic.
Stoicor. Lex eſt ſermo rectus imperatiuus agẽdorũ, & denegatiuus non a-
Platon. gendorum. Plat. Def. Lex eſt inſtitutum politicum nõ ad aliquod tẽpus determinatum: Æquitas eſt obedientia legum honeſtarum. Legislator, opifex legũ, iuxta quas adminiſtrandum eſt: Ex Tim. & Fędro. Lex diuina eſt ſermo prouidens de vniuerſo in diuina mente exiſtens; Lex cęleſtis eſt fatum & neceſſitas quædã efficiẽdi ea quæ ex prędordinato motu & cęleſtib. ab influentijs feruntur.
Conſtãt. Leonis & Conſtantin. Delectus legum. titul. 1. Lex eſt cõmu-
Leonis. ne præceptum, virorum prudentium conſultum: delictorum quæ ſponte vel ignorãtia contrahuntur coercitio, cõmunis reipublicæ
Gregor. ſponſio, præterea inuentum Dei. Greg. Naz. Def Lex eſt iuſtus a-
Naz. gibilium terminus. Præceptum, Domini inſinuatio: Tranſgreſſio lẽgis eſt malitia in lege. Prima lex, Iudaiſmus: Secunda lex eſt paſ-
Athan. ſionis myſterium, magnifeſta, & reſſolutiua ænigmatum. Euange-
Chriſoſ. lium, noua ſaluatio. Athan. Comped. Script. Scriptura Sacra eſt,
Cyrilli a Deo inſpirata locutio, Chryſoſt. 1. Hom ſuper Math. Euange-
Alex. lium eſt denunciatiuum inferni interitus, & peccatorum ſolutionẽ, & iuſtitiam, & ſanctificationẽ, & redemptionem, & adoptionem, & hęreditatem cęlorum, & cognationem ad filium Dei. Cyril. Alex. de adorat & ſpir. Lex Moſaica eſt vmbra & figura Euangelici
Damaſ. Dam. 4. de Fid 99 Lex eſt preceptũ voluntatẽ Dei docẽs, Theoph.
1. ſuper Matth. Euangelium dicitur, quia annunciat nobis res re-
Theop. ctè benèq; ſe habentes, hoc eſt bonas, remiſſionem peccatorum, iuſtificationem, aſſenſum ad Deum, adoptionem Dei. Conſtan. Ar-
Conſtãt. Arme. menop Prõptuarium legum lib. 1. tit 1. Ius naturale eſt quo natura impellente cuncta vtuntur animalia, tam capacia, quã expertia rationis, vt quod matres fętus ſuos diligant. Ius Gentium eſt

quo

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΕ'.

Περὶ Νομοθετικῆς.

ἀνδρ. Στομβ. Στωικ. Πλάτ. Κωνς. Λέοντος Γρηγο. Θεολ. ἀθανα: Χρυσ. Κυείλ. ἀλεξ. Δαμα. Θεοφυ: Κωνς. ἀρμεν.

Ἡ Νομοθετικὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζοντω. Ἀνδρ. φιλοσ. πείπαθ. Νομοθετική ὅζι ὅπισήμη διαταγμάτων πολικῶν πρὸς κοινωνίαν ἀναφερομένων. Δικαστική ὅζιν ὅπισήμη κρίσεων καὶ κολάσεων καὶ ἀδικημάτων. Ἐκ τῆς Στομβ. λόγ. μβ. Στωικῶν. Νόμος ὅζὶ λόγος ὀρθὸς προστακτικὸς τῶν ποιητέων ἀπαγορευτικὸς δὲ τῶν οὐ ποιητέων. Πλάτ. ὅροι. Νόμος ὅζι δόγμα πολιτικὸν οὐκ εἴς τινα χρόνον ἀφωρισμένον. Εὐνομία ὅζι πειθαρχία νόμων ἀπουδάων. Νομοθέτης, ποιητὴς νόμων καθ' οὓς δεῖ πολιτεύεσθαι. Ἐκ τιμαίου καὶ φαίδρου. Νόμος θεῖος ὅζι λόγος προνοητικὸς τῶ παντὸς ἐν τῷ θείῳ νοῖ ὑπάρχων. Νόμος οὐράνιος ὅζιν Εἱμαρμένη καὶ ἀνάγκη πρὸς τὸ ἐνεργεῖν τὰ ἐκ διατεταγμένης κινήσεως καὶ τῶν οὐρανίων ὑπερόων προϊόντα. Λέοντος καὶ Κωνσταντ. βασιλ. ἐκλογὴ Νόμων. πτ. α. Νόμος ὅζι κοινὸν συνάγγελμα, φρονίμων ἀνδρῶν δόγμα, ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων ὅπισφὴ, πόλεως σωθήκη κοινὴ, θεῖον εὕρεμα. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισι. Νόμός ὅζιν ἔνδικος φραικτῶν ὅρος. Ἐπιτολὴ, διαστόπου παρηγυή. Παιδαιομία, ἡ ἐν νόμῳ πονηρία. Πρῶτος νόμος, ἰουδαϊσμος. Δεύτερος νόμος ὅζὶ, τὸ πάθους μυστήριον, τραυός τε καὶ λύτης αἰνιγμάτων. Εὐαγγέλιον, ἡ θεία σωτηρία. Ἀθαν. Συνόψις θείας γραφῆς. Γραφὴ θεία ὅζὶ θεόπνευστος ῥῆσις. Χρυσος. α. ὁμιλ. κατὰ Ματθ. Εὐαγγελιόν ὅζι τὸ ἀπαγγέλον κολάσεως ἀναίρεσιν, καὶ ἁμαρτημάτων λύσιν, καὶ δικαιοσυνὴν, καὶ ἁγιασμὸν, καὶ ἀπολύτρωσιν. καὶ υἱοθεσίαν, καὶ κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν, καὶ συγγένειαν, πρὸς τὸν υἱὸν τῦ θεοῦ. Κυείλ. Ἀλεξ. περὶ λατρείας καὶ πνεύματ. Νόμος Μωσαϊκός ὅζι σκιὰ καὶ τύπος τῦ εὐαγγελικοῦ. Δαμασκην. δ. πίς. ιϑ. Νόμός ὅζιν ἡ τὸ θέλημα τῦ θεοῦ διδάσκουσα ἐντολὴ. Θεοφυλάκτ. α. κατὰ Ματθ. Εὐαγγέλιον λέγεται, διότι ἀγγέλει ἡμῖν πράγματα εὖ καὶ καλῶς ἔχοντα τέτοις ἀγαθὰ, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, δικαίωσιν, ἄνωδον εἰς οὐρανὸς, υἱοθεσίαν Θεῦ. Κωνς. Ἀρμ. προοίμιον Νόμων. α. βιβ. α. τ. Φυσικὸς νόμος ὅζιν, ὃν κατὰ φύσιν χρῶνται πάντα τὰ ζῶα καὶ τὰ λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα οἷον τὸ τὰς μητέρας τέρπειν τὰ γλυκόμενα ἐξ αὐτῶν.

Ἐθνι

quo gens, genteſq; vtuntur, vt non miſceri matribus apud Sarmatas & Græcos, contraque ijs miſceri apud Perſas: Ius ciuile quo vna aliqua vtitur ciuitas quòd ſibi ſit cõmodum. Nouellæ ſunt, nouæ a principibus iuxta legum præſcripta pro ſubortis cauſis proditæ conſtitutiones 6. lib. tit. 2. Canon eſt breuis rei narratio, & quaſi coniunctio quæ ſimul cùm in aliquo vitiata eſt perdit officiũ
Suidæ. ſuum, nec rem ſubiectam indicat. Suidæ Diction. Iuſtificationes, quæ iuſtificare perficientes poſſunt. Præcepta, quę regaliter imperantur a Deo. Iuſſa, quæ regaliter iubentur a Deo. Iudicia, quæ diuinas ſententias oſtendunt, & dignas retributiones legitimè ac prę-
Barini. ter ius vitam peragentium. Teſtificatio eſt, ea quæ teſtificat & oſtendit quibus ſubijcerentur tormentis præcepta Dei tranſgredientes, Barini Dict. Sententia, ęqui iudicium rectum, affirmatio
Geraſi. vniuerſalis de agibilibus. Decretum, pium veritatis robur, quæſtionis certa cognitio. Perſcrutatio, principum inquiſitio. Conſuetudo eſt, in vnaquaq; Ciuitate ius non ſcriptum. Geraſim. de legib. Lex Diuina, quæ ab ipſo Deo immediatè lata legi naturali addita eſt. Humana, quæ proximè ab hominibus inuẽta & poſita eſt. Eccleſiaſtica, vel Canonica, quæ in ſacris Canonibus & documentis patrum continetur. Naturalis eſt, quæ in lege & euangelio cõtinetur qua vnuſquiſq; iubetur alijs facere quod ſibi vult fieri, & prohibetur alij inferre quod ſibi nollit fieri, vnde Chriſtus in Euang. Matth. 7. omnia quęcunq; vultis vt faciant vobis homines & vos facite illis. Lex eſt conſtitutio ſcripta. Mos eſt longa conſuetudo de moribus. Priuilegia ſunt leges priuatorum. Priuilegium, priuata lex, pactum eo quod in priuato ſeruatur.

CAPVT CXLVI.

De Commistis Dictionibus.

Barini. Suidæ. Geraſi. Anony. COmmiſtarum dictionum ac ſine capite poſitarum collectio ſic deſcribitur, Barin. Suid. Geraſ. & aliorum Anonym. Ænigma eſt ſermo obſcurus & inuolutus. Academia, amicorum, eloquẽtiumq; conſuetudo. Extremum, ad vltimum finem cõductio. Dubitatio eſt ſermo duas vel pluras res denotans. Lectio eſt Poematum vel Hiſtoriarum ſine errore pronunciatio. Iubilus, victorio-

Ἐθνικός, ᾧπινί ἔθνος ἔν ἢ ἔθνη χρῶνται τινὰ, οἷον τὸ μὴ μίγνυσθαι ταῖς μητράσι ᾗδὰ Σαύραις καὶ Ἕλλησι, καὶ τὸ μίγνυσθαι ταύταις ᾗδὰ Πέρσαις. Πολιτικὸς, ᾧπινι πόλις μόνη κέχρηται ᾗδὰ τὸ συμφέρειν αὐτῇ. Νεαραὶ εἰσὶν αἱ ᾗδὰ τῶν κατὰ νόμους βασιλέων νέαι διατάξεις πρὸς τὰς ἀνακυπτούσας ὑποθέσεις νομόμεναι. ς. βιβ. β. π. Καινὸν ὄτι σωτήριος τὸ πράγματος ἀφήγησις καὶ σωτήσμος, ὅσπερ ἅμα τῷ πεῖσαι πᾶσαι, οὐ σημαίνει τὸ ὑποκείμενον. Σουΐδα λεξ. Δικαιώματα, τὰ δίκαια οὖν κατορθοῦντα δικάσματα. Ἐντολαὶ, τὰ βασιλικῶς ἐντα- Σουΐδ.
λθέντα ᾗδὰ Θεοῦ. Θεσπίσματα, τὰ βασιλικῶς θεσπισθέντα ᾗδὰ Θεοῦ. Κρίματα, τὰ θείους ψήφους ὑποδεικνύοντα, καὶ τὰς ἀξίας ἀντιδόσεις τῶν ἐντόμως καὶ ᾗδονόμως βιούντων. Μαρτύρια, τὰ διαμαρτυρόμενα, καὶ ὑποδεικνύοντα οἷς ὑποβληθήσονται πηνᾶς, οἱ τὰς ἐντολὰς τὰ Θεοῦ ᾗδαβαίοντες: Βαρ. λεξ. Γνώμη, τὸ ὑπεικοῦς κρίσις ὀρθὴ. Ὑπόφασις καθολικὴ ᾗδὲ τῶν πρακτέων. Δόγμα, δό- Βαρίνε.
σεβὲς ἀληθείας κράτος, ζητήσεως ἀψευδὴς διάγνωσις. Δοκιμασία, ἡ τῶν ἀρχόντων ἐξέτασις. Ἔθος, τὸ ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ ἄγραφον δίκαιον. Γερασ. ᾗδὲ Νόμων. Νόμος θεῖος ὄστιν ὁ ἐξ αὐτῆ τὸ Θεοῦ ἀμέσως δο- Γερασ.
θεὶς, τῷ φυσικῷ νόμῳ θεσπισθεὶς. Νόμος ἀνθρώπινος, ὁ θεσπεχῶς ἐξ ἀνθρώπων εὑρεθεὶς τε καὶ ἐκδοθεὶς. Ἐκκλησιαστικὸς, ἢ κανονικὸς, ὁ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ ἐντολαῖς τῶν πατέρων ᾗδιεχόμενος. Φυσικὸς ὄστι τὸ ἐν τῷ νόμῳ καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ᾗδιεχόμενος. καθ' ὃν ἕκαστος Ματ. ζ.
κελεύεται ἑτέροις πιεῖν, ὅπερ ἑαυτῷ θέλει γενέσθαι. ὅθεν καὶ ὁ Χριστὸς ἐν εὐαγγελίοις. Πάντα ὅσα θέλεται ἵνα ποιήσωσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἡμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Νόμός ὄστιν ἔγγραφον ἔθος. Ἔθός ὄστι μακρὰ σωνήθεια ἐθῶν. Περιόμια εἰσὶ νόμοι μερικῶν. Περιόμιον, μερικὸς νόμος σωνηθήκη ἐν μερικῷ διαφυλαττομένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΓ. 156. λάδος

Περὶ Συμμίκτων λέξεων.

ΤΑ᾽ ᾗδὲ συμμίκτων καὶ ἀκεφαλάων λέξεων οὕτωσὶ ᾗδιγράφονται.
Βαρ. Σουΐδα, Γερ. καὶ ἑτέρων Ἀνωνύμων, Αἴνιγμά ὄστι λόγος σκο- Βαρίν.
τεινὸς καὶ κεκαλυμμένος. Ἀκαδημία, ἡ τῶν φίλων καὶ λογίων διατεί- Σουΐδ.
νη. Ἄκρον, ἡ εἰς ἔσχατον πέρας ἄφιξις. Ἀμφιβολία, λό- Γερασ.
γος δύο ἢ πλείονα πράγματα δηλῶν. Ἀνάγνωσις, πτωμάτων ἢ Ἀνωνύ.
συγγραμμάτων ἀδιάπτωτος ᾗδφορά. Ἀναλαγμὸς, ὀπτικὸς
ὕμνος.

riosus cantus. Griphus, aenigmaticus ac implicitus sermo. Calumnia, occulta accusatio: Donatio, permutatio gratię: Testamentū, ordinatio morientiū mandatorū habens formā. Superstitio est, deuotio erga Deum, Stupor, timor a desueta visione. Embusa, spectrū dęmoniacū ab Ecate missum, & visū miseris & calamitosis. Vnio est separatarū rerū concursus. Erynnies, Dęmones vltores. Interpres, linguę alienę peritus. Beneplacitū, ad beneficiū Dei volūtas: Catalogus, annumeratio & ordinatio nominū vel rerū: Latro, qui aliena abstulit. Populus est ordinatio ad Dei adorationē. Imitatio, memoria aliorū actionis ad operationē. Mediū, quod participat æqualitatis. Nymphę, dęmonia quæ in muliebri forma in montibus videntur: Multitudo, congregatio hominū vel rerū. Indiciū est verū & irresolubile signū de futuris, vt fumus in igne. Signum, quod necessitate non sequitur & est de præteritis, vt pallida est, ergo paruit. Phantasmata, quæ in somnis videntur, & quæ fingunt dęmonia dies noctesque in desertis de aere accipientes figuras quascunq; volunt. Character est figuratio corporis. Gaudiū, lætitia animæ. Gratia, rei vtilis datio.

CAPVT CXLVII.

De Metaphysica.

Aristo. *Philop.* *Gerasi.*

METaphysica sic describitur, Arist. 6. metaph. t. 11. Metaph. 6. Metaphysica est dominatrix scięntiarū 1. Metaph. 2. metaphysica est physica Theologia. Philopon. 1. physic. Prima philosophia est quę ex principis per se notis, & cōmunibus notionibus facit demonstrationes, Geras. 1. physic. Metaphysicus est qui de Cōmuni ente speculationē habet, & circa prima principia omniū entium, ac omniū scientiarū versatur.

CAPVT CXLVIII.

De Theologia.

Gerasi.

THeologia & quæ circa eam sunt sic definiūtur, Geras. 1. Physic. Theologia est dicere de Deo, vel varia de diuinis scięntia.

ὕμνος. Γρῖφος, αἰνιγματώδης καὶ ἀσαφὴς λόγος, ὄπιχείρησις. Διαβολὴ ἡ λαθραία κατηγορία. Δωρεὰ, ἀλλαγὴ χάριτος, Διαθήκη, διάταξις θνησκόντων ἐντελλμάτων ἔχουσα χαρακτῆρα, Δεισιδαιμονία, ἡ περὶ τὸ θεῖον δυλάβεια, Ἔκπληξις, φόβος ἐξ ἀσωμάτους φαντασίας, Ἔμπουσα, φάντασμα δαιμονιῶδες ὑπὸ Ἑκάτης ἀποπεμπόμενον καὶ φαινόμενον τοῖς δυσυχοῦσιν, Ἕνωσις, διεσώτων πραγμάτων σωσθεμή. Ἐρινύες, δαίμονες πωρητικαὶ. Ἑρμιωνὶς, ὁ γλώττης ἀλλοτρίας ἐπιστήμων. Εὐδοκία, τὸ ἐπ' ἀγαθοποιΐᾳ τοῦ Θεοῦ θέλημα, Κατάλογος, ἀπαρίθμησις καὶ τάξις ὀνομάτων ἢ πραγμάτων, Κλέπτης, ὁ τὰ ἀλλότρια ἀφαιρούμενος, Λαὸς, Θεοῦ σωσθεῖσα εἰς Θεὸν σέβας, Μίμησις, μνήμη τῆς τῶν ἑτέρων πράξεως πρὸς ἐργασίαν. Μέσον, τὸ μετέχον τοῦ ἴσου, Νύμφαι, τὰ ἐν γυναικείῳ σχήματι ἐν τοῖς ὄρεσι φαινόμενα δαιμόνια, Πλῆθος, ἀθροισμὸς ἀνθρώπων ἢ κτημάτων. Τεκμήριον, ἀληθὲς καὶ ἄλυτον σημεῖον, ὡς περὶ τῶν μελλόντων, ὁ καπνὸς ἐν πυρὶ, Σημεῖον, τὸ μὴ κατὰ ἀνάγκην ἑπόμενον περὶ τῶν παρελθόντων, ὡς ῥηγνύσι ἄρα τέτοκε, Φαντάσματα, τὰ ἐν ὕπνῳ φαινόμενα, καὶ ὅσα φαντάζουσι δαιμόνια νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἐρημίαις ἐξ ἀέρος λαμβάνοντα τὰς μορφὰς οἷς ἂν θελήσωσι, Χαρακτὴρ, διατύπωσις σώματος, χαρὰ, ἀγαλλίασις ψυχῆς, Χάρις, πράγματος ὠφελίμου δόσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΖ'.

Περὶ Μεταφυσικῆς.

ἀρις.

Ἡ Μεταφυσικὴ οὕτως περιγράφεται. Ἀρις. ε. μεταφ. α. ια. μεταφ. ε. Μεταφυσική ἐστιν ἡ διαπραγματευομένη τῶν ὑπερφυῶν, α. μεταφ. β. Μεταφ. ἐστὶ φυσικὴ θεολογία. Φιλοπ. α. φυσικῆς. Πρώτη φιλοσοφία ἐστὶν, ἡ ἐξ ἀρχῶν ἀποπείρων καὶ κοινῶν ἐννοιῶν ποιουμένη τὰς ἀποδείξεις. Γερασ. α. φυσ. Μεταφυσικὸς, ὁ περὶ τὸ κοινοῦ ὄντος τὴν θεωρίαν ἔχων καὶ περὶ τὰς πρώτας ἀρχὰς πάντων τῶν ὄντων καὶ πασῶν τῶν ὑπερφυῶν καταγινόμενος.

Φιλοπ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΗ'.

Περὶ Θεολογίας.

Ἡ Θεολογία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γερασ. α φυσ. Θεολογία ἐστὶ τὸ λέγειν περὶ θεῶν. ἢ πολυπείκιλος περὶ τῶν θείων ὑπερφυῶν.

Γερασ.

Ammon. 5. vocib. Theologicum est pars speculatiua philosophię
Ammo. quę circa ea quę totaliter sunt à materia subsistentia, ac intensione abstracta versatur, Maximi super Dionys. Theologia symbo-
Max m lica est, de Deo in diuinis symbolis contenta, vel explicata. Pa-
confess. rabolica, ea quę circa scripturarū sacrarū parabolas versatur doctrina, Aenigmatica, circa obscuros sermones notitia: Emblēmatica, circa rerum abditarum perquisitiones & coniecturas speculatio, Allegoria, circa inuersiones Tropologia, circa tropos Gera-
Gerasi, si. Positiua, doctrina qua sacras iuxta textum explicamus scripturas. Scholastica, doctrina syllogistica ex sacris scripturis, ac ecclesię magistris, ad institutionem fidelium, & firmitatem fidei sermones habens. Prophetica, prophetarū doctrina. Euangelica, sacrorū Euangeliorum explanatio Tropologia, qua sacrā scripturā ad correctionē cuiuscunq; morū conducimus. Tropologia est trāspositio dictionis de secundū suam naturā proprietate, vt dicimus Adam Deum. Allegorica, qua sacram scripturā ad Christū & mysticum eius corpus ecclesiam militantē adoptamus. Allegoria, dictio aliquid aliud dicens, & aliud denotans, vt dicimus, serpentē Diabolum. Anagogica, qua sacrā scripturā & militantē ecclesiā ad triumphantē, & abstractas substantias & Angelicas, vsque altissimam trinitatis sedem reducimus. Anagoge, inferiorū entium ad superiora conductio. Parabolica, qua sacrā veterem scripturam comparantes ad nouam, diuina manifestamus arcana. Parabola, diuersarum rerū proportio, qua vnū assimilatur alteri, & ex ea cōparatione, facilius & elegantius propositū cognoscimus, Litteralis, qua dicta scripturæ iuxta litteram explicamus, Aenigma, tropus conductus in obscuritate tegens conceptum, Morale, quod ad-
Basil. monitoria verba quæ de moribus hominū dicuntur continet. Bas.
Magni. Magn. In princ. parabol. Prouerbiū est instructio morum, & affectuū correctio, & totaliter doctrina vitę perplura documenta cōtinens agibiliū: sermo vtilis cum occultatione moderata adhibitus. Disciplina, ductio quędam vtilis animę, laborioſe multoties
Cleme. maculis malitiæ animā depurgans. Clem. Alex. 5. Stromat. Scrip-
Alex. tura sacra est Dei Thesaurus.

C A-

Ἀμμων. ε. φωναὶ Θεολογικόν ἐστι μέρος θεωρητικὸν τῆς φιλοσοφίας περὶ τὰ παντάπασιν ἀχώριστα τῆς ὕλης καὶ τῇ ὑποστάσει καὶ τῇ περὶ αὐτῶν ὅλη- ἀμμω.
νοίᾳ φράγματα καταγινόμενον. Μαξ. εἰς Διονύσ. Θεολογία. Συμβολική· Μαξίμ
ἐστὶ περὶ Θεοῦ ἐν θείοις συμβόλοις περιεχομένη ἢ ἐπεξηγημένη. Παρα- ὁμολο.
βολική, ἡ περὶ τὰς ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς παραβολὰς καταγινομένη δι-
δασκαλία. Αἰνιγματική, ἡ περὶ τὰ αἰνίγματα εἴδησις. Ἐμβλη ματι-
κὴ, ἡ περὶ τὰ ἐμβλήματα θεωρία. Ἀλληγορική, ἡ περὶ ἀλληγορίας.
Τροπολογική, ἡ περὶ τρόπους. Γερασ. Θετικὴ, διδασκαλία καθ' ἣν τὰς Γερασ.
θείας κατὰ τὸ κείμενον ἐξηγούμεθα γραφάς. Σχολαστικὴ, διδασκαλία
συλλογιστικὴ ἐκ τῶν θείων γραφῶν & τῶν τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων πρὸς
οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν καὶ στερέωσιν τῆς πίστεως τοὺς λόγους ἔχουσα.
Προφητικὴ, ἡ τῶν προφητῶν διδασκαλία. Εὐαγγελικὴ, ἡ τῶν ἱε-
ρῶν εὐαγγελίων ἐξήγησις. Τροπολογικὴ, καθ' ἣν τὴν ἱερὰν γρα-
φὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν ἑκάστου ἠθῶν φέρομεν. Τροπολογία, μετα-
κίνησις φράσεως ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἰδιότητος, ὡς φαμὲν Ἀδὰμ τὸν Θεόν:
Ἀλληγορικὴ, καθ' ἣν τὴν ἱερὰν γραφὴν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὸ μυστικὸν
αὐτοῦ σῶμα τὴν στρατευομένην ἐκκλησίαν μεθαρμόζομεν. Ἀλληγο-
ρία, φράσις ἕτερόν τι λέγουσα, καὶ ἕτερον παρισῶσα, ὡς φαμὲν ὄφιν
τὸν διάβολον. Ἀναγωγικὴ, καθ' ἣν τὴν θείαν γραφὴν ἐκ τῆς στρα-
τευομένης ἐκκλησίας πρὸς τὴν θριαμβεύουσαν, καὶ τὰς κεχωρισμένας
οὐσίας καὶ ἀγγελικὰς ἕως τοῦ ὑπερτάτου τῆς τριάδος θρόνου ἀνάγομεν. Ἀ-
ναγωγὴ, ἡ τῶν κατωτέρων ὄντων πρὸς τὰ ἀνώτερα ἀγωγή. Παρα-
βολικὴ, καθ' ἣν τὴν θείαν καὶ παλαιὰν γραφὴν παραβαλλόμενοι πρὸς
τὴν νέαν τὰ θεῖα ἀποκαλύπτομεν μυστήρια. Παραβολὴ, διαφόρων πραγ-
μάτων ἀναλογία, καθ' ἣν ἕτερόμοιούται ἕτερα, καὶ ἐξ ἐκείνης τῆς ὁμοιώ-
σεως διχερεστέρως καὶ χαλεπωτέρως τὸ προκείμενον καταπροῦται. Γραφικὴ,
καθ' ἣν τὰ τῆς γραφῆς κατὰ τὸ γράμμα διεξηγούμεθα. Αἴνιγμα, τρό-
πος ἐπεκτεταμένος εἰς ἀσάφειαν ἀποκρύπτων τὸν νοούμενον. Ἠθικὸν, τὸ
τὰ εἰς ἤθη ἀνθρώπου λεγόμενα τοῦ θετικοῦ ῥήματος φέρον. Βασιλ. Με Βασιλ.
γαλ. εἰς τὴν ἀρχὴν παροιμ. Παροιμία ἐστὶ, παίδευσις ἠθῶν, καὶ παθῶν ἐπα- Μεγα.
νόρθωσις, καὶ ὅλως διδασκαλία βίου πυκνὰς τὰς ὑποθήκας περιέχουσα Κλήμ.
τῶν πρακτέων, λόγος ὠφέλιμος μετὰ ἀποκρύψεως μετρίας ἐκδιδόμενος. ἀλεξ.
Παιδεία, ἀγωγὴ πρὸς ὠφέλιμος τῇ ψυχῇ, ἀπόνως πολλάκις τῶν ἀποκαίας
κηλίδων τὴν ψυχὴν ἐκκαθαίρουσα. Κλήμεντ. Ἀλεξ. ε. στρωμ. Γραφὴ
θεία ἐστὶ τοῦ Θεοῦ θησαυρός.

CAPVT CXLI.

De Prophetia.

Gregor. Naz. PRophetia & quæ circa eã ſunt ſic definiuntur. Greg. Naz. Def. Prophetia eſt pręconiũ incertum. Origen. 13. Homel. ſuper
Origen. Numeros, Prophetia eſt prænotitia futurorum de ſpiritu ſancto.
Chryſo. Chryſoſt. 3. Hom. ſup. Iſaiã. Prophetia eſt futurorũ pręuidere & manifeſtare exitũ, finẽ habens quę Deo videntur, Caſſiod. in Proe-
Caſſiod. mio. Iſaię, Prophetia eſt diuina inſpiratio, rerũ exitus, inuariabili veritate declaratus, Platonis Def. Diuinatio eſt ſcientia manife-
Platon. ſtatiua actionis ſine demonſtratione, Diuinandi ars, ſcientia ſpeculatina præſentis & futuri animali mortali. Platonis in Phędro: Furor eſt mẽtis alienatio, Furor Poeticus eſt occupatio a muſis, quę ſortita lenã animam excitat, & exagitat per cantilenas & poeſim
Philon. Iud. ad genus hominũ inſtruendum, in Apol. Vaticinium eſt diuina animi concitatio qua afflati diuina dicunt. in Timoteo. Vates ſunt qui diuinantur & fatidico furenteq; ingenio futura enũciant. Prophetę ſunt non vates ſed vaticiniorũ interpretes, Philonis de Monarch. Propheta eſt qui Deo dictante loquitur nil de ſuo proferẽs.
Porph. Diuinatio eſt, futurorum aliqua ex parte latentiũ pręnotio ſiue eſt futurorũ non neceſſario euenientium, & latentiũ prænotio, munere
Iambl. Dei, mentem noſtram afflantis, tangentis, & dirigentis, Porphirij. Afflatio diuina eſt mentis motio vna cum inſpiratione dæmoniaca, Iambl. de Myſter. afflatio eſt totũ animũ a Deo occupari & cõ-
Ariſtot. tineri, Ariſt. Furor eſt vehemens mentis commotio ex ſpiritu bilis atrę rectè contemperato prodiens, ad aliquid ſupra communẽ hominis conditionem nos excitans & eleuans. Euripidis. Præſagiũ eſt futurorũ non neceſſariò euenientiũ prænotio, quæ bene conie-
Emped. ctẽs vates optimus eſt, Plotini 2. de Prouidentia. Præſagiẽdi ars eſt lectio quæ naturaliũ litterarũ ordinem indicantium, nec vſquã
Plotini. ad inordinatum aliquid declinantium, ſequitur Origen. Homel.
Origen. 13. ſuper numeros, Auguriũ eſt præcognitio futurorũ a dæmoni-
Theop. bus. Theophyl. 1. Matth. Viſio eſt apparitio mẽtalis per ſpiritum
Barini. ſanctum vt timerent homines. Barin. Dict. Propheta, qui per actionem diuinã futura manifeſtat, Viſio eſt ſpeculatio per reuelationẽ.

Incan-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΘ.

Περὶ Προφητείας.

Ἡ Προφητεία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γρηγορ. Θεολ. ὅρος. προφητεία ἐστὶ κήρυγμα ἀδήλων. Ὠριγ. 13. ὁμιλ. εἰς τοὺς Γρηγο. Ἀριθμ. προφητεία ἐστὶ προδήλωσις τῶν μελλόντων ἐκ πνεύματος ἁγίου, Θεολό. Χρυσ. γ. ὁμιλ. εἰς Ἡσαΐαν. προφητεύειν ἐστὶ τὰ τῶν μελλόντων Ὠριγ. προϊδεῖν καὶ ἐκδηλῶσαι ἐκβασιν, τέλος ἔχουσα τὰ τῷ Θεῷ δοκοῦντα. Χρυσο. Καασιοδ. προοίμ. Ἡσαΐου. προφητεία ἐστὶ θεία ἔμπνευσις θεαμάτων Καασι. ἔκβασις, ἀμεταπτώτῳ ἀληθείᾳ φανερουμένη. Πλάτωνος ὅρος. Μαντεία πλάτ. ἐστὶν ὑπεπίσημη προδηλωτικὴ πράξεως ἄνευ ἀποδείξεως. Μαντικὴ, ὑπεπίσημη θεωρητικὴ τοῦ ὄντος καὶ μέλλοντος ζώῳ θνητῷ, Πλάτων. ἐν φαίδρῳ. Οἰκουμένης ἐστὶ νοὸς προβάλλαξις. Οἰκουμένης πομπικός ἐστι προλήψις ἐκ μουσῶν, ἥτις προσπεσοῦσα θελγομένῳ τὴν ψυχὴν ἐκκινεῖται καὶ ἐπεγείρεται δι᾽ ὕμνων καὶ ποιήσεως εἰς τὸν τῶν ἡρώων καὶ ἀνθρώπων καλλιτερπισμὸν. εἰς Ἀπολογ. Χρησμός ἐστι θεία τοῦ νοὸς ἐξόρμησις ἣν οἱ ἐμπνευσθέντες τὰ θεῖα λαλοῦσι. ἐν τιμαίῳ. Μάντεις εἰσὶν οἱ μαντεύοντες, καὶ χρησμῳδῷ καὶ μανιώδει διανοίᾳ τὰ μέλλοντα προλέγει. Προφῆται εἰσὶν οὐ μάντεις ἀλλὰ τῶν χρησμῶν ἐξηγηταί. Φίλων. περὶ Μοναρχ. Φίλων. προφήτης ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ ὑπαγορεύοντος λαλῶν, καὶ μηδὲν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λέγων. χρησμός ἐστι τῶν μελλόντων κατάπνευσις ἀποκρύφων προγνωσις ἢ ἐστὶν τῶν μελλόντων οὐ κατὰ ἀνάγκην ἐρχομένων, ἀποκρύφων προσημείωσις, τῆς Πορφυ. θείας δωρεᾶς τῷ ἡμέτερα διανοίαν ἐμπνεύσης ἀπομένης καὶ κατοθιαζούσης. Πορφ. Ἔμπνευσις θεία ἐστὶν ἐκκίνησις τοῦ νοὸς ἅμα τῇ δαιμονικῇ ὑπηρεσίᾳ. Ἰαμβ. Ἰαμβ. περὶ Μυστηρίων. Ἔμπνευσίς ἐστι, ὅλον τὸν νοῦν ἐκ τοῦ Θεοῦ προκαταληφθῆναι καὶ συνεθίσαι. Ἄριστ. Οἰκουμένης ἐστὶ σφοδρὰ τῆς διανοίας κίνησις ἐκ Ἀριστο. τοῦ πνεύματος τῆς μελαίνης χολῆς εὖ συγκεκραμένης ἐξερχομένη, φόβου ὑπὲρ τῶν κοινῶν τοῦ αὐτοῦ διαθέσιν ἡμᾶς ἐπεγείρουσα καὶ ἀνυψουμένη. Εὐριπ. προόρασις ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων μὴ ἀναγκαίως φερομένων πρόγνωσις ἃ ὁ Εὐριπ. καλῶς εἰκάσας ἄριστός ἐστι μάντις, Πλωτ. β. περὶ προνοίας. προσαπτικὴ τέχνη ἐστὶν ἀνάλεξις ἐπομένη τῇ τῶν φυσικῶν γραμμάτων τάξει τῶν δηλούντων πλωτ. ἅμα ποτὲ πρὸς ἀτακτοῦντι κλινόντων. Ὠριγ. 13. ὁμ. εἰς τοὺς Ἀριθ. Οἰωνισμός ἐστι πρόγνωσις τῶν μελλόντων ἐκ δαιμόνων Θεοφ. α. Ματθ. ὅρασις ἐστι φαντασία νοητὴ διὰ πνεύματος ἁγίου εἰς φόβον φέρουσα τοὺς ἀνθρώπους. Βαρ. λεξ. Ὠριγ. Θεοφυ. προφήτης, ὁ διὰ ἐνεργείας πνευματικῆς τὰ μέλλοντα δηλῶν. Ὅρασις ἐστὶ Βαρίν.

Θεω-

Incantatio est institutio per inuocationem mortuorum. Incantator est qui incantationibus vritur ad inuocationem mortuorū. Geras. Insomniū est visum a Deo missum ad correctionē vel saluationē. Visio est apparitio diuina per dispensationem. Andreæ Cæsarien. super Apocal. Apocalipsis est occultorū mysteriorum patefactio, illuminata mente vel per insomnia diuinitus immissa, siue in vigilia ab illuminatione diuina.

Geras.

CAPVT CL.

De Christo Domino Nostro.

Gregor. Nyss.

DOminus noster Iesus Christus & quæ circa eum sunt mysteria sic describuntur. Greg. Nysseni, ad Olymp. Monac. Christus est potentia Dei, & Dei sapientia, & pax, & lumen inaccessibile, in quo habitat Deus, sanctificatio, & redemptio, summus Pōtifex, & pasqua, propitiatoriū corporū animarūque, splendor gloriæ, figura substantię, creator æternus, cibus spiritualis & potio. petra, & aqua, fundamentum fidei, & angulus, caput, Dei inuisibilis imago, magnus Deus, caput ecclesiæ corporis, & nouæ creaturæ, primogenitus ex mortuis, & primogenitus in multis fratribus, mediator Dei & hominū, filius Vnigenitus gloria & honore coronatus, Dominus gloriæ, initium entiū, Rex iustitiæ, & itē Rex pacis,

Athan. Alexa.

Rexque omniū, incircumscriptū habens imperij potestatem, Atha. Alex. Defin Christus est, verbum innatum. Primogenitus est eo quod primus ab inferis resurrexit, quemadmodū etiā nos resurgemus in secundo aduentu Damasc. 3. de Fide 50. Christus est nomē

Damas.

Dei verbi hypostaseos duarum naturarū significatiuū ipse enim se ipsum vnxit, vngens quidē vt Deus sua deitate corpus, vnctus autem vt homo, si quidē vnctio Deitas humanitatis, 60 Dominus Iesus Christus est perfectus Deus & perfectus homo, habens consentaneè duas naturas, & duplicis duarum naturarū naturales proprietates ducat voluntates naturales diuinam humanamque, & operationes duas naturales diuinam & humanam, & duas liberas voluntates naturales diuinam, & humanam, & sapientiā & agnitionem diuinam & humanam, 66. Dei virilis actio ex humana & diui-

θεωρία κατὰ ἀποκάλυψιν. Γονγεία ἐστὶν ἡ διέγερσις τῶν νεκρῶν ἀγωγὴ Γόης ἐστὶν ὁ ἐπῳδαῖς χρώμενος ὅπως ἀνακλήσει τῶν κατοιχομένων. Γερασ. Γερασ. Ἐνύπνιον ἐστὶ φάσμα ἐκ θεοῦ πεμφθὲν πρὸς διόρθωσιν ἢ σωτηρίαν. Ὅρασίς ἐστιν ἐμφάνεια θεία κατ' οἰκονομίαν. Ἀνδρέου Καισαρ. Ἀποκαλ. Ἀποκάλυψίς ἐστι ἡ τῶν κρυπτῶν μυστηρίων δήλωσις καταυγαζομένου τὸ ἡγεμονικοῦ, εἴτε διὰ θείων ἐνυπνίων εἴτε καθ' ὕπαρ ἐκ θείας ἐλλάμψεως.

Γερασ. *Ἀνδρε. Καισα.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝ'.

Περὶ Χριστοῦ Τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τὰ θεῖα αὐτοῦ μυστήρια οὕτως θεολογράφονται. Γρηγορ. Νύσσ. πρὸς Ὀλύμπ. Ἀσκητ. Χριστός ἐστι δυνάμις Θεοῦ καὶ θεοῦ σοφία, καὶ εἰρήνη, καὶ φῶς ἀπρόσιτον, ἐν ᾧ οἰκεῖ ὁ Θεὸς, ἁγιασμός τε καὶ ἀπολύτρωσις, ἀρχιερεὺς μέγας, καὶ πάσχα, ἱλασθήριόν τε σωμάτων καὶ ψυχῶν, ἀπαύγασμα δόξης, χαρακτὴρ ὑποστάσεως, ποιητὴς αἰώνιος, βρῶμα πνευματικὸν καὶ πόμα, πέτρα καὶ ὕδωρ, θεμέλιον πίστεως καὶ γωνίας κεφαλὴ, θεοῦ τε ἀοράτου εἰκὼν, μέγας θεὸς κεφαλή τε τῆς ἐκκλησίας σώματος, καὶ τῆς καινῆς κτίσεως, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, υἱὸς μονογενὴς, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένος, κύριος τῆς δόξης, ἀπαρχὴ τῶν ὄντων, βασιλεὺς δικαιοσύνης, καὶ πρὸς τύπον βασιλεὺς εἰρήνης, καὶ βασιλεὺς τῶν ἁπάντων, ἀφθέγκτον ἔχων τῆς βασιλείας τὸ κράτος. Ἀθαν. Ἀλεξ. Ὅρισι. Χριστός ἐστι λόγος ἐνούσιος. Πρωτότοκος, ὅτι ἀνέστη πρῶτος ἐκ τοῦ ἅδου καθὼς καὶ ἡμεῖς μέλλομεν ἀνίστασθαι ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ. Δαμασκ. γ. πίς. ν. Χριστός ἐστιν ὄνομα τῆς τοῦ θεοῦ λόγου, ὑποστάσεως δύο φύσεων ὑπάρχον σημαντικὸν, καθ' ὃ αὐτὸς ἑαυτὸν ἔχρισε, χρίων μὲν ὡς θεὸς τὸ σῶμα τῇ θεότητι ἁπλῶς, χριόμενος δὲ ὡς ἄνθρωπος. Χρίσις δέ ἐστιν ἡ θεότης τῆς ἀνθρωπότητος. ξ. Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ τέλειος θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἔχων κατ' ἀλήλως τὰς δύο φύσεις, καὶ τὰ ἴδιωλα τῶν δύο φύσεων φυσικὰ ἰδιώματα, δύο θελήσεις φυσικὰς σιωπῇ θείαν καὶ τελείαν ἀνθρωπίνην, καὶ ἐνεργείας δύο φυσικὰς θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην, καὶ αὐτεξούσια δύο φυσικὰ θεῖόν τε καὶ ἀνθρώπινον, καὶ σοφίαν τε καὶ γνῶσιν θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην. ξς. Θεανδρικὴ ἐνέργεια ἐστὶ μία ἐνέργεια ἐκ τε τῆς ἀνθρωπίνης καὶ

Δαμα.

τῆς

diuina in Christo fama. 4. 78. Dextera patris est gloria & honorificentia Deitatis, in qua Dei filius ante secula existens vt Deus, & patri consubstantialis, in nouissimis temporibus incarnatus est, & corporaliter sedet, conglorificata carne eius. 2. 66. Hypostatica vnio est quæ vnam hypostasim coniunctarum naturarum facit cõpositam, saluans concursas ad vnionẽ naturas, & earũ differentiã, & harum naturales proprietates, inconfusas ac immutabiles, & ad se ipsam nullam habens hypostaticam differentiam. 4. 84. Primogenitus est qui primus generatus est siue vnigenitus, siue ante alios fratres. Primogenitus est Christus, quia ex substantia Dei & patris ipse solus intẽporaliter genitus est. 88. Crux est iacentiũ erectio, stantiũ firmamentũ, debiliũ baculus, pastorum virga, conuertantium manuductio, proficientiũ perfectio, animæ salus & corporis, omniũ malorum auersio, omniũ bonornm causa, peccati de-
Gregor. Naz. structio, arbor resurrectionis, lignum vitæ ęternæ. Greg. Naz. Def. Humanitas Christi est, altera formatio hominũ, patiente Deo carnaliter, propter hominum passiones. Natiuitas Christi, aduentus de muliere ad Euæ gratificationẽ. Partus Christi de Virgine, manifestatio dependere de patre solo primũ Descriptio, figura diuinæ scripturæ. Fasciatio, donũ loco nuditatis. Cœdes puerorũ, puerilĩ eleuatio figurarũ. Stella currentes, creaturæ adoratio. Magi currentes, gentiũ introductio: Baptismus Christi, purificatio aquarũ. Spiritus, cognatio testificata. Ieiuniũ Christi, vnctio ad inimici luctam. Tentatio, inquisitio Dei implicationis. Corona spinea, prædatio hostilis potestatis de certaminibus. Crux, trophęũ ligni. Claues, fixio peccati. Mortuorũ resurrectio, mortuorũ ad sursum transpositio. Sanguis & aqua de costa, duplex baptismus lauacri, & passionis. Mortificatio Christi, mortificationis nostræ interitus. Resurrectio Christi, de inferno liberatio. Ascensio, via ad sursum,
Theop. deducens. Signũ, miraculũ non ad vsum, Theophylact. 1. Matth. Christus est Saluator. dicitur vero Christus vt Rex, regnauit enim aduersus peccatũ, & vt sacerdos quia conduxit se ipsum ad sacri-
Macar. Aegyp. fitiũ, vnctus est autẽ & ipse principaliter vero oleo spiritu Sancto. Macarij Ægypt. Hom. 15. Palatium Christi, Cor. 26. Humilitas Christi, qua formam serui accepta Deus filius Dei, rex regũ, sonãs
Chryso. quipẽ ipse curatiua pharmaca, sananſq; vulneratos, exterius tamen velut vnus vulneratorũ apparens Chrys. Hom. 11. ad Rom.

Mors

τῆς θείας ἐν Χριστῷ γεγλυπμένη. δ. ο η. Δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τιμὴ τῆς θεότητος ἐν ᾗ ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων ὡς Θεὸς, καὶ τῷ πατρὶ ὁμοούσιος ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθεὶς καὶ σωματικῶς κάθηται σωδοξασθείσης τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. β. ξ ς. Καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις ἐστὶν ἡμῖν ὑπόστασιν τῶν ἰδιωμάτων φύσεων ἀποτελοῦσα σωτῆρα, σώζουσα τὰς συνελθούσας πρὸς ἕνωσιν φύσεις καὶ τὴν πρὸς ταύτην διαφοράν, καὶ τὰ ταύτων φυσικὰ ἰδιώματα ἀσύγχυτα καὶ ἄτρεπτα, καὶ πρὸς ἑαυτὴν οὐδεμίαν ἔχουσαν ὑποστατικὴν διαφοράν. δ. π δ. Πρωτότοκος ἐστὶν ὁ πρῶτος γεννηθεὶς εἴτε μονογενὴς, εἴτε πρὸ ἄλλων ἀδελφῶν. Πρωτότοκος ἐστὶν ὁ χριστὸς ὡς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτὸς μόνος ἀχρόνως γεγεννημένος. ϖ η. Σταυρός ἐστι τῶν κεκμηκότων ἀνάστασις, τῶν ἐσώτων κίνημα, ἀσθενούντων βακτηρία, πεπτωκότων ῥάβδος, ὑπερεχόντων χειραγωγία, τελειοποιόντων τελείωσις, ψυχῆς σωτηρία καὶ σώματος, πάντων τῶν κακῶν ἀποτρόπαιον, πάντων τῶν ἀγαθῶν πρόξενος, ἁμαρτίας ἀναίρεσις, φυτὸν ἀναστάσεως, ξύλον ζωῆς αἰωνίου. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Ἐνανθρώπησις Χριστοῦ ἐστὶν ἄλλη πλάσις ἀνθρώπων, Θεοῦ παθόντος σαρκικῶς διὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων πάθη. Γέννησις Χριστοῦ, ἔλυσις ἐκ γυναικὸς εἰς εὐαγεῖν. Τόκος Χριστοῦ ἐκ παρθένου, δεῖξις τοῦ φέρεσθαι ἐκ πατρὸς μόνου τὸ πρῶτον. Ἀπογραφὴ, τύπος τῆς θείας ἐγγραφῆς. Σπαργάνωσις, δόσις ἀντὶ τῆς γυμνώσεως. Φόνος παίδων, νηπίων ἄρσις τύπων. Ἀστὴρ τρέχων, ἡ τῆς κτίσεως προσκύνησις. Μάγοι τρέχοντες, ἡ τῶν ἐθνῶν εἴσοδος. Βάπτισμα Χριστοῦ, κάθαρσις τῶν ὑδάτων. Πνεῦμα, συγγένεια μαρτυρουμένη. Νηστεία Χριστοῦ, ἄλειψις πρὸς ἐχθρὸν πάλιν. Πειρασμὸς, ἐρεύνα τῆς Θεοῦ πλοκῆς. Στέφος ἀκάνθινον, σύλησις ἐχθρὸν κράτους ἐκ πολεμισμάτων. Σταυρὸς, τρόπαιον τοῦ ξύλου. Ἥλοι, πῆξις τῆς ἁμαρτίας. Νεκρῶν ἔγερσις, ἡ τῶν θανόντων εἰς ἄνω μετάστασις. Αἷμα καὶ Ὕδωρ ἐκ πλευρᾶς, τὸ δίκαιον βάπτισμα λουτροῦ καὶ πάθους Νεκρότης Χριστοῦ, ἡ τῆς νεκρώσεως ἡμῶν ἀναίρεσις. Ἀνάστασις Χριστοῦ, ἡ ἐξ ᾅδου λύσις. Ἀνάληψις, ἡ ἄνω πορεία, ἡμᾶς ἄνω φέρουσα. Σημεῖον, θαῦμα οὐκ εἰθισμένον. Θεοφυλ. α. κατὰ Ματθ. Χριστὸς ὅτι σωτὴρ. λέγεται δὲ Χριστὸς ὡς βασιλεύς, ἐβασίλευσε γὰρ κατὰ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὡς ἱερεὺς προσήγαγε γὰρ ἑαυτὸν εἰς θυσίαν. ἐχρίσθη δὲ καὶ αὐτὸς κυρίως τῷ ἀληθινῷ ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Μακαρ. Αἰγυπτ. εε. ὁμιλ. Παλάτιον Χριστοῦ, ἡ καρδία. κς. Ταπείνωσις Χριστοῦ, καθ' ὃν μορφὴν δούλου λαβὼν, θεὸς υἱὸς Θεοῦ, βασιλεὺς βασιλέων, δίδους μὲν αὐτὸς ἰαματικὰ φάρμακα καὶ θεραπεύων τοὺς τετραυματισμένους ἔξωθεν δὲ ὡς εἷς τῶν τετραυματισμένων φαινόμενος. Χρυσος. ι α. λόγος. πρὸς ῥωμ.

Θεοφυ. Μακα. Αἰγυπ. Χρυσο.

Mors Christi, mortis mors 1. serm. ad Ephesios. Propositum est voluntas antecedens, & quæ præcedit, voluntas vehemens, voluntas cum desiderio. 45. serm. ad Ephes. sedere a dextris, glorię super omnem gloriam est donatio. Anastas. Sinaitæ interog. Circunciſio Christi, manifestatio spiritualis, per verbum Dei nos carnalibus desiderijs depurgans. Symeon. Metaphrast. de circumc. circunciſio Christi, firmitas affinitatis Christi cum Iudęis. Origen. 2. contra Celsum. Iesus est nomen seminans admirandā quendam mansuetudinem, morum moderationem, misericordiam, bonitatem & bonam valetudinem. Niceta. Syronens. de Pasqua Naz. Dispensatio Dei est sui magnitudinis voluntaria condescentio Crux. Interitus carnalis voluntatis, & expulsio affectuum. Geraſi. Geras. Theol. 3. Christus mediator, vt ob hominum saluationem Deo patri intercedens.

CAPVT CLI.

De Semper Virginc Deipara.

Damaſc. SAnctissima Deipara Maria sic describitur. Damascen. 3. de Fide 59. Deipara est principaliter & verè sancta Virgo quæ verum Deum ex sè incarnatum genuit. Maria est Domina. legas nostram harmoniam supernominationum semper Virginis Deiparæ.

CAPVT CLII.

De Christianis.

Lucian. Samoſ. CHristiani sic describuntur. Luciani Samosatens. De Peregrini obitu. Christiani sunt qui credunt se immortales futuros, & victuros sempiternum ad seculum, contemnentes mortem, & voluntariè se ipsos tradentes, qui vt fratres omnes ad inuicem sunt, qui Deos gentilium negant, qui crucifixum adorant, & secūdū eius legem viuunt, qui cōmunia omnia iudicant,

sine

Θανάτου τὸ Χριστοῦ, ὁ τὸ θανάτου θάνατος. α. λόγος πρὸς Ἐφ. Εὐδοκία, θέλημα τὸ προηγούμενον, τὸ πρῶτον θέλημα, τὸ σφοδρὸν θέλημα, τὸ μετὰ ὁρμῆς θυμίας θέλημα. δ. λόγος πρὸς Ἐφ. Καθίσαι ἐκ δεξιῶν, τιμῆς τῆς ὑπὲρ πᾶσαν πυλὼ δόσις ὅτι Ἀνας. Σιναΐ. Ἐρωτ. περιτομὴ Χριστοῦ, δήλωσις τῆς πνευματικῆς δι' λόγου Θεοῦ ἡμᾶς τῆς σαρκικῶν ὁρμῶν καθαρίζουσα. Συμεων Μεταφ. εἰς τὴν περιτ. περιτομὴ Χριστοῦ, βεβαίωσις τῆς μετὰ τῆς ἰουδαίων τὸ Χριστοῦ συγγενείας. Ὠριγ. β. κατὰ Κέλσου. Ἰησοῦς ὅτι ὄνομα σεμνὸν θαυμασιόπνοια θεαότητα, ἠθῶν δίζαξίαν, δύσπλαγχνίαν, ἀγαθοσυίλω, καὶ δίεξίαν πᾶσι. Νικήτα Συρ. εἰς τὴν λαμπρὰν τὸ Θεολ. Οἰκονομία Θεοῦ ὅτιν ἡ τὸ οἰκείου μεγίθους ἑκούσιος συγκατάβασις. Σταυρὸς, ἡ ἀναίρεσις τὸ σαρκικοῦ θεθήματος καὶ ὑποβολὴ τῆς ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. Γερασ. Θεολ. γ. Μεσίτης ὁ Χριστὸς, ὡς ὑπὲρ τῆς τῆς ἀνθρώπων σωτηρίας τῇ Θεῷ καὶ πατρὶ μεσιτεύσας. Νικήτ. Συρῶν. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΑ'.

Περὶ τῆς Ἀειπαρθένου Θεοτόκου.

Ἡ Παναγία Θεοτόκος Μαρία οὕτως περιγράφεται. Δαμασκιν. γ. πίς. νθ. Θεοτόκος ὅτι κυρίως καὶ ἀληθῶς ἡ ἁγία παρθένος, ἡ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα. Μαρία ὅτιν ἡ κυρία. Ἀνάγνωθι πλὼ ἡμετέραν ἁρμονίαν τῆς Ἐπωνυμιῶν τῆς ἀειπαρθένου, θεοτόκου. Δαμασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΒ'.

Περὶ Χριστιανῶν.

Οἱ Χριστιανοὶ οὕτως περιγράφονται. Λουκιαν. Σαμοσ. περὶ τῆς τὸ περεγρ. τελευτῆς. Χριστιανοί εἰσιν, οἱ πεπεισμένοι ἀθανάτους ἔσεσθαι καὶ βιώσεσθαι τὸν ἀεὶ χρόνον, οἱ καταφρονοῦντες τὸ θανάτου, καὶ ἑκόντες αὐτοὺς παραδόντες. οἱ ὡς ἀδελφοὶ πάντες ὄντες ἀλλήλων, οἱ Θεοὺς τοὺς ἑλληνικοὺς ἀπαρνούμενοι, οἱ τὸν ἐσταυρωμένον προσκυνοῦντες, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου νόμον βιοῦντες, οἱ κοινὰ τὰ πάντα ἡγούμενοι ἀνοῦ Λουκι. Σαμοσ.

sine aliqua manifesta fide. Athan. Alex. Defin. Christianus est, vera domus rationalis Christi, per opera bona & institutionū rectarum constructa. Basil. Magn. 10. Exam. Christianismus est Dei similitudo vt possibile est hominis naturæ. Similis Deo est, qui per bonitatē, malorū tolerantiam, communicationem amans fratres, amans proximos, odiator malorum, & Dominator affectuū peccati existit. Chrysost. Hom. 21. ad Popul. Fidelis, qui credit in Deum & ex eo quam credit iustitiam habens, sactitatem, puritatem animæ, adoptionem, ac cęleste regnum. Anast. Antioc. & Cyrill. Alex. institutio. Christianus est qui ex Dei voluntate viuit, & piè & itavt Deo placere studeat benè denique sè gerit. Maxim. Confess. Homel. Christianus rectus est qui Christo secūdum mores vt potest assimilatur. Macarij Aegypt. hom. 16. Christiani sunt alterius seculi, filij Adam cęlestis, germen nouum, filij spiritus Sancti fratres Chrisli splendidi, similes patri eorum Adam illius ciuitatis, illius generis, illius virtutis, & non huius mundi. Gregorij Nyss. Catech. Christianismus est diuinæ naturæ similitudo.

Athan. Alex. Basilij Magni. Chryso. Anast. Antioc. Cyrilli Alex. Maxi. Confess. Macar. Aegipt. Gregor. Nysseni

CAPVT CLIII.

De Ecclesia.

Ecclesia & quæ circa eam sunt sic definiuntur. Epiph. Cypr. Compad. Serm. de Fide. Ecclesia est mater nostra, de Libano sponsa. tota pulchra, & immaculata, paradisus magni artificis, ciuitas Sancti regis, sponsa immaculati Christi, Virgo, pura, quæ solo vnico viro nupsit, perspicua, & consurgens, vt aurora, pulchra vt Luna, electa vt Sol, beatificata a reginis, & assistens in dextera regis Athanasij Alex. in Dicta, & explic. inrer. 37. Ecclesia dicitur, quia omnes inuocat. Catholic. Eccles. dicitur quia per totum mundū infunditur. Methodij paterens. Eccloga. Generatorū. Ecclesia dicitur, ab excludendo vitia. Greg. Naz. Defin. Templū est, populi venerandū sacrariū. Populus est, ordo ad Dei venerationem. Sacrificiū est, munerū purum receptaculū. Germ. Constantinop. Eccles. hist. Historia. Ecclesia est. templum Dei, delubrum sanctum, domus orationis, congregatio populi, corpus Chri-

Epipha. Cypri. Athan. Alex. Metho. Patar. Gregor. Naz. Germa. Costant.

πνὸς ἀκειβοῦς πίσεως. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅρισ. Χρισιανός ἐσῖν ἀληθὴς οἶκος Χρισοῦ λογικὸς, διέργων ἀγαθῶν, καὶ δογμάτων ὀρθῶν σωσιζόμενος. Βασιλ. ι. Ἐξαήμ. Χρισιανισμός ἐσῖ θεοῦ ὁμοίωσις κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀνθρώπῳ φύσει. Ὅμοιος θεοῦ ἐσῖν, ὁ δι' ἀγαθότητος, δι' ἀνεξικακίας, δι' κοινωνίας, φιλάδελφος, φιλάλληλος, ἱλαστόπνεος καὶ κατακεκαθαρμένος τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας πεφυκώς. Χρυσος. καρδίαν τὸν λαὸν. Πιστός, ὁ πιστεύων τῷ Θεῷ καὶ ἐξ αὐτοῦ τὴν πεπιστευμένην δικαιοσύνην ἔχων, τὴν ἁγιωσύνην, τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, τὴν υἱοθεσίαν, τὴν οὐράνιον βασιλείαν. Ἀνας. ἀντιοχείας καὶ Κυρίλ. Ἀλεξαν. Ἔνθεος. Χρισιανός ἐσῖν ὁ κατὰ Θεὸν ζῶν καὶ δικαίως καὶ θεαρέσκως, καὶ Χρισῶς πολιτευόμενος. Μαξ. ὁμολ. ὁμιλία. Χρισιανὸς ὀρθός ἐσῖν ὁ τῷ Χρισῷ τοῖς ἤθεσι καθὸ δύναται ἀφομοιούμενος. Μακαρ. Αἰγυπτ. 15. ὁμ. Χρισιανοί εἰσιν ἄλλου αἰῶνος υἱοὶ Ἀδὰμ τοῦ ἐπουρανίου, γένημα καινὸν, τέκνα πνεύματος ἁγίου ἀδελφοὶ Χρισοῦ φωτεινοὶ, ὅμοιοι τῷ πατρὶ αὐτῶν Ἀδὰμ τῷ πνευματικῷ καὶ φωτεινῷ, ἐκείνης τῆς πόλεως, ἐκείνου τοῦ γένους, ἐκείνης τῆς δυνάμεως καὶ οὐ τοῦ κόσμου τούτου. Γρηγορ. Νύσσης Κατηχ. Χρισιανισμός ἐσῖ τὸ τῆς θείας φύσεως ὁμοίωμα.

ἀθαναλεξ. Βασιλ. Μεγάλ. χρυσο. ἀνασα. ἀντιοχ. Κυρίλ. ἀλεξα. Μαξίμ. ὁμολ. Μακα. αἰγυπ. Γρηγο. Νύσσ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΓ.

Περὶ Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐκκλησία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Ἐπιφ. κύπρου. Σύντομος λόγος περὶ πίσεως καθολ. Ἐκκλησία ἐσῖν ἡ μήτηρ ἡμῶν ἡ ἀπὸ τοῦ λιβάνου νύμφη, ἡ ὅλη καλὴ καὶ ἄμωμος, ὁ φιλάδελφος τοῦ μεγάλου τεχνίτου, ἡ πόλις τοῦ ἁγίου βασιλέως, ἡ νύμφη τοῦ ἀπαλοῦ Χρισοῦ, ἡ παρθένος, ἡ ἁγνὴ, ἡ μόνῳ ἑνὶ ἀνδρὶ νυμφοθεῖσα, ἡ ὀξυφωνὸς καὶ σκιρτοῦσα ὡσεὶ ὄρθρος, ἡ καλὴ ὡς ἡ σελήνη, ἡ ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, ἡ μακαριζομένη ὑπὸ βασιλίδων, καὶ ἐγκεκρυμμένη ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως. Ἀθαν. Ἀλεξ. εἰς τὰς ῥήσεις καὶ ἑρμ. ἱερωτ. λζ. Ἐκκλησία λέγεται, διὰ τὸ πάντας καλεῖσθαι. Καθολικὴ ἐκκλ. λέγεται, διότι καθ' ὅλου τοῦ κόσμου κεχυμένη ὑπάρχει. Μεθοδ. πατάρ. Ἐκλογὴ τῶν γυναικῶν. Ἐκκλησία λέγεται, διὰ τὸ ἐκκεκλῆκέναι τὰς ἡδονάς. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Ναὸς ἐσῖ λαοῦ σεσωσμένου ἁγνότατον λαός ἐσῖ σωτήριον εἰς θεοῦ σέβας. Θυσία ἐσῖ δῶρον ἁγνὸν δεκτὸν θεῷ καθάρσιον. Τράπεζα ἐσῖ, δώρων ἁγνῶν δεκτικόν. Γερμανὸς Κωνσταντ. ἐκκλ. ἱστορία. Ἐκκλησία ἐσῖ ναὸς θεοῦ, τέμενος ἅγιον, οἶκος προσευχῆς. συναθροισις λαοῦ, σῶμα Χρισοῦ, ὄνομα ἁγίου, νύμφη

Ἐπιφ. Κύπρ. ἀθαναλεξα. Γρηγο. Θεολό. Γερμά. Κωνσα.

Χρι-

Christi, euocans ad pęnitentiam & ad preces populos, terrenum cęlum, in qua supercęlestis Deus inhabitat & ambulat, domus diuina vbi Mysticum vitæ sacrificium celebratur. Semanterium est Angelorũ tubæ quæ excitant pugiles ad bellũ aduersus inuisibiles hostes. Concha est iuxta illam in Bethleẽ speluncam, vbi natus est Christus & iuxta speluncam vbi sepultus est. Altare, locus
Maxim Confes. sepulturę Christi. Altare, propitiatoriũ in quo offerebatur pro peccato sacrificiũ. Gradus, subsellij locus est & sedes, in quo vniuersorũ rex Christus prędidet cum suis Apostolis. Ambo, qui figuram lapidis sancti monumenti designat, quẽ Angelus cũ euoluisset proclamabat resurrectionem Domini. Maxim. Confess. Mystagog. speculatio. Ecclesia est imago & typus Dei. Imago de visibilibus,
Chryso. & inuisibilibus compositi mundi. Imago hominis & rationalis animæ Chryso. serm. 16. ad Roman. Anathama est separatio ab
Symeo. Thesal. Ecclesia. Symeon. Thessalon. De Myster. 6. Templum est orationis domus quæ participat sanctitatis quæ pendet ab orationibus. vel Domus Dei de lignis inanimatis constructa gratia diuina & & sacris santificata, figura totius mundi. Corporale est id quod virtatem habet sacri altaris & de loco ad locum fertur secundũ i-
Gerasi. mitationem veteris tabernaculi. Gerasi. de Eccles. Synagoga est domus orationis Iudęorum. Symblea est domus orationis hęreticorũ. Moschea est domus orationis Turcharum ritus.

CAPVT CLIV.

De Sanctis.

SAnctorũ nomine Apostoli, Martyres, Pontifices, & magna multitudo Beatorũ cõplectitur. de quibus tales feruntur de-
Damas. finitiones. Damascen. 4. de Fide 92. Sancti sunt, amici Christi, filij & hęredes Dei, Dei, & Domini, & reges, non natura, sed vt affectus regentes, illorũ dominantes, & diuinæ imaginis similitudinẽ inobliteram custodientes, qui vniti sunt Deo secundũ voluntatẽ, quique illũ suscipiunt inhabitatorẽ, & qui id participatione sunt effecti gratia, quod ipse est natura. Theod Ptochoprod. De-
Theodo. Ptocho. fin, Sancti sunt ex vtero matris prędestinati Deo. vt Samuel. Iusti, qui bilariter placuerunt Deo. vt Noe. Incontaminati, qui per conti-

Χριστοῦ ἐκκαλουμένη πρὸς μετάνοιαν καὶ προσευχὴν τοὺς λαοὺς, ὅπου ἅγιος οὐρανὸς, ἐν ᾧ ὁ ἐπουράνιος θεὸς ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ οἶκος θεῖος ἔνθα ἡ μυστικὴ ζωοθυσία γέγονε. Σημαντήριον ὄστιν, αἱ τῶν ἀγγέλων σάλπιγγες διεγειρουσαι τοὺς ἀγωνιστὰς πρὸς πόλεμον τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν. Κόγχη ὄστι τὸ κατὰ τὴν Βηθλεὲμ σπήλαιον ὅπου ἐγεννήθη ὁ χριστὸς καὶ κατὰ τὸ σπήλαιον ὅπου ἐτάφη. Τράπεζα, ὁ τόπος τῆς ταφῆς τοῦ Χριστοῦ θυσιαστήριον, ἱλαστήριον ἐν ᾧ προσφέρετο ἡ περὶ τῆς ἁμαρτίας θυσία. Βῆμα, ὑπόβαθρος τόπος καὶ θρόνος ἐν ᾧ ὁ παμβασιλεὺς Χριστὸς προκάθηται μετὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Ἄμβων, ὁ ἐμφαίνων τὸ χῆμα τῆς Μαξίμ
λίθου ἐν ᾧ καθίσας ὁ ἄγγελος ἐκήρυττε τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν. Μαξ. ὁμολο.
Μυσταγωγικὴ Θεωρ. Ἐκκλησία ὄστιν εἰκὼν καὶ τύπος τοῦ Θεοῦ, εἰκὼν τοῦ χρυσο.
ὁρατοῦ καὶ ἀοράτων ἐφεστῶτος κόσμου, εἰκὼν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς λο Συμεῶ.
γικῆς ψυχῆς. Χρυσος. 15. λόγ. πρὸς ῥωμ. Ἀνάθεμά ὄστι χωρισμὸς τῆς θεσσαλ.
ἐκκλησίας. Συμεὼν θεσσαλ. περὶ Μυστηρ. 5. Ναός ὄστι προσευχῆς οἶκος τῆς
ὑπὸ τῶν ὑλῶν ἀψύχων συγκείμενος τύπος τοῦ παντὸς κόσμου. Ἀντιμίνσιον ὄστι τὸ τοῦ δυνάμει τῆς ἱερᾶς κεκτημένον τραπέζης καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀγόμενον κατὰ μίμησιν τῆς
παλαιᾶς σκηνῆς. Γερασ. περὶ Ἐκκλ. Συναγωγή ὄστιν οἶκος προσευχῆς Γερασ.
τῶν ἰουδαίων. Συμβλία ὄστιν οἶκος δοξολογίας τῶν αἱρετικῶν. Μοσκαία
ὄστιν οἶκος εὐχῆς τῆς τῶν τουρκῶν θρησκείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΔ'.

Περὶ τῶν Ἁγίων.

ΤΩν ἁγίων ὀνόματι ἀπόστολοι μάρτυρες, ἱεράρχαι καὶ τὸ μέγα σῖτος τῶν μακαρίων περιλαμβάνεται. περὶ ὧν οἱ τοιοῦτοι φιλοσοφοῦντες ὁρισμοί. Δαμασκιν. δ. πίς. ιβ. Ἅγιοι εἰσὶν φίλοι χριστοῦ, τὰ τέκνα καὶ κληδαμα.
ρονόμοι τοῦ θεοῦ, θεοὶ τε καὶ κύριοι καὶ βασιλεῖς οὐ φύσει, ἀλλ' ὡς τῶν ἀγαθῶν βασιλεύσαντες, καὶ κυριεύσαντες, καὶ τὴν τῆς θείας εἰκόνος ὁμοίωσιν πτοχο.
ἀπαρεγκλίτως φυλάξαντες, καὶ ὡς ἑνωθέντες θεῷ κατὰ προαίρεσιν, καὶ θεοδώ.
τοῦτον δεξάμενοι ἔνοικον καὶ τὴν τούτου μεθέξει γεγονότες καὶ χάριτι, ὅπερ αὐτός ὄστι φύσει. Θεοδώρ. τοῦ πτοχοπροδρ. ὅρος. Ἅγιοι εἰσὶν οἱ ἐκ μήτρας ἀφωρισμένοι τῷ Θεῷ, ὡς ὁ Σαμουὴλ. Δίκαιοι, οἱ πρὸ νόμου εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ ὡς ὁ Νῶε. Ὅσιοι οἱ διὰ ἐγκρατείας καὶ

ἀσκή-

continentiam & meditationem, & castigationem corporis, vsque ad ipsam mortem, carnem seruituti subijciunt. Martyres, qui cum persecutoribus & Tyrannis decertati sunt, & denegantes Christũ totaliter, ac simul vniuersaliter separauerunt a prædicatione. Cõfessores qui vltimos hereticos reges ac potentes vinxerunt. Greg. Naz. Def. Apostolatus est auxilium prædicationis. Basilij Magn. in Psal. 14. Immaculatus, qui nulli bonorum indiget, & omni ex malitia sine peccato vitam suam peragit. Chrysost hom. 21. ad Rom. Apostolatus, ministerium, & omne bonum spirituale opus, in Duodecim Apost. Apostoli sunt qui omnia omnibus facti sunt gratia, qui non arundine, sed sermone hominum greges peritè venati sunt, rectè opinionis inconcussæ columnæ, Ecclesiæ petra, regni septra, gregis vigilantes præsules, morbo affectæ humanitatis gratuiti medici, nostræ pœnitentiæ ad Deum fideiussores misericordes. Geras. de Sanctis. Doctores, qui testimonium Iesus verbo & opere prædicati sunt. Euangelistæ, qui Euangeliũ regni cõscripserunt. Patres qui fideles bono cibo operum & sermonum per exemplum nutriti sunt. Pastores, qui ecclesiam gubernant. Pontifices, qui incruentum sacrificium, purum Deo prebuerunt.

Gregor. Naz. Basilij Magn. Chryso. Geras.

CAPVT CLV.

De Monachis.

MOnachi & quæ circa eos sunt sic definiuntur. Dionys. De Ecclesiast. Hierarch. 6 Ordinatio sacra monachorum est summus eorum omnium qui initiantur & perficiuntur ordo qui omni piaculo tota vi, omnique actionum suarum sanctimonia expiatus sit, & omnis mysterij quod quidem ei fas sit aspicere spectator, particepsque sit factus. Greg. Naz. D. fin. Monachus est qui Deo solo viuit. Monasterium, constitutio ad salutem. Nili Monachi in cap. 151. Monachus est qui ab omnibus separatus & omnibus coaptatus vnum se ipsum cum omnibus iud cat. German. Cõstantinop. Ecclesiast. Historia. Monachalis habitus est qui ad imitationem Heremitani Baptistæ Ioannis factus est. Symeon. Thessalonic. De Mysterijs 9. Monachalis habitus Angelicus dicitur, quia difficulter decet cadere portantes, quoniam non cadunt nec

Dionys. Areop. Gregor. Naz. Nili Monac. Germa. Constã. Symeo. Thessal.

An-

ἀσκήσεως καὶ ὑποπασμοῦ σώματος, μέχρι αὐτοῦ θανάτου τῶ σάρκα δηλαγωγήσαντες. Μάρτυρες, οἱ φρὸς τοὺς διώκτας καὶ τυράννους ἀγωνισάμενοι τοὺς ἀρνησαμένους τὸ ὅλον καὶ ὁμόσε καθόλου χωρίσαντας τῆς κηρύγματος. Ὁμολογηταὶ, οἱ τοὺς ὕστερον αἱρετικοὺς βασιλέας τε καὶ δυνάστας νικήσαντες. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Ἀποστολή ὅτι συμμαχία κηρύγματος. Βασιλ. ψαλ. ιδ. Ἄμωμος, ὁμηδενὸς τῆς ἀγαθῶν ἐλλειπὴς, ἀπὸ πάσης κακίας ἀπταίστως τὸν βίον αὐτῆ διεξάγων. Χρυσος. κ α. ὁμιλ. φρὸς ῥωμ. Ἀποστολὴ, διακονία καὶ πᾶν ἀγαθὸν πνευματικὸν ἔργον. Εἰς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλ. Ἀπόστολοι εἰσὶν οἱ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γεγονότες χάριτι, οἱ οὐ καλάμῳ ἀλλὰ λόγῳ τὰς τῆς ἀνθρώπων ἀγέλας ἐμφυσήσαντες ζωγρήσαντες, τῆς ὀρθοδοξίας οἱ ἀμετάθετοι σύλοι, τῆς ἐκκλησίας πέτρα, τῆς βασιλείας σκῆπτρα, τῶ πνευμίου ἄγρυπνοι φρουράτωρ, τῆς νοσούσης ἀνθρωπότητος ἄμισθοι ἰατροὶ, καὶ τῆς ἡμῶν μετανοίας φρὸς θεὸν ἀνάδοχοι συμπαθεῖς. Γεραδ. περὶ ἁγίων. Διδάσκαλοι, οἱ τῶ μαρτυρίαι τῶ Ἰησοῦ λόγῳ καὶ ἔργῳ κηρύξαντες, Εὐαγγελισταὶ οἱ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας συγγράψαντες. Πατέρες, οἱ τοὺς πιστοὺς ἀγαθῆ βρώσει τῆς ἔργων καὶ λόγων διὰ τοδειγμάτων θρεψάμενοι. Ποιμένες, οἱ τῶ ἐκκλησίαν διοικήσαντες. ἱεράρχαι. οἱ τῶ ἀναίμακτον θυσίαν καθαρᾶ τῆ Θεῶ φερσπενεγκόντες.

Γρηγ. Θεολ. βασιλ. μεγάλ. Χρυσ. Γερασ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΕ.

Περὶ Μοναχῶν.

Οἱ Μοναχοὶ καὶ τὰ περὶ αὐτῆς οὕτως εἰρίσκονται. Διονυσ. ε. περὶ Ἐκκλ. ἱεραρ. Ἡ τῆς μοναχῶν ἱερὰ διακόσμησις ὅτι ἡ τῆς τελευμένων ἁπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἡ πᾶσαν ὑποκεκαθαρμένη κάθαρσιν, ὁλικῆ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῆς οἰκείων ἐνεργειῶν ἀγνότητι, πάσης δὲ ὅσης θεμιτὸν αὐτῆ θεωρεῖν ἱερουργίας ἐν τοερᾶ θεωρίᾳ καὶ κοινωνίᾳ γεγλυμμένη. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Μοναχός ὅτιν ὃς Θεῶ ζῆ καὶ μόνῳ. Μονὴ, συνταγμα φρὸς σωτηρίαν. Νείλου Μοναχ. εἰς τὰ ρνα. Κεφ. Μοναχὸς ὅτιν ὁ πάντων χωρισθεὶς καὶ πᾶσι σωτηριμοσμένος, ὁ ἕνα ἑαυτὸν μετὰ πάντων ἡγούμενος. Γερμαν. Κωνσταντ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Μοναχικὸν σχῆμα ὅτι τὸ κατὰ μίμησιν τῶ ἐρημοπολίτου βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Συμεὼν θεσσαλ. περὶ Μυστηρ. θ. Τὸ Μοναχικὸν σχῆμα ἀγγελικὸν καλεῖται, ὅτι δυσχερῶς δεῖ περιπίπτειν τοὺς ἔχοντας, ἐπεὶ οὐ περιπίπτουσι καὶ οἱ

Διονυσ. ἀρεοπ. Γρηγο. θεολο. Νείλου μοναχ. Γερμα. Κωνσ.

Symeon N.The. Angeli. Symeon. Noui Theologi de Silentio. Silentium est intellectus status vacuus molestijs, tranquillitas libertatis, & lętantis anima, cordis imperturbata & pæcata bases, speculatio lucis, & cognitio diuinorum mysteriorū, ratio sapientiæ, abyssus conceptuū Dei, rapina mentis, conuersatio pura ad Deū. vigil oculus, oratio mentalis ad Deū, vnio cū Deo, & coniunctio, & finis, Deificatio & labote carens quies in magnis laboribus meditationis.

Iobij Monac. Iobij Monaci de Myster. Monasticus habitus Angelicus, nominatur. quia cum carne ad Angelicam incorruptibilitatem & puri-

Leonis Imper. tatem, & impassibilitatem currit. Leonis sapientis, de Virtutū Agricult. Monachus est miles diuinus, & secularium potestatum & carnalium passionū, & malitię certator, ac victor. Monasticus habitus, symbolū eius qui id affert status, Manteum, imago salutiferi charitatis scuti.

CAPVT CLVI.

De Æreticis.

Athan. Alexa. ÆRetici & quæ circa eos sunt sic definiuntur. Ath. Alex. Def. Æreticus est calumniator & accusator veritatis. Aeresis est falsa opinio eius quod non est. ad dicta 38. Aeresis dicitur ab eligendo quid proprium, & id sequi. Clem. Alex. 8. Stromatū. Æresis est declinatio ab institutis. Institutū est apprehensio rationalis.

clemen. Alexa. Barini. Barin. Dictio. Æresis est, de fide non recta opinio. Æreticus qui nō de fide rectè intelligit. Epiph. 1. aduers. Æreses. tom. 1. Damasc. de Hæresibus. Barbarismus est duratio ab Adamo vsque ad Noe,

Epipha. cypri. Damas. sine ptincipe vel concorde electio, qua vnusquisque sibi instituit rudimenta, & lex sibi per præstantia propriæ voluntatis fiebat. Scythismus a Noe & sequentibus temporibus permāsio, qua homines dispersi sunt in ędificatione turris Babylonicę. Hellenismus a Seruch idololatriæ adoratio. Platonici a Platone dicentes Deū & materiā & formam esse principia, mundū factū & corruptibilē, animā immortalem & diuinam. Stoici a Zenone qui dicunt omnia esse corpora, et Deum Corpus. Epicurei, ab Epicuro, qui indi-

ἄγγελοι. Συμεὼν νέου Θεολ. περὶ Ἡσυχίας. Ἡσυχία ἐστὶ νοὸς κατάστασις ἀνενόχλητος, γαλήνη ἐλευθερίας καὶ ἀγαλλομένης ψυχῆς, Καρδίας ἀτάραχος καὶ ἀκύμαντος βάσις, θεωρία φωτὸς καὶ γνῶσις θείων μυστηρίων, λόγος σοφίας, ἄβυσσος νοημάτων Θεοῦ, ἁρπαγὴ νοὸς, ὁμιλία καθαρὰ πρὸς Θεὸν, ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς, θεσσδυχὴ νοερὰ πρὸς Θεὸν, ἕνωσις μετὰ Θεοῦ καὶ σωτηρία καὶ τέλος, θέωσις καὶ ἄπονος ἀνάπαυσις ἐν μεγάλοις πόνοις ἀσκήσεως. Γωβίου μοναχοῦ περὶ μυστηρ. τὸ Μοναχικὸν σχῆμα ἀγγελικὸν ὀνομάζεται, διὰ τὸ μετὰ σαρκὸς εἰς τὴν ἀγγελικὴν ἀφθαρσίαν καὶ καθαρότητα καὶ ἀπάθειαν ἀνατρέχειν. Λέοντος Σοφοῦ περὶ Ἀρετῆς Γεωργίας. Μοναχός ἐστι σεμνότης θεῖος καὶ τῆς κοσμικῶν δυνάμεων καὶ σαρκικῶν παθῶν καὶ τῆς πονηρίας καταγωνιστὴς καὶ τροπαιοφόρος. Μοναδικὸν σχῆμα. σύμβολον τῆς τοῦ περὶ βεβλημένου αὐτὸ κατασκάπως. Μανδύας, εἰκὼν τῆς σωτηρίου τῆς ἀγάπης ἀσπίδος.

Σεμεὼν Νέου Θεο. Γωβίου μοναχ. Λέοντος βασλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρνς'.

Περὶ Αἱρετικῶν.

Οἱ Αἱρετικοὶ καὶ τὰ περὶ αὐτοὺς οὕτως ὁρίζονται. Ἀθαν. Ἀλεξ. ὅροι. Αἱρετικός ἐστι συκοφάντης καὶ κατήγορος τῆς ἀληθείας. Αἵρεσις ἡ ψευδὴς ὑπόληψις τοῦ μὴ ὄντος. Εἰς τὰς ῥήσεις. λη. Αἵρεσις λέγεται ἀπὸ τοῦ αἱρεῖσθαι τὸ ἴδιον, καὶ τούτῳ ἀκολουθεῖν. Κλήμεν. Ἀλεξ. η. στρωμ. Αἵρεσις, προσκλισις δογμάτων. Δόγμα, κατάληψις λογικὴ. Κατάληψις, ἕξις καὶ συγκατάθεσις τῆς διανοίας. Βαρ. λεξ. Αἵρεσις, ἡ περὶ πίστεως οὐκ ὀρθὴ δόξα. Αἱρετικὸς, ὁ μὴ περὶ πίστεως ὀρθῶς φρονῶν. Ἐπιφαν. Κύπρ. α. κατὰ Αἱρεσ. Τόμος α. Δαμασκηνοῦ, περὶ Αἱρέσεων. Βαρβαρισμός ἐστιν ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ Νῶε διαδοχὴ, ἄνευ ἀρχηγοῦ ἢ συμφωνίας ἐκλογὴ, καθ' ἣν πᾶς ἑαυτῷ ἐσοίχει καὶ νόμος ἑαυτῷ κατὰ τὴν προπαίδευσιν τοῦ ἰδίου θελήματος ἐγίνετο. Σκυθισμὸς, ἡ ἀπὸ τοῦ Νῶε καὶ ἑπομένως διαδοχὴ καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι διεσπάρησαν ἐν τῷ οἰκοδομεῖν τὴν πυργοποιΐαν. Ἑλληνισμὸς, ἡ ἀπὸ Σεροὺχ τὸ τῆς εἰδωλολατρείας σέβας. Πλατωνικοὶ ἀπὸ πλάτωνος λέγοντες Θεὸν καὶ ὕλην καὶ εἶδος ἀρχὰς, τὸν κόσμον γεννητὸν καὶ φθαρτὸν, τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ θείαν. Στωϊκοὶ ἀπὸ ζήνωνος, οἱ σῶμα τὸ πᾶν δογματίζοντες καὶ τὸν θεὸν σῶμα. Ἐπικούρειοι, οἱ ἀπὸ Ἐπικούρου, οἱ

Ἀθαν. ἀλεξ. Κλήμ. ἀλεξα. Βαρίνυ. Ἐπιφα. κύπρι. Δαμα.

indiuidua quæda corpora principiũ esse omniũ instituerunt, finẽ autem voluptatem. Peripatetici ab Aristotele, qui tria principia entiũ, materiam, formam & priuationem dicunt & quæ sub Luna sunt ex Deo non gubernari. Iudaismus, Iudeorũ religio. Scribę, legates, & secundarij seniorum qui apud eos sũt traditionum, custodientes mores præter legem. Phariseι, qui ieiunant bis in hebdomada, continentia virginitate viuentes vsque ad aliquod tempus primos fructus & nugatorias orationes & habitus custodientes. Saducęi, iustissimi, qui mortuorũ resurrectionẽ negant, & neq; Angelũ, nec spiritũ confitentur. Hemerobaptistę, qui iudicant eũ qui quotidie non lauatur non saluari. Ossinij, qui omnia secundũ legẽ efficiunt, & post legẽ alijs scripturis vtuntur, & non omnes prophetas recipiunt. Nassareι, qui omne viuens non manducant & quinq; libros sacros non esse Moysis credunt. Herodiani, qui Herodẽ Messiam & Christũ esse credunt. Samaritæ, qui solumodo quinque libros Moysis recipiunt Gorthonij, qui alijs in tẽporibus festiuos dies agunt, extra consuetudinem Iudæorum. Sebunei, qui ob festorũ causam a Gorthenijs differebant. Esseni qui nec ab alterutris discidebant, & sine delectu cũ ijs qui aderant festos dies agebant. Dosithei, qui quinque Moysis libris vtebantur, ab animantibus abstinebant, leiunia perpetua seruant, resurrectionẽ mortuorum confitentur. Ex 1. lib. tom. 2. Epiphanij. Simoniani, a Simone mago, qui docent libidinẽ, concubitũ inquinationis, fœminarũ indifferentiam, negationem resurrectionis, & mundũ non esse de Deo. Menandriani a Menandro Simoniaco. qui dicunt & mundũ ab Angelis factũ esse. Saturniani a Saturnino, qui dicunt a septem Angelis factũ esse mundũ secundũ patris sententiã. Basilidiani a Basilide, qui dicunt trecentos sexaginta quinque cęlos esse, eisque nomina Angelorũ imponũt. Nicolaitę a Nicolao. qui dicunt vxores debere esse cõmunes. Gnostici, qui plusquam omnes turpitudinem faciunt. Carpocratiani a Carpocrate, qui dicunt debere omnem speciem peccati facere, & si aliquis voluntatem omniũ Dęmonum Angelorumq; nõ efficiat, non posse assendere ad Cęlum. Cerinthiani a Cerintho, qui recipiunt circumcisionẽ, mundum ab Angelis factũ esse publicant & Iesum secundum progressum Christum vocari. Nazareι, qui Christnm Deum confitentur, per omnia autem secundum legem viuunt. Ebioneι, ab Ebione. qui dicunt

τὰ ἄτομα ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων συνάμφοι, τέλος δὲ τὴν ἡδονήν. Περιπατητικοὶ ἀπὸ Ἀριστοτέλους οἱ τρεῖς ἀρχὰς τῶν ὄντων, ὕλην, εἶδος καὶ στέρησιν λέγοντες, καὶ τὰ ὑπὸ τὴν Σελήνην ἐκ θεοῦ μὴ προνοεῖσθαι. Ἰουδαϊσμός, ἡ τῶν Ἰουδαίων θρησκεία. Γραμματεῖς, οἱ νομικοὶ καὶ δευτερωταὶ τῶν παραδόσεων προσβυτέρων παραδόσεων, φυλάττοντες ἔθη ἔξω τοῦ νόμου. Φαρισαῖοι, οἱ νηστεύοντες δὶς τὸ σαββάτου, ἐγκρατείᾳ καὶ παρθενίᾳ βιοῦντες ἄχρι καιροῦ, ἀπαρχὰς καὶ ἀδολίχους ὄχλας καὶ σχήματα περιῦντες. Σαδδουκαῖοι, οἱ δίκαιόταται, οἱ νεκρῶν ἀνάστασιν ἀρνούμενοι, καὶ μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα ὑποδεχόμενοι. Ἡμεροβαπτισταί, οἱ νομίζοντες τὸν μὴ καθ' ἑκάστην βαπτιζόμενον μὴ σώζεσθαι. Ὀσσηνοί, οἱ τὰ πάντα κατὰ νόμον πολοῦντες, οἱ μετὰ τὸν νόμον γραφὰς ἑτέρας χρώμενοι καὶ μὴ πάντας τοὺς προφήτας δεχόμενοι. Νασαραῖοι, οἱ πᾶν ἔμψυχον μὴ ἐσθίοντες καὶ τὴν πεντάβιβλον μὴ εἶναι Μωσέως πιστεύοντες. Ἡρῳδιανοί, οἱ τὸν Ἡρῴδην μέσσιαν καὶ χριστὸν εἶναι πιστεύοντες. Σαμαρεῖται, οἱ τὴν πεντάβιβλον μόνην τοῦ μωσέως δεχόμενοι. Γορθηνοί, οἱ ἐν ἄλλοις καιροῖς τὰς ἑορτὰς ἄγοντες παρὰ τοὺς Ἑβραίους. Σεβυναῖοι οἱ διὰ τὴν ἑορτὴν αἰτίαν τοῖς Γορθηνοῖς ἐναντίωμενοι. Ἐσσηνοί, οἱ τῆς παρατυγχάνουσιν ἑορτάζοντες ἀδιαφόρως. Δοσίθεοι, οἱ τὴν πενταπάτομον δεχόμενοι, ἀπεχόμενοι ἐμψύχων, ἐν νηστείᾳ βιοῦντες καὶ ἀνάστασιν νεκρῶν ὁμολογοῦντες. βιβ. α. Τόμος β. Ἐπιφανίου. Σιμωνιανοί, ἀπὸ Σίμωνος μάγου. οἱ διδάσκοντες αἰσχροπραγίαν, μίξιν μολυσμὸν, γυναικῶν ἀδιαφορίαν, ἄρνησιν τῆς ἀναστάσεως καὶ τὸν κόσμον μὴ εἶναι ἐκ Θεοῦ. Μεναιδριανοὶ ἀπὸ Μενάνδρου τοῦ Σιμωνιακοῦ λέγοντες ἔτι καὶ τὸν κόσμον ὑπ' ἀγγέλων γεγονέναι. Σατορνιλιανοὶ ἀπὸ Σατορνίλου λέγοντες ὑπὸ ἑπτὰ ἀγγέλων γεγονέναι τὸν κόσμον κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην. Βασιλειδιανοὶ ἀπὸ Βασιλείδου οἱ λέγοντες τριακοσίους ἑξήκοντα πέντε οὐρανοὺς εἶναι, καὶ πίστις ὀνόματα ἀγγελικὰ ἐπιθέμενοι. Νικολαΐται ἀπὸ Νικολάου, οἱ λέγοντες τὰς γυναῖκας εἶναι κοινάς. Γνωστικοί, οἱ πλέον πάντων τὴν αἰσχρότητα ἐργαζόμενοι. Καρποκρατιανοὶ ἀπὸ Καρποκράτους, οἱ λέγοντες δεῖν πᾶν εἶδος ἁμαρτίας ἐπιτελεῖν, καὶ ἐμπᾶς τὸ θέλημα πάντων δαιμόνων καὶ ἀγγέλων ἐκτελέσῃ, εἰ δυνατὸν ἀναβῆναι εἰς τὸν οὐρανόν. Κηρινθιανοὶ ἀπὸ Κηρίνθου, οἱ δεχόμενοι τὴν περιτομὴν, τὸν κόσμον ὑπ' ἀγγέλων γεγονέναι κηρύττοντες, καὶ τὸν Ἰησοῦν κατὰ προκοπὴν χριστὸν καλεῖσθαι. Ναζωραῖοι, οἱ τὸν Χριστὸν Θεὸν ὁμολογοῦντες, πάντα δὲ κατὰ νόμον πολιτεύόμενοι. Ἐβιωναῖοι ἀπὸ Ἐβίωνος, οἱ λέγον-

cunt Christũ in cęlo creatũ esse, et spiritũ eius sanctum, ipsumque Christũ in Adamũ primũ veniſſe, deinde ex tempore egressum fuisse, Euangelijs vsi sunt, carnis esum detestabant, aquam pro Deo habebant. et Christũ suo aduentu in carnem intrasse. Valentiani, a Valente, qui carnis resurrectionẽ negant, vetus Testamentũ improbant, Christũ de cęlo corpus attulliſſe, et per Mariam quasi per canalẽ in lucem protuliſſe confirmant. Secundiani a Secundo, qui incarnationem Domini negant. Ptolemęi, a Ptolemeo, qui eadẽ quæ Valentiniani et Secundiani affirmant. lib. 3. Epiph. to. 3. Marcosęi a Marco, qui duo principia dicunt, mortuorũ resurrectionẽ reprobant. apparitiones quasdam magicis verbis efficiunt. Colobartiani a Colobarso qui coniugationes atque ogdoadas docẽt. Ophitęi, qui anguem venerantur, eũque Christum esse existimãt, asseruant etiam verũ serpentem in specu. Caiani, qui legẽ improbant. resurrectionem negant. Cain, Iudam, Core, Dathan, et Abiron, atque Sodomitas honorant. Sethiani, qui Setho honores tribuuot, tanquam a cęlesti matre cum supero cęlesti patre rem habita purũ generatũ, postquam se penituit eorum quę circa Cain facta sunt proposuit vt principem humani generis. Archontici, qui ad multos principes vniuersitatem referunt, resurrectionem negant, et vetus Testamentũ reijciunt. Cerdoniani a Cerdone, qui duo principia contraria dicebant, genitũ Christũ volebant fuisse carnis resurrectionem vetusque testamentũ improbant. Marcioniſtæ a Marcione, qui dicunt tria principia, bonum et iustũ et malũ. nouũ testamentũ a veteri discrepari, resurrectionem non dari, Baptismata tria dari, et pro mortuis alios posse baptizari. Lucianiſtę ijdem Marcioniſtę. Apelliani ab Apelle, qui vexãt omne quod factum est, ipsumque creatorem, vnum Deũ confitentur supremũ, nec vllo nomine nominatum, hunc autem vnum alterum genuisse qui cum inuentus esset improbus mundũ creauit. Seueriani a Seuiro qui respuunt vinum, vitemque quia ex Dracone qui a Satana originem habet atque terræ concubitu prodijt, repudiant mulieres vt siniſtræ et infaustæ potestatis opera, mortuorum resurrectionem, et vetus testamentũ negant. Tatiani, Marcioniſtæ. lib. 2. to. 1. Epiph. Encratitæ, qui nuptias damnant easque Satanæ opera esse dicũt, et omnem rerũ animatarũ esũ improbant. Cataphryges et Montaniſtę, a Montano, qui vetus et nouum testamentũ recipiunt,

γοντες τὸν Χριστὸν ἐν οὐρανῷ κεκτῆσθαι, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον· ἐκδημήσαντα δὲ ἐν τῷ Ἀδὰμ φῶτον, καὶ κατὰ καιρὸν ἐνδυόμενον, εὐαγγελίοις κεχρημένους, σαρκοφαγίαν βδελυττόμενοι, τὸ ὕδωρ ἀντὶ Θεοῦ ἔχοντες, καὶ τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ ἐνσάρκῳ παρουσίᾳ ἐνδεδύσθαι. Οὐαλεντιανοὶ ἀπὸ Οὐαλέντος, οἱ τῷ τῆς σαρκὸς ἀνάστασιν ἀρνούμενοι, τῷ παλαιὰν ἀθετοῦντες διαθήκην, τὸν Χριστὸν ἀπ' οὐρανοῦ σῶμα ἐνηνοχέναι, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος τῷ Μαρίαν παρῆχθαι φάσκοντες. Σεκουνδιανοὶ ἀπὸ Σεκούνδου. οἱ τῷ σάρκωσιν τὸ κυρίου ἀρνούμενοι. Πτολεμαῖοι ἀπὸ πτολεμαίου, οἱ τὰ αὐτὰ τοῖς Οὐαλ. καὶ Σεκουνδ. φρονοῦντες. Βιβ. α. τομ. γ. Ἐπιφ. Μαρκώσιοι ἀπὸ Μάρκου, οἱ δύο ἀρχὰς λέγοντες, τῷ τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν ἀθετοῦντες, φαντασίας τινὰς διὰ ἐπαοιδῶν ἐργαζόμενοι. Κολορβάσιοι ἀπὸ Κολορβάσου, οἱ τὰς προφητείας καὶ ὀγδοάδας διδάσκοντες. Ὀφῖται, οἱ τὸν ὄφιν δοξάζοντες Χριστὸν ἡγούμενοι, ἐν κίστῃ τινὶ τὸ ἑρπετὸν ἔχοντες. Καϊανοὶ, οἱ τὸν νόμον ἀθετοῦντες, τῷ ἀνάστασιν ἀρνούμενοι, καὶ τὸν Κάϊν, τὸν Ἰούδαν τοὺς περὶ Κορὲ, Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν καὶ τοὺς σοδομίτας δοξάζοντες. Σηθιανοὶ, οἱ τὸν Σὴθ δοξάζοντες ὡς ἐκ τῆς ἄνω μητρὸς σὺν ἐλθούσης τῷ ἄνω πατρὶ καθαρὸν γλυκανθέντα μεταμελητῆς ἐφ' οἷς περὶ τὸν Κάϊν προεβάλετο ὡς ἄρχοντα τῶν ἀνθρωπίνων γλυκύς. Ἀρχοντικοὶ, οἱ εἰς πολλοὺς ἄρχοντας τὸ πᾶν ἀνούμενοι, τῷ ἀνάστασιν ἀθετοῦντες καὶ τῷ παλαιὰν διαθήκην ἀθετοῦντες. Κερδωνιανοὶ ἀπὸ Κέρδωνος, οἱ λέγοντες δύο ἀρχὰς ἐναντίας, τὸν Χριστὸν γλυκύτητον εἶναι. τῷ τῆς σαρκὸς ἀνάστασιν καὶ τῷ παλαιὰν διαθήκην ἀθετοῦντες. Μαρκιωνισταὶ ἀπὸ Μαρκίωνος, οἱ λέγοντες τρεῖς ἀρχὰς ἀγαθὸν καὶ δίκαιον καὶ φαῦλον, τῷ καινὴν διαθήκην ἀλλοτρίαν εἶναι τῆς παλαιᾶς, ἀνάστασιν μὴ δίδασθαι. βαπτίσματα τρία παρέχοντες, ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων ἄλλους βαπτίζοντες. Λουκιανισταὶ, οἱ αὐτοὶ Μαρκιωνισταί. Ἀπελλιανοὶ ἀπὸ Ἀπελλέους, οἱ κακίζοντες τῷ πᾶσαν ποίησιν καὶ τὸν πεποιηκότα, ἕνα Θεὸν ὁμολογοῦντες ἀνώτατον καὶ ἀκατονόμαστον καὶ τοῦτον ποιήσαντα ἄλλον, ὃς πονηρευθεὶς τὸν κόσμον πεποίηκε. Σευηριανοὶ ἀπὸ Σευήρου, οἱ ἀποβάλλοντες τὸν οἶνον καὶ τῷ ἄμπελον ὡς ἐκ τοῦ δρακοντοειδοῦς σατανᾶ καὶ γῆς πεφυκότα, οἱ παραιτούμενοι τὰς γυναῖκας ὡς ἀνοσίους δυνάμεως ἔργα. καὶ τῷ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τῷ παλαιὰν διαθήκην ἀθετοῦντες. Ταπιανοὶ, οἱ Μαρκιωνισταί. Ἐφραϊμ. βιβ. β. Τόμος α. Ἐγκρατῖται, οἱ τὸν γάμον ἀποβάλλοντες, ὡς τοῦ σατανᾶ ἔργον καὶ ἀπαγορεύοντες πᾶσαν ἐμψυχοφαγίαν. Καταφρύγες καὶ Μοντανισταὶ, οἱ ἀπὸ Μοντανοῦ, οἱ τῷ παλαιὰν καὶ καινὴν διαθήκην δε-

χόμε-

cipiunt, alios autē prophetas addunt. Pepuziani, qui mulieribus Sacerdotia & magiſtratus mandant. Teſſares & Decatitæ, qui Paſcha agunt die in quem decima quarta Lunę incurrerit, in eoque ieiunia ſeruant. Alogi, qui Ioannis Euangelium, & verbum quod in eo eſt, & Apocalipſin non recipiunt. Adamiani, qui nudi omnes maſculi, & fęminæ in locū vnū conuenientes orationes faciunt, nuptias reijciunt, & ſuam eccleſiam Paradiſum iudicant. Sāpſæi, qui duas fęminas adorant vt Deas. Theodotiani a Theodoto, qui dicunt Chriſtum purum hominē & non Deū. Melchiſedeciani, ſunt qui Melchiſedech venerantur, virtutē aliquam dicētes eſſe & non hominē purū. Bardiſianiſtæ, qui ea quæ Valentinus docuit profitentur. Noetiani a Noeto. qui dicunt Chriſtum ὑιοπάτορα, hoc eſt filiū patremque, & hunc ipſum eſſe patrē & filium & ſpiritum ſanctū. Valeſij qui eos qui ſecum verſantur caſtrant. Angelici, qui iactant angelicum ordinem habere. Apoſtolici, & Apotactici ideſt ſelecti, qui per sè ſtant. Sabelliani, a Sabellio, qui dicunt mentalē parem paſſum eſſe, & verbum enunciari ac iterū refundi reuocarique. Origeniani ab Origene quodam, qui obſcęnis & nefandis facinoribus corpora ſua inquinant ac contaminant. Origeniani alij, ab Origene Adamantino, qui reſurrectionē improbant, filiū & ſpiritum ſanctū creaturas eſſe arbitrantur, & paradisū ac cęlos ad allegoriā transferunt. lib. 2, tom 2. Paulini a Paulo Samoſatenſe qui dicunt Chriſtum omni ſubſtantia & exiſtentia ſpoliatū dum eum verbum ennunciatiuum fingant, verum a Maria, & hic eſſe, non autē eſſe. Manichęi a Mane, qui Solem, & Lunam adorant, aſtra, virtutes & dęmonas precantur; duo principia afferunt bonum & malum, Chriſtum opinione tantum & ſpecie apparuiſſe, & opinione paſſum, vetus teſtamentū maledictis vexāt, auctoremque eius Deum. Hieracitæ a Hierace, qui carnis reſſurrectionem negant, nuptias omnino damnant, cęlibes, & virgines & viduas approbant. Maletiani, qui orare nolunt. cum eis qui aberrarunt a fide in perſecutionibus & reſipuerunt. Ariani ab Ario qui filiū Dei & ſpiritum ſanctū creaturas eſſe dicunt, carnē vero ſolam ſaluatorem Chriſtum de Virgine accepiſſe, & non animā. 3. lib, tom. 1. Audiani, qui orare nolunt nobiſcum. contemnentes epiſcopos qui apud nos ſunt, vt diuites, & paſcha cum Iudęis faciunt. Photiniani a Photio, qui Pauli Samoſatenſi ſectā ſequuntur.

χόμμυοι ἑτέρους δὲ προφήτας παρεισφέροντες, Πεπουζιανοὶ, οἱ γυναιξὶ τὸ ἱεροτάσσειν καὶ τὸ ἄρχειν ἀποδιδόντες. Τεσσαρες καὶ δεκατῖται, οἱ τὸ πάσχα τελοῦντες, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ τεσσαρες καὶ δεκάτη τῆς σελήνης ἐμπέσοι ἐκείνῳ νηστεύοντες. Ἄλογοι, οἱ τὸ κατὰ Ἰωάννου εὐαγγέλιον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ λόγον καὶ τὴν ἀποκάλυψιν μὴ δεχόμμυοι. Ἀδαμιανοὶ, οἱ γυμνοὶ πάντες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ὁπηνίκα τὸ αὐτὸ συναγόμμυοι τὰς εὐχὰς ἀποτελοῦντες, τὸν γάμον μὴ δεχόμμυοι, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἐκκλησίαν παράδεισον ἡγούμμυοι. Σαμψαῖοι, οἱ γυναῖκας δύο προσκυνοῦντες ὡς θεάς. Θεοδοτιανοὶ ἀπὸ Θεοδότου, οἱ λέγοντες τὸν Χριστὸν ψιλὸν ἄνθρωπον καὶ μὴ Θεὸν. Μελχισεδεκιανοὶ, οἱ τὸν Μελχισεδὲκ γεραίροντες δύναμίν τινα φάσκοντες εἶναι καὶ μὴ ἄνθρωπον ψιλὸν. Βαρδησανισταὶ, οἱ τὰ οὐαλεντίνου φρονοῦντες. Νοητιανοὶ ἀπὸ Νοήτου, οἱ λέγοντες τὸν Χριστὸν ὑιοπάτορα, καὶ πατέρα εἶναι πατέρα καὶ ὑὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα. Οὐαλήσιοι, οἱ τοὺς παρατυγχάνοντας δυσχεραίνοντες. Καθαροὶ, οἱ τοὺς διγάμμους ἀποβάλλοιτες, καὶ μετάνοιαν μὴ δεχόμμυοι. Ἀγγελικοὶ, οἱ αὐχοῦντες ἀγγελικὴν ἔχειν τάξιν. Ἀποτολικοὶ, ἀποτακτικοὶ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ὄντες. Σαβελλιανοὶ ἀπὸ Σαβελλίου οἱ λέγοντες τὸν νοητὸν πατέρα πεπονθέναι, προφορικὸν πάλιν ἀναχεόμμυον τὸν λόγον. Ὠριγενιανοὶ ἀπὸ ὠριγένους πρὸς αἱρετικοὶ οἱ τὰ ἑαυτῶν σώματα φθορᾷ παραδιδόντες. ὠριγενιανοὶ ἀπὸ ὠριγένους ἀδαμαντίνου οἱ τὴν ἀνάστασιν ἀθετοῦντες, τὸν ὑὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίσμα φάσκοντες, καὶ τὸν παράδεισον καὶ τοὺς οὐρανοὺς ἀλληγορεῦντες. βιβ. β. Τόμος β. Παυλιανοὶ ἀπὸ παύλου Σαμοσατέως, οἱ λέγοντες ἀνύπαρκτον τὸν Χριστὸν, λόγον προφορικὸν χρηματίζοντες, ἀπὸ δὲ Μαρίας καὶ ψιλὸν εἶναι, μὴ ὄντος δὲ. Μανιχαῖοι ἀπὸ Μάνεντος, οἱ ἥλιον καὶ σελήνην σέβοντες, ἄστρα τε καὶ δυνάμεις καὶ δαίμονας δυσχεραίνοντες, ἀρχὰς δύο εἰσάγοντες πονηρὰν καὶ ἀγαθὴν, Χριστὸν δοκήσει πεφανέναι καὶ δοκήσει πεπονθέναι λέγοντες, παλαιὰν διαθήκην βλασφημοῦντες καὶ τὸν ἐν αὐτῇ λαλήσαντα Θεὸν. Ἱερακῖται ἀπὸ ἱέρακος, οἱ σαρκὸς ἀνάστασιν ἀθετοῦντες, ἀπαγορεύοντες παντελῶς τὸν γάμον, μοναζοντας δὲ καὶ παρθένους καὶ χήρας δεχόμμυοι. Μελητιανοὶ, οἱ μὴ συνευξάμμυοι τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσι. Ἀρειανοὶ ἀπὸ Ἀρείου, οἱ τὸν ὑὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίσμα λέγοντες, σάρκα δὲ μόνον τὸν σωτῆρα Χριστὸν ἀπὸ Μαρίας εἰληφέναι καὶ οὐ ψυχὴν γ. βιβ. τόμ. α. Αὐδιανοὶ, οἱ μὴ συνευχόμμυοι ἡμῖν φέροντες τοὺς παρ' ἡμῖν ὁπισκόπους πλουσίους, καὶ τὸ πάσχα μετὰ ἰουδαίων ποιοῦντες. Φωτεινιανοὶ ἀπὸ φωτίου, οἱ τὰ παύλου τοῦ σαμοσατέως φρονοῦντες.

tur. Marcelliani a Marcelli, qui Sabelliũ ſequuntur. Semilariani qui Chriſtũ creaturam confitentur, filium vero Dei non conſubſtantialẽ, ſed ſimilẽ ſubſtantiæ Dei. & ſimiliter & ſpiritũ ſanctũ. Macedoniani a Macedonio cum ſpiritu bellantes, qui ſpiritũ ſanctum cteaturam dicunt & non ens. Aeriani ab ęrio, qui dicũt non debere offerendũ eſſe pro mortuis. Iunium feria quarta & ſexta & quadraginta diebus ſeruari, & paſcha celebrari prohibent, renuntiationẽ publicant, carnibus & cibis omnis generis vtuntur, & non differre epiſcopũ a presbytero dicunt. Aetiani ab Aetio, qui Chriſtũ & ſpiritũ Sanctũ Deũ non dicunt, creaturas eſſe vero & abq; vlla ſimilitudine. Eunomiani ab Eunomio qui ætium ſequũtur. lib. 3. tom. 2. Dimoritæ, qui non perfectã Chriſti incarnationem confitentur. Antidicomarianitę qui ſanctã Mariã ſemper Virginem Saluatore generato cum Ioſeph concubuiſſe aſſerunt. Collyriani, qui in nomine sẽper Virginis Mariæ rotam panis offerunt. Maſſaliani, qui Deos quidẽ dicunt, nullibi autẽ nil adorantes, vni vero ſoli adorationẽ dantes, & eũ vocant omnipotentẽ. Armenopul. lib. 9. de Hęreſib. Macedoniani ſectatores Macedonij qui ſeruũ & creaturam ſpiritũ ſanctum dicunt. Apollinariani, Apollinaris ſectatores qui dicunt Dominũ adsũpſiſſe carnẽ ſine mente atq; anima. Eutichiani ſectatores Eutichi & Dioſcuri qui dicebãt per apparentiam filium Dei factum eſſe hominem cũ vnam tantũ naturam haberet. Pauliani adſeclę Pauli Samoſatenſis, qui dicebã purũ hominem eſſe Chriſtum diuinæ gratiæ prophętarũ inſtar participem factũ. Neſtoriani a Neſtorio qui dicebant Virginem Chriſtiparam & non Deiparam. duos filios confitentes vnũ ex Deo, alterumque ex Virgine. Theopaſchitæ Petri Cnaphei ſectatores qui hymno illi terſancto hęc addiderunt. Sanctus immortalis qui crucifixus eſt propter nos. Deitatẽ paſſionis expertem cruciatui faciẽtes obnoxiam. Eunomiani ab Eunomio, qui capite prono accedẽtes ad ſe baptizabant vnica immerſione. qui Gehennæ minas non cũ veritate coniũctas, ſed metus dumtaxat cauſa factas aiebant. Anomæi ab Eunomio, qui dicebant nullam habere ſimilitudinẽ ratione ſubſtantiæ filiũ & ſpiritum Sanctum ad patrem. Nauatiani: a Nauaro, qui ſecundas abominabantur nuptias, & eos qui lapſi fuiſſent vbi pœnitentiã egiſſent, non recipiebant. Sabbatiani qui manum ſiniſtram abominabantur, & poſt paſcha panes non fer-

τες]. Μαρκελλιανοὶ ἀπὸ Μαρκέλλου οἱ τὰ Σαβελλίου φρονοῦντες. Ἡμιάρειοι οἱ τὸν Χριστὸν κτίσμα ὁμολογοῦντες, υἱὸν δὲ Θεοῦ οὐχ ὁμοούσιον, ἀλλ' ὁμοιούσιον. Ὁμοίως καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα Μακεδονιανοὶ ἀπὸ Μακεδονίου. Πνευματομάχοι, οἱ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κτιστὸν λέγοντες καὶ οὐκ ὄν. Ἀεριανοὶ ἀπὸ Ἀερίου, οἱ λέγοντες μὴ δεῖν φέρειν ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, νηστεύειν δὲ τετράδα καὶ παρασκευὴν καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ πάσχα κωλύοντες, ἀποταξίαν κηρύττοντες, σαρκοφαγίαις παντοίως χρώμενοι, καὶ μὴ διαφέρειν ἐπίσκοπον πρεσβυτέρου λέγοντες. Ἀετιανοὶ ἀπὸ Ἀετίου, οἱ Χριστὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Θεὸν μὴ λέγοντες κτίσματα δὲ καὶ ἀνόμοια. Εὐνομιανοὶ ἀπὸ Εὐνομίου, οἱ τὰ αὐτὰ Ἀετίῳ φρονοῦντες. βιβ. γ. τόμ. β. Διμοιρῖται, οἱ μὴ τελείαν Χριστοῦ τὴν ἐνανθρώπησιν ὁμολογοῦντες. Ἀντιδικομαριανῖται οἱ τὴν ἁγίαν Μαρίαν ἀειπάρθενον μετὰ τὸν τοῦ σωτῆρος γεγουνικέναι τὸν Ἰωσὴφ συνῆφθαι λέγοντες. Κολλυριδιανοί, οἱ εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας κολλουρίδα θυσιάζοντες. Μασσαλιανοί, οἱ θεοὺς μὲν λέγοντες, μηδενὶ δὲ μηδὲν θεοσκυοῦντες, ἑνὶ δὲ μόνῳ τῷ σέβας νέμοντες, καὶ καλοῦντες παντοκράτορα. Ἁρμενοπούλ. βιβ. θ. περὶ Αἱρέσ. Μακεδονιανοὶ ἀπὸ Μακεδονίου οἱ δοῦλον καὶ κτίσμα τὸ πανάγιον πνεῦμα λέγοντες. Ἀπολιναριανοὶ ἀπὸ Ἀπολιναρίου, οἱ λέγοντες ἄνουν σάρκα καὶ ἄψυχον συνειληφέναι τὸν κύριον. Εὐτυχιανοὶ ἀπὸ Εὐτυχέους καὶ Διοσκόρου, οἱ λέγοντες κατὰ φαντασίαν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ γεγονέναι ἄνθρωπον μίαν ἔχοντα φύσιν. Παυλιανοὶ ἀπὸ Παύλου Σαμοσατέως, οἱ λέγοντες ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν, θείας χάριτος κατηξιωμένον καθάπερ οἱ προφῆται. Νεστοριανοὶ ἀπὸ Νεστορίου, οἱ λέγοντες τὴν παρθένον Χριστοτόκον καὶ μὴ θεοτόκον, δύο υἱοὺς ὁμολογοῦντες ἕνα ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ἕτερον ἐκ τῆς παρθένου. Θεοπασχῖται οἱ περὶ Πέτρον τὸν Κναφέα, οἱ τῷ τρισαγίῳ προστεθικότες ἅγιος ἀθάνατος ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, παθητὸν τὴν ἀπαθῆ πιστεύοντες θεότητα. Εὐνομιανοὶ ἀπὸ Εὐνομίου, οἱ κατὰ κεφαλῆς τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἐρχομένους βαπτίζοντες εἰς μίαν κατάδυσιν, οἱ τὴν κόλασιν μὴ κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ δι' φόβον ὁμολογοῦντες. Ἀνόμοιοι ἀπὸ Εὐνομίου, οἱ λέγοντες μηδεμίαν ἔχειν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν πατέρα. Ναυατιανοὶ ἀπὸ Ναυάτου, οἱ τὴν δευτέραν βδελυττόμενοι γαμίαν καὶ τοὺς παραπεσόντας εἰς μετάνοιαν μὴ δεχόμενοι. Σαββατιανοί, οἱ τὴν ἀριστερὰν βδελυττόμενοι χεῖρα, καὶ μετὰ τὸ πάσχα ἄζυμα,

Euthi. fermentatos, & herbas amaras comedebant. Euthimij Panopliæ pars 2. Tit 23. Bogomeli, negantes Veteris ac noui Testamenti libros vt non a Deo sed per intentionem Satanæ scriptos, contemnentes diuinam Crucem vt occisorem Domini, admirabilē missā dœmonum sacrificium dicentes, Dominicam orationem solū volentes, reliquas vero preces multiloquiū vocantes, patrem vt senem pingentes, filium nunc primam barbam respondentem, spiri-
Damas. tum vero Sanctū vt Iuuenē. Damasc. de Hęresibus. Monophysitę, dicentes Christum dominum nostrum vnius tantum esse naturæ. Etnophrones, qui gentiū instituta sequuntur, vt natales dies, fortunam & fatum. Donatistæ, a Donato, qui os quoddam manu tenentes id ipsū prius exosculabantur, atque hoc modo sacramenta percipiebant. Parermineutæ, qui nonnulla diuinorum scriptorum tam veteris quā noui testamenti capita arbitrio suo explicant. Monothelitæ a Cyro Alex. & a Sergio Constantinop. qui duas naturas, vnamque personam in Christo prædicant sed vnam voluntatem vnamque actionem habere. Christianocategori qui Imagines Christi & sanctorum vt Deos more Gentilium dicunt fideles adorare. Eiconoclastæ, qui sanctas imagines cum ignominia tractant & eas igne consumunt. Agareni, Hismaelitæ, Sarraceni, ac Turchæ qui legem Mahumetanam sequuntur & eam obseruant.

CAPVT CLVII.

De Mysterijs.

Gabriel Philad. MYsterium sic describitur. Gabriel Philadelph. de Myster. 4. Mysteriū est res quędam sacra sub sensu cadens, habens in se virtutem diuinam detectam, qua salutem & quæ ad salutem
Geras. sunt hominibus præbet. Geras. de Mysterijs. 2. Mysteriū est extrinsecum & visibile signum, a Domino Deo & saluatori nostro Iesu Christo ad nostram sanctificationem ordinatum. Mysterium dicitur eo quod debent auditores obturare os, & nemini ea explicare.

καὶ πικελίδας ἐσθίοντες. Εὐθύμ. παροπλ. Μέρος β. τίτλος κγ. Βογόμιλοι, οἱ ἀθετοῦντες τὰς τῆς Παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης βίβλους ὡς μὴ ἐκ Θεοῦ, ἀλλὰ κατ' ὄπνοιαν τῷ σατανᾷ γεγραφέναι, ἀπαίζοντες τὸν θεῖον σταυρὸν ὡς ἀναιρέτιν τῷ κυρίῳ, τῷ φευκτῷ ἱερουργίαν δαιμόνων θυσίαν ἀποκαλοῦντες, τῷ κυριακῷ δείπνῳ μόνον θέλουσι τὰς ἑτέρας βαττολογίας ἀποκαλοῦντες, τὸν μὲν πατέρα ὡς γέροντα γράφουσι, τὸν υἱὸν ἄρτι τὸν πρῶτον γενειάζοντα, τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα ὡς νεανίαν. Δαμασκ. περὶ Αἱρέσ. Μονοφυσῖται, οἱ λέγοντες Χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν μιᾶς μόνον ὑπάρχειν φύσεως. Ἐθνόφρονες, οἱ τοῖς τῶν ἐθνῶν ἔθεσιν ἑπόμενοι οἷον τὰ γενέθλια, τύχην καὶ εἱμαρμένην. Δοναπισταὶ ἀπὸ Δοναπίου. οἱ ὀστέοις τὰς χεῖρας κατέχοντες, ἐκεῖνο φιλοῦντα ἀσπασάμενοι, μεθέπουσι τῶν μυστηρίων μετέχειν. Παρερμηνευταί, οἱ πολλὰς ῥήσεις τῶν θείων γραφῶν τῆς τε παλαιᾶς καὶ τῆς νέας κατ' ἰδίαν γνώμην διεξηγούμενοι. μονοθελῖται ἀπὸ Κύρου καὶ σεργίου Κωνσταν. οἱ δύο φύσεις καὶ μίαν ὑπόστασιν ἐν Χριστῷ κηρύττοντες, μίαν δὲ θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἔχειν. Χριστιανοκατήγορες οἱ τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων ὡς θεοὺς κατὰ τοὺς Ἕλληνας λέγοντες τοὺς πιστοὺς λατρεύειν. Εἰκονοκλάσται, οἱ τὰς ἁγίας εἰκόνας μεθ' ὕβρεως λαμβάνουσι, καὶ ταύτας τῷ πυρὶ ἀναλίσκουσι. Ἀγαρηνοὶ, Ἰσμαηλῖται καὶ Τοῦρκοι, οἱ τῷ τοῦ Μωάμεθ νόμῳ μεθεπόμενοι, καὶ τὸν τοιοῦτον διαφυλάττουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΖ.

Περὶ Μυστηρίων.

Τὸ μυστήριον οὕτως ἀναγράφεται. Γαβριὴλ φιλαδελφ. περὶ μυστ. δ. μυστήριόν ἐστι πρᾶγμά τι ἱερὸν τῇ αἰσθήσει ὑποπίπτον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ δυνάμιν θείαν ἐγκεκαλυμμένην, δι' ἧς τὴν σωτηρίαν καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις παρέχει. Γεραν. περὶ μυστ. β. μυστήριόν ἐστιν ἐξωτερικῆς καὶ ἀοράτου χάριτος ἐξωτερικὸν καὶ ὁρατὸν σημεῖον ἐκ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς ἡμέτερον ἁγιασμὸν διαταχθέν. μυστήριον λέγεται, διὰ τὸ τοὺς ἀκούοντας μύειν τὸ στόμα καὶ μηδενὶ ταῦτα ἐξηγεῖσθαι. [Εὐθυμ. Δαμα. Γαβρ. Φιλαδ. Γεραν.

CAPVT CLVIII.

De Baptiſmate.

Dionyſ. Areop. Baſilij Magn. Baptiſmus & quæ circa id ſunt ſic definiuntur. Dionyſ. 2. Eccl. Hierarch. Baptiſma eſt principium & viæ præparatio ad Dei cognationem, & diuinam hæreditatem. Baſil. Magn. de Baptiſm. 2. Baptiſma eſt aſſimilatio crucis & mortis, ſepulcrique & reſſurrectionis. Exhortatiuus ad baptiſm. virtus ad reſſurrectionē. Gregor. Naz. Gregor. Naz. de baptiſm. Baptiſma eſt illuminatio, ſplendor animarū vitæ mutatio, auxilium imbecilitatis noſtræ. Illuminatio eſt carnis depoſitio, ſpiritus cōſectatio, ſermonis communicatio, creaturę reſtauratio, diluuium peccati, lucis participatio, vmbrarū deſtructio vehiculum ad Deum, comes itineris Chriſti, ſtabilitas fidei, intellectus perfectio, clauis regni cęlorum, vitæ retributio, ſeruitutis recuperatio, vinculorū ſolutio, compoſitionis refactio, munus Dei pulcherrimū & perclarum. Defin. Purificatio eſt lauatio inquinationum Inquinatio eſt figuratio malorū. Luſtratio, Dei conuerſatio. Peccatum, abominatio. Donum, ſpiritus ſacra datio. Catechefis, cognitio ſermonis ad Iuuenes. Exorciſmus, dęmoniorum ablatio. Lauacrum, ſecundæ vitæ ſigillum Chryſoſt. 1. Catech. ad Baptiz. Baptiſmus eſt lauacrū gratiæ, corporis animæque maculā depurgans. 6. ſuper Ioann. Baptiſmus eſt Myſteriū virtutem habens in aquam permultam, & largitionem maximā, peccata purificans per inuocationem ſanctæ trinitatis. Damaſ. 4. de Fid. 86. Baptiſma eſt typus mortis Chriſti, primitia ſpiritus ſancti, Initium alterius vitæ, regeneratio & ſignaculum, & tutela, & illuminatio, & ſanctificatio.

Chryſo. Damaſ.

CAPVT CLIX.

De Circunciſione.

Damaſ. Circunciſio ſic deſcribitur. Damaſcen 4 de Fide. 102. Circūciſio eſt quæ ante legem data eſt Abraę, poſt benedictiones, poſt repromiſſionem, ſignum diſtinguens ipſum, & eos qui ex ipſo, & qui

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΗ'.

Περὶ Βαπτίσματος.

Διονυσ. ἀρεοπ. Τὸ Βάπτισμα καὶ τὰ περὶ αὐτὸ οὕτωσὶ ὁρίζεται. Διονυσ. β. Ἐκκλ. ἱεραρχ. Βάπτισμά ἐστιν ἀρχὴ καὶ ὁδοποίησις τῆς πρὸς τὸν Θεὸν οἰκειώσεως καὶ τῆς ἐπουρανίου κληρονομίας. Βασιλ. εἰς τὸ περὶ βαπτ. β. Βάπτισμά ἐστιν ὁμοίωσις τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου, τῆς τε ταφῆς, καὶ τῆς ἀναστάσεως. πτερορπ. δυνάμις πρὸς τὴν ἀνάστασιν. Γρηγορ. Θεολόγ. εἰς τὸ βάπτισμ. Βάπτισμα ἐστὶ φώτισμα, λαμπρότης ψυχῶν, βίου μετάθεσις, βοήθεια τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας. Φώτισμα ἐστὶ, σαρκὸς ἀπόθεσις, πνεύματος ἀκολούθησις, λόγου κοινωνία, πλάσματος ἐπανόρθωσις, καθάρσιος ἁμαρτίας, φωτὸς μετουσία, σκότους κατάλυσις, ὄχημα πρὸς θεὸν, συνεκδημία Χριστοῦ, ἔρεισμα πίστεως, τῆ τελείωσις, κλεὶς οὐρανῶν βασιλείας, ζωῆς ἀμείψις, δουλείας αἱρέσις, δεσμῶν ἔκλυσις, συνθέσεως μεταποίησις, δῶρον Θεοῦ τὸ κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον. Ὅρισι. Κάθαρσις ἐστιν ἔκπλυσις μολυσμάτων. Μολυσμὸς, ἡ τύπωσις τῶν κακῶν. Ἁγιασμὸς, ἡ Θεοῦ συνουσία. Ἁμαρτία, βδέλυγμα. Χάρισμα, πνεύματος θεία δόσις. Κατήχησις, γνῶσις λόγου τοῖς νέοις. Ἐξόρκισις. δαιμόνων ἐξαίρεσις. λυτρὸν, δουλείου βίου σφραγίς. Χρυσ. α. κατήχ. βαπτιζ. Βάπτισμά ἐστι λυτρὸν τῆς χάριτος, τοῦ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς κηλῖδα καθαίρον. 5. Ἰωάννη Βάπτισμά ἐστι μυστήριον δυνάμιν ἔχον ἐν ὕδατι πολλῷ, καὶ δωρεὰν μεγίστην, ἁμαρτίας καθαίρον διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς ἁγίας τριάδος. Δαμασκην. δ. πίς. π 5. Βάπτισμά ἐστι. τύπος τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, ἀπαρχὴ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀρχὴ ἑτέρου βίου, παλιγγενεσία, καὶ σφραγὶς, καὶ φυλακτήριον καὶ φωτισμὸς καὶ ἁγιασμός.

Χρυσο. Δαμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΘ'.

Περὶ Περιτομῆς.

Δαμα. Ἡ Περιτομὴ οὕτωσὶ περιγράφεται. Δαμασκην. δ. πίς. ρ β. Περιτομή ἐστιν ἡ πρὸ νόμου δοθεῖσα τῷ Ἀβραὰμ μετὰ τὰς ὁμολογίας μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν, σημεῖον ἀποδιαστέλλον αὐτὸν καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ καὶ τοὺς

& qui in domo eius generabantur a gentibus, cum quibus diuersabatur, signũ separans Israel ab eis cum quibus diuersabatur, typus Baptismatis. Maxim. Confes. De Theol. & incarn. c. 215. 40. Circuncisio est circa generationem vitiosæ secundum animam dispositionis depositio.

Maxim Confeß.

CAPVT CLX.

De Chresmate.

Symeo. Theßa. CHresma quod & vnguentum sanctum dicitur sic describitur. Symeonis Thessalonic. de myster. 1. Chresma, sigillum, & id quod est secundum Dei similitudinem ponit, quod ob transgressionem amissimus. item & gratiam quam in anima diuina inspiratione accepimus. Chresma est signatio Christi, & sigillum. Gabr. Philadelf. de Mysterijs. Chresma est donum pietatis, & deprecationis, & amoris & castitatis, aliarumque virtutum, oleo per legitimum præsulem factum ad baptizatorum vtilitatem.

Gabriel Philad.

CAPVT CLXI.

De Diuina Missa.

Gabriel Philad. DIuina missa & quæ circa eam sunt sic definiuntur. Gabriel. Philadelp. de myster. missa est sacrificiũ incruentum oblatio adoratio rationalis, gratiarũ actio, honoratũ munus, deprecatio communio, mysterium receptionis transubstantiati panis, & vini ad saluatoris nostri carnem, quæ manifestè exprimunt sepulturam & resurrectionem saluatoris Damasc. 4. de Fide. 90. Cibus est ipse panis vitæ dominus noster Iesus Christus, qui de cęlo descendit. Panis Eucharistiæ est primitiæ futuri panis, qui est supersubstantialis ad conseruationem nostræ substantiæ sumptus. Participatio est mysterium, per quod Iesu diuinitatem participamus. Communio est mysteriũ per quod cõmunicamus Christo, & participamus eius carne & diuinitate. Eucharistia est mysteriũ per quod panis propositionis, vinum & aqua per inuocationem & aduentũ sancti spiritus supernaturaliter transmutãtur in corpus Christi & sanguinem,

Damaſ.

καὶ τοὺς ἀπ' οἰκουμένης ἐκ πάσῃ ἐθνῶν μεθ' ὧν συναναστρέφετο, σημεῖον ἀφορίζον τὸν ἰσραὴλ ἐκ πάσῃ ἐθνῶν οἷς συναναστρέφετο, τύπος τοῦ βαπτίσματος. Μαξ. ὁμολ. περὶ Θεολ. καὶ Ἐνσαρκεφ. σιε. μ. Περιτομή ἐστιν ἡ περὶ ψυχὴν ἐμπαθοῦς ὑπόθεσις ἀφαίρεσις. *ὁμολ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞ'.

Περὶ Χρίσματος.

ΤΟ χρίσμα ὃ καὶ μύρον ἄγιον λέγεται οὕτως περιγράφεται. Συμεὼν Θεσσ. περὶ Μυστηρ. α. Τὸ χρίσμα τὴν σφραγῖδα τὴν πρώτην καὶ τὸ κατ' εἰκόνα ἐπάθησεν, ὅπερ διὰ παρακοὴν ἀπωλέσαμεν. ἔτι δὲ καὶ τὴν χάριν ἣν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ θείᾳ ἐμπνεύσει ἐλάβομεν. Μύρον ἐστὶ σημείωσις Χριστοῦ καὶ σφραγίς. Γαβριὴλ Φιλαδελφ. περὶ Μυστ. Μύρον ἐστὶ χάρισμα εὐσεβείας, καὶ εὐχῆς καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ καὶ τῆς ἄλλων ἀρετῆς, δι' ἐλέους θεοῦ τοῦ νομίμου ἀρχιερέως κατασκευασμένον πρὸς τὴν τῶν βαπτιζομένων ὠφέλειαν. *Συμεὼν Θεσσα.* *Γαβρ. Φιλαδ.*

ΚΕΦΑΛΑΟΝ ΡΞΑ'.

Περὶ τῆς Θείας λειτουργίας.

ΤΗ Θεία λειτουργία καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως περιγράφεται. Γαβριὴλ φιλαδελ. περὶ Μυστηρ. Λειτουργία ἐστὶ θυσία ἀναίμακτος, προσφορὰ. λατρεία λογικὴ, εὐχαριστία, τίμιον δῶρον, ἱκεσία, κοινωνία, Μυστήριον λήψεως τοῦ μεταποιηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου εἰς τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν σάρκα ἅπερ ἐνεργῶς παρίστησι τὸ βαπτισμα καὶ ἀνάστασιν τοῦ σωτῆρος, Δαμασκην. δ. πίστ. ὑ. Βρῶσις ἐστὶν ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. Ἄρτος τῆς εὐχαριστίας ἐστὶν, ἡ ἀπαρχὴ τοῦ μέλλοντος ἄρτου ὃς ἐστὶν ὑπερούσιος καὶ πρὸς σωτήριον τῆς οὐσίας ἡμῶν λαμβανόμενος. Μετάληψις ἐστὶ μυστήριον δι' ὃν τῆς Ἰησοῦ θεότητος μεταλαμβανόμεθα. Κοινωνία ἐστὶ μυστήριον κοινωνῶν ἡμᾶς τῷ Χριστῷ καὶ μετέχον αὐτῆς τῆς σαρκός τε καὶ τῆς θεότητος. Εὐχαριστία ἐστὶ μυστήριον δι' οὗ ὁ τῆς προθέσεως ἄρτος οἶνος τε καὶ ὕδωρ διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος ὑπερφυῶς μεταποιοῦνται εἰς σῶμα Χῦ *Γαβρ. Φιλαδ.* *Δαμα.*

nem, & fiunt ijs qui fide dignè assumunt, in remissionē peccatorū
Gregor. Nazia. in vitā ęternā, & custodiā animæ & corporis, ijs autē qui infidelitate indignè participant, in punitionē & supplicīū. Greg. Naz.
Barini. Defin. Oblationes sunt, cūmunicatio Dei incarnationis ac passionū. Barini. Dict. Antitypum siuè exemplar est quod habet eandē
Suidæ. figurā. Antidorū siuè remuneratio est panis qui in sacris Dei ecclesijs post diuinā Missā datur. Suidæ Diction. Expiatio est sacrificiū
Symeon Thessal. arcanū. Symeon. Thessalon. de Myster. Communio est quæ vnit nos fideles cum ipso Domino.

CAPVT CLXII.

De Sacerdotio.

Chrysost. SAcerdotiū & quę circa id sunt sic definiūtur. Chrys. 3. de Sacer. Sacerdotiū est quod in terra quidē peragitur, cęterū in rerū cęlestiū classem ordinē refert. non enim homo quisquam, non Angelus non Archangelus, non alia quæ vis creata potentia, sed ipse Paracletus ordinē istū disposuit, qui mortalibus hominibus etiamnum in carne manentibus autor fuit, vt Angelorū ministeriū animo conciperent. Sacerdotes sunt qui descendere faciunt spiritum sanctū, & quæ ad dignitatis salutisque rationē spectāt, & ea quæ in cęlis sunt dispensare commissum est, ijsque datum est vt potestatem habeant soluere, & alligare, quam Deus optimus, neque
Dionisij Areop. Angelis, neque Archangelis datam esse voluit. Dionys. Areopag. Eccles. Hierarch. 5. Pontificatus ordo est, qui perficiente vi perditus munera hierarchię, quæ perficiunt, secretus à cęteris, ac cū delectū exequitur, sacrorūque disciplinam interpretando tradit, sanctūque & consectaneū eorū statū, atque vim docet. Gabriel
Gabriel Philad. Philadelph. de Mysterijs. Sacerdotiū est ordinatio diuina mysterij
Gregor. Naz. sensibilis virtutē habens spiritualē, a masculino homine peracta,
Symeon Thessal. propter hominū salutē & auxiliū a saluatori nostro tradita. Gregorij Naz. Defin. Sacerdotiū est purificatio mentiū Symeo. Thessalon 1. de Myster. Ordinatio est ordo prębens hominibus auctoritatē & facultatē ordinantis.
Iustinia. Imper. Iustinian. Imperat. Nouella ordin. 131. Papa Sanctissimus Veteris Romæ est ille qui iuxta patrū institutā est primus omniū sacerdotū. Leon. & Constant. Delectus

legum.

καὶ τὸ αἷμα, & γίνονται τοῖς πίστει ἀξίως μεταλαμβάνουσιν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς φυλακτήριον ψυχῆς τε καὶ σώματος, τοῖς δὲ ἐν ἀπιστίᾳ ἀναξίως μετέχουσιν εἰς κόλασιν καὶ πυρείαν. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Θεοφοραὶ εἰσὶ κοινωνία τῆς τοῦ Θεοῦ σαρκώσεως καὶ παθημάτων. Βαρ. λεξ. Ἀντίτυπον ὅτι τὸ ἔχον τὸν αὐτὸν τύπον. Ἀντίδωρόν ὅτι τὸ ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν διδόμενον ψωμίον. Σουΐδα λεξ. Τελετή ὅτι θυσία μυστικώδης. Συμεὼν Θεσσαλ. περὶ Μυσ. Κοινωνία ὅτιν ἡ ἐνοῦσα ἡμῖν τοὺς πιστοὺς αὐτῷ τῷ δεσπότῃ.

Γρηγο. Θεολό. Βαρίτω. Σουΐδ. Συμεὼν Θεσσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΒ'.

Περὶ Ἱερωσυνῆς.

Χρυσο.

Ἡ Ἱερωσυνὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Χρυσος. γ. περὶ Ἱερωσ. Ἱερωσυνὴ ὅτιν ἡ τελουμένη μὲν ὅτι γῆς τάξιν δὲ ἐπουρανίων ἔχουσα πραγμάτων. οὐδὲ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις κτιστὴ δυνάμις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν καὶ ἔτι μένοντας ἐν σαρκὶ τὴν τῶν ἀγγέλων ἔφεσιν φιλοτιμίζεσθαι διακονίαν. Ἱερεῖς εἰσὶν οἱ καταφέροντες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ εἰς ἀξιώματος καὶ σωτηρίας λόγον, τὰ ἐν οὐρανοῖς διοικεῖν ὑπηρετούμενοι, καὶ ἐξουσίαν λαβόντες τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν ἣν οὔτε ἀγγέλοις, οὔτε ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός. Διονυσ. Ἀρεοπ. Ἐκκλ. Ἱερ. ε. Ἱεραρχικὴ τάξις ὅτιν ἡ τῆς τελειωτικῆς δυνάμεως ἀναπεπληρωμένη τὰ τελεσιουργὰ τῆς ἱεραρχίας ἐγκεκύφως τελετουργοῦσα, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὴν ἱερὰς ἕξεις τε καὶ δυνάμεις. Γαβριὴλ Φιλαδ. περὶ Μυσ. Ἱερωσυνή ὅτι τάξις θεία μυστικὴν αἴσθησιν ἔχουσα πνευματικὴν, ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας καὶ βοηθείας παρὰ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς παραδεδομένη. Γρηγορ. Θεολ. ὅρισ. Ἱερωσυνή ὅτιν ἁγνισμὸς φρενῶν. Συμεὼν Θεσσ. α. περὶ Μυστηρ. Χειροτονία ὅτι τάξις παρέχουσα τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τε καὶ δυνάμιν τοῦ τιμήσαντος. Ἰουσ. Βασιλ. Νεαρὰ Διάτ. ρλα. Πάπας ὁ ὠμιώταπος τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ὅτιν ὁ κατὰ τοὺς τῆς πατέρων ὅρους πρῶτος πάντων τῆς Ἱερέων. Λέοντος καὶ Κωνσταντ. Βασιλ. Ἐκλογαὶ νόμων. Βασιλ.

Γρηγο. Θεολό. Συμεὼν Θεσσα. Ἰεσιν. Βασιλ. Λέοντ. Κωνσα.

legũ. Patriarcha est Christi viua & animata imago, verbis omnibus factisque exprimens veritatẽ. Gabriel Philadelph. de Myster. Episcopi sunt habentes opus docere, baptizare, soluere, & ligare hominũ peccata, & ordinare reliquos ecclesię omnes ordines. Sacerdos est, cui data est auctoritas ex eis qui posuerunt ei manus sacrificata immaculata mysteria, & distribuere ea fidelibus sicut institutio & ministeriũ apperit sanctæ ecclesiæ. Diaconi sunt, quibus sacri Euangelij donata fuit lectio super Ambonem Subdiaconi sunt quibus sacrorũ vasorũ & sacrorũ indumentorũ præparatio & præordinatio, conseruatio horũ ac cura largita est. Lectores sunt, quibus Epistolæ lectio data est. Exorcistæ sunt, quibus exorcisandi auctoritas donata fuit aduersus spiritus malignos. Ianitores sunt quibus sacrarũ tẽpli portarũ introitus concessus est qui excõmunicatos Æreticosque expellunt, & pios benedictosque recipiunt. Patriarcha est princeps patrũ qui sub eo sunt. Metropolitarũ, episcoporũ, Abbatũ, cęterorũque. Metropolitani sunt qui vt matres ciuitatũ cum sint nutriunt spiritualiter prędicationibus, & vita, & sanctis suis moribus, & ciuiliter reditibus & episcopis Diecesis. Geras. de Myster. Archiepiscopi sunt qui solo patriarchę diecesi subiciuntur, sub eorum prouincia non habentes episcopos. Sacromonachi sunt qui Sacerdotalis honoris participant, & monasticam vitam ducunt, & cogitationes hominũ & arcana cordis spiritualiter suscipientes solutionẽ peccatorũ tradunt. Abbates sunt Monachorũ præsidentes & viã Angelicæ conuersationis operibus & verbis eos instruunt. Clerici sunt participes ecclesiasticæ gubernationis, & bona ecclesiæ cũ præsule gubernantes. Barin. Diction. Clerus est congregatio diaconorũ ac presbyterũ. Ignatij ad Tralian. Episcopus est qui locum habet omnia possidentis Dei. Sacerdos est qui locum gerit Christi. Ministri sunt, qui locum Angelorum possident.

Leon. Constãt. Imper. Gabriel Philad. *Geras.* *Barini.* *Ignatij.*

CAPVT CLXIII.

De Confessione.

Gregor. Naziã. CONfessio & quæ circa eam sunt sic definiuntur. Greg. Naz. in Sacra Lumin. Confessio est reuelare tua peccata, vt futurum pudo-

νόμων. Πατριάρχης ἐστὶν εἰκὼν ζῶσα Χριστοῦ καὶ ἔμψυχος δι' ἔργων καὶ λόγων ἐν αὐτῷ χαρακτηρίζουσα τὴν ἀλήθειαν. Γαβρ. Φιλαδελ. Μυς. Ἐπίσκοποι εἰσίν, οἱ ἔχοντες ἔργον τὸ διδάσκειν, τὸ βαπτίζειν, τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας, καὶ τὸ χειροτονεῖν τοὺς λοιποὺς τῆς ἐκκλησίας ἅπαντας βαθμούς. Ἱερεύς ἐστιν ᾧ ἐδόθη ἐξουσία ὑπὸ τῶν αὐτὸν χειροτονησάντων τὸ ἱερουργεῖν τὰ ἄχραντα μυστήρια, καὶ τὸ μεταδιδόναι αὐτὰ τοῖς πιστοῖς καθὼς ἡ τάξις καὶ ἡ ἀκολουθία ἀπαιτεῖ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας. Διάκονοι εἰσὶν, οἷς ἡ τῶ ἱερεῖ εὐαγγελίου ἐπιδόθη ἀνάγνωσις ἐπ' ἄμβωνος. Ὑποδιάκονοί εἰσιν οἷς ἡ τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς περιβαλεῖν καὶ περιστρέψις, ἡ τήρησις τούτων καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἐχαρίσθη. Ἀναγνῶστ εἰσὶν, οἷς ἡ τῶ ἀποστόλου ἀνάγνωσις ἐπιδόθη. Ἐξορκισταὶ εἰσὶν οἷς ἡ τῶ ἐξορκίζειν ἐξουσία ἐδωρήθη κατὰ πνευμάτων πονηρῶν. Πυλωροὶ εἰσὶν οἷς ἡ τῶν ἱερῶν τῶ ναοῦ πυλῶν εἴσοδος ἐπιχειρίσθη οἵ τοὺς ἀφωρισμένους καὶ αἱρετικοὺς διώκοντες, τοὺς ὀρθοδόξους καὶ εὐλογημένους εἰσδέχονται. Πατριάρχης ἐστὶν ἀρχὴ τῶν ὑπ' αὐτὸν πατέρων, Μητροπολίτης, ἐπισκόπων, ἡγουμένων καὶ τῶν λοιπῶν. Μητροπολῖται εἰσὶν οἱ ὡς μητέρες τῶν πόλεων ὄντες, τρέφοντες αὐτὰς πνευματικῶς ἐκ τῶν διδαχῶν καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἁγίων ἠθῶν αὐτῶν, καὶ πολιτικῶς ἐκ τῶν εἰσοδημάτων, καὶ ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας. Γεραδ. ὡδὲ Μυς. Ἀρχιεπίσκοποι εἰσὶν οἱ μόνῳ τῷ πατριάρχῃ τῆς διοικήσεως ὑποκείμενοι, ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐπαρχίαν μὴ ἔχοντες ἐπισκόπους. Ἡγεμόναχοι εἰσὶν οἱ τῆς ἱερωσύνης μετέχοντες καὶ τὸν μοναδικὸν πολιτείαν μετερχόμενοι, καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ κρύφια τῆς καρδίας αὐτῶν πνευματικῶς ἀναδεχόμενοι λύσιν τῶν πλημμελημάτων παρέχουσι. Ἡγούμενοι εἰσὶν οἱ τῶν μοναχῶν προϊστῶτες καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας ἐργοισίτε καὶ λόγοις αὐτοῖς ὑποδεικνύμενοι. Κληρικοὶ εἰσὶν οἱ τῶ ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου μέτοχοι, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας μετὰ τῶ ἀρχιερέως διοικοῦντες. Βαρ. λεξ. Κλῆρος ἐστὶ σύστημα τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πρεσβυτέρων. Ἰγνατ. θεοφ. πρὸς τραλ. Ἐπίσκοπός ἐστιν ὁ τόπον ἔχων τῶ τῶν ὅλων Θεοῦ. Ἱερεύς ἐστιν ὁ τόπον ἔχων Χριστοῦ. Λειτουργοί εἰσιν οἱ τόπον ἀγγέλων κτώμενοι.

Γαβρ. Φιλαδ. *Γερασ.* *Βαρίνι.* *Ἰγνατ. θεοφ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΓ.

Περὶ Ἐξομολογήσεως.

Γρηγ. θεολ. ΗΤ Ἐξομολόγησις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γρηγ. Θεολ. εἰς τὰ φῶτα. Ἐξομολόγησίς ἐστιν ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἵνα τῶ ἐκείνῳ

pudorem ob presentem fugias. Defin. Pœnitentia est ad meliora cõuersio. Chrysost. 2. de pœnitent. Pœnitentia est medicina destructiua peccati, munus cœleste, potentia admirabilis, vincens gratia legum rationem. 1. de Pœnit. Pœnitentia est remediũ omnium peccatorũ 2. Fons salutis. Damasc. 2. de Fide 47. Pœnitentia est, ex eo quod est contra naturã & ex Diabolo ad Deum reuersio; per exercitiũ & labores Symeon Thesal. 1. de Myster. Pœnitentia est quæ correctionem nostram iterum de peccato peragit. Gabriel. Philadel. de Myster. Pœnitentia est conuersio voluntaria de peccatis ad oppositum bonũ. Contrictio cordis est tristitia cordialis pœnitentiæ ob priora peccata, & legis Dei transgressionẽ. Confessio est reuelatio voluntaria absque pudore per labra peracta, ob priores factas infamias, & accusatrix voluntaria manifestatiua cordis arcanorũ apud eum qui habet legalem & Canonicam auctoritatem.

chrisost. *Damas.* *Symeo. Thessal.* *Gabriel. Philad.*

CAPVT CLXIV.

De Matrimonio.

Iob. Monach.

MAtrimonium & quæ circa id sunt, sic definiuntur. Iobij Monachi. de Myster. Matrimoniũ est Mysterium datũ ad procreationẽ filiorum, & successionem prolis & conseruationẽ, & similis generabilitatem & totaliter, ad incolumnitatem & perfectionẽ veteris illius diuinę vocis & virtutis, accressite & multiplicatis, & impleatis terrã. Constant. Armenopul. 4. Promptuar. legũ. Tit. 4. Nuptiæ sunt maris & fœminæ coniunctio, consortiũ totius vitæ, diuinique & humani iuris Cõmunicatio. Legitimæ sunt quando mares puberes sunt, fœminę vero viri potentes, hoc est illi quidem annũ excedentes decimũ quartũ, hæ vero maiores sunt duodecim annis. 4. libr. tit. 1. Sponsalia sunt futurarũ nuptiarũ literarum interposita testatione vel sine scriptura promissio. tit. 6. Nefariæ nuptiæ sunt quæ inter ascendentes & descendentes contrahuntur. Incestæ quæ ex sanguine constant, vt cum fratris filia, amita, materteraque consobrina, aut patruceli. Damnatæ, quæ vetitæ sunt vt tutoris cũ pupilla. Nefariæ, quæ legibus aduersantur, vt cum Monacha aut etiam cum rapta. Greg. Naz. in serm. cum cessasset Iesus sermones. Primũ matrimoniũ est lex, secundum permissio.

constan. Arme. *Gregor. Naz.*

Ter-

ἐκεῖθεν αἰχμώλωσ δι᾽ ἣν ἐνταῦθα φύγῃς. ὅρισ. Μετάνοια ὄστιν ἡ πρὸς τὰ κρείττονα ἔκφυσις. Χρυσος. β. περὶ Μετανοι. Μετάνοιά ὄστιν ἰατρεῖον ἀναιρετικὸν τῆς ἁμαρτίας, δῶρον οὐράνιον, δύναμις θαυμάσιος, τυχοῦσα χάριτι τὴν τῶν νόμων ἀκολουθίαν. α. περὶ Μετανοι. Μετάνοια ὄστι θεραπεία πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν. β. πηγὴ σωτηρίας Δαμασκίω. β. πίσ. μζ. Μετάνοια ὄστιν ἐκ τῆ παραφυσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, καὶ ἐκ τῆ διαβόλου πρὸς τὸν θεὸν ἐπάνοδος διάσκησιν καὶ πόνων. Συμεὼν θεσσ. α. Μυσ. Μετάνοια ὄστιν ἡ τὴν ἐπανόρθωσιν ἡμῖν αὖθις ἀπὸ τῆ πτώματος ἐνεργοῦσα. Γαβρ Φιλαδ περὶ μυσ. μετάνοια ὄστιν ὅπισθεν ἐκούσιος ἀπὸ τῶν πταισμάτων ὅτι τὸ ἐναντίον ἀγαθὸν. Σωτηρία τῆς καρδίας ὄστι θλῖψις ἐγκάρδιος μεταμελείας, ἕνεκα τῶν πρώτερων ἁμαρτιῶν, καὶ τῆς τῆ νόμου τῆ Θεοῦ παραβάσεως. Ἐξομολόγησις ὄστιν ἐξαγόρευσις ἑκούσιος ἄντικρυ αἰσχρῶν μνησθέντων πρώτερων ἐνεργηθεισῶν αἰσχρουργιῶν ἕνεκα, καὶ κατήγορος ἑκούσιος σαφεστάτη τῶν τῆς καρδίας κρυφίων ὅτι τὸ ἔχοντος τόμιμον καὶ κανονικὸν ἐξουσίαν ἱερέως ἢ ἀρχιερέως.

Δαμασ. Συμεὼν θεσσ. Γαβρ. φιλαδ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΔ΄.

Περὶ Γάμου.

Ὁ Γάμος καὶ τὰ περὶ αὐτῶ οὕτως ὁρίζονται. Ἰὼβ Μοναχοῦ περὶ μυσ. Γάμος ὄστι μυστήριον δοθὲν πρὸς τεκνοποιΐαν καὶ διδασκαλὶαν γένους καὶ σύνασιν καὶ τὸ τῆ ὁμοίου γένητικὸν καὶ ὅλως πρὸς ἀπαρτισμὸν καὶ τελείωσιν τῆς πάλαι θείας ἐκείνης φωνῆς καὶ δυνάμεως αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. Κωνσ. Ἀρμεν. δ. προχειρ. νόμων τίτλ. δ. Γάμος ὄστιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συμάφεια καὶ συγκλήρωσις πάσης ζωῆς, θείουτε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία. Γάμος Ἔννομος ὄστιν ἡνίκα οἱ ἄρρενες ἔφηβοι εἰσὶν, αἱ δὲ θήλειαι ἀνδρὸς δεκταὶ, τουτέστιν οἱ μὲν ἐμβαίνοντες τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον, αἱ δὲ μείζονες οὖσαι τῶν δώδεκα. δ. βιβλ. τιτ. α. μνηστεία ὄστιν ἡ τῶν μελλόντων γένεσθαι γάμων ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως ἐπαγγελία. τιτ. ε. Ἀθέμιτος γάμος ὁ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων. Ἰνκεστος, ὁ ἐξ αἵματος τὴν σύνασιν ἔχων οἷον εἰς ἀνεψιὰν, θείαν, ἐξαδέλφην. Δαμνάτος, ὁ κεκωλυμένος. ὡς ὄστε πρὸς ὄστε. Νεφάριος, ὁ παράνομος ὡς πρὸς μοναχὴν, καὶ τὴν ἐξ ἁρπαγῆς. Γρηγορ. Θεολ. εἰς τὸ ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους. Πρῶτος γάμος ὄστι νόμος. ὁ δεύτερος, ὄστι συγχώρησις. ὁ τρίτος

Ἰὼβ μοναχ. Κωνσ. Ἀρμεν. Γρηγο. θεολό.

Tertium iniquitas, & quartum porcinum. Balſam. lib. 4. tit. 6. Blaſtaris. B. cap. 8. Legitimum eſt, viri & fęminæ coniunctio, vel per benedictionem vel per coronationē vel per pacta. Illegitimus eſt, viri & fęminæ copulatio ex fornicatione.

Balſam. Blaſtar.

CAPVT CLXV.

De Cognatione.

Balſam. Matth. Blaſtar. Eman. chartop.

COgnatio, & quæ circa eam ſunt ſic definiuntur. Balſam. 4. lib. tit. 6. Matth. Blaſtar. B. elem 8. Emanuel Chartoph. in Expoſit. Graduū. Cognatio eſt, ad vnū genus multorum coniunctio. Cognatio ex ſanguine, de eodem genere & ſanguine coniunctio. Cognatio ex affinitate, ex duobus generibus coniunctio, ex tribus generibus copulatio. Affinitas, ex Connubio cognatio. Adoptio, ſine carnali coniunctione cognatio. Cognatio ſacri baptiſmi eſt, affinitas ex fideiuſſione baptizati ad fideiuſſorem. Cognatio ex adoptione, affinitas ob ſucceſſionem ſine carnali copulatione peracta. Cognatio fraternalis, affinitas ſecundū adoptionem fraternitatem per ſacerdotes peracta. Cognatus natura eſt pater, filius, mater, filia, frater, Conſobrinus. Cognatio adoptione, Socer, gener, mulieris frater. Cognati aſcendentes, qui nos generauerunt, vt pater, mater, Auus, Auia. Cognati deſcendentes qui a nobis generati ſunt, vt filia, filius, nepos, neptis. Cognati ad latus, qui neque nos generarunt, nec a nobis generati ſunt, ſed eiuſdem prolis & radicis cū nobis communicant, vt frater, ſoror, patruus, matertera, nepos, neptis, patuelis. Sobrina. Aſterij Amaſiæ. In eum qui cecidit ad Latrones. Fratres, qui ex vno producti ſemine & vno vtero. Proximus, qui paſſibilem hanc veſtitus carnem indiget auxilio & commiſeratione. Barin. Dict. Affinis eſt qui de ſanguine eſt cognatus à fratribus vel a nepotibus. Cognatus eſt qui a sāguine remotè, propinquus, qui ex connubio.

Aſterij Amaſ.

τείτος, ἄδανομία· ὁ τέταρτος, χοιρώδης βίος. Βαλσαμ. βιβλ. δ. πτ. ς. Βαλσ.
Βλάσαρ. β. κεφ. ν. Νόμιμος ὅτιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς σωάφεια ἐίτε Βλάφ.
διδύλογίας ἔίτε δχὰ σεφανώματος, ἔίτε δχὰ συμβολαίε. Ἄνομος ὅτιν ἀνδρὸς
καὶ γυναικὸς σωάφεια ἐκπρειάς ἀὶν ἢ σε φανώ (ναμος
μελος ἱ ἱερολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΕ.

Περὶ Συγγλυείας.

ΣΥγγλύεια καὶ τὰ θεὶ αὐτὼ οὕτως ὁείζονται. Βαλσαμ. δ. βι- Βαλσ.
βλ. Τίτλος ς. Ματθ. Βλάς. β. Στοιχ. ν. Ματουήλου χαρτοφ.
Ἔθεσις βαθμῶν. Συγγλύεια ὅτιν ἡ εἰς ἕν γλύος πολλῶν σωάφις. Συγγ.
ἐξ αἵματος, ἡ ἐκ τὲ αὐτὲ γλύους καὶ τὲ αἵματος οἰκείωσις. Ἐξ ἀγχισ-
τείας, ἡ ἐκ δύο γλυῶν σύζυξις. Ἐκ τριγλυείας, ἡ ἐκ τριῶν γλυῶν σωάρ-
μωσις. Ἀγχιστεία, ἡ ἐξ ὁπγαυβρίας συγγλύεια. Θέσις ὅτιν. ἡ χω-
ρὶς σαρκικῆς σωαφείας ὑοθεσία. Συγγ. τὲ ἁγίε βαπτίσματος ὅτιν, ἡ
ἐκ τῆς ἀναδοχῆς τὲ βαπτιζομένου πρὸς τὸν ἀναδεχόμενον οἰκείωσις.
Συγγ. ἐξ ὑοθεσίας, ἡ ἀναδοχῆς ἕνεκα χωρὶς σαρκικῆς σωαφείας γλυ-
μένη οἰκείωσις. Συγγ. ἐξ ἀδελφοποιΐας, ἡ κατὰ θεῖλω ἀδελφότητα δι-
τερέων γλυομένη οἰκείωσις. Συγγλυὴς φύσει ὅτι πατὴρ, υἱὸς, μήτηρ θυγά-
τηρ, ἀδελφὸς, ἀνεψιὸς. Συγγ. θέσει, πνθερὸς, γαμβρὸς, γυναικά-
δελφος, συγγ. Ἀνιόντες, οἱ ἡμᾶς γλυήσαντες, οἷον πατὴρ, μήτηρ. πάπ-
πος καὶ μάμμη. συγγ. Κατόντες, οἱ ἐξ ἡμῶν γεγλυημένοι οἷον θυγάτηρ,
υἱὸς, ἔγγονος, ἐγγόνη. συγγ. ἐκ πλαγίε, οἳ μήτε ἡμᾶς γεγλυηκότες,
μήτε ἐξ ἡμῶν γλυνόμενοι, τῆς δὲ αὐτῆς γονῆς καὶ ῥίζης ἡμῖν κεκοινωνη-
κότες. οἷον ἀδελφὸς, Ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιὸς, ἀνεψιὰ, ἐξάδελ-
φος, ἐξαδέλφη. Ἀστερίου Ἀμασέας. εἰς τὸν ἐμπ. εἰς τοὺς λησὰς. Ἀ- Ἀστερ.
δελφοὶ, οἱ ἐξ ἑνὸς φωτὸς σπέρματος καὶ μιᾶς γαστρὸς. Πλησίον, Ἀμασ.
ὃς ἄντιλω ἐμπαθῆ τοῦτο τὸ εἰκείμενος σάρκα χρῄζῃ βοηθείας καὶ οἰ-
κτιρμῶν.

CAPVT CLXVI.

De Sancto Oleo.

Iob Monachi. SAnctum oleum sic describitur. Iob Monachi. de Myster. oleum sanctū est, innouatio & reminiscentia vnius & diuini baptismi, & multoties nobis factum ob mortis immaturū. Symeon. Thelonicē. 1. de Myst oleū sacrum est sacra expiatio. & diuinæ misericordiæ typus, ad redemptionem eorum qui à peccatis conuertuntur *Symeo. Theßa.* data, solutionem peccatorum præbens, & à morbis erigens, & sanctificatione implens. Gabriel. Philadelph. de Mysteriis. oleum sacrum est vnctio per oleum purum constructum, propter in morbis *Gabriel Philad.* iacentes, virtutem habens per benedictionem sacerdotalem sanitatem spiritualem ac corporalem dare ægrotanti.

CAPVT CLXVII.

De Antichristo.

Gregor. Naz. ANtichristus sic describitur. Greg. Naz. Defin. Antichristus est plena veneno fera, vir imperiosus, improbissimus, apostata. Rebellio est ex Deo separatio. Damasc. 4. de Fide. 103. antichristus *Damas.* est omnis qui non confitetur filium Dei & Deum venisse in carne, et esse Deum perfectum, et factū esse hominem perfectum, cū hoc ipso quod Deus est. Antichristus est, qui in consummatione sæculi venturus est, homo iniquitatis, filius perditionis, qui aduersatur et extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur et aduersus Christum, et eos qui sunt Christi.

CAPVT CLXVIII.

De Paradiso.

Gregor. Naz. PAradisus et quæ circa eum sunt sic describuntur. Gregor. Nyssen. de Virgin. Paradisus est viuentium habitaculum, eos qui *Damas.* per

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ξξ΄.

Περὶ Εὐχελαίου.

Τὸ Εὐχέλαιον οὕτωσὶ ἀναγράφεται. Ἰὼβ. Μοναχοῦ περὶ Μυς. Εὐχελαίόν ἐστιν ἐγκαινισμὸς καὶ ἀνάμνησις τοῦ ἑνὸς καὶ θείου βαπτίσ- Ἰὼβ μο
ματος καὶ πολλάκις ἡμῖν τελούμενον διὰ τὸ τοῦ θανάτου ἄφεσιν. Συμεὼν ναχ.
Θεσσαλ. α. περὶ Μυς. Ἔλαιον ἅγιόν ἐστιν ἱερὰ τελετὴ, καὶ θείου ἐλέους
σύμβολον εἰς ἀπολύτρωσιν καὶ ἁγιασμὸν τοῖς ὑπὸ ἁμαρτίας ὑπερρέουσι χορη- Συμεὼν
γούμενον, λύσιν ἁμαρτημάτων παρέχων, καὶ ὡς ἄρρωστημάτων ἐγείρων, καὶ θεσ.
ἁγιασμοῦ ἐμπιπλάμενον. Γαβρ. Φιλαδ. περὶ μυς. Εὐχέλαιόν ἐστι χρῖσμα
ἐλαίου καθαροῦ κατασκευασμένον, ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείᾳ κατακειμένων,
δυνάμιν ἔχον διὰ τῆς εὐλογίας τῆς ἱερατικῆς, ἰᾶσιν ψυχικὴν καὶ σωματι-
κὴν παρέχειν τοῖς νοσοῦσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρξζ΄.

Περὶ τοῦ Ἀντιχείστου.

Ὁ Ἀντίχειστος οὕτωσὶ ἀναγράφεται. Γρηγ. Θεολ. ὅρισ. Ἀντίχειστός- Γρηγο.
ἐστι πλέον τοῦ θηρίον, ἀνὴρ δυνάστης, παγκάκιστος ἀποστάτης. Ἀ- Θεολ.
ποστασίς ἐστιν ἡ ἐκ Θεοῦ διαίρεσις. Δαμασκην. δ. πίς. ρ γ. Ἀντίχει-
στός ἐστιν ὁ μὴ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ θεὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι, καὶ Δαμα.
ἄνω θεὸν τέλειον, καὶ γεγενῆσθαι ἄνθρωπον τέλειον μετὰ τὸ μεῖναι θεόν.
Ἀντίχειστος ἐστιν ὁ ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τοῦ αἰῶνος ἐρχόμενος, ὁ ἄνθρωπος
τῆς ἀνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ὅτι
πάντα λεγόμενον θεὸν, ἢ σέβασμα, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν τοῦ
Χριστοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρξη΄.

Περὶ Παραδείσου.

Ὁ Παράδεισος καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὕτως ὁρίζονται. Γρηγ. Νύσσ. περὶ παρ- Γρηγο.
θενίας ὁ τὸν κατ' ἀρετὴν βίον. Παράδεισός ἐστι ζώντων οἰκητήριον τοὺς διὰ Νύσσ.

per peccatum mortui ſunt non admittens. Damaſce. 2. de fide. 28. Paradiſus eſt beata ɔt omni ex parte fælix vita, manibus Dei plantatus, læticiæ et voluptatis omnis promptuarium. Lignum vitæ eſt quod operationē habet vitam largiēdi, ab ijs cōmeſtibile qui vita digni ſunt et morti non ſubiecti. Lignū ſcientiæ eſt diuiduæ et multiplicis contemplationis agnitio, propriæ naturæ cognitio. Helia Ecdici. cap. 240. Paradiſus eſt viſio intellectualium. Anaſt. Sinaitę. Inter. diuerſæ. Lignum vitæ eſt Spiritus Sanctus, qui habitat in homine fideli. Lignū cognoſcibile boni et mali ſenſus. Michael Pſell. ad Michael Patriarcham. Paradiſus eſt mens animę plenā vt plantis decem millium opinionum rationabilium. Lignum vitæ, diuina ſapientia qua fit immortalis anima. Lignum cognitionis, oppoſitorum cognitio. Nicetę Syronenſis in de Natiu. Nazianz. Paradiſus, cæleſtis vita, animæ puritas et ſplendor. Plantæ immortales, diuini ſermones ac conceptus.

Heliæ Ecdici.
Anaſta. Sinaitę.
Micha. Pſelli.
Nicetæ Syron.

CAPVT CLXIX.

De Inferno.

Euſtath. Antioc. Ioſephi.

INfernum & quæ circa eū ſunt ſic definiuntur. Euſtath. Antioch. ad Parabol. Homeri. 1. Infernus eſt locus obſcurus ſub terra, inuiſibilis, determinatus animabus. Ioſephi. Infernus eſt locus in orbe vacuus, regia ſubterranea, in qua lux mundi non ſplendet. Nicetæ Syroneſ. in Natiuitate Naz. Infernus eſt qui poſſidet animas. Mors eſt qui poſſidet corpora. Gregorij Naz. Def. Vmbræ ſunt de Deo cadere. Vermis eſt ignis, & conſumptio materialis affectus. Damaſc. 4. de Fide. 104. Ignis æternus eſt non materialis ſicut ille qui eſt apud nos, ſed is quem noſcit Deus. Suid. Diction. Tartarus, profundiſſimus Inferni locus.

Nicetę Syron. Gregor. Naz. Damaſ. Suidæ.

τῆς ἁμαρτίας νεκρωθέντας οὐ παραδεχόμενος. Δαμασκιν. β. πίσ. κ η: Παράδεισος ὅτι μακαρία καὶ πανολβία ζωὴ, ὁ χερσὶ Θεοῦ πεφυτευμένος, ἀφθαρσίας καὶ θυμηδίας ἁπάσης ταμεῖον. Ξύλον ζωῆς ὅτι, τὸ ἐνέργειαν ἔχον ζωῆς παρεκτικὸν τοῖς τῆς ζωῆς ἀξίοις καὶ τῷ θανάτῳ οὐχ ὑποκειμένοις μόνοις ἐδώθημεν. Ξύλον γνώσεως ὅτιν ἡ τῆς πολυχεδοῦς θεωρίας διάγνωσις, ἡ τῆς οἰκείας ὑπάγνωσις φύσεως. Ἡλία Ἐκδίκου Κεφ. σμ. Παράδεισός ὅτι θεωρία τῶν νοητῶν. Ἀνας. Σινᾶ ὄρους. Ἐρωτ. Διάφ. Ξύλον ζωῆς ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐνοικοῦν ἐν τῷ πιστῷ ἀνθρώπῳ. Ξύλον γνώσεως καλοῦ καὶ πονηροῦ ἡ αἴσθησις. Μιχαὴλ Ψελλοῦ, πρὸς Μιχαὴλ Πατριάρχην. Παράδεισος ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς κατάπλεον εἶα φυτῶν μυρίων δοξῶν λογικῶν. ξύλον ζωῆς, ἡ θεία σοφία δι' ἧς ἀθανατίζεται ἡ ψυχή. ξύλον γνώσεως, ἡ τῶν ἐναντίων γνῶσις. Νικήτα Συρῶν. Εἰς τὰ Γενέθλ. τῆ Θεολ. Παράδεισος, ἡ οὐράνιος ζωὴ, ἡ τῆς ψυχῆς καθαρότης καὶ λαμπρότης. Φυτὰ ἀθάνατα, οἱ θεῖοι λόγοι καὶ ἔννοιαι.

Δαμα. Ἡλία ἐκδίκ. Ἀνας. σιναίτ. Μιχαὴλ Ψελλ.

ΚΕΦΑΛΑΟΝ ΡΞΘ.

Περὶ Τοῦ Ἅδου.

Ὁ Ἅδης καὶ τὰ περὶ αὐτὸν οὕτως ὁρίζονται. Εὐσαθ. Ἀντιοχ. εἰς τὰς Παραβ. Ὁμήρου α. Ἅδης ὅτι τόπος σκοτινὸς, ὑπὸ γῆν ἀφανὴς ἀφωρισμένος ψυχαῖς. Ἰωσήππου: Ἅδης ὅτι τόπος ἐν τῇ κτίσει ἀκατασκεύαστος, χωρίον ὑπόγαιον, ἐν ᾧ φῶς κόσμου οὐκ ἐπιλάμπει. Νικήτα Συρῶν Εἰς τὰ Γενέθλ. Θεολ. Ἅδης ὅτιν ὁ κατέχων σώματα. Γρηγορ. Θεολ. ὅρκ. Σκότος ὅτι τὸ ἐκ Θεοῦ πεσὸν. Σκώληξ. δι' πῦρ τε, τῆξις ἡλικοῦ πάθους. Δαμασκιν. δ. πίς. ρδ. Αἰώνιον πῦρ ὅτιν οὐχ ὑλικὸν ὡς τὸ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' οἷον εἰδείη Θεὸς. Σουΐδ. λεξ. Τάρταρος ὅτιν ὁ κατώτατος τῆ ἅδου τόπος.

Εὐσαθ. ἀντιοχ. Ἰωσήπ. Νικήτ. συρῶν. Γρηγο. Θεολ. Δαμα. Σουΐδ.

CAPVT CLXX.

De Resurrectione.

Gregor. Naz. Gregor. Nyssen. Barini.

RESurrectio & quæ circa ea sunt sic definiuntur. Gregor. Naz. Defin. Resurrectio est ligatio corporis. Cõsummatio, ad melius mutatio. Greg. Nyssen. de Virginit. Resurrectio est in pristinũ nostrum statum restauratio. Barin. Diction. Resurrectio Cõmunis est separatorum iam elementorum iussu Creatoris ad eadem concursus. Regeneratio est secunda reformatio.

CAPVT CLXXI.

De Beatitudine.

Gregor. Naz.

BEatitudo, & quæ circa eã sunt sic definiuntur. Greg. Naz. Def. Beatitudo est rectè viuendi institutio, Regnum cœlorũ est Dei visio, cum Angelis que gloria & laus In Athanas. Beatus, qui cognoscit Deum. Infælix, qui nescit Deum Serm. 2. de Filio. Beatitudo est quando erit Deus omnia in omnibus tempore regenerationis, quando non amplius multa sumus sicut nũc motionibus ac affectibus, nil totaliter Dei, vel paucum in nobis ipsis habentes, sed omnes Deificati, totius Dei & solius participes, hoc enim est perfectio ad quam currimus Gregorij Nyssen. in 1. inscript. Psalm. 1. Beatitudo est finis vitę ex virtutis præscripto, ad Deum similitudo. Maxim. Confess. de Theol. & Incarnat. Centur. 91. Regnum cęlorum est. in cęlis dignorum Conuersatio, similis Angelis eorum quę saluantur conditio, forma ipsa diuinæ pulchritudinis eorũ qui induti sunt Imaginem supercęlestis. Iust. Philosophi ad Triphon. Fęlicitas est scientiæ & sapientiæ præmium. Gregor. Nyss. Hom. 1. de Beatitudinibus Beatitudo est compræhensio omnium eorũ quæ secundum bonum videntur, perfecta illa vitæ, inenarrabile & intelligibe bonũ, non interprætabilis pulcbritudo, ipsa gratia, & sapientia, & potentia, verum lumen, fons totius bonitatis, superpositа totius

Gregor. Nyss. Maxi. Confess. Iustini Maxi.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟ'.

Περὶ Ἀναστάσεως.

Γρηγο.

Ἡ Ἀνάστασις καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γρηγορ. Θεολ. ὅρος. Ἀνάστασίς ἐστιν ἡ δίσις τοῦ σώματος. Σωτήρια, ἢ φορὰ τὸ κρεῖττον ἀλλαγή. Γρηγορ. Νύσσ. περὶ παρθ. καὶ κατ' ἀρίστην βίβ. Ἀνάστασίς ἐστιν ἡ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἡμῶν ἀποκατάστασις. Βαρ. λεξ. Ἀνάστασις κοινὴ ἐστι, ἡ τῶν διαζευχθέντων στοιχείων κολλοῦσα τὸ κτίσαντος φορὰ αὐτὰ συνδεσμή. Παλιγγενεσία ἐστὶ τὸ ἐκ δευτέρου ἀναπλασθῆναι.

Γρηγο. Νύσσ. Βασίλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΑ'.

Περὶ Μακαριότητος.

Γρηγο. Θεολ.

Ἡ Μακαριότης καὶ τὰ περὶ αὐτὴν οὕτως ὁρίζονται. Γρηγορ. Θεολ. ὅροι. Μακαριότης ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή. Βασιλεία οὐρανῶν ἐστιν ἡ τοῦ Θεοῦ θεωρία, σὺν ἀγγέλοις τὸ δόξα καὶ ὑμνῳδία. Εἰς Ἀθανασ. Μακάριος, ὁ γινώσκων τὸν Θεόν. Β. περὶ υἱοῦ. Μακαριότης ἐστὶν, ὅτι ἔσῳ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποκαταστάσεως, ὅταν μηκέτι πολλὰ ὦμεν ὥσπερ νῦν πρὸς κινήμασι καὶ τοῖς πάθεσιν, αὐδὲν ὅλως Θεοῦ ἢ ὀλίγον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες ἀλλ' ὅλοι θεοειδεῖς, ὅπου θεοῦ χωρητικοὶ καὶ μόνοι. τοῦτο γὰρ ἡ τελείωσις πρὸς ἣν σπεύδομεν. Γρηγ. Νύσσ. α. εἰς τὸν Ἐπίγ. Ψαλμ. α. Μακαριότης ἐστὶ τέλος τὸ κατ' ἀρετὴν βίβ, ἢ φορὰ θεὸν ὁμοίωσις. Μαξ. ὁμολ. περὶ θεολ. καὶ Εἰσάρκ. οἰκον. ια. Βασιλεία οὐρανῶν ἐστι ἡ ἐν οὐρανοῖς τῶν ἀξίων διαγωγὴ, ἢ ὁμοία τοῖς ἀγγέλοις τῶν σωζομένων κατάστασις, τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς θείας ὡραιότητος τῶν φορεσάντων τὸν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. Ἰσυ. Φιλοσ. φορὰ τελείωσις. Εὐδαιμονία ἐστὶ τῆς ὅλης ἡμῶν τε καὶ τῆς σοφίας γέρας. Γρηγορ. Νύσσ. α. Μακαριότης ἐστὶ πρόληψις πάντων τῶν κατὰ τὸ ἀγαθὸν νοουμένων, ἢ ἀκήρατος ἐκείνη ζωὴ, τὸ ἄῤῥητόν τε καὶ ἀκατάληπτον ἀγαθὸν, τὸ ἀνέκφραστον κάλλος, ἢ αὐτόχαρις, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, τὸ ἀληθινὸν φῶς, ἢ πηγὴ πάσης ἀγαθότητος,

Γρηγο. Νύσσ. Μαξί. ὁμολο. Ἰεσίτε μάρτυ. Γρηγο. Νύσσ.

ἢ ὑπερ-

totius auctoritas, ſolum amabile, quod ſemper ita ſe habet, æternũ gaudiũ, ſempiterna lætitia, de qua omnia quæ poteſt aliquis dicere dicit nil eorum quæ ſunt eius dignitatis. Miſeria eſt in doloroſis & non voluntarijs paſſionibus ærumna. Hom. 6. de Beatitud. Æterna vita eſt videre Deum. Barin Diction. Nectar eſt Diuina potio admirabilis & perfecta, quod conſeruat bibentes in iuuentute. Ambroſia eſt diuinus cibus conſeruans hominem immortalem.

Gregor. Nyſſen.

Barini.

CAPVT CLXXII.

De Deo Fine.

Chryſo.

DEus vt finis omnium iudex viuentium ac mortuorũ, ſic definitur. Chryſoſt. in 33. Pſalm. Deus Iudex eſt qui diſeſſurus eſt ſuper ſedẽ altam & eleuatam, & cõducturus omnes ad inquiſitionem vitæ, coram Angelis eius daturus cuicunque ſecundũ opera ſua Ioann. 1. Apocalyp. Deus eſt *α* & *ω* principiũ & finis. Gregorij Naz Defin. Iudicium eſt congrua intra conſcientiã grauitas. Moral. Deus eſt principium & finis omnium. Dionyſ. Areopag. 5. De Diuin. Nomin. Deus eſt qui eſt excelſior ente omniũ principiũ & finis, principium quidem tamquam auctor, finis autem, vt cuius gratia facta ſunt, omniumq; terminus. 4. de Diuin. Nom. Deus eſt omnium bonorũ bonitas, omniũ cauſa, & fons bonitatis, à qua & bonitatis forma Angelis ac animabus donata eſt, & per quam ipſũ eſſe eis largitum eſt, per quam ſimpliciter omnia quæ habent ſenſitiuam animam vel vitam, & omnes plantæ nutritiuam tenent, & motiuam vitã, & quanta eſt inanimata & ſine vita ſubſtantia, propter bonum eſt, & propter id ſubſtãtialis habitudinis particeps eſt. Maxim 4. de Diu. Nomin. Deus eſt à quo permanentia omnium, à quo & per quem omnia, & ad quem reſpiciunt. Georg. Pachym. 4. De Diu. Nom. Deus eſt cauſa omnium, quia omne ens ab eo & in eo, & ad eum, ac in eum reſpicit, & ab eo continetur. Ariſt. 12. Metaph. 10. Deus eſt principium præcipuum omnium ad quem omnia entia corruptibilia & incorruptibilia. De Mundo ad Alex 6. & 7. Horphæi. Iupiter primus factus, Iupiter vltimus, Platon apud Ariſtot. De Mundo 7. Deus eſt qui habet principium & finem & media

Ioann. Enang. Gregor. Naz. Dionyſ. Areop.

Maxi. Confeſſ. Gregor. Pachy. Ariſtot.

Horph. Platon.

ἡ ὑπερκειμένη τῶν πάντων οὐσία, τὸ μόνον ἐράσμιον, τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχον, τὸ ἀδιάλειπτον ἀγαλλίαμα, ἡ ἀΐδιος εὐφροσύνη, ὧν οὐδὲ πάντα ἃ δυνατά τις λέγειν, λέγει τῶν κατ' ἀξίαν οὐδέν. Ἀθλιότης ὄντως, ἡ ἐν τοῖς λυπηροῖς τε καὶ ἀβουλήτοις πάθεσι ταλαιπωρία. 9. Macar. Αἰώνιος ζωή ἐστιν, ἰδεῖν τὸν Θεόν. Bap. lex. Νέκταρ. ἐστὶ θεῖον πόμα τὸ θαυμαστὸν καὶ ἀκήρατον τὸ σωτήριον τοὺς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι. Ἀμβροσία ἐστὶ θεία τροφὴ ἡ διατηροῦσα τὸν ἄνθρωπον ἀθάνατον.

Βαρίν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΒ'.

Περὶ Θεοῦ Τέλος.

Ὁ Θεὸς καθὸ τέλος πάντων κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν, οὗτος ὀνόμασται. Χρυσος. εἰς τὸν λγ. Ψαλμόν. Θεὸς κριτής ἐστιν ὁ καθεσθησόμενος ὅπῃ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἑτοιμάσας καὶ τροσαξόμενος πάντας εἰς ἐξέτασιν βίου ἐναντίον τῆς ἀγγέλων αὐτοῦ, ἀποδωσόμενος ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα. Ἰωάννου α. Ἀποκαλ. Θεός ἐστι τὸ α. καὶ τὸ ω. ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Γρηγ. Θεολ. ὄρθι. Κρίσις ἐστὶν οἰκεῖον ἔνδον τῆ σωτειδότος βάσις. Ἠθικόν. Θεός ἐστιν ἀρχὴ καὶ τέλος τάντων. Διονυσ. Ἀρεοπ. ε τροὶ θείων ὀνομ. Θεός ἐστιν ἡ πάντων ἀρχὴ, καὶ τελευτὴ τῶν ὄντων ὁ τροσῶν. ἀρχὴ μὲν, ὡς αἴτιος, ὡς τῆ ἕνεκα καὶ πέρας πάντων. δ. τροὶ θείων ὀνομάτων. Θεὸς ἡ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀγαθαρχία, ἡ παναίτιος καὶ πηγαία ἀγαθότης ἐξ ἧς καὶ τὸ ἀγαθοειδὲς τῆς ἀγγέλοις καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐδωρήθη καὶ δίδωσιν αὐτὸ τὸ εἶναι αὐταῖς ἐχαρίσθη. δίδωσι ἁπλῶς ὅσα τῷ αἰσθητικῷ ἔχει ψυχῷ ἢ ζωῇ, καὶ φυτὰ δὲ πάντα τῷ θρεπτικῷ ἔχει καὶ κινητικῷ ζωῇ, καὶ ὅση ἄψυχος καὶ ἄζωος οὐσία, ἀλλ' ἀγαθόν ἐστι, καὶ διαυτὸ τῆς οὐσιώδους ἕξεως ἔλαχε. μαξιμ. ὁμολογ. εἰς δ. τροὶ θείων ὀνομ. Θεός ἐστιν ἐξ οὗ ἡ στάσις τῶν πάντων ἐξ οὗ καὶ διαὐτὰ τὰ πάντα καὶ εἰς αὐτὸν ὁρᾶ. Γεωρ. Παχυμέρους. δ θείων ὀνομ. Θεός ἐστιν αἴτιον τῶν πάντων, ὅτι πᾶν ὂν ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ καὶ εἰς αὐτὸ καὶ τρὸς αὐτὸ ὁρᾶ καὶ ὑπ' αὐτοῦ σωτέχεται. Ἀριστ. ι β. μεταφ. ι. Θεὸς ἀρχὴ κυριωτέρα πάντων εἰς ὃν πάντα τὰ ὄντα φθαρτὰ καὶ ἄφθαρτα. τροὶ Κόσμου τρὸς Ἀλέξ. 5. καὶ ὀρφέος. ζεὺς τρῶτος ἐγένετο, ζεὺς ὕστατος ἀρχικέραυνος. Πλάτ. τατὰ Ἀριστ. τροὶ κόσμου ζ. Θεός ἐστιν ὁ ἔχων ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέ-

Χρυσο. Ἰωάνν. Εὐαγ Γρηγο. Θεολ. Διονυσ. Ἀρεοπ. μαξίμ. ὁμολο. Γεωργ. μακυ. Ἀριστο. Ὀρφέ. Πλάτ.

Mercu. Trem. media omnium entium. Platonis in Timæo. & 4. de Legib. similia. Mercurij Tremaxim. ad Iat. cap. 5. Deus est omnium pater, circa quem non est locus, neque aliquid aliud entium, omnia autem in illo, omnia de illo, omnia dat & nil recipit. omnia habet, & nihil est quod non habet.

Finis Gloria DEO,

Et DEIPARÆ honor.

Gregorio Vlacho Sacrodiacono Cretensi Correctore.

καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων. Πλάτ. ἐν πμαίῳ καὶ δ. περὶ νόμων τὰ αὐτὰ. Ἑρμοῦ τρισμ. πρὸς τάτ. κεφ. ε. Θεός ὄζιν ὁ πάντων Πατὴρ περὶ ὃν οὐκ ὄζι τόπος, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν ὄντων, πάντα δὲ ἐν αὐτῷ πάντα ἀπ' αὐτοῦ πάντα δίδωσι, καὶ οὐδὲν λαμβάνει, πάντα ἔχει, καὶ οὐδέν ὄζιν ὃ οὐκ ἔχει. Ἑρμοῦ τρισμ.

Τέλος καὶ τῷ ΘΕΩ̃ δόξα.

καὶ τῇ ΘΕΟΜΗ̃ΤΟΡΙ κλέος.

Ἐτυπώθη ἐν Βενετίᾳ πρὸς Ἀνδρέᾳ Ἰουλιανῷ ἔτει τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας α χξ. Ἐπιμελείᾳ καὶ διορθώσει Γρηγορίου Ἱεροδιακόνου Βλάχου τοῦ Κρητὸς.

Σφάλματα Ἐξαίρετα Διορθωθέντα.

Σφάλμα.	Διόρθ.	Σφάλμα.	Διόρθ.
Pap. 1. διοχερὲς	Δυσχερὲς.	61 ἰῶ	καθ'ἰῶ
1 διἀρχόμεθα	δ'ἀρχόμεθα	61 γράφε. Ἔνεστὶ τὸ πρὸς ἑαυτὸ ἀδιαίρετον, ἐκ παντὸς δὲ ἑτέρου διαιρετὸν. Ἐνότης ἐστὶν ἄρνησις διαιρέσεως. Ἑνότης γνωικὴ ἰῶ τὰ εἴδη ἔχει πρὸς τὸ γνῶς.	
5 ἀνθρώπων	ἀνθρώπων		
5 ἐν τῷ πρώτῳ	ἐκ τοῦ πρώτου		
7 ἀρξαμμένου	ἀρξάμενος.		
17 ἡ ἃ	ἢ ἄ		
17 ἄγουσ	ἄγουσ.	63 διαρετικὴ	διαιρετικὴ
19 ὑπαρξύσης	ὑπαρχούσης	65 ἐν αἷς	ἐν οἷς
25 πολυέλειπος	πολυέλεος	69 μέργειν	ἐνεργεῖν
27 ὑφργοῦσαι	ὑπουργοῦσαι	73 ἡ	ἢ
33 ἀνέζον	ἀναίπον	81 σκία	σκιά
37 πάνπων	πάντων	83 σόσημα	σύσημα
43 εἰκονίζουσα	εἰκονίζουσα	85 ὅπρρὸ αἰ	Ἐπρρουὶ
55 νηκτὸς	νυκτὸς	93 ἀνταγωισὴς	ἀνταγωνισὴς
58 ἐχόντων	ἐχόντων	95 ἓκ	ἓν
81 ἀσφερεθεῖσα	ἀφαιρεθεῖσα	95 σχὶ ψύχος	σχέψυχος

99	σύθων	σύφων	
99	Ε'θίτης	Α'επίτης	
101	κιωνῶν	κυανῶν	
105	λυτρὰ	λουτρὰ	
115	πειραμοειδὴ	πειραμοειδής	
117	ὕδωτος	ὕδατος	
119	φρῶμα	χρῶμα	
119	χῶς	φῶς	
127	χθύνησις	χθύεσις	
129	κυμβῦ	χυμβῦ	
129	νευρώδιν	νευρώδης	
143	μεταθολῆ	μεταβολὴ	
147	ἐλαπόνων	ἐλατόνων	
151	φύτα	φυτὰ	
153	δχατηρεῖ	δχατηρεῖ	
153	θυμὰς	θυμὸς	
157	ϖρὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν	ϖρὶ ἤχου καὶ ψόφου	
169	μῆσος	μῖσος	
169	ῥαθυωΐα	ῥαθυμία	
171	ὀργιάεσθαι	ὀργίζεσθαι	
171	λόπη	λύπη	
177	αἰμομιζία	αἰμομιξία	
179	ἐνσέβεια	δυσέβεια	
179	ἰοζὴ	δίχη	
181	ὁμιλίου	ὁμιλία	
181	ϖρέπυσαν	ϖρέπουσα	
183	ὠποξένον	ὠπόξενον .	
189	ἀσοότης	ἀσιότης	
191	πλίτδυμα	πολίτδυμα	
195	πλεμικὸν	πολεμικὸν	
197	νήκη	νίκη.	
207	σαμεῖον	σημεῖον	
211	φερέμβυον	φερεμβύη	
211	παίδδυσις	παίδευσις	
215	τῶ φυσικῶ,	τὸ φυσικῶ	
217	δχαφενῆς	δχὰ φωνῆς	
217	δρᾶσιν	δρᾶσις	
223	δησόεσσον	δυσόεσσον	
225	κοερὴ	κοινὴ	
229	ϖρὸς τὰ γραφώντα	ϖρὸς τὸν γράφοντα	
237	μεταχιεήσωμβυ	μεταχινήσομβυ	
241	χασακτηριζόμβυος	χαρακτηριζόμβυος	
253	ϖρισαγόμβυον	ϖεσαγόμβυον	
253	καταιοῦσα	καταιοοῦσα	
255	ὅν	ὢν	
259	ὁ	ὃς	
261	μοναιχία	μοναρχία	
267	καράκωσις	χαράκωσις	
273	ὑποπεμπομένου	ὑπο πεμπόμενον	
275	ἤ	ἡ	
275	ϖεραβολικὴ	ϖαραβολικὴ	
277	ϖεϑλέγει	ϖεϑλέγουσι	
279	γοντεία	γοητεία	
281	τὸ δχασὸν	τὸ διασὸν	
285	τῷ πνδμ.	τῷ πνδματ.	
295	κέρδμος	Κέρδονος	
297	λέγοισες	λέγοντες	
30	διεξιρέμβυοι	διεξηγούμβυοι	
309	αὐτοὺς	αὐτοῖς .	